

Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Tomvs Secvndvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

R. P.

GASPARIS HVRTADO

DOCTORIS THEOLOGI E SOC. IESV

D E

SACRAMENTIS

TOMVS SECVNDVS,

COMPLECTENS TRACTATVS

DE EVCHARISTIA,

SACRIFICIO MISSÆ, ET ORDINE.

OPUS
H. A. C. L. T. A. S.
TRIGINTA

R. P.
GASPARIS HARTADO
DOCTORIS THEOLOGICI

D. F.
SACRAMENTIS

TOMIUS SECVNDVS
COMPLECTENS TRACTATVS
DE EUCCHARISTIA
SACRIFICIO MISSE ET ORDINE

FACULTAS PROVINCIALIS.

EGo Franciscus Aguado, Præpositus Prouincialis Societatis IESV in Toletana Prouincia, potestate ad id mihi facta à Reuerendo admodum Mutio Vitelleschi, Præposito Generali, facultatem facio, vt Tomus secundus de Sacramentis, continens Sacramentum Eucharistiæ, & de Sacrificio Missæ, & Sacramentum Ordinis, Auctore Patre Gaspare Hurtado nostræ Societatis Doctore Theologo Complutensi, & eiusdem Societatis grauium doctorumque hominum iudicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Matriti in nostro Imperiali Collegio die XXIII. Aprilis anno M. DC. XXIX.

Franciscus Aguado.

L I C E N C I A.

NOs el Licenciado D. Fernando de Ballesteros y Saavedra, Vicario General en la Audiencia y Corte Arçobispal desta villa de Alcala, y de todo el Arçobispado de Toledo, &c. Por la presente, y por lo que à nos toca, damos licencia al Padre Doctor Gaspar Hurtado, Religioso de la Compañia de IESVS, Lector de Theologia en el Collegio desta dicha villa, para que pueda imprimir vn libro, intitulado, *Tractatus de Sacramentis Tomus secundus*, atento que nos consta por la censura retrospectiva, ser muy vtil y prouechoso, y no auer en el cosa contra nuestra santa Fè Catolica, y buenas costumbres. Dada en Alcala en VIII. dias del mes de Mayo de M. DC. XXIX. años.

*D. Fernando de Ballesteros
y Saavedra.*

Por su mandado.
Diego Lopez de Oliuarez.

T C E N -

C E N S V R A.

EX mandato D. Licentiat D. Ferdinandi de Ballesteros & Saavedra, Curie huius Archiepiscopalis Generalis Vicarij, Tractatus hos de Eucharistia, de Sacrificio Missæ, & de Ordine, à P. D. Gaspare Hurtado scriptos, diligens legi, attentusque obseruati, in quibus suspicio multa, quæ in alijs tanti Magistri operibus iam antea prædicauit, & meritò sapientum prædicantur plausu. Stylus it placidus; vno verbo, affatim dat sensus multos: doctrina errorum deterfa illuic, defæcata nitet, tyronibus perspicua, veteranis profunda, vtrisque utilis, planè omnibus necessaria. Videas in eo opiniones vetustate canas recenti nitore iuuenescere, & nuperimè excogitatas eruditionis patrociniò nunc senescere. Propriam sententiam vt altè fundat, stabilit robuste, aduersariorum placita recenset fideliter, eorum captiunculas extricat facilis, neque omittendo neque minuendo rationis acumina (quod vitium huius sæculi est) sed robustas vires de proprio ingenio fenerans, vegetiores nonnumquam de hoste, quàm de patrone, rationes euadunt. Quod de Cypriano adorat olim Theodoricus apud

Lib. 5. ep.
40.

Cassidorum, sic inquit: *Alterna parti indiscreta laude placuisti, ori tuo altercantium desideria concurrerunt.* Ergo plus placet in illo, quæ sibi non placet, aliena sententia, quàm in proprio, cui placet, auctore. Mentior, si non perbreui epitoma amplectitur vniuersa, vt nihil non hîc digestum videam, quod super hac re Biblia spirant, Concilia condunt, ructant Ecclesiæ Patres, & aut excogitauit Theologorum auctorata vetustas, aut recetium ingeniosa nouitas. Stupet sapienter infcius Magnus Cassiodorus, vt horologii *paruus radius* (gnomon Græcè dicitur) *immobilis peragat, quod tam miranda magnitudo solis discurrit.* Miretur etiam, quòd nitidus hic libellus tam facillè, tanta breuitate, quasi immobilis, tam cito peragat cursu, quod plura Theologiæ alstra vix cucurrerunt tot voluminum immensitatibus. *Adulationis suspitione polluat adfectio, amor currat in vitium,* ait S. Ennodius, dum quod sentio sincerè prædico quasi exaggerans. Panegyrim dicas, & meracissima veritas est. Compluti die v i i. Maij, anni M. D C. x x i x.

Lib. 5. ep.
46.

Lib. 1. ep.
10.

D. Petrus de Celada Silua.

L I C E N T I A.

Hinc Tractatum de Eucharistia, Sacrificio Missæ, & Ordine, auctore R. P. Gaspare Hurtado sacre Theologiæ Doctore Complutensi meritisissimo, ac Societatis I E S V alumno, iubente Senatu Regio, attenta mentis acie legi, nihilque in eo inueni non admiratione dignum, nihil non ex toto irreprehensibile. Sic communi comitatus Patrum sententia discurrit, vt eius conclusiones vt plurimum Patrum rescripta, Conciliorumque iudicentur decreta. Sic in ipso comitatu solus præit, vt nouam gloriam in qualibet quæstione nescio quid denuò inuentum consequatur: nouumque auctorem nouus nouit inueniendi modus: nouus labor pulchrum edit partum. Quæ antiquissima Patrum doctrina nouo splendore illustris inoffenso ducet Theologiæ Professores pede. Ingenium ergo felix non superanda indicat manus, & quo micat ars discurrendi nitore, grandia quæ legeris, me tacente testantur. Hoc meum iudicium. In Carmelo Matritensi die x i x. Maij M. D C. x x i x.

Fr. Augustinus Nuñez Delgadillo.

T R A.

TRACTATUS DE EVCHARISTIA.

DISPUTATIO PRIMA.

De natura, necessitate, & institutione
Eucharistiæ.

DIFFICULTAS PRIMA.

Vtrum EVCHARISTIA sit Sacramentum nouæ Legis.

QUAMVIS non defuerint hæretici, qui generaliter omnia Sacramenta negauerint; nullus tamen fuit, qui alia admittens, negauerit Sacramentum Eucharistiæ.

De Fide tamen est, Eucharistiæ esse vnum è septem Sacramentis nouæ legis à Christo Domino institutum: quod definit Eugenius IV. in suo Decreto fidei, habito post vltimam sessionem Concilij Florentini, approbato ab ipso Concilio, & Tridentinum sess. 7. can. 1. & id supponit sess. 13. & 21. idem habetur in Concilio Lateranensi II. sub Innocentio III. c. 1. & refertur in cap. *Firmiter*, de Summa Trinitate & fide Catholica. Idem quoque constat ex perpetua traditione, & ex Patribus, quos in discursu huius Tractatus referemus.

Addimus, Sacramentum Eucharistiæ esse omnium Sacramentorum nouæ legis præstantissimum, in quo Catholici conueniunt, & significat Tridentinum sess. 13. cap. 3. præstat autem & excedit reliqua Sacramenta, tum quia continet realiter Christum, tum etiam in ratione Sacramenti, quia copiosiores gratiam significat, & confert, & hoc posterius ipsi conuenit ex priori: Christus enim instituit Eucharistiæ in signum & causam copiosioris gratiæ, quia realiter continet Corpus & Sanguinem ipsius.

DIFFICULTAS II.

Quid sit Sacramentum Eucharistiæ quantum ad nomen.

EX varijs nominibus, quibus Sacramentum Eucharistiæ nominatur, nonnulla adducemus & explicabimus.

In primis Sacramentum hoc appellatur *Eucharistia*, id est, bona gratia, seu magna gratia. Dicitur *bona*, seu *magna gratia*, vel quia continet realiter Christum, qui est plenissimus gratia, & fons omnium gratiarum, vel quia significat & confert co-

piosissimam gratiam; vel quia significat futuram gloriam, quæ est magna & consummata gratia; vel quia conficitur & consecratur in gratiarum actionem.

Secundò appellatur *Communio*, quia efficit coniunctionem & vnionem fidelium, vt membrorum inter se, & cum Christo vt capite, vt significat Paulus 1. ad Corint. 10. dum ait: *Panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? Quoniam vnus panis, vnum corpus multi sumus omnes, qui de vno pane participamus.*

Tertio appellatur *Cæna Domini*, seu *Dominica*, vel quia institutum est in Cæna Domini; vel quia Cæna agni Paschalis fuit figura huius Sacramenti; vel quia medio hoc Sacramento fit conuiuium, quod nomine Cæna significari solet. Hoc tamen nomine cautè nobis vtendum est, quia hæretici eo abutuntur, ad significandum Eucharistiæ non esse sumendam à ieiunijs, quia ad Cænam præmissa est comestio meridiana; & non esse sumendam nisi in vsu communionis, & qua si cæna ad quam plures conueniant.

Quartò appellatur *viaticum* in Concilio Nicæno I. can. 12. quia eo in via & in itinere huius vitæ sustentamur. Et sic communiter & specialiter appellatur, quando ægrotis morti proximis ministratur, quia ipsis ad difficillimum transitum peragendum vires subministrat.

Quintò appellatur *mysterium*, quia inter omnia Sacramenta rem maximè occultam, & maximum mysterium continet.

Omittimus alia nomina quibus etiam appellatur, quia eorum facilè potest reddi ratio, & videri possunt apud Scriptores.

DIFFICULTAS III.

Quid sit Sacramentum Eucharistiæ quantum ad rem, seu in quo consistat.

SUPPONIMUS, in Sacramento Eucharistiæ hæc quatuor reperiri, prolationem videlicet verborum consecrationis, species consecratas, Corpus

pus & Sanguinem Christi, & sumptionem specierum Sacramentalium.

Hoc ergo supposito, difficultas est, In quo aut in quibus ex his quatuor sita sit tota quidditas & essentia Sacramenti Eucharistiae.

Circa difficultatem hanc Primò sunt qui existunt, totam essentiam Sacramenti Eucharistiae sitam esse in Corpore & Sanguine Christi, prout contentis sub speciebus Sacramentalibus, his extrinsecè se habentibus, & connotatis, quia Patres appellant hoc Sacramentum Corpus & Sanguinem Christi. Modus tamen iste dicendi communiter à Theologis rejicitur, & merito: quia Sacramentum Eucharistiae, ut tradit Tridentinū sess. 13. cap. 3. in eo convenit cum reliquis Sacramentis, quòd sit signum sensibile gratiae; Corpus autem & Sanguis Christi Domini, prout sunt sub speciebus, non sunt sensibilia ratione sui, quia sub illis sunt insensibilia & spiritali modo. Quòd verò sint sensibilia ratione specierum sub quibus continentur, non sufficit ut in Corpore & Sanguine Christi sita sit tota essentia Sacramenti Eucharistiae: quia quamvis, ut aliquid sit pars Sacramenti, sufficiat quòd sit sensibile ratione alterius partis essentialis; tamen, ut aliquid sit totum ipsum Sacramentum pro materiali, cui convenit significatio Sacramentalis, non sufficit quòd sit sensibile ratione alterius non pertinentis ad essentiam Sacramenti, quia de ratione Sacramenti est, quòd sit sensibile ratione sui, saltem quoad aliquam partem essentiali illius.

Secundò alij indicant, totam essentiam Sacramenti Eucharistiae sitam esse in verbis consecrationis, seu in prolatione eorum, quia tota essentia rei consistit in forma illius; verba autem consecrationis sunt forma Sacramenti Eucharistiae.

Tertiò Aureolus apud Capreolum in 4. dist. 8. quaest. unica, art. 2. docet, sumptionem specierum Sacramentalium pertinere ad essentiam Sacramenti Eucharistiae, tamquam quid ad eam requisitum: quia species Sacramentales non significant neque efficiunt gratiam, nisi media sumptione; ergo ipsarum sumptio ad essentiam Sacramenti Eucharistiae requiritur & pertinet; quia requiritur & pertinet ad significationem & collationem gratiae.

Quartò Recentiores nonnulli docent, essentiam Sacramenti Eucharistiae constare ex speciebus Sacramentalibus tamquam ex materia, & ex verbis consecrationis tamquam ex forma; quia, ut Eugenius IV. in suo Decreto ait, omnia Sacramenta novae legis constant rebus ut materia, & verbis ut forma. Addit Adamus Tanner quaest. 3. dub. 3. etiam constare intrinsecè Corpore & Sanguine Christi, quae simul cum speciebus se habeant ut materia, respectu verborum consecrationis.

Quintò Caietanus 3. par. quaest. 75. artic. 1. Valentia quaest. 1. de Eucharistia, puncto 3. Bellarminus lib. 4. de Eucharistia, cap. 6. Suarez disp. 52. sect. 3. Vasquez disp. 167. c. 5. Egidius quaest. 73. art. 1. dub. unico, & Becanus cap. 15. quaest. 2. docent, Sacramentum Eucharistiae essentialiter constare ex speciebus Sacramentalibus, & ex Corpore & Sanguine Christi Domini, ita ut ad essentiam & substantiam Sacramenti Eucharistiae pro materiali intrinsecè pertineant species Sacramentales, & Corpus & Sanguis Christi.

Et in primis species intrinsecè pertinere ad essentiam Sacramenti Eucharistiae, statim probabi-

tur: quòd verò Corpus & Sanguis Christi etiam pertineant intrinsecè ad illam, varijs locutionibus à Patribus significatur, quia Ignatius Epistola ad Smyrnenes, & Iustinus Martyr Dialog. 3. dicunt, Sacramentum Eucharistiae esse Corpus & Sanguinem Christi, & Augustinus relatus can. Hoc est, de Consecratione, dist. 2. dicit, Sacramentum Eucharistiae constare Corpore & Sanguine Christi; & alij dicunt, Sacramentum Eucharistiae esse panem vitam, & cibum animae. quod etiam habetur in Tridentino sess. 13. cap. 2. & tamen species id non habent ratione sui, sed quia intra se continent Corpus Christi. Et Eugenius IV. in suo Decreto, & Theologi communiter dicunt, Sacerdotes verbis consecrationis conficere Sacramentum Eucharistiae: Sacerdotes autem non efficiunt species, sed quòd Corpus & Sanguis Christi sunt sub speciebus.

Sextò ergo Scotus in 4. dist. 8. quaest. unica, artic. 1. Richardus art. 1. quaest. 1. Marfilus quaest. 1. art. 1. & quaest. 6. art. 2. & plures recentiores docent, & merito, in solis speciebus Sacramentalibus sitam esse totam essentiam Sacramenti Eucharistiae, & ad eam non pertinere intrinsecè Corpus & Sanguinem Christi, neque verba consecrationis, neque sumptionem specierum Sacramentalium: Corpus tamen & Sanguinem Christi extrinsecè requiri ad essentiam Sacramenti Eucharistiae tamquam quid connotatum.

Et in primis, in solis speciebus Sacramentalibus sitam esse totam essentiam Sacramenti Eucharistiae, absque consortio praedictorum tamquam partium essentialium, significat Innocentius III. in cap. Cum Martha, de Celebratione Missarum, dum contendens explicare quid in Eucharistia sit Sacramentum tantum, & quid sit res Sacramenti tantum, & quid sit Sacramentum & res Sacramenti simul, pro Sacramento tantum seu puro, de quo procedit praefens difficultas, tantum alij species. & idem significat Tridentinum, dum sessione 13. saepe species Sacramentales appellat Sacramentum.

Et id ratione probatur, quia ex una parte species Sacramentales, absque consortio aliorum tamquam partium intrinsecarum, seu essentialium, sunt aptissima ut instituta fuerint signa practica & factiva gratiae refectivae animae, & unionis membrorum Christi inter se & cum Christo, quae est propria gratia huius Sacramenti; & ex altera parte, nullo sufficienti fundamento eam significationem practicaam possumus extendere ad Corpus & Sanguinem Christi, neque ad verba consecrationis, neque ad sumptionem specierum. Et specialiter quòd neque verba consecrationis, neque sumptio specierum pertineant intrinsecè ad essentiam Sacramenti Eucharistiae, significat Eugenius IV. in suo Decreto, dum ait, verba consecrationis esse formam effectricem huius Sacramenti, verba autem non efficiunt se ipsa, neque sumptionem specierum, nec aliquid aliud cui verba ipsa & sumptio sint intrinsecæ. Et id etiam significat Tridentinum sess. 13. cap. 5. 6. 7. & 8. dum ait, Sacramentum Eucharistiae adorari, asseruari, & deferri ad infirmos, & sumi; quod non convenit verbis consecrationis, neque sumptioni specierum, sed solis speciebus Sacramentalibus continentibus Christum, verba ergo consecrationis potius sunt forma efficiens Sacramentum, quam forma Sacramento

Trident.

Eugen. IV.

Adamus.

Caietanus.

Valentia.

Bellarmin.

Suarez.

Vasquez.

Egidius.

Becanus.

intrinseca, & sumptio specierum potius est applicatio Sacramenti antea existentis, ut conferat gratiam, quam sacramentum, aut pars Sacramenti.

Quod verò Corpus & Sanguis Christi requirantur ad essentiam Sacramenti Eucharistiae, tamquam quid extrinsecum connotatum, nempe tamquam terminus connotatus sub ipsis speciebus, negari non potest, supposito quod non sint pars essentialis: quia si species non continerent Corpus & Sanguinem Christi, non essent significatiua gratiae, neque panis vitae, & cibis animae.

Patres autem Sacramentum Eucharistiae appellant Corpus & Sanguinem Christi figuratè, per figuram Metonymiam, secundum quam etiam nomen contenti tribuitur continenti; nullus ergo Patrum asserit, Sacramentum Eucharistiae consistere Sanguine & Corpore Christi, neque Augustinus: imò iste Pater loco supra citato potius nobis fauet, si attentè legatur. Solus Irenaeus lib. 4. Aduersus haereses cap. 34. ait, Eucharistiam duobus rebus consistere, terrenam & caelestem, id est naturam humanam & diuinam, quod ratione Christi contenti verificatur per figuram Metonymiam. Sacerdotes autem dicuntur conficere Sacramentum Eucharistiae, quomodo non efficiant species secundum se, quia efficiunt quod contineant Christum, seu efficiunt illas consecratas, & ut continentes Corpus & Sanguinem Christi, quia ratione sunt Sacramentum.

Innoc. III. Obseruandum est, ut tradit Innocentius III. in dicto cap. *Cum Marthe*, in Eucharistia reperiri Sacramentum tantum, & rem Sacramenti tantum, & Sacramentum & rem Sacramenti simul. Species sunt Sacramentum tantum, ut ait Pontifex, quia ipsae non significantur per aliud, & tamen ipsae significant non solum Corpus & Sanguinem Christi, sed etiam gratiam Sacramentalem, & ob id ab Innocentio III. dicuntur Sacramentum geminae rei. Gratia autem refectionis & vnionis, est res Sacramenti tantum, ut ait Pontifex, quia non significat, sed significatur non solum per species Sacramentaliter, sed etiam per Corpus & Sanguinem Christi ex quadam naturali proportionem & aptitudine, quia quatenus continentur sub speciebus, habent rationem cibi & potus, quia Corpus realiter mādatur, & Sanguis realiter bibitur, & sunt requisita tamquam contenta sub satiativo & refrigeratiuo ad causandam gratiam satiantem, & refrigerantem, seu recreantem, & ob id gratia haec dicitur ab Innocentio res gemini Sacramenti, id est, specierum, & Corporis & Sanguinis Christi. Ex eo verò, quod gratia haec dicitur res gemini Sacramenti, deducitur, speciebus, & Corpori & Sanguini Christi non conuenire eandem significationem Sacramentalem: ex quo non leuiter deducitur, Corpus & Sanguinem Christi non esse partem intrinsecam Sacramenti Eucharistiae. Et tandem Corpus & Sanguis Christi sunt Sacramentum & res Sacramenti simul. Sunt Sacramentum (quamuis non strictè, sed latè) quia naturaliter, seu ex quadam naturali proportionem & aptitudine significant gratiam huius Sacramenti: sunt verò res Sacramenti (quamuis non strictè, sed latè) quia naturaliter significantur per species Sacramentales. Addimus non strictè, sed latè sumpti, quia species, ut significant Corpus & Sanguinem Christi, non sunt strictè Sacramentum.

DIFFICULTAS IV.

Utrum Sacramentum Eucharistiae sit vnum tantum secundum speciem infimam.

Supposito ergo, quod solae species panis & vini consecratae habent rationem Sacramenti, difficultas est, An species panis & vini sint vnum tantum Sacramentum secundum speciem infimam, quia esse vnum secundum speciem subalternam, manifestum est, & absque difficultate.

Gabriel in 4. dist. 8. q. 2. ar. 2. conclus. 4. & Glossa in can. *Comperimus*, de Consecratione dist. 2. docent, species panis & vini esse duo Sacramenta secundum speciem infimam: quod indicare videntur Patres & Concilia, dum species panis & vini appellantur Sacramenta in plurali. Et ratione probatur, quia cuiuslibet speciei seorsim independentem ab altera conuenit significatio practica gratiae, & distincta secundum speciem infimam, quia species panis independentem ab specie vini significat & confert gratiam ut satietatem tamquam cibus, & species vini independentem ab specie panis significat & confert gratiam ut refrigerantem tamquam potus, ergo.

Durandus verò in 4. dist. 8. q. 8. Sotus quaest. vnica, art. 2. Valentia q. 1. puncto 4. Suarez disp. 1. sect. 7. Vasquez disp. 168. c. 1. Aegidius q. 37. a. 2. Becanus c. 15. q. 8. & communiter Doctores docent, species panis & vini esse vnum tantum in specie infima Sacramentum, & merito: quia in vtraque specie simul, in quibus situm est Sacramentum Eucharistiae, est vna & integra significatio Sacramentalis secundum speciem infimam, ergo vtraque simul est vnum & integrum Sacramentum secundum speciem infimam. Consequentia patet, quia vnitas & pluralitas Sacramentorum ex vnitate & pluralitate significationis Sacramentalis sumitur. Antecedens autem probatur, quia vtraque species simul significat vnum & integrum effectum Sacramentalem in specie infima, quia Sacramentum Eucharistiae, quod situm est in specie panis & in specie vini, institutum est tamquam refectionium, seu tamquam cibus & potus ad refectionem spiritualem animae: refectionem autem ex cibo & potu proueniens est vna & integra in specie infima, si non vnitate & integritate physica, saltem morali in genere conuiuii, sicut ex cibo & potu, ex quibus refectionis ipsa oritur, coalescit conuiuium moraliter integrum & vnum in specie infima: ad vnitatem autem specificam integram Sacramenti, quod est ens artificiale morale, sufficit vnitas moralis specifica significationis & virtutis, qua vnum moraliter effectum in specie infima significet & conferat.

Ita tamen ex vtraque specie coalescit vnum integraliter moraliter Sacramentum, ut quilibet species seorsim sit verè & propriè Sacramentum essentialiter perfectum (quamuis non integraliter) quod significat Tridentinum sess. 21. cap. 3. dum ait, sub qualibet specie totum Christum contineri, & verum Sacramentum sumi. Et ratione constat, quia cuiuslibet speciei independentem ab altera conuenit significatio & vis Sacramentalis, quia quilibet absque altera significat & confert gratiam suo modo refectionum. Ergo quaelibet species essentialiter.

tialiter est Sacramentum, quamvis integraliter incompletum, imò ut sic distinctum ab altera secundum speciem infimam, quia cuilibet conuenit distincta in specie significatio gratiæ spiritualiter refectiuæ, quia species panis significat gratiam reficientem per modum satiantis inftar cibi, & species vini gratiam reficientem per modum refrigerantis inftar potus.

Et ita species panis & species vini sunt duo essentialiter Sacramenta, ut non sint duo totalia integraliter Sacramenta, sed duo integraliter partialia, quia in esse Sacramenti sunt partes heterogeneæ moraliter integrantes vnum integrum & totale signum, & Sacramentum indistinctum ab ipsis collectiuè & seorsim sumptis, & non tertium aliquod ab ipsis simul sumptis distinctum, quia Christus non aliter instituit hoc integrum & totale integraliter Sacramentum, quam instituendo ambas species seorsim, vnam per modum satiantis, & alteram per modum refrigerantis, & non instituit aliquod tertium distinctum ab ipsis, ac proinde in hoc Sacramento non est alia significatio & virtus Sacramentalis præter duas distinctas, quæ in ipsis speciebus seorsim reperiuntur, sicut in toto exercitu non est alia fortitudo præter fortitudines quæ in particularibus personis seorsim reperiuntur; & sicut in tota oratione non est alia significatio præter significationes quæ in patibus seorsim reperiuntur.

Patres ergo aliquando appellant species panis & vini Sacramenta in plurali, quia sunt duo Sacramenta essentialiter distincta, & essentialiter perfecta, quamvis ex eis vnum moraliter integretur.

Et ad rationem respondeo, ea tantum probari, species panis & vini esse duo Sacramenta essentialiter distincta & perfecta, non tamen esse duo integraliter distincta & perfecta, quia tantum sunt vnum integraliter, habentes vnam integraliter significationem Sacramentalem, qua significant vnam integraliter refectionem spiritualem, ac proinde eum, qui solas species panis aut solas species vini sumit, quamvis non sumat vnum integraliter Sacramentum, sumere tamen vnum Sacramentum essentialiter perfectum.

DIFFICULTAS V.

Vtrum in pluribus Hostijs consecratis sint plura numero Sacramenta.

Sotus.
Ledesma.
Bellarmin.
Bonacina.
Puteanus.

Sotus in 4. dist. 8. quæst. vnica art. 2. Ledesma 1. par. 4. quæst. 14. Bellarminus lib. 4. cap. 22. propositione 4. Bonacina quæst. 1. puncto 4. & Puteanus quæst. 73. dub. 4. docent, plures Hostias seu formulas consecratas esse vnum tantum numero Sacramentum quando simul sumuntur, quia Sacramentum Eucharistiæ situm est in conuiuio spirituali, conuiuium autem est idem numero, quamvis in eo plura fercula sumantur; ergo plures Hostiæ, quando simul sumuntur, sunt idem numero Sacramentum.

Suarez.
Egidius.

Suarez disp. 1. sect. 4. Egidius quæst. 73. art. 2. & nonnulli recentiores docent, omnes Hostias seu formulas, quæ inueniuntur consecratæ, esse idem & vnum numero Sacramentum, siue simul siue seorsim sumantur, & siue ab vno siue à pluribus: quod indicare videtur Paulus 1. ad Corinth. 10. dum ait: *Vnum corpus sumus omnes, qui de eodem pane participamus.* quia his verbis significare vide-

tur, quod sicut omnes fideles sumus vnum numero corpus, ita etiam Sacramentum Eucharistiæ, quo omnes reficimur & nutrimur, est vnum numero. Quod etiam indicare videtur Ambrosius in cap. 10. ad Hebræos, & refertur in can. *In Christo*, de Consecratione, disp. 2. dum ait, vnam esse Hostiam, quam Christus obtulit, & quam omnes Sacerdotes offerunt. Ergo sicut est idem numero Sacramentum quoad hostiam, seu rem oblatam, ita etiam erit idem numero Sacramentum; quia quod offertur in Sacrificium, sumitur ut Sacramentum: & ratione probatur, quia si plures humanitates assumerentur à Verbo, vnum tantum hominem constituerent; ergo plures Hostiæ continentes vnum tantum numero Corpus Christi, constituent vnum tantum numero Sacramentum.

Vasquez verò disp. 168. cap. 2. Henriquez lib. 8. cap. 8. & Ochagavia q. 3. docent, plures Hostias (& idem est de pluribus speciebus vini) esse plura numero Sacramenta Corporis, quamvis simul sumantur, & merito: quia Christus instituit Sacramentum Corporis (& idem suo modo est de Sacramento Sanguinis) non in aliquo vno morali, sed in specie consecrata panis secundum se, vna tantum physice, attendendo tantum ad vnitatem physicam, & non ad aliquam vnitatem moralem, quia in qualibet specie panis secundum se vna tantum physice seorsim & independentem ab altera specie panis est significatio practica, seu factiua gratiæ: ergo plures Hostiæ consecratæ, quamvis simul consecrentur, & sint in eodem loco, & quamvis simul sumantur, sunt plura numero Sacramenta Corporis, quia plures illæ Hostiæ, quamvis sint sic coniunctæ; sunt tamen plures numero distinctæ, & physice discontinue, & in qualibet seorsim & independentem ab altera institutum est Sacramentum Corporis.

Addimus tamen, ut dicemus Disp. x. Diffic. vi. quod quando plures Hostiæ (& idem est de pluribus Calicibus) simul sumuntur ab eodem, vnam tantum conferunt gratiam, & eosdem gradus gratiæ quos vna sola sumpta conferret; per accidens tamen, quia vna sumptione & applicatione limitantur ad vnum effectum: nihilominus tunc, quamvis vnam tantum significant & conferant gratiam, sunt plura numero Sacramenta, quia sunt plura numero signa, non solum materialiter, sed etiam formaliter, siue quoad significationem Sacramentalem.

Ad rationem ergo pro primo modo dicendi adductam, concedimus, ex pluribus Hostijs, quando simul sumuntur, coalescere vnum tantum numero conuiuium actuale (quamvis non integrum, nisi etiam sumantur species vini) negamus tamen coalescere vnum tantum numero Sacramentum, quia Sacramentum Eucharistiæ non consistit in actu conuiuio, quia ante actuale conuiuium præsupponitur Sacramentum Eucharistiæ, sed consistit in cibo & potu secundum se, qui præsupponuntur ad conuiuium, quamvis postea ex ipsis conuiuium fiat, & refectio, seu nutritio; ac proinde quamvis ex pluribus Hostijs simul sumptis fiat vnum numero conuiuium modo dicto, non tamen vnum numero Sacramentum, sed plura numero Sacramenta Corporis.

Paulus verò pro secundo modo dicendi adductus appellauit Sacramentum Corporis, vnum panem ratione vnius Corporis Christi contenti, quod

quod verè est cibus, & non quia in ratione signi & Sacramenti sit vnum tantum numero; quia in ratione signi & Sacramenti, quando sunt plures numero Hostiæ, sunt plures numero panes, vnus tamen in specie: quod etiam sufficit, vt omnes, qui de illo etiam vt sic participamus, dicamur vnum corpus mysticum. Et quamuis in Sacrificio Missæ vna sit tantum numero Hostia seu victima, vt ait Ambrosius, nempe humanitas Christi, quæ est vna tantum numero, Sacramentum tamen Eucharistiæ, quod est distinctum ab Hostia & victima, est numero multiplex in multis formulis seu speciebus panis.

Ad rationem verò negamus, quòd si plures numero humanitates assumerentur à Verbo, constituerent vnum tantum hominem, quia potius continerent plures, vt diximus Tract. de Incarnat. Disp. III. Diffic. VII. Et quamuis id admitteremus, ex eo non inferretur, plures Hostias consecratis, continentes idem numero Corpus Christi, constituere vnum numero Sacramentum Corporis, quia si plures humanitates in eo casu constituerent vnum tantum numero hominem, idè esset, quia ad pluralitatem concreti substantiæ etiam requireretur pluralitas suppositorum, quæ non esset in eo casu: ad pluralitatem verò numericam Sacramentorum sufficit pluralitas numerica signorum sensibilium, & significationum Sacramentalium; vbi autem sunt plures Hostiæ consecratae, sunt plura numero signa sensibilia, & plures numero significationes Sacramentales.

Ex dictis constat, ex vna numero specie panis, & ex altera numero specie vini, mutuo pro libito comparatis, constitui vnum numero Sacramentum Eucharistiæ integraliter completum, & distinctum numero totaliter ab altero coalescente ex alijs duabus speciebus, vna panis & altera vini, mutuo inter se, quamuis pro libito, comparatis: ita tamen ex hac specie panis pro libito assignata, & ex hac specie vini eodem modo assignata, conficitur vnum numero Sacramentum integraliter completum, vt qualibet earum specierum constituentium vnum numero Sacramentum integraliter completum, comparata cum qualibet alia, dum vna sit panis & altera vini, constituat aliud numero Sacramentum, seu indiuiduum Sacramenti à priori partialiter distinctum (& non totaliter, quia in vtraque est vna & eadem species ex duabus, quibus vtrumque constat) ac proinde qualibet species panis, seu Hostia tot numero indiuidua Sacramenti partialiter distincta integrare dicitur, quot sunt species vini, & e contra, qualibet species vini tot numero indiuidua Sacramenti partialiter distincta integrare dicitur, quot sunt Hostiæ seu species panis.

DIFFICULTAS VI.

Vtrum Sacramentum Eucharistiæ sit necessarium necessitate medijs ad salutem, seu vitam æternam.

Supponimus, necessitatem alicuius ad vitam æternam esse triplicem, aliam medijs tantum, aliam præcepti tantum, & aliam medijs & præcepti simul. Quid autem sit vnaquæque earum, & quomodo inter se distinguantur, diximus in Tractatu de Pœnitentia Disp. IV. Difficult. V.

Hoc ergo supposito, conueniunt Primò Docto-

res, Eucharistiam in re susceptam non esse determinatè necessariam necessitate medijs ad salutem, quia multi, tam paruuli quàm adulti, absque reali susceptione Eucharistiæ saluantur, quod definitum est quoad paruulos in Tridentino sess. 21. *Trident.* c. 4. Et quoad omnes, tam paruulos quàm adultos, res est manifesta, quia in quolibet ad consequendam gloriam sufficiunt prima iustificatio, & perseverantia in ea vsque ad finem vitæ; ad neutrum autem susceptio realis Eucharistiæ est medium necessarium vt medium, quia non ad iustificationem primam à peccatis, quia ad hanc pro non baptizatis sufficit Baptismus, & pro baptizatis lapsis in mortale sufficit Sacramentum Pœnitentiæ, & pro vtrisque, si adulti sint, sufficit contritio perfecta. Neque est necessaria necessitate medijs ad perseverantiam in ea iustificatione, quia non pro paruulis, quia istis, vt perseuerent, sufficit rapi ante vsum rationis, quia ante hunc non possunt amittere gratiam per Baptismum receptam; ad hoc autem quòd rapiantur ante vsum rationis, non est modo dicto necessaria realis receptio Eucharistiæ, vt patet: neque est necessaria necessitate medijs pro adultis, quia quomuis ipsis sit medium conducens & vtile ad perseverandum, vt indicat Tridentinum sess. 13. c. 2. imò possit esse medium sufficiens, non tamen est medium dicto modo necessarium ad id, quia non est medium vnicum ad id, quia alijs vijs non alligatis reali susceptioni Eucharistiæ, nempe auxilio externæ protectionis, aut etiam auxilio internæ inspirationis, quæ Deus absque Eucharistia realiter suscepta sæpè liberaliter confert, potest adultus in gratia perseverare, nullum præceptum graue transgrediendo. Ex eo autem, quòd Eucharistia realiter suscepta sit medium vtile adultis ad perseverandum, & sit illis necessaria ex præcepto, non fit, quòd sit illis medium necessarium vt medium seu necessarium necessitate medijs ad perseverandum, quia non est medium vnicum ad id, sed tantum fit quòd sit illis medium necessarium necessitate præcepti non medijs, quia scilicet est medium non vnicum, sed sub præcepto graui.

Conueniunt Secundò Doctores, Eucharistiam in voto esse omnibus, tam paruulis quàm adultis, medium necessarium vt medium, seu necessitate medijs, non quia in voto sit medium necessarium ad perseverantiam in iustificatione, sed quia est medium necessarium ad iustificationem ipsam à peccato graui, absque qua vita æterna nequit obtineri. Quòd autem Eucharistia in voto sit necessaria necessitate medijs ad iustificationem à peccato graui, constat. Et in primis, quoad adultos, quia istis ad eam iustificationem est medium necessarium necessitate medijs Baptismus, aut pœnitentia, aut contritio perfecta: quicumque autem, qui aliquo ex his tribus modis iustificatur, expresse aut implicite proponit seruare omnia præcepta graui, ex quibus vnum est sumptio Eucharistiæ. Et quoad paruulos id etiam constat, sumendo votum non strictè pro actu aliquo, sed pro obligatione, & relatione seu ordinatione, quia paruuli per Baptismum, quo à peccato originali iustificantur, manent ordinati, & quasi parati ad sumendam Eucharistiam suo tempore, & pro eo obligabuntur ad id in tempore vsus rationis. Ex eo tamen quòd Eucharistia in voto sit necessaria necessitate medijs ad iustificationem, non dicitur

tur absolute necessaria necessitate medij, sed absolute tantum est necessaria necessitate precepti, quia tota necessitas medij Eucharistiae in voto nascitur ex pura necessitate precepti Eucharistiae in re, aut ex tunc obligantis, ut respectu adultorum, aut postea in tempore usus rationis obligaturi, ut respectu paruulorum: quia ex hac necessitate precepti Eucharistiae in re prouenit, quod in Baptismo, & in Pœnitentia, & in contritione, quorum quolibet sufficienter iustificamur, contineatur votum Eucharistiae, sicut etiam continetur votum cuiuscumque alius rei quae est sub precepto graui. Vnde necessitas hæc Eucharistiae in voto tamquam medij ad vitam æternam, non est peculiaris Eucharistiae, sed est communis omnibus rebus quae sunt sub precepto graui.

Est ergo difficultas, An Eucharistia sit peculiariter necessaria ad vitam æternam necessitate medij, distincta à pura necessitate precepti, & non orta ex illa.

Non desunt recentiores, qui existiment, Sacramentum Eucharistiae in re vel in voto sub disiunctione esse peculiariter necessarium adultis necessitate medij ad vitam æternam, quibus consentire videtur Becanus cap. 15. quæst. 7. quod indicari videtur Ioann. 6. illis verbis Christi: *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, non habebitis vitam in vobis*, quia particulam nisi necessitas medij significari videtur; sicut Ioann. 3. quando dicitur, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in Regnum Dei*, ea particulam nisi necessitas medij in Baptismo ad vitam æternam denotatur. Et id confirmari videtur exemplo, quo Christus vtitur Ioann. 6. *Sicut misit me viuens Pater, & ego vivo propter Patrem, & qui manducat me, ipse viuet propter me*: Filius autem ita viuit propter Patrem, ut nequeat absque Patre viuere; ergo neque nos, nisi propter Christum in Eucharistia sumptum, quod est esse necessarium necessitate medij.

Et ratione probatur Primò, quia ad obtinendam vitam æternam non tantum est necessaria iustificatio à peccato graui, sed etiam perseuerantia in illa vsque ad mortem: ergo sicut Sacramentum Baptismi & Sacramentum Pœnitentiae sunt necessaria ad vitam æternam necessitate medij, quia sunt instituta ad iustificationem à peccato graui; ita etiam Sacramentum Eucharistiae erit necessarium necessitate medij ad vitam æternam, quia institutum est ad perseuerantiam in iustificatione, seu ut præseruemur à mortalibus (quibus desinimus perseuerare) ut constat ex Tridentino sess. 13. c. 2.

Secundò probatur, quia Sacramentum Eucharistiae est cibus spiritualis animarum, & ipsis præstat eodem effectus quos cibus corporalis corporibus, ut definit Eugenius IV. in suo Decreto fidei: ergo sicut cibus corporalis est necessarius necessitate medij ad vitam corporalem sustentandam, ita Sacramentum Eucharistiae erit necessarium necessitate medij ad sustentandam vitam spiritualem animarum.

Durandus verò in 4. dist. 9. quæst. 2. Suarez disp. 2. Vasquez disput. 169. Egidius quæst. 73. art. 3. Laymannus c. 5. Adamus Tannerus disp. 5. quæst. 1. dub. 4. & communiter Doctores docent, Sacramentum Eucharistiae nulli esse peculiariter necessarium necessitate medij in re vel in voto sub disiunctione, quod absque dubio docuit

S. Thomas quæst. 65. art. 4. & meritò: quia Eucharistia in re vel in voto sub disiunctione, non est necessaria necessitate medij ad iustificationem à peccato graui, neque ad perseuerandum in ea vsque ad mortem; ergo in re vel in voto sub disiunctione, non est necessaria necessitate medij ad vitam æternam. Consequentia patet, quia ad obtinendam vitam æternam sufficienter iustificatio à peccato graui, & perseuerantia in ea vsque ad mortem. Antecedens autem probatur, & in primis, quod non sit necessaria ut mediam ad dictam iustificationem: quia ut in re vel in voto sit mediam necessarium ad iustificationem, requiritur, quod Eucharistia tam in re quam in voto sit mediam vtile ad ipsam iustificationem, & quod hæc nequeat obtineri absque Eucharistia in re vel in voto, quia id tantum dicitur mediam necessarium in re vel in voto ad aliquid, quod vtroque modo est mediam vtile ad id, & ad id est vno vel altero modo necessarium, quia id nequeat alio modo obtineri: sed Eucharistia quamuis in voto seu votum Eucharistiae (nempe Baptismus, vel Pœnitentia, vel contritio perfecta) sit mediam, & necessarium ad iustificationem, tamen in re, seu realiter ipsa susceptio Eucharistiae, non est mediam ad illam, saltem tamquam mediam per se, quia Eucharistia per se non est instituta ad iustificationem à peccato graui, sed ad augmentum ipsius gratiae iustificantis. Et quamuis gratis admittamus, Eucharistiam in re per accidens iustificare à peccato graui, quia tamen per se non iustificat ab illo, non sufficit ut Eucharistia in re absolute dicatur esse mediam ad iustificationem; sufficiens aliàs pœnitentia in re vel in voto non esset mediam necessarium ad iustificationem à peccato graui post Baptismum commissum, quia præter ipsam pœnitentiam in re vel in voto etiam Eucharistia in re esset mediam sufficiens ad illam. Eucharistia ergo in re vel in voto non est mediam necessarium ad iustificationem, quia altero modo, nempe in re, non est mediam, saltem absolute & per se, ad illam.

Quod verò Eucharistia in re vel in voto, sub disiunctione, non sit necessaria necessitate medij ad perseuerantiam in iustificatione, probatur, quia in primis non est necessaria in re susceptio: quia quamuis realiter suscepta, sit mediam vtile ad perseuerandum, imò sit sufficiens, ita ut perseuerantia eorum, qui de facto perseuerant, & re ipsa susceperunt Eucharistiam, sufficienter attribuatur ipsi Eucharistiae re ipsa susceptae; tamen non est mediam necessarium ad id, quia non est vnicum ad id, ut diximus in principio Difficultatis. Deinde, Eucharistia in voto, quamuis sit mediam ad perseuerantiam, saltem adultis, quia saltem his intuitu propositi expressi suscipiendi Eucharistiam, aut intuitu Baptismi precepti, aut Sacramenti Pœnitentiae, aut contritionis (in quorum quolibet votum Eucharistiae virtualiter continetur) tamquam bonorum operum, possit Deus perseuerantiam conferre, & sæpè conferat, & quamuis gratis admittamus esse etiam mediam paruulis ad perseuerantiam; neutris tamen est mediam necessarium ad id, quia Deus alijs vijs eam confert vtrisque.

Eucharistia ergo neque determinatè in re, neque sub disiunctione, in re vel in voto, est necessaria

Durandus.
Suarez.
Vasquez.
Egidius.
Layman.
Adamus.

Eugen. IV.

cessaria necessitate medij ad vitam æternam. Et quamuis determinatè in voto inclusio, seu implicatio, vel in Baptismo, vel in penitentia, vel in contritione perfecta (quod respectu paruulorum est latè votum) sit necessaria necessitate medij ad vitam æternam, quia necessitas hæc potius est præcepti quam medij, quia tota ea oritur ex pura necessitate præcepti suscipiendi re ipsa Eucharistiam, & est communis omnibus rebus quæ sunt sub præcepto graui.

In eo autem testimonio Ioan. cap. 6. pro aduersarijs adducto, *Nisi manducaueris carnem Filij hominis*, &c. non continetur necessitas medij, sed tantum præcepti, & particula *nisi* non cogit ad necessitatem medij, quia est indifferens ad significandam necessitatem medij, qualis continetur in illis verbis Ioannis cap. 3. *Nisi quis renatus*, &c. & ad significandam necessitatem præcepti, qualis continetur in illis verbis Augustini epistola 34. *Non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum*, & in illis Matth. 18. *Nisi efficiamini sicut paruuli*, &c. In exemplo verò illo Ioan. 6. *Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem, & qui manducat me, vivet propter me*, nulla necessitas adhuc præcepti continetur, quia tantum dicitur, manducantem Christum accipere vitam ob manducationem illius, sicut Christus accipit vitam à Patre: & in hoc tantum tenet exemplum, non in alijs, neque exemplum debet in omnibus tenere.

Et ad primam rationem concedimus, Eucharistiam institutam esse ad perseverandum in iustificatione, negamus tamen, esse ita necessariam ad perseverantiam, sicut sunt Baptismus & Pœnitentia ad iustificationem: quia perseverantia lege ordinaria haberi potest, & aliquando habetur alià viâ, quam Eucharistiâ, & voto ipsius; iustificatio verò à peccatis haberi nequit, nisi vel Baptismo, vel Pœnitentia, vel voto Baptismi vel Pœnitentia.

Ad secundam concedimus, Eucharistiam esse cibum spirituales animarum, & præstare effectus similes illis quos cibus corporalis præstat corpori, quia eas nutrit & sustentat medijs auxilijs ad perseverandum gratia ipsius Eucharistiæ annexis, non tamen est necessarius ad vitam spirituales animarum, eo modo quo cibus ad vitam corporalem corporum, quia vita corporalis nequit alia viâ conservari & sustentari; benè tamen vita spirituales animæ absque Eucharistia, quia potest sustentari & augeri providentia ordinaria Dei, non alligata Eucharistiâ, neque voto illius.

DIFFICULTAS VII.

Qua die celebraverit Christus Pascha agni eo anno quo mortuus est.

Supponimus, in quo Theologi contra quemdam Villagagnonem conueniunt, Christum eo anno quo mortuus est, Pascha agni Iudeorum celebrasse, ut manifestè deducitur ex Matth. 26. dum, postquam Discipuli interrogarunt Christum, *Vbi vis paremus tibi comedere Pascha?* & postquam ille ipsis dixit vbi pararent, subditur, *Ecce fecerunt Discipuli sicut constituit illis Iesus, & paraverunt*

Pascha: & ex Marci 14. dum dicitur, *Prima die azymorum, quando Pascha immolabatur, dicunt ei Discipuli: Quo vis eamus, & paremus tibi ut manduces Pascha?* in quibus locis manifestè est sermo de agno Paschali, qui erat necessariò immolandus & comedendus in cœna. Accedit, quòd incredibile sit, caerimoniam hanc apud Iudeos adeò celeberrimam, fuisse omissam à Christo, qui nihil quod lege veteri præcipiebatur, quamuis ea non tenebatur, omittit.

Hoc ergo supposito, difficultas est, An Christus eo anno, quo mortuus est, celebraverit Pascha agni die decima quarta Lunæ ad vespæram mensis Martij, quando reliqui Iudæi ex præscripto legis illud celebrabant.

Pro huius tamen difficultatis resolutione observandum est, Iudeos distinxisse & computasse menses & annos non iuxta motum Solis, ut nos distinguimus & computamus, sed iuxta motum Lunæ, quia computabant menses à nouilunio in nouilunium, & vnum annum complebant duodecim mensibus lunariis, quorum quilibet constabat aliquando triginta diebus naturalibus, aliquando viginti novem; unde fit ut annus lunaris sit minor anno solari diebus undecim. Sumebant autem initium anni ex mense Nisan, qui ferè Martio nostro solari respondet, & incipiebat à nouilunio quod est prope æquinoctium vernale. Et quia motus Solis & motus Lunæ non sibi uniformiter correspondent, idè menses solares ex motibus Solis desumpti, & menses lunares desumpti ex motibus Lunæ, non sibi adæquate correspondent, ex quo ferè semper contingit, quòd primus mensis lunaris Nisan amplectatur partem mensis solaris Martij, & partem mensis solaris Aprilis: & ut notavit Onuphrius Panuinius libro 2. Festorum sub anno 180. contigit, ut anno quo Christus mortuus est, dies decimus quartus Lunæ, seu decimus quartus dies mensis lunaris Nisan, fuerit dies decimus octavus Aprilis solaris.

Circa præsentem ergo difficultatem Euthymius in cap. 26. Matthæi & Nicephorus 1. Histor. c. 28. Epiphanius Hæresi 50. Chrysostomus Homil. 82. in Ioannem, Theophylactus in cap. 18. Ioannis, & communiter Græci docent, Christum eo anno, quo mortuus est, celebrationem Paschalis agni anticipasse, ita ut ipse illud celebraverit die decima tertia Lunæ Martij, ceteri verò Iudæi die decima quarta Lunæ, ex lege Exodi 12. præfixa.

Probatum autem potest Primò, quia conveniens fuit Christum occidi in ciuitate Ierusalem, & die decima quarta Lunæ Martij, ut veritas responderet figuræ, quia agnus Paschalis, cuius immolatio erat figura immolationis seu mortis Christi, à toto populo in ciuitate Ierusalem, & die decima quarta Martij immolabatur. Ergo Christus pridie ante illam diem, in qua populus ex præscripto legis Exodi 12. immolabat & edebat agnum, eum immolauit & edidit pridie quam pateretur.

Secundò, quia Ioannis 18. vbi de Iudæis accusantibus Christum dicitur, *Et ipsi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha*, supponitur, eo die, quo Christus mortuus est, Iudeos celebraturos Pascha, quia manè illius diei non audebant introire prætorium, ut absque impedimento possent illud celebrare: Christus autem iam pridie celebraverat Pascha; ergo.

Tertiò,

Tertio, quia Christus Ioannis 19. dicitur mortuus in pasceue Pasche, ergo ante horam celebrationis facta à ceteris Iudæis, quia celebratio Paschalis incipiebat ad Solis occasum, & tempus præcedens erat pasceue Pasche, quia in eo tempore præcedente præparabantur necessaria ad eam celebrationem, & tamen pridie Christus celebraverat.

Quarto, quia Ioannis 13. dicitur, *Ante diem festum Pasche*: ea autem quæ ibi facta narrantur, fuerunt facta in ipsa celebratione Paschalis à Christo facta, & paulo post *canam agni Paschalis*: ergo Christus ante diem festum Pasche, qui erat lege præfixus, & in quo Iudæi celebrabant, ipse celebravit Pascha.

Latini verò omnes, tam Patres quàm Scholastici, & sacra Scripturæ interpretes; & ex Græcis Theodoretus q. 24. in Exod. Theophilus Alexandrinus in Epist. ad Theodol. & Victor Antioch. in illud Marc. 14. *Prima autem die azymorum*, docent, Christum non anticipasse celebrationem Pasche agni, sed illud celebrasse decima quarta die Lunæ Martij ad vespertam, præscripta pro omnibus ex lege Exodi 12.

Sententia hæc adeò expressa est in Euangelio, ut Græcorum sententia merito à Latinis erroris insimuletur, quia Matth. 26. dicitur: *Prima autem die azymorum accesserunt Discipuli ad Iesum, dicentes: Vbi vis paremus tibi manducare Pascha?* & Marc. 14. *Primo autem die azymorum, quando Pascha immolabant, dicunt ei Discipuli: Quo vis eamus, & paremus*, &c. & Luca 22. *Venit dies azymorum, in quo necesse erat occidi Pascha*. vbi verbum *venit* est præteriti temporis. Ex his autem testimonijs constat, Christum celebrasse Pascha agni die ex lege præfixo, quando omnes Iudæi de more celebrabant, tum quia Marcus de die illa ait, *quando Pascha immolabant*, & Lucas, *in quo necesse erat occidi Pascha*; dies autem præfixa ex lege Exodi 12. ad celebrationem Pasche agni cum iuulando & comedendo erat decima quarta ad vespertam; tum etiam, quia in dictis testimonijs supponitur, Christum Pascha agni celebrasse prima die azymorum; dies autem azymorum quali Ecclesiastici incipiebant à decima quarta die Lunæ à Solis occasu, & in eadem die ad vespertam illius, seu ad Solis occasum, omnes Iudæi ex lege Pascha agni celebrabant, id est immolabant agnum, & eum comedeabant.

Omittimus responsionem recentiorum Græcorum, dicentium, tres dictos Evangelistas errasse, quia impudentissima est; & responsiones aliorum, quamvis modestas, quia friuolæ sunt, & videri possunt apud Vasquez disp. 172. c. 2. & apud Egidiū q. 74. art. 4. dub. 1.

Ad primum ergo fundamentum Græcorum respondemus, quod quamvis Christus non fuerit occisus eadem die & hora, qua agnus Paschalis immolari consueverat, tamen veritas sufficienter respondit figuræ, qua ei respondit quoad substantiam, nempe quoad occisionem, quia Christus fuit cruentè immolatus, quia hæc erat quæ immolatione agni figurabatur; & necessarium non fuit quod illi responderet quoad circumstantiam diei & horæ, imò fuit maximè conueniens, ut tunc ipse Christus observando legem immolationis agni figuraret, quod paulo post in se ipso vero Agno futurum erat.

Ad secundum, desumptum ex illo Ioan. 18. *Et ipsi non introierunt in pratorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha*, respondemus, ibi nomine Paschalis non intelligi agnum Paschalem quem iam comederant, & multò minùs panes azymos, qui nunquam in Scriptura dicti fuerunt Pascha; sed intelligi alias victimas, quæ illis septem diebus azymorum immolabatur, & dicebantur Pascha, & eis non poterant vesci nisi mundi. Et in primis, quod in illis septem diebus plures aliæ victimæ immolari consueverint, deducitur ex Deuter. 16. & ex 2. Paralip. 30. & 35. & ex libro 3. Esdræ cap. 1. qui quamvis apocryphus sit, tamen quantum ad hoc non est modicæ auctoritatis; & quod dictæ victimæ comedi potuerint ab omnibus qui mundi essent, constat ex Leuit. 7. & ex Deuter. 12. Et quamvis in his locis tantum videatur esse sermo de victimis immolandis in die pasche, id est decima quarta Lunæ ad vespertam, seu ad Solis occasum, creditur tamen quod idem fiebat in omnibus septem diebus sequentibus, vtfirmat Augustinus lib. 5. Quæst. vet. Testamenti, quæst. 24. & quod dictæ victimæ dictæ fuerint pasche, seu Pascha, constat ex Deuter. 16. & ex 2. Paralip. 30. & 35. De his ergo victimis, quæ etiam dicebantur Pascha, intelligitur prædictum testimonium Ioan. 18: quas ut Iudæi comedere possent, noluerunt in pratorium introire.

Ad tertium, desumptum ex Ioannis 19. vbi Christus dicitur mortuus in pasceue Pascha, respondemus, Ioannem per pasceuen Pascha non intellexisse diem proximè præcedentem ad Pascha agni, neque ad solemnitatem azymorum quæ etiam dicebatur Pascha, ut constat ex Luc. 22. sed intellexisse diem proximè præcedentem ad sabbatum (quod Marcus 15. declaravit, dum loquens de morte Christi ait, *Erat autem pasceue, quod est ante sabbatum*) quia pasceue ex vi ipsius significat præparationem ciborum ad manducandum die sequenti, ut notavit Augustinus Tract. 17. in Ioannē, & in sabbato non licebat Iudæis cibum præparare, ut constat Exodi 12. & 15. & 35. licebat verò in partu illo tempore Paschalis agni, & in diebus azymorum sequentibus; & ideo pro sabbato pridie ante ipsum præparabatur cibi ad manducandum in sabbato ipso, & non pro Pasche agni, neque pro diebus azymorum. Dicitur autem à Ioanne dies illa proximè præcedens ad sabbatum pasceue Pasche, quia dies illa, quæ erat pasceue ad sabbatum, etiam erat Pascha, quia erat prima dies solemnis azymorum, quæ etiam dicebatur Pascha.

Sed obijcit Maldonatus in illud Matth. 26. *Sciitis quia post biduum*, Si dies S. Ioannis Baptiste contingeret in die immediata ante diem Corporis Christi, ineptè appellaremus diem ipsum Ioannis, Vigiliam Ioannis; ergo ex eo quod dies Pasche azymorum esset pasceue sabbati, ineptè appellaretur pasceue Pasche. Respondemus concedendo Antecedens, & negando Consequentiam, ob manifestum discrimen, quia Vigilia est communis festo Ioannis & alijs festis, ob quod, eo ipso quod dicimus Vigiliam S. Ioannis aut alterius Sancti intelligimus diem quæ præcedit festum illius Sancti: pasceue verò non erat communis pluribus festis, sed tantum erat ad sabbatum ultimum diem hebdomadæ, in quo solo non licebat cibos præparare; & ob id quando dicebatur pasceue Pasche,

Vasquez.
Egidius.

non denotabatur dies præcedens ad Pascha, sed denotabatur, diem illam, quæ erat parasceue ad sabbatum, incidere in diem ipsum Paschæ.

Ad quartum, desumptum ex illo Ioannis 13. *Ante diem festum Paschæ*, respondemus, Ioannem per diem festum Paschæ non intelligere totum diem festiuium, & quasi Ecclesiasticum, seu totam festiuitatem diei primi azymorum, quæ intrinsecè seu inclusiuè incipiebat ab occasu Solis diei decimæ quartæ, & durabat vsque ad occasum Solis diei decimæ quintæ exclusiuè: sed intelligere diem ipsam decimam quintam vsualem, seu naturalem, quæ incipiebat à prima luce, vel à media nocte ipsius diei decimæ quintæ (ob quod non dicitur *ante festum Paschæ*, quod intrinsecè incipiebat ab occasu Solis diei decimæ quartæ, sed dicitur, *ante diem festum Paschæ*) ante quam diem decimam quintam festiuium vsualem seu naturalem Christus immolauit agnum Paschalem, & illum comedit, & lauit pedes Discipulorum, & eis prædicaui, & fecit alia quæ ibi facta narrantur, quia ea omnia fecit à tempore proximo occasui Solis diei decimæ quartæ vsque ad aliquam partem non paruum noctis, sed ante mediam noctem, & idè dixit ea omnia fecisse ante diem festum Paschæ, nempe vsualem seu naturalem.

DIFFICULTAS VIII.

Utrum Iudæi eo anno, quo Christus mortuus est, celebrauerint Pascha agni die decima quarta Lune ad vespèram, quando Christus celebravit.

Burgenf. Lyrans. Gagneius. Claudius. Iansenius. Catherin. Vrgensis in Addit. ad cap. 26. Matth. Lyrans in illa verba Matth. 26. *Erat autem prima dies azymorum.* & Gagneius in dicta verba Matth. 26. & in illud Ioan. 18. *Non introierunt in prætorium,* Claudius in eundem locum Ioannis, Iansenius in Concordia Euangel. cap. 128. in eadem verba Ioannis, Catherinus lib. 2. contra Caiet. & Maldon. in illud Matth. 26. *Scitis quia post biduum Pascha fiet,* docent, Iudæos eo anno mortis Christi celebrasse Pascha agni, non die decima quarta Lune ad vespèram ex lege Dei præscripta, qua Christus illud celebravit, sed die decima quinta sequenti ad vespèram ex dispensatione seu permissione Dei.

Auctores ergo huius sententiæ conueniunt cum Græcis, in eo, quod existiment, Christum & Iudæos non celebrasse Pascha agni eadem die; differunt tamen ab illis, quia Græci existimant Christum die decima tertia ante diem lege præscriptam Pascha celebrasse, & Iudæos die decima quarta præscripta ex lege: Auctores verò istius sententiæ existimant, Christum ipsa die decima quarta præfixa ex lege, Iudæos verò die decima quinta sequenti ex dispensatione celebrasse; quia credunt, à tempore Esdræ permissum fuisse Iudæis, ut quoties in aliquo anno dies decima quarta Lune contingebat in Feria quinta, tunc celebratio Paschæ agni transferri posset in Feriam sextam, ut prima dies vsualis azymorum, quæ erat festiua, & proximè sequebatur post initium celebrationis Paschæ agni, & ob id tunc temporis futura erat in Feria sexta, transferretur in sabbatum, ne obseruaretur in Feria sexta pridie ante sabbatum, quod etiam

erat festiuium: quia molestum erat populo duo festa immediate obseruare, quia in festis nullum opus seruile, adhuc ad parandos cibos, fieri poterat: & eo anno, quo Christus mortuus est, dies decima quarta Lune contigit in Feria quinta.

Quod ergo eo anno, quo Christus mortuus est, ipse celebrauerit Pascha agni die decima quarta Lune, & Iudæi dicta dispensatione vtentes, celebrauerint die decima quinta sequenti, probari potest Primò testimoniis Ioan. 13. 18. & 19. Difficultate præcedenti pro sententia Græcorum adductis, quibus denotari videtur, Christum prius quam Iudæos Pascha agni celebrasse.

Secundò, quia Ioan. 19. de sabbato, ante quod proximè Christus mortuus est, dicitur, *Erat enim magnus ille dies sabbati*, id est, sanctior & solemnior aliis sabbatis: in eo autem sabbato nulla alia maior solemnitas esse potuit, nisi quia in eo etiam contigit & occurrit solemnitas primæ diei azymorum ex dicta dispensatione translata, ergo anno illo Iudæi primam diem vsualem seu naturalem azymorum in sabbato celebrarunt, & Feria sexta ad vespèram, seu ad Solis occasum, Pascha agni celebrauerant, Christus autem illud celebravit Feria quinta ad vespèram; ergo.

Tertiò, quia si Iudæi Feria quinta celebrassent Pascha agni, Christum affixissent cruci prima die vsuali seu naturali azymorum, quia affixus fuit Feria sexta immediate sequenti. credi autem non potest, Iudæos id in die festo fecisse.

Quartò, quia Christus Ioan. 13. Iudæ cum ipso cœnanti dixit, *Quod facis, fac citius;* quibus verbis discipuli intellexerunt, Christum illi significare voluisse, ut emeret ea quæ ad diem festum necessaria erant, ut constaret ex sequentibus verbis; ergo restabat Pascha celebrandum ab aliquibus quibus ea erant necessaria, sed non à Christo, quia id dixit in cœna, postquam Pascha agni celebrauerat, ergo à ceteris Iudæis.

Quintò, quia si Iudæi Pascha agni celebrassent Feria quinta, sicut Christus celebravit, & dies proximè sequens, in qua Christus mortuus est, fuisset omnibus prima dies vsualis azymorum, Ioseph non potuisset Christum de cruce deponere & sepelire, quia id prohibitum erat in die festo; neque Simon potuisset pro Christo crucem portare, quia erat opus seruile.

Sextò, quia Christus Matthæi 26. loquens de tempore Paschæ agni, in quo ab ipso celebrandum erat, dixit, *Tempus meum prope est,* & tamen non diceret *tempus meum*, si illud etiam esset commune omnibus Iudæis ad Pascha agni celebrandum.

S. Thomas verò, Caietanus & recentiores Thomas. miste 3. p. quæst. 46. ar. 9. Alexander 4. parte. q. 10. Caietanus. m. 4. art. 1. Bonauentura in 4. dist. 11. art. 2. q. 1. Alexand. Valquez disp. 172. Egidius quæst. 74. art. 4. du- bio 1. & communiter Scholastici docent, & merito, Christum & Iudæos eadem die decima quarta Lune ad vespèram præfixa ex lege Exodi 12. Pascha agni celebrasse, quod expriment Ambrosius Epist. 83. & Augustinus Epist. 86.

Id autem significatur in Scriptura, Primò illis verbis Matth. 26. *Scitis quia post biduum Pascha fiet,* ubi illud, *Pascha fiet*, de Paschæ ab omnibus celebrando intelligitur, quia absolute & absque vlla limitatione dicitur; Christus autem post biduum celebravit Pascha, ergo & ceteri Iudæi.

Secundò.

Secundò idem significatur illis verbis Marc. 14. *Primo die azymorum, quando Pascha immolabant, dicunt ei discipuli, Quo viscamus, & paremus tibi, ut manduces Pascha?* Ergo eo primo die Christus immolauit, & Iudæi immolauerunt, aliàs non absolute diceretur, *quando Pascha immolabant.*

Tertiò significatur Luca 22. illis verbis, *Venit autem dies azymorum, in qua necesse erat occidi Pascha.* vbi particula illa *necesse* ita absolute prolata comprehendit omnes, & excludit generalem permissionem oppositi; ergo Christus & reliqui Iudæi die decima quarta Lunæ secundum legem præfixa ex ipsius legis obligatione Pascha immolauerunt, quæ eo anno contigit in Feria quinta: vnde supra dicta dispensatio & permissio translationis commenticia est. Et quidem si esset ea permissio, illius mentionem fecissent Iosephus & Philo diligentissimi carimoniarum & legum illius populi obseruatores, & non fecerunt, neque ea permissione vitaretur obseruatio duorum festorum immediatorum, quæ secundum aduersarios vitari intendebatur in casu dictæ permissionis; quia septima dies azymorum, quæ etiam erat festiua sicut prima, contingeret in sexta Feria, ac proinde duo festa immediata ab ipsis obseruarentur.

Ad primum ergo fundamentum aduersarium, desumptum ex illis tribus testimonijs Ioannis, constat ex Difficultate præcedenti, quomodo nobis non aduersatur.

Ad secundum, desumptum ex illo Ioann. *Erat enim magnus ille dies sabbati,* respondemus, in eo sermonem esse de sabbato, non peculiariter de illo ante quod Christus proximè fuit mortuus, quasi illud habuerit aliquid peculiare, ratione cuius esset sanctius alijs sabbatis, & ratione cuius necessarium fuerit aut conueniens in eo peculiariter non manere corpora in cruce absque sepultura; sed de sabbato secundum se, & quasi in communi, quod dicebatur magnum, quia inter omnia festa erat principalius, & ideo in eo non licebat adhuc cibos parare, imò neque ignem accendere, ac proinde Relatiuum ille, quando dicitur, *erat enim magnus ille dies sabbati,* non refert sabbatum illud peculiare in cuius parascenæ mortuus fuit Christus, sed sabbatum secundum se, & quasi in communi Iudæorum, quod iam, quando Ioannes scripsit, erat apud Christianos antiquatum & præteritum; & ad hanc antiquationem & præteritionem significandam vitur Ioannes Relatiuo ille, quo rem iam præteritam significare solemus. Quod autem Ioannes non loquatur de sabbato illo particulari, sed de sabbato secundum se, & quasi in communi, deducitur ex contextu, quia dicitur: *Iudæi ergo (quoniam parascenæ erat) ut non remaneret in cruce corpora sabbato. (erat enim magnus ille dies sabbati) rogauerunt Pilatum, ut frangerentur eorum crura, & tollerentur.* vbi immediate antequam dicatur, *erat enim magnus ille dies sabbati*, dictum fuerat, *quoniam parascenæ erat, ut non remaneret in cruce corpora sabbato.* Ergo cum in his posterioribus verbis sermo sit tam de parascenæ quam de sabbato quasi in communi, etiam erit sermo de sabbato quasi in communi, quando immediate subditur, *erat enim magnus ille dies sabbati.* Iudæi ergo rogauerunt Pilatum, ut frangerentur crura Christi & latronum, ut citò morerentur, ut ita possent deponi de cruce, & sepeliri ante Solis occasum, à quo solemnitas sabbati

inclusiue incipiebat; quia ex vna parte corpora damnatorum eadem die debebant tolli de cruce & sepeliri, ut constat ex Deuter. 21. & ex altera parte, quamuis non esset prohibitum, erat tamen indecens id efficere in solemnitate sabbati, & ideo conuenientissimum erat id præuenire.

Ad tertium respondemus, Christum affixum fuisse cruci die prima viali seu naturali azymorum, quæ erat solemnitas & festiua id tamen factum fuit, vel quia in die festo distincto à sabbato id procurare accusando, & ius die dædo, imò exequendo, non erat lege prohibitum Iudæis, ut quibuidam placet, quia id neque erat specialiter prohibitum in Scriptura, neque generaliter, quia id non erat opus seruile, quod deducitur ex illo Math. 26. *Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo,* vbi pro causa non redditur prohibitio, sed ne populus in die festo intra ciuitatem exiens tumultu excitato pugnaret pro Christo, ut eum à morte liberaret: vel si Iudæis id erat prohibitum, ut alijs placet, ipsi tamen decepti, existimant pro eo casu se obligari, & ipsis licere Christum comprehendere & occidere, quia ipsum iudicabant valde seditiosum, & perturbatorem Reipublicæ.

Ad quartum respondemus, discipulos illis verbis dictis Iudæ, *Quod facis fac etiam,* non potuisse intelligere ut Iudas emeret quæ necessaria erant ad Pascha agni celebrandum: quia non ad celebritatem ab alijs Iudæis faciendam, quia non constat Iudam curam habuisse de alijs nisi de Christo & de eius collegio, neque faciendam à Christo & à collegio ipsius, quia iam ipsi Pascha agni celebrauerant. Intellexerunt ergo Christum dixisse Iudæ, ut emeret necessaria ad diem primam vialis azymorum, quæ etiam dicebatur Pascha, quia festiua erat, & ideo dicitur discipulos putasse Christum dixisse Iudæ, ut emeret necessaria ad diem festum (de quo in principio capitis dixit, *Ante diem festum Pascha*) & non dixit *ante festum Pascha*, quod incipiebat die decima quarta Lunæ à Solis occasu inclusiue, ut expendimus in Difficultate præcedenti, in solutione ad quartum.

Ad quintum respondemus, in die festo adhuc sabbati non fuisse prohibita opera misericordiarum, ut indicatur Math. 12. Marc. 6. Lucæ 6. & 13. & Ioan. 7. vbi Christus contendeat, licitum esse in die sabbati curare & bene facere, vnde licitum erat corpora sepelire, ut specialiter indicatur Tob. 1. & ita Ioseph & mulieres potuerunt Christum prima die azymorum sepelire: imò mulieres potuerunt ipsum vngere, si iam emisissent aromata; quia tamen non emerant, ideo expectato sabbato, in quo non vendebantur, postea emerunt, ut exprimitur Marci 16. illis verbis, *Et cum transisset sabbatum, Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, ut venientes vngerent Iesum.* Vnde id quod Lucæ 23. dicitur, *Et resuerentes (à sepulchro videlicet, die parascenæ sub finem) parauerunt aromata, & vnguentia: & sabbato quidem siluerunt secundum mandatum,* intelligitur per figuram præoccupationis, secundum quam prius narratur quod non fuit prius factum, quia prius resuerentes, secundum mandatum siluerunt die sabbati, & postea parauerunt aromata, ut Marcus exprimit. Et quod attinet ad opus Simonis portantis crucem, excusari potest in ipso, quia fuit coactus à ministris Pilati, qui gentiles erant, quia aliter non poterant executionem mortis sibi demandatam perficere.

perficere; quod significat verbum *angariare*, quod Græcum est, & à vulgato interprete Latinizatum, quia significat conducere vi compellendo, & adigendo.

Ad sextum respondemus, Christum tempus non tam Paschæ agni, quam Paschæ azymorum appellasse suum, non ob rationem aduersariorum, sed quia in eo passurus erat pro salute hominum, quod vehementer desiderabat, vt significatur Luc. 12. illis verbis, *Baptismo autem habeo baptizari, & quomodo coartor usque dum perficiatur?*

Quod si adhuc contra nostram sententiam obijcias Primò, quòd eo anno, quo Christus mortuus est, Festum Pentecostes incidit in diem Dominicam immediatè sequentem post sabbatum, ergo eo anno prima dies vsualis azymorum translata fuit in sabbatum septimam diem hebdomadæ post Feriam sextam, in qua Christus crucifixus fuit. Consequentia pater, quia festum Pentecostes celebrandum erat die quinquagesima ab ea die in qua offerebantur manipuli segetum: quia, vt constat ex Leuit. 23. offerebantur altera die immediatè post sabbatum, id est, post primam diem vsualem azymorum, quæ quia erat festiua, etiam dicebatur sabbatum, Leuit. 23. Ergo eo anno dies altera seu secunda azymorum incidit in diem Dominicam, quia festum Pentecostes incidebat in similem diem, in quam incidebat dies secunda azymorum, quæ erat dies oblationis manipulorum, quia à die in qua offerebantur manipuli, vsque ad festum Pentecostes, computandæ erant septem hebdomadæ integræ; & altera die post septimam hebdomadam completam, celebrandū erat festum Pentecostes, vt constat ex Leuit. 23. Respondemus, cōcedendo, eo anno festum Pentecostes incidisse in diem Dominicam; negamus tamen, diem primā vsualem seu naturalem azymorum incidisse in sabbatum, & diem secundam azymorum (in qua offerebantur manipuli) incidisse in diem Dominicam: quia quando Leuit. 23. dicitur, à die oblationis manipulorum computandos esse quinquaginta dies, seu septem hebdomadas & vnum diem, vt in hoc die, qui erat quinquagesimus à die oblationis manipulorum, celebraretur festum Pentecostes, intelligebatur ab illa die oblationis manipulorū exclusiue, id est, ea die non computata, seu post illam.

Quòd si secundò obijcias, Eodem die quo manipuli offerebantur, metendi & colligendi erant, vt deducitur ex Deuter. 16. ergo eo anno quo Christus mortuus est, necessarium fuit primam diem azymorū transferre ad sabbatum septimam diem hebdomadæ, vt in sequenti possent manipuli meti & colligi, quia in sabbato septima die hebdomadæ non licebat; Respondemus, concedendo Antecedens, & negando Consequentia: & ad eius probationem negamus, non licuisse in sabbato septima die hebdomadæ manipulos offerendos metere & colligere, quia offerendi erant in cultum Dei, sicut etiam in die sabbati licitum erat animalia sacrificanda occidere, quia opera in cultū Dei cedentia non intelligebantur prohibita, sicut neque opera misericordiarum.

Ex dictis deduci potest, per sabbatū secundum primum (in quo Lucas cap. 6. dixit discipulos Christi spicas vellere, & eas manu confringere ad manducandum, & ob id fuisse à Iudæis reprehensos, quia id in sabbato facerent) intelligi sabbatum quod est septima dies hebdomadæ primæ

septem hebdomadis, quæ computabantur à die oblationis manipulorum exclusiue vsque ad Pentecosten; quod ideo dicebatur sabbatum secundum, quia necessariò supponebat diem primam azymorum, quæ etiam dicebatur sabbatum, quia festiua erat, & etiam dicebatur primum, quia sabbatum illud erat primum sabbatum è septem sabbatis contentis in illis septem hebdomadis. In hoc ergo primo sabbato, quod necessariò supponebat primam diem azymorum festiuam, ob quod etiam dicebatur secundum, discipuli colligebant spicas, & eas manibus fricabant, & reprehensi fuerunt à Iudæis, quia in sabbato septima die hebdomadæ non licebat granum illa ad manducandum preparare; sed excusati fuerunt à Christo, non quia ex se non esset prohibitum, sed ratione vrgentis & instantis necessitatis, qua discipuli premebantur: quod Christus confirmauit exemplo Dauidis, qui vrgente & instante necessitate panes propositionis comedit, quibus aliis non licebat laicis vesci; quo Christus supposuit, illud ex se & ex suo obiecto prohibitum fuisse. Et ex hoc constat, sabbatum illud fuisse septimam diem hebdomadæ, quia in alijs festis, seu sabbatis, quæ non erant septima dies hebdomadæ, non erat prohibitum cibos ad manducandum preparare.

DIFFICULTAS IX.

Verum Christus & reliqui Iudæi Pascha agni celebrauerint in priori an in posteriori vespera diei decimæ quartæ Lunæ.

Quia ex Exodi cap. 12. constat, Pascha agni celebrandum fuisse die decimaquarta Lunæ ad vespem, & ex Leuit. cap. 23. deducitur, festiuitates Iudæorum, seu dies festiuos, & quasi Ecclesiasticos, incipere inclusiue à vespera vnius diei vsualis, & in vespera alterius sequentis diei vsualis exclusiue terminari; & ideo orta est difficultas, Ad quam vespem ex his duabus Christus & reliqui Iudæi Pascha agni celebrauerint.

Oleaster in cap. 23. Leuitici, & Stella in cap. 12. Oleaster. Lucas, Ludovicus Legionensis in Opusculo de Stella. Vtriusque agni, typici atque veri, immolatione, Lud. Leg. Montoya in libro Annot. in Canonem Missæ, & Montoya. Scaliger lib. 5. de Emendatione temporū, fol. 351. Scaliger. docent, Christum & reliquos Iudæos Pascha agni celebrasse in priori vespera diei decimæ quartæ Lunæ, id est die decima tertia vsuali desinente.

Quod probari potest Primò, quia in sacra Scriptura vespera alicuius diei, præsertim festiui, non est finis illius diei, sed initium; quia dies festiuus apud Hebræos à vespera diei vsualis antecedentis incipiebat inclusiue, & tota luce sequentis diei vsualis ante Solis occasum finiebatur; sed Pascha agni iuxta præscriptum legis celebrandum erat die decimaquarta Lunæ ad vespem; ergo in priori vespera illius diei ad finem diei decimatertia vsualis, Christus & ceteri Iudæi Pascha agni celebrarunt, & non in posteriori, quia hæc iam pertinebat ad diem decimam quintam, (quæ erat prima azymorum) tamquam initium illius, quam computationem videntur desumpsisse Hebræi ex illo Genes. 1. *Et factus est vespere & mane dies vnus.* vbi pro fine diei ponitur mane, quod sequitur post vespem.

V

Secundò,

Secundò, quia eadem die & hora celebrandum erat ex lege Pascha agni à Christo & à Iudæis, quia ab eorum parentibus agnus fuerat primò in Ægypto immolatus & elus, quia solemnitas hæc instituta fuit in memoriam beneficii, quod patres eorum acceperunt, sed à parentibus eorum in Ægypto agnus fuit immolatus ad initium diei decimaquartæ, non ad finem; ergo eadem die & hora immolatus fuit à Christo & à ceteris Iudæis. Consequentia patet, & etiam Maior. Minor verò, in qua est tota difficultas, nempe à parentibus eorum in Ægypto agnum fuisse primò immolatum ad initium diei decimaquartæ, seu ad priorem vespèram illius, & ad Solis occasum Iosepho, qui lib. 2. Antiquitatum cap. 5. aliàs 13. in fine loquens de celebrata Paschatis, ait: *Illucescente die decimaquartæ, omnes ad exitum animati sacrificabant: illucescere autem diem decimaquartam, id est quod ad initium. Secundò probatur quia Hebræi egressi sunt de Ægypto, quando egressi sunt de Ramesse, iuxta illud Exod. 22. Profecti sunt filij Israel de Ramesse in Socoth. de Ramesse autem egressi sunt noctu, desinente decimaquarta die, & inchoante decimaquinta; ergo in ea nocte non potuerunt agnum immolare, & illum comedere, sed ad initium precedentis noctis. Et in primis filios Israel noctu egressos fuisse de Ramesse, seu de Ægypto, dicitur Exod. 12. illis verbis: *Nox ista est observabilis Domino, quando eduxit eos de terra Ægypti: egressos autem fuisse ad initium noctis, dicitur Deuter. 16. Immolabis Pascha vespere ad Solis occasum, quando egressus es de Ægypto. Et quidem noctem istam, seu vespèram, fuisse initium diei decimaquintæ, deduci videtur ex Num. 33. dum dicitur: Profecti sunt de Ramesse mense primo, decima quinta die mensis primi. Ex his autem colligi videtur, Iudæos non celebrasse Pascha in eadem nocte in qua egressi sunt de Ægypto, sed in præcedenti, ad initium quasi Ecclesiasticum diei decimaquartæ, ut expressum videtur Num. 33. dum dicitur: Profecti de Ramesse in mense primo in decima quinta die mensis primi, fecerunt altera die Pascha filij Israel in manu excelsa, videntibus cunctis Ægyptijs, & sepelientibus primogenitos, quos percusserrat Dominus. Quod etiam suaderent ipsæ gestæ ab immolatione agni usque ad egressum de Ægypto, quia post immolationem agni tota illa nocte intra domos suas manserunt, usque ad ortum diei sequentis, ut constat Exod. 12. & postea, orta iam luce, cæperunt omnes Hebræi ex omnibus vicis, in quibus habitabant, cõgregari in ciuitate Ramesse, ut inde omnes simul egredierentur, iuxta illud Exod. 12. Profecti sunt omnes de Ramesse, quia credi non potest, tantam Hebræorum multitudinem in ciuitate Ramesse habitare. Ad hoc autem quòd omnes congregarentur, necessarius fuit vnus integer dies. Cui accedit, quòd filij Israel petierunt ab Ægyptijs vasa & vestes commodatas, quod fieri non potuit tempore noctis post immolationem agni. Ergo post immolationem manserunt apud Ægyptios tota luce diei sequentis, in qua congregati sunt in Ramesse, & petierunt ab Ægyptijs vasa & vestes; ergo filij Israel immolarunt agnum ad initium diei decimaquartæ quasi Ecclesiasticæ, & egressi sunt die decima quarta ad finem, & ad initium quasi Ecclesiasticum die decimaquintæ.**

Tertiò, quia aliàs Christus crucifixus fuisset

prima die azymorum, quod videtur falsum, tum quia erat festiua & solemnis, tum etiam quia veritas non ita benè responderet figuræ, ac si Christus crucifixus fuisset die decimaquarta vsualis; quia sic crucifigeretur seu immolaretur eadem die Ecclesiastica, quia agnus typicus immolabatur, quamvis non in eadem hora, quia agnus typicus immolabatur die decimaquarta Ecclesiastica ad initium, & Christus eadem die Ecclesiastica aliquot paucis horis ante finem illius.

Sebastianus verò Perez Episcopus Oxoniensis 3. parte, quæst. 73. art. 1. Agidius quæst. 74. art. 4. dub. 1. Suarez disp. 41. sect. 1. Vasquez disp. 172. cap. 6. Ribera lib. 5. de Temp. cap. 3. Petre in cap. 13. Ioannis, disp. 6. docent, & merito, Christi & reliquos Iudæos Pascha agni secundum legem celebrasse ad posteriorem vespèram, seu ad finem diei decimaquintæ vsualis, ad initium diei decimaquartæ festiue, & quasi Ecclesiasticæ.

Id autem probatur primò, quia Exodi cap. 12. dicitur de agno Paschali: *Immolabit eum vnuerfa multitudo filiorum Israel ad vespèram.* Per vespèram autem Interpretes communiter intelligunt finem diei, & posteriorem vespèram, & merito: quia nomen *vespera* communi Gentium sensu & vsu sumitur pro fine diei seu lucis, præsertim quando dicitur, hoc aut illo die ad vespèram fieri aliquid; v.g. Sabbato ad vespèram fecimus hoc aut illud: & etiam quando in Scriptura dicitur ad vespèram alicuius diei, numquam significatur prior, sed posterior vespèra finis lucis illius diei, ut quando Genes. 30. dicitur, *redeunt ad vespèram de agro*, ut patet; & quando Exodi cap. 18. dicitur Moysen sedisse à mane vsque ad vespèram, ut etiam patet; & quando Exodi cap. 12. dicitur, *vsque ad diem vigesimam primam mensis eiusdem ad vespèram*; etiam per vespèram intelligitur posterior, quia septima dies azymorum, quæ erat hæc vigesima prima, clauderebat totam lucem diei vigesimæ primæ ad Solis vsque occasum exclusiue. Quibus accedit Iosephus, qui lib. 3. Antiquit. cap. 1. licet: *Mense primo, qui à nostris dicitur Nisan, & à quo annis incipit, & Luna decimaquarta Sole artem obtinente, quandoquidem hoc mense ab Ægyptiaca seruitute liberati sumus, sacrificium, quod tunc excentes fecisse diximus, Pascha nominatum, quotannis instaurare lege iubemur, celebramusque id per sodalitia, nihil e victimis in sequentem diem relinquentes, quæ est decimaquinta, & azymorum festiuitas prima.* Ex his ergo constat, diem vsualem proximè sequentem, & succedentem immolationi agni, esse decimam quintam, quæ erat prima azymorum.

Quòd si respondeas, testimonio Iosephi diem decimam quintam appellari à Iosepho sequentem, & succedentem immolationi agni, non ipsi horæ immolationis, sed toti diei decimaquartæ quasi Ecclesiasticæ, claudenti Solis occasum diei decimaquartæ vsualis vsque ad Solis occasum exclusiue, contra hanc responsionem est, quia quod Iosephus dixit, *Nihil e victimis in sequentem diem relinquentes*, Moyses Exodi 12. dixerat, *nec remanebit ex eo quidquam vsque manè.* Pro mane autem intelligitur lux quæ nocti proximè succedit. Cum ergo immolatio agni inchoari deberet ad Solis occasum, id quod Deus præcipiebat, erat, ut nihil agni maneret vsque ad manè, seu vsque ad lucem sequentem.

tis diei vsualis, ergo istud manē pertinebat ad decimam quintam diē vsualem; d quam vsque Iosephus dixerat nihil esse relinquendum; ergo vespera precedens, ad quam agnus erat immolandus, erat posterior diei decimaquarta vsualis, consistens in Solis occasu, terminante lucem diei decimaquarta.

Secundō idem probatur ex die & hora in qua filij Israel eo anno, quo egressi sunt de Aegypto, immolarunt agnum: quia in illa eadem posteri eorum immolare debebant ex Dei praecepto, iuxta illud Exodi 12. *Habebitis hunc diem in monumentum, & celebrabitis eum*, &c. Filios autem Israel, qui egressi sunt de Aegypto, agnum immolasse ad finem diei decimaquarta, constat ex Scriptura, quia ex vna parte Numer. 33. dicitur illos egressos fuisse die decimaquinta, altera die post Phasē, vbi per Phasē nō intelliguntur alia sacrificia Paschalia, quae etiā Phasē dicebantur, sed tantum immolatio agni, vt constat ex intento Moysis in eo loco, quia in eo tantum intendit narrare tempus egressionis de Aegypto, & circumstantias illius; vna autē & antecedens fuit immolatio agni: & ex altera parte filij Israel exierunt de Aegypto manē illo, quod immediate successit vesperi & nocti in qua agnus immolatus & esus fuit, quia illi exierunt tempore pertinente ad decimam quintam diē. Quod verō exierint praedicto manē, aperte deducitur Exodi 12. quia postquam Moyses praecepit filiis Israel, vt immolarent Pascha die decimaquarta ad vesperam, assignans illis modum comedendi Paschae, ait, *Et edent carnes nocte illa assas ignis, & azymos panes, cum lactucis agrestibus*, vbi absque dubio per noctem illam intelligit noctem diei decimaquarta, terminantem lucem ipsius diei decimaquarta, & subdit, *Transibit per terram Aegypti nocte illa*: & inferius subditur fecisse filios Israel, quod eis praeceperat Dominus, nempe celebrasse Phasē ritu illis praescripto. Et infra: *Factum est autem in noctis medio percussit Dominus omne primogenitum in terra Aegypti*, vbi absque dubio sermo est de eadem nocte. Et tandem, vt in eodem capite dicitur, cum Aegyptij viderent totam primogenitorum necem, surrexerunt ex lectis, & virgebant & compellebant Iudaeos, vt velociter de Aegypto exirent, ne etiam ipsi interficerentur. Credi autem non potest, Pharaonem & Aegyptios expectasse tota die sequenti, vt Iudaei se ad iter prepararent, cum Pharaō & reliqui Aegyptij media nocte surrexerint, vt illos exire compellerent: & id ex eo maxime conicitur, quod Iudaei adeo festinanter compellebantur exire, vt non potuerint conspergionem farinae fermentare, & aliquid pulmenti facere, vt se prepararent ad iter, & ideo coacti fuerunt panibus azymis & subcinericijs in itinere vesci: in cuius memoriam immediate post Pascha agni instituti sunt dies septem azymorum, quod etiam aperte tradit Iosephus lib. 2. Antiquitatum cap. 5.

Iosephus.

Ambrosius.

Tertiō probatur ex tempore quo Christus celebravit Pascha agni, & quo mortuus est: quia mortuus fuit prima die azymorum, quae erat festiva, & ad vesperam immediate antecedentem celebravit Pascha. Ergo illud celebravit die decimaquarta Lunae ad posteriorem vesperam, quia dies prima azymorum contingebat in die decimaquinta Lunae. Quod verō Christus mortuus fuerit prima die azymorum, expresse tradunt Ambro-

sus Epistola 83. Iosephus in cap. 23. Leuitici, Iosephus. Beda lib. de Ratione temporis, cap. 46. Innocentius III. lib. 4. de Sacro altaris mysterio, cap. 4. & plures alij Patres, & Scripturae Interpretes, qui omnes absque dubio loquuntur, computando diē primam azymorum eodem modo quo Hebraei, & secundum phrasim Scripturae, qui loquuntur proprijs terminis Hebraeorum & Scripturae. Et id confirmatur ex eo quod tradit Dionysius Arcopagita in Epistola ad Polycarpum, Christus mortuus est in ipso plenilunio; quod non potuit contingere, nisi in die decimaquinta Lunae, vt expendit Pereira vbi supra, & testantur Astrologi periti.

Quartō probatur, quia ex sententia aduersariorum sequitur, Christum in fermentato consecrasse, & non in azymo: quia si Christus in priori vespera diei decimaquarta cenauit agnum Paschalem, sequitur, Christum in ea cena, & in quouis alio prandio, vsque ad posteriorem vesperam diei decimaquarta, vt potuisse pane fermentato, quia ante posteriorem vesperam diei decimaquarta non incipiebant dies azymorum, sed immediate ab illa; aut saltem si pro cena agni vetitum fuit fermentatum, nihilominus in alia cena vsuali, in qua Christus consecrauit, potuit fermentato vti, quia pro alijs prandijs non erat vetitum vsque ad vesperam priorem diei decimaquarta, a qua vespera dies sacri & quasi Ecclesiastici azymorum inclusuē incipiebant, nisi dicatur a priori vespera diei decimaquarta fermentatum vetitum fuisse, quod est falsum, alijs fuissent octo dies azymorum.

Ad primum ergo aduersariorum respondemus, celebritatem Phasē, quae sancta & sollemnis dicebatur, quia erat Deo dicata, & cultu Deo exhibitō celebranda, nempe immolatione & esu agni, non tamen fuisse festiuam, vt deducitur ex Exodi cap. 12. & Leuitici cap. 23. vbi instituta sunt celebritates Paschalis agni, & septem dies azymorum, & ex his primus, nempe decimus quintus Lunae, & septimus, nempe vigesimus primus Lunae, instituti sunt festiui, & prohibitum fuit in eis operari, nisi necessaria ad preparandos cibos. De tempore verō Paschalis agni nulla ibi neque alibi fit mentio festiuitatis, neque prohibitionis operum, ac proinde celebritas Paschalis agni non fiebat a vespera in vesperam, quia solum festiuitates seu sabbata celebrabantur a vespera in vesperam, iuxta illud Leuitici 23. *A vespera in vesperam celebrabitis sabbata vestra*. vbi nomine sabbati non tantum intelligitur dies sabbati vltima in hebdomada, sed quaecumque festiua sollemnitas, vt constat ex contextu, & non absque ratione: quia in quacumque festiuitate populus ab operibus seruilibus vacabat, ac proinde quaecumque dies festiua erat dies requiectionis, quod nomine sabbati denotatur. Celebritas ergo agni Paschalis ad finem, & in fine tantum diei decimaquarta sedem habuit, & pro paruo illo tempore concludebatur, neque maius tempus ad ipsam requirebatur, quia sola immolatione & comestione agni consuebat, & eis solis perficiebatur. Et quamuis gratis admittamus, celebritatem Paschalis agni fuisse ex illis quae celebrabantur a vespera in vesperam; nihilominus modus ille loquendi *die decimaquarta ad vesperam*, non denotat priorem vesperam, sed posteriorem. Quod autem contra hoc adducebatur Genes. 1. *Factus est vespere & mane dies unus*, vbi

vespera videtur poni pro initio diei, non obstat: quia quamvis dies festiui apud Hebraeos quoad celebritatem inciperent à priori vespera, & concluderentur toto manè, seu tota luce sequenti vsque ad Solis occasum exclusiue, tamen dies vsuales seu naturales apud illos non computabantur, nisi à manè inclusiue in manè exclusiue, ita vt prior pars diei vsualis integræ esset lux, & nox sequens esset posterior pars, vt expressè tradit Beda lib. de Ratione temporis cap. 3. Et computatione hanc congruere Scripturæ, aduertit Vasquez num. 128. quia Genesis 1. nulla dies dicitur incepisse ante lucem: quia quamvis ibi ante lucem præmittantur tenebræ, non tamen ita vt ab illis incipiant dies, quia ante tenebras iam fuerat præmissa lux, dum dicitur, *appellauitque lucem diem, & tenebras noctem*: & ita statim ordine inuerso incipiens ab eo quod fuit posterius & proximè præmissum, compleuit diem, ex tenebris videlicet, non quæ præcesserunt diem, sed ex sequentibus lucem, quarum proximè facta fuerat mentio, & ex luce quæ tenebras præcesserat, cuius ante illas facta fuerat mentio, quia nullus dies dicitur incepisse ante lucem à tenebris lucem antecedentibus. Quod etiam satis denotatur eo modo loquendi vsitato in Scriptura, Tali die à manè vsque ad vesperam, & tali die vsque ad vesperam, verbi gratia, die decimaquarta à manè vsque ad vesperam, & die decimaquarta vsque ad vesperam, quia in modo loquendi vespera sumitur pro posteriori parte diei.

Ad secundum concedimus Maiorem, nempe eadem die & hora immolatum fuisse agnum Paschalem à Christo & à Iudæis, quæ à parentibus ipsorum fuerat in Ægypto immolatus; negamus tamen Minorem, nempe à parentibus ipsorum fuisse immolatum in Ægypto ad priorem vesperam diei decimaquartæ, sed ad posteriorem. Et ad primam probationem ex Iosepho desumptam respondemus, id quod fuit verum in particulam *illucescente*, potius vertendum esse in has, *postquam adfuit dies decimaquarta*, ita vt sit sensus, postquam adfuit dies decimaquarta, omnes ad exitum animati sacrificabant, sed non statim in initio diei, sed suo tempore, nempe ad occasum Solis. Et ad secundam probationem ex Scriptura desumptam concedimus, filios Israel egressos fuisse de Ramesse noctu, vt dicitur Exodi 12. sed non in initio noctis, sed ad finem, aurora diei decimaquintæ adueniente. Illa autem particulam *quando* Deuteronomi 16. *Immolabis Paschæ vespere ad Solis occasum, quando egressus es de Ægypto*, non denotatur eandem fuisse horam immolationis & egressus, sed denotatur spatium eiusdem noctis, ad cuius initium immolatus fuit agnus, & in cuius fine egressi sunt filij Israel de Ægypto. In hoc autem loco nomine Paschæ nequeunt intelligi alia sacrificia quæ in diebus azymorum fieri solebant, sed intelligitur Paschæ die decimaquarta immolandum: dicitur enim, *Immolabis Paschæ vespere ad Solis occasum*. Alia vero sacrificia non necessariò immolanda erant illa hora; sed tantum Paschæ diei decimaquartæ. Ex quo loco constat, in eadem nocte celebratum fuisse Paschæ agni, & filios Israel egressos de Ægypto, quamvis non in eadem hora; quia celebratio Paschæ agni facta fuit ad Solis occasum, egressus verò factus fuit in fine noctis, in initio lucis diei decimaquintæ, quæ erat altera dies vsualis post diem celebrationis Paschæ, vt dicitur Nu-

merorum 33. Dictum autem spatium inter initium noctis, & finem illius, sufficit ad res à Iudæis gestas, quia tota nocte manentes intra domos, perierunt ab Ægyptijs, post mediam noctem euntibus ad domos Iudæorum vt ipsos ad exitum compellerent, res commodatas, quas ipsi Ægyptij in domos Iudæorum deferrebant, & ipsi Iudæi alia festinanter præpararunt, vt adueniente aurora proficiscerentur. Quod autem dicitur ab aduersarijs, Iudæos omnes congregatos fuisse in ciuitate Ramesse post immolationem & manducatione agni, nullatenus constat, neque constare potest cum his, quæ modò ex Numerorum 33. & ex alijs locis deduximus. Id verò quod Exodi 12. dicitur, *Profecti sunt de Ramesse*, intelligitur non de sola ciuitate Ramesse, sed de tota terra Gessen, in qua à principio inter Ægyptios habitauerunt, vt deducitur ex Genesi 47. in vicis tamen prope ciuitatem Ramesse: terra autem seu Prouincia hæc etiam fuit dicta Ramesse, quia Ramesse erat præcipua ciuitas in illa. Profecti sunt autem omnes versus eundem locum Socoth, prout antea à Moyse moniti fuerant, vt constat ex Exodi 12.

Ad tertium constat ex dictis Difficultate VIII. vbi diximus, Iudæos non dubitasse Christum in die festo accusare, vel quia id ipsis non erat prohibitum, vel quia, quamvis esset, tamen pro eo casu existimauerunt sibi licere, quia maius bonum existimabant Christum quasi seditionis & Reipublicæ perturbatorem perdere, quàm obseruare legem de non operando in die festo: & etiam constat, quomodo iuxta nostram sententiam veritas responderit figuræ quoad substantiam, quamvis non quoad circumstantiam temporis.

DIFFICULTAS X.

Qua die & qua hora Christus instituerit Sacramentum Eucharistia.

Conueniunt Primò Theologi, Sacramentum Eucharistia institutum fuisse à Christo, pridie ante mortem in nocte, in qua agnum immolauit, & cenauit cum Discipulis suis, & in qua traditus fuit Iudæis, vt constat ex Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. & 1. ad Corinth. 11. & supponitur in Tridentino sess. 13. cap. 1. & 2. in Clementina de Reliquijs & veneratione Sanctorum, & id denotatur in Canone Missæ illis verbis, *Qui pridie quam pateretur, accepit panem, &c.* Vnde iuxta, quæ diximus Difficultatibus præcedentibus, Sacramentum Eucharistia institutum fuit die decimaquarta Lunæ Martij in nocte, quam immediate secuta est lux diei decimaquintæ vsualis, in qua Christus circa horam nonam mortuus est; eo autem anno dies decimaquarta Lunæ incidit in diem Iouis, & fuit decima octaua Aprilis solaris.

Conueniunt Secundò communiter Theologi, Sacramentum Eucharistia institutum fuisse finita cena legali, seu caerimoniali agni, quod significat Tridentinum sess. 22. c. 1. dum ait: *Celebrato vterque Paschate nouum instituit Pascha.* & etiam Clemens V. in Clementina de Reliquijs, & id canit Ecclesia in Festo Corporis Christi: *Post agnum typicum explevis epulis*, quod etiam expresse Augustinus Epist. 118. & refertur in Can. *Liquida*, de Consecratione, dist. 2. & id deducunt ex Scriptura Vasquez dist. 172. c. 9. & Suarez dist. 41. sect. 4. Et

Est tamen difficultas, An statim finita cœna legali institutum fuerit Sacramentum Eucharistiæ, an non; sed etiam finita cœna communi & vſuali, quæ post cœnam legalem fieri solebat, quia hæc regulariter non sufficiebat ad reficiendam naturam, quam etiam factam fuisse à Christo, optimè conuincit Vasquez.

Suarez.

Damas.

Circa hanc difficultatem Suarez docet, Christum finita cœna legali statim ante inceptam vſuale instituisse Sacramentum Eucharistiæ, & pro se adducit Damascentum lib. 4. de Fide cap. 14. qui obſcurè loquitur.

Modus tamen iste dicendi non placet; quia non quadrat verbis illis Matth. 14. *Cœnantibus illis accepit Iesus panem*, &c. quia his verbis propriè acceptis ad minus significatur, Christum instituisse Sacramentum Eucharistiæ inter cœnandum, seu post cœnam inceptam, & non cœnam legalem, quia hæc non dicitur absolute cœna, quia non fiebat ad reficiendam naturam; sed cœnam vſualem & communem, quæ absolute dicebatur cœna, utpote quæ fiebat ad reficiendam naturam.

Vasquez num. 119. docet, Christum instituisse Sacramentum Eucharistiæ post inceptam cœnam communem & vſualem, nondum tamen finitam à Discipulis, sed adhuc ipsis cœnantibus, finitam tamen à Christo, quia hoc posterius quadrat verbis illis Lucæ & Pauli: *Similiter & Calicem postquam cœnauit*. Et illud prius quadrat dictis verbis Matthæi & Marci, *Cœnantibus autem illis*, nempe Discipulis.

Clausius.
Becanus.

Claudius verò Sanctes Repetitione 1. de Eucharistia, cap. 7. & Becanus cap. 15. quæst. 4. docent, & satis verisimiliter, Christum instituisse Sacramentum Eucharistiæ finita cœna communi & vſuali à Christo & à Discipulis. Quod indicare videtur Ecclesia illis verbis, *Post agnum typicum expletis epulis*; quia particula *epulis* absolute prolata intelligitur de omnibus epulis, etiam communibus & vſualibus. Et id ratio suadet, quia credi non potest, Discipulos non fuisse factos attentos à Christo ad consecrationem panis, non solum verbis consecrationis adeò extraordinarijs, sed etiam benedictione panis, quæ etiam extraordinaria fuit, quam ad ipsius panis consecrationem præmisit; & ad id Christum finem cœnæ vſualis non expectasse, ut ex vna parte post sumptionem panis consecrati nihil aliud fumerent, quod congruens erat, & ut ex altera non manerent absque sufficiente refectione, occasione sumptionis panis consecrati, cui optimè quadrant verba illa Matthæi & Marci, *Cœnantibus autem illis*, quia statim & contiguè ad cœnam vſualem fuit institutum: & ei non aduersantur verba illa Lucæ & Pauli, *Similiter & Calicem postquam cœnauit*, quia consecratio Calicis vel vini facta fuit, postquam iam cœna vſualis cessauerat consecratione panis, & distributione ipsius.

Cui maximè fauet, quòd de sola consecratione vini facta post consecrationem panis, dicitur à Luca & à Paulo facta postquam Christus cœnauit (intellige & qui cum eo cœnabant) & non de consecratione panis, quæ contiguè ad ipsam cœnam facta fuit.

Sed an institutio Eucharistiæ facta fuerit ante, vel an post lotionem pedum Discipulorum factam à Christo, incertum est: creditur tamen instituta post lotionem dictam pedum (ut aduertunt Suarez, Vasquez & Becanus) quia lotio creditur facta ante cœnam vſualem & communem, postquam instituta fuit Eucharistia, quia mos erat ante eam cœnam pedes conuiuarum lauare, & Christus id voluit facere pro illo in cuius domo cœnauit. Quod Christus voluit ante institutionem Eucharistiæ facere, ut eo denotaret, abluionem culparum leuium conuenientem esse ad sumptionem Eucharistiæ. Christus ergo ob vtramque dictam rationem Petro recusanti lauari ab ipso, dixit: *Si non laueris te, non habebis partem mecum*; id est, non cœnabis mecum, quia scilicet ante cœnam vſualem conuiuarum mos est eorum pedes lauare, quod recusas: neque accipies Corpus & Sanguinem meum (quamuis hoc pro tunc non intellexit Petrus) quia scilicet ablutio culparum leuium lotionem pedum significatam, quam recusas, expediens est ad sumptionem Eucharistiæ.

Concludimus ergo, Christum instituisse Sacramentum Eucharistiæ circiter duas horas post Solis occasum: quia à Solis occasu, ad quem ex lege celebritas agni inchoanda erat, facta fuit immolatio agni, & illius præparatio ut manducaretur, & manducatio ipsius, & lotio pedum, & cœna vſualis; & in fine huius institutio Eucharistiæ: ad hæc autem omnia commodè facienda videtur spatium duarum horarum plus minùs fuisse necessarium & consumptum: unde videtur Eucharistia circa horam octauam noctis diei decimæ quartæ mensis lunaris Martij, & diei decimæ octauæ mensis Aprilis solaris institutam fuisse.

Ex omnibus ergo hætenus dictis constat, Christum in pane azymo consecrasse, sicut Latini consecramus: quia quamuis non consecraverit in cœna legali agni, in qua panis non nisi azymus comedi poterat, ut significatur Exodi 12. sed in cœna communi & vſuali in fine illius; quia tamen hæc facta fuit die decima quarta Lunæ Martij aliquantulum post Solis occasum, à quo inclusiue incipiebat prima dies sacra & quasi Ecclesiastica azymorum, in qua & in sequentibus sex non poterant panes nisi azymi manducari, ut constat Exodi 12. imò, ut ex eodem constat, ab eo Solis occasu non poterat esse panis fermentatus in toto Israel, idè firmiter creditur Christum non in fermentato, sed in azymo consecrasse.

DISPUTATIO II.

De materia Sacramenti Eucharistiae.

ISPVTATIO hæc procedit de materia Sacramenti Eucharistiae non ipsi Sacramento intrinseca, quia ea caret; sed de materia, ex qua ipsum conficitur, & quæ est ipsi extrinseca, & circa quam versatur consecratio: & procedit de materia vtriusque partis, quasi integritatis Sacramentum Eucharistiae.

DIFFICVLITAS I.

Vtrum panis & vinum sint materia Sacramenti Eucharistiae.

Conueniunt Catholici, materiam requisitam seu necessariam ad Sacramentum Corporis Christi, & ad valorem consecrationis ipsius Corporis, esse panem; & ad Sacramentum Sanguinis Christi, & ad valorem consecrationis ipsius Sanguinis, esse vinum: quod tradunt communiter Patres, quorum testimonia in sequentibus referemus.

Innoc. III. Et id definiunt Innocentius III. in Concilio Lateranensi cap. 2. & refertur in cap. *Firmiter* 1. de

Eugen. IV. Summa Trinitate & Fide Catholica, & Eugenius IV. in suo Decreto fidei, & constat ex perpetua traditione & vsu Ecclesiae, quæ numquam in alia materia consecrauit. Et deducitur ex Matth. 26. Marci 14. Lucae 22. & ad 1. Corinth. 11. vbi Christus Corpus suum consecrauit in pane, & Sanguinem suum in vino, & non constat in alijs materijs consecrasse.

DIFFICVLITAS II.

Vtrum solus panis triticeus sit materia sufficiens consecrationis Corporis Christi.

Etiam si panis à pascendo dicatur, & homines omni ciborum genere pascantur; illud tamen solum dicitur panis, quod cum alijs omnibus cibis comedi solet. Fit autem panis ex varijs rebus, nempe ex fructibus arborum, & ex herbis, & ex leguminibus, & ex frumento. Dicitur autem frumentum quodcumque granum quod aristas habet, vt triticum, hordeum, typha, auena.

Supponimus ergo, in quo nulla est difficultas, panem triticeum esse sufficientem materiam ad Sacramentum Corporis Christi, & ad validam consecrationem ipsius Corporis, vt patet, & constabit ex statim dicendis.

Est tamen difficultas, An etiam quicumque alius panis sit materia sufficiens consecrationi Corporis.

Conueniunt Doctores, panem, qui non est ex frumento, non esse materiam sufficientem ad consecrationem Corporis Christi; quia qui non est ex frumento, non est simpliciter panis, sed tantum secundum quid, & cum addito (vt panis ex castaneis, & ex ficibus) & non adhibetur communiter

cum alijs cibis, nisi in defectum veri panis. Et idem ob eandem rationem dicent de pane confecto ex mayzio (Hispanice *maiz*) & de pane confecto ex milio (Hispanice *mijo*) & de pane ex panico (Hispanice *panizo*) & de pane ex oryza (Hispanice *arroz*) & de pane ex fabis, quia scilicet ex nullo ex dictis fit panis qui sit simpliciter panis, & qui communiter adhibeatur cum alijs cibis, nisi in defectum veri panis.

Punctum ergo difficultatis in eo est, An non solum panis ex tritico, sed etiam ex quocumque alio genere frumenti sit materia sufficiens ad consecrationem Corporis.

Gabriel lect. 35. in Canonem Missæ partem Gabriel affirmatiuam tueretur, quia, vt deducitur ex Scriptura & ex Patribus, panis est materia sufficiens ad consecrationem Corporis: panis autem etiam ex quocumque alio frumento confectus est verus panis; ex eo verò quod Christus consecrauerit in pane triticeo, non est excludendus quilibet alius panis, sicut ex eo, quod in vino rubro consecrauerit, non est excludendum vinum album.

Doctores tamen communiter partem negatiuam meritò tradunt, & non pauci eam tradunt tamquam necessario amplectendam, & eam tamquam Ecclesiae traditionem approbant Theologi Catechismi Pij V. Et sanè Ecclesia numquam adhibuit pro materia, nisi panem quem existimat triticeum, & id absque dubio definit Eugenius IV. in suo Decreto, dum ait materiam huius Sacramenti esse panem triticeum, & vinum vitis, quæ absque dubio intendit panem triticeum esse materiam necessariam ad consecrationem Corporis, qualem existimat esse vinum vitis ad consecrationem Sanguinis, & quales existimat esse alias materias, quas pro alijs Sacramentis assignat, vt expendit Valquez disp. 170. num. 15. Et ita Concilia & Pontifices, qui dixerunt, materiam consecrationis Corporis esse panem ex frumento confectum, nomine frumenti triticum, quod inter frumenta est potissimum, intellexerunt, & pro tritico sumptuerunt, sicut etiam non raro sumitur in Scriptura Genes. 44. Ieremie 41. Psalm. 4. 2. Paralip. 2. & Ioannis 12.

Ad rationem ergo Gabrielis respondemus, iam ab Eugenio IV. & continuo vsu Ecclesiae declaratum esse, solum panem triticeum esse sufficientem ad consecrationem Corporis, quod non aduertatur Scripturæ, neque Patribus, supponentibus panem esse materiam sufficientem, quia solus panis triticeus dicitur absolute, simpliciter & absque vlla limitatione, & absq; vllò addito, panis, & meritò: quia eo solo, quando commodè haberi potest, vtuntur communiter homines cum alijs cibis, panis verò, qui conficitur ex alijs frumentis, non dicitur simpliciter panis, sed tantum secundum quid, & cum addito, nempe panis hordeaceus, panis auenaceus, quia eo non vtuntur communiter homines, nisi in defectum panis triticei: vnde ex eo, quod Christus consecrauit in pane triticeo, excludendus est quicumque alius panis; quia ex-

cludi debet quod non est tale simpliciter, quale fuit id in quo Christus consecrauit, ex quo non leuiter confirmatur, panem triticeum esse materiam sufficientem, & necessariam ad consecrationem Corporis: ex eo verò quod consecrauerit in vino rubro, non excluditur albu, quia istud etiam est & dicitur simpliciter vinum, siue sit eiusdem speciei cum rubro, siue diuersæ.

Sed quamuis Doctores communiter docent, solum panem triticeum esse materiam sufficientem ad consecrationem Corporis, & consequenter panem ex hordeo confectum non esse materiam sufficientem, neque panem confectum ex auena, quia hordeum & auena certissimè non sunt triticum, variant tamen circa panem ex nonnullis frumentis confectum, quia non conueniunt, an ea frumenta sint triticum, an non.

Circa siliginem ergo dicendum est, quod si eius nomine significetur triticum selectum, ut nonnulli credunt significari (Hispanè *candéal*) absque dubio panis ex eo confectus est materia sufficiens. Si verò nomine siliginis significetur typha, ut alijs videtur (Hispanè *centeno*) panis ex siligine confectus non est sufficiens materia, ut contra Victoriam num. 55. & contra alios aduertunt Vasquez disp. 170. & communiter Doctores; quia typha non est verum triticum, sed deficiens à tritico; & panis ex typha confectus non est simpliciter panis, neque eo vtuntur communiter homines, nisi in defectu panis tritici.

Circa speltam dicendum est, quod si eius nomine intelligitur species quædam hordei, ut quibusdam videtur (Hispanè *ladilla*) absque dubio panis ex ea confectus non est materia sufficiens, quia non est triticum: si verò nomine speltæ intelligatur species quædam tritici, quæ in aliquibus Prouincijs, præsertim Galliæ, reperitur, panis ex ea confectus est materia sufficiens.

Circa far dicendum est, quod si eius nomine intelligatur species quædam tritici, ut à nonnullis dicitur significari (quod apud Astures dicitur *scandia*), aut quædam alia species tritici (quod dicitur trimestre, seu trimestinum) ex eo fieri potest panis sufficiens ad consecrationem Corporis, quia est verè triticum: si verò nomine faris intelligatur species quædam frumenti, quod est granum nullam habens tunicam, ut alijs existimant (quod apud Italos dicitur *farro*, distinctum à nostro Hispano) panis ex eo confectus non est materia sufficiens, quia non est triticum.

Obseruandum est, eum, qui cōsecrat materiam, de qua est dubium purum, absque probabilitate an sit sufficiens ad consecrationem, peccare mortaliter, quia temerariè exponit verba consecrationis peticulo irritationis.

DIFFICULTAS III.

Utrum quicumque panis ex tritico confectus sit sufficiens ad consecrationem Corporis.

Primo est difficultas circa panem ex amylo (Hispanè *almidon*) confectum, an sit sufficiens ad consecrationem Corporis.

Paludan. in 4. dist. 11. q. 1. art. 4. affirmat; quia amylo fit ex substantia & medulla tritici.

S. Thomas verò q. 74. art. 3. Egidius ibidem S. Thomas num. 54. Vasquez disp. 170. num. 23. & communiter Doctores negant, & merito: quia quamuis amylo fiat ex tritico, tamen panis ex amylo factus non est simpliciter panis (quod sufficit, ut non sit materia sufficiens) imò non est communis & vsualis, siue amylo sit eiusdem speciei, siue diuersæ cum farina tritici.

Secundò est difficultas circa massam crudam.

Maiores in 4. dist. 11. q. 2. affirmat, quia massa cruda tantum differt accidentaliter à massa cocta.

Doctores tamen communiter negant, & merito: quia massa cruda (siue essentialiter siue tantum accidentaliter differt à massa cocta) non est panis simpliciter, imò neque communis & vsualis, nihilominus mica panis malè cocti compressione digitorum facta quasi massa, est sufficiens materia, (neutrum panis inter dentes contractus, & vi salivæ quasi in massam conuersus, est sufficiens, & idè sub eius speciebus cōsecratis perseverat Corpus Christi) ut docent Vasquez & non pauci Doctores, quia compressione illa non reducitur ad statum quem habuit ante coctionem, sed retinet statum panis cocti.

Et non solum massa cruda non est sufficiens ad consecrationem, sed neque massa frixa, neque elixa, quia neque massa frixa neque elixa est simpliciter panis, imò neque communis & vsualis, sed requiritur ut sit tosta, & quasi assata, imò non calore solis, sed tantum calore ignis, quia sola massa calore ignis tosta (siue in furno, siue sub cinere, siue supra ferrum calidum, siue aliter) est & dicitur simpliciter panis, imò ipsa sola est panis communis & vsualis.

Addunt S. Thomas ar. 7. Vasquez, & communiter Doctores, panem requisitum ad valorem consecrationis, conficiendum esse ex farina tritici subacta aqua naturali seu elementari, non verò lacte, neque oleo, neque melle, neque aqua rosacea, neque alio liquore, & merito: quia solus panis confectus ex farina tritici subacta aqua naturali est panis simpliciter & vsualis. Quod si alius liquor in tam parua quantitate admisceatur aquæ naturali, qua subigitur farina tritici, ut ferè non retineat saporem talis liquoris, tum fiet panis sufficiens ad consecrationem, quia tunc manet simpliciter panis, & vsualis, & non fit placenta: erit tamen illicitum in ea materia consecrare, quia est contra debitam puritatem materiæ. Et quamuis farina tritici admisceatur aliquid fermenti & salis, nihilominus panis ex ea confectus sufficiens est ad consecrationem, etiam si Latinis non liceat nisi in azymo consecrare, qui fit absque fermento & sale.

Obseruandum est, quod quando farina tritici admisceatur farina alterius frumenti, si quantitas farinæ admixtæ ipsi farinæ tritici sit adeò magna, ut panis ex ea confectus non sit simpliciter triticeus, non erit sufficiens, ob rationem sæpè repetitam: si verò sit parua, ita ut farina illa tritici cui adiungitur, sit & dicatur simpliciter triticea, & panis ex ea confectus sit & dicatur simpliciter triticeus, tunc panis erit sufficiens ad validam consecrationem, imò etiam ad licitam, si notabiliter non excedat mixtionem, quæ regulariter reperitur, quamuis massa alterius frumenti adiuncti non sit conuersa in triticeam, quia tunc in eo panem consecrare non est contra vsum Ecclesiæ, quamuis si non sit conuersa in triticeam, panis

ex eis duabus massis confectus non consecrabitur, quoad eam partem, quoad quam non est triticeus, sed tantum quoad partem quoad quam est triticeus.

DIFFICULTAS IV.

Utrum panis tam fermentatus quam azymus sit materia sufficiens ad consecrationem Corporis.

Primus error fuit aliquorum Græcorum, consecrationem Corporis non posse valide fieri, nisi in pane fermentato. Qui ducuntur Primò illo Amos 4. *Sacrificate de fermento laudem.* Secundò, quia existimant, Christum in fermentato & non in azymo consecrasse. Tertiò, quia solus panis fermentatus est simpliciter panis, tum quia eo solo communiter utimur, tum etiam quia panis Græcè dicitur à verbo *sollo*, vel *attollo*, ex eo quòd farina fermento còspersa attollitur fermentatione. Quartò, quia panis azymus videtur proprius Iudæorum, & Christianis non expedit cum illis conuenire, & eos imitari.

Secundus error fuit Armenorum, consecrationem Corporis non posse valide fieri nisi in azymo, quia Christus in azymo & non in fermento consecrauit.

Tertius error fuit Hugonis, aliàs Catholicici (quem sequi videtur Glossa in cap. *Literas de Celebratione Missarum*) Latinos non valide consecrare nisi in pane azymo, & Græcos nisi in fermentato, quia Græci tenentur in fermentato consecrare, & Latini in azymo.

Veritas tamen Catholica in quam Scholastici omnes conspirant, est, panem tam azymum quam fermentatum esse materiam sufficientem ad validam consecrationem Corporis, quod tradunt Anselmus in Opusculo de Fermentato & azymo, &

Innocentius III. lib. 4. de Sacrificio Missæ cap. 4. Eugen. IV. & definiunt Eugenius IV. in suo Decreto, & Leo IX. Epist. 1. aduersus præsumptiones Michaëlis Patriarchæ Constantinopolitani.

Et in primis panem fermentatum esse sufficientem ad consecrationem Corporis, fatentur Græci simul & Latini: & panem azymum etiam esse sufficientem, tradunt omnes Latini, & meritò, tum quia Christus in eo consecrauit, ut diximus Disputatione 1. Difficultate x. tum etiam, quia quamuis Christus consecrasset in fermentato, etiam azymus esset sufficiens, sicut nos Latini dicimus de fermentato: quamuis credamus, non in eo, sed in azymo Christum consecrasse, quia uterque panis est & dicitur absolute & simpliciter, & sine addito panis: quod de fermentato patet, & de azymo negari non potest, & constat ex Luca 24. ubi panis azymus dicitur absque addito panis, quia ibi dicitur discipulos euntes in Emaus, quibus Christus die resurrectionis apparuit, ipsum cognouisse in fractione panis, iste autem erat azymus, quia adhuc perseuerabant dies azymorum, in quibus nihil fermentatum poterat esse in toto Israel.

Addimus tamen, panem azymum, quo utitur Ecclesia Latina, esse magis congruentem consecrationi, quam fermentatum quo utitur Ecclesia Græca; tum quia Christus & Apostoli in eo consecrarunt, tum etiam, quia species panis azymi

aptiores sunt ad significandam puritatem & sanctitatem Corporis Christi, quod sub se continet, & etiam puritatem eorum, qui dignè accedunt ad Sacramentum Eucharistiæ.

Ad primum ergo pro errore Græcorum desumptum ex illo Amos 4. *Sacrificate de fermento laudem*, respondet Anselmus, id dixisse Prophetam exprobrando Iudæis huiusmodi sacrificiū, & quasi ironicè, ut in contextu ipso indicatur.

Ad secundam negamus, Christum in fermentato consecrasse, sed in azymo: & quamuis in fermentato, non obstar, ut diximus.

Ad tertium negamus, panem azymum non esse & dici panem absolute, & absque addito, ut constat ex dictis. Quòd autem panis Græcè dicatur à verbo *attollo*, quia conspersio farinæ fermento attollatur & eleuetur, non obstat; quia aliud solet esse id à quo dictio imponitur ad significandum, aliud verò id quod significat. Adde tamen, non deesse peritos linguæ Græcæ, qui dicant, panem Græcè ex eo solum dici ab attollendo, quia attollit vires corporis, eas corroborando.

Ad quartum respondemus, nos non uti pane azymo eo fine ut legem veterem obseruemus, quo Iudæi pane azymo utuntur, sed ut Christum, qui in pane azymo consecrauit, imitemur; quod non est Iudaizare, neque cum Iudæis conuenire, nisi materialiter & in re, non formaliter & in fine & modo.

Ad fundamentum pro errore Armenorum respondemus, Christum in azymo consecrasse; negamus tamen, fermentatum non esse sufficientem consecrationi, quia iste etiam est simpliciter panis, non minus quam azymus.

Ad fundamentum pro errore Hugonis respondemus, ex eo quòd Græci teneantur in fermentato, & Latini in azymo consecrare, tantum deduci, consecrationem aliter fieri illicitè, non verò inualidè.

DIFFICULTAS V.

Utrum Sacerdos Græcus teneatur in fermentato, & Latinus in azymo consecrare.

Difficultas hæc procedit de Græco & Latino, dum unusquisque existit in sua propria Ecclesia.

Paludanus ergo in 4. dist. 11. quest. 1. art. 4. palud. concl. 6. docet, Græcum non teneri in fermentato consecrare, quia nequit obligari præcepto suæ Ecclesiæ, quia est schismatica: imò videtur Græcum non posse licitè in fermentato consecrare, quia teneri videtur præcepto Ecclesiæ Latinæ, quia est vniuersalis.

Reliqui tamen Theologi docent, tam Græcum quam Latinum licitè posse, imò & teneri morem suæ Ecclesiæ seruare, quòd Eugenius IV. in suo Decreto declarauit.

Et in primis tam Græco quam Latino licitum esse morem suæ Ecclesiæ seruare, etiam expressit Leo IX. Epist. illa 1. & ratione constat, quia ex vna parte vteruis panis est sufficiens materia consecrationis, & ex altera non est prohibitum Græco neque Latino à Romano Pontifice, morem Ecclesiæ propriæ seruare; ergo id vnicuique licet.

Quòd

Quodd verò uterque teneatur morem suæ Ecclesiæ seruare, probatur, quia in utraque Ecclesiæ est præceptum id efficiendi, ad minus consuetudine introductum, quia id in utraq; Ecclesiæ tamquam necessarium, seu ex obligatione obseruatur, scientibus seu consentientibus Prælati; in Ecclesiæ quidem Latine, scientibus & consentientibus non tantum inferioribus Pontificibus, sed etiam Summis seu Romanis; & in Ecclesiæ Græcæ, scientibus & consentientibus inferioribus Pontificibus, & Summis seu Romanis id permittentibus.

Ad fundamentum ergo Paludani respondemus, quodd quamuis Ecclesiæ Græcæ quoad alia sit schismatica; non tamen quoad morem consecrandi in fermentato, quia iste in ea viget absque contradictione Pontificum Romanorum, ob quod subditi tenentur quoad hunc morem Ecclesiæ Græcæ obedire.

DIFFICULTAS VI.

Utrum Græcus, dum existit in Ecclesiæ Latina, teneatur in fermentato, & Latinus, dum existit in Ecclesiæ Græcæ, teneatur in azymo consecrare.

Ledesnia 1. part. 4. quæst. 1 §. art. 4. dub. 2. absolute, & absque ulla distinctione inter incolas & peregrinum, docet, non solum non teneri, sed neque licitè posse, quia vnusquisque censetur esse illius Ecclesiæ in qua existit, & ad eam pertinere, ergo tenetur legibus & consuetudinibus Ecclesiæ in qua existit, quia vnusquisque tenetur legibus illius Ecclesiæ cuius est, & ad quam pertinet. Hanc sententiam nonnulli amplectuntur, id exprimendo non solum de incolâ, sed etiam de peregrino; quia non solum incolæ, sed etiam peregrini tenentur legibus terræ in qua existunt.

Egidij. Agidius quæst. 74. art. 4. dub. 3. num. 117. docet, Sacerdotem Græcum peregrinum in locis Latinorum, non teneri in fermentato consecrare, & Latinum peregrinum in locis Græcorum, non teneri in azymo; quia generaliter quilibet possit se accommodare consuetudini loci per quem transit, etiam si ad id non teneatur.

Vasquez. Vasquez verò disp. 174. cap. 3. Suarez disp. 44. sect. 4. & communiter Doctores, sub distinctione docent, Primò, Sacerdotem peregrinum extra propriam Ecclesiā teneri ad consecrandum iuxta morem suæ Ecclesiæ, Latinum videlicet in azymo, & Græcum in fermentato; & meritò: quia quamuis admittamus peregrinos teneri alijs legibus & consuetudinibus loci in quo existunt, non tamen lege consecrandi in fermentato aut in azymo, quia lex hæc sic est peculiariter recepta à subditis, ut vnusquisque morem suæ Ecclesiæ, in qua habet domicilium, seruet, ut constat ex praxi; & sic approbata est à Sede Apostolica, ut constat ex Leone IX. Epist. illa 1. & ex Eugenio IV. in suo Decreto, ex quo constat ad rationem Agidij.

Secundò docent, Sacerdotem Latinum habitantem in Græcia non ut peregrinum, sed ut incolas Græciæ, habentem in ea domicilium, aut quasi domicilium, teneri ad consecrandum in fermentato, & Græcum eodem modo habitantem in locis Latinorum, teneri ad consecrandum in azymo; &

meritò: quia vnusquisque tenetur seruare morem Ecclesiæ ad quam pertinet, tamquam membrum illius: tunc autem Latinus pertinet ad Ecclesiā Græcam, ut membrum illius, & ad eam transiit, & Græcus ad Latinam. Ex quo constat ad rationem Ledesniæ, quatenus contra nos probare contendit, Sacerdotem peregrinum in terra aliena non teneri neque posse se accommodare consuetudini propriæ patriæ.

Excipimus (ut plures ex Doctoribus excipiunt) eos Græcos & Latinos, qui in terra aliena per modum Congregationis permittuntur propriū Templum habere, ut Romæ permittitur Græcis: quia prædicti, quamuis sint incolæ terræ in qua existunt, tenentur morem propriæ patriæ seruare quoad ritus Ecclesiasticos, & quoad consecrationem, quia quoad hanc & quoad illos censentur dicta permissione superioris, & acceptatione ipsorum, ad Ecclesiā antiquam pertinere, Græcus ad Græcam, & Latinus ad Latinam, & non transisse ad eam nouam in qua existunt, quamuis ut incolæ.

DIFFICULTAS VII.

Utrum solum vinum vitis sit materia sufficiens ad consecrationem Sanguinis.

Conueniunt Doctores, solum vinum vitis esse materiam sufficientem ad consecrationem Sanguinis Christi, quod definitum est in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. & refer. Concilium in cap. *Firmiter*, & in cap. *Sicut*, de Summa Trinitate, & definitum est ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei: & id constat ex perpetua Ecclesiæ traditione & usu, quæ nunquam consecrauit nisi in vino vitis, & deducitur ex Marthæ cap. 26. Marci 14. & Lucæ 22. ubi non tantum constat Christum in vino consecrasse, sed etiam in vino vitis. Ex eo autem, quodd Christus primò consecrans & instituens Sacramentum Eucharistiæ consecrauerit in vino vitis, quod est simpliciter vinum, non in alio, optimè deducitur, solum vinum, quod sit simpliciter vinum, esse materiam sufficientem.

Addunt Doctores particulam *solum*, quando dicunt, solum vinum vitis esse materiam sufficientem, ut eā particulā exclusiua excludant alia vina, quæ non sunt ex vite, sed ex alijs rebus, v. g. vinum ex frumento, ex fructibus arborum, & ex herbis factum: quia vinum, ex quocumque alio fiat, non est simpliciter & absolute vinum, sed cum addito diminuentem, v. g. vinum ex pomis.

Obseruant tamen Doctores, omne vinum vitis, siue album siue rubrum (siue specie differat, siue non) esse sufficiens consecrationi Sanguinis, quia quodlibet vinum vitis, siue album siue rubrum, est simpliciter & absque addito vinum, sicut etiam panis ex quolibet tritico factus, est & dicitur simpliciter & absolute panis, & absque addito diminuentem.

DIFFI-

DIFFICULTAS VIII.

Virum agrestia, acetum, lora, & sapa sint materia sufficiens consecrationis Sanguinis.

Circa agrestiam (Hispanè *agraz*) conveniunt Doctores, non esse materiam sufficientem ad validam consecrationem Sanguinis (siue specie differat à musto siue non) quia agrestia propter sui immaturitatem nondum adepta est statui vini simpliciter, quamvis quando non est expressa ex viuis, sit in via ad illud, & ob id comparatur ad vinum sicut massa cruda ad panem: & ita in Missali Romano inter defectus Missæ assignatur, si quis protulit verba consecrationis circa agrestiam.

Alexand.
Glossa.

Circa acetum Alexander 4. parte, quest. 10. membro 4. art. 1. & Glossa in can. 2. de Consecratione, dist. 2. docent, esse materiam sufficientem consecrationi, quia non differt essentialiter à vino, sed tantum accidentaliter.

S. Thomas.
Egidius.
Vasquez.
Suarez.
Adamus.

S. Thomas verò q. 74. ar. 5. & ibidem Egidius, Vasquez dist. 175. Suarez dist. 45. Adamus q. 2. du. 5. & communiter Doctores docent, non esse materiam sufficientem, & merito, quia acetum, siue differat essentialiter à vino, siue tantum accidentaliter, non est neque dicitur vinum simpliciter.

Ex quo patet ad rationem Alexandri & Glossæ, qui benignè solent exponi, non de vero & perfecto aceto, sed de vino acido seu fugiente, quod absque dubio est materia sufficiens consecrationi, quamvis indecens sit in eo consecrare: imò quando est prudens dubium an sit iam perfectum acetum, in eo consecrare sit mortale peccatum sacrilegij, quia consecratio verbalis exponitur periculo nullitatis, si forte sit perfectum acetum.

Circa loram, seu acinacium (Hispanè *aguapie*, vel *delgado*, quod sit ex aqua infusa racemis prius expressis, aut acinis relictis in fundo dolij post vinum iam defæctum, seu decoctum) conveniunt Doctores, non esse materiam sufficientem consecrationi; quia licet appareat vinum, non est verè & simpliciter vinum. Addit Vasquez, quòd si parum aquæ illis racemis aut acinis magna copia vini perfusus infundatur, in eo vino validè & licitè fieri consecrationem, & merito: quia parva quantitas aquæ faciliè in vinum convertitur, ac proinde multò meliùs fieri poterit in vino, cui in principio decoctionis iniecta fuit parva aliqua pars aquæ, ut faciliùs & meliùs decoqueretur.

Circa saram (Hispanè *arrope*) & circa aquam vitæ ex vino distillatam (Hispanè *aguardiente*) & circa mustum (Hispanè *clarea*) & circa alia vina cocta conveniunt Doctores, non esse materias sufficientes consecrationi, vel quia non sunt verè vina, quia substantia vini fuit per coctionem destructa; vel quia non sunt neque dicuntur simpliciter vina, quia non retinent statum vini.

DIFFICULTAS IX.

Virum mustum & vinum congelatum sint materia sufficiens consecrationis Sanguinis.

Circa mustum (quod est succus vuarum maturarum) conveniunt Doctores, si expressum sit ex viuis, esse sufficientem materiam, quamvis non sit perfectè coctum, quia mustum expressum verè est & dicitur simpliciter vinum, quamvis recens (sicut etiam panis recens verè est & dicitur simpliciter panis) & absolute dicitur vinum ab Aristotele 4. Meteor. cap. 10. & à Plinio lib. 25. cap. 1. & ab Ildoro lib. 20. Etym. cap. 3. & in Scriptura 1. Reg. 13. & 2. Et sanè mustum non solum est simpliciter vinum, quod sufficeret, sed etià ex se est commune & usuale, seu potest in communem potum deferri, quamvis regulariter non deferriat, ob eius nimiam fortitudinem & asperitatem, & impuritatem, quia habet faeces aliquas admixtas, quæ perfectæ decoctione corrumpuntur. unde merito in can. *Cum omne crimen*, de Consecratione, dist. 2. qui est Iulij Papæ in Epist. ad Episcopos Egypti, permittitur, ut tempore necessitatis consecraretur in musto expresso ex botris seu racemis. Extra necessitatem verò erit contra consuetudinem Ecclesiæ, in musto consecrare. Sed an dicta consuetudo habeat vim prohibitionis (ut à nullis affirmatur) non satis constat; quia non constat satis, an hæc consuetudo observetur ut necessaria & obligans (quod requiritur, ut consuetudo habeat vim legis) an verò tantum ut maxime decens ob impuritatem musti, ob quam non est iure naturali illicitum in musto consecrare, quia non est impuritas orta ex admixtione alicuius extranei, sed facium connaturalium ipsi musto.

Quòd si mustum non sit expressum, sed intra vuas inclusum, non est materia sufficiens, ut contra nonnullos docent communiter Doctores, quia mustum in eo statu non est neque dicitur simpliciter vinum, imò non potatur, sed comeditur, & ita in dicto can. *Cum omne crimen*, reprehenditur, quòd botrus expressus (id est degranatus, seu grana ipsa, ut constat ex contextu) in calice offeratur.

Circa vinum congelatum conveniunt Doctores, sub speciebus vini congelatis retineri Sanguinem Christi, semel sub illis ante congelationem per consecrationem positum: quia sub illis etiam congelatis conservaretur substantia vini, cuius loco Sanguis Christi successit, quod supponitur in Missali Romano Rubricâ de Defectibus Missæ, ubi ordinatur, quòd si species vini post consecrationem congelentur, liquefiant calore, & sic consumantur.

Est tamen difficultas, An in vino congelato possit de novo fieri consecratio. Procedit autem de vino non corrupto congelatione, sed manente substantia illius, ut semper vel ferè semper contingit.

Armilla v. *Eucharistia*, n. 19. Ledesma 1. p. 4. q. 15. art. 5. dub. 1. Alanus 1. de Eucharistia, c. 11. Henriquez lib. 8. cap. 12. & Antonius Moare par. 3. cap. 4. §. 3. partem negativam tuerunt: quia vinum congelatum non est in statu in quo proxime possit propinari & potari, quod videtur necessa-

necessarium ad valorem consecrationis, ut species vini possint significare Sanguinem per modum potus; aliàs mustum intra granum esset materia sufficiens consecrationi, quia quamvis non sit in statu proximo potationi, est tamen in remoto. Et confirmatur, quia aqua congelata, quamvis retineat naturam aquæ, nequit validè fieri Baptismus, quia aqua congelata non est in statu proximo potationi: ergo in vino congelato, quamvis retineat naturam vini, nequit validè fieri consecratio, quia in eo statu non est proximè aptum potationi.

Sorus verò in 4. dist. 9. q. 1. ar. 5. Silvester v. *Eucharistia* 2. q. 10. num. 15. Angelus v. *Missæ*, n. 23. Suarez disp. 45. sect. 1. Vasquez disp. 175. cap. 2. Egidius q. 74. art. 5. Laymannus c. 2. & Adamus q. 2. du. 5. partem affirmatiuam tradunt, & merito: quia vinum congelatum verè est & dicitur simpliciter vinum; ergo est sufficiens cōsecrationi. Consequentia patet, quia absque fundamento exigitur quòd sit in statu proximè potabilis.

Ad rationem ergo aduersariorum negamus, ad valorem consecrationis requiri quòd vinum sit in statu proximo potationi. Et ad priorem probationem respondemus, species vini, quamvis congelati, verè significare Sanguinem Christi, & per modum potabilis; sicut etiam illum significant, quando post consecrationem congelantur, quia vinum, quamvis congelatum, verè est vinum; & potabile, quamvis non proximè potabile, sed remotè. Et ad posteriorem probationem, desumptam ab exemplo musti intra granum inclusi, respondemus, esse disparatam rationem, quia istud idè in eo statu non est sufficiens consecrationi, non quia non sit in statu proximè potabili, sed quia in eo statu non est simpliciter vinum. Et ad confirmationem concedimus, aquam congelatam non esse sufficientem Baptismo, quia in eo statu non est apta ut medià ipsa fiat lotio, quæ est materia proxima & pars essentialis Baptismi, & significatur verbis formæ Baptismi; verbis verò formæ consecrationis non significatur quòd medio vino fiat potio, sed quòd sub speciebus vini sit Sanguis Christi, ad quod vinum congelatum est aptum, quamvis non sit proximè potabile.

Addit Vasquez num. 18. non esse peccatum in vino congelato consecrare, quamvis hoc sit contra consuetudinem Ecclesiæ, quia non sit contra prohibitionem aliquam latam, neque dicta consuetudine introductam, quia non seruetur tamquam necessaria & obligans.

DIFFICULTAS X.

Utrum expediens sit aquam vino consecrando miscere.

ERror est Armenorum, existimantium, vinum absque vlla aquæ mixtione consecrandū esse: & in eodem sunt Lutherani & Caluinistæ.

Veritas tamen Catholica est, conueniens esse & expediens, aquam naturalem seu elementarem, vino consecrando miscere. Id autem constat ex eo, quòd Concilia, Summi Pontifices, & Patres id proponunt & tradunt ut faciendum, & ut traditionem Apostolicam, & ut antiquam Ecclesiæ consuetudinem, ad imitandum Christum, qui id fecit, introductam. Ex Concilijs id tradunt & proponunt Concilium Trullanum can. 32. Carthagi-

nienſe III. cui interfuit Augustinus, can. 24. Btace-
carensē III. can. 1. Aurelianensē IV. cap. 4. Wor-
matiensē cap. 4. & Tridentinum sess. 22. cap. 7. &
ex Summis Pontificibus Alexander I. Epist. 1. c. 4. Triden-
tius I. relatus can. *Cum omne crimen*, de Conſe-
cratione, dist. 2. Innocentius III. in cap. *Cum* Iulius I.
Martha 6. de Celebratione Missarum, & Eu-
genius IV. in suo Decreto fidei: & ex Patribus
innumeri, & ex omnibus mundi partibus, quos re-
ferunt Bellarminus lib. 4. de Eucharistia, cap. 10. Bellarminus
& Vasquez 176. cap. 1.

Et non desunt congruentiæ, quibus id esse de-
cens & conueniens ostenditur, ex quibus tantum
adducemus tres, quas expresse Eugenius IV.
& Tridentinum. Prima ergo & potissima est, quia
Christus, quando consecrauit, & consecrationem
instituit, sic fecit, ut tradunt Iacobus frater Domi-
ni, & Marcus Euangelista in suis Liturgijs, Cle-
mens Romanus lib. 8. Constitut. cap. 17. alijs 12.
imò Eugenius IV. & Tridentinum affirmant, cre-
di Christum sic fecisse. Obseruatur autem Vasquez
disp. 177. n. 11. credulitatem hanc ab Eugenio IV.
& a Tridentino expressam, non esse coniecturalem,
sed fidei Catholicæ, quia decepta fuit ex doctrina
& traditione Patrum exhibitā in disputatione.

Secunda congruentia, qua ostenditur conuenien-
tia mixtionis aquæ vino consecrando, est, ut eā de-
notetur & recolatur, ex latere Christi exiisse a-
quam & sanguinem: unde si ex latere Christi non
exiisset, non posset hac ratione probari, dictā mix-
tionem esse faciendā, ut ait Innocentius in cap. *In*
quadam nostra 8. de Celebratione. Missarum, quamvis
possit alijs congruentijs, præsertim primā adductā.

Tertia congruentia, qua ostenditur dicta conue-
nientia, est, ut mixtione aquæ cum vino denotetur
vino populi Christiani cū Christo, quia per aquam
denotatur populus, & Christus per vinum.

Sed obijciunt hæretici Primò: Mixtio aquæ
cum vino pessimam habet significationem, quia
Ilaia 1. dicitur, *Vinum tuum mixtum est aqua*, quò
significatur, ut ait Hieronymus in eum locum, sin-
ceritatem Iudæorum amissam esse; ergo dicta mix-
tione non potest aliquid boni significari. Respon-
demus, eandem rem variè consideratā, aliquando
bonum & aliquando malum significare. Leo enim
ratione fortitudinis significat Christum, Apocal. 5.
& ratione crudelitatis dæmonē, 1. Petri 5. Mixtio
ergo aquæ cum vino, quæ considerata in venden-
tibus vinum, significat corruptionem puritatis, &
sinceritatis; considerata in Christo, & in bibentibus
vinum, fieri potuit ad bonum significandum, quia
ea mixtio in ordine ad potionem est bona.

Obijciunt Secundò: Ex latere Christi non exi-
uit aqua mixta cum sanguine, sed seorsim, ergo ad
denotandum exitum illum, non est miscenda aqua
vino consecrando. Respondeo, quòd, ut exitus
aquæ & sanguinis ex latere Christi sit sufficiens
ocasio ad miscendam aquam vino consecrando,
non sit necessaria omnimoda similitudo & paritas
inter mixtionem hanc, & inter exitum illum, præ-
sertim quòd infusione ipsa aqua & vini in calice
denotari possit dictus exitus aquæ & sanguinis:
quia in infusione vinum & aqua sunt distincta,
mixtione autem ipsa postea in calice secuta ex in-
fusione, denotari potest mixtio sanguinis & aquæ
facta in terra.

Obijciunt Tertiò: In Eucharistia non facimus
commemorationem vnionis Christi cum Ecclesiā,
sed

sed tantum passionis Christi; ergo ad denotandam unionem illam non est facienda dicta mixtio. Respondemus, in Eucharistia fieri unionem fidelium inter se & cum Christo, ut indicat Paulus 1. ad Corinth. 10. dum deducit, nos esse unum, quia de vno pane & de vno calice participamus; ac proinde congruè fieri mixtionem, seu unionem aquæ cum vino consecrando, ad eam unionem denotandam. Et quamvis hæc unio fidelium inter se & cum Christo, non fiat ante sed post consecrationem, mixtio tamen aquæ cum vino congruè sit ante consecrationem, quia ex vna parte sic imitatur Christum, & ex altera parte dicta mixtione, quamvis ante consecrationem facta, non denotamus illam unionem ut ante consecrationem, sed ut post suo tempore faciendam.

DIFFICULTAS XI.

Utrum aquam vino consecrando miscere, sit necessarium necessitate precepti.

Supponimus Primò, in quo Doctores conveniunt, aquam vino consecrando miscere, esse necessarium ex precepto, quod exprimitur Alexander I. Iulius I. Eugenius IV. & Tridentinum, re-lati Difficult. præcedenti, quod etiam ostendit consuetudo omnium Ecclesiarum, quæ, excepta Armenorum, id efficiunt tamquam quid necessarium & ex obligatione.

Supponimus Secundò, in quo etiam Doctores conveniunt, dictam mixtionem esse necessariam ex precepto humano (sive ab Apostolis lato, sive consuetudine, ex tunc incepta, introducto) quod exprimit Tridentinū, & significant Alexander I. Eugenius IV. & Concilium Trullanum can. 32.

His ergo suppositis, difficultas est, An dicta mixtio etiam sit necessaria ex precepto divino.

Alexander 4. parte q. 10. memb. 4. art. 1. Hosius in Confessione catholica, cap. 14. Castro lib. 6. Henriquez. v. Eucharistia, Hæres. 7. Henriquez lib. 8. cap. 12. & Valentia q. 2. punct. 1. docent, miscere aquam vino consecrando, etiam esse necessarium ex precepto divino: quod expressisse videntur Cyprianus Epist. 63. & Concilium Aurelianense IV. c. 4. Et ratione probatur, quia Christus in vino aqua mixto consecrat, it, ergo facto suo ad id nos obligavit. Consequentia patet, quia in consecratione, & in administratione Sacramentorum ipsum imitari tenemur.

Scotus. Scotus verò in 4. dist. 11. q. 6. Scotus dist. 9. q. 1. art. 6. Guillelmus Durandus l. 4. Rationalis divi-norum Officiorum, cap. 30. n. 12. Suarez disp. 45. sect. 2. Vasquez disp. 177. cap. 2. & Egidius q. 74. art. 7. docent, miscere aquam vino consecrando, non esse necessarium ex precepto divino, sed tantum ex humano Ecclesiastico; quod maxime indicant Alexander I. Epist. 1. cap. 4. dum affirmat, se huiusmodi præceptum à Patribus accepisse; dixisset autem, à Christo, si à Christo traditum fuisset. & Eugenius IV. in suo Decreto, dum Armenos non miscentes aquam vino, tantum reprehendit, quia in hoc ab universali Ecclesiæ observantia discrepant; & non, quia in eo transgrediantur præceptum divinum, quod dixisset, si verè esset: & Tridentinum sess. 22. c. 7. dum ait: *Monet sancta Synodus, præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam in calice offerendo miscant.* at si etiam esset

præceptum divinum, hac etiam ratione, & potius id moneret: & Concilium Trullanum can. 32. *Com-munio ab Apostolis ordinem facit, & aquam vino miscens sic immaculatum offert Sacrificium, deponatur.* Ex quo contra Guillelmum Durandum, constat, auctorem huius præcepti non fuisse Alexandrum I. (quod etiam Alexander ipse fatetur) sed Apostolos. Et quidem, non satis ostenditur dictam mixtionem fuisse à Christo præceptam: quia quamvis aliquando dicatur mandatum divinum, aut institutio divina, aut traditio divina, non ita dicitur, quia sit formaliter divina, sed originatiue, quia scilicet originem ducit ex facto Christi. Et sic exponi potest Cyprianus ubi supra, dum supponit, Christum dictam carimoniam docuisse, mandasse, & præcepisse; & Concilium Aurelianense IV. dum ait, id fuisse à Christo institutum.

Et ad rationem concedimus, Christum in vino aqua mixto consecrasse, negamus tamen eo suo facto ad id nos obligasse: quia non tenemur Christum imitari, quoad omnia quæ pertinent ad consecrationem & administrationem Sacramentorum, sed tantum quoad substantialia, quale non est miscere aquam vino consecrando.

Ex dictis constat, Romanum Pontificem & Ecclesiam posse in hoc precepto, utpote purè humano, dispensare.

DIFFICULTAS XII.

Utrum mixtio aquæ vino consecrando, sit necessaria necessitate Sacramenti.

Armacanus lib. 9. de Questionibus Armeno-rum cap. 9. docet, dictam mixtionem esse necessariam necessitate Sacramenti, id est, ut consecratio validè fiat. quod indicare videtur Cyprianus Epist. 63. dum ait: *Sic autem in sanctificando calice Domini offerri aqua sola non potest, quomodo neque vinum solum potest.* & infra: *Sic verò calix Domini non est aqua sola, aut vinum solum, quomodo Corpus Christi non potest esse farina sola, aut aqua sola, nisi utrumque adunatum fuerit.* Sed ad consecrationem Corporis ita est necessaria mixtio farinæ cum aqua, ut absque hac mixtione consecratio verbalis Corporis non habeat effectum; ergo consecratio Sanguinis non habebit effectum in solo vino absque mixtione aquæ. Idem quoque indicat Concilium Wormatiense, dum ait: *Non enim potest calix Domini esse aqua solum, aut vinum solum, nisi utrumque sibi miscetur.*

Et ratione probatur Primò, quia Christus consecrauit in vino aqua mixto: ergo vinum aqua mixtum est materia necessaria ad valorem consecrationis. Consequentia patet, quia ex eo deducimus, vinum vitis & panem triticeum esse materiam necessariam ad valorem consecrationis, quia Christus in eis consecrauit. Secundò, quia si mixtio aquæ cum vino non est necessaria ad valorem consecrationis, ergo permittendus est Armenis mos consecrandi in solo vino absque aqua, sicut Græcis permittitur mos consecrandi in fermentato.

S. Thomas verò q. 74. art. 7. & ibidem Egidius, Vasquez disp. 177. Suarez. disp. 45. & reliqui Theologi, excepto Armacano, docent, mixtionem aquæ cum vino non esse necessariam necessitate Sacramenti, seu ad valorem consecrationis Sanguinis & merito:

merito: quia id significat Eugenius IV. in suo Decreto fidei, dum, postquā dixit, materiam huius Sacramenti esse panem triticeum, & vinū de vite, addidit: *Cui ante consecrationem modicissima aqua admisceri debet.* quo satis significat, eam mixtionem non pertinere ad essentiam materię, sed tantū esse necessariam ex præcepto: & ideo non reprehendit Armenos, quia non validē consecrent, sed quia in hoc ab vniuersali Ecclesiā obseruantia discrepent. Et id non minū significat Tridentinum c. 7. dum ait, præceptū esse ab Ecclesiā, vt aquam vino in calice offerendo misceant; at si ea mixtio esset necessaria necessitate Sacramenti, eam cōmendaret Sacerdotibus, non solū quia est necessaria necessitate præcepti, sed etiam, & potiori ratione, quia esset necessaria necessitate Sacramenti. Et id tandem deducitur ex illo, quod diximus Diffic. præcedenti, nempe eam mixtionem non esse ex lure diuino, sed tantū ex humano; quia quę pertinent ad essentiam Sacramenti, sunt ex lure diuino.

Cyprianus autē in prædictis verbis tantū voluit, esse præceptum miscendi aquam cum vino ad consecrationē Sanguinis; & hoc tantū voluit deducere ex comparatione mixtionis aquę cum vino, cum mixtione aquę cū farina; alias non exculasset suos antecessores, quia ex ignorantia non infuderunt aquā calici, dicens veniā esse illis concedendam, sed dixisset, illos nihil fecisse. Concilium quoque Wormat. nihil aliud voluit quā Cyprianus.

Et ad primam rationē respondemus, ex tacto illo Christi non deduci, mixtionē aquę cum vino pertinere ad essentia materię consecrationis Sanguinis, quia institutio materię tantū est deducenda ex facto substantiali Christi, quale fuit consecrare vinum simpliciter; non verō ex accidentali, quale fuit consecrare vinum aquatum: sicut ex eo quod d. consecrauit in pane azymo, tantū deducitur, panem simpliciter esse materiam necessariam ad valorem consecrationis Corporis, non verō panē azymum.

Ad secundam concedimus, quod, etiam si permitti possit Armenis mos consecrandi vinum absque aqua, tamen non expedit, quia mixtio aquę cum vino fuit omnibus a tempore Apostolorum præcepta, & obseruata a principalibus Ecclesijs, nempe a Græca & Latina, non verō vñs azymii.

DIFFICULTAS XIII.

Quę sint obseruanda in mixtione aquę cum vino.

Primo conueniunt Doctores, aquam vino miscendam debere esse naturalem seu elementarem (quę & naturalis, non alia est, & dicitur simpliciter aqua) vt constat ex facto Christi, & vsu Ecclesię; & satis congruenter, quia sola aqua naturalis est accommodata ad significationē ob quam miscetur, nempe ad significandam aquam quę ex latere Christi manauit, quę verē fuit naturalis, & ad significandos populos, ob copiam & multitudinem ipsius.

Secundō conueniunt Doctores, aquam in parua quantitate comparatione vini, miscendam esse vino, & satis congruenter, quia virtus & efficacia Sanguinis Christi, qui significatur per vinum, est incomparabiliter maior, quā fragilitas populi, qui significatur per aquā: vnde in modicissima quantitate miscēda est, vt tradit Eugen. IV. in suo Decreto, quia fragilitas populi, comparatione virtutis San-

guinis Christi, modicissima est, & creditur Christum sic fecisse, quia Christus ad consecrandum vinum non miscuit illud temperantię causā) quia parum vini erat singulis Apostolis propinaturus, quia omnes ex eodem calice biberunt) sed tantū illud miscuit ob dictas significationes.

Tertiō aqua misceri debet in altari, & tempore Sacrificij, & in ipso calice, & ante consecrationem, vt docent communiter Doctores, & constat ex vsu Ecclesię: imō & ante calicis oblationem, vt constat ex Missali Romano Rubrica 7. de Ritu seruando, & ex praxi. Permitti tamen potest fieri in principio Missę, vbi consuetudo viguerit. Ita tamen faciendā est ante consecrationem, vt postea non sit faciendā, quamuis obliuione, aut alia de causa fuerit omissa; benē tamen ante consecrationem post oblationem calicis, si ante hanc omissa fuit.

Tandem circa personam a qua fieri debet dicta mixtio, est difficultas.

Henriquez c. 12. existimat, non necessariō esse faciendam ab ipso celebrante, debere tamen fieri a Sacerdote aliquo. Ledesma 1. part. 4. q. 15. art. 7. dub. 3. existimat debere fieri ab ipso Celebrante. Valquez verō disp. 177. n. 8. existimat, in Missis priuatis debere fieri ab ipso celebrante, in solemnibus verō in fusionem vini faciendam esse a Diacono, & mixtionem aquę cum vino a Subdiacono, qui ipsi Celebranti assistunt, ita tamen vt Subdiaconus prius offerat ampullam aquę ipsi Celebranti, aut proprio Episcopo, si Missę assistat, & merito; quia præceptum mixtionis consuetudine est modo dicto præscriptum.

DIFFICULTAS XIV.

Utrum aqua vino consecrando mixta conuertatur in Sanguinem Christi.

Innocentius III. in cap. Cum Marthe 6. de Celebratione Missarum, tres de hac re opiniones refert. Prima opinio fuit, aquā vino mixtam conuerti in aquam quę ex latere Christi exiuit: & absque dubio opinio hæc eadem est, vt Glossa sentit, cum illa quam in cap. In quadam nostra 8. de Celebratione Missarum idem Innocentius refert, affirmantium, aquam vino mixtam conuerti in humorem aquaticum, seu phlegmaticum, quem isti existimarunt de latere Christi exiisse, & non veram aquam.

Opinio tamen hæc partim est falsa, partim absurda, & partim erronea. Est falsa, quoad id quod supponit, aquam mixtam non conuerti in vinum, vt postea contra secundā opinionem dicemus. Est absurda, quoad id quod affirmat, aquā vino mixtam conuerti in humorem aquaticum, quia verbis consecrationis Sanguinis nulla alia cōuersio significatur nisi in Sanguinē Christi, ac proinde medijs illis nequit fieri alia cōuersio, quia verba consecrationis non efficiunt nisi quod significant. Tandem est erronea, quoad id quod asserit, ex latere Christi non exiisse verā aquam, sed humorem aquę similem, quia id damnat Innocentius in dicto cap. In quadam nostra, ex illo Ioan. 19. Et continuo exiuit sanguis & aqua. & merito: quia aqua verē & propriē non significat humorem phlegmaticum, sed aquam naturalem: verba autem Scripturę, quoties fieri potest, explicanda sunt secundū proprietatem, & in dicta propria significatione communiter sumitur & exponitur ab Interpretibus huius loci.

Secunda opinio, quam tertio loco retulit Innocentius III. fuit, aquam vino mixtam, quantumvis in multas partes diuisam, semper manere in sua propria substantia aquæ vino circumfusam, & non conuerti in Sanguinem Christi. Opinio hæc etiam sustineri non potest: Primò, quia supponit, aquam non conuerti in vinum, quod est falsum, & displicuit Innocentio III. & merito: quia, ut ait Aristoteles. 1. de Generat. c. 1. quod paruum est & facile diuidi potest, & potest pati ab alio magno, facile potest in naturam magni conuerti, ut contingit in exemplo adducto ab Aristotele, quando scilicet gutta vini infunditur magnæ copię aquę; sed aqua quæ vino consecrando miscetur, potest & debet esse modicissima comparatione vini, & facile diuidi potest in minutissimas partes, & pati potest à calore & ab alijs qualitatibus vini, quod in magna copia comparatione aquæ iniicitur. Ergo non solum sine fundamento, sed etiam contra rationem dictam affirmatur, aquam non conuerti in vinum consecrandum cui miscetur. Secundo sustineri non potest, quia supponit, aquam vino consecrando mixtam non conuerti in Sanguinem Christi, quia quoad hoc aduersatur pluribus Patribus, qui expresse affirmant, aquam & vinum calicis conuerti in Sanguinem Christi. Ita Damascenus 4. de Fide c. 14. Algerus lib. 1. de Sacramento Corporis Domini c. 16. Paschalis lib. 1. de Corpore Christi cap. 11. Rabanus libro de Corpore & Sanguine Christi cap. 4. Ambrosius lib. 4. de Sacramentis cap. 4. & alij plures.

Damasc.

Algerus.

Rabanus.

Ambrosius.

Tertia ergo opinio, quam secundo loco refert Innocentius, & tamquam probabilior approbavit, verissima est, aquam scilicet vino mixtam conuerti in Sanguinem Christi; quod Patres tradunt, & amplectuntur omnes qui post Innocentium III. scripserunt, & ex dicendis amplius confirmabitur.

Superest tamen difficultas, An, ut aqua vino consecrando mixta in Sanguinem Christi conuertatur, necessarium sit quod prius conuertatur in vinum; an etiam possit immediate in Sanguinem Christi conuerti.

Alanus.
Pesantius.
Iansenius.
Toletus.
Ægidius.
Scorria.
Layman.

Alanus. 1. de Eucharistia, c. 13. Pesantius 3. parte, quæst. 74. art. 8. disp. 2. Iansenius in Concordia cap. 131. Toletus lib. 2. c. 25. Ægidius q. 74 art. 8. dub. 1. Scorria de Sacrificio Missæ lib. 4. ca. 1. & Laymannus tract. 4. c. 2. docent, non esse necessarium aquam vino consecrando mixtam prius conuerti in vinum, ut conuertatur in Sanguinem Christi, sed posse conuerti immediate in illum, & tunc immediate conuerti, quando tempore prolationis verborum consecrationis nondum conuersa est in vinum. Quod indicare videntur prædicti Patres, dum dicunt, aquam & vinum in Sanguinem Christi conuerti: quia si, ut aqua conuertatur in Sanguinem Christi, necessarium sit, quod aqua prius conuertatur in vinum, numquam aqua in Sanguinem Christi conuertetur, sed tantum vinum; quia quod post conuersionem aquæ in vinum, conuertitur in Sanguinem Christi, non est aqua, sed vinum.

Et ratione probatur, Quia si, ut aqua conuertatur in Sanguinem Christi, prius sit necessaria conuersio aquæ in vinum, vel non est possibilis conuersio aquæ in Sanguinem Christi, quam Patres admittunt, vel est valde incerta: quia aqua vel non potest conuerti in vinum, ut videtur experientia constare, quia experiri videmur, aquam longo tem-

pore post mixtionem cum vino, arte separari à vino: vel si conuerti potest, vix potest credi, tertiam partem aquæ (ut in Concilio Triburiensi cap. 19. permittitur) imò & modicissimam aquam (ut modò fit) posse à tempore Offertorii vsq; ad consecrationem in vinum conuerti, præsertim quando contingit necessarium esse statim post sumptum Corpus iterum vinum calici infundi ad consecrationem, & ei aquam miscere, ut fit quando deceptione, aut alia de causa non fuit in initio infusum vinum; quia tunc necessarium est statim post infusionem vini, & mixtionem aquæ, verba consecrationis proferre, ut integrum fiat Sacrificium.

Secundo, quia credi non potest, Christum modicissimam aquam miscuisse, sed bonam partem aquæ, ut temperatè biberetur; tanta autem aqua non potuit in tam breui tempore in vinum conuerti, & tamen Christus totum, quod fuit in calice contentum, conuerti in suum Sanguinem; ergo.

Tertiò, quia si farinæ tritici miscetur aliquid farinæ hordei, vel alterius frumenti, tunc panis ex utraque confectus, quoad omnes suas partes conuertitur in Corpus Christi, ergo idem est dicendum de toto mixto ex aqua & vino.

Quartò, quia aliàs forma consecrationis Sanguinis redderetur falsa, si proferretur, quando aqua non esset in vinum conuersa, quia Pronomen hic in forma consecrationis Sanguinis contentum, demonstrat totam materiam præsentem.

Quintò, quia quamuis aqua non sit in vinum conuersa, tamè totum mixtum ex aqua, quando modicissima est, & ex vino, dicitur simpliciter vinum, ergo totum illud in Sanguinem Christi conuertitur.

Reliqui verò Theologi Scriptores, quos sequuntur Vasquez disp. 178. Suarez disput. 45. & Adamus Tanner: q. 2. dub. 6. docent, & merito, aquam non conuerti in Sanguinem Christi, nisi prius in vinum conuersam: quod ferè exprimitur in Catechismo Pij V. ubi etiam dicitur esse Scripturam Ecclesiasticorum.

Et in primis opinio hæc, ut probabilior, approbatur & traditur ab Innocentio III. in dicto cap. Cum Marthe: quia postquam retulit tres opiniones, ex quibus secunda erat, aquam cum vino in Sanguinem transmutari, quia aqua mixta transit in vinum, postea subdit: Verum inter opiniones prædictas illa probabilior indicatur, quæ asserit aquam cum vino in Sanguinem transmutari.

Quod si respondeas, Innocentium non dixisse, aquam prius transire in vinum quam in Sanguinem Christi, sed tantum dixisse, simul cum vino in Sanguinem transmutari; contra hanc responsionem est, quod Innocentius dictis verbis vnam tantum approbavit opinionem ex tribus ab ipso relatis, ait enim, Verum inter opiniones prædictas illa probabilior indicatur, &c. approbavit autem eam, quæ asserit, aquam cum vino in Sanguinem transmutari: nulla autem ex opinionibus ab ipso relatis erat, aquam in sua substantia manentem, vino mixtam, in Sanguinem Christi conuerti; sed secunda opinio dicebat, aquam cum vino in Sanguinem transmutari, quia transit in vinum; ergo Innocentius hanc tantum approbavit ut probabilior, quando ait, Illa probabilior indicatur, quæ asserit, aquam cum vino in Sanguinem transmutari, & non opinionem eorum, qui dicunt, aquam immediate conuerti in Sanguinem Christi, quia hanc non præ dixerat, neque retulerat.

Idem

Eugen. IV. Idem quoque maximè indicat Eugenius IV. in suo Decreto, dum in eo assignans ex professo materias Sacramentorum, non solum necessarias, sed etiam sufficientes, nullatenus assignat aquam ut materiam consecrationis, imò potius indicat non esse materiam illius, quia tantum assignat vinum ut materiam consecrationis Sanguinis, sicut etiam panis tantum triticus, quem solum assignat ut materiam consecrationis Corporis, est materia sufficiens huius consecrationis.

Idem etiam probatur ex eo, quod nullum sit firmum fundamentum ad asserendum, aquam in sua substantia permanentem, quamvis admixtam vino, esse materiam sufficientem consecrationi Sanguinis; in re autem adeo graui, & quæ tantum pendet ex libera voluntate Christi, nihil est absque firmissimo fundamento asserendum.

Ex dictis deducitur, quod si aqua vino mixta, ob temporis breuitatem, aut ob aliam causam non fuerit conuersa in vinum ante consecrationem (imò ante consecrationem inceptam) tunc manebit in sua propria substantia circumfusa accidentibus vini.

Ad fundamentum ergo aduersariorum, desumptum ex Patribus, qui dicunt, aquam simul cum vino conuertere in Sanguinem Christi, respondemus, eos tantum velle, aquam vino in calice mixtam conuertere in Sanguinem Christi, postquam sit conuersa in vinum; quia supponunt, aquam regulariter esse in vinum conuersam ante consecrationem; sicut etiam Innocentius III. eum, approbans illam secundam opinionem, ut probabilior, dixit, aquam cum vino in Sanguinem Christi conuertere, tantum voluit, aquam prius in vinum conuersam, postea conuertere in Sanguinem Christi; quia quando retulit eam opinionem, dixit sic affirmari ab Auctoribus illius.

Ad primam verò rationem respondemus, quod quamvis necessaria sit conuersio aquæ in vinum, ut aqua in Sanguinem Christi conuertatur; nihilominus conuersio aquæ in Sanguinem Christi est possibilis, & etiam est (si non metaphysicè certa) moraliter certa, seu admodum probabilis, si aqua modica miscetur & tempore Offertorii: quia possibile est, & admodum probabile, aquam in parua quantitate comparatione vini, ipsi vino mixtam, transacto aliquo tempore in vinum ipsum conuertere. Aquam autem simul conuersam in vinum, impossibile est ab ipso arte aliqua separari, quamvis à vino adhuc puro possint arte separari partes subtiliores ipsius, quæ habent speciem humoris aquei, & multo plures, quando vinum est aquatum, ex quarum magna multitudine conjici poterit vinum esse aquatum. Quod si aqua in magna quantitate miscetur vino, ut permixtum fuit in Concilio Triburiensi, dubium erit adhuc post longum tempus, an conuertatur in vinum; & consequenter tunc etiam erit dubium, an aqua conuertatur in Sanguinem: & ideo permissio illa non fuit recepta in Ecclesia. Et eodem modo non erit adhuc probabile, sed dubium, aquam in paruo tempore in vinum conuertere, quamvis modica miscetur, ut quando statim post sumptum Corpus aqua miscetur vino, & fit consecratio, ut fiat integrum Sacrificium. In his autem, & in alijs casibus, si contingat aquam in vinum conuersam non esse, quando fit consecratio, aqua manebit in sua propria substantia: nihilominus tunc sumptio illius

aquæ cum speciebus vini non impedit celebrationem alterius Missæ ei, qui potest alteram celebrare, ut aduertit Vasquez num. 26. quia credi non potest, Ecclesiam, quæ eam mixtionem præcepit, prohibere ieiunio ab ipsa requisito ad celebrationem Missæ, sumptionem aquæ mixtæ, quando non potuit commodè in vinum conuertere. Et tunc in adoratione specierum vini, quibus circumfusa est substantia aquæ, nullum est periculum idololatriæ: quia affectus adorationis tantum fertur in species vini Sanguinem Christi continentes, aut in Sanguinem Christi contentum, aut in species & Sanguinem simul.

Ad secundam respondemus, Christum parum aquæ miscuisse vino consecrando, quia non temperantiæ causa miscuit, sed ad significandum id quod nos ipsum imitantes significamus. Addit Vasquez, quod si Christus tantam aquam miscuisset, ut non potuisset in vinum conuertere, eam non conuertisset in suum Sanguinem, sed in propria substantia reliquisset, quia non voluit aquam adhuc vino mixtam, esse materiam sufficientem consecrationi Sanguinis.

Ad tertiam respondemus, quod si parum farina non triticæ miscetur farinæ triticæ, tunc per totas transmutationes forsan in panem triticum conuertetur, & sic in Corpus Christi transibit; tamen si in propria substantia maneat, quamvis mixta triticæ, & in minutissimas partes diuisa, non transibit in Corpus Christi, quia oppositum nullo sufficienti fundamento affirmabitur.

Ad quartam respondemus, quod quamvis modica aqua non sit in vinum conuersa, quando verba consecrationis Sanguinis proferuntur, verba ipsa non fiunt falsa, sed vera ratione contenti sub speciebus vini, quod in sanguinem Christi conuertitur: quia quando aqua modica est, Pronomine demonstratio tantum demonstratur vinum, aut quod ipsi succedit, quia tunc vinum, aut ipsi succedens, est quod præcipue continetur in calice, & de quo curamus, quia tunc communiter dicimus, Quod est in calice, est vinum, aut ipsi succedens, quia de nullo alio in parua quantitate curamus. Sicut quando gutta olei est in vino, tunc Pronomine demonstratio tantum demonstratur vinum, non gutta illa olei; & sicut quando in magna copia aqua est pars vini, tunc Pronomine demonstratio tantum demonstratur aqua, non illud parum vini, ac proinde Sacerdos, quamvis velit, non consecrabit illud.

Ad quintam respondemus, quod quando in calice continetur modica aqua mixta vino, & in ipsum non conuersa, id quod in calice continetur, dicitur absolute & simpliciter vinum, non quia totum illud mixtum sit, & dicatur simpliciter vinum, sed quia præcipuum, quod tunc in calice continetur, & de quo curamus, est vinum: & ideo tunc Pronomine demonstratio tantum demonstramus vinum, aut ipsi succedens, non verò mixtum illud ex aqua & vino, neque aliquid quod ipsi mixto succedat, quia mixtum istud non conuertitur in Sanguinem Christi, sed tantum vinum.

DIFFICULTAS XV.

Vtrum materia consecrationis, tam Corporis quam Sanguinis, debeat esse praesens consecranti.

Conueniunt Doctores, materiam consecrationis debere esse praesentem moraliter Sacerdoti consecrati, vt validè fiat consecratio. Quod constat ex vsu Ecclesiae, in qua numquam consecratur, nisi materia moraliter praesens, desumpto ex facto Christi, qui materiam tantum moraliter praesentem consecrauit, & id nobis faciendum reliquit. Quod etiam Pronomine demonstratio *hoc & hic*, quo ad consecrationem vtimur, denotatur: quia eo Pronomine in consecratione Sacerdos demonstrat rem; non rem de qua necessum sit antea cogitasse, & imaginatum fuisse, vt eam demonstraret, quae demonstrari potest imaginationi aut intellectui, sed rem de qua tunc, quando fit consecratio, incidit primò sermo consecratorius, & occasio consecratoriè loquendi, quae demonstrari nequit imaginationi, quia huic tantum potest demonstrari quod antea imaginatum est; neque intellectui, quia huic tantum potest demonstrari quod antea est intellectum, sed tantum potest sensui exteriori demonstrari.

Ad hanc tamen praesentiam, qua materia consecrationis debet esse moraliter praesens, duo requiruntur: Primò, quòd materia actu physice sentiat sensu aliquo exteriore, aut saltem quòd ita exposita sit sensui, & ita facile possit sentiri, vt moraliter censeatur sentiri, quia Pronomine demonstratio, siue ad sensum siue ad intellectum ad minus denotatur, quòd qui aliquid demonstrat, illud sibi, seu suo sensui, aut suo intellectui signet & demonstret (quamuis etiam possit alijs) & idèò necessarium est, quòd illud sentiat, aut physice, aut moraliter, id est, quòd illud censeatur sentiri. Secundo requiritur, quòd materia sit localiter propinqua ipsi consecranti: quia si sit nimis distans, vt, si distet centum passibus, imò si distet quadraginta, non fiet consecratio, quia tunc nec ipsa materia, nec quòd materiae ipsi succedit, poterit sensui exteriori Pronomine *hic & hoc* demonstrari, quamuis possit Pronomine *illud*, si sit in nimia distantia, aut Pronomine *istud*, si sit in minori. Quòd si, quando à longè videmus ciuitatem ad quam tendimus, & eam Pronomine *hoc* demonstramus, vt quando dicimus, *Hac ciuitas ad quam tendimus*, tunc non fit demonstratio sensui, sed tantum intellectui, quia antea de illa cogitauerat; fiet autem sensui Pronomine *illa* aut *ista*. Sed quanta propinquitas localis necessaria sit & sufficiat ad validam consecrationem, nequit certò definiti; quia nequit certò definiti, quanta sit necessaria, & sufficiens, vt materia consecrationis, vel quòd ipsi succedit, possit Pronomine *hoc* sensui exteriori demonstrari, quia materia, quae nequit Pronomine *hoc* ad sensum demonstrari, nequit validè consecrari, & quae eo Pronomine demonstrari potest ad sensum, potest validè consecrari, quia eo Pronomine fit consecratio. Id tamen certum existimamus, in quo contra Viguerium cap. 16. conueniunt communiter Theologi, ad validam consecrationem materiae non esse neces-

sarium, quòd sonus Pronominis *hoc*, neque reliquorum verborum formae perueniat physice per se ipsum, neque intentionaliter per speciem sui, ad materiam ipsam, quia accessus iste non est necessarius, vt materia possit Pronomine *hoc* demonstrari: neque de eo accessu loquitur Augustinus Tract. 80. in Ioannem, dum de Baptismo loquens ait, *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*; quia his verbis tantum vult ad Baptismum non sufficere aquam, sed etiam requiri verba formae Baptismi.

Ita tamen ad praesentiam ad valorem consecrationis requisitam, ad minus est necessarium, quòd materia sit sensui exteriori exposita, vt etiam sufficiat, si sit exposita visui, quamuis ab ipso non percipiat, vt contra Valquez disp. 171. aduertunt Egidius q. 74. art. 2. dub. 1. Ochagaua q. 6. Laymannus ca. 2. & Bonacina q. 2. par. 6. quia quando est exposita visui, si aliàs sit ipsi sufficienter propinqua, quamuis actu non videatur, potest Pronomine *hoc* demonstrari à Sacerdote (nisi iste sit caecus, quia iste nequit materiam videre) quia sic exposita & propinqua censetur moraliter videri à Sacerdote non caeco. Et idèò Sacerdos validè consecrat formas quas habet in pyxide, vel supra corporale positas, quamuis illas non videat, quia habet illas visui expositas. Non tamen sufficit, quòd materia sit exposita alicui alij sensui exteriori, sed necessarium est quòd actu percipiat aliquo alio, nempe aut tactu, aut olfactu, aut gustu, aut auditu, quia aliter nequit alicui sensui ex istis Pronomine *hoc* demonstrari, quia nulla res exposita alijs sensibus, censetur moraliter sentiri; bene tamen exposita visui, ob huius facilitatem maximam supra alios ad sentiendum. Ad hoc autem, quòd res Pronomine *hoc* ad sensum exteriorem demonstretur, necessarium est quòd ab illo sentiat, aut censeatur ab illo sentiri.

Sed quamuis ad praesentiam, ad valorem consecrationis requisitam, necessarium sit, quòd materia sit aut exposita visui, aut actu percepta ab alio sensui exteriori, non tamen est necessarium, quòd per se, seu ratione sui sit exposita, aut actu percepta; quia sufficit, quòd id materiae conueniat ratione continentis ipsam, quia per metonymiam continens sumitur pro contento: ac proinde continente demonstrato & assignato, per Pronomen *hoc* eo ipso demonstratur contentum, vnde materia cooperta, aut inclusa in vase, consecrari potest; secus est, quando materia existit post parietem, aut post linteum, non habentia figuras continentis.

Tandem materia siue continua, vt magna copia vini, siue discreta, vt cumulus formarum, ita debet esse exposita visui, aut actu percepta ab alio sensui exteriori, vt necessarium non sit, quòd secundum se tota sit exposita visui, vt possit secundum se tota videri, neque quòd secundum se tota sit percepta ab aliquo alio sensui, dum sit exposita, aut actu percepta secundum aliquam partem, si alias secundum se tota sit in propinquitate locali debita: quia tunc materia illa potest absolute & secundum se tota Pronomine *hoc* ad sensum demonstrari. Imò quamuis secundum se tota non sit in propinquitate aliàs sufficiente, sed tantum secundum aliquam partem, vt contra Adamum quaest. 2. dub. 2. & contra alios aduertit Valquez num. 25. quia vt materia aliqua possit Pronomine *hoc* ad sensum demonstrari, non minus requiritur quòd

quod sit exposita visui, aut percepta ab alio sensu, quam quod sit in propinquitate commoda & morali; sed vult secundum se totam possit Pronomine hoc demonstrari, sufficit quod secundum aliquam partem sit visui exposita, aut actu percepta ab alio sensu, ergo etiam sufficit, quod secundum aliquam partem sit in propinquitate commoda & morali.

DIFFICULTAS XVI.

Utrum materia consecrationis debeat esse determinata & definita in particulari per intentionem consecrantis.

Conueniunt Doctores, materiam consecrationis ita debere ad valorem consecrationis intentione consecrantis determinari & definiti in indiuiduo, ut non sufficiat intentionem consecrantis ferri in hanc vel in illam materiam vagè & indeterminatè, sed necessarium esse, ferri in hanc determinatam materiam; quia intentio consecrantis correspondere debet & quadrare ipsis verbis, quibus efficit consecrationem; his autem nequit demonstrari, nisi materia determinata & designata in indiuiduo; ergo intentio consecrantis, ut efficitur sit, & ut medià eà fiat consecratio, debet in materiam determinatam in indiuiduo ferri.

Quod si obijcias: Sacerdos potest consentientem tantum venialia absolueret ad duobus venialibus tantum, & non ab alijs, non determinando suam intentionem duo illa; ergo etiam poterit consecrare partem aliquam materiam, non determinando illam suam intentionem; Respondemus, in casu dicto absolutionem fore nullam, & à nullo peccato fieri, quia non est maior ratio, quare fiat ab his duobus quam ab alijs duobus, quia supra nulla duo determinata cadit absolutio. Et quamvis admitamus, in eo casu fieri absolutionem à duobus, quamvis non designatis intentione Sacerdotis, non tamen fiet consecratio partis materiae non designatae intentione ministri, ob discrimen inter verba quibus vitur absolvens, & inter verba quibus vitur consecrans, quia hic vitur Pronomine demonstratio & designatio, non verò ille.

Vnde Sacerdos, qui ex vndecim formulis, quas habet in prospectu, tantum intendit consecrare decem, has decem sua intentione non determinando, nullam consecrat, ob rationem dictam: quæ amplius declaratur & confirmatur, quia tunc non consecrat vndecim, quia id non intendit adhuc confusè; neque consecrat decem, quia ex vndecim excludenda est vna, & non consecranda; & non est maior ratio quare excludatur hæc aut illa, quam quæcumque alia, quia nullam ex vndecim determinatè excludit. Nihilominus habens in prospectu vndecim, quamvis falso existimet esse tantum decem, consecrat omnes vndecim, si non limitet intentionem ad decem, quia verè intendit, quamvis confusè, consecrare omnes quas habet in prospectu, quia expressè non restringit suam intentionem ad decem, quia ex vna parte error ille optimè compaxitur cum intentione consecrandi omnes quas habet in prospectu (quod ut sic est quid determinatum in indiuiduo) & ex altera parte verè vult consecrare omne quod habet in prospectu, quia nihil excludit: & ob eandem ratio-

nem habens in prospectu duas hostias, existimans esse tantum vnam, consecrat illas duas, si non restringat intentionem ad vnam tantum.

Addimus Primum, ut contra Egidium dub. 3. aduertunt Vasquez disp. 171. Suarez disp. 43. Bonacina disp. 4. quæst. 2. punct. 5. & Adamus du. 2. Sacerdotem, qui ex vndecim formulis intendat consecrare decem quas Deus velit, nullam consecrare, etiam si Deus illas decem eligat; quia tunc nequit illas decem Pronomine demonstratio sensui exteriori (imò neque intellectui) demonstrare & designare, quia ignorat quas decem ex illis Deus velit.

Quod si obijcias: Sacerdos potest offerre sacrificium Missæ pro anima quam Deus designet & eligat, & tunc sacrificiū proficiet animæ quam Deus elegerit, si aliquam elegerit; ergo etiam poterit consecrare materiam quam Deus designauerit, si aliquam designauerit. Respondetur, esse disparatam rationem inter consecrationem materiae, & inter applicationem sacrificij pro aliquo: quia consecratio fit à Sacerdote verbis formæ demonstrantibus sensui exteriori, aut materiam consecrandam, aut potius quod ipsi materiae succedit; quod fieri nequit, quando materia non est designata, & nota in indiuiduo isti consecranti: applicatio verò sacrificij non fit demonstrando animam cui applicatur, ac proinde potest applicari animæ ignotæ, & non designatæ ab applicante.

Addimus secundum, in quo Doctores communiter conueniunt, eum, qui plures formas portauit ad altare, intentione consecrandi illas, aut ipsam existentem in altari appositam sunt ad id, & tunc decreuit illas suo tempore consecrare, quamvis postea tempore consecrationis tantum recorderetur hostiæ quam tantum habet in manibus, etiam consecrare formulas illas, si aliæ sint sufficienter propinquæ, & visui expositæ, quia tunc in eas fertur intentione antiqua, quæ ad valorem consecrationis sufficit, quia virtualiter perseverat.

Qui verò vinum in calice consecrat, non consecrat guttas vini adhærentes superficiem exteriori calicis (& multo minus existentis in pede calicis) quamvis eas habeat in prospectu, nisi id expressè intendat (quod illicite intendet) in quo Doctores conueniunt; quia nemo censetur intendere eas adeò discontinuatas à vino continuo, intra calicem existente in profundo, consecrare: imò neque guttas intra calicem existentes discontinuatas à vino continuo existente in profundo, ut contra Bonacinam aduertunt Reginaldus c. 2. Ochagavia q. 6. Reginald. & Laymannus c. 2. Et non solum non consecrat Ochagavia, guttas remotiores circa labrum calicis existentes, Layman. in quo etiam Egidius n. 45. cum prædictis conuenit contra Bonacinam, sed neque propinquas ipsi vino esistenti in profundo, ut contra ipsum Egidium, & contra Adamum quæst. 2. nu. 79. aduertunt prædicti, quia consecrans, quando aliud non expressè intendit, tantum censetur velle consecrare vinum, quod per modum potabilis existit intra calicem, quod tantum est illud continuum quod est in profundo calicis. Addimus etiam, consecrare, & censeri velle consecrare eas guttas, quæ incepta prolatione verborum erant continuæ cum vino existente in profundo, quamvis ante perfectionem prolationis discontinuentur, & quæ post inceptam prolationem ante perfectam continuantur. Qui tamen consecrat formulas existentes in

patena, aut intra pyxidem, etiam consecrat & censetur velle consecrare particulas existentes intra pyxidem, aut in patena mixtas cum formulis, ut patet; imò existentes extra ambitum aut spatium formularum existentium intra pyxidem, aut in patena, etiam si non fuerint contiguae in principio prolationis verborum, nec fiant contiguae ante perfectionem prolationis verborum, quia ista, quamvis non contiguae cum formulis, existunt per modum comestibilis intra pyxidem, aut in patena.

DIFFICULTAS XVII.

Verum materia consecrationis possit in quavis parua quantitate valide consecrari.

Difficultas hæc non procedit de materia partiali existente in totali materia, quia hæc partialis materia, quantumvis minor & minor, valide potest consecrari in toto ipso, quia omnes particule panis & vini consecrati, quantumvis parue sint, consecrate sunt, ut constat ex Trident. sess. 23. c. 4. & can. 3. & 4. & constabit ex dicendis; sed procedit de materia totali, an hæc possit in quavis parua quantitate consecrari.

Circa quam conveniunt Doctores, materiam, quantumvis parvam, si sensu aliquo humano exteriori sentiri possit, consecrari posse, quia ex una parte in ea manet substantia panis aut vini, ut supponimus, & ex altera est sensibilis, ac proinde demonstrabilis ad sensum Pronomine *hoc*.

Est ergo difficultas, An materia, quæ ob sui parvitatem nullo sensu exteriori percipi potest, consecrari possit.

Sotus. Sotus in 4. dist. 9. quæst. unica, art. 1. Valentia
Valentia. disp. 6. quæst. 2. punct. 2. Henriquez lib. 8. cap. 14.
Henric. & Adamus q. 2. dub. 2. partem affirmativam tunc-

tur, quia ex vi consecrationis tantum fit, ut loco substantiæ panis & vini succedat sub accidentibus eorum Corpus aut Sanguis Christi; ergo sub quavis quantitate, quantumvis imperceptibili per sensum, sub qua sit substantia panis aut vini, valide fiet consecratio.

Maior. Maior verò in 4. dist. 11. q. 2. Vasquez disp. 171.
Vasquez. cap. 2. Suarez disp. 43. sect. 7. & Agidius dub. 2.
Suarez. partem negativam tradunt, & merito: quia tunc
Agidius. materia illa non potest Pronomine *hoc* ad sensum exteriori demonstrari; ergo nequit valide consecrari, quia consecratio fit ex vi demonstrationis & significationis verborum formæ.

Addimus Primo, id etiam esse verum, quamvis materia, quæ sensu exteriori percipi nequit, sit inclusa in vase: quia quamvis tunc possit designari seu demonstrari vas, non tamen ipsa in vase inclusa; quia materia, quæ aliàs præsens exposita sensui nequit ratione sui demonstrari, & est incapax ut demonstretur, non dicitur in continente demonstrari, demonstrato continente.

Addimus Secundo contra Maiorem, facta semel consecratione, v. g. panis, Corpus Christi retineri sub quacumque minima parte sub qua posset conservari substantia panis, quamvis panis nullo sensu humano percipi possit (sub qua, quamvis sic imperceptibili, potest absque dubio conservari, ut potest substantia non viventis) quia Corpus Christi succedit loco substantiæ panis sub eius accidentibus, seu speciebus: ergo quamdiu substan-

tia panis sub illis conservatur, retinetur Corpus Christi. In hoc autem casu species illa, quamvis sensu humano imperceptibilis, seu insensibilis, habebunt rationem Sacramenti, quia erunt signum sensibile in alio, nempe in toto à quo separata fuerunt; & erunt signum sensibile in toto, si iterum uniantur, quod sufficit ad rationem Sacramenti.

Observandum est, ut optime Vasquez contra nonnullos, quod quamvis materia, sensu aliquo humano perceptibilis, consecrabilis sit, non tamen possit consecrari nisi ab eo à quo sentiri potest; quia qui non potest sensu aliquo rem aliquam percipere, nequit illam, neque aliquid sub illa, Pronomine *hoc* ad sensum sibi signare & demonstrare, quia Pronomine demonstratio id ad minus denotatur, ut diximus Diffic. xv. Ab eo tamen à quo materia sentitur, potest consecrari, quamvis eam non sentiat naturaliter, sed tantum supernaturaliter; quia iste potest Pronomine demonstratio *hoc* vi circa eam materiam, quæ eam potest sibi signare & demonstrare.

DIFFICULTAS XVIII.

Verum materia consecrationis possit in quavis magna quantitate valide consecrari.

Alexander 4. parte, quæst. 10. memb. 4. art. 2. Bonaventura in 4. dist. 10. parte 2. art. 1. q. 4. Paludanus dist. 11. quæst. 1. artic. 3. Angelus v. Eucharistia 1. num. 25. & alij docent, materiam non posse in quavis magna quantitate valide consecrari. Doctores tamen isti non conveniunt in assignanda magnitudine in qua possit materia valide consecrari, quia Paludanus ait eam magnitudinem esse soli Deo notam; Alexander, Bonaventura & Angelus dicunt, in ea tantum posse consecrari, in qua vsui fidelium sit accommodata, & non in maiori; alij verò, in ea tantum magnitudine, in qua secundum ritum Ecclesiæ consecrari debet.

Id ergo in quo Doctores isti conveniunt, probatur Primo, quia virtus Sacerdotis ad consecrandum, nempe character, & etiam virtus verborum quibus consecrat, est finita, ergo Sacerdos tantum potest operari circa materiam finitam & determinatam, ita ut circa maiorem non possit. Secundo, quia Christus sapientissimè se gessit circa institutionem Sacramentorum; ergo credendum est non reliquisse Sacerdotibus potestatem consecrandi materiam in quavis magna quantitate, sed tantum in ea quam exigit vsus fidelium, in quem eam potestatem reliquit.

S. Thomas verò quæst. 74. art. 2. Durandus in 4. dist. 11. quæst. 7. Sotus dist. 9. quæst. unica, art. 2. Vasquez disp. 171. cap. 3. Suarez disp. 43. sect. 8. Adamus dubio 2. & communiter Doctores docent, materiam posse valide consecrari in quavis magna quantitate, absque termino aliquo, quantum est ex parte magnitudinis, & merito: quia ex una parte materia consecrationis, quantumvis maior & maior, non desinit esse materia, quia panis v. g. quantumvis maior & maior, non desinit esse panis, & verba consecrationis possunt accommodari proferri circa quacumque maximam quantitatem materiæ absque limite, quia quacumque maxima quantitas, quantum est ex se, potest verbis consecrari o-

secrationis demonstrari siue vna siue pluribus consecrationibus: & ex altera parte ad id non obstat, quod virtus propria & physica Sacerdotis sit finita & limitata, quia Sacerdos non operatur propria virtute, sed Dei, vt minister & instrumentum eius; imò ipse non operatur physice ad consecrationem, sed solus Deus. (ex quo constat ad primam rationem aduersariorum.) Neque quod potestas consecrandi collata sit in vsum fidelium, obstat ad hoc, quod Sacerdos possit consecrare maiorem materiam quam vsum fidelium exigit, quia si non possit, limitatio hæc exposita esset multis & grauius incommodis; quia semper aut ferè semper dubium esset, an posset fieri de nouo consecratio, quia semper aut ferè semper est dubium, an formula quæ consecratæ existunt, sufficiant pro fidelibus, & semper esset dubium, an possent consecrari tot vel totæ formulæ, v.g. an possent consecrari octo, an decem, quia nequit pro certo definiti numerus formarum sufficiens ad vsum fidelium. Fuit ergo maximè conueniens, & maximè prudentiæ in Christo insituerunt, vt potestas validè consecrandi accommodata fuerit significationi verborum, vt valor consecra-

tionis non esset tantæ anxietati expositus. Ex quo constat ad secundam rationem aduersariorum.

Sacerdos ergo potest validè consecrare quamcumque magnam molem materiæ (lacum videlicet vini) etiam si magna pars illius ratione sui non sit moraliter præsens, dummodò secundum aliquam magnitudinem illius sit præsens moraliter, quia tunc non obstat magnitudo, vt nuper dicebamus, neque defectus præsentia aliquarum partium ratione ipsarum, vt diximus Diffic. xv. quia magna moles, siue panis siue vini, cuius aliqua pars est præsens, quamuis reliquæ ratione sui sint absentes, potest verè & absolūtè demonstrari ad sensum Pronomine demonstratio *hoc*; quia optimè dicimus, *hic lacus, hoc flumen, hoc mare*. Vnde quando dictum Pronomen dirigitur ad totam molem, falsò dicitur, *hoc est vinum*, quamuis proxima pars sit vinum, si ferè tota residua moles sit aqua, & verè dicitur, quamuis proxima pars sit aqua, si ferè tota residua moles sit vinum: secus est, si tantum dirigatur ad partem proximam, quia si proxima sit vinum, verè dicitur, *hoc est vinum*, & falsò, si proxima pars sit aqua.

DISPUTATIO III.

De forma Sacramenti Eucharistiæ.

DIFFICULTAS I.

*Vtrum Christus eisdem verbis gratias eg-
rit Patri, benedixerit panem & vi-
num, & ea consecrauerit.*

PLVRA apud Euangelistas legimus Christum fecisse, quando Eucharistiam instituit, nempe gratias egisse Deo, benedixisse & fregisse panem, & protulisse verba consecrationis.

Est tamen difficultas circa distinctionem & ordinem harum quatuor actionum.

Conueniunt Theologi, fractionem panis fuisse actionem distinctam ab alijs tribus, vt ex se patet, & ex modo quo vt distincta ab illis refertur ab Euangelistis, desinentiam tamen circa alias tres.

Alexand. Durandus. Marfilus. Beccanus. Alexander 4 par. quæst 10. memb. 4. art. 2. Durandus in 4. dist. 8. q. 2. Marfilus in 4. q. 6. ar. 1. Beccanus cap. 21. q. 3. & Theologi Catechismi Pij V. tit. de Eucharistia, docent, Christum eisdem verbis, quibus consecrauit panem & vinum, eis benedixisse, ita vt benedictio non fuerit distincta à consecratione, quia verba consecrationis panis & vini sunt benedictio eorum; ergo abque fundamento distinguitur benedictio à consecratione. Quod autem prolatio verborum consecrationis sit benedictio, indicare videtur Paulus 1. ad Corinth. 10. illis verbis: *Calix benedictionis, cui benedicimus*, & significare videntur Iustinus in Apologia 2. & Cyprian. de Cæna Domini.

Armacanus lib. 9. Quæstionum contra Armenos, c. 5. docet, benedictionem fuisse distinctam à consecratione, non tamen à gratiarum actione; quia Christus gratias egit Deo, (acproinde eam

benedictionem non fuisse panis & vini, sed Dei, quia Deum benedixit, ipsi gratias agendo) quia Lucas cap. 22. & Paulus 1. ad Corinth. 11. pro benedictione, cuius Matthæus & Marcus mentionem faciunt, vtuntur gratiarum actione.

Sotus verò in 4. dist. 11. q. 1. art. 2. Iansenius in Sotus. sua Concordia 131. Suarez disp. 58. & Valquez *(Iansenius, Suarez, Valquez)* disp. 196. docent, & meritò, gratiarum actionem, benedictionem & consecrationem fuisse tres actiones inter se distinctas.

Et in primis, benedictionem panis & vini fuisse actionem distinctam à consecratione, satis indicatur in Tridentino sess. 13. cap. 1. dum dicitur: *Post Trident. panis vniue benedictionem se suum ipsius Corpus illis præbere, ac suum Sanguinem, discretis ac perspicuis verbis testatur est*. quibus Tridentinum significat, Christum post benedictionem panis & vini consecrasse, quia verbis ipsius consecrationis testatus est, se illis suum Corpus & Sanguinem præbere. Id quoque indicatur in Euangelio, quia in eo benedictio & consecratio narrantur vt distinctæ; quia Matth. 26. dicitur, *Accipit Iesus panem, & benedixit, fregit, dedit que discipulis suis, & ait: Accipite, & comedite hoc est Corpus meum*. quod etiam vsum Ecclesiæ confirmat, quia Sacerdos imitatione Christi consecraturus, præmittit benedictionem panis & vini antequam consecret. Quamuis ergo consecratio panis & vini etiam sit benedictio eorum, quia consecratione in melius conuertuntur, nihilominus Christus alia etiam benedictione, distincta à consecratione, panem & vinum benedixit alijs verbis, inuocando videlicet Deum super panem, & eis aliquid boni apprecando.

Deinde gratiarum actionem fuisse distinctam à consecratione, indicatur in Euangelio, dum ista narrantur vt distinctæ. Et ratione constat, quia

gratiarum actio refertur in Deum, consecratio vero in panem & vinum.

Tandem gratiarum actionem fuisse distinctam à benedictione, satis indicatur in Evangelio, quia Matthæi 26. & Marci 14. narratur ut distinctæ, & in Canone Missæ, dum in eo exprimuntur ut distinctæ.

Paulus verò & Lucas non meminerunt benedictionis, sed gratiarum actionis, non quia essent eadem actio, sed quia eo ipso quod exprimebant gratiarum actionem, etiam denotabant benedictionem; quia tunc ex more ad gratiarum actionem supra rem aliquam sequebatur benedictio illius, ut indicat Paulus 1. ad Corinth. 4. Quo etiam confirmatur, gratiarum actionem & benedictionem fuisse actiones distinctas.

Circa ordinem ergo actionum, quæ factæ fuerunt tempore consecrationis, credimus Christum primò accepisse panem, secundo gratias egisse Deo, (foras pro eo, quod virtus diuina ipsi semper assisteret ad patranda mirabilia, quæ ratione Ioannis 11. excitaturus Lazarum gratias egit Deo) tertio benedixisse panem; quarto illum fregisse, quinto consecrasse (quia ordine prædicto referuntur in Evangelio factæ, & absque urgente necessitate non est negandus, neque est recurrendum ad figuram anticipationis, quæ aliquando Euangelistæ videntur; & sexto post consecrationem panis illum distribuisse Discipulis suis, qui ante distributionem debuit consecrari. Et ideo quamvis in Evangelio prius referatur distributio quam prolatio verborum consecrationis, recurrimus ad usum anticipationis.

DIFFICULTAS II.

Quo pacto Christus consecrauerit.

Catherin.

Catherinus Tract. de hac re, pro viribus defendit, Christum sola diuina virtute, absque viliis verbis consecrasse: quod probabile indicant Innocentius III. lib. 4. de Mysterijs Missæ, cap. 6. Archidiaconus in can. *Timorem*, de Consecratione Diffic. 21. Guillelmus Durandus lib. 4. Diuinorum officiorum cap. 41. & Alliacensis in 4. q. 5. art. 1. lit. l. Et probari potest Primò, quia quamvis ex Scriptura constet, Christum verba consecrationis protulisse; & Ecclesia definierit, Christum verba illa nobis pro forma reliquisse; tamen neque ex Scriptura, neque ex definitione Ecclesiæ, neque aliunde constat, Christum verbis illis consecrasse: ergo. Secundò, quia nisi prius Christus consecrasset, quam proferret verba consecrationis quibus nos consecramus, non pronuntiasset illa verè, quia verba consecrationis non significant aliquid fieri, sed iam esse. Tertio, quia Marci 14. cap. prius narrat Christum dedisse calicem discipulis, & eos omnes ex illo bibisse, quam verba consecrationis calicis protulerit.

S. Thomas

Egidius.

Vasquez.

Adamus.

Becanus.

Trident.

S. Thomas verò quæst. 78. art. 1. Egidius du. 1. Vasquez disp. 197. Adamus quæst. 3. dub. 1. Becanus cap. 21. quæst. 3. & communiter Theologi docent, & meritò, Christum verbis consecrationis, quibus nos vtimur, consecrasse. quod indicat Tridentinum sess. 13. cap. 1. dum ait: *Maiores nostri apertissime professi sunt, hoc tam admirabile Sacramentum in ultima cœna Redemptorem nostrum instituisse, cum post panis viniq; benedictionem, se suum*

ipsum Corpus illis præbere, ac suum Sanguinem distribuis ac perspicuis verbis testatus est. Si ergo Christus prolatione verborum consecrationis Sacramentum Eucharistiæ instituit, eis verè consecrauit, quia non potuit prolatione eorum illud instituire, nisi facto suo, nempe medijs illis, consecrationem efficiendo. Idem quoque significat cap. 4. dum ait: *Quoniam autem Christus Redemptor noster Corpus suum, id quod sub speciebus panis offerbat, verè esse dixit; ideo persuasum semper in Ecclesia fuit, idque nunc denno sancta hac Synodus declarat, per consecrationem panis & vini conuersionem fieri totius substantiæ, &c.* Vbi Tridentinum ex veritate verborum consecrationis collegit, fieri conuersionem panis in Corpus Christi: & non tantum colligit nunc fieri à Sacerdotibus, sed etiam factam fuisse à Christo, quando verba consecrationis protulit. ait enim, *Et id quod sub specie panis offerbat, verè esse suum Corpus dixit.* Tridentinum ergo manifestè sentit, conuersionem seu consecrationem panis factam fuisse à Christo verbis illis, *Hoc est Corpus meum.*

Et id ratione probatur, quia verba consecrationis, quibus nos vtimur ad consecrandum, sunt aptissima ad id, & ad id illa nobis Christus reliquit, & à Christo, tempore quo ipse consecrauit, fuerunt prolata: ergo absque fundamento, inò & contra rationem negatur Christum illis consecrasse.

Ad primam ergo rationem Catherini respondemus, quod quamvis ex Scriptura non constet, Christum verbis, quibus nos vtimur, consecrasse, id tamen deducitur ex Tridentino, & dicta ratione confirmatur. Et ad secundam negamus, verba consecrationis non significare aliquid fieri, ut Diff. 12. Ad tertiam concedimus, Marcum prius narrasse Christum dedisse calicem discipulis, & eos ex calice bibisse; & postea narrasse, Christum verba consecrationis protulisse: id tamen fecit Marcus per figuram anticipationis, qui non eodem ordine narrauit, ac alij.

DIFFICULTAS III.

Utrum præter verba, quibus Christus consecrauit, sint necessaria alia, ut nunc fiat à Sacerdotibus consecratio.

Error est Græcorum recentiorum, verba, quibus Christus consecrauit, & quibus nunc vtitur Ecclesia Latina, non sufficere Sacerdotibus ad consecrandum, sed necessarium esse addere quoddam alias orationes & preces, quibus à Deo petatur, ut panis conuertatur in Corpus, & vinum in Sanguinem Christi.

Id autem probant auctoritate, Primò, quia multi Patres dicunt consecrationem fieri orationibus & precibus, & tamen hæc verba, *Hoc est Corpus meum, & Hic est calix Sanguinis mei*, non sunt orationes neque preces, quia eis nihil petitur; ergo solis illis non fit consecratio.

Secundò probatur ex Liturgijs SS. Iacobi & Basilij, quæ habentur in Bibliotheca antiquorum Patrum; & S. Clementis, quæ habetur in lib. 8. Constitutionum c. 12. aliàs 27. in quibus post verba consecrationis, quibus usus est Christus, & nunc vtitur Ecclesia Latina, additur oratio, in qua petitur, ut adueniat Spiritus sanctus supra dona illa. *Ut superueniens sancta, & boi. & gloria*

sua praesentia (ut ibi dicitur) sanctificet & efficiat hunc panem Corpus sanctum Christi tui, & hunc Calicem pretiosum Sanguinem Christi tui.

Dionysius. Tertio id probant ex Dionysio c. 3. de Ecclesiastica Hierarchia, in Contemplatione, aliquantum ante finem, dum non leuiter indicat, ante verba illa, *Hoc facite in meam commemorationem*, non fuisse factam consecrationem, & tamen ante illam prolata erant verba illa consecrationis, *Hoc est Corpus meum.*

Damasceus. Quarto ex Damasceno lib. 4. de Fide c. 14. dum ait, panem & vinum post verba illa, *Hoc est corpus meum, & Hic est calix Sanguinis mei*, vocari antitypa, id est figuram Corporis & Sanguinis Domini: ergo sentit, solis praedictis verbis non constitui Corpus & Sanguinem Christi sub speciebus panis & vini.

Quinto id probant ex Missa Romana, quia in ea post verba illa, *Hoc est Corpus meum, & Hic est calix Sanguinis mei*, orat Sacerdos his verbis, *Iube haec perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum*; quibus peti videtur, quod fiat consecratio.

Catholici tamen conueniunt, verbis illis, *Hoc est Corpus meum, & Hic est calix*, &c. quibus vititur Ecclesia Latina, absque vlla alia oratione perfici consecrationem panis & vini, quod plures ex Patribus aut expriment, aut maxime indicant. Et id supponit Eugenius IV. in suo Decreto fidei, dum pro forma consecrationis non assignat alia verba nisi praedicta, quo satis denotatur illa esse sufficiens. Et id constat ex Ecclesiae etiam Graecae traditione & usu, quae statim post prolata verba dictae consecrationis, agnoscit verum Corpus & Sanguinem Christi sub speciebus panis & vini, & vt talia populo adoranda proponit.

Et ratione probatur Primo, quia Christus solis praedictis verbis consecrauit, vt ipsi Graeci fatentur: ergo absque fundamento, imò contra rationem exigitur aliqua alia oratio vt nos consecremus, praesertim cum Christus statim atque dicta verba consecrationis Luc. 22. protulit, dixerit, *Hoc facite in meam commemorationem*. Secundo, quia si statim atque dicta verba consecrationis prolata sunt, non fieret consecratio, sed postea post aliam superadditam orationem, dicta verba non essent vera in ore Sacerdotis, quia Sacerdos non posset verè in nomine Christi dicere, *Hoc est Corpus meum*, si adhuc post horum verborum prolationem finitam, manet substantia panis, sed ex sola veritate verborum Ecclesia semper collegit seu deduxit consecrationem & conuersionem Eucharistiae, vt docet Tridentinum sess. 13. cap. 4. ergo illis solis fit consecratio & conuersio.

Ex dictis etiam rejicitur error haeticorum nostrae temporis, asserentium, verba consecrationis nihil efficere, sed tantum esse verba concionatoria & exhortatoria; quia ex dictis constat esse consecratoria & efficacia, vt conuertant panem & vinum in Corpus & Sanguinem Christi.

Ad primum ergo fundamentum Graecorum respondemus, plures ex Patribus vocare formas consecrationis preces & orationes, quia quamuis formaliter non sint tales, sunt tamen virtualiter, quia habent virtutem & vim orationis & precationis, quia à Deo impetrant consecrationem & conuersionem ipsam.

Ad secundum respondemus, in oratione addita

post verba consecrationis in relatis Liturgiis non peti, vt panis fiat Corpus Christi simpliciter, sed vt fiat nobis viuificum, & nos sanctificans, vt ex ipsis Liturgiis deducitur.

Ad tertium concedimus, Dionysium in eo loco satis indicare, ante verba illa, *Hoc facite in meam commemorationem*, non esse factam consecrationem, nihilominus etiam indicat ante illa non fuisse prolata verba consecrationis, sed potius post illa. Et sanè quamuis in Ecclesia Latina similia verba habeantur post verba consecrationis, tamen in Ecclesia Graeca consueverunt ante verba consecrationis dici, vt sic Sacerdos, antequam aggrediat tantum opus, & excuset quoddam illud aggrediat, quia Christus praecipit id fieri in sui commemorationem.

Ad quartum respondemus, panem & vinum appellari à Damasceno antitypa Sanguinis & Corporis Christi, quia loquebatur de pane & vino ante consecrationem; vel si etiam loquebatur de illis post consecrationem, id dixit, quia Christus, prout in hoc Sacramento, est figura sui; prout in propria persona se obtulit pro nobis in cruce.

Ad quintum respondemus, quod quando in Missa Romana addimus, *Iube haec perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum*, non petimus quod consecratio fiat, sed quod Deus ita sacrificium nostrum acceptet, vt sit nobis in remissionem peccatorum, & impletionem omnis gratiae benedictionis.

DIFFICULTAS IV.

Verum forma consecrationis ita incipiat ab illis verbis, Hoc est Corpus meum, & Hic est calix, &c. vt absque praecedentibus ad ipsa possit fieri consecratio.

Conueniunt Theologi, verba illa, qui pridie quam pateretur, & reliqua quae in Canone Missae praemittuntur ante verba illa, *Hoc est corpus meum, & Hic est calix Sanguinis mei*, non esse essentialia formae consecrationis, quia illis nullo modo adhuc partialiter significatur consecratio seu conuersio, ac proinde illis nullo modo, neque partialiter fit. Est tamen difficultas, An ita necessaria sint, vt absque illis non fiat consecratio.

Scotus in 4. dist. 8. q. 2. & Angelus v. *Eucharistia* 1. num. 24. partem affirmatiuam tuerentur: quia absque illis verba consecrationis non significant Corpus & Sanguinem Christi, sed ipsius Sacerdotis, quia absque illis Pronomen *meum* in forma consecrationis Corporis, & Pronomen *mei* in forma consecrationis Sanguinis, non refertur ad Christum, sed ad Sacerdotem, ita vt sensus sit, illud esse Corpus & Sanguinem Sacerdotis, non Christi.

S. Thomas verò quaest. 78. art. 1. Egidius dub. 2. Durandus in 4. dist. 8. quaest. 2. Valquez disp. 198. c. 1. & communiter Theologi partem negatiuam merito tradunt, quam significat Ambrosius lib. 4. de Sacramentis, cap. 4. dum ait, verbis Christi fieri consecrationem, & mutari creaturam, reliqua verò verba in laudem Domini referri per modum orationis. Retulit autem Ambrosius & coniunxit verba

verba illa, *Accipite, & comedite ex hoc omnes*, cum illis, *Hoc est enim Corpus meum*, non tamquam necessaria ad consecrationem, sed ut refert integrum sensum periodi.

Et ratione probatur, quia verba consecrationis, & Pronomen *meum* & *mei* in eis contentum, absque verbis illis qui *pridie*, & reliquis quæ ad verba ipsa consecrationis præmittuntur, referri possunt ad Corpus & Sanguinem Christi, si id intendat Sacerdos, sua intentione proferendi illa in nomine Christi, seu gerens personam Christi, sicut Angelus sua intentione gerens personam Dei, nullis alijs præmissis verbis, absolute dicebat, *Ego sum Deus Abraham*, &c. Ergo verbis consecrationis, absque vllis alijs præmissis, potest fieri consecratio, quia verbis consecrationis, absque alijs præmissis, significari potest Corpus & Sanguis Christi esse sub speciebus.

DIFFICULTAS V.

Quæ verba sint essentialia formæ consecrationis Corporis.

Conueniunt primò Theologi, quatuor hæc verba, *Hoc est Corpus meum*, esse essentialia formæ consecrationis Corporis, & consequenter adeo necessaria ad consecrationem, ut quolibet deficiente non fiat: quod Ecclesiæ omnes amplectuntur, & merito; quia omnia dicta quatuor verba sunt necessaria ad significandum, Corpus Christi esse sub speciebus, quo substantia panis conueritur in Corpus Christi, quia ad veritatem huius necessarium est, substantiam panis conuerteri in Corpus Christi.

Conueniunt Secundò, particulam *enim* non esse essentialem formæ consecrationis Corporis, & consequenter absque ea posse fieri consecrationem Corporis, quia non est necessaria ad significandum Corpus Christi esse sub speciebus, quo solo fit dicta conuersio. Et sanè, si essentialis esset, non esset omnino prætermissa in Scriptura. Imò conueniunt, eam particulam non esse substantialem, vel quod idem est, non concurrere ad consecrationem seu conuersionem, quia non iuuat, neque aliquo modo deseruit ad significandum, Corpus Christi esse sub speciebus.

Est ergo difficultas de alijs verbis, quæ superaddita fuerunt à Christo, nempe *quod pro vobis traditur*, ut refertur 1. ad Corinth. 11. vel *quod pro vobis datur*, ut refertur Lucæ 22.

Circa difficultatem hanc etror refertur, & tribuitur Græcis, quasi senserint, dicta verba esse essentialia formæ consecrationis Corporis, quia ex vna parte Paulus & Lucas illa referunt, ut à Christo prolata simul cum alijs verbis essentialibus; & ex altera parte verba illa superaddita determinant & explicant verba essentialia.

De fide tamen est, dicta verba non esse essentialia, neque necessaria ad consecrationem, ut constat ex perpetuo vsu Ecclesiæ Romanæ, quæ à Petro edocta, absq; verbis illis consecrat Corpus Christi, quod deducitur ex eo quòd Matthæus & Marcus alia verba tradentes, omittunt prædicta; quæ non omitterent, si essent essentialia, aut necessaria ad consecrationem. Et ratione probatur, quia hæc verba, *Hoc est Corpus meum*, absque illis prædictis sufficienter significant, Corpus Christi esse

sub speciebus panis, ad cuius veritatem necessarium est substantiam panis conuerteri in Corpus Christi, ergo verba illa absque illis superadditis sufficiunt ad consecrationem seu conuersionem.

Quòd autem fuerint à Christo prolata, & quòd determinent & explicent essentialia, non conuincit, ipsa etiam esse essentialia, neque esse necessaria, quia solum fuerunt prolata, ut determinantia & explicantia ea quæ sunt essentialia.

Addimus, non tantum non esse essentialia, neque necessaria, sed neque substantialem, seu integralia, seu ad consecrationem concurrere, quando proferuntur, ut semper proferuntur à Græcis, quia absque fundamento dicitur ea verba ad effectum concurrere, imò & contra rationem, quia non concurrunt, neque iuuant ad significandum Corpus Christi esse sub speciebus.

DIFFICULTAS VI.

Utrum omnia verba, quæ in Ecclesia Latina dicuntur pro consecratione Sanguinis, sint essentialia formæ ipsius.

In Ecclesia Latina pro consecratione Sanguinis non tantum proferuntur illa verba, *Hic est enim calix Sanguinis mei*, sed etiam illa, *novi & æterni Testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum*.

Conueniunt Primò omnes, particulam *enim* non pertinere ad essentialiam formæ Sanguinis, neque ad consecrationem Sanguinis concurrere, quia non deseruit ad significandum, Sanguinem Christi esse sub speciebus, quòd solo fit consecratio & conuersio substantiæ vini in Sanguinem Christi.

Conueniunt Secundò, verba illa, *Hic est calix Sanguinis mei*, esse essentialia formæ, & consequenter necessaria ad consecrationem Sanguinis, quia absque ipsis non significatur Sanguinem Christi esse sub speciebus, quòd est necessarium ad conuersionem vini in Sanguinem Christi faciendam.

Est ergo difficultas, An etiam illa alia posteriora verba, nempe *novi & æterni*, & reliqua sint essentialia formæ.

Richardus in 4. dist. 8. art. 3. quæst. 2. Antoninus 3. p. tit. 13. cap. 5. Petrus Sorus de Institut. Sacerdotis, lect. 2. de Eucharistia, Silvester in *Eucharistia* 1. quæst. 6. & Armilla num. 14. partem affirmatiuam tuerunt, quæ indicatur in Concilio Constantiensi parte 7. cap. 14. & ab Innocentio III. in cap. *Cum Marthæ*, de Celebratione Missarum, dum etiam dicta verba posteriora ponuntur ab illis pro forma simul cum prioribus. Et etiam indicauit Pius V. dum partem commentarij Caietani in art. 3. q. 78. vbi oppositam sententiam sequebatur, expungi fecit in impressione Romana, & in suo Catechismo hanc partem affirmatiuam excudi iussit.

Et ratione probatur Primò, quia etiam dicta posteriora verba eodem tenore, quo priora, proferuntur à Sacerdote supra calicem, & etiam maiusculis literis designantur in Missali. Secundò, quia prædicta posteriora verba etiam fuerunt prolata à Christo, à quo verba essentialia desumuntur. Tertiò, quia dicta posteriora verba determinant priora, ergo priora & posteriora pertinent

ad eandem significationem, ac proinde ad eandem formam.

Magister. Bonaventura 2. parte dist. 8. art. 1. q. 2. Scotus & Durandus q. 2. Vasquez disp. 198. Egidius q. 18. art. 3. dub. 2. Becanus cap. 20. q. 2. & communiter Theologi, partem negativam meritò tradunt, quam indicant Damascenus 4. de Fide c. 14. Ambrosius lib. 4. de Sacramentis, cap. 5. Eusebius Emisenus relatus can. Quia Corpus, de Consecratione, dist. 2. Iustinus Apologia 2. in fine, & Pseudo-Cyprianus Ser. de Coena Domini, dñ pro formâ consecrationis Sanguinis tantum assignant verba illa, *Hic est Sanguis meus*, vel æquivalentia. Et eandem partem maxime suadet, quòd neque Marcus neque Iacobus, neque Græci, neque Æthiopes, neque Mozarabes in Hispania consecrabant vinum dictis posterioribus verbis (quamvis iam Mozarabes etiam illis consecrent) ut patet ex eorum Liturgiis, quæ habentur in Bibliotheca Antiquorum Patrum: & eandem suadet, quòd neque Paulus, neque Euangelista aliquis meminit illius particulæ, *mysterium fidei*.

Etratione probatur, quia hæc verba, *Hic est Sanguis meus*, vel, *Hic est Calix Sanguinis mei*, absq; alijs superadditis sufficienter significant Sanguinem Christi esse sub speciebus vini, ad cuius veritatem necessarium est substantiam vini converteri in Sanguinem Christi, & nulla alia id significant, neque ad id significandum iuvant, ergo sola illa absque alijs sunt essentialia formæ, & sufficient ad consecrationem Sanguinis, & nulla alia sunt essentialia, quia verba mediante sua significatione pertinent ad essentiam formæ consecrationis.

Ad fundamentum ergo aduersariorum ex auctoritate desumptum, concedimus, etiam posteriora illa verba recitari in forma calicis in Concilio Colonensi, & ab Innocentio III. id tamen non conuincit, illa esse essentialia formæ, ut patet. Dicuntur tamen priora & posteriora ab Innocentio III. esse formam, quia priora sunt essentialia formæ, & posteriora pertinent ad explicationem verborum essentialium formæ, & cum his simul proferuntur. Concedimus quoque, Pium V. expunxisse partem illam commentarij Caietani, non quia falsam contineret doctrinam, sed quia, postquam suam sententiam explicuit, non curauit de sententia S. Thomæ, quam explicare debuit, ut ab ipso Caietano instructi eam sequi possemus. Et quamvis in Catechismo Pij V. etiam posteriora assignentur pro forma (sicut etiam in Missali Romano) in eo tamen non dicitur illa esse essentialia, præsertim quòd in eo Catechismo non continetur auctoritas aliqua Pontificia, sed tantum eorum Theologorum, qui illum scripserunt.

Et ad primam rationem concedimus, omnia dicta verba, priora & posteriora, eodem tenore proferri à Sacerdote super calicem, & litteris maiusculis notari; neutrum tamen conuincit, etiam posteriora verba esse essentialia, quia vtrumque contingit in particula *enim*, quæ ex omnium sententia non est essentialis: idèd autem Ecclesia voluit etiam posteriora illa sic proferri & notari, quia pertinent ad maiorem explicationem essentialium.

Ad secundum concedimus, etiam posteriora verba, adhuc illa, *mysterium fidei*, fuisse à Christo prolata, negamus tamen esse essentialia, quia etiam

verba illa, *quod pro vobis tradetur*, fuerunt à Christo prolata in forma Corporis, & tamen non sunt ei essentialia; quia tam hæc, quam posteriora illa, in forma Sanguinis fuerunt à Christo prolata pro explicatione essentialium.

Ad tertium concedimus, posteriora illa verba determinare & explicare priora, quæ sunt essentialia; id tamen non conuincit, etiã illa esse essentialia, ut patet in illis verbis, *quod pro vobis tradetur*, quæ non sunt essentialia formæ Corporis, quamvis eam determinent & explicant. Fuit autem conueniens dicta posteriora verba addi in forma calicis (quamvis in forma Corporis non addantur illa, *quod pro vobis tradetur*) quia illis denotatur excellentia & præstantia noui Testamenti supra vetus, quia hoc confirmatum fuit sanguine hircorum, nouum verò Sanguine Christi pro nobis effuso.

Id verò quòd nonnulli Thomistæ addunt, nempe dicta posteriora verba etiam posse esse essentialia, & ad consecrationem concurrere, quando Sacerdos ea profert intentione etiam medijs illis consecrandi, dicitur sine fundamento: quia id non potest dictis verbis conuenire, nisi ex institutione Christi; de hac autem nullatenus constat: sicut absque fundamento diceretur, quòd quando ministrus baptizat his verbis, *Ego te baptizo in nomine Patris omnipotentis, & Filij unigeniti, & Spiritus sancti ab utroque procedentis*, animo omnibus his baptizandi, hæc verba addita communi formæ, nempe *omnipotentis, unigeniti, ab utroque procedentis*, quòd sunt essentialia formæ Baptismi, & quòd ad effectum Baptismi concurrant, quia id non instituit Christus: absque institutione autem Christi id nequit dictis verbis conuenire. Imò illud additur, & dicitur à dictis Thomistis contra rationem, quia posteriora illa verba non concurrunt adhuc partialiter ad significandũ, Sanguinem Christi esse sub speciebus vini.

Id quoque quòd addunt Sotus in 4. dist. 11. q. 1. ar. 3. & Ledesma 3. parte 4. quæst. 19. ar. 3. nempe dicta verba posteriora esse substantialia seu integralia, & ad consecrandum concurrere quando proferuntur, non solum dicitur absque fundamento, quia id dictis verbis nequit conuenire, nisi ex Christi institutione, de qua non constat; sed etiam contra rationem, quia dicta verba non concurrunt adhuc partialiter integraliter ad significandum, Sanguinem Christi esse sub speciebus vini, dicuntur tamen à S. Thoma q. 78. art. 3. esse S. Thomæ de substantia formæ consecrationis Sanguinis, quia determinant & explicant, & quasi perficiunt sensum priorum verborum, in quibus solis essentia & substantia formæ consistit.

DIFFICULTAS VII.

Vtrum verba consecrationis mutari possint.

Conueniunt Primò Theologi, nullum verbum formæ consecrationis, siue Corporis siue Sanguinis, quamvis non essentialia, posse omitti absque peccato, quia ad minus id erit contra præceptum Ecclesiasticum consuetudine introductum: vnde conueniunt, omittere particulam *enim*, esse peccatum; disconueniunt tamen an sit mortale, an tantum veniale.

Vasquez

Vasquez.
Ochagavia.

Vasquez disp. 199. nu. 29. & Ochagavia q. 32. existimant esse mortale, quia in re tam graui, graue quid est omittere particulam aliquam, quamuis tantum deferuientem ad connexionem sensus verborum.

Sotus.
Suarez.

Sotus verò dist. 10. q. 1. art. 8. & Suarez disp. 59. sect. 1. existimant esse tantum veniale, & merito: quia non probatur sufficienter, neque apparet esse quid graue, omittere particulam vnam non necessariam ad valorem consecrationis, quamuis consecratio sit res grauis. Et idem ob eandem rationem dicendum est de omissione cuiuslibet alius particulæ non essentialis. Addimus essentialis, quia omisio cuiuslibet particulæ essentialis, est absque dubio mortalis, quia non solum est grauis contra præceptum Ecclesiæ in materia religionis, sed etiam quia est grauis contra præceptum naturale in eadem materia religionis, quia facit irritam formam consecrationis. Imò credimus tunc esse duplex peccatum mortale contra virtutem religionis: alterum omissionis contra præceptum naturale, quod æquiualeat est negatiuum, quia omissione particulæ essentialis fit positua irreuerentia Sacramento Eucharistiæ, quia ea omissione irritatur; alterum omissionis contra præceptum Ecclesiæ, quod formaliter & æquiualeat est affirmatiuum, quia contra ipsum omittitur res præcepta, non attenta positua aliqua irreuerentia in Sacramentum.

Conueniunt Secundo Theologi, omissionem cuiuslibet particulæ non essentialis, non impedire valorem consecrationis: impedire verò illud, omissionem cuiuslibet particulæ essentialis, ut patet.

Est tamen difficultas, An quævis mutatio in verbis essentialibus, quæ non sit omisio, impediat valorem & effectum consecrationis, & sit illicita.

Circa difficultatem hanc, iuxta ea quæ communiter recepta sunt in Tract. de Sacramentis in genere, & sunt dicta à nobis Disp. 1. Diffic. xiv. & xv. dicendum est, quamcumque mutationem in verbis essentialibus non retinentem eandem significationem sensus substantialis ad consecrationem & ad conuersionem necessarij, id est, non retinentem significationem eiusdem sensus à Christo intenti, esse non solum illicitam, & mortaliter, ut patet, sed etiam impedire ne fiat conuersio: significatio autem sensus à Christo intenti, & ad valorem consecrationis necessarij, est, ut in nomine Christi ita significetur Corpus & Sanguinem Christi esse sub speciebus, ut ex vi significationis fiat conuersio, ut significatur his verbis, *Hoc est Corpus meum*, & *Hic est Sanguis meus*. Ex eo autem, quod forma proferenda sit in nomine Christi, consecrans vii debet Pronomine demonstratiuo *meum* aut *mei*. Mutationem verò verborum essentialium, non destruentem, sed retinentem significationem eiusdem sensus à Christo intenti, non impedire valorem neque effectum consecrationis, ut patet, esse tamen illicitam, vel mortaliter, vel venialiter, pro grauitate vel leuitate mutationis.

Ex quo Theologi conueniunt, mutationem, quæ in forma calicis verba illa, *Calix Sanguinis mei*, mutantur in hæc, *Sanguis meus*, quæ sunt apud Matthæum & Marcum, & quibus Græci vtuntur in Liturgijs S. Iacobi & S. Marci, non impedire valorem consecrationis, neque conuersionem, quia retinetur idem sensus Sacramentalis, ut patet, quia idem substantialiter significant verba illa,

Hic est Sanguis meus, & illa quibus Ecclesia Latina vtitur, nempe, *Hic est calix Sanguinis mei*.

Est tamen difficultas, An quando ista verba, *Hic est calix Sanguinis mei*, mutantur in verba tradita à Paulo 1. Corinth. 11. & à Luca 22. nempe, *Hic calix nouum testamentum est in meo Sanguine*, ut dixit Paulus, vel in sanguine meo, ut dixit Lucas, mutatio hæc impediat valorem consecrationis.

Non desunt, qui existimant impedire, quia eis verbis non significatur sub speciebus vini esse Sanguinem Christi, sed sub illis esse nouum testamentum.

Suarez verò sect. 2. Vasquez n. 44. Henriquez *Sacram. c. 13.* & Bonacina disp. 4. q. 3. punct. 2. existimant, Vasquez non impedire, quia dicta verba verè significant, quia sub speciebus vini esse Sanguinem Christi, quia illis significatur hunc calicem esse Sanguinem Christi, quia sensus eorum est, *Calix hic in meo Sanguine* (id est, ratione mei Sanguinis, cuius est calix, vel quem continet) *est nouum testamentum*, quia testamentum, seu fœdus, & pactum etiam dicitur, & propriè non tantum de voluntate qua quis legat aut promittit rem, & de re quæ cadit sub eam voluntatem; sed etiam de conditione sub qua res illa legatur aut promittitur, & ob quam iam impletam executioni mandatur legatum & promissio: dicitur enim, Promitto tibi hanc rem sub hoc pacto & fœdere, id est sub hac conditione. Quia ergo Sanguis Christi, seu effusio Sanguinis Christi, fuit cõditio sub qua Deus nobis promissit gratiam & vitam æternam, quæ sunt res & hereditas noui Testamenti, & ob quam iam impletæ, vel ut sic præuisam, Deus executioni mandat collationem gratiæ, aut vitæ æternæ, aut vtriusque; idem nõ tantum voluntas Dei dandi gratiæ & vitam æternam, & gratia ipsa & vita æterna dicuntur nouum Testamentum, sed etiam Sanguis Christi, non prout in Eucharistia existens, sed prout effusus in crucem quia sub conditione, & quasi pacto illius effusionis fuit nobis promissa gratia & vita æterna, & ob eam effusionem iam completam Deus hominibus noui Testamenti illam confert, & ob eam sic præuisam contulit gratiam hominibus veteris Testamenti.

Ecclesia ergo Latina ad consecrationem Sanguinis vtitur his sequentibus verbis: *Hic est enim calix Sanguinis mei, novi & æterni Testamenti mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effunditur in remissionem peccatorum*. Additur autem particula enim verbis essentialibus consecrationis, ad ea continuanda, seu connectenda cum præcedentibus verbis; & adduntur illa alia posteriora, nempe *novi & æterni*, &c. tum quia fuerunt à Christo prolata, tum etiam quia deferuunt ad explicanda essentialia. Quod verò hæc posteriora verba fuerint à Christo prolata, constat, quia inueniuntur in Evangelistis à Christo dicta, exceptis his, *mysterium fidei*: hæc tamen antiqua traditione creduntur accepta esse à Christo, ut ait Innocentius III. in dicto cap. *Cum Marthæ*; & dicitur in forma Ecclesiæ Latine, *Hic est calix Sanguinis mei*, congruentius quàm *Hic est Sanguis meus*, quia his non significatur Sanguis Christi, ut potabilis, benè tamen illis prioribus. Vtuntur autem Ecclesia Latina nomine calicis (quo Paulus & Lucas vtuntur) non figuratè pro Sanguine contento, sed propriè pro vale ipso & poculo. Verum est, Relatiuum qui, referens calicem

(vt constat ex textu Græco Lucæ) sumi figuratè pro sanguine contento, quia Sanguis effundendus erat, & non vas ipsum: & dicitur, *non & æterni testamenti*, quia effusione Sanguinis Christi confirmatum est nouum Testamentum, quod est æternum, & numquam cessaturum: & dicitur *mysterium fidei*, quia Sanguis Christi, & eius effusio, & huius effusionis valor, est vnum ex maximis mysterijs fidei: & dicitur, *qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum*, quia effundendus erat pro Discipulis, qui significantur particulâ vobis; & etiam erat effundendus pro omnibus alijs, qui significantur particulâ multis.

DIFFICULTAS VIII.

Quid significetur verbis illis effundetur & tradetur additis in formis consecrationis.

Iansenius in Concordia Evangelica cap. 17. & nonnulli recentiores docent, Verbum *effundetur* additum formæ consecrationis Sanguinis, & Verbum *tradetur* additum formæ consecrationis Corporis, referri non ad passionem, sed ad id quod factum est in vltima cœna, quando Apostolis data est Eucharistia; quia tunc Corpus Christi fuit illis traditum, & calix fuit effusus.

Et in primis, quod Verbum *tradetur* non refertur ad passionem, sed ad traditionem seu collationem Corporis Discipulis factam, indicare videtur Paulus 1. ad Cor. 11. quia apud ipsum ibi Græcè habetur, *quod pro nobis frangitur*: fractio autem seu diuisio non rectè quadrat in Corpus Christi prout in passione, tum quia fractio præsens non rectè refertur ad passionem, quæ tunc non erat præsens, sed futura; tum etiam, quia Corpus Christi non fuit fractum in passione, vt notauit Ioannes cap. 19. adducens illud Exodi 11. *Os non comminuetur ex eo*; in Eucharistia verò fuit fractum & diuisum ratione specierum illud continentium, vt tradit Paulus 1. ad Corinth. 10. his verbis: *Panis, quem frangimus, nonne communicatio Corporis Christi est*? Et in id inclinat Chrysostomus Homil. 24. in hunc locum Pauli, dum ait: *Sed quare addidit, Quem frangimus? Hoc in Eucharistia videre licet, in cruce autem minime.*

Deinde, quod Verbum *effundetur* non refertur ad passionem, sed ad id quod factum est in vltima cœna, in distributione Eucharistiae, indicare videtur Primò Matthæus cap. 26. Marcus c. 14. & Lucas cap. 22. dum apud eos ibi Græcè habetur *effundetur*. Secundò etiam Lucas ibidem, dum apud ipsum ibi in Græco Verbum illud refertur non ad Sanguinem, sed ad calicem; calix autem non fuit effusus in passione, sed in vltima cœna, quando porrigebatur Discipulis.

Caietan. Mirandulanus in Apologia quæst. 6. Hosius in Confessione cap. 42. Vasquez disp. 199. & communiter Theologi docent, & meritò, vtrumque Verbum, *tradetur* scilicet & *effundetur*, additum formis consecrationis, referri non ad id quod factum est in vltima cœna circa Eucharistiâ, sed ad passionem, quod etiam tradiderunt Theophylactus in illud 1. ad Cor. 11. *Quoniam Dominus Iesus*; & Euthymius in illud Matth. 26. *Qui pro multis effundetur*.

Et id ratione Theologica probatur: quia quamuis Matthæus, Marcus, & Lucas, quando loquuntur de effusione Sanguinis, Græcè vtantur Participio præteriti, habente vim Verbi præsentis, quasi dicant, *effunditur*; & Lucas quando de Corpore Græcè loquitur, etiam vtatur Participio præteriti, habente vim Verbi præsentis, quasi dicat, *datur*, in quod vulgatus Latinus illud vertit, omnes tamen Euangelistæ Græcè vsi sunt Præsentem pro Futuro: Verbum autem de futuro non rectè quadraret in præsentem traditionem & effusionem, quæ fiebant in distributione Eucharistiae: ergo vtrumque Verbum, *tradetur* scilicet & *effundetur*, ad passionem refertur, non ad Eucharistiâ. Quod verò dicti tres Euangelistæ vtantur Græcè verbo habente vim Præsentis pro Futuro, constat Primò, quia vulgatus Interpres Latinus semper, cum loquitur de effusione Sanguinis, vtitur Verbo Futuri. Et quamuis in Luca, quando loquitur de traditione Corporis, vtatur Verbo Præsentis, dicens, *quod pro vobis datur*, tamen in Paulo vtitur Verbo Futuri, dicens, *quod pro vobis tradetur*, existimans Præsens in eo loco accipi pro Futuro: ac proinde relinquens in Luca tempus Præsens, non abstulit potestatem interpretandi illud pro Futuro. Et idem, nempe quod dicti Euangelistæ Græcè vtantur Præsentem pro Futuro, constat secundò ex praxi & vsu Ecclesiæ Latinæ, quæ semper in forma calicis vsa est Verbo *effundetur* de futuro.

Ex quo constat ad fundamentum aduersationum, quatenus in eo obijcitur vis Verbi præsentis. Et quatenus in eo obijcitur vis Verbi *frango*, etiam est parui momenti: quia corpus molestijs & laboribus afflictum, etiam dicitur fractum, Hispanè *molido y quebrantado*. Et tandem quatenus in eo obijcitur, Verbum *effundis* referri ad calicem, non est magni momenti; quia etiam calix dicitur in passione effusus, non ratione sui, sed ratione Sanguinis contenti per figuram metonymiam.

Chrysostomus verò explicans verba illa Pauli 1. ad Cor. 10. intelligit de fractione in Eucharistia, sed non explicans Verbum quod à nobis exponitur, sed Verbum illud *frangimus*, adductum à Paulo 1. ad Corinth. 10.

DIFFICULTAS IX.

Vtrum verba consecrationis proferantur à Sacerdote recitatiue, an significatiue.

Quod in hac Difficultate quærimus, est, An verba consecrationis proferantur à Sacerdote vt prolata à Christo, referendo Christum illa dixisse, quod est proferri recitatiue, historicè, & materialiter; an verò proferantur à Sacerdote ex se ipso, vtendo significatione eorum intentione significandi medijs illis id, ad quod significandum sunt imposita, sicut illa protulit Christus, quod est proferri significatiue, enuntiatiue, & formaliter.

Innocentius ergo III. lib. 4. de Mysterijs Missæ cap. 17. Durandus in dist. 8. q. 2. Maior q. vnica, & Catherinus in Opusc. *Quibus verbis Christus Maior*, *consecraverit*, docent, verba consecrationis proferri à Sacerdote non significatiue & formaliter, sed tantum recitatiue & materialiter: quia si à Sacerdote proferrentur significatiue, essent falsa, quia Sacerdos verbis illis significatiue prolatis non

Caietan.
Mirandul.
Hosius.
Vasquez.

Theophyl.
Euthym.

Innoc. III.
Durandus.
Catherinus.

non demonstraret Corpus & Sanguinem Christi, sed corpus & sanguinem suum, quod est falsum. Et quamvis admittamus, quod illis demonstrarentur Corpus & Sanguis Christi, etiā essent falsa verba quæ statim subduntur in forma calicis: *Qui pro vobis & pro multis effundetur*, & in forma Corporis qua vtuntur Græci, *Quod pro vobis tradetur*; quia Sanguis Christi iam non effundetur, & Corpus Christi non tradetur in mortem. Secundo, quia si verba consecrationis significatiuè proferrentur, non possent in ore Sacerdotis esse vera, nisi Corpus & Sanguis Christi præsupponerentur sub speciebus ante illorum prolationem: quia verba illa significatiuè sumpta, demonstrant id quod iam est, non verò id quod fit, neque id quod erit: & ob hanc rationem Catherinus, vt vidimus Difficultate 11. sentit, Christum non consecrasse prædictis verbis, quia scilicet etiam in ore Christi essent falsa.

Alexander 4. p. q. 10. mem. 4. art. 2. Bonauentura in 4. d. 8. par. 2. art. 1. Marfilus in 4. q. 6. art. 1. Gabriel lect. 48. lit. F. Valquez disp. 200. docent, verba consecrationis proferri à Sacerdote non recitatiuè & materialiter, sed tantum significatiuè & formaliter. Quod autè significatiuè proferantur, statim probatur. Quod verò ita significatiuè proferantur, vt non proferantur simul recitatiuè, probatur Primò, quia impossibile videtur, eadem verba simul ab eodem proferri recitatiuè simul & significatiuè; quia proferre illa recitatiuè est, quod proferens ita illa proferat, vt ex se ipso non vtatur significatione illorum, sed illa proferat vt dicta ab alio referendo illa dixisse, & medijs illis aliquid significasse. Proferre verò illa significatiuè est, quod proferens ita illa proferat, vt ex se ipso vtatur eorum significatione, ex se aliquid medijs illis significando. Ex se autem vti, & simul ex se nō vti, significatione inuoluit contradictionem. Secundo, quia si Sacerdos proferret verba consecrationis recitatiuè tamquā dicta à Christo, deberet illa proferre ea applicando ad materiam, quam Christus Pronomine demonstratiuè demonstrauit, quia referret illa vt dicta à Christo tamquā significantia & demonstratiua: Sacerdos autem non proferat illa, ea applicando ad materiam quam Christus demonstrauit, sed ad materiam quam Sacerdos ipse habet præsentem; ergo non proferat illa recitatiuè.

Sotus.
Suarez.
Ægidius.
Ochagau.
Bonacina.
Adamus.

Sotus verò in 4. dist. 11. q. 1. Suarez disp. 58. sect. 4. Ægidius quaest. 78. art. 3. dub. 1. Ochagaua quaest. 33. Bonacina disp. 4. q. 3. pun. 3. & Adamus q. 3. dub. 2. docent, & merito, verba consecrationis proferri à Sacerdote recitatiuè simul & significatiuè.

Et in primis significatiuè proferri, probatur Primò, quia Sacerdos media significatione verborum consecrat, & conuertit panem & vinum in Corpus & Sanguinem Christi: ergo proferat illa significatiuè. Consequentia patet. Antecedens autem probatur ex Tridentino sess. 13. c. 4. dum ait, Ecclesiam ex eo collegisse conuersionem Eucharisticā fieri, quia Christus verè dixit, Corpus suum esse quod offerebat sub speciebus panis, & Sanguinem suum quem offerebat sub speciebus vini: & non solum collegit, tunc, quando Christus consecrauit, factam fuisse conuersionem à Christo, sed etiam nunc fieri à Sacerdote; quia nomine Christi verè dicit idem quod Christus verè dixit: ergo Ecclesia sentit, Sacerdotem verè loqui & di-

Trident.

cere proferendo verba consecrationis, sicut Christus verè dixit, quando illa protulit; ergo Sacerdos medijs illis ex se ipso significat, sicut Christus ex se ipso significauit, aliās non posset medijs illis verè loqui & dicere, sicut neque potuisset Christus, quia veritas ex significatione oritur. Accedit quod Tridentinum sess. 13. cap. 3. doceat, sub speciebus panis tantum esse Corpus Christi ex vi verborum, vbi per vim absque dubio significationem intelligit, quasi dicat, verba consecrationis Corporis sui vi tantum constituere Corpus sub speciebus panis, quia tantum illud significant.

Secundo probatur, quia si verba consecrationis non proferrentur significatiuè à Sacerdote, etsi vt sic prolata non essent à Christo instituta, sed tantum vt recitatiuè prolata, quamuis medijs illis Corpus & Sanguis Christi constituerentur sub speciebus, tamen medijs illis, vt recitatiuè prolatis, non fieret conuersio panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi; quia, vt dicemus Disp. 14. Difficult. ix. vna substantia nequit in aliam conuerti, nisi vna aliquo modo pugnet cum alia, ita vt illa, in quam fit conuersio, causa sit definitionis illius quæ conuertitur. Vna autem substantia integra nequit pugnare cum alia, & nequit esse causa definitionis illius, nisi ratione significationis verborum; significatio autem nequit esse in verbis, nisi vt significatiuè prolatis.

Tertiò, quia si Sacerdos non proferret verba consecrationis significatiuè, sed tantum recitatiuè, non posset Theologi colligere, materiam consecrationis debere esse ita in prospectu Sacerdotis, vt possit Pronomine *hoc* aut *hic* demonstrari ad sensum: quia Theologi id tantum colligunt ex significatione dicti Pronominis, etsi verba consecrationis, vt ex ore Sacerdotis procedunt, nihil significarent, sed tantum recitarentur tamquam ab altero ad significandum dicta, nihil ipse per illa demonstraret, neque sibi, neque alteri: quia ipse nihil illis significaret, ac proinde prout à Sacerdote recitatiuè prolata, possent etiam ad materiam distantem applicari.

Quod verò verba consecrationis etiam proferantur recitatiuè, probatur, quia ex vna parte non repugnat, eadem verba significatiuè simul & recitatiuè proferri, & ex altera Sacerdos ipse manifestè refert Christum illa protulisse; ergo non est negandum, etiam recitatiuè proferri. Consequentia patet. Antecedens autem quoad primam partem, nempe quod id non repugnet, imò quod sapè fiat, constat in eo qui assentiens huic propositioni, *Mundus est ab eterno*, ait, sicut Aristoteles dixit, & ego dico, *Mundus est ab eterno*, quia iste simul proferat illam propositionem vt dictam ab Aristotele, & vt propriam, qua etiam ipse ex se ipso significat, mundum esse ab eterno. Et idem Antecedens quoad secundam partem, nempe Sacerdotem referre, Christum verba consecrationis protulisse, constat ex verbis quæ ad verba consecrationis premitit, nempe, *qui pridie quam pateretur, vsque ad illa, deditque Discipulis suis, dicens, Accipite, hoc est enim Corpus meum*; ex illo enim Participio *dicens* id manifestè constat.

Obseruandū tamen est, ita de facto recitatiuè simul & significatiuè proferri à Sacerdote, vt ad valorē consecrationis non sufficiat recitatiuè tantum proferri, quia verba non operantur nisi media signifi-

significatione: sufficere tamen si significatiue tantum proferantur, quia sola media significatione operantur, ac proinde solis verbis consecrationis separatis ab antecedentibus, si supra debitam materiam, & cum debita intentione ministri proferantur, fiet consecratio.

Ad primum ergo eorum, qui nostræ primæ parti aduersantur, respondemus, quod quamuis verba consecrationis significatiue proferantur à Sacerdote, in ore ipsius non sunt falsa, quia illa profertur significatiue in nomine & in persona Christi, ipsum representans, & ipsius personam gerens; & ideo Pronomine illo *meum* & *mei* potest verè demonstrare Corpus & Sanguinem Christi, sicut Angelus in veteri Testamento in persona Dei, ipsum representans, verè dicebat, *Ego sum Deus Abraham*. Reliqua verò verba, quæ verba essentialia consecrationis antecedunt & subsequuntur, & etiam particula *enim*, vel non proferuntur significatiue, quia necessarium non est ad valorem consecrationis; sed tantum recitatiue, & in eis ut sic prolatis nulla reperitur veritas neque falsitas: vel si etiam significatiue proferantur, ut possunt, tunc verificari possunt ratione representationis, quia Sacerdos in actione consecrandi representat Christum in illa cœna, antequam traderetur, coram Discipulis suis celebrantem, quia in eis ut sic prolatis est veritas, sicut fuit in eisdem à Christo prolatis; quia respectu Sacerdotis representantis Christum in illa cœna celebrantem, effusio Sanguinis est futura, & particula *enim* idem significat, quod significauit prolata à Christo, nempe connexionem verborum essentialium cum præcedentibus à Christo dictis.

Ad secundum ex dicendis Diffic. x. constabit, verbis consecrationis significatiue sumptis, posse etiam demonstrari id quod non præsupponitur esse ad ipsa, sed quod fit, aut quod erit, ac proinde posse à Sacerdote significatiue proferri.

Et ad primum eorum, qui nostræ secundæ parti aduersantur, negamus repugnare, eadem verba simul ab eodem recitatiue & significatiue proferri, quia non repugnat, verba simul ab aliquo proferri non vtendo significatione eorum, quatenus illa profertur referendo ut ab altero dicta, & simul vtendo eorum significatione, quatenus etiam ex se ipso profertur illa, intendendo ex se ipso medijs illis significare id ad quod sunt imposita, quod non inuoluit contradictionem: quia ut significatione verborum vno modo seu vna intentione prolatorum, & non ut significatione eorum alio modo seu alia intentione prolatorum, non sunt termini contradictorii, quia non sunt affirmatio & negatio eiusdem de eodem formaliter, sed tantum materialiter.

Ad secundum negamus, Sacerdotem non applicare verba consecrationis ad materiam absentem, quam Christus consecrauit & demonstrauit: quia quatenus recitatiue proferuntur ut à Christo dicta, applicantur ad illam recitatiue & historicè, quia tunc denotatur, Christum verba illa protulisse circa aliam materiam absentem; quatenus verò significatiue proferuntur, ad materiam præsentem applicantur.

DIFFICULTAS X.

Quid demonstratur Pronomine hoc & hic, in formis consecrationis.

Circa hanc rem varij sunt modi dicendi, quia in primis hæretici docent, Pronomine *hoc* demonstrari substantiam panis, & Pronomine *hic* substantiam vini: quia existimant, in Sacramento Eucharistiæ ea manere sub suis accidentibus, Corpus autem & Sanguinem Christi non esse sub illis nisi tamquam sub signo & figura. Error tamè iste, cui modus iste dicendi hæreticorum innititur, aperte est contra Fidè, & eum Disp. i. v. impugnabimus.

Secundò, nonnulli (vt refert S. Thomas q. 78. ar. 5.) qui, vt poret Catholici, admittunt, sub speciebus panis & vini realiter constitui Corpus & Sanguinem Christi, destructis substantijs panis & vini, docent, Pronomine *hoc* & *hic* statim ac profertur, demonstrari substantias panis & vini, tamquam signum Corporis & Sanguinis Christi, non absolute, sed vt conuertendas in Corpus & Sanguinem Christi, ita vt sensus sit: *Significatum per hoc signum* (quod v. g. est panis conuertendus in Corpus meum) *est Corpus meum*.

Modus hic dicendi cõmuniter rejicitur, & merito: quia si Pronomen v. g. *hoc* tantum demonstraret & significaret panem, vt signum Corporis Christi, sequeretur, quod ex vi significationis verborum consecrationis non fieret cõuersio panis in Corpus Christi, quia panis absque sui defitione, & absque præsentia Corporis Christi, quæ sunt necessarie ad dictam cõuersionem, potest significare Corpus Christi, & esse figura illius: & cõsequenter ex veritate verborum consecrationis non colligeretur cõuersio panis in Corpus Christi, quod est cõtra Trid. sess. 13. c. 4.

Tertiò, Bonauentura in 4. dist. 8. part. 1. ar. 1. q. 1. docet, Pronomen v. g. *hoc* demonstrare panem, tamen Verbum *est* non sumi in communi acceptione, prout significat simplicem conuenientiam, secundum quam subiectum dicitur esse id quod est prædicatum, sed sumi pro Verbo *transit*, ita vt sensus sit, *Panis transit in Corpus Christi*.

Modus etiam iste dicendi cõmuniter rejicitur, quia præterquam quod cõtra cõmuniem & propriam acceptionem vsurpat Verbum *est* pro Verbo *transit*, in quo aduersatur Tridentin. sess. 23. cap. 4. vbi Verbum *est* sumit prout significat simplicem conuenientiam, ratione cuius subiectum est prædicatum, vt patet ex contextu, etiam est contra rationem, quia verbis consecrationis in eo sensu non fieret cõuersio, quia hac enuntiatione, *Panis transit in Corpus Christi*, nequit fieri cõuersio, vt dicemus Disput. i. v. Difficultate ix.

Quartò, Paludanus in 4. dist. 8. q. 3. art. 1. Capreolus q. vnica ar. 3. Sotus disp. 11. q. 1. art. 5. Valentia punct. 2. & Suarez disp. 8. sect. vltima, docent, Pronomine v. g. *hoc*, statim ac profertur, demonstrari aliquid cõmunè panis & Corpori Christi, significatum nomine contentum sub speciebus, quod habet vim singularis vagi, & est præsens quando Pronomen profertur, ita vt sensus sit, Contentum sub his speciebus est Corpus meum.

Modus etiam iste dicendi nobis non probatur, quia Pronomen *hoc* vel sumitur substantiue, vel adiectiue. Si adiectiue, nequit aliud demonstrare quàm Corpus Christi, quia cum solo nomine Corpus, tamquam cum substantiuo coniungitur.

gitur, & conuenit in genere, in numero, & in casu; & tunc statim ac profertur, nequit ipsum Corpus demonstrare, sed postea finitis verbis essentialibus consecrationis; quia quousque finita sunt, Corpus Christi non est præsens, ut statim possit Pronomine *hoc* demonstrari. Et si Pronomen *hoc* sumitur substantiuè (ut ipsi contendunt) tunc tantum potest directè demonstrare id quod directè significat: directè autem non significat species, sed tantum contentum sub ipsis, ac proinde nequit species demonstrare, sed tantum ipsum contentum, & consequenter sensus non erit, *Contentum sub his speciebus est Corpus meum*, sed, *Hoc contentum sub speciebus est Corpus meum*. Sed si Pronomen *hoc* demonstrat hoc contentum sub speciebus, statim ac profertur Pronomen *hoc* ante prolationem aliorum verborum, prolatio illa erit falsa, quia ante prolationem aliorum non est aliud hoc contentum quam panis, ac proinde solum panem demonstrabit, quamuis sub ratione cōmuni contenti. Sicut quando Petrum præsente demonstramus, dicendo *Hoc animal*, aut *Hic homo*, tunc demonstramus indiuiduum determinatum Petri, quamuis sub ratione cōmuni animalis aut hominis. Vnde hæc propositio, *Hoc contentum sub speciebus est Corpus meum*, non est similis illi, *Hæc herba nascitur in horto meo*, ostensa herbâ quæ nascitur in alio, quia habet dissimiles sensus: quia in hac propositione *herba* supponit suppositione accommodata pro natura generica aut specifica, quia sensus est, *Hoc genus*, aut *hæc species herba nascitur in horto meo*; terminus verò, *hoc contentum*, non supponit sic in illa alia propositione, ut patet.

Id verò quod ad hoc nonnulli primò respondent, nempe Pronomen *hoc* in dicta propositione non demonstrare hoc contentum, quod est singulare ex demonstratione, sed contentum, quod est singulare vagum, & quid cōfusum, est manifestè falsum, tum quia Pronomen *hoc*, quo in consecratione utimur, non tantum demonstrat ad intellectum, sed etiam ad sensum; ac proinde eo nequit demonstrari indiuiduum vagum & cōfusum, quia istud tantum potest intellectui demonstrari: tum etiâ, quia contra communem doctrinam à Dialecticis etiam incipientibus receptâ, non distingueretur singulare vagû à singulari ex demonstratione, quia si aliquando Pronomen *hoc* est & efficit singulare ex demonstratione, maximè in forma consecrationis: quia etiam in ea demonstrat ad sensum, cui nequit demonstrari nisi singulare determinatû ex demonstratione.

Id etiam quod alij secundo respondent, nempe Pronomine *hoc* in forma consecrationis demonstrari singulare ex demonstratione, non singularitate se tenente ex parte contenti, sed ex parte specierum, & idè Pronomen *hoc* afficere species, non contentum, ita ut sensus sit, *Contentum sub his speciebus est Corpus meum*, etiam est falsum. Primò, quia ut nuper dicebamus, Pronomen *hoc* id tantum demonstrat, quod directè significat, & pro quo substituitur & supponit; sed in forma consecrationis non significat directè species, sed tantum contentum, & pro eo solum substituitur, & non pro speciebus; ergo id quod directè demonstrat, est singulare, singularitate se tenente ex parte contenti, & non ex parte specierum, & illud afficit directè & immediatè, & non species. Secundo, quia Pronomen *hoc* in forma consecrationis id demonstrat quod per ipsum significare intendimus, & id quod

Christus dixit esse Corpus suum: Christus autem non dixit species esse suum Corpus, neque nos illas per Pronomen *hoc* significare intendimus; ergo per illud nequit non demonstrari aliud distinctum à speciebus, ex cuius parte etiam se teneat singularitas; istud autem ante finitam prolationem verborum essentialium consecrationis nequit esse aliud nisi panis, ergo.

Quintò, Henriquez Quodlib. 9. docet, Pronomine v. g. *hoc*, toto tempore enuntiationis consecrationis ante finem, demonstrari panem secundum se; in fine verò, seu finita enuntiatione, demonstrari Corpus Christi, vel panem prout conuersum in Corpus Christi. Modus etiam hic dicendi nobis non placet; quia cōmūtium est, voci semel prolata absq; repetitione illius in vno & eodem contextu orationis, pro diuersis partibus durationis varias assignare significationes: quia voce semel prolata secundum vnâ significationem, & ea prolata non retractata, & altera non repetita, non potest non durare eadem significatione, & idem sensus illius vsque in finem. Et eadem ratione reijciuntur similes responsiones aliorum, qui dicunt, Pronomine *hoc*, dum durat enuntiatio, demonstrari vnum; & illâ finitâ, demonstrari illud.

Sextò, Gabriel lect. 48. lit. m. & Masfil. in 4. q. 6. Galat. ar. 1. ita explicant Pronomen *hoc*, ut sensus huius enuntiationis, *Hoc est Corpus meum*, sit iste, *Id in quod conuertendus est panis hoc est corpus meum*; quia sentiunt, Pronomen *hoc* ita demonstrare Corpus Christi, ut etiam connotet panem conuertendum, quem non connotat Corpus, ut ita in dicta enuntiatione idem non prædicetur de se ipso. Hic etiam modus explicandi Pronomen *hoc* nobis non probatur, tum quia alienum est à cōmuni modo loquendi, quo dicimus, *hoc est Corpus meum*; tum etiam, quia quamuis ex vi verborum panis conuertendus sit in Corpus Christi, tamen Pronomen *hoc* non connotat expressè panem conuertendum, neque Corpus, in quod conuertendus est, demonstrat sub hac ratione, sed tantum simpliciter & absque connotatione aliqua.

Septimò, Scotus in 4. dist. q. 2. §. *Aliter ergo*, docet, Pronomen v. g. *hoc* demonstrare indiuiduum entis in fine prolationis verborum, ita ut sensus sit, *Hoc ens est Corpus meum*. Modus tamen iste explicandi displicet Caietano q. 78. ar. 3. quia secundum hanc explicationem non minus possent demonstrari accidentia panis præsentia, quam substantia Corporis Christi; quia indiuiduum entis commune est substantiæ & accidenti, & cōsequenter propositio illa posset reddi falsa. Ob quod Caietanus, ut effugiat hoc inconueniens, quod existimat ex explicatione Scoti sequi, docet, Pronomen *hoc* in fine prolationis verborum formæ demonstrare indiuiduum substantiæ, seu substantiam indiuiduam sub gradu & ratione substantiæ, ita ut sensus sit, *Hæc substantia est Corpus meum*.

Vterque tamen iste modus Scoti & Caietani, quamuis possit defendi & sustineri, nobis tamen non maximè arridet, ea solum generali ratione, quia scilicet secundum vtrumque istum modum Pronomen *hoc* sumitur substantiuè, & multò facilius & clariùs ponitur adiectiuè, ut statim dicemus. At si substantiuè sumatur, ut sumi & defendi potest, intelligendo sub eo Pronomine aliquid ex parte subiecti, non solum modus explicandi Caietani defendi potest, quia continet verû sensum, &

apum

aptum modum loquendi, ut patet, & etiam formalem; quia quamvis subiectum & prädicatum, quæ assignat Caietanus, idem significet, diuerso tamen modo: sed etiam defendi potest modus explicandi Scoti, ob easdem omnino rationes. Neque ex eo sequitur inconueniens, quod existimat Caietanus, quia nos contra Scotum existimamus, ens non esse vniuocè commune substantiæ & accidenti, sed tantum analogicè; ac proinde nomine subiecti ab Scoto assignati, nempe *hoc ens*, debet intelligi individuum entis simpliciter, quod est substantia, & non accidens, quod est ens secundum quid; neque aliquid verè commune substantiæ & accidenti, quia verè non est.

Guilielmus
Maior.
Sainctes.
Maldon.
Vasquez.
Becanus.

Octauo, Guimundus lib. 2. de Veritate Corporis & Sanguinis Christi, Maior in 4. dist. 8. Sainctes repetit, 7. de Eucharistia c. 7. Maldonatus in cap. 26. Matth. vers. 26. Vasquez disp. 201. cap. 4. & Becanus cap. 21. q. 5. docent, Pronomen *hoc* in forma Corporis, & Pronomen *hic* in forma calicis, non sumi substantiue, ita vt sub ipso aliquid intelligatur quod se teneat ex parte subiecti in enuntiatione consecrationis, sed tantum sumi adiectiue, ita vt in fine prolationis verborum consecrationis demonstrat ipsum prädicatum, Pronomen *hoc* Corpus, & Pronomen *hic* calicem, & ad ipsum prädicatum immediatè & proximè referatur, & nomini ipsius prædicati proximè coniungatur tamquam adiectiuum substantiuo, & cum eo conueniat in genere & numero & in casu, & significatum per ipsum Pronomen ponatur pro subiecto, quamuis diuerso modo significatum & apprehensum, quam per nomen *Corpus*, & per nomen *calix*. Hic ergo modus explicandi demonstrationem Pronominis *hoc* & *hic* nobis maximè probatur, quia eo sic sumpto, clarissimè & facillimè explicatur sensus formarum consecrationis.

Et in primis Pronomen *hic* in forma consecrationis calicis sumi adiectiue, & non substantiue, constat: quia non ponitur in genere neutro, sed in masculino, vt conueniat cum nomine *calix*, aut cum nomine *Sanguis*, non solum in numero & in casu, sed etiam in genere. Quod si Pronomen *hic* sumitur adiectiue, & eo sic sumpto optimè explicatur sensus & veritas verborum consecrationis calicis, etiam Pronomen *hoc* in forma Corporis sumitur adiectiue, cum possit sic sumi secundum regulas Grammaticæ ipsa concordat cum nomine *Corpus* in genere, & numero, & in casu. Quod si in Græco dictum Pronomen ponitur in vtraque forma in genere neutro, ideo est, quia *Corpus*, *calix*, & *Sanguis* significantur nominibus Græcis neutrius generis.

Iansenius.

Respondet Iansenius in Concordia cap. 131. Pronomen *hic* in forma calicis æquivalere Pronomini *hoc* (subintelligit, substantiue sumpto) & pro eo poni, quia ipsi videtur Pronomen *hoc* magis conuenire cum verbis antecedentibus *bibite ex hoc omnes* apud Matth. 26. quia credit, istud *ex hoc* substantiue sumi. Quod confirmat, quia Cyprianus in Epistola ad Cæcilium legit, *hoc est Sanguis meus*; nihilominus vulgatum Latinum potuisse vertere in Pronomen *hic*, quia non raro ponatur *hic* pro *hoc*, vt Exod. 16. vbi filijs Israël interrogantibus de manna, *Quid est hoc?* respondetur, *Iste est panis, quem dedit vobis*, &c. quamuis in rigore erat respondendum *hoc*, seu *istud est panis*, &c.

Cyprian.

Contra responsum Iansenij est, quod falsum

sit, Pronomen *hic* poni aliquando pro Pronomine *hoc* substantiue sumpto, quando poni debet Pronomen *hoc* substantiue: quia Pronomen *hoc* substantiue sumptum, & Pronomen *hic* ad diuersa referuntur, quia Pronomen *hic*, vt pote semper adiectiue sumptum, semper refertur ad prædicatum, Pronomen verò *hoc* substantiue sumptum ad subiectum. Exodi autem 16. non debuit dici, *istud est panis*, etiam si potuerit dici, præsertim præsupposita interrogatione illa, *quid est hoc?* quia potuit, quasi illud *hoc* resumendo, responderi, *hoc* seu *istud est panis*: melius tamen dictum fuit, *iste est panis*, quam, *istud est panis*, quia clarior & facilius redditur sensus Pronomine adiectiue sumpto, quia melius dicitur, *hic est Petrus*, quam, *hoc est Petrus*. Quod verò ait Iansenius, Pronomen *hoc* in forma calicis magis conuenire cum verbis antecedentibus apud Matthæum, etiam est falsum, quia illud *ex hoc*, quod antecessit apud Matthæum, non sumitur substantiue & in neutro genere, sed in masculino & adiectiue, quia refertur ad calicem. sensus enim est, *bibite ex hoc calice*. Neque Cyprianus illi fauet, quia, vt notarunt Pamelius Scholiastes Cypriani, & Sainctes, in emendationibus codicibus non legitur *hoc*, sed, *hic est Sanguis meus*.

Deinde dicta explicatio Pronominis *hoc*, & etiam *hic*, confirmatur communi modo demonstrandi, quo omnes vtimur: quia qui vult aliquid masculini generis demonstrare, v.g. patrem, non vtitur Pronomine substantiue, sed adiectiue; non enim dicit, *hoc est pater meus*, sed, *hic est pater meus*: ergo etiam quando vtimur Pronomine *hoc* ad demonstrandum aliquid neutrius generis, eo vtimur adiectiue ad demonstrandum prædicatum: ergo Pronomen *hoc* in forma Corporis, & etiam Pronomen *hic* in forma Sanguinis sumitur adiectiue ad demonstrandum immediatè prædicatum, Pronomen *hoc* ad demonstrandum Corpus, & Pronomen *hic* ad demonstrandum calicem.

Quod si obijcias Primum illud Tridentini sess. 13. c. 4. *Quoniam autem Christus Corpus suum, id quod sub specie panis offerebat, verè esse dixit*. vbi Tridentinum videtur Pronomen *hoc* explicasse substantiue, sub eo aliquid ex parte subiecti intelligendo, nempe id quod sub specie panis offerebat, id est oblatum & contentum sub specie panis. Respondemus, Tridentinū verè retulisse quod Christus dixit verbis consecrationis, nempe esse suum Corpus id quod offerebat, ex eo tamen non inferatur sensisse, Christū Pronomine *hoc* demonstrasse oblatum aut contentum sub specie panis: quia si Petrus diceret, *hic est homo*, eo Pronomine *hic* immediatè demonstraret hominem, & tamen qui refertur vellet quod ille dixit, posset id efficere non referendo verba illius, sed sententiam, & dicere, Petrus dixisse, animal illud, quod ei occurrit, esse hominem. Et eodem modo Tridentinum posset exponere formam consecrationis vini, dicendo, Christum dixisse Sanguinem suum esse id quod sub specie vini offerebat, & tamen sub Pronomine *hic*, in ea forma non intelligitur oblatum sub specie vini, sed eo immediatè demonstratur calix aut Sanguis. Quod autem ex verbis Tridentini inferatur, nobis fauet, nempe, eo Pronomine *hoc* & *hic* in formis consecrationis non demonstrari aliquid, quod sit ante prolationem verborum consecrationis, quia ante eam finitam non est id quod offertur, sed statim ac illa finitur.

Quod si obijcias Secundò: Pronomine *hoc* proximè & immediatè significat & demonstrat Corpus, ergo propositio formæ consecrationis Corporis, nempe, *Hoc est Corpus meum*, est idemtica, quia in ea idem prædicatur de se ipso. Respondemus, non esse idemticam, quia ut propositio sit talis, non sufficit quod subiectum & prædicatum sint idem realiter, ut patet in hac propositione, *Homo est animal rationale*; quia etiam requiritur, quod nullatenus ratione distinguantur, ut contingit in hac, *Ensis est gladius*. Quia ergo significatum & demonstratum Pronomine *hoc*, quod est subiectum, est corpus non expresse apprehensum, prædicatum verò est idem corpus expresse apprehensum; ideo dicta propositio consecrationis non est idemtica, sed formalis, quia scilicet subiectum & prædicatum illius apprehensione nostra distinguuntur.

Quod si Tertiò obijcias, Pronomen v. g. *hoc* sumitur adiectiuè, ergo eo non necessariò demonstratur substantia, quia eo etiam potest demonstrari accidens, ut contingit in hac, *Hoc est albedo*. Respondemus, quod quamvis Pronomine demonstratio possit demonstrari accidens, ut contingit in hac dicta propositione, quia in ea Pronomen coniungitur cum accidenti, in illa verò propositione, *Hoc est Corpus meum*, nequit non demonstrari substantia quæ est corpus, quia coniungitur cum corpore.

Obseruandum est, ut optime Vasquez nu. 49. quod si Sacerdos vii vellet Pronomine substantiuè sumpto, etiam in forma Sanguinis, dicendo, *Hoc est Sanguis meus*, aut *calix Sanguinis mei*, verè consecrabit, quia manebit idem sensus substantialiter: tunc autem sub eo Pronomine substantiuè sumpto, intelligitur, quod erit in fine prolationis, cui conueniet esse Corpus aut Sanguinem, illud autem erit, *hoc ens*, aut *hac substantia*.

DIFFICULTAS XI.

Vtrum aqua post inchoatam formam consecrationis Sanguinis, & ante eam finitam conuersa in vinum, conuertatur in Sanguinem Christi.

Vasquez.
Nugnus.
Ochagau.

Vasquez disp. 201. num. 42. Nugnus q. 74. art. 8. & Ochagauia quæst. 34. §. 6. partem affirmatiuam tuentur, quia dicta conuerfioni in Sanguinem Christi non obstat significatio formæ consecrationis, quia tota ipsa refertur ad finem prolationis formæ, quia Pronomen *hic* in forma Sanguinis non demonstrat nisi id quod est in fine prolationis, siue hanc substantiam, siue Sanguinem Christi sub accidentibus illius vini, in quod fuit aqua conuersa.

Suarez verò disp. 45. in fine, & Bonacina disp. 4. q. 2. punct. 4. partem negatiuam tradunt, & merito: quia quamvis tota significatio formæ consecrationis referatur ad finem prolationis, & ideo quamvis vinum illud, in quod aqua conuersa fuit, conuerteretur in Sanguinem Christi, forma consecrationis esset vera; nihilominus ad valorem consecrationis, ut fiat conuersio, requiritur quod tota forma cadat & proferatur supra materiam capacem, & ad eam dirigatur: quia forma ex institutione Christi exigit pro materia circa quam, ma-

teriam ipsam conuertendam, & non tantum id exigit hæc aut illa pars formæ, sed tota forma, aliàs qui antequam panis esset præfens, imò & in rerum natura, inchoaret formam Corporis, verè consecraret, si ante formam finitam panis fieret præfens, aut in rerum natura, quod verè est falsum.

Vnde quamvis dicta conuerfioni non obstat significatio formæ consecrationis & Pronominis *hic*, obstat tamen defectus præfentia, sicut & existentia materie in tempore in quo proferetur forma, quia tota forma debet proferri circa illam, & ad eam dirigi.

DIFFICULTAS XII.

Vtrum verba consecrationis sint vera ex primaria vocum institutione, & secundum proprietatem, an tantum ex intentione proferentis.

Sorus in 4. dist. 8. q. 2. & Gabriel lect. 48. in Sor. can. lit. Q. & R. docent, formas consecratio. Gerd. nis non esse veras ex primaria ipsarum vocum institutione & significatione, quia Verbum *est* in ipsis reperitur, ex dicta institutione denotat rem actu esse in aliquo momento illius temporis, in quo propositio, in qua reperitur, proferitur; Corpus autem & Sanguis Christi non sunt, nisi quando finiuntur formæ in ipso instati ultimo terminatio prolationis formarum, in quo earum prolatio intrinsecè terminatur & perficitur: esse tamen veras ex institutione Christi, & ex intentione Sacerdotis illas nomine Christi proferentis, quia Christus ea intentione instituit formas consecrationis, & Sacerdos ea intentione illas nomine Christi proferat, ut quando finiuntur, fiat conuersio, & non antea.

Caictanus verò q. 78. art. 5. Sorus in 4. dist. 11. Caict. quæst. 2. art. 5. & Vasquez disp. 202. docent, for. Sor. mas consecrationis esse veras secundum proprie- Vasq. tatem, & primariam ipsarum vocum institutionem & significationem: & merito, quia ut propositio de præfenti sit vera secundum proprietatem & primariam institutionem & significationem, non est necessarium, ut id quod dicitur & enuntiatur, sit quando id actu dicitur & enuntiatur; sed sufficit quod sit immediatè, vel paulò antè, aut statim vel paulò post prolationem propositionis, ut videre est in hac propositione, *Ecce ego taceo*, quæ vera est, si tacebam immediatè, vel paulò ante prolationem ipsius, aut si tacere incipio statim vel post prolationem illius: & in hac, *Ecce ego iam manduco*, quæ est vera, si statim vel paulò post manducare incipio: & in hac, *Ecce hæc est pretiosissima gemma*, quæ etiam est vera; si statim vel paulò post enuntiationem gemma in lucem proferatur (& id est verum non tantum in propositionibus practicis, seu factiuis rerum quas significant, sed etiam in purè speculatiuis, ut patet in exemplis aliarum.) Ratio autem huius Antecedentis determinatur ex eo, quod communè estimatione & opinione hominum, quibus voces significant, & qui illis videntur & significant, non tantum instans physicè præfens censetur, & iudicatur præfens, sed etiam tempus immediatè vel paulò antè præteritum, & etiam tempus statim vel paulò post futurum. Ergo ut formæ consecrationis sint veræ secundum proprietatem, & primariam & communem significationem,

cationem, quamvis sint de presenti, sufficit vrid, quod per ipsas esse significatur, sit, vt reuerà est, statim finita ipsarum prolatione, seu instanti ultimo intrinseco prolationis, in quo earum prolatio intrinsece terminatur & perficitur.

DIFFICULTAS XIII.

Utrum formæ consecrationis sint causæ conuerſionis, non solum ratione significationis, sed etiam ratione veritatis.

Supponimus, quod negari nequit, formas consecrationis (& idem est de formis aliorum Sacramentorum respectu suorum effectuum) esse causas, vel quasi causas conuerſionis Eucharisticæ ratione significationis: quod satis indicat Tridentinum sess. 13. cap. 3. dum docet, quædam esse in Eucharistia ex vi verborum, & quædam alia ex naturali connexionem. per vim autem verborum ad minus intelligitur eorum significatio. Et quidem Christus verba consecrationis, & aliorum Sacramentorum instituit saltem vt significantia, vt suos effectus efficiant. Quod verò significatio, (& idem est de veritate) sit ens rationis, tantum obstat, vt sit ratio physica agendi, vel conditio physica ad agendum, non vero vt sit conditio quasi moralis instrumento morali, vel instrumento physico voluntariè assumpto ad cauſandum.

Hoc ergo supposito, difficultas est, An formæ consecrationis sint causæ, vel quasi causæ conuerſionis, etiam ratione veritatis earum.

Scotus.
Ægidius.

Caetan.

Scotus in 4. dist. 11. quæst. 1. art. 5. & Ægidius quæst. 78. ar. 5. partem affirmatiuam tuerentur, quia idèd causant conuerſionem, quia sunt verba primæ veritatis, ergo quia sunt vera. Quod etiam ex parte tradit Caetanus art. 5. dum ait, veritatem speculatiuam verborum consecrationis non esse causam conuerſionis; bene tamen veritatem practicam eorum. Appellat autem veritatem speculatiuam, eam quæ consistit in conformitate enuntiationis cum re enuntiata: practicam verò, eam quæ consistit in efficacia verborum ad efficiendam rem quam significant, ita vt verba sint practice vera, quia sunt factiua eius quod significant.

Scotus.
Vasquez.
Suarez.
Adamus.

Scotus verò in 4. dist. 8. q. 2. Vasquez disp. 202. Suarez disp. 58. sect. 6. & Adamus disp. 5. quæst. 3. dub. 2. partem negatiuam tradunt, & merito: quia veritas verborum consecrationis est posterior conuerſione Eucharistica, quia ad veritatem eorum præsupponi debet conuerſio ipsa, panis videlicet in Corpus Christi, & vini in Sanguinem Christi, & aliter nequeunt esse vera. Vnde quando Tridentinum sess. 13. cap. 4. ex veritate verborum consecrationis colligit conuerſionem, eam colligit non à priori, sed à posteriori; quia veritas est posterior conuerſione, & quasi effectus conuerſionis, quamvis econtrà veritas sit causa finalis conuerſionis, quia Christus idèd contulit verbis

vim moralem conuertendi vt fiant vera, seu vt fiat quod per ipsas significatur.

Neque Caetanus à nobis re ipsa dissentit, sed tantum in modo loquendi, dum veritatem practicam constituit in veritate seu efficacia verborum, ad faciendam conuerſionem, in quo absque fundamento procedit: imò & contra rationem, quia propositio speculatiua & practica in eo conueniunt, quod vtraque significat & enuntiat rem esse; & in eo tantum differunt, quod speculatiua non efficit quod significat & enuntiat, bene tamen practica: ergo veritas speculatiua, seu propositio- nis vt speculatiua, & veritas practica, seu propositio- nis vt practica, in eo conueniunt, quod vtraque consistat in conuenientia propositionis cum re quam enuntiat; & in eo tantum differunt, quod speculatiua consistit in conuenientia propositionis cum re quam enuntiat & non efficit, & practica in conuenientia propositionis cum re quam enuntiat & efficit.

Ex dictis constat, quod quamvis verba consecrationis prius prioritate naturæ significant, quam sit conuerſio, in eo tamen priori non sunt vera neque falsa, quia prioritas naturæ est prioritas causalitatis; conuerſio autem causatur & dependet à significatione, & non à veritate, neque à falsitate, imò econtrà veritas dependet à conuerſione, & est posterior, quam illa, posterioritate naturæ; ac proinde verba consecrationis sunt vera in posteriori naturæ post significationem, & non in posteriori immediato & proximo, quia in hoc est conuerſio, sed in posteriori mediato & remoto, nempe post conuerſionem; quia verba vt significantia sunt priora, & immediatè postea conuerſio. Et tandem post conuerſionem verba sunt vera, quia generaliter omnis propositio, vt significans est prior prioritate naturæ, seu à quo, quam ipsa vt vera, quia veritas & falsitas sunt quasi passionem, quæ consequuntur ad significationem. Imò non repugnat, propositionem prius tempore esse significatiuam, quam sit vera: quia, vt diximus Difficultate præcedenti, vt propositio de presenti sit vera, sufficit vt id quod significat, sit paulò post, & tamen quousque illud sit, non est vera neque falsa, sed quasi suspensa, expectans veritatem aut falsitatem: nihilominus verba consecrationis in eodem instanti ultimo, in quo ipsorum prolatio intrinsece terminatur & perficitur, indiuisibili quodam prolationis sunt vera, quia in eo efficiunt conuerſionem.

Ad rationem ergo aduersariorum respondemus, verba consecrationis causare conuerſionem, quia sunt verba primæ veritatis, id est, quia sunt dicta aut instituta à Deo prima veritate ad efficiendam conuerſionem, ita vt dictio aut institutio sit quodammodò causa conuerſionis, vt verba à Deo dicta aut instituta fiant vera & digna, & sint dicta & instituta à Deo, non verò quod veritas ipsorum sit causa conuerſionis.

DISPUTATIO IV.

De conuersione seu transubstantiatione panis & vini
in Corpus & Sanguinem Christi.

DIFFICULTAS I.

*Utrum Corpus & Sanguis Christi vere
& realiter sint sub speciebus panis
& vini.*

IRCA difficultatem hanc error est
haereticorum, aperte negantium
veram & realem praesentiam Cor-
poris & Sanguinis Christi in Eu-
charistia. Ita quidam Ioannes Sco-
tus, antiquior Subtilissimo Ioanne

Scotus.

Berengar.
Albigens.
Wiclef.
Carlost.
Lutherus.
Caluinus.

Duns Scoti Ordinis Minorum, & Berengarius,
Albigenses, Wiclef, Carlostadius, Lutherus, Cal-
uinus, & plures alij.

Veritas tamen Catholica est, Christum verè &
realiter esse in Eucharistia. Est autem veritas hæc
definita, & oppositus error damnatus in Concilio
Alexandrino in Epist. ad Nestorium, a probata in
Concilio Ephesino tom. 1. cap. 14. & in VII Syn-
odo act. 6. & in Concilio Romano sub Leone IX.
& in Vercellensi sub eodem praesente, & in Turo-
nensi sub Victore II. & in Lateranensi sub Inno-
centio III. & in Concilio Viennensi sub Clemen-
te V. & in Florentin. in decreto Eugenij IV. & in
Tridentino sess. 13. ferè per totam, praesertim c. 1.
Eugen. IV. & can. 1.

Eandem veritatem tradiderunt innumeri Pa-
tres à Discipulis sancti Andreae usque ad Patres
recentiores, quos referunt Bellarminus lib. 1. de
Eucharistia, Vasquez disp. 11. 9. Valentia in Con-
trouersijs lib. de Reali praesentia Corporis & San-
guinis Christi, c. 2. Maldonatus in cap. 6. Ioannis,
Suarez disput. 46. Agidius q. 7. art. 1. & Adamus
quaest. 4. dub. 1.

Veritas hæc desumitur Primò ex Ioann. 6. ex il-
lis verbis: *Panis, quem ego dabo* (subintelligit, ad
manducandum) *caro mea est.* & ex illis: *Caro mea
vere est cibus, & Sanguis meus verè est potus.* ubi
Christus manifestè pronuntiat, carnè suam man-
ducandam, & Sanguinem suum esse bibendum.
Ergo negari nequit, Christum praedictis & se-
quentibus verbis eiusdem capituli expressè promit-
tere & depingere futurum Sacramentum Corpo-
ris & Sanguinis sui sub speciebus panis & vini
(quod postea Matth. 26. Marc. 14. & Lucæ 22. in-
stituit) ex quo deducitur praesentia Corporis &
Sanguinis Christi sub speciebus panis & vini. Ad-
dimus, praedictis & sequentibus verbis, quia in an-
tecedentibus non egit Christus de Eucharistia,
neque de eius corporali manducatione, sed tan-
tùm de spiritali, media fide; & se ipsum, ut cre-
dendū, appellauit panem & cibum, ut ex contextu
ipso optimè deducit Vasquez à num. 47.

Et quamuis Lutherus & Caluinus, & ex Ca-
tholicis Gabriel & Iansenius, existiment, in eo
cap. 6. Ioannis non esse sermonem de reali man-
dicatione & potu Corporis & Sanguinis Christi,

sed de manducatione & potu spiritali, media fi-
de, qua debemus credere Christi humanitatem, si-
gnificatam per carnè, & eius passionem, significa-
tam per sanguinem: nihilominus ferè omnes Pa-
tres, quos referunt Bellarminus, Vasquez & Agi-
dus, praedicta verba Ioannis de reali manducatio-
ne & potu Corporis & Sanguinis Christi intelli-
gunt, & id deducunt ex illis, etiam si nonnulli ex il-
lis aliquando verba illa etiam ad manducationem
& potum media fide accommodent. Et quod ma-
gis est, Tridentinum sess. 13. cap. 2. & sess. 21. c. 1. Tri-
dentum deducit realem praesentiam Corporis & Sangu-
inis Christi sub speciebus panis & vini, ex prae-
dictis & sequentibus verbis Ioannis.

Quòd verò Hieronymus in cap. 1. Epistolae ad
Ephesios ait, dicta verba Ioannis intelligi de San-
guine & carne Christi spiritali & diuina, non de
carne quæ crucifixæ est, & de sanguine qui effusus
est, per carnem & sanguinem spirituales & diui-
num intelligit ea prout vnita Diuinitati, quia vti sic
sunt cibus & potus spirituales; per carnem verò
crucifixam, & per sanguinem effusum, intelligit
ea secundum se, non considerata vnione ad Di-
uinitatem.

Haeretici verò, qui admittunt, Christum in eo
cap. 6. Ioannis loqui de reali sumptione Eucharis-
tiae, dicunt, verba illa non esse propriè intelligen-
da, sed figuratè & metaphoricè, ita ut in Eucharis-
tia non sint verè & realiter Corpus & Sanguis
Christi in se ipsis, sed solum in pane & vino tam-
quam in signo & figura. Hæc tamen interpretatio,
praeterquam quòd est contra sensum, quem prae-
ferunt dicta verba, & quòd nequit constare cum
veritate verborum consecrationis, ut statim dice-
mus, etiam potest rejici, Primò, ex eo quòd Chri-
stus in eotèpore meliorem panem promissit quam
manna, nempe se ipsum, tum per fidem creden-
dum, tum sub speciebus panis realiter manducan-
dum: at si Christus tantum promississet panem, qui
solum esset signum & figura Christi, non promis-
sisset meliorem cibum quam manna, figuram Corpo-
ris Christi. Secundò rejicitur ex dubitatione &
murmuratione Capharnaitarum; quia ex ea con-
stat, illos intellexisse Christum loqui de sua carne
secundum proprietatem, aliàs non dubitassent, ne-
que dixissent, *Quomodo potest hic carnem suam no-
bis dare ad manducandum?* Eos autem sic intelli-
gentes, rectè intellexisse, ex eo constat, quòd si non
rectè intellexissent, eos absque dubio Christus
vnicò verbo instrueret, & prapam eorum intelli-
gentiam corrigeret, quod non fecit; imò potius il-
lud repetiuit, ut eos magis in opinione ab ipsis
concepta firmaret.

Secundò, praedicta veritas Catholica praesentia
realis Corporis & Sanguinis Christi in Eucharis-
tia desumitur ex verbis, quibus Christus Mat-
thæi 26. Marc. 14. & Luc. 22. vltus est in vltima
cena, ad instituendum Sacramentum Eucharistiae,
ab ipso promissum Ioann. 6. nempe ex illis, *Hoc est
Corpus*

Corpus meum, Hic est Sanguis meus, vel hic est calix Sanguinis mei: quæ verba adeo clarè & manifestè conuincunt præsentiam realem Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia, vt absque impudentia ea quis nequeat aliter interpretari.

Nihilominus hæretici, qui dictam præsentiam realem ferre non possunt, adeo variè dicta verba interpretantur, vt in libello, qui anno Domini 1577. editus fuit, ducente expositiones habeantur, ex quibus plures refert & rejicit Vasquez cap. 6. eorum tamen præcipua in id recidunt, vt dicta verba figuratè tantum & metaphorice & tropicè intelligantur, siue figura ponatur in Verbo *est*, sumendo illud pro Verbo *significat*; siue ponatur in Corpore & Sanguine, sumendo Corpus & Sanguinem pro figura Corporis & Sanguinis, ita vt Corpus & vinum dicantur Corpus & Sanguis Christi, quia sint figura Corporis & Sanguinis, & Corpus & Sanguis sint in pane, & in vino tamquam in signo & in figura, & non realiter & propriè sub eorum speciebus. Hanc tamen interpretationem damnat Tridentinum sess. 13. cap. 1. & meritò: quia contra regulam Augustini lib. 3. de Doctrina Christiana c. 10. absque sufficienti fundamento deseritur propria significatio dictorum verborum, & confugitur ad Metaphoram & figuram Metonymiam, per quam res significata sumitur pro signo; quia nullum fundamentum assignari potest ad deserendam propriam significationem eorum verborum. Imò sunt multa, quæ maximè suadent, accipienda esse in propria significatione, tum, quia illis Christus instituit Eucharistiam, quæ est Sacramentum, in cuius vtu esset maxima occasio errandi, si non fuisset claris verbis instituta; & quæ etiam est nouum Testamentum, quia in eius institutione Christus expressit nobis suam vltimam voluntatem dandi nobis gratiam & vitam æternam; testamentum autem apertissimis verbis tradendum est, non tropicè: tum etiam, quia verbis illis loquebatur solis Discipulis, hominibus tunc rudibus, & quibus tunc, vt prope mortem ipsius, conueniens erat clarè suam doctrinam explicare: & his accedit, quòd sanguis, de quo Christus in dictis verbis loquebatur, effundendus erat pro nobis, vt dicitur Luc. 22. in remissionem peccatorum, vt dicitur Matth. 26. & tamen solus verus Sanguis Christi erat pro nobis in remissionem peccatorum effundendus, non vinum.

Dionysius. Quod si primò obijcias, Dionysium Areopagitam Epist. 9. ad Titum, dicentem, Iesum in parabolis diuina per typicæ mensæ apparatus deifica mysteria tradere; Respondemus, Dionysium tantum tribuere Christo parabolas in prædicatione, vt ex contextu constat. Dum verò addit, mysterium Corporis & Sanguinis traditum esse per typicæ mensæ apparatus, non excludit realem præsentiam Corporis & Sanguinis Christi, quia species Sacramentales, quæ sunt apparatus mensæ, typum gerunt eius quod in se continent.

Tertullianus. Quod si secundò obijcias Tertullianum lib. 4. contra Marcionem, cap. 40. vbi ait, *Acceptum panem, & distributum Discipulis, Corpus suum illum fecit, Hoc est Corpus meum, dicendo, id est, figura Corporis mei*, fatemur verba hæc Tertulliani difficultia esse: quia tamen Tertullianus multis in locis, quæ Pamelius in eum librum num. 662. expendit, verè admittit præsentiam Corporis Christi in Eucharistia, ideo exponenda sunt in aliquem bonum

sensum. In eum autem exponuntur à P. Vasquez, Vasquez. vt Tertullianus referat figuram ad species panis & vini, quæ verè significant & figurant Corpus & Sanguinem Christi quæ continent, ita vt illud, *id est, figura corporis mei*, non sit interpretatio verborum quæ Christus protulit, quasi his æquiualeat; sed sit explicatio, quam Tertullianus addit pro Christo, ac si Christus dixisset, Corpus meum sub speciebus panis, quem habui in manibus, & meis Discipulis distribui, est figura Corporis mei existentis modo visibili.

Quòd si tertio obijcias Hieronymum, vel potius Pseudo Hieronymum in illud Marci 14. *Et manducantibus, &c.* vbi testimonium hoc mysticè explicat; Respondemus, quòd licet ibi non explicet sensum litteralem, sed eruat quemdam mysticum & spirituale; non tamen negat litteralem & proprium, neque præsentiam realem Corporis Christi: quando verò Hieronymus in cap. 26. Marth. ait, Christum panem accepisse, vt veritatem sui Corporis repræsentaret, ibi *repræsentare* non est idem quod *figurare*, sed idem quod *præsens facere*, & ante oculos ponere. Et eodem modo explicandi sunt nonnulli alij Patres, quando simile quid dicunt.

Plura alia obijciunt hæretici contra dictam veritatem Catholicam, quæ videri possunt apud Bellarminum, Vasquez, Suarez, Egidium & Adamum.

DIFFICULTAS II.

Utrum post consecrationem in Eucharistia maneat substantia panis & vini.

*C*irca rem hanc varij fuerant errores. Primus fuit Berengarij, qui (vt scribit Guilmundus, Berengar. lib. 1. de Veritate Corporis & Sanguinis Christi) post secundam retractationem, quam fecit in Concilio Romano sub Nicolao II. admittens in Eucharistia verè esse Corpus & Sanguinem Christi, asseruit, cum his manere substantiam panis & vini, & ita dicebat Christum in Eucharistia impanari. Secundus error fuit (vt testatur idem Guilmundus) eorum, qui dixerunt, panem & vinum tantum secundum partem desinere esse, & conuerti in Corpus & Sanguinem Christi, secundum eam videlicet quæ non est sumenda ab indignis; & secundum aliam partem manere in Eucharistia, secundum eam videlicet quæ sumenda est ab indignis, quia hæc non conuertitur in Corpus neque in Sanguinem Christi.

Tertius error fuit (teste eodem Guilmundo) eorum, qui dixerunt, totum panem & vinum in consecratione conuerti in Corpus & Sanguinem Christi, nihilominus quando indigni Eucharistiam sumunt, Corpus & Sanguinem Christi iterum in panem & vinum redire.

Quartus error fuit Lutheri lib. de Captiuitate Babylonica, cap. de Eucharistia, qui admittens errorem Berengarij de impanatione Christi, addebat, neutram partem huius controuersie ad fidem pertinere, affirmatiuam tamen, nempe in Eucharistia manere substantiam panis & vini, esse Scripturæ & rationi conformiorem.

Quintus error tribuitur Ruperto Abbati, quasi dixerit in Eucharistia manere panem, & hypostaticè

pus obfideretur à dæmone, poffe dæmonem fenfui demonftrari, dirigendo Pronomen ad corpus obfelfum, vel ad accidentia ipfius, nifi quando in eo corpore videmus, aut aliter fenfimus effectum aliquem proprium dæmonis, feu à dæmone prouenientem, ratione cuius dæmon fiat fenfibilis feu demonftrabilis fenfui, non verò quando tantum apparent accidentia corporis obfelfi. Et quia in Euchariftia non apparent accidentia aliqua, neque effectus aliquis Corporis & Sanguinis Chrifti, idè non poffent fenfui demonftrari Pronomine directo ad accidentia panis & vini, quando effer propria fubftantia ipforum.

Trident.

Merito ergo Tridentinum felf. 13. c. 4. non tantum definit abfentiam panis & vini in Euchariftia, fed etiam ex veritate verborum confecrationis eam deducit, & ex ipfa femper fuiffe ab Ecclefia deductam affirmat. Sed quamuis abfentia panis & vini ex veritate verborum confecrationis deducatur, non tamè ex quacumque, quia non deducitur ex veritate verborum in figurato & metaphorico fenfu, quem verba confecrationis efficere poffent, quia veritas verborum in ifto fenfu stare poterat cum præfentia panis & vini, fed ex veritate verborum in proprio fenfu quem verba ipfa præ fe ferunt, & in quo Chriftus ea protulit, vt ex antiqua traditione conftat, ex qua Tridentinum felf. 13. cap. 1. talè fenfum defumpfit, & elegit: quia cum veritate verborum in fenfu proprio, & in propria fignificatione, fecundum quam fignificatur vera & realis præfentia Corporis & Sanguinis Chrifti in Euchariftia, stare nequit præfentia panis & vini in illa, ob rationem dictam, & ex veritate verborum in hoc fenfu, quem Tridentinum cap. 1. fupponebat electum, poftèa c. 4. deduxit abfentiam panis & vini in Euchariftia.

Trident.

Quod fi obijcias: Ex veritate verborum confecrationis in proprio fenfu potuit deduci conuerfio panis & vini, feu defictio & abfentia eorum; & non ex veritate illorum in fenfu figurato, ergo Tridentinum non potuit abfoluè, & abfq; addito, ex veritate illorum deducere defitionem panis & vini, dicendo, *Quoniam Chriftus Corpus fuum, quod fub fpeciebus panis offerebat, verè effe dixit, idè in Ecclefia femper perfuafum fuit, in Euchariftia fieri conuerfionem totius fubftantia panis in Corpus Chrifti*, quia verba confecrationis potuiffent effe vera in fenfu figurato ab hæreticis electo, & cum veritate eorū in hoc fenfu potuiffent stare fubftantia panis, fed debuit addere, quoniam verè effe dixit, prout ab Ecclefia intelligi conuenit, ficut etiam c. 1. ex eifdem verbis non abfoluè, fed cum addito, nempe prout ab Ecclefia & Patribus in proprio fenfu femper intellectis, deducit realem præfentia Corporis & Sanguinis Chrifti. Respondemus, concedendo Antecedens, & negando Confequentiam; quia veritas abfoluè & fimpliciter prolata, fupponit pro veritate verborum in proprio fenfu. Quod fi c. 1. ex illis non abfoluè, fed cum dicto addito deduxit præfentiam Corporis & Sanguinis Chrifti, non id fecit, quia effer neceffarium, fed quia hæretici verba illa in fenfu tantum figurato admittebant, præfertim quod Tridentinum cap. 4. non deduxit defitionem feu conuerfionem panis & vini ex veritate verborum confecrationis, abfq; addito illo: quia iam c. 1. ex antiqua Ecclefie traditione veritatem verborū in proprio fenfu fumptorum elegerat; & c. 4. id fupponens, deducit dictam

conuerfionem ex veritate verborum cum eo addito, non repetito & expreffo, fed fupposito & fubintellecto.

Prædicti ergo errores, quatenus conueniunt, in Euchariftia manere fubftantiam panis & vini, manent ex dictis relegati, etiā quintus & fextus: quia fi fubftantia panis in Euchariftia perfeueraret, quamuis vnita verbo, fiue mediata fiue immediata, nō poffent verba illa confecrationis, *hoc effe Corpus meum*, effe vera, tum quia vnio hypoftatica non fufficit ad mutuam prædicationem inter quæcumq; vnita eidem perfona, nifi inter naturas completas, & in concreto fumptas; Corpus autem in illis verbis ratione Pronominis *meum*, vt abftractū fignificatur; tum etiā, quia Pronomen demonftratiuum in confecratione Corporis non refert panem, quia non dicitur *hic*, fed *hoc*, & in confecratione Sanguinis non refert vinum, quia non dicitur *hoc*, fed *hic*, præterquam quod abfq; fundamento admittitur vnio aliqua panis & vini cum verbo.

Tertius etiā error afferentium, Corpus & Sanguinè Chrifti, quæ à peccatoribus fumenda erant, iterum in panem & vinum redire, effe contra Paulum 1. ad Cor. 11. dicentem, *Qui manducat & bibit indigne, iudicium fibi manducat & bibit, non diuidens Corpus Domini*. vbi fupponit, peccatorè fumere Corpus Chrifti. Quo etiam fpecialiter rejicitur fecundus error afferentium, panem & vinum non conuertere in Corpus & Sanguinè Chrifti fecundum partem ab indignis fumendam, quia fcilicet Paulus fupponit, indignos verè fumere Corpus Chrifti.

Sed contra dictam veritatem Catholicam obijciunt Primò hæretici, quod Euchariftia fæpe appellatur panis, ergo in ea manet fubftantia panis. Respondemus, concedendo Antecedens, & negando Confequentiam; quia Euchariftia appellatur panis, vel quia fit ex pane, vel quia ratione fpecierum apparet panis, vel quia effe panis, feu cibis fpiritualis animæ.

Obijciunt Secundò, Chriftus Ioan. 6. dixit, *Ego fum panis*, & tamen non fuit deſtructus, & conuerſus in panem, ergo quamuis Matth. 26. dixerit de pane, *hoc effe Corpus meum*, panis non deſtrueretur, & conuerteretur in Corpus Chrifti. Respondemus, ex vi illorum verborum Chriftum non potuiſſe deſinere eſſe & conuertere in panem, quia eſſent falſa; quia fi Chriftus non maneret, non poſſet eſſe verum, Chriftum eſſe panem: fuit autem verum Chriſto permanente, quia ibi non eſt fermo de pane materiali, vt patet ex contextu, quia additur, *panis viuus, & vita*, fed de ſpirituali, & Chriſtus verè eſt panis ſpiritualis animæ per fidem edendus, & animam viuificans. At quando dixit, *hoc effe Corpus meum* (vbi Corpus propriè ſumitur, vt conſtat ex perpetua Ecclefie traditione) non loquitur de pane, fed circa panem, quia pronomen *hoc* non demonſtrat panem (aliàs non poſſet eſſe vera adhuc intercedente vnione hypoftatica panis cum Corpore Chrifti, quia Corpus ibi ſumitur abſtractè) fed tantum demonſtrat Corpus Chrifti, & idè ex vi illorum verborum, quæ proferruntur circa panem, panis ipſe deſtruitur, & conuerſitur in Corpus Chrifti, vt vera fiant.

Obijciunt Tertio abiurationem Berengarij, approbatam in Concilio Romano ſub Nicolao II. & relatam à Gratiano de Conſecratione diſt. 2. can. *Ego Berengarius*. quia in ea dicitur, panem & vinum poſt conſecrationem eſſe non ſolum

Sacræ

Sacramentum, sed etiam Corpus & Sanguinem Christi, & sensualiter non solum in Sacramento, sed in veritate manibus tractari & frangi, & dentibus atteri; supponitur ergo, post consecrationem manere panem & vinum. Cui accedit, quod dicitur manibus tractari, & frangi, & dentibus atteri, quia hæc non conueniunt Corpori Christi in Eucharistia: ergo dicuntur de pane, ac proinde perseuerat post consecrationem. Respondemus, in abiuratione hac contendere contra Berengarium, in Eucharistia non solum esse Sacramentum, sed etiam esse Corpus & Sanguinem Christi. Dicitur autem in ea abiuratione panis post consecrationem esse Corpus Christi, non quia post consecrationem maneat & manens sit Corpus Christi (quia si maneret, non posset dici esse Corpus Christi) sed quia per consecrationem (& consequenter post illam posterioritate naturæ) transit in Corpus Christi, sumpto esse, ut relato ad Corpus Christi, pro transire; ac proinde post consecrationem panis non manet in sua natura, sed in Corpus Christi conuersus. Idem autem Corpus Christi, seu panis in Corpus Christi iam conuersus dicitur sensualiter & in veritate manibus tractari, frangi, & dentibus atteri, ut denotetur, verè & realiter esse ibi Corpus Christi, cui prædicta conueniant non proximè & ratione sui, sed remotè ratione specierum panis illud continentium. Quando autem in hac abiuratione dicitur, panem & vinum non solum esse Sacramentum, sed etiam Corpus & Sanguinem Christi, nomine *Sacramenti* intelligitur vel signum factiuum gratiæ sanctificantis, vel signum speculatiuum Corporis & Sanguinis Christi, ita ut sensus sit, panem & vinum non tantum esse Sacramentum, id est signum prædicum gratiæ, vel signum speculatiuum Corporis & Sanguinis Christi, quia id conuenit pani & vino ratione suorum accidentium, quibus conuenit esse Sacramentum, sed etiam realiter & verè transire in Corpus & Sanguinem Christi.

Obijciunt Quarto Gelasium lib. 2. contra Eutychetem, in fine, ubi de Eucharistia loquens, ait, *Et tamē non desinit natura panis & vini*; & Chrysostomum Epist. ad Casarium, ubi ait, naturam panis in Eucharistia manere. Respondemus, si liber ille est Gelasij, & Epistola illa est Chrysostomi (quod viri eruditi negant) eos tantum velle, in Eucharistia non desinere, sed manere naturam panis, non in se, sed in suis virtutibus, quia accidentia panis verè alunt & nutriunt, & accidentia vini verè refrigerant.

Omittimus alia quæ obijci solent, aliqua, quia leuiora sunt, & alia, quia in eis tanguntur aliquæ difficultates à nobis postea examinandæ.

DIFFICULTAS III.

Utrum post consecrationem in Eucharistia maneat aliquid substantiæ panis & vini

Durandus.

Durandus in 4. dist. 11. quæst. 3. existimat, in Eucharistia post consecrationem manere materiam primam panis & vini sub ipsorum accidentibus forma substantiali corrupta; quia nisi maneat materia prima panis & vini, in qua formæ substantiali ipsorum succedat forma Corporis & Sanguinis Christi eo modo, quo formæ alimentum in materia prima ipsius succedit forma viuientis,

nequit esse conuersio & transubstantiatio, quia hæc necessariò versatur circa aliquod subiectum vtrique extremo commune.

Alij (ut refert S. Thomas quæst. 75. art. 5.) existimant, in Eucharistia post consecrationem manere formas substantiales panis & vini, non verò materias primas, sed has fuisse conuersas in Corpus & Sanguinem Christi.

Gottfredus Quodlib. 8. quæst. 17. (ut refert Paludanus in 4. dist. 12. quæst. 3. art. 1.) existimat, in Eucharistia existentiam panis & vini (quam forsitan non distinguit à substantia) non conuerti in existentiam Corporis & Sanguinis Christi (quamuis natura & substantia panis & vini in substantiam Corporis & Sanguinis Christi conuertatur) sed manere, ut sit subiectum accidentium quæ remanent, præsertim cum existentia panis & vini nequeat in existentiam Corporis & Sanguinis Christi conuerti, quia existentia Christi est increata & diuina, & creatum nequit in increatum conuerti. Eandem sententiam secutus est Banez quæst. 4. art. 2. ad 2. alio tamen nixu fundamento, quia scilicet existimat, substantiam & accidentia eadem existentia existerè, & accidentia, quæ in Eucharistia remanent, existerè eadem quæ ante consecrationem existerant.

Reliqui tamen Theologi docent, & meritò, in Eucharistia post consecrationem nihil panis & vini manere præter ipsorum accidentia.

Et in primis non manere materiam primam, neque formam substantialem panis & vini, satis significat Tridentinum sess. 13. cap. 4. dum ait, post consecrationem fieri conuersionem totius substantiæ panis in Corpus, & totius substantiæ vini in Sanguinem Christi; quia hac particula *totius* significatur omne quod substantiam intrat: & id clariùs significat can. 2. dum ait, fieri conuersionem totius substantiæ panis, & totius substantiæ vini, manentibus dumtaxat speciebus, id est accidentibus: ubi Tridentinum, addendo particulam illam *dumtaxat*, quæ exclusiua est, satis exprimit, nihil panis & vini præter ipsorum accidentia manere; ob quod modus dicendi Durandi, & modus dicendi illorum quos refert S. Thomas, iam non bene audiunt. Idem quoque deducitur ex veritate verborum consecrationis in proprio sensu sumptorum, ex qua Tridentinum deduxit fieri conuersionem totius substantiæ panis & vini, ut dicemus Difficultate sequenti, ubi etiam specialiter rejicitur modus dicendi Durandi. Modus tamen dicendi aliorum, quem S. Thomas refert, ex eo specialiter rejicitur, quod absque necessitate, imò absque vtilitate admittit, formam substantialem panis & vini manere absque materia prima, absque qua nequit naturaliter conseruari. Quod verò conuersio, saltem totalis, non egeat subiecto vtrique extremo communi, dicemus Difficultate XI. & XII.

Deinde in Eucharistia non manere existentiam, neque substantiam panis & vini, satis significat Tridentinum can. illo 2. dum ait, fieri conuersionem totius substantiæ panis & vini, manentibus dumtaxat speciebus, seu accidentibus, quia existentia & substantia non sunt accidentia, sed potius aliquid substantiæ; ob quod modus dicendi Gottfredi non bene audit. Et idem ratione probatur, & in primis quoad existentiam, quia hæc non distinguitur re ipsa ab essentia & natura,

ut diximus Tractatu de Incarnatione Disput. XI. Diffic. 11. ergo in Eucharistia, in qua non manet essentia & natura panis & vini, neque eorum existentia manere: & quamvis existentia re ipsa distingueretur ab essentia, imò & tamquam res à re, ut sic posset manere absque essentia, nihilominus absque necessitate existentia panis & vini diceretur in Eucharistia manere, in qua non manet essentia & substantia eorum; quia non esset necessaria, ut per eam accidentia existerent, quia per eam existerent nequeunt, quia accidentia non existunt per se, sed in alio; existentia autem substantia panis & vini est existentia per se, non in alio; neque esset necessaria, ut esset subiectum proximum accidentium panis & vini, quia esse non posset, quia sola substantia subsistat accidentibus: ergo existentia, quæ esset distincta à substantia, & actus substantia non posset subsistere accidentibus, & esse subiectum eorum: & non solum existentia panis & vini maneret in Eucharistia absque necessitate, sed etiam id affirmare est contra rationem, quia existentia absque substantia, quæ in Eucharistia non manet, nequit naturaliter perseverare.

Idem quoque probatur quoad substantiam, quia in primis nequit absque sua substantia seu natura manere, quia substantia nihil aliud est, quam modus perseverantis ipsius substantia, ut diximus Tractatu de Incarnatione, Disp. IV. Diffic. V. modus autem nequit manere, non manente re cuius est modus, quia eam essentialiter supponit, & ab ea essentialiter dependet: & quamvis substantia panis & vini manere posset absque ipsorum substantia, tamen absque fundamento diceretur in Eucharistia manere, & absque necessitate aliqua, quia ipsa non posset esse subiectum accidentium panis & vini, sicut neque existentia, si hæc esset à substantia distincta, quia sola substantia subsistat accidentibus.

Ex quo constat ad priorem partem fundamenti Gotschedi, & ad fundamentum Bañez. Ad alteram verò partem fundamenti Gotschedi respondemus, quod quamvis, quod creatum est, non possit converteri in increatum, possit tamen existentia panis & vini converteri in existentiam Corporis & Sanguinis Christi, quia horum existentia est creata, non diuina.

DIFFICULTAS IV.

Utrum conuersio panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi consistat formaliter in eo, quod materia prima panis & vini continetur cum materia prima Corporis & Sanguinis Christi, & incipiat esse sub forma eorum.

Supponimus, in quo Catholici contra hæreticos conveniunt, in Eucharistia per consecrationem fieri conversionem panis in Corpus, & vini in Sanguinem Christi. Ita sæpè definitum est, præsertim in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. & ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei, & in Tridentino sess. 13. cap. 4. & can. 2. eamque convenienter appellari *transubstantiationem*, affirmat in eo cap. 4. & merito: quia quamvis vox hæc barbara sit, optime tamen significat id quod in

Eucharistia fit. Quod verò vox hæc sit nova, non obstat, quia licitum est rebus novis inuenire (qualis est conuersio Eucharistica) voces novas, ad res illas novas significandas, adinvenire.

Hoc supposito, magna inter Theologos controversia est circa naturam & quidditatem huius conversionis seu transubstantiationis, in quo scilicet consistat.

Circa præsentem ergo difficultatem Durandus in 4. d. 11. q. 3. partem affirmatiuam tuetur, nempe, naturam conversionis Eucharisticae in eo consistere, quod materia prima panis continetur cum materia prima Corporis Christi, & incipiat esse sub forma Corporis Christi, & eam informari, & quod materia prima vini continetur cum materia prima Sanguinis Christi, & incipiat esse sub forma illius, & eam informari eo modo, quo per nutritionem materia prima alimenti continuatur cum materia prima viuentis, & incipit esse sub forma illius, & eam informari. Quod indicare videtur Damascenus 4. de Fide, cap. 5. ubi conversionem Eucharisticam declarat exemplo conversionis alimenti in substantiam comedentis, & conversionis potus in sanguinem potantis. Et ratione probatur, quia modus iste conversionis est possibilis, & per eum facile declaratur conuersio Eucharistica, & secundum eum verba consecrationis sunt vera: ergo.

Reliqui tamen Theologi partem negatiuam communiter tradunt: imò pars affirmatiua, quam Durandus tuetur, iam post Tridentinum erronea iudicatur, & merito: quia Tridentinum sess. 13. cap. 4. definit, per consecrationem fieri conversionem totius substantia panis in Corpus, & totius substantia vini in Sanguinem Christi. ubi particula *totius* denotatur, nihil quod substantiam panis & vini intrat, manere. Quod magis declarauit can. 2. dum idem definiens, addit: *Manentibus dumtaxat speciebus panis & vini*. Materia autem prima panis & vini non est species, neque accedens panis & vini, sed pars essentialis ipsorum, intrans substantiam & essentiam eorum.

Deinde pars nostra negatiua probatur, & affirmatiua Durandi ratione Theologica, rejicitur; quia in Eucharistia non est admittenda alia conuersio, quam ea quæ adequatur & commensuratur significationi verborum, quia tantum fit ex vi talis significationis, & quæ ea, quæ sufficit ad veritatem illorum, ipsorum significationi commensuratur, quia ex ea à posteriori deducitur: sed verba consecrationis non significant Corpus & Sanguinem Christi, ut habentia in se nouam materiam panis & vini informatam forma ipsius Corporis & Sanguinis, sed tantum significant Corpus & Sanguinem Christi simpliciter & absolute, sicut erant ante consecrationem; & ad veritatem commensuratur & conformem significationi ipsorum verborum non requiritur conuersio panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, ut habentia nouam illam materiam, sed sufficit conuersio in Corpus & Sanguinem Christi simpliciter & absolute, sicut erant ante consecrationem: ergo absque fundamento & contra rationem admittetur conuersio prædicta à Durando, quæ scilicet panis & vinum non desinant secundum materiam primam, & quæ fiat in Corpus & Sanguinem Christi, his addendo materiam illam, & quæ informetur ipsorum forma; sed admittenda est conuersio panis

panis in Corpus Christi, & vini in Sanguinem, qua Corpus & Sanguis sunt existentia & praesentia absque informatione illa, sicut erant ante consecrationem, & consequenter etiam desitio totius substantiae panis & totius substantiae vini, quia haec correspondet dictae existentiae & praesentiae Corporis & Sanguinis Christi.

Quod autem verba consecrationis etiam essent vera, quamvis conuersio fieret modo assignato à Durando (quia etiam tunc Corpus & Sanguis Christi essent sub speciebus) non sufficit ut conuersio illa admittatur, quia non essent vera veritate commensurata & conformi significationi eorum, sed veritate ipsorum significationem excedente, & ei non conformi. Unde quamvis conuersio à Durando assignata sit possibilis, & facilis intellectu, & secundum eam verba consecrationis essent etiam vera, non est admittenda, quia non est commensurata & conformis significationi verborum, ex vi cuius fit.

Ad testimonium verò Damasceni respondemus, eum vsum fuisse eo exemplo nutritionis, non ut in omnibus similitudinem ostenderet, sed ut aliquatiter explicaret, non esse Deo impossibilem conuersionem Eucharisticam ex eo, quod homini sit possibilis conuersio quae in nutritione fit.

DIFFICULTAS V.

Virum conuersio Eucharistica consistat formaliter in productione modi accidentalis praesentiae Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus.

Paludan. **P**aludanus in 4. dist. 11. quaest. 3. art. 2. partem affirmatiuam videtur tueri, nempe, conuersionem seu transubstantiationem Eucharisticam sitam esse formaliter in productione modi accidentalis praesentiae, quo Corpus & Sanguis ponuntur & sunt sub speciebus panis & vini: quod nonnulli Scotistae amplectuntur, existimantes esse sententiam Scoti. Et probari potest, quia ad veritatem verborum consecrationis sufficit, quod Corpus & Sanguis Christi constituantur sub speciebus panis & vini: hoc autem sufficienter fit productione dicti modi; ergo non est necessarium aliud pro conuersione Eucharistica. Patet consequentia, quia conuersio Eucharistica tantum assignatur & ponitur, ut verba consecrationis fiant vera.

Bellarmin. **Vasquez.** **Ægidius.** **Adamus.** Bellarminus verò 3. de Eucharistia c. 18. Vasquez disp. 181. c. 2. Ægidius quaest. 75. art. 4. Adamus q. 4. dub. 5. & communiter Theologi partem negatiuam tradunt, & merito: Primò ratione generali, quia conuersio non consistit in productione, sed tantum in desitione rei quae conuertitur, connotata etiam re in quam fit conuersio, ut dicemus Diffic. IX. quia rem conuerti in aliam, nihil aliud est, quam in eam aliam desinere seu transire. Secundò speciali ratione, quia alias conuersio Eucharistica non esset substantialis, seu non esset transubstantiatio, non solum ut est productio, quia per eam non produceretur substantia, neque modus substantialis, sed tantum accidentalis modus praesentiae; sed neque ut est conuersio, quia non esset transitus substantiae in substantiam absolute, & absque addito, sed esset transitus substantiae in modum accidentalem, seu

in substantiam sub tali modo accidentali, cum esset transitus substantiae panis & vini in modum illum accidentalem praesentiae, seu in Corpus & Sanguinem Christi, non absolute, sed ut acquiritur modum illum, quod est contra Tridentinum sess. 13. cap. 4. ubi absolute & absque addito dixit, dictam conuersionem fieri in Corpus & Sanguinem Christi, & conuenienter appellari transubstantiationem; & contra Ecclesiam in Missa Corporis Christi, absolute & absque addito dicentem:

*Quod in Carnem transi panis,
Et vinum in Sanguinem.*

Quod si respondeas Primò, conuersionem hanc esse substantialem, & transubstantiationem, non quatenus est productio, sed quatenus est conuersio; & hoc modo, non quia sit in substantiam tamquam in terminum ad quem, sed tantum quia est a substantia tamquam a termino a quo, & hoc sufficere ut sit substantialis, quia solus terminus a quo est qui conuertitur & transubstantiatur. Contra hanc responsionem est, quod transubstantiatio non tantum est & dicitur transubstantiatio, quia sit transitus substantiae, sed etiam quia est in substantiam, alias conuersio substantiae in solam quantitatem esset transubstantiatio, quod est falsum: & id denotatur particula illa *trans*, quia ea denotatur transitus ab vno in aliud eiusdem rationis, ut patet in transformatione, quae ideo dicitur transformatio, quia est transitus ab vna forma in alteram, & ob id Tridentinum capite illo 4. postquam dixit, in Eucharistia fieri conuersionem totius substantiae panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, subdit, *Qua conuenienter & proprie transubstantiatio est appellata.* quali dicit, ideo conuenienter appellatam esse transubstantiationem, quia est conuersio substantiae in substantiam. Unde quamvis solus terminus a quo dicatur conuerti & transubstantiari, quia conuersio & transubstantiatio consistit in transitu & desitione vnius in aliud, & solus terminus a quo sit qui transit & desinit esse in aliud, nihilominus conuersio dicitur substantialis, & transubstantiatio ex termino a quo, & ex termino ad quem, ob rationem dictam.

Quod si secundò respondeas, conuersionem hanc dici posse substantialem, & transubstantiationem, quia etiam aliquo modo terminatur ad substantiam, nempe Corporis & Sanguinis Christi. Contra hanc responsionem est, quod substantia Corporis & Sanguinis potius est subiectum dictae conuersionis, quia est subiectum productionis dicti modi, & ipsius modi, quam terminus illius, quia neque est terminus totalis illius, quia totum resultans ex ea actione, quod est terminus totalis, est aggregatum coalescens ex substantia illa Christi: & ex modo illo neque est terminus partialis formalis, quia terminus formalis actionis: vel est forma termini totalis, quamvis per actionem ipsam non producat, vel est entitas illa partialis, quae actione ipsa producitur: substantia autem Corporis & Sanguinis Christi neque est forma dicti aggregati, neque actione illa producitur, & ad summum est terminus partialis, quia est materia termini totalis, seu pars materialis illius; terminus autem materialis, qui in ratione termini non venit Philosophis in considerationem, non sufficit denominare actionem, & quamvis dicam

Etiam conuersionem denominaret substantialem; eam non denominaret substantialem absolute & absque addito, quia non esset in substantiam absolute & absque addito, sed in substantiam, ut acquirentem dictum modum accidentalem presentiae.

Ad rationem verò pro Paludano negamus; ad veritatem verborum consecrationis sufficere formaliter productionem dicti modi accidentalis, quia cum ea productione stare potest presentia panis & vini, & hac stante nequeunt verba illa esse vera.

DIFFICULTAS VI.

Verum conuersio Eucharistica consistat formaliter in productione modi substantialis, quo Corpus & Sanguis Christi constituuntur substantialiter sub speciebus panis & vini.

V Valentia disp. 6. q. 3. punct. 3. Ochagauia tractatu 10. q. 14. & plures recentiores partem affirmatiuam tuerentur, tum quia eo ipso dicta productio est conuersio substantiae panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, quia ex vi illius modi substantialis, quo Corpus & Sanguis Christi constituuntur substantialiter sub speciebus panis & vini, desinunt esse substantia panis & substantia vini sub illis speciebus, ac proinde desinunt esse absolute, seu destruuntur, quia nequeunt absque speciebus illis naturaliter conseruari; & consequenter substantia panis & substantia vini non desinunt in purum nihil, sed in Corpus & in Sanguinem Christi, & in hac conseruantur etiam, quia eo ipso hac conuersio est substantialis, sicut actio Incarnationis est substantialis, quamuis per ipsam non producatur Verbum, neque humanitas, ex eo solù quòd per eam produciatur substantialis modus vnionis humanitatis ad Verbum.

Vasquez verò disp. 181. cap. 3. Suarez disp. 50. sect. 4. Adamus q. 4. dub. 5. & plures alij partem negatiuam tradunt, & merito; quia nullus modus excogitari potest de nouo productus in Corpore & in Sanguine Christi, qui sit substantialis. Primò, quia nullus modus potest esse substantialis, qui non sit de integritate substantiae; quia qui est extra integritatem substantiae, est accedens; modus autem quo Corpus & Sanguis Christi sunt sub speciebus, est extra integritatem substantiae illorum, quia in caelo sunt absq; illo substantialiter integra, quia absque illo habent modum vnionis materiae & formae ex quibus constat, & modum vnionis cum substantia Verbi, quibus modis sunt substantialiter integra. Secundò, quia modus ab aduersarijs assignatus, vel est vnionis Corporis & Sanguinis cum accidentibus praedicamentalibus panis & vini, vel est modus existendi sub illis: nullo autem fundamento affirmari potest, modum vnionis cum accidentibus praedicamentalibus, neque modum existendi sub illis esse substantialem.

Et quamuis admittamus, in Eucharistia produci dictum modum substantialem, nequit conuersio Eucharistica in productione illius modi formaliter consistere. Primò, quia generaliter omnis conuersio formaliter consistit in desitione rei quae conuertitur. Secundò, quia conuersio Eucharistica non esset in Corpus & Sanguinem Christi saltem absolute, sed ad summum in Corpus & in Sanguinem Christi ut acquirentia modum illum.

Ad fundamentum ergo aduersariorum constat, dictum modum substantialem non esse possibilem; & quauis esset possibilis, non posse in productione illius conuersionem Eucharisticam consistere.

DIFFICULTAS VII.

Utrum conuersio Eucharistica consistat formaliter in productione Corporis & Sanguinis Christi.

Omittimus eos, qui dicunt, conuersionem Eucharisticam sitam esse in actione immediate terminata, v.g. ad Corpus Christi, panem in illud conuertendo, & nihil per eam producendo: quia isti absque fundamento aliquo id dicunt, imò contra rationem Philosophicam; secundum quam omnis vera & realis actio necessario est fieri alicuius termini, siue noui, quia nouiter producatur, siue antiqui, quia terminus antea productus conseruetur, quia agere concipi nequit absque fieri.

Inter eos ergo qui supponunt, omnem actionem realem esse productionem alicuius termini, Gabriel in 4. d. 11. q. 1. art. 3. du. 2. & lect. 40. in can. Suarez disp. 50. sect. 4. Egidius 74. art. 4. du. 5. Adamus q. 4. dub. 5. & plures recentiores in praesenti difficultate partem affirmatiuam tuerentur, nempe conuersionem Eucharisticam sitam esse in actione, quae sit productio Corporis & Sanguinis Christi, non de nouo; sed quae sit conseruatio Corporis & Sanguinis Christi in suo esse substantiali, siue indistincta ab ea qua in caelo conseruatur, continuata tamen ex vi verborum consecrationis, ut indicat Gabriel, siue noua & distincta qua nouiter conseruetur, ut docent Suarez & Egidius, quod indicare videntur Cyprianus Ep. 63. Ambrosius 4. de Sacram. c. 4. Damascenus 4. de Fide ca. 14. & Bellarion lib. de Verbis consecrationis, dum dicunt, in Eucharistia Corpus Christi creati, & ex pane fieri, & panem & vinum fieri Corpus & Sanguinem Christi.

Et ratione probatur: quia ut conuersio Eucharistica sit substantialis, necessaria est aliqua productio substantialis; haec autem esse non potest alicuius modi substantialis, ut vidimus, & quamuis posset esse, non sufficeret, ut esset in Corpus & Sanguinem Christi absolute & sine addito; ergo necessaria est productio ipsius substantiae Corporis & Sanguinis Christi, haec autem nequit esse prima productio eorum, quia ante conuersionem supponuntur producta, ergo est conseruatio illorum.

Bellarminus verò 3. de Eucharistia c. 18. Valentia pun. 3. Vasquez d. 181. Turrecremata opul. 14. disp. 1. du. 5. Ochagauia q. 14. & Bonacina d. 4. q. 3. Turrecremata pun. 6. partem negatiuam tradunt, nempe conuersionem Eucharisticam non esse actionem conseruatiuam Corporis & Sanguinis Christi, & merito: Primò, quia generaliter nulla conuersio consistit in productione, sed in desitione rei quae conuertitur, connotato tamen per se termino positio in quem desinit & conuertitur, quia rem in aliam conuertit, est in illam desinere. Verum est, rem connotatam per se pertinere ad conuersionem tamquam terminum secundarium in quem fit; imò etiam aliquo modo eadem proportionem actionem, per quam res connotata produciatur aut induciatur, pertinere per se, quamuis tantum secundario, tunc videlicet quando res, quae conuertitur, desinit esse ex vi productionis aut inductionis rei in quam fit conuersio.

Valentia.
Ochagauia.Vasquez.
Suarez.
Adamus.

Gabriel.

Suarez.

Egidius.

Adamus.

Bellarmin.

Valentia.

Vasquez.

Turrecrem.

Bonacina.

Addimus, non solum in dicta conseruatione non consistere formaliter conuerfionem Eucharisticam ob rationem dictam, sed neque posse pertinere per se adhuc secundario ad eam conuerfionem, eo modo quo productio aut inductio formae pertinent per se ad conuerfionem formae, quae definit & conuertitur in illam, quae producit, aut inducitur, quia illa tantum actio, quae est causa defitionis rei, & est connexa cum defitione, ipsa potest per se pertinere ad conuerfionem illius, alias nulla esset ratio, ob quam id quod definit, diceretur conuerfio in id quod producit & inducitur, sed conseruatio Corporis & Sanguinis Christi secundum se, seu in suo esse substantiali, non est causa defitionis panis, neque connexa cum ipso, sed ipsam defitionem omnino per accidens comitatur, quia substantia ipsa Corporis & Sanguinis Christi, quae in suo esse ea actione producit, aut conseruatur, non pugnat substantialiter cum substantia panis & vini, quia non est causa defitionis eorum.

Quod si primo respondeas, conseruationem Corporis Christi non in suo esse substantiali, sed prout est sub speciebus, esse causam defitionis panis, & connexam cum ipsa, quia Corpus Christi, prout est sub speciebus, est incoposibile cum substantia panis sub illis absque, quibus substantia ipsa nequit conseruari, & non desinere esse. Contra hanc responsionem est, quod conseruatio, qua Corpus Christi conseruatur sub speciebus, quamuis admittatur esse distinctam ab ea qua ante consecrationem conseruatur in caelo, nequit esse una tantum productio tendens in Corpus Christi, & altera in modum illum nullam habentes connexionem, sicut neque ipsarum termini; ergo quamuis productio istius modi esset causa defitionis panis, & connexa cum ipsa, non tamen conseruatio Corporis Christi, quia Corpus ipsum secundum se non est incoposibile in rerum natura cum substantia panis. Quod vero conseruatio Corporis Christi sit distincta a productione illius modi, & nullam habens connexionem cum ea, ex eo patet, quod Corpus Christi, & modus ille sunt entitates distinctae, & nullam habentes connexionem.

Et quamuis admittatur, quod una & eadem actio sit conseruatio Corporis Christi secundum se, & simul productio illius modi, nihilominus actio haec ratione sui non esset causa defitionis panis, quia Corpus Christi, prout sub speciebus panis, non est incoposibile cum substantia panis sub eisdem speciebus, quia Corpus Christi non est sub illis tamquam subiectum in quo ipsae recipiantur, & a quo in genere causae materialis sustententur, nec esse potest, ut dicemus Difficultate XI. quia ratione esset incoposibile cum substantia panis sub illis. Praeter hunc autem modum nullus alius esse potest in Corpore Christi existendi sub illis, qui sit incoposibilis cum modo, quo substantia panis est unita illis suis speciebus: quia in primis non est incoposibilis modus aliquis simplex praesentiae in Corpore Christi, quia istud potest esse Sacramentaliter praesens speciebus panis, & substantia panis potest simul perseverare unita illis, quamuis sic unita sit illis praesens circumscriptiue, quia modus vnus Sacramentaliter existendi alicubi non est incoposibilis cum praesentia circumscriptiua alterius in eodem loco, ut dicemus Difficultate XI. Deinde nec modus aliquis sustentandi accidentia absque eorum receptione & sustentatione

ne materiali potest esse in Corpore Christi, qui sit incoposibilis cum illo modo, quo substantia panis est unita suis accidentibus: quia in primis modus iste, sic sustentandi accidentia nequit esse in Corpore Christi, vel potius nequit ab eo prouenire, quia intelligi nequit, Corpus Christi accidentia illa sustentare absque ipsorum receptione & sustentatione in genere causae materialis, nisi in genere causae efficientis. In Corpore autem Christi esse nequit, vel potius actio & sustentatio efficienter prouenire, quia non ut a causa principali, ut patet; neque ut ab instrumento physico Dei, quia nequit assumi ad id ut instrumentum a Deo pro sola voluntate Dei, iuxta generalem doctrinam quam tradidimus Tractatu de Incarnatione Disp. IX. Difficultate I. V. & de Sacramentis in genere, Disp. III. Difficultate I. I. quia ad id nullam habet virtutem innatam, neque naturalem, neque obedientialem: quia in Corpore Christi nulla apparet proportio; nulloque vestigium talis virtutis innata. Et quamuis dicta sustentatio prouenire posset a Corpore Christi efficienter, nihilominus Corpus Christi sic sustentans accidentia, efficienter absque ipsorum receptione non est incoposibile, & pugnat cum substantia panis, ut unita suis accidentibus; quia Corpus Christi posset efficienter sustentare seu conseruare accidentia panis, non minus unita ipsi substantiae panis, quam separata ab ipsa; quia non minus posset conseruare illa unita ipsi substantiae dependenter ab ipsa tamquam a subiecto, quam separata independenter ab illa: imo posset conseruare accidentia illa adhuc unita ipsi substantiae tamquam subiecto independenter ab ipsa tamquam a subiecto, seu in genere causae materialis, sicut anima rationalis unita materiei tamquam subiecto, conseruatur a Deo independenter ab ipsa materia tamquam a subiecto, seu in genere causae materialis, & sicut a Deo potest conseruari accidens unitum subiecto independenter ab ipso subiecto actione non eductiua: ergo Corpus Christi efficienter sustentans accidentia panis, non esset incoposibile cum substantia panis sub illis: neque modus alius vnionis Corporis Christi cum accidentibus panis, qui non sit receptio ipsorum, & sustentatio materialis (quamuis sit possibilis) est incoposibilis cum substantia panis sub illis, quia nulla unio Corporis cum accidentibus panis absque ipsorum receptione & sustentatione in genere causae materialis apparet incoposibilis cum unione substantiae panis cum eisdem, ea ipsa recipientis. Praeter dictos autem modos nullus alius potest fundamentum aliquo verisimili assignari, saltem ratione cuius Christus nequeat esse sub speciebus panis, perseverante substantia panis sub illis, de qua latius Difficultate XI.

Quod si secundum respondeas, Quamuis substantia Corporis Christi secundum se, seu in suo esse substantiali, non sit incoposibilis cum substantia panis sub accidentibus, sit tamen incoposibilis, quasi moraliter ratione significationis, & veritatis verborum, quia Corpus Christi nequit sub accidentibus panis verè demonstrari, nisi substantia panis verè ab illis separatur, ac proinde nisi corrumpatur, quia ab eis separata nequit naturaliter & sine nouo miraculo conseruari. Contra hanc responsionem est, quod ex ipsa constat, conseruationem Corporis Christi in suo esse omnino per accidens se habere ad defitionem panis, &

cum

eum ipsa non esse connexam, quia substantia Corporis Christi secundum se, qua ratione est terminus conseruationis ipsius, quamuis facta ex vi verborum, non est impossibilis, & pugnans cum substantia panis, sed tantum Corpus Christi prout significatum & demonstratum verbis consecrationis, seclusa conseruatione ipsius: quia quamuis per impossibile à nullo conseruaretur, quia alias ex se ipso existeret absque actione conseruationis, nihilominus ex modo quo illud demonstramus sub speciebus panis, destruitur substantia panis; ergo conseruatio illa, quamuis admittatur fieri ex vi verborum, est impertinens ad conuersionem hanc. Addimus contra eandem responsum, Corpus Christi neque produci, neque conseruari ex vi verborum consecrationis, quia verba hæc ita ad sui veritatem præsupponunt & prærequirunt conseruationem Corporis Christi, ut si nunc annihilaretur, quamuis verba consecrationis proferuntur à Sacerdote, non poneretur Corpus Christi sub illis, neque verba fierent vera, quia Christus verbis consecrationis tantum contulit vim ponendi Corpus ipsius Christi sub speciebus, supposita permanentia seu conseruatione illius, ac proinde si conseruatio Corporis per se pertineret ad conuersionem, ex vi verborum non fieret conuersio, quia ex vi eorum non fieret conseruatio, quæ ad illam per se pertineret.

Quod si tertio respondeas, ad rationem conuersionis non requiri, quod productio vnus termini, & desitio alterius, inter quos est conuersio, connectantur ob impossibilitatem immediatam ipsorum terminorum inter se, sed sufficere quod connectantur ob remotam & mediatam impossibilitatem terminorum inter se, ut quando desitio vnus termini connectitur cum actione præuia, & prærequisita ad productionem alterius termini in quem fit conuersio, & quia substantia panis desinit esse ex eo quod ab ipsa separantur propria accidentia, & constituantur per se existentia, & separatio hæc est prærequisita ad conseruationem Corporis Christi sub illis: ideo conseruatio Corporis sub ipsis pertinet per se ad conuersionem, aut in ea formaliter consistit. Sed contra hanc responsum est Primo, quod substantia panis non desinit esse, quia accidentia ipsius ab ipsa separantur, sed potius est contrarium, ideo accidentia separantur, quia substantia desinit esse, ut postea expendimus. Secundò, quia conseruatio Corporis Christi sub speciebus panis non prærequirit separationem earum à substantia panis; quia, ut iam diximus, comparari potest sub illis simul cum substantia panis. Tertio, quia si substantia panis desinit esse, quia ipsius accidentia ab ipsa separantur, & per se existentia constituantur, potius substantia panis conuerteretur in accidentia illa per se existentia, quam in Corpus Christi.

Quod si quarto respondeas, ad rationem conuersionis non esse necessariam connexionem inter productionem alterius termini in quem fit conuersio, & inter desitionem termini qui conuertitur, sed sufficere connexionem earum, vel in agente, quia idem sit agens, quod producit vnum & corrumpit alterum; vel in voluntate & intentione agentis, quia non corrumpet vnum, nisi produceret alterum. Contra hanc responsum est, quod sicut non sufficit, quod vnum & idem agens producat vnam formam, & corrumpat alte-

ram, vel quod non corrumpet vnam, nisi produceret alteram, ut verè dicatur, quod generatio vnus est causaliter corruptio alterius, nisi alias formæ aliquam inter se habeant impossibilitatem, ita etiam non sufficit connexio in agente, neque in intentione illius, inter productionem vnus, & desitionem alterius, nisi alias inter se connexæ sint ob aliquam impossibilitatem inter rem productam & rem desinentem, ut vnus terminus dicatur fieri ex altero, vel alter in eum conuerti.

Deinde secundò pars nostra negatiua probatur, & affirmatiua aduersariorum rejicitur, quia verba consecrationis sunt causæ & instrumenta conuersionis Eucharistice, quia ad eam efficiendam sunt instituta à Christo; sed non sunt causæ & instrumenta conseruationis Corporis Christi, ergo conuersio Eucharistica non consistit in conseruatione Corporis Christi. Consequentia patet. Minor autem probatur, quia verba consecrationis non sunt causa physica ad id, ut iam diximus; neque sunt causa moralis mouendo, seu excitando diuinam voluntatem ad conseruandum Corpus Christi, quia Deus alias est motus, & conseruaret Corpus Christi, quamuis verba illa non proferrentur.

Quod si respondeas, quod quamuis verba consecrationis non moueant diuinam voluntatem ad antiquam conseruationem, qua Deus extra Eucharistiam conseruat Corpus Christi; quia adhuc verbis illis non prolatis illud conseruaret, mouent tamen diuinam voluntatem ad nouam conseruationem illius sub speciebus Sacramentalibus. Contra hanc responsum est, quod Corpus Christi vna tantum conseruatione totali, qua sufficienter in suo esse conseruatur à Deo extra Eucharistiam, etiam in Eucharistia conseruatur; quia idem esse Corporis Christi, & substantiale inuariatum perseverat in Eucharistia, ac erat extra illam; quamuis in Eucharistia illi addatur modus quidam accidentaliter existendi sub accidentibus; idem autem omnino esse substantiale nequit simul pluribus conseruationibus totalibus, & sufficientibus conseruari, sicut neque simul à pluribus causis totalibus pendere (ut diximus Tract. de Incarnat. Disp. 111. Diffic. v.) ob eandem omnino rationem; quia scilicet rem conseruat ab agente, est ab agente dependere, & eo indigere: ergo cum vna totali & sufficienti conseruatione extinguatur dicta indigentia rei, non poterit alia conseruatione simul conseruari, quia in ea re non superest indigentia alia, ratione cuius indigeat alia conseruatione, & ratione cuius ab agente dependet.

Ad testimonia verò Patrum ab aduersarijs adducta respondemus, eos tantum velle Corpus Christi ex vi consecrationis constitui sub speciebus panis, substantia ipsa panis destructa, & in illud conuersa: & ad rationem negamus, ad conuersionem substantialem esse necessariam productionem substantialem, sed sufficere desitionem, seu transiitum vnus substantia in aliam antea productam, ut dicemus Difficultate 18.

DIFFICULTAS VIII.

Utrum conuersio Eucharistica consistat in eo, quod id, quod erat panis, fiat Corpus Christi.

Caietanus q. 75. art. 4. partem affirmatiuam tuetur, nempe, conuersionem Eucharisticam consistere in eo, quod id quod erat panis, incipiat esse Corpus Christi.

Caetanus. Doctrina hæc adeo obscure traditur à Caietano, ut nonnulli ei attribuant dixisse, conuersionem hanc in eo consistere, ut per ipsam eadem numero entitas, quæ erat substantia panis, sit Corpus Christi post consecrationem: alij verò Caietano attribuunt dixisse, conuersionem Eucharisticam in eo consistere, ut per ipsam eadem entitas manens in specie infima panis fiat Corpus Christi. Neutrum tamen horum somniauit Caietanus, ut aduertit Vasquez disp. 181. c. 3. & attentè legenti Caietanum §. *Pro solutione*, constabit: quia Caietanus ita dixit per transubstantiationem fieri, ut id quod erat panis incipiat esse Corpus Christi, ut alferat terminum à quo transubstantiationis esse id quod erat panis secundum rationem panis, & terminum ad quem esse id, quod erat panis, incipere esse Corpus Christi, ita ut terminus ad quem non sit Corpus Christi secundum se & absolute, sed totum hoc, nempe *Corpus Christi esse id quod erat panis*, quod supra Corpus Christi secundum se tantum addit denominationem quamdam extrinsecam.

Vasquez. Vasquez verò ubi suprà, Turrianus dub. 7. & alij partem negatiuam merito tradunt, & affirmatiuam Caietani merito reijciunt, non solum ut ipsi falsò attribuitur, sed etiam ut à nobis explicatur.

Turrianus. Et in primis dicta doctrina, ut Caietano attribuitur, nempe eandem entitatem, quæ erat panis, esse post consecrationem Corpus Christi, quo supponitur post consecrationem manere entitatem, quæ erat substantia panis, præterquam quod est contra Tridentinum sess. 13. can. 2. dum ait, fieri conuersionem totius substantiæ panis, manentibus dumtaxat accidentibus, etiam est contra rationem; quia impossibile est, eandem entitatem destrui ut terminum à quo, & manere ut terminum ad quem, non solum secundum rationem singularem, ut patet, sed neque secundum rationem communem in ea entitate inuentam, quia re aliqua destructa, necesse est omnem gradum, & omnem rationem in ea repertam destrui, quia nullus gradus, nullaque ratio eiusdem entitatis re ipsa distinguitur ab alio gradu, & ab alia ratione.

Deinde dicta doctrina Caietani, ut à nobis explicatur, etiam est falsa, quia ut explicatur à nobis pro termino ad quem transubstantiationis, non assignat Corpus Christi secundum se & absolute, sed Corpus Christi esse id quod erat panis, quod supra Corpus Christi secundum se, addit denominationem quamdam extrinsecam, quod esse falsum, ostendimus Difficultate v.

DIFFICULTAS IX.

In quo ergo consistat conuersio Eucharistica formaliter.

Concludimus ergo, conuersionem, seu transubstantiationem Eucharisticam (id est natu-

ram & essentiam ipsius) sitam esse formaliter in sola destinatione panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, seu quod idem est, in sola destinatione panis & vini, ut relata ad Corpus & Sanguinem Christi. Ita Vasquez disp. 181. cap. 11. & 12. & Turrianus dub. 8. & tradidisse videntur S. Thomas quest. 75. art. 4. & Scotus in 4. dist. 11. q. 1. §. *Quantum ad tertium*.

Pro huius autem maiori intelligentia obseruandum est Primò, ad rationem conuersionis tria esse necessaria: Primò est, quod extrema illius sint positiua, quia carentia nõ dicitur in rem positiuam conuerti, neque econtrà res positiua in carentiam. Secundum est, quod res, quæ conuertitur, desinat esse, quia quod in suo esse permanet, non dicitur in aliud conuerti; & in his duobus Theologi omnes conueniunt. Tertium ad conuersionem necessarium est, quod res, quæ conuertitur, desinat esse ex vi illius rei in quam conuertitur, ad quod necessaria est impossibilitas & pugna inter eas res, ita ut res, in quam fit conuersio, sit quasi formaliter expellens & destruens rem quæ desinit esse & conuertitur; aliàs nulla esset ratio, ob quam res quæ desinit esse, diceretur conuerti in illam aliam, & in eam transire, quia ad id non sufficit quod vnus Angelus annihilaretur à Deo in eo instanti, in quo crearet alterum, non diceretur in hunc alterum ille conuerti. Ita tamen necessaria est pugna seu impossibilitas inter ea, quorù vnum in aliud conuertitur, & consequenter connexio inter destinationem illius quod conuertitur, & inter illud in quod fit conuersio, ut non sit necessaria pugna & connexio physica & ex natura rei, qualis est in conuersione formali seu formarum, sed sufficit pugna & connexio quasi moralis, & ex modo operandi, ita ut si conuersio fiat media significatione & demonstratione verborum, ad eam sufficiat pugna & connexio proueniens termino à quo, & termino ad quem conuersionis ex significatione, quia pugna hæc & connexio sufficit, ut vnus terminus dicatur destrui ex vi alterius, prout significati & demonstrati, & relati ad veritatem, quam ea significatio & demonstratio exigit.

Secundò obseruandum est, ex vi significationis verborum consecrationis Corpus & Sanguinem Christi fieri præsentia accidentibus, seu speciebus panis & vini, & sub illis constitui, & etiam desinare esse substantiam panis & vini, quia aliter verba consecrationis nequeunt verificari, ac proinde de facto in consecratione reperiri duplicem mutationem, vel quasi mutationem, nempe productionem præsentia, aut modi quo Corpus & Sanguis Christi sunt præsentia sub speciebus, aut ipsis vniuntur, & est vera mutatio: & destinationem substantiæ panis & vini, quæ est quasi mutatio, & non rigorosa ex defectu subiecti, quod transseat ab vno termino in alterum.

Tertiò obseruandum est, hanc duplicem mutationem, vel quasi mutationem, v. g. positionem Corporis Christi sub speciebus panis, & destinationem substantiæ panis, potuisse fieri à Christo, & à Sacerdotibus ex Christi institutione, alijs verbis, nempe, *Sit hic Corpus meum, & non sit substantia panis*, tunc tamen, quamuis fierent duæ istæ mutationes, quæ modò sunt propositione illa categorica, *Hoc est Corpus meum*, non tamen fieri eodem modo, quia tunc Christus, vel Sacerdos non excluderet

cluderet substantiam panis demonstrando Corpus Christi sub speciebus, & illud sub eis statuendo, quia ex vna parte substantia Corporis Christi, & substantia panis non sunt impossibiles ex natura rei sub eisdem accidentibus, vt supra diximus, & ex altera parte verba illa consecrationis demonstrantia, aut significatio verborum consecrationis demonstrantium Corpus Christi sub speciebus panis, ad sui veritatem non exigit desitionem substantiae panis. Verba verò, quibus modò fit cōsecratio, & sunt duæ dictæ mutationes, nempe *Hoc est Corpus meum*, ita demonstrant Corpus Christi sub speciebus panis, vt ad sui veritatē exigant desitionem substantiae panis, quia substantia Corporis Christi non potest dicta propositione categorica demonstrari sub illis speciebus, si sub illis perseveret substantia panis, vt diximus Diffic. 11. vnde desitio substantiae panis fit ad exigentiam Corporis Christi, prout istis verbis demonstrati, quia Corpus Christi, prout eis verbis sub speciebus panis demonstratum, est impossibile cum substantia panis sub illis, & ita Sacerdos, statuendo verbis istis Corpus Christi sub speciebus panis, dicitur destruere substantiam panis.

Ex dictis facili ostendi potest, in consecratione, v.g. Corporis Christi, veram & propriam conuersionem panis in Corpus Christi reperiri: quia sicut in naturalibus eo ipso, quod forma corrumpitur ad productionem vel introductionem alterius, dicitur conuerti in eam, ex vi cuius productionis vel introductionis corrumpitur, eodem modo in consecratione Corporis Christi panis dicitur conuerti in Corpus Christi, quia destructio panis fit à Deo ex vi Corporis, prout demonstrati sub speciebus panis, seu ad exigentiam Corporis, prout demonstrati sub illis, & non immediatè pro mera voluntate ipsius Dei, quia Corpus Christi (quamuis non ex natura rei, prout demonstratum tamen verbis consecrationis demonstratione relata ad veritatem, quam ea demonstratio ex institutione Christi exigit) est impossibile cum substantia panis sub speciebus ipsius panis, ac proinde cum ipsa in suo esse substantiali, quia absque miraculo nequit à suis accidentibus separata conseruari, & ita Deus ad exigentiam Corporis Christi, prout dicto modo demonstrati, & sic quasi moraliter impossibilis cum substantia panis, dicitur panem destruere, & consequenter eum in Corpus Christi conuerrere.

Ad dictam tamen pugnam seu impossibilitatem quasi moralem Corporis cum substantia panis requiritur in Corpore praesentia, aut modus existendi sub accidentibus panis, quia Corpus Christi non opponitur pani ex natura rei, sed tantum prout demonstratum sub accidentibus panis. Ad hanc autem demonstrationem requiritur dicta praesentia, aut vnio Corporis sub accidentibus panis, siue nouiter acquisita ex vi verborum, siue antiqua antea aliter à Deo facta non ex vi verborum consecrationis, quibus modò fit, quia haec antiqua praesentia, aut vnio etiam sufficit: quia quamuis Corpus Christi antea simul cum substantia panis esset praesens, aut vnium sub accidentibus; eo ipso quod verbis consecrationis demonstraretur, etiam fieret cōuersio panis in ipsum Corpus Christi, quia eo ipso, vt verba fierent vera, desineret substantia panis ad exigentiam Corporis Christi, prout demonstrati sub illis speciebus, vt verè de-

monstraretur. Est autem dicta praesentia aut vnio Corporis sub speciebus (siue noua siue antiqua) ad veritatem verborum requisita, non quia ipsa praesentia aut vnio secundum se significetur vel demonstretur verbis consecrationis, quia non significatur neque demonstratur nisi Corpus Christi secundum se, sed tantum requiritur tamquam conditio, vt Corpus possit sub illis demonstrari, quia si Corpus non esset praesens aut vnium sub illis, non posset sub eis demonstrari: vnde Corpus ipsum secundum se, & in suo esse substantiali est terminus pugnant, in quem dicitur panis conuerti, absque eo quod praesentia illa aut vnio intret rationem termini in quem fit conuersio.

His ergo suppositis, conclusio nostra probatur Primò, quia conuersio in nullo alio formaliter consistit, quam in transitu vnus rei in aliam; sed sola desitio, v.g. panis in Corpus Christi, est transitus panis in illud, ergo conuersio panis in Corpus Christi consistit formaliter in sola desitione panis in Corpus Christi, seu in desitione panis vt relata ad Corpus Christi.

In hac autem desitione panis in Corpus Christi, in qua formaliter consistit conuersio panis in illud, primò reperitur desitio ipsa panis, quae est ipse transitus; secundò reperitur non-esse panis, ad quod desitio ipsa immediatè tēdit tamquam ad terminum ad quem; tertio reperitur Corpus Christi ad quod desitio illa panis tendit mediatè tamquam ad terminum ad quem impossibilem positiuè cum pane, qui est terminus à quo dicta desitionis; & tandem quartò reperitur extrinseca denominatio, seu relatio, ratione cuius desitio panis dicitur desitio panis in Corpus Christi. Est autem denominatio haec seu relatio quid rationis, vt potè proueniens, & conueniens desitioni panis ex pugna & oppositione quasi morali Corporis cum substantia panis sub accidentibus ipsius panis, proueniente Corpori & pani ex demonstratione Corporis sub accidentibus panis relata ad veritatem, quam verba consecrationis habere debent ob institutionem Christi.

Quando ergo dicimus, naturam & essentiam conuersionis panis in Corpus Christi consistere in sola desitione panis in Corpus Christi, seu in sola desitione panis prout relata ad Corpus Christi, ita intelligendum est, vt natura & essentia conuersionis coalescat ex desitione ipsa (quia absque hac nequit esse transitus, in quo essentia conuersionis consistit) & ex relatione ipsa, seu ex respectu & connotatione ad Corpus Christi, quia absque hac relatione & connotatione desitio panis non est desitio in Corpus Christi, neque transitus in illud, sed tantum est desitio panis, ad eum modum quo productio termini ad quem non dicitur mutatio, nisi vt relata ad terminum à quo, & vt eum respiciens & connotans, quia aliter productio termini ad quem non est transitus subiecti ab vno termino in alterum, in quo essentia mutationis consistit, & ita natura mutationis coalescit ex productione termini producti, quem productio ipsa intrinsecè respicit, & ex connotatione & relatione extrinsecè ad terminum à quo ipsi productioni extrinsecè superaddita.

Ex quo constat, conuersionem panis in Corpus Christi non tantum terminari ad Corpus Christi, sed etiam ad non-esse panis, quia scilicet conuersio haec coalescit ex desitione panis, quae im-

mediate & quasi intrinsecè & essentialiter respicit non-esse panis, & ex dicta connotatione seu relatione ad Corpus Christi superaddita desitioni panis, ratione cuius desitio panis, quæ intrinsecè fit in non-esse panis, etiam dicitur fieri in Corpus Christi: & quia desitio tendens ad non-esse panis, est prior, & supponitur ad relationem illam ad Corpus Christi, & hæc relatio præsupponit desitionem, & ipsi superadditur, idèd conuersio primario terminatur ad non-esse panis, & secundario ad Corpus Christi, quamuis etiam per se, & quasi essentialiter. Imò non solum conuersio, sed etiam desitio ipsa non tantum primario & intrinsecè terminatur ad non-esse panis, sed etiam secundario ad Corpus Christi, quamuis solum extrinsecè ratione dictæ relationis ipsi desitioni superaddita & extrinsecè. Nihilominus tamen conuersio Eucharistica simpliciter & absolute dicitur fieri in Corpus Christi, & ad illud terminari, nõ verò ad non-esse panis, tum quia dicta relatio ad Corpus Christi est quasi forma, & ratio formalis conuersionis vltimò cõplens & perficiens conuersionem, quia ante relationem desitio panis in suo respectu intrinsecò, & in sua relatione intrinseca ad non-esse panis sistens, nondum est neque dicitur conuersio, quamuis sit pars essentialis, quasi materialis illius; tum etiam, quia desitio ipsa & relatio ipsi superaddita & superueniens, ex quibus rota essentia conuersionis completur, respiciunt Corpus Christi, quia dicta relatio est formaliter respectus ad Corpus Christi, & desitio ipsa illud respicit, quamuis secundario, & quasi extrinsecè ratione dictæ relationis ipsi superaddita, & ipsi conuenientis, ex eo quod desitio fiat ex vi Corporis Christi, prout demonstrati sub speciebus panis. Et quamuis positio Corporis Christi sub speciebus, quæ de facto reperitur (quia ante consecrationem non supponitur præsens sub illis, nec eis vnium, vt verè posset) sit prior desitione panis, quia panis desinit, ex vi Corporis prout sub speciebus demonstrati, ad quod de facto requiritur positio Corporis sub illis, quia hæc duo efficiuntur media significatione verborum, quibus primario & expresse significatur & demonstratur Corpus Christi sub speciebus, & desitio substantiæ panis non nisi implicite ex eo solum, quod est necessaria ad veritatem verborum; nihilominus dicta positio Corporis Christi non intrat conuersionem ipsam dictis verbis factam, sed tantum intrant dicta desitio & dicta relatio extrinseca, quia rem conuerti in aliam, directe loquendo tantum est in eam desinere & transire, in quo non includitur dicta positio (imò neque per se ad illam pertinet, quamuis per accidens de facto requiratur tamquã conditio) sed tantum dicta desitio & dicta relatio desitionis ad Corpus Christi.

Deinde conclusio nostra (nempe, conuersionem Eucharisticam, v. g. panis in Corpus Christi, sufficienter consistere in desitione panis in Corpus Christi, seu prout relata ad Corpus Christi) probatur, quia ad veritatem verborum consecrationis sufficit desitio panis facta in Corpus Christi: ergo id sufficit ad conuersionem seu transubstantiationem Eucharisticam, & non est aliud assignandum. Consequentia patet, quia Ecclesia & Tridentinum ex nullo alio, quàm ex veritate verborum consecrationis, conuersionem Eucharisticam deduxerunt.

Quod si respondeas Primò, Ecclesiam & Tri-

dentinum non deduxisse conuersionem Eucharisticam ex sola veritate verborum consecrationis, sed tamquam notum supposuisse, in Eucharistia fieri conuersionem, quæ sit magis conformis naturis rerum, dum non sit contra veritatem verborum: modus autem conuersionis magis conformis naturis rerum est, vt fiat per conseruationem Corporis Christi sub speciebus. Sed contra hanc responsionem est primò, quod sit aperte contra Tridentinum, dum ait, Ecclesiam sibi semper persuasum habuisse, in Eucharistia fieri conuersionem totius substantiæ panis in Corpus Christi, quia Christus verè dixit, Corpus suum esse quod sub speciebus panis offerebat: ergo ex sola veritate, & non aliunde, Ecclesia & Tridentinum dictam conuersionem deduxerunt. Secundò contra eandem responsionem est, quod modus conuersionis à nobis assignatus, præterquam quod est sufficiens ad veritatem verborum, etiam est magis facilis & connaturalis, quàm alij, quia pauciora inuoluit miracula: imò soli conuersioni à nobis assignatæ conuenit vera ratio conuersionis quæ sita est in desitione vnius in aliud, non verò eis actionibus, neq; alijs rebus quæ assignantur ab alijs Doctoribus.

Quod si secundò respondeas, Ecclesiam & Tridentinum ex veritate verborum non collegisse conuersionem substantialem, sed conuersionem substantiæ in substantiam, & ita eam appellasse transubstantiationem, & non conuersionem substantialem, & ad hanc, quæ necessariò concedenda & admittenda est in Ecclesia, & non fuit deducta ab Ecclesia neque à Tridentino, necessariam esse productionem substantialem. Contra hanc responsionem est Primò, quod ad mysterium Eucharistiæ sufficit, fateri & admittere conuersionem substantiæ in substantiam, quæ dicatur transubstantiatio, & Ecclesia nullum alium modum conuersionis docuit, neque agnouit. Secundò, quod conuersio substantiæ in substantiam, consistens in desitione vnius in aliam (qualem diximus esse conuersionem Eucharisticam) debet substantialis appellari, quia terminus à quo, & terminus ad quem, illius sunt termini substantiales, & absque dubio appellata est substantialis à Tridentino, dum ab ipso appellata est transubstantiatio, quia id nomen transubstantiationis appellatur.

Quod si tertio respondeas, Ecclesiam & Tridentinum collegisse transubstantiationem Eucharisticam ex veritate verborum, sed non ex veritate speculatiua, quia verba hæc possent esse speculatiue vera, absque eo quod fieret aut facta fuisset conuersio, vt contingeret si Deus ante prolationem verborum posuisset Corpus Christi sub speciebus panis, & destruxisset substantiam panis, vel eam ab illis speciebus separasset, sed ex veritate practica, quia verba efficiunt quod significant; ergo verborum consecrationis Corpus Christi, quod illis significatur, reipsa producit: ergo in ipsius productione consistit dicta conuersio, quia hæc ex veritate practica verborum deducitur. Contra hanc responsionem est, quod quamuis conuersio Eucharistica non deduceretur ex veritate speculatiua verborum, sed tantum ex practica & factiua, sed non deduceretur ex veritate factiua quorumcumque, sed tantum eorum, quæ, præsupposita antiqua productione Corporis Christi, necessaria sunt ad eorum veritatem. Hæc autem necessaria tantum sunt, desitio substantiæ panis, & positio Corporis

ris Christi sub speciebus panis; præsertim quòd falsum est, Ecclesiam & Tridentinum non deduxisse conuersionem Eucharisticam ex veritate speculatiua: quia hæc tantum est propriè & absolute veritas; & quæ in responsione dicitur veritas practica, non tam est veritas, quàm significatio. Deducitur autem conuersio Eucharistica ex dicta veritate speculatiua, quamuis aliàs absq; conuersione poruerint verba esse speculatiue vera, quia Ecclesia & Tridentinum vt notum supponunt, ante prolationem verborum non fuisse facta duo illa miracula, positionem videlicet Corporis Christi sub speciebus panis, & destructionem substantiæ panis, sed potius fieri vi significationis verborum. Deducitur autem conuersio Eucharistica ex veritate speculatiua à posteriori, & ex significatione à priori, quia significatio est prior, & causa conuersionis & veritas est posterior, & quasi effectus conuersionis.

Quòd si Quartò respondeas, ex veritate verborum consecrationis colligi positionem Corporis Christi sub speciebus panis, ad quam necessaria est noua productio Corporis Christi sub speciebus, quia Corpus Christi præsupponitur existens in celo, & idem Corpus nequit in nouo loco poni perseverans, aut existens in alio, absque noua productione illius Corporis, ac proinde ex veritate verborum consecrationis deduci eam nouam productionem, & in ea consistere conuersionem Eucharisticam. Contra hanc responsionem est, quòd ad positionem Corporis Christi sub dictis speciebus, quamuis existentis in celo, & existentis sub alijs speciebus panis, non est necessaria noua productio Corporis Christi sub illis, quia sufficit productio nouæ præsentiae, aut noui modi vnionis Corporis cum speciebus, vt dicemus Difficul. xi.

Id autem, quòd dictum est de conuersione Eucharistica, nempe consistere in desitione panis & vini, & in relatione extrinseca, seu rationis ipsius desitionis ad Corpus & ad Sanguinem Christi, eadem proportionem dicendū est de conuersione naturali, quòd scilicet non consistat in productione, neque in inductione rei aut formæ rei in quam fit conuersio (quamuis ad conuersionem naturalem per se pertineat eadem proportio, qua terminus ad quem ipsius, quia ipsa productio aut inductio est causaliter desitio termini ad quem) sed tantum in desitione rei quæ conuertitur & desinit esse, & in relatione extrinseca, seu rationis ad rem, in quam fit desitio & conuersio, ratione cuius relationis dicitur in eam rem desinere & transire. Et quamuis dicta relatio, qua vltimò completur conuersio, tam Eucharistica quàm naturalis, sit rationis, nihilominus conuersio absolute & simpliciter dicitur realis, & esse à parte rei, ex eo quòd materiale ipsius relationis, & fundamentum est à parte rei: sicut ob eandem rationem Sacramenta dicuntur realia, & esse à parte rei, quamuis ratio formalis, qua vltimò complentur, sit significatio Sacramentalis, quæ est quid rationis.

Ex dictis constat, conuersionem Eucharisticam non esse propriè mutationem, quia desitio panis & vini, in qua consistit, non est propriè mutatio, quia ipsi desitioni deficit subiectum, quòd possit aliter se habere nunc quàm prius, & transire à termino à quo ad terminum ad quem, in quo consistit vera & propria ratio mutationis.

DIFFICULTAS X.

Quomodo Corpus & Sanguis Christi possint enuntiari de pane & vino ratione conuersionis Eucharisticae.

Conueniunt Theologi, propositiones, in quibus vitur verbo *conuersionis* & *transitus*, vt quando dicimus, *Panis conuertitur*, aut *transit in Corpus Christi*, esse veras & proprias, vt ex suprà dictis patet.

Est tamen difficultas circa duo genera propositionum, quarum aliæ sunt in quibus reperitur Verbum *Fio*, & aliæ in quibus reperitur Verbum *Sum*. Supponimus autem, propositiones prioris generis, in quibus reperitur Verbum *Fio*, solere duobus modis enuntiari: vno modo, quando Corpus Christi dicitur de pane cum Præpositione *ex* aut *de*, vt quando dicimus, *Ex pane*, aut *de pane fit Corpus Christi*; altero modo absque Præpositione in nominatiuo, vt quando dicimus, *Panis fit Corpus Christi*.

Hoc ergo supposito, circa hoc prius genus propositionum S. Thomas quest. 75. art. 8. Sotus in 4. s. Thomas. dist. 9. q. 2. art. 8. & Henriquez Quodlib. 9. q. 9. do. Sotus. cent, dictas propositiones, in quibus reperitur Præpositio *ex*, esse veras & proprias, quia Præpositio *ex* tantum denotat habitudinem termini à quo, & panis verè est terminus à quo conuersionis Eucharisticae: eas verò propositiones, in quibus reperitur Præpositio *de*, esse improprias, quia Præpositio *de* denotat causam consubstantiali, consubstantialitas autem in transmutationibus attenditur penes subiectum commune utriusque termino, quòd non reperitur in conuersione Eucharistica. Et ideo dicti Doctores aduertunt, similes propositiones apud Patres inuentas ita explicandas esse, vt Præpositio *de* non denotet habitudinem subiecti communis, sed termini à quo.

Alexander 4. par. q. 10. memb. 6. art. 2. Gabriel in 4. dist. 11. q. 1. art. 3. dub. 1. & Ledesma 1. par. 4. Gabriel. q. 16. art. 18. docent, omnes dictas propositiones, tam eas in quibus reperitur Præpositio *ex*, quàm eas in quibus reperitur Præpositio *de*, esse in rigore & secundum proprietatem veras, quia utraque dicta Præpositio vtrius modo accipi possit, secundum proprietatem nempe, & prout dicit habitudinem termini à quo, & prout dicit habitudinem subiecti communis.

Vasquez verò disp. 181. num. 154. docet, & me. Vasquez. ritò, omnes dictas propositiones, tam eas in quibus reperitur Præpositio *ex*, quàm eas in quibus reperitur Præpositio *de*, non esse in rigore veras, sed tantum in sensu improprio, non ratione dictarum Propositionum *ex* & *de*, quia utraque Præpositio vtrius dicto modo accipi potest secundum proprietatem, sed ratione Verbi *Fio*, quia hoc Verbum nequit in dictis propositionibus actionem Corporis Christi significare, quam tantum Verbum *Fio* propriè significat, sed tantum successionem Corporis Christi, vel additionem illius, quam Verbum *Fio* improprie significat. Et ideo quando in Patribus inueniuntur, explicandæ sunt in hoc sano sensu, quamuis improprio.

Circa alias propositiones, in quibus etiam reperitur Verbum *Fio*, & Corpus Christi dicitur de pane

pane in nominatio, ut quando dicimus, *Panis sit corpus Christi*, Bonaventura in 4. dist. 11. par. 1. distinctionis, art. unico, q. 6. docet, illas esse in rigore & proprie veras, & concedendas, quia Verbum *Fio* etiam significat transitum, & panis verè & proprie transit in Corpus Christi.

Alexand. S. Thomas, Gabriel, Sotus, Ledesma, Valquez docent, non esse veras in rigore, & secundum proprietatem, & merito: quia ut aliquid proprie dicatur fieri aliud, necessarium est quod sit subiectum commune utrique termino transmutationis: & idèd quamvis in Patribus reperiantur, explicandæ sunt in sano sensu, quamvis improprio, ita ut Verbum *Fio* significet transitum & conversionem. Addit Gabriel, & non immeritò, quod ut aliquid dicatur proprie fieri aliud, necessarium sit quod subiectum commune utrique termino sit completum & totale. Et idèd non est verum secundum proprietatem, quod semen fiat homo, benè tamen, quod calidum fiat frigidum.

Circa posterius genus propositionum, in quibus reperitur Verbum *Sum*, ut quando dicimus, *Panis erit Corpus Christi*, & *id quod erat panis, est Corpus Christi*, Alexander, Valquez, & communiter Theologi docent, illas esse in rigore & secundum proprietatem falsas, & merito: quia ut ex se patet, panis, aut id quod est panis, nūquam erit Corpus Christi. In Confessione verò Berengarii approbata in Concilio Romano sub Nicolao II. & relata à Gratiano in can. *Ego Berengarius*, de Consecratione, dist. 2. ubi dicitur, panem & vinum post consecrationem non solum esse Sacramentum, sed etiam Corpus & Sanguinem Christi, Verbum *Sum*, ut relatum ad Sacramentum, quod convenit pani & vino ratione suorum accidentium, seu suarum specierum, sumitur proprie pro *esse*, & ut refertur ad Corpus & Sanguinem Christi, sumitur improprie pro *transire*, quod convenit pani & vino ratione propriæ substantiæ, ut etiam diximus Difficultate 11. ubi confessionem Berengarii latius exposuimus.

DIFFICULTAS XI.

Utrum Corpus Christi, in celo aut in alio loco existens, possit esse sub speciebus panis simul cum substantia panis.

Bonavent. Capreol. Marsil. Ferrarier. Bonaventura in 4. distin. 11. 1. parte, dist. 13. art. 10. q. 3. Capreolus q. 1. art. 3. Marsilius in 4. q. 8. & Ferrarieris 4. contra Gentes c. 63. docent, Corpus Christi ante consecrationem in celo, aut in loco alio existens, si ibi perseveret, non posse constitui sub speciebus panis, nisi destructa substantia panis, & in Corpus Christi conversa; quia existimant, corpus antea in loco existens, non posse incipere esse ubi antea non erat, nisi vel deferendo antiquum locum, vel per conversionem alterius substantiæ in alio loco existentis in ipsum: ergo Corpus Christi perseverans in celo, aut in alio loco, & eum non deferens, nequit fieri præfens speciebus panis, nisi propria substantia panis destruat, & convertatur in Corpus Christi.

Scotus. Durandus. Richardus. Sotus. Caietanus. Suárez. Valquez. Scotus verò in 4. dist. 10. Durandus dist. 11. q. 1. Richardus art. 1. q. 1. Sotus dist. 9. quæst. 2. art. 2. Caietanus quæst. 75. art. 1. Suárez disp. 49. & Valquez disp. 182. docent, Corpus Christi in celo, aut in alio loco existens, & in eo perseverans,

posse fieri præfens saltem Sacramentaliter sub speciebus panis, substantia propria panis sub ip-
tis perseverante; & merito: quia nulla in eo apparet contradictio seu repugnantia. Quia si id repugnaret, maximè vel, quia repugnat, Corpus Christi existens & perseverans circumscriptivè in celo, vel in alio loco fieri simul præfens in alio, vel quia repugnat, duas substantias esse simul præfentes in eodem loco; vel quia specialiter repugnat, substantiam alienam fieri simul præfentem accidentibus, quibus propria substantia sit & perseveret præfens. Sed nullum horum trium repugnat: ergo. Et in primis, non repugnat, Corpus Christi existens & perseverans circumscriptivè in celo, vel in alio loco, fieri simul præfens in alio saltem Sacramentaliter, quia de facto existens & perseverans circumscriptivè in celo, sit Sacramentaliter præfens quantitativè & alijs accidentibus panis existentibus in terra. Deinde non repugnat, duas substantias esse simul præfentes in eodem loco, quia id etiam circumscriptivè contingit in natiuitate Christi ex Virgine, in qua corpus Christi fuit penetratum cum corpore Virginis, & in Ascensione Christi ad celos, in qua corpus Christi fuit penetratum cum illis. Et tandem non repugnat, substantiam alienam fieri simul præfentem accidentibus, quibus propria substantia sit & perseveret præfens, quia nullo firmo fundamento dici potest, substantiam alienam corpoream non posse fieri à Deo præfentem accidentibus alienis, quibus substantia propria sit & perseveret præfens, quia hoc nullo firmo fundamento negari potest, eo ipso quod substantia aliena & propria possint esse simul præfentes in eodem loco, ut esse possunt, quia eo ipso substantia aliena, si alias non maneat sensibilis ratione suorum accidentium, erit occultata sub accidentibus alterius substantiæ.

Addimus, Corpus Christi non solum posse fieri præfens sub speciebus panis, perseverante sub illis substantia panis, sed etiam ea perseverante posse eis vniri, quia potest à Deo illis vniri tamquam purum extremum non sustentans illa, quia sic nulla erit impossibilitas propriæ, & substantiæ Corporis Christi, quia si ex vnione substantiæ Corporis Christi ad accidentia aliena panis aliqua impossibilitas proveniret, ex eò maximè esset, quod accidentia illa eo ipso sustentarentur, & sufficienter à substantia Corporis Christi, & nullo modo à propria; ac proinde separaretur ab illis propria, & vnio destrueretur. Quod autem Corpus Christi possit illis vniri, negari non potest: quia etiam Angelus vnitur corpori, quod est difficilius, quia ambo sunt entia per se existentia, & vnum spirituale, & alterum materiale. Quod verò possit illis vniri ut purum extremum non sustentans illa, probatur exemplo Angeli, qui vnitur corpori ut purum extremum non sustentans illud: & etiam ratione, quia repugnat, quod illa sustentet materialiter, seu in genere causæ materialis; quia repugnat, quod aliena substantia sit causa materialis alienorum accidentium, quia hæc sua natura tantum respiciunt propriam substantiam ut causam materiale, quia ab ea sola in eo genere dependent, & etiam repugnat, quod illa sustentet efficienter, seu in genere causæ efficientis, quia repugnat, alienam substantiam adhuc ut instrumentum efficienter conferuare accidentia aliena extra subiectum. Et quamvis Corpus Christi vnitum accidentibus panis,

panis posset ut causa materialis illa sustentare, etiam posset substantia panis illa materialiter sustentare utraque substantia, nempe Corporis Christi & panis partialiter concurrente suo passivo concursu, seu sua partiali passione.

Vnde Corpus Christi potuit fieri præsens, & uniti accidentibus panis, perseverante substantia panis sub illis, ac proinde substantia panis non definit esse ex vi presentie & unionis Corporis Christi sub illis, sed tantum ex vi Corporis Christi prout demonstrati verbis consecrationis ob impossibilitatem moralem provenientem illis ex his verbis tamquam ex instrumento morali.

Ad rationem ergo aduersariorum constat, corpus antea in loco existens, posse à Deo constitui ubi antea non erat, absque eo quod deserat locum antiquum, & absque eo quod altera substantia in alio loco existens in ipsum conuertatur.

Observandum est, ut optime Vasquez, Corpus Christi de facto non fieri præsens, & unitum speciebus panis actione aliqua substantiali, quia Corpus Christi producatur aut conferretur, quia per eam tantum potest produci substantia Corporis Christi, & non etiam modus aliquis præsentiæ & unionis cum speciebus panis, quia talis modus debet actione aliqua distincta produci, cum sit entitas distincta à substantia Corporis Christi. Modus ergo præsentiæ & unionis, quo Corpus Christi fit præsens & unitum speciebus, producitur alia actione distincta: quia quamvis de facto sit necessaria ad conuersionem panis in Corpus Christi, in ea tamen non consistit conuersio, neque per se pertinet ad illam; est autem de facto necessaria tamquam conditio ad conuersionem, ut Corpus Christi, quod de facto ante consecrationem non est præsens speciebus panis, neque illis unitum, fiat præsens & unitum, ut sic possit demonstrari. Vnde substantia panis non destruitur ex vi positionis Corporis Christi sub illis, sed ex vi Corporis ut demonstrati sub speciebus.

DIFFICULTAS XII.

Utrum panis & vinum in conuersione Eucharistica annihilentur.

EX dictis constat, post consecrationem nihil substantiæ panis & vini manere, sed tantum ipsorum accidentia: superest tamen difficultas, An definitio substantiæ ipsorum sit annihilatio.

Scotus.
Mator.
Ocham.
Gabriel.
Angelus.

Scotus Quodlib. 20. art. 3. & in 4. dist. 11. q. 4. Maior q. 1. Ocham in 4. q. 6. dub. 7. Gabriel in can. lect. 40. & 41. & Angelus v. Eucharistia 1. n. 3. docent, definitionem substantiæ panis & vini in Eucharistia esse annihilationem, quia substantia panis & substantia vini ita definiunt, ut nihil ipsarum remaneat, quamuis maneat ipsarum accidentia; ergo definitio earum est annihilatio, quia ad nihil ipsarum terminatur. Et confirmatur, quia si substantia panis & substantia vini, quæ fuerunt sub accidentibus, reproducerentur secundum se totas, verè crearentur, quamuis ad ipsarum reproductionem præsupponerentur earum accidentia: ergo e contra definitio earum secundum se totas erit annihilatio, quamuis remaneant earum accidentia.

S. Thomas.
Caietanus.
Suarez.
Vasquez.
Becanus.

S. Thomas verò, Caietanus, & recentiores Thomista q. 7. art. 3. Suarez disp. 50. sect. 7. Vasquez disp. 183. Becanus c. 18. q. 5. Adamus q. 4. dub. 3. &

communiter Theologi docent, definitionem substantiæ panis & vini non esse annihilationem, & merito: quia definitio substantiæ panis & vini non tendit in purum nihil, quia ita tendit in nihil substantiæ panis & vini, ut etiam tendat & per se, quamuis secundario, in Corpus & in Sanguinem Christi, quia substantia panis & vini ita definit primario in nihil sui, ut etiam per se, quamuis secundario, definit in Corpus & Sanguinem Christi, quia definit ex vi Corporis & Sanguinis prout demonstrati, ob oppositionem & pugnam quasi moralem inter illa, ipsis provenientem ex verbis consecrationis, quæ sunt instrumentum morale. Quod autem in aliud definit, & conuertitur, quamvis in nihil sui, non dicitur omnino & purè annihilari, seu in nihilum redigi: quia quod sic tendit in nihil sui, ut etiam tendat in aliud ob quod in illud aliud conuertitur, non dicitur absolute & purè annihilari; & definitio rei, quæ tendit in aliquid, quamvis etiam tendat in nihil ipsius rei quæ definit esse, non potest absolute & omnino dici annihilatio, sed conuersio: quod autem in aliud conuertitur, non dicitur omnino perire & in nihilum redigi, quia dicitur quodammodo manere in eo in quod conuertitur.

Ex quo constat ad rationem Scoti. Ad confirmationem verò concedimus, quod si tota substantia panis & vini reproduceretur sub speciebus, crearetur, quia tota illa ratione materiæ primæ, ex qua fieret forma, fieret ex nihilo: quia quod accidentia illius præsupponerentur, non obstarat creationi illius, quia ex una parte reproductio illius non tenderet in accidentia, & ex altera parte accidentia non veniunt in considerationem in productione substantiæ, quia non pertinet ad esse illius, ob quod substantia aliqua potest creari; quamvis eius accidentia non creentur, sed de eius potentia educantur. Et ob hanc rationem definitio panis & vini non definit esse annihilatio, quia remaneant ipsorum accidentia, sed quia ita tendit in nihil substantiæ ipsorum, ut etiam tendat in aliquid, quavis alienum. Ad confirmationem ergo in forma concedendum est Antecedens, & neganda Cōsequencia, quia definitio panis & vini non definit esse annihilatio, quia remaneant eorum accidentia, sed quia etiam tendit in aliquid, quavis alienum, nempe in Corpus Christi.

DIFFICULTAS XIII.

Utrum quælibet res creata possit totaliter in quamlibet aliam rem creatam conuerti.

Durandus in 4. dist. 11. q. 2. & 3. docet, nullam substantiam creatam integram seu totalem posse in alia conuerti, quia definitio totius substantiæ integræ est annihilatio; ergo nequit esse conuersio.

Scotus in 4. dist. 11. q. 2. Caietanus & recentiores Thomista q. 7. art. 4. docent, quamlibet substantiam creatam integram posse conuerti in quamlibet aliam creatam, quia non est maior ratio ob quam tota substantia panis conuertatur in Corpus Christi, & tota substantia vini in eius Sanguinem, quam quælibet alia substantia creata integra in quamlibet aliam, quia in alijs non reperitur peculiaris aliqua repugnantia.

Paludanus verò in 4. distinct. 11. quæst. 3. & Paludanus Vasquez disput. 184. cap. 2. docent, & merito, Vasquez. non quamlibet substantiam integram posse conuerti

ueri in aliam, posse tamen aliquas in alias, imò in quamlibet.

Pro huius autem conclusionis explicatione & probatione reuocandum est in memoriam Primò, ad conuersionem requiri connexionem inter definitionem rei quæ conuertitur, & inter rem in quam fit conuersio: ad connexionem autem inter illas requiritur, vt esse rei, in quam fit conuersio, sit ita pugnans & impossibile siue moraliter siue physice cum esse rei quæ conuertitur, vt hæc verè desinat esse in rerum natura, ex vi alterius rei in quam conuertitur.

Secundò in memoriam reuocandum est, inter substantias integras non posse esse pugnam physicam in esse substantiali ipsarum, quia physice & ex natura rei quælibet substantia integra potest simul cum quolibet alia produci, & esse, & permanere; neque posse inter illas pugnam aliquam ex sola voluntate Dei immediatè prouenire, neque ex alio capite, nisi ex vi significationis verborum, ex qua nequit alio modo inter illas esse pugna, nisi media enuntiatione demonstratiua illius substantiæ, in quam facienda est conuersio, ratione accidentium sensibilium substantiæ quæ conuertenda est, ita demonstrando sub accidentibus sensibilibus huius substantiæ alteram substantiā in quam fit conuersio, vna indiuidua & categorica enuntiatione non significata expressè definitione substantiæ quæ conuertenda est, vt eo ipso, quasi secundariò res conuertenda debeat desinare esse, quia sub accidentibus sensibilibus ipsius nequeat substantia aliena enuntiatione illa demonstrari, nisi absit propria.

His ergo suppositis, probatur, substantiam creatam spiritualement non posse in aliam, neque spiritualement neque corporealem, conuerti, quia substantia spiritualis non pendet in suo esse à suis accidentibus spiritualibus, quia ab illis separata potest naturaliter & absque miraculo conseruari; & ita, quamuis quælibet alia substantia integra posset sub illis ad intellectum demonstrari enuntiatione categorica, propria tamen substantia non desineret esse ex vi illius demonstrationis, sed tantum separaretur à suis accidentibus; ergo non conuertetur, quia quod non desinit esse, non conuertitur.

Quòd si respondeas, conuersionem posse fieri non tantum enuntiatione demonstratiua, sed etiam Verbo *Fio*, aut *conuerto*, dicendo, *Panis fiat Corpus*, aut *Panis conuertatur in Corpus Christi*. Contra hanc responsionem est, quòd quamuis vtrius oratione dicta speculatiue denotetur connexio & pugna ad conuersionem requisita, quia vnum fieri aliud, aut in aliud conuerti, illas denotat, neutra tamen oratio sua significatione potest (quamuis ex institutione Christi veritatem exigeret) efficere, quòd vna substantia, prout significata in ea oratione, sit causa vt alia substantia in eam desinat esse; quia non ita significat vnam, vt ad exigentiam talis significationis, vt euadat vera, fiat desinitio alterius, quia hoc tantum fieri potest oratione categorica demonstratiua, quia per hanc substantia illa in quam fit conuersio, ita demonstratur, vt ad veritatem demonstrationis ipsius substantiæ necessaria sit desinitio alterius, quamuis desinitio hæc non significetur expressè: quia qui sic demonstrat, dicitur faciendo vnum, vel demonstrando vnum, destruere aliud; qui verò dicit, *Panis fiat Corpus Christi*, aut *Panis conuertatur in*

Corpus Christi, non dicitur destruere vnum faciendò, vel significando aliud, ac proinde vt vera fiant orationes istæ, debet subsequi conuersio, quæ fiat enuntiatione demonstratiua, quia nequit conuersio aliter fieri.

Deinde probatur, substantiam creatam corporealem integram seu totalem posse totaliter conuerti in quamlibet aliam creatam, siue corporealem siue spiritualement. Et in primis posse in aliam corporealem totaliter conuerti, constat in Eucharistia, in qua substantia panis & vini totaliter conuertitur in Corpus & Sanguinem Christi, vt semper sensit Ecclesia, & definit Tridentinum sess. 13. cap. 4. Trid. Vnde sententia Durandi sustineri nequit, & fundamentum ipsius inane est, vt constat ex Difficultate præcedenti. Et id declaratur simul & probatur, quia ex vna parte substantia corporalis potest ita fieri præsens, aut vniri accidentibus sensibilibus alterius substantiæ corporalis, vt possit sub illis enuntiatione categorica demonstrari, sicut Corpus Christi sub accidentibus panis, & Sanguis Christi sub accidentibus vini; & ex altera parte substantia illa altera, sub cuius accidentibus sensibilibus demonstratur, non potest non desinare esse, secluso miraculo, à suis accidentibus separata.

Quòd verò substantia corporalis creata integra possit in spiritualement conuerti, probatur, quia ex vna parte etiam substantia spiritualis potest ita fieri præsens, aut vniri accidentibus sensibilibus substantiæ corporalis totalis, vt possit sub illis propositione categorica demonstrari, vt etiam contingit Corpori Christi in Eucharistia, quamuis existenti modo quasi spirituali; & ex altera parte substantia illa corporalis, sub cuius accidentibus substantia spiritualis demonstrari potest, debet desinare esse ad exigentiam substantiæ spiritualis prout demonstratur, quia ex eo contrahit pugnam quandam quasi moralem, ratione cuius debet à suis accidentibus separari, sine quibus nequit naturaliter conseruari.

Boëtius verò lib. de Duabus naturis, & Augustinus lib. 7. de Genesi ad lit. cap. 12. dum dicunt, *corpus non posse conuerti in substantiam incorpoream*, loquuntur non de conuersione totali, de qua nos loquimur, sed tantum de conuersione formali, in qua manet subiectum commune vtriusque extremo, vt eos exponunt Maior in 4. dist. 11. q. 1. & Vasquez num. 18.

Ad rationem ergo pro Scoto & Caietano constat, peculiarem esse repugnantiam in eo quòd substantia spiritualis conuertatur in aliam, siue spiritualement siue corporealem, non tamen in eo quòd corporalis conuertatur in aliam corporealem, imò & in spiritualement.

DIFFICULTAS. XIV.

Vtrum creatura possit conuerti in Deum.

Supponimus, in quo omnes conueniunt, Deum non posse conuerti in creaturam, quia nequit desinare esse; & quòd conuertitur, desinit esse in id in quòd conuertitur.

Hoc ergo supposito, circa difficultatem non desunt qui doceant, creaturam posse conuerti in Deum

Deum (quibus faveat Caietanus q. 2. art. 1. §. *Circa illam*) quia Deus est præsens quibuscumque accidentibus; ergo poterit demonstrari sub illis, etiam ad sensum sub accidentibus sensibilibus; ergo substantia illa, sub cuius accidentibus potest Deus demonstrari, poterit in Deum converteri, quia ad veritatem illius demonstrationis requiritur separatio illius substantiæ à suis accidentibus, & consequenter destructio illius, quia substantia saltem materialis pendet in conservari à suis accidentibus.

Scotus in 4. dist. 11. Vasquez disp. 184. Suarez disp. 50. sect. 10. Egidius q. 75. art. 4. & communiter Theologi docent, nullam creaturam posse in Deum converteri, & merito: quia si ea conversio facienda esset, maximè media enuntiatione demonstrationis categorica, demonstrando Deum ratione sui sub accidentibus illius substantiæ, quæ convertenda esset in ipsum. Deus autem ratione sui sub nullius substantiæ accidentibus potest demonstrari, quia ratione sui sub nullius substantiæ accidentibus est contentus & occultatus, sed generaliter est in illis eminentiori quodam & infinito modo, & non sub illis, sicut nec sub aliis rebus, in quibus etiam est generaliter modo prædicto: & demonstratio alicuius sub accidentibus requirit peculiarem modum existendi sub illis, Præsentia tamen, qua Deus est præsens in omnibus accidentibus, sicut generaliter in omnibus rebus, non sufficit, ut possit sub illis demonstrari nominaliter (nisi tantum in illis adverbialiter dicendo, *hic*, id est in hoc loco, aut in hac re, *est Deus*) aliàs sufficeret, ut quædam propria substantia est sub illis, possemus nominaliter copulativè dicere, *hic est panis & Deus*, quod tamen est falsum. Ex quo constat ad rationem adversariorum.

Addimus, quod quamvis Christus, aut Sacerdos ex institutione Christi, consecraret panem his verbis, *Hoc est Corpus meum* Desiccatum, non fieret conversio in Deum, non solum tamquam in terminum adequatum, ut patet, quia etiam fieret in Corpus, sed neque tamquam in terminum inadequatum, seu partialem: quia quamvis in eo casu Divinitas esset ex vi verborum cum Corpore existente sub speciebus, non tamen esset tamquam pars termini destruentis substantiæ panis, sed esset tamquam extremum unitum Corpori illam destruenti, quia solum Corpus ratione sui demonstraretur illis verbis, & ex vi illorum esset specialiter sub illis; Divinitas autem quamvis esset specialiter sub illis, quia est hypostaticè unita ipsi Corpori sub illis esistenti, non tamen esset sub illis specialiter ratione sui, sed tantum ratione Corporis cui est unita; imò non esset sub illis ratione Corporis tamquam pars intrans intrinsecè in id quod est specialiter sub illis, sed tantum tamquam extremum corpori unitum, quod non intrat in illud, quia illis verbis non demonstratur directè, sed tantum indirectè, tamquam extremum & connotatum; ac proinde ex vi eorum verborum tantum esset sub speciebus tamquam extremum coniunctum ipsi Corpori destruenti substantiam panis, & non esset sub illis, tamquam pars termini destruentis. Si verò Christus, vel Sacerdos ex institutione Christi, consecraret panem his verbis, *Hoc est Corpus meum vivum*, in eo casu fieret conversio etiam in animam, tamquam in terminum partialem; quia anima esset pars eius quod demonstraretur directè, & destrueret panem,

nempe pars Corporis vivi, & demonstraretur tamquam pars illius, ac proinde partialiter destrueret panem.

DIFFICULTAS XV.

Utrum sit possibilis conversio formalis, & etiam materialis.

Circa prius supponimus, conversionem formalem esse transitum, quo una forma transit in alteram in eodè subiecto communi utrique formæ, quia transitus quo una forma transit in alteram absque subiecto communi, non esset formalis (nisi ad summum materialiter) quia tunc forma, quæ non esset in subiecto, non haberet statum formæ.

Hoc ergo supposito, conveniunt Theologi, conversionem formalem, non solum substantialem, sed etiam accidentalem, esse possibilem, & quotidie sæpissimè fieri; quia sæpissimè una forma, tam substantialis quam accidentalis, transit in alteram in eodè subiecto. Ad conversionem autem formalem requiritur Primò subiectum utrique formæ commune, ob rationem dictam, & ob rationem statim dicendam. Secundò requiritur, quod forma, quæ convertitur, desinat esse, ob rationem sæpè repetitam; ex cuius defectu anima rationalis non convertitur in formam cadaveris. Tertio requiritur oppositio & pugna inter ipsas formas, ut ea, quæ convertitur, desinat esse ex vi alterius in quam convertitur; ad quam pugnam requiritur subiectum utrique formæ commune, quia formæ non sunt secundum se impossibiles, sed tantum in ordine ad subiectum.

Circa conversionem materiale unius, videlicet materiæ primæ in alteram materiam primam sub eadem forma, Vasquez disp. 184. cap. 10. docet, esse impossibilem: quia quamvis una materia prima possit alteri succedere sub eadem forma, materia tamen, cui altera succederet sub illa eadem forma, quamvis in ea non introduceretur nova forma, & consequenter desineret esse, non tamen desineret ex vi materiæ succedentis ut impossibilem, sed ad summum ex vi novæ informationis, qua materia succedens informaretur, quia eo ipso cessaret antiqua informatio, qua materia, cui altera succedit, informabatur, & maneret absque forma, absque qua materia illa non posset conservari.

Suarez verò disp. 50. sect. 10. & Egidius art. 4. dub. 4. docent esse possibilem, & merito: quia fieri potest à Deo, quod una materia subijciatur seu supponatur eidem formæ, cui altera materia erat subiecta seu supposita, absque eo quod in materia antea subiecta formæ inducatur nova forma. In hoc autem casu materia antea subiecta desineret esse ex vi alterius materiæ de novo subiectæ, tamquam impossibilis sub eadè forma, quia utraq; materia in sufficienter informaretur una forma, sicut una forma prout informans subiectum, est impossibilis cum altera eidem subiectum informante, & vi sua illam destruit, quia una materia insufficienter sustentat duas formas simul informantes. Ex quo constat ad rationem in oppositum.

Sed an conversio hæc materialis fieri possit media demonstratione, sub controversia est. Circa quam aliqui partem negativam absolute tuerentur, quia accidentia sensibilia, sub quibus materia

A a prima

Scotus.
Vasquez.
Suarez.
Egidius.

prima deberet demonstrari, non subieciuntur in ipsa materia prima, ac proinde non potest sub illis demonstrari. Alij verò partem affirmatiuam absolute tradunt, & merito: quia ex vna parte sensibilia accidentia in materia prima immediate subieciuntur, ac proinde potest sub illis demonstrari: & ex altera parte vna materia prima demonstrata sub accidentibus alterius materie primæ, pugnat cum

hac altera materia prima, sub quibus illa demonstratur, quia illa est aliena his accidentibus individualibus, ac proinde debet abesse propria materia prima, ut possit aliena absolute demonstrari, & consequenter debet corrumpi, quia absque eis accidentibus nequit naturaliter conservari, quia tunc naturaliter non potest alia accidentia accipere sub quibus conservetur.

DISPUTATIO V.

De modo quo Christus est in Eucharistia.

DIFFICULTAS I.

Utrum totus Christus sit in Eucharistia sub qualibet specie.

X Lutherani, qui verum Corpus & Sanguinem Christi in Eucharistia admittunt, sunt qui existimant, non esse totum Christum sub qualibet specie, sed sub speciebus panis esse tantum Corpus, & sub speciebus vini esse tantum Sanguinem, quia sub speciebus tantum est id quod verbis consecrationis significatur, quia id solis verbis consecrationis efficitur: verbis autem consecrationis panis tantum significatur corpus, & verbis consecrationis vini tantum significatur Sanguis; ergo.

Conueniunt tamen Catholici, totum Christum esse sub qualibet specie. Ita definitur in Concilio Constantiensi sess. 13. & ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei, & in Tridentino sess. 13. & sess. 21. cap. 3.

Et id etiam tradunt Patres, & in primis Andreas Apostolus, qui (ut scribunt Presbyteri Achaie in Vita ipsius) dicebat in altari Agnum immaculatum immolari, & post ipsius manducationem integrum & viuum perseverare: quod etiam exprimitur vel supponunt Cyrillus Ierosolymitanus Catechesi 4. Ambrosius lib. de Iis qui initiantur, cap. 9. Augustinus in Psalms. 33. Cyrillus Alexandrinus lib. 4. in Ioann. cap. 17. & id clare exprimitur in can. *Singuli*. de Consecratione, dist. 2.

Cyrillus
Ierosol.
Ambros.
August.
Cyrillus
Alexand.

Et ratione probatur: quia sub speciebus panis est Corpus Christi, quia id expresse significatur verbis consecrationis panis; & sub speciebus vini est Sanguis Christi, quia id significatur expresse verbis consecrationis vini; ergo sub speciebus panis, sub quibus est Corpus Christi, etiam sunt anima & corpus, & diuinitas, personalitas Verbi, & vnio hypostatica, quia nunc omnia hæc sunt re ipsa coniuncta & vnita corpori, & sub speciebus vini, sub quibus est Sanguis, etiam sunt corpus, anima, diuinitas, personalitas Verbi, & vnio hypostatica, quia omnia hæc nunc sunt coniuncta, & vnita Sanguini. Vbi autem est aliquid cui coniuncta sunt alia, etiam sunt necessario illa alia, quoties illud aliquid non latius patet quam illa alia: corpus autem, anima, & sanguis ita adequatè coniunguntur, ut nullum eorum latius pateat quam alia. & quamuis diuinitas & personalitas Verbi latius pateat quam Corpus & Sanguis Christi, & vnio ob quod Verbum potest esse vbi non sunt Corpus & Sanguis, & vnio; ac Corpus, & Sanguis, & vnio

non latius patet, quam diuinitas & personalitas Verbi, & idem vbicumque est Corpus aut Sanguis aut vnio, etiam necessario est diuinitas & personalitas Verbi.

Ex dictis deducitur, sub qualibet specie Sacramentali esse non tantum Corpus & Sanguinem Christi, & vnionem hypostaticam, sed etiam alios humores, & spiritus vitales & animales, & omnia alia quæ ad consistentiam & integritatem & perfectionem humanitatis Christi pertinent, & modo sunt in Christo in celo, ut præputium; imò & quæ non pertinent ad illam, si aliæ re ipsa sunt coniuncta cum partibus humanitatis.

Ad rationem ergo hæreticorum respondemus, quod quamuis verbis consecrationis Corpus tantum aut Sanguis tantum expresse significatur, & idem Corpus tantum aut Sanguis tantum sit per se, & quasi directè, & ex vi verborum, sub speciebus nihilominus eo ipso omnia alia sunt etiam, & constituuntur sub illis per accedens, & per concomitantiam, & quasi indirectè, cum Corpore aut Sanguine Christi, quia sunt ipsis realiter coniuncta, & cum ipsis realiter connexa, aut saltem humanitatem integritatem.

DIFFICULTAS II.

Quid Christi sit sub qualibet specie ex vi verborum, & quid per concomitantiam.

Supponimus, in quo contra Lutheranos & alios hæreticos, etiam ex illis qui verum Corpus & Sanguinem Christi admittunt in Eucharistia, Theologi constanter & vnanimiter conueniunt, nempe, in Eucharistia quædam esse ex vi Sacramenti, seu ex vi verborum, quædam verò ex vi naturalis connexionis & concomitantia; quam distinctionem admittit Tridentinum sess. 13. cap. 3. & merito: quia quædam ponuntur in Eucharistia, quia expresse significantur demonstratiue verbis consecrationis, quia ad eorum verborum virtutem posicio illorum requiritur; quædam verò alia tantum ponuntur, quia sunt realiter connexa & coniuncta cum eis, quæ ex vi significationis verborum ponuntur: ergo in Eucharistia quædam sunt ex vi verborum, quædam verò alia ex vi connexionis & concomitantia.

Hoc ergo supposito, circa difficultatem conueniunt Theologi, sub speciebus panis ex vi verborum, ac proinde per se & quasi directè, esse tantum Corpus Christi, animam verò, Sanguinem, diuinitatem, personalitatem Verbi, & vnionem

hypo-

hypostaticam esse per concomitantiam, ac proinde per accidens, & quasi indirecte: quod Tridentinum tradit ubi supra, & merito: quia Corpus Christi est sub speciebus ex vi significationis demonstrativæ verborum, reliqua verò dicta, quia re ipsa sunt connexa cum Corpore: & sub speciebus vini tantum esse Sanguinem Christi ex vi verborum, ac proinde per se; & reliqua prædicta, nempe Corpus, animam, divinitatem, personalitatem Verbi, & unionem hypostaticam, esse tantum per concomitantiam & per accidens, quia scilicet Sanguis Christi est sub illis ex vi significationis demonstrativæ verborum, reliqua verò prædicta sunt sub illis, quia re ipsa sunt coniuncta & connexa cum Sanguine ipso. Et ob eandem rationem alij humores & spiritus, & omnia alia distincta à Corpore & Sanguine, quæ pertinent ad consistentiam & integritatem humanitatis Christi, & quæ quoquo modo connexa sunt cum illa, sunt sub qualibet specie per concomitantiam, & non aliter. Unde si in triduo fieret consecratio panis, non esset adhuc per concomitantiam anima sub speciebus illius, nec Sanguis aliquis, si nullus in triduo remansit, quia tunc erant à corpore separata.

Est tamen dissensio inter recentiores, an dicta distinctio existat in Eucharistia, ex vi verborum, & per concomitantiam, sit definita de Fide à Tridentino, Suarez disp. 5. i. negat, quia Tridentinum tantum intendit directè definire, totum Christum esse sub qualibet specie, & ita can. 3. & 4. hoc tantum tradit sub anathemate, & non dictam distinctionem: addit tamen Suarez, esse ingentem temeritatem, & magnum errorem, dictam distinctionem negare. Valquez verò disp. 185. c. 2. affirmat, & merito, quia ex vna parte non tantum in canonibus, sed etiam in capitulis sunt definitiones de Fide, ut patet ex cap. ult. sessionis 6. & sess. 13. & ex altera nullum est firmum fundamentum ad asserendum, Tridentinum id non intendisse directè definire, imò id sic intendisse, potest firmiter conijci ex eo, quod heretici distinctionem illam negabant, imò irridebant, quod si id non tradidit in canonibus, sed tantum quod totus Christus sit sub qualibet specie, forsitan fuit, quia circa hoc fuit error principalis, & radix alterius.

DIFFICULTAS III.

Utrum Verbum divinum sit in Eucharistia ex vi verborum.

Supponimus, Verbum divinum, quod est secunda persona Trinitatis, & nostro modo concipiendi coalescit ex divinitate & ex personalitate Verbi, esse in Eucharistia solum per concomitantiam, quia est unitum hypostaticè Corpore & Sanguini Christi, existentibus per se & ex vi verborum in illa.

Est tamen difficultas, An etiam sit ex vi verborum. Ratio difficultatis pro parte affirmativa est, quia Pronomen *meum* positum in forma Corporis, & Pronomen *meus* aut *mei* positum in forma Sanguinis, refertur ad loquentem, qui autem loquitur in formis consecrationis, est persona Verbi & Christi, aut Sacerdos nomine Christi, ergo persona Verbi aut Christi ponitur ex vi verborum.

Conveniunt tamen Theologi, Verbum divinum seu personam Verbi divini non esse in Eu-

charistia ex vi verborum, & per se. Ita Valquez disp. 185. Suarez disp. 181. Egidius quaest. 76. art. 2. num. 27. & Adamus q. 5. dub. 2. Ratio est, quia verbis consecrationis non demonstratur nec significatur Verbum divinum esse sub speciebus, sed tantum Corpus & Sanguinem Christi; ergo Verbum divinum non est in Eucharistia ex vi verborum.

Ad rationem autem difficultatis respondemus, prædictum Pronomen non referri ad personam Verbi & Christi, sed ad hominem Christum, aut potius ad humanitatem Christi; quia verba consecrationis non fuerunt prolata à persona Verbi & Christi, sed tantum ab homine Christo, aut potius ab humanitate Christi, iuxta ea quæ diximus Tractatu de Incarnat. Disp. 1. Diff. xvi. Et quamvis admitteremus referri ad personam Verbi, non sufficeret ad id, quia persona Verbi potuisset verè dicere, *Hoc est Corpus meum*, absque eo quod Pronomine isto significaretur corpus actualiter unitum personæ Verbi, quia ad veritatem dicti Pronominis sufficeret, quod præcessisset corpus unitum, quia etiam corpus mortuum & separatum, & brachium abscissum dicitur corpus & brachium huius aut illius humanitatis & hominis. Et quamvis de facto prædictum Pronomen tantum referatur ad hominem Christum, vel potius ad humanitatem, etiam in triduo ponit nomine hominis Christi aut humanitatis Christi dici, *Hoc est Corpus meum*, quia fuit humanitatis & hominis Christi.

DIFFICULTAS IV.

Utrum Pater & Spiritus sanctus sint in Eucharistia per concomitantiam.

Conveniunt Theologi, Patrem & Spiritum sanctum non esse in Eucharistia ex vi verborum & per se, quia non significantur verbis consecrationis: est tamen difficultas, An sint in illa per concomitantiam.

Nugus quaest. 76. art. 2. diff. 3. & alij recentiores docent, Patrem & Spiritum sanctum non esse in Eucharistia per concomitantiam, nec aliquo peculiari modo, sed tantum communi modo, quo sunt in omnibus rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam: quia quamvis Filius sit unitus humanitati Christi, & eam terminet, non tamen Pater nec Spiritus sanctus; ergo quamvis Filius ratione dictæ unionis sit per concomitantiam in Eucharistia, non tamen Pater nec Spiritus sanctus.

Valquez verò disp. 185. cap. 2. Suarez disp. 51. sect. 6. Egidius quaest. 76. art. 2. num. 29. & Bonacina disp. 4. quaest. 3. puncto 5. docent, Patrem & Spiritum sanctum esse in Eucharistia per concomitantiam, & non tantum communi illo modo; & merito: quia Filius & divinitas sunt in Eucharistia, Pater autem & Spiritus sanctus sunt connexi cum Filio naturali connexionem circumfessionis, & sunt idem re ipsa cum divinitate; ergo etiam sunt in Eucharistia peculiari modo comitantes Filium, & quasi comitantes divinitatē, & non tantum communi illo modo, Filius tamē est in Eucharistia minùs remotè per concomitantiam, quam Pater & Spiritus sanctus, quia Filius est in Eucharistia, quia est immediatè unitus humanitati, & eam immediatè comitatur, non tamen Pater & Spiritus sanctus, sed quia comitantur Filium, & quasi comitantur divinitatem;

imò hæc etiam est magis remotè quàm personalitas Verbi, quia tantum est, quia quasi comitatur personalitatè Verbi eo modo quo diuinitas distinguitur à personalitate Verbi. Nihilominus, quidquid dicat Bonacina, Pater & Spiritus sanctus dicuntur manducari ad manducationem specierum panis, & potari ad potationem specierum vini, sicut & Filius, vt Vasquez aduertit, quia verè sunt peculiari modo in speciebus panis & vini, quæ verè manducantur & potantur, quamuis nulla sit communicatio idiomatum inter Patrem & Filium & Spiritum sanctum ex vna parte, & inter Corpus & Sanguinem Christi ex altera; sicut etiã ad manducationem specierum panis dicitur manducari Sanguis, & ad potationem specierum vini dicitur Corpus potari, quamuis inter Corpus & Sanguinem nulla sit communicatio idiomatum, quia id non verificatur ratione communicationis idiomatum, sed quia eo ipso quòd aliquid sumitur, eo ipso etiam sumitur quod est cum ipso connexum, & coniunctum peculiari modo.

Ad rationem ergo aduersariorum respondemus, ex eo quòd Filius sit hypostaticè vnitus humanitati Christi, & eam personans, & non Pater & Spiritus sanctus, non deduci, Patrem & Spiritum sanctum non esse in Eucharistia, sed solum quòd sint aliter quàm Filius, quod est verum, quia Filius est minus remotè, Pater verò & Spiritus sanctus magis remotè, quia tantum sunt ob connexionem circumfessionis cum Filio, & ob idemnitatem cum diuinitate.

DIFFICULTAS V.

Utrum totus Sanguis Christi sit ex vi verborum sub speciebus vini.

Recentiores nonnulli docent, ex vi verborum non esse totum Sanguinem Christi sub speciebus vini, sed tantum illum, qui tempore passionis fuit effusus, non illum qui mansit in corpore, quia id indicant verba consecrationis vini apud Matth. cap. 26. Marc. 14. & Luc. 22. *Hic est Sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur.*

Vasquez.
Suarez.

Trident.

Vasquez verò disp. 185. cap. 3. Suarez disp. 51. sect. 3. & plures alij docent, & merito, totum Sanguinem Christi esse ex vi verborum sub speciebus vini, quod indicat Tridentinum sess. 13. c. 3. dum absolute, absque vlla limitatione & distinctione Sanguinis, asserit, Sanguinem Christi esse sub speciebus vini. Et ratione probatur, quia verba illa, *Qui pro vobis & pro multis effundetur*, non pertinent ad essentiã formæ consecrationis, vt dicimus Disp. III. Diff. VI. sed tantum hæc verba, *Hic est Sanguis meus*, aut hæc, *Hic est Calix Sanguinis mei*: ex vi autem eorum quæ sunt essentialia, totus Sanguis ponitur, quia per ista Sanguis absolute & absque limitatione significatur, & non magis hæc pars Sanguinis quàm illa.

Vnde in vltima cœna ex vi verborum prolatorum à Christo, fuit sub speciebus vini totus Sanguis ipsius quem tunc habebat, & nunc etiam est totus qui est in corpore glorioso Christi, & etiam particulæ separata, si aliquæ extant.

Ad rationem ergo aduersariorum respondemus, prædicta verba, *qui pro vobis & pro multis effundetur*, posse per synecochem verificari de toto Sanguine, etiam si non fuisset totus effusus, præsertim

quòd verisimile sit totum Sanguinem Christi fuisse effusum, vt conijci potest ex eo, quòd ex latere Christi iam mortui manauerit vique ad effusionem aquæ.

Sed quares, an, si consecratio Sanguinis fieret in triduo, Sanguis, qui diuisus erat, continuaretur sub speciebus vini, an verò maneret diuisus sicut erat ante consecrationem.

Suarez existimat, quòd continuaretur, Primo, quia consecratio fieret per modum vnus, quia fieret media vnica forma, & sub eiusdè speciebus. Secundo, quia ex vi verborum fieret, vt totus Sanguis esset in eodem loco; res autem liquida, si sint eiusdè speciei, continuantur, quando simul in eodem loco constituantur.

Vasquez verò nu. 27. existimat, quòd maneret diuisus, & merito: quia ex vna parte dicta continuatio non est necessaria ad veritatem verborum consecrationis, quia de Sanguine alicuius animalis, quamuis in plura vasa diuiso, verè dicitur, *hic est sanguis huius animalis*; quia ad veritatem Pronominis demonstratiui etiam in singulari non requiritur vnitas numerica eius quod demonstratur; & ex altera parte res, quæ carent modo naturali existendi in loco per modum extensionis, quamuis liquida sint, & eiusdè rationis, & coniungantur in eodem loco, non continuantur, quia tunc nihil vnus rei liquida potest naturaliter corrumpere indiuisibile alterius, nec sui, nec producere indiuisibile commune quo continuatur cum altera, imò non continuantur, ex defectu extensionis in ordine ad locum.

DIFFICULTAS VI.

Quid significetur nomine Corporis in forma consecrationis panis.

Conueniunt communiter Theologi, contra Gabrielem & Marsilium, nomine Corporis in forma consecrationis panis, quod ex vi illius ponitur sub speciebus panis, non significari materiam primam tantum; & contra Durandum & Caietanum, non significari Corpus secundum communem rationem corporis, quod in prædicamento Substantiæ est species subalterna, quia aliis eodem modo & eisdem verbis posuisset consecrari Corpus Christi, quamuis fuisset reductum in cineres, quia in cineribus eadem materia prima, & eadem ratio communis corporis, quod est species subalterna in prædicamento Substantiæ, manifestent. Consequens autem est falsum, quia Corpus, quod ex vi verborum consecrationis panis consecratur, & ponitur sub speciebus panis, est caro Christi, in cinere autem nihil est quod sit caro. Quòd autem Corpus, quod ex vi verborum consecrationis panis consecratur, sit caro Christi, patet, quia illud est cibus spiritualis animæ, eo modo quo diximus Disp. I. Diffic. I. id autem nulli alij corpori conuenit, nisi carni Christi, iuxta illud Ioan. 6. *Caro mea verè est cibus.*

Conueniunt Secundo, nomine corporis in forma consecrationis panis significari corpus organicum humanum Christi, vt Pronomine *meum* positum in ipsa forma satis denotatur (sicut etiã nomine corporis, quando dicimus, *Hoc est corpus Petri*) & significari corpus organicum humanum, non tantum viuum, sed etiam mortuum; quia corpus cuius-

etiamque; hominis non solum vinum, sed etiam mortuum, dum habet partes heterogeneas, verè dicitur corpus illius hominis, cuius fuit vivum.

Dissentunt tamen Theologi in explicando, quod aut quale corpus organicum humanum nomine illo corporis significetur.

Sotus in 4. dist. 10. q. 1. art. 1. & Ledesma 1. par. q. 17. art. 1. dub. 3. & 4. docent, significari corpus

organicum humanum vniuocè commune humano viuo & humano mortuo. Modus tamen iste dicendi nobis nō probatur, Primò, quia falsum supponit, esse corpus organicum humanum vniuocè commune humano viuo & humano mortuo. Quia quamuis corpori organico humano detur vna ratio corporis vniuocè communis, non tamen vna ratio organici, & humani vniuocè communis: quia in primis, vt Aristoteles 2. de Generat. animalium c. 1. ait, *facies & caro, quæ animam non habet, æquiuocè est facies & caro, perinde ac lapidea aut lignea*: ergo etiam corpus organicum mortuum humanum, quod, quatenus organicum, constat carne, ossibus, nervis, facie, brachio, & crure, est æquiuocè corpus organicum humanum, & non vniuocè. Deinde, quia si corpori organico humano viuo, & corpori organico humano mortuo, esset vna ratio corporis organici humani communis vniuocè, esset illis immediatè communis, quia inter corpus organicum humanum, vt sic, ex vna parte, & inter corpus organicum humanum viuum, & inter corpus organicum humanum mortuum ex altera, nulla ratio nullumque prædicatum mediat: commentitium autem est, corporibus organicis humanis viuo & mortuo dari vnam rationem immediatè communem, quia corpus organicum humanum viuum continetur sub animali, sub quo non continetur corpus organicum humanum mortuum, imò neque sub viuenti, vt patet. Secundo, prædictus modus dicendi non probatur, quia nomen *corpus* in forma consecrationis panis ratione Pronominis *meum*, & ratione Pronominis *hoc* demonstratiui ad sensum, quæ in ipsa forma continentur, determinatur, vt significet non quodlibet corpus, sed organicum humanum & singulare Christi.

Henriq. Quodlib. 4. quæst. 3. & Scotus in 4. dist. 11. quæst. 3. docent, nomine *corporis* in forma consecrationis panis significari corpus organicum humanum singulare Christi, quod dicunt esse compositum ex materia prima, & ex forma quadam singulari corporeitatis,educta de potentia materiae, quæ est prior quàm anima rationalis, & quàm forma cadaueris, & simul cum his successiue existentibus perseverat in materia prima.

Modus etiam iste dicendi multò minùs placet, tum quia est contra Aristotelem vbi supra; quia si facies & caro essent ab eadem forma in cadauere, à qua sunt in homine viuo, non æquiuocè sed vniuocè essent facies & caro hominis viui & hominis mortui: tum etiam, quia superflue & absque fundamento præter animam rationalem in homine viuo, & præter formam cadaueris in homine mortuo, ponitur forma alia substantialis, quia anima rationalis, & forma cadaueris, & quæcumque alia forma substantialis, ita est forma naturalis, vt non tantum tribuat esse substantiæ, sed etiam omnem rationem intermediam vsque ad indiuiduam & singularem inclusiue, quia anima rationalis non tantum tribuit esse substantiæ, sed etiam esse corporis: quia non tribuit esse substantiæ spiritualis, vt

patet, & etià tribuit esse viuentis, & animalis, & hominis, & huius hominis; ac proinde ab ipsa prouenit esse organici, quia istud esse non distinguitur ab esse viuētis, quod eo ipso habet varia organa apta, vt in ipsis possint, medijs potentijs in illis residentibus, opera vitæ exerceri, vt significat Aristoteles 2. de Anima cap. 1. & ita cadauer, quamuis habeat partes heterogeneas similes partibus animalis viuentis, non tamen est organicum nisi æquiuocè, quia non est viuens, habens organa apta, vt in eis possint opera vitæ exerceri medijs potentijs in illis residentibus.

Valquez ergo disp. 186. cap. 3. Suarez disp. 51. sect. 4. & Henriquez lib. 8. cap. 28. docent, & merito, nomine *corporis*, adiunctis Pronomine *meum* & Pronomine *hoc*, in forma consecrationis panis, significari corpus organicum humanum Christi, non commune vniuocè, vt diximus, sed singulare, vt Pronomine *meum* & Pronomine *hoc* demonstratiui ad sensum significatur, & non compositum ex materia prima, & ex forma illa corporeitatis, sed compositum ex materia prima, & ex forma substantiali hominis, aut cadaueris hominis: quia compositum hoc, est corpus organicum humanum, habens carnem, ossa, nervos, faciem, brachia, & crura (quale in homine Christo nunc reperitur, & in eius cadauere reperiebatur) & communi acceptione dicitur humanum, & per synecdochē dicitur caro. Nominē ergo *corporis*, quo corpus organicum humanum singulare significatur, non tantum viuum, sed etiam mortuum significatur, vt vidimus; sed non vniuocè sub vna ratione communi viuo & mortuo, vt etiam vidimus, sed æquiuocè, vtrumque; immediatè & in se ipsis, sicut canis latrabilis, fides caeleste, & pisces marinus, nomine *canis* immediatè & in se ipsis significatur.

Ex vi ergo verborū consecrationis panis, & per se, sub speciebus panis constituitur & est corpus organicum humanum singulare Christi, quia tale est quod verbis ipsis significatur, & non constituitur viuum & mortuum copulatiuè, quia nequit simul viuum & mortuum constitui, sed viuum aut mortuum disiunctim, & non aliter; quia ad veritatem consecrationis nihil amplius requiritur, quàm quòd sub speciebus panis constituatur corpus Christi humanum & singulare, aut viuum aut mortuum, non determinatè viuum neque determinatè mortuum, quia verba non magis significant illud viuum quàm mortuum, nec e contra; sed constituitur viuum aut mortuum sub disiunctione. Vnde quòd sub speciebus constituatur determinatè viuum aut determinatè mortuum (vt verè constituitur, quia actio per quam constituitur, utpote omnino singularis & determinata, tendit ad aliquid omnino singulare & determinatum, & determinatè) id tamen non fit ex vi verborum & per se, sed per concomitantiam & per accedens, quia scilicet de facto & re ipsa sit determinatè viuum, aut sit determinatè mortuum, quādo fit consecratio, quia de facto non aliter constituitur sub speciebus, quàm re ipsa est in se; quia repugnat aliter constitui quàm re ipsa fuerit, aut saltem nequit aliter constitui absque nouo miraculo, & non necessario, vt Christus det nobis carnem suam ad manducandum. Ex quo constat, animam rationalem Christi constitui sub speciebus per concomitantiam (sicut corpus determinatè viuum) vt dicitur in Tridentino sess. 13. cap. 3.

DIFFICULTAS VII.

*Vtrum quantitas, & reliqua accidentia
Corporis & Sanguinis Christi sint in
Eucharistia.*

Durandus. Vrandus in 4. dist. 10. q. 2. & Maior q. 2. docent, in Eucharistia non esse quantitatem quam Christus habet in celo (& idem est de reliquis accidentibus materialibus, quæ à quantitate depèdunt) quia effectus formalis primarius quantitatis est, reddere subiectum, in quo est, extensum circumscriptivè, & commensurativè in ordine ad locum: sed Christus in Eucharistia non est sic extensus, quia existit totus in toto loco, & totus in qualibet parte loci, ergo in Christo, prout existente in Eucharistia, non est quantitas, quia forma nequit esse in subiecto, nisi ei tribuat suum effectum formalem primarium.

S. Thomas. S. Thomas verò q. 76. art. 4. & reliqui Theologi docent, in Eucharistia esse quantitatem Christi, & reliqua accidentia, quæ non pendent à loco determinato, nec ab extensione locali; & merito: quia ex vna parte quantitas est realiter connexa & coniuncta cum substantia, quamvis ab ea realiter distinguatur; & ex altera non pendet à loco determinato, nec ab extensione locali: ergo in Eucharistia, in qua est substantia Corporis & Sanguinis Christi quam habet in celo, etiam est quantitas quam in celo habet. Et ob eandem rationem etiam sunt alia accidentia, quæ non dependent à loco determinato, nec ab extensione locali: quia absque fundamento admitteretur substantia Corporis & Sanguinis Christi, prout est in Eucharistia, esse separata à quantitate, & ab alijs accidentibus absolutis, à loco determinato, & ab extensione locali. Et quidem Tridentinum sess. 13. cap. 3. non aliunde, nisi ex sola naturali connexione & coniunctione aliquorum non pendentium à loco determinato, nec ab extensione locali, cum substantia Corporis & Sanguinis Christi deduxit illa esse etiam in Eucharistia.

Theologi tamen in quantitate distinguunt duo, nempe essentiam ipsius, quam dicunt esse extensionem partium secundum se absque fundamento proximo, ut commensuretur loco diuisibili, & ut ab eo circumscribatur: & etiam proprietatem, quæ tamquam fundamento proximo extensio ipsa partium secundum se fit proximè apta, ut loco diuisibili correspondeat, commensuretur, & æquetur. & quæ quantitas ipsa fit impenetrabilis naturaliter cum altera quantitate in eodem loco. Hæc autem proprietates est potius modus quantitatis ipsam modificans, quam res ab ipsa quantitate realiter distincta. Theologi ergo in Corpore & Sanguine Christi, prout in Eucharistia existentibus, admittunt essentiam quantitatis, & non proprietatem ipsius. Ex quo constat ad rationem aduersariorum, quantitatem secundum suam essentiam tribuere suum effectum formalem primarium Corpori & Sanguini Christi, prout existentibus in Eucharistia, faciendū illa extensa secundum se, & non faciendū illa proximè apta ut commensurentur, & æquantur loco diuisibili, quia hoc est effectus solius proprietatis quantitatis consistentis in dicto modo, quo quantitas Christi, prout in Eucharistia, caret.

Addimus, non solum quantitatem fieri proximè aptam ut æquetur loco diuisibili, & impenetrabilem ratione dictæ proprietatis, sed etiam substantiam Corporis & Sanguinis Christi (& idem est de quacunque alia substantia & accidenti materialibus) fieri proximè aptam ut commensuretur, & correspondeat loco diuisibili ratione quantitatis, ut modificata, & etiam quod sit impenetrabilis naturaliter cum altera substantia habente quantitatem modificatam dicto modo, & non ratione sui. Non negamus, tam substantiam materialem, quam alia accidentia materialia, habere extensionem entitativam, seu distinctionem partium integralium entitativarum ratione sui; sed tantum negamus, habere extensionem quantitativam & localem: ac proinde, quamvis in substantia & in accidentibus materialibus sit longitudo, latitudo, & profunditas entitativa, in substantia substantialis, & in accidentibus accidentalibus, nulla tamen ratione sui est quantitativa, neque localis, id est ratione sui non est apta proximè ut commensuretur loco, nisi ratione longitudinis, latitudinis & profunditatis quantitativæ, ut modificata illo suo modo, sicut quantitas ipsa eo suo modo.

Valeat ergo modus dicendi Durandi & Maioris, qui absque efficaci fundamento est contra torrentem Theologorum, ob quod solet à nonnullis temerarius, & ab alijs erroneus notari. Vtraque tamen censura rigida videtur, quia dictus modus dicendi non est graui, quamvis non satis efficaci fundamento destitutus.

DIFFICULTAS VIII.

*Vtrum quantitas, & reliqua accidentia
Corporis & Sanguinis Christi sint in
Eucharistia ex vi verborum.*

Conueniunt Theologi, accidentia Christi distincta à quantitate, & non requisita ad organizationem Corporis quæ sunt in Eucharistia, esse in ea concomitantè tantum, & per accidens, quia tantum sunt in ea, quia re ipsa sunt in Christo, & non quia significantur verbo aliquo consecrationis. Est tamen difficultas, An quantitas (& idem est de reliquis accidentibus requisitis ad organizationem saltem accidentalem Corporis) sit in Eucharistia ex vi verborum.

Circa hanc difficultatem sunt, qui docent, quantitatem Christi esse in Eucharistia ex vi verborum, & per se, vel quia existant, ad rationem cuiuscunque corporis esse necessariam quantitatem; vel quia existant, nomine corporis in verbis consecrationis intelligi materiam primam cum quantitate.

Vasquez disp. 187. cap. 4. & Ochagavia q. 20. r. 1. docent, quantitatem in communi Corporis esse ex vi verborum in Eucharistia; quantitatem verò in individuo esse tantum concomitantè, & per accidens; quantitatem autem Sanguinis Christi etiam esse tantum concomitantè, & per accidens. Prima autem pars huius sententiæ probari potest, quia ex vi verborum consecrationis panis ponitur Corpus Christi organicum, & heterogeneum: ad hanc autem organizationem, & partium dissimilitudinem, necessaria est quantitas. Secunda verò pars probatur, quia ex vi verborum non ponitur corpus organicum determinatè viuum, neque de-

terminatè mortuum, sed viuum vel mortuum sub diuisione: in corpore autem viuò & mortuo non est eadem indiuidua quantitas, ergo ex vi verborum non ponitur indiuidua quantitas corporis viui, neque indiuidua quantitas corporis mortui, sed quantitas vtrique quantitati communis. Tandem probatur tertia pars, quia ad rationem Sanguinis, qui in Eucharistia ponitur ex vi verborum, non est requisita quantitas, quia non est organicus.

S. Thomas verò & Caietanus quaest. 76. art. 4. Egidius artic. 2. num. 29. Suarez disp. 51. sect. 5. Adamus quaest. 5. dub. 2. & communiter Theologi docent, & merito, quantitatem non solum Sanguinis Christi, sed etiam Corporis ipsius, & secundum omnem rationem, tantam communem quam indiuiduam, esse in Eucharistia tantum per concomitantiam, & per accidens, & non ex vi verborum. Quod indicat Tridentinum sess. 13. cap. 4. dum ait, per consecrationem panis & vini fieri conuersionem totius substantiae panis & vini in substantiam Corporis & Sanguinis Christi, quibus verbis satis indicat, ex vi verborum consecrationis substantiam panis & vini conuerti tantum in substantiam Corporis & Sanguinis Christi, & non in quantitatem, quia haec est extra substantiam, id autem tantum ponitur ex vi verborum, in quod fit conuersio ex vi illorum.

Et ratione probatur, quia ex vi verborum id tantum ponitur in Eucharistia, quod ipsis significatur aut expresse aut implicite, quia includatur in eo quod expresse significatur: verbis autem consecrationis non significatur quantitas, quia verbis consecrationis Sanguinis non significatur quantitas ipsius, quia ad sanguinem humanum Christi in forma consecrationis significatur non est requisita quantitas, neque in sanguine ipso includitur, ut patet, quia sanguis non est organicus; neque verbis consecrationis Corporis significatur quantitas illius, quia non significatur expresse, ut patet, neque implicite, quia absque fundamento nomine corporis in forma consecrationis illius amplius intelligitur, quam compositum ex materia prima, & ex forma substantiali, aut hominis, aut cadaueris sub diuisione, quia corpus, ut sic, est sufficienter corpus humanum, saltem aequiuoce, & est sufficienter organicum, saltem aequiuoce, ut fit & dicatur corpus hominis, seu humanum saltem aequiuoce: quia ut corpus sit humanum, absque fundamento exigitur alia organizatio, quam quae includitur in dicto composito substantiali, siue haec organizatio sit formalis organizatio substantialis, consistens in eo, quod partes integrantes substantiales sint substantialiter integraliter dissimiles; siue sit organizatio substantialis radicalis, in eo consistens, quod dicta substantia composita exigit organizationem formalem accidentalem ex quantitate, & ex nonnullis alijs accidentibus provenientem, quia absque fundamento alia maior requiritur ad corpus humanum nomine corporis significatum ratione Pronominis *hoc* & Pronominis *meum*. Ex quo constat ad rationem Vasquez & Ochaguiæ: falsitas autem fundamenti Auctorum primi modi dicendi ex supra dictis constat.

DIFFICULTAS IX.

Verum Christus sit in Eucharistia totus sub qualibet parte specierum.

Conueniunt Catholici, sub qualibet parte panis & vini consecrati separata, seu post diuisionem ipsius panis & vini, seu specierum panis & vini sub qua manet Corpus aut Sanguis Christi, totum Christum manere, & etiam totum Corpus & totum Sanguinem ipsius: quod definitum est ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei, & à Tridentino sess. 13. can. 3. In cuius probationem plura adducunt Vasquez disp. 188. c. 1. & Suarez disp. 52. sect. 1. Manet autem Corpus aut Sanguis Christi sub qualibet parte separata, sub qua maneret substantia panis aut vini, & tamdiu manet sub illa, quamdiu sub illa maneret substantia panis aut vini, quia Corpus & Sanguis Christi, ad quorum positionem ponitur totus Christus, succedunt substantiae panis & substantiae vini loco ipsarum.

Est tamen difficultas, An Christus sit totus sub qualibet parte materiae consecratae, etiam ante diuisionem ipsius materiae. & idem est de suo Corpore & Sanguine. Circa quam Theologi contra Albertum, existimantem, Christum ante diuisionem materiae consecratae esse totum in tota materia, & non totum, sed tantum partem sub qualibet parte materiae, conueniunt, Christum esse totum in tota materia consecrata, & totum in qualibet parte materiae, in qua est Corpus aut Sanguis Christi (sicut anima rationalis est tota in toto corpore, & tota in qualibet parte corporis) & merito: quia Christus est in materia consecrata modo indiuisibili, & non subiecto mensurae loci; ergo non tantum est totus in tota materia, sed etiam totus in qualibet parte in qua est. Et quid si Christus post diuisionem materiae consecratae est totus etiam in qualibet parte, in qua post diuisionem manet ipse Christus, etiam erat totus ante diuisionem, quia in diuisione non fit noua consecratio, ut patet.

Id verò quod addunt Alexander, Gabriel & Bonauentura, nempe etiam ante diuisionem materiae consecratae Christum non esse in partibus proportionalibus materiae consecratae, neque in partibus determinatis adeo paruis, ut in illis, si separarentur à toto, non posset ob ipsarum paruitatem conseruari substantia panis & vini, est falsum, ut contra dictos Doctores docent S. Thomas quaest. 76. art. 3. Vasquez cap. 3. Suarez sect. 2. & communiter Theologi: quia si Christus non est in ea parte minima, in qua separata non posset ob paruitatem conseruari substantia panis & vini, vel ergo in ea parte est pars Christi, vel nihil Christi. Si est pars Christi, ergo in ea & in alijs partibus minimis est Christus modo indiuisibili, & subiecto mensurae loci, quod est absurdum. Si verò in ea nihil est Christi, ergo nec in alia parte minima illi immediate coniuncta, nec in alia usque ad omnes, ergo in tota materia consecrata nihil erit Christi, quod est haeticum. Est ergo totus Christus in qualibet parte, quantumuis minima, ante diuisionem materiae.

Quod autem supponunt Alexander, Gabriel & Bonauentura, nempe posse esse partem panis & vini adeo paruiam, ut in ea nequeat substantia panis & vini conseruari, falsum est; quia substantia panis

panis & vini non est organica, ad cuius solius conseruationem requiritur certa quædam magnitudo, ita ut minor non sufficiat: & addimus, quod quamuis id admittatur (quod etiam admittit Valquez disp. 171. cap. 2.) ac proinde, quod in illis partibus minimis, si separarentur à toto, seu post diuisionem, non posset conseruari substantia panis & vini, ac proinde in illis post diuisionem seu separatis à toto non maneret Christus; nihilominus erit in qualibet earum ante diuisionem & separationem, quia etiam in qualibet earum ante separationem conseruatur substantia panis & vini, cui post consecrationem succedit substantia Corporis & Sanguinis Christi sub eorum speciebus.

DIFFICULTAS X.

Utrum totus Christus sit sub indiuisibilibus speciebus panis & vini.

C Apereolus in 4. dist. 10. quæst. 1. art. 3. Scotus dist. 49. quæst. 4. art. 6. Suarez. disp. 52. sect. 2. & Nugnus quæst. 76. art. 3. partem affirmatiuam tuentur: quia Christus succedit substantiæ panis & vini sub ipsorum speciebus; sed substantia panis & vini erat sub indiuisibilibus speciebus, ergo Christus est sub illis. Et id confirmatur & declaratur exemplo Angeli; quia Christus est sub speciebus modo indiuisibili instar Angeli existentis in aliquo corpore tamquam in loco; sed Angelus ita est in corpore tamquam in loco, ut sit in toto illo corpore & in qualibet parte, & in quolibet indiuisibili illius; ergo etiam Christus est sub totis speciebus, & sub qualibet parte, & sub quolibet indiuisibili. Quod autem Angelus sit modo dicto in corpore, tamquam in loco, probatur, quia præsentia Angeli in se est continua & vnita, ergo correspondet omnibus partibus & indiuisibilibus corporis & spatii cui est præsens.

Scotus. Richardus. Valquez. Ochagaua.
Scotus verò in 4. dist. 10. quæst. 9. Richardus art. 6. quæst. 2. Valquez disp. 188. cap. 4. & Ochagaua quæst. 21. partem negatiuam tradunt, & merito: quia substantia Corporis & Sanguinis Christi tantum succedit substantiæ panis & vini sub eorum speciebus, & non succedit alijs, ergo sub eo tantum erit substantia Corporis & Sanguinis Christi, sub quo erat substantia panis & vini; sed hæc tantum erat sub partibus diuisibilibus specierum, & non sub indiuisibilibus; ergo substantia Corporis & Sanguinis Christi, & Christus ipse non est sub indiuisibilibus earum. Quod autem substantia panis & vini tantum sit vel esset sub partibus diuisibilibus specierum (quantitatis videlicet, & aliorum accidentium) & non sub indiuisibilibus, probatur: quia sicut partibus quantitatis tantum correspondent partes substantiæ, & non indiuisibilia, ita etiam indiuisibilibus quantitatis non correspondent partes substantiæ, sed tantum indiuisibilia; ita ut sicut partes substantiæ sunt sub partibus quantitatis, ita etiam indiuisibilia substantiæ sunt sub indiuisibilibus quantitatis: sed solum partes substantiæ sunt substantia, & indiuisibilia substantiæ non sunt substantia, sed modi illius, partes enim v. g. panis sunt panis, indiuisibilia verò panis non sunt panis; ergo substantia Corporis & Sanguinis Christi tantum est sub partibus diuisibilibus specierum panis & vini, & non sub indiuisibilibus, sub quibus non erat substantia panis & vini.

Ex quo constat ad rationem aduersariorum, Minorem illius esse falsam. Ad confirmationem verò desumptam ab exemplo Angeli, quamuis admittamus, Angelum esse præsentem aut vnitum indiuisibilibus corporis præsentia aut modo ipsius immediate correspondente, quod non est certum, ut ostendit Valquez 1. parte disp. 192. nihilominus Christus non est præsens neque vnitus indiuisibilibus specierum, non quia non possit, si Angelus possit, sed quia Christus non instituit substantiam sui Corporis & Sanguinis succedere indiuisibilibus substantiæ panis & vini, sed tantum ipsorum substantiæ, & idè indiuisibilibus specierum panis & vini non est præsens neque vnita, nisi tantum extrinsecè, quatenus videlicet est præsens aut vnita partibus specierum, quæ sunt proximæ suis indiuisibilibus. Vnde similitudo Angeli & Christi, quoad modum existendi indiuisibiliter, tantum tenet quoad hoc, quod sicut Angelus ita est in corpore, ut sit totus in toto, & totus in qualibet parte; ita etiam Christus sit sub speciebus: non verò tenet quoad modum existendi sub indiuisibilibus, quia quoad hunc modum magis assimilatur modo existendi animæ rationalis in materia prima, quia anima ita est tota in tota materia, & tota in qualibet parte materia, ut non sit in indiuisibilibus materia, quia non informat illa: ac proinde præsentia aut vnio Corporis Christi sub speciebus, aut cum speciebus, non aliter est continua ex parte termini, nempe ex parte specierum quibus est præsens aut vnitus, nisi quia facit corpus præsens aut vnitus partibus coniunctis, medijs indiuisibilibus.

Observandū tamè est, Christum esse sub lineis & superficiebus specierum existentibus tempore consecrationis: quia linea & superficies substantiæ, v. g. panis, quæ lineis & superficiebus specierum correspondebant, sunt verè substantia panis, sicut etiam linea & superficies quantitatis sunt verè quantitates, ut Aristoteles docet cap. de Quantitate: quia quamuis linea & superficies tam substantiæ quam quantitatis sint modi indiuisibiles secundum quid, quia linea est indiuisibilis secundum latitudinē, & superficies secundum profunditatem; absolute tamen sunt res, & diuisibiles, & partes ipsarum, & continuantur suis indiuisibilibus. Est tamen discrimen, quod linea, & superficies, & profunditas quantitatis, sunt diuersæ species quantitatis: quia extensio quantitativa secundum se, in qua essentia quantitatis consistit, est diuersa specificè in illis tribus; linea verò, superficies, & profunditas substantiæ non sunt diuersæ species substantiæ, quia id in quo essentia substantiæ consistit, non est diuersum secundum speciem in illis. Vnde superficies panis poterit valide consecrari, quia est pars substantiæ, & est sensibilis; non tamen poterit licitè. Addidimus, sub lineis & superficiebus existentibus tempore consecrationis, quia in nouis lineis & superficiebus, quæ diuisione specierum Sacramentalium nouiter fiunt, non est Christus, quia non erant, quando facta fuit consecratio; & nunc non consecrantur nouiter, neque consecrari possunt, quia sub eis non est substantia panis & vini (quæ sola est materia consecrationis) quia destructa fuit ex vi consecrationis, neque esse potest in illis absque eo quod sit in profunditate, in qua verè non est, quia non est nisi profunditas antiqua, in qua verè fuit destructa ex vi consecrationis.

DIFFI-

DIFFICULTAS XI.

Utrum unum & idem corpus possit aliquo modo de potentia Dei absoluta esse simul in pluribus locis.

Heretici, ut facilius negent, Corpus Christi, quod est in celo, posse esse simul in Eucharistia, docent, unum & idem corpus nullo modo posse de potentia Dei absoluta esse simul in pluribus locis. Quod sentire videtur Augustinus l. 20. contra Faustum cap. 11. dum ait, Christum non potuisse simul esse in Sole, & in Luna, & in cruce: & indicari videtur Matthæi ultimo, dum de Christo dicitur, *non est hic, surrexit enim*: quia hæc particula causalis enim frigida esset, si unum & idem corpus posset esse simul in pluribus locis. Et ratione probari potest. Primò ab exemplo, quia unum corpus nequit simul esse in pluribus temporibus, ergo neq; in pluribus locis. Secundò, quia omne quod est in loco, vel est in eo circumscriptiue, vel definitiue: quod autem circumscribitur loco, vel eo definitur, ita est in vno loco, ut non sit in alio, alioquin non circumscriberetur neq; definiretur loco.

Conueniunt tamen Catholici, unum & idem corpus posse simul esse in pluribus locis discretis sacramentaliter, seu indiuisibili modo, imò in vno circumscriptiue, & in alio vel in aliis sacramentali & indiuisibili modo: quia de Fide constat, Corpus & Sanguinem Christi de facto in nocte cene fuisse circumscriptiue & naturali modo in mensa, & sacramentaliter in diuersis particulis, quas Discipulis porrigebat; & etiam nunc esse in celo circumscriptiue & naturali modo, & in pluribus speciebus panis & vini consecratis modo sacramentali & indiuisibili, quod definit Tridentinum sess. 13. cap. 1. ergo id fieri potest diuina virtute.

Et ratione probatur, quia nulla apparet repugnantia & contradictio in eo, quòd Deus in eodem corpore simul producat varias præsentias, aut modos vnionis cum variis rebus distantibus localiter, ergo id non est negandum diuinæ virtuti. Antecedens autem constat ex solutione eorum, quibus dicta repugnantia contenditur ostendi: & declaratur, quia præsentia, aut modus vnionis corporis cum alia re extra ipsum, respicit eam rem extrinsecam, seu extrinsecum illud cui sit præsens aut vnium; ergo ex hac parte non repugnat, multiplicari, extrinsecò illo multiplicato: & aliàs dicta præsentia aut modus vnionis est quid superadditum substantiæ corporis, & extra ipsam; ergo neque ex hac parte repugnat, multiplicari, quamuis non multiplicetur corpus.

Ad testimonium autem Augustini respondemus, eum, dum ait, Christum non potuisse esse simul in Sole, & in Luna, & in cruce, loqui naturaliter, quia loquitur contra Manichæos, dicentes Christum fuisse phantasma absq; carne, & etiam fuisse crucifixum, & per Solem & per Lunam distentum: quia contra eos vitur eodilemmate, Si Christus est spiritus, non potuit pati; si corporeus, non potuit esse simul in Sole, & in Luna, & in cruce. Ergo sicut, quando ait, spiritum non posse pati, loquitur naturaliter, quia ex sententia ipsius lib. 12. de Ciuit. Dei cap. 10. spiritus diuina virtute pati potest: ita etiam loquitur naturaliter, quando ait, Christum nò potuisse esse simul in Sole, & in Lu-

na, & in cruce, & vim habet contra Manichæos, quia isti tantum loquebantur naturaliter.

Ad testimonium Matthæi respondemus, eam consequentiam causalem, *non est hic, quia surrexit*, esse optimam, & non frigidam, quamuis idem corpus possit esse simul in pluribus locis, quia sepulchrum non est nisi pro mortuis, & idè optimè intulit, *quia surrexit*, seu ad vitam rediuit, non est in sepulchro.

Ad primam rationem, ab exemplo temporum desumptam, respondemus, discrimen esse inter diuersa tempora, seu inter diuersas partes eiusdem temporis, ut in eis idem corpus nequeat esse simul, si verè nequit; & inter diuersa loca aut spatia, ut in eis possit esse simul: quia plures partes temporis, vt pote essentialiter successiui, nequeunt esse simul, plura verò loca & spatia possunt esse, & de facto sunt simul; & idè, si abas non repugnet (vt verè non repugnat) poterit idem corpus esse simul in pluribus locis & spatijs, quamuis nequeat esse simul in diuersis partibus temporis.

Ad secundam respondemus, quòd etiam si id, quod circumscribitur loco, aut eo definitur, nequeat naturaliter esse simul in alio, potest tamen diuina virtute: quia esse circumscriptiue in loco, & esse definitiue in eo, non est ita esse in vno loco, ut non sit in alio; sed esse circumscriptiue in loco, est esse in illo commensuratiue ei correspondèdo, ita vt ipsi loco coextendatur; & esse definitiue in loco, est esse in illo absque dicta correspondentia & commensuratione.

DIFFICULTAS XII.

Utrum idem corpus de potentia Dei absoluta possit esse simul in pluribus locis adequatis circumscriptiue.

Bonauentura in 4. dist. 49. 2. parte dist. art. 2. Durandus dist. 10. q. 1. Paludanus qua. 1. Durandus. Vasquez disp. 189. cap. 5. & plures alij, partem Paludani negatiuam tuerentur.

Primò, quia si unum corpus posset diuina virtute in pluribus locis constitui, etiam posset constitui in toto vniuerso, & consequenter vbique, quod creatura repugnat, sicut & attributum diuinum immensitatis, ratione cuius Deus est vbique.

Secundò, Quia si idem corpus constitueretur simul in pluribus locis discontinuis, esset à se ipso distinctum, quia ratione distantie esset à se ipso discretum & diuisum.

Tertiò, Quia impossibile est, idem corpus secundum eandem partem se ipsum tangere, & sibi ipsi esse contiguum, & sibi ipsi occurrere; ergo impossibile est, constitui in pluribus locis: quia si in illis posset constitui, posset sic constitui vt sibi ipsi esset contiguum, & se ipsum tangeret, vt patet, & quòd in vno loco constitutum, ita posset versus alterum locum moueri, vt sibi ipsi occurreret.

Quartò, Quia materia prima nequit diuina virtute habere plures formas substantiales, quia naturaliter tantum est capax vnus; & diuina virtute nequit recipere id cuius non est capax: sed unum corpus naturaliter tantum est capax vnus præsentie circumscriptiue, ergo diuina virtute nequit plures simul habere.

Quintò, Quia si idem corpus posset esse in pluribus locis circumscriptiue, posset in omnibus illis

illis propria virtute naturali moueri, aut in vno quiescere, & in alio moueri: Consequens autem est impossibile, quia impossibile est, virtute naturali duas praesentias adequatas produci; ergo & Antecedens. Consequentia conditionalis probatur: quia si lapis extra centrum supra trabem simul constituitur in duobus locis, & trabes remoueat, tunc mouebitur duobus motibus deorsum simul à principio intrinseco, nempe à sua gravitate, quia extra centrum erat in statu violento: & si lapis in centro constituitur, & simul etiam extra illud supra trabem, tunc remota trabe, à principio intrinseco quiescit naturaliter, & ab eodem principio simul naturaliter mouetur deorsum.

Sextò, Quia si vnum corpus posset simul esse in duobus locis circumscriptiue, posset non solum simul moueri motibus contrariis, nempe sursum & deorsum, accedere ad vnum locum, & simul ab eo recedere; & in vno calefieri, & in alio simul frigescere in gradibus intensis: sed etiam posset illi praedicata priuatiue opposita simul eduenire, quia posset in vno viuere, & simul in alio interfici; in vno visum habere, & in alio simul priuari visu; in vno quiescere, & in alio simul moueri; quia corpori existenti in diuersis locis posset causa contrariae applicari, & posset in vno applicari causa, & non in alio.

Scotus. Scotus verò in 4. dist. 10. quaest. 2. Richardus quaest. 2. Gabriel quaest. vnica art. 2. Marfilus in 4. quaest. 7. artic. 3. Bellarminus lib. 3. de Eucharistia cap. 3. & 4. Suarez disp. 48. sect. 4. & Becanus c. 17. quaest. 14. partem affirmatiuam tradunt, & merito.

Primò, Quia Christus saepe post ascensionem in caelum apparuit in terris, & tamen à die Ascensionis numquam deseruit caelum; ergo simul fuit circumscriptiue in caelo, & etià in loco terrae in quo apparuit. Et in primis Christum post ascensionem apparuisse in terris, constat, quia Act. 9. & 22. refertur apparuisse Paulo in via, & Hegesippus lib. 3. de Excidio Ierosol. cap. 2. Ambrosius Oratione contra Maxentium, & Athanasius in Apologia pro sua fuga, referunt, Christum Paulo apparuisse in terris: & idem Athanasius in Vita Antonij refert, Christum apparuisse Antonio: & Gregorius 14. Dialog. cap. 16. refert, Christum apparuisse Tar-silae auiæ suae: & Ioannes Diaconus in Vita Gregorij refert, Christum Gregorio apparuisse: & nouissime S. P. N. Ignatio Christum apparuisse, & ipsi suam propitiationem obtulisse, in eius Vita refertur. Quòd verò Christus à die Ascensionis non deseruit neque deserturus sit caelum vsque in diem iudicii, significatur Act. 3. illis verbis: *Quem* (nempe Christum) oportet caelum suscipere vsque in tempora restitutionis omnium. & Act. 1. Angeli in die Ascensionis satis indicant, Christum non deserturum caelum quousque ad iudicandum veniat. Et non minus indicatur Psalm. 109. illis verbis: *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.* id est, vsque in finem, vt exponit Paulus 1. ad Corinth. 15. Et id supponit Tridentinum sess. 13. cap. 1. dum, postquam dixit, Christum esse praesentem in Eucharistia, subdit, non pugnare, vt Saluator noster semper ad dexteram Patris in calis assideat, iuxta modum existendi naturalis, & vt in multis alijs locis sacramentaliter adsit.

Quòd si respondeas, Christum non apparuisse in propria persona, sed in persona alicuius Angeli

qui personam Christi gerebat; Contra responsionem est, quòd Paulus 1. ad Corinth. 15. in confirmationem resurrectionis Christi refert, Christum sibi apparuisse; ex eo verò quòd Christus ipsi apparuisset in persona Angeli, vel non satis confirmaret Christum resurrexisse & viuere, vel saltem non ita bene, ac ex eo quòd ipsi in propria persona apparuisset.

Id verò quòd Caluinus respondet, nempe Christum non apparuisse in terris, sed in caelo, dicitur absque fundamento, imò & contra textum, quia in eo dicitur Christum apparuisse Paulo in via, & ci astitisse, & Paulum & comites ipsius vocem Christi intralucem, quæ in aëre circumfulsit, audiuisset.

Secundò opinio nostra probatur, Quia Corpus Christi de facto est in pluribus locis, in vno, nempe in caelo, circumscriptiue, modo scilicet quantitatiuo, & naturali cum modo extensionis in ordine ad locum; & in alijs sacramentaliter absque eo modo extensionis: ergo diuina virtute potuit & potest esse in pluribus modo quantitatiuo, & extensionis. Consequenter patet, quia facilius est, & magis consentaneum corpori existenti in vno loco modo quantitatiuo & naturali, constitui in alio loco modo etiam naturali & quantitatiuo, quam modo sacramentali & indiuisibili, absque modo illo extensionis quem habet in alio loco. Et in primis id est magis consentaneum, quia modus ille extensionis est connaturalis corpori habenti quantitatem & deinde id est facilius, quia facilius est rem conferre aut constituere in alio loco cū suo modo & proprietate naturali, quàm absque ea; quia ad conferendam vel constituendam rem illam in alio loco abiq; modo & proprietate naturali, est necessarium nouum miraculum, quia nequit absque miraculo res priuatiuo suo modo & proprietate naturali, ergo facilius est, & magis consentaneum corpori, quòd habeat plures praesentias quantitatiuas, & proportionatas dicto modo extensionis, & proprietati naturali ipsius corporis, quàm plures, quarum vna sit proportionata dicto modo extensionis, & altera quæ sit proportionata carentiae illius modi.

Tertiò opinio nostra probatur, Quia nulla apparet repugnantia & contradictio in eo, quòd corpus cum suo modo naturali extensionis in ordine ad locum, constituitur in pluribus locis circumscriptiue, ergo id non est diuinae virtuti denegandum. Consequentia patet, Antecedens autem constat ex solutione eorum, quibus contradictio contenditur ostendi. Et declaratur Primò, quia plures praesentiarum non repugnat substantiae corporeae, habenti quantitatem absque modo extensionis, ergo non repugnat illi habenti quantitatem cum eo modo, quia modus iste est connaturalis substantiae habenti quantitatem. Et declaratur Secundò, quia ex vna parte praesentia quantitatiua respicit extrinsecum, nempe locum; & ex altera est quid superadditum corpori, & quantitati, & modo extensionis; ergo non repugnat, quòd multiplicato loco extrinseco, multiplicentur praesentiae in corpore, quamuis neque corpus, neque eius quantitas, neque modus extensionis multiplicentur.

Ad primam verò rationem aduersariorum concedimus, vnum corpus posse constitui simul in toto vniuerso seu vbique (quamuis non eadem praesentia, ita vt habeat totum vniuersum pro loco quasi adequato, sed varijs praesentijs, & varijs vbis alijs

aliàs minus corpus adæquaretur maiori, quod est impossibile, quia relatio æqualitatis nequit variari, quamdiu in extremis manet eadem extensio) id tamen non repugnat creaturæ, ob rationem dictam; neque id est proprium Dei, quamvis immensitas, ratione cuius Deus est ubique, sit propria Dei, & distincta à forma, vel à formis quibus creatura est ubique; quia formæ istæ sunt accidentia realia participata, vel quædam extrinsecæ denominationes: sicut neque creaturæ repugnat esse ab æterno, & durare in æternum, duratione quædam seu æternitate participata, & distincta ab æternitate diuina.

Ad secundam negamus, ex eo quod vnum corpus constituitur in duobus locis discontinuis adæquatis, inferri, quod distinguatur & diuidatur à se ipso: sicut neque ex eo quod duo corpora penetrantur, & sint in eodem loco, inferri, fieri vnum. Ratio vtriusque est, quia vnitas & pluralitas subiecti non sumitur ex vnitate & pluralitate accidentis, ac proinde nec vnitas & pluralitas corporis ex vnitate præsentis, quæ est accidentalis, & superaddita corpori, & extra entitatem ipsius, sed vnitas subiecti sumitur ex diuisione, & pluralitas illius ex diuisione entitatis ipsi subiecto intrinsecæ.

Ad tertiam concedimus, impossibile esse, idem corpus se ipsum verè tangere, & sibi ipsi esse verè contiguum, & sibi ipsi occurrere secundum eandem partem; negamus tamen, id sequi ex eo, quod idem corpus constituitur simul in pluribus locis circumscriptiue adæquatis, sed ad summum sequitur, quod id possit fieri secundum diuersas partes, non verò secundum eandem, nisi apparet ex eo quod constituitur in pluribus locis contiguis.

Ad quartam negamus, repugnare, vnâ materiam primam simul recipere plures formas substantiales, præsentem si nulla vel vna sola educatur de potentia illius. Et quamuis id repugnaret, non tamen, corpus simul esse in pluribus locis circumscriptiue: quia si materia prima non posset simul plures formas substantiales recipere, non esset ex eo quod non posset illas naturaliter vel ab agente naturali recipere, quia anima rationalis nequit naturaliter & ab agente naturali gratiam habituales recipere, & tamen diuina virtute potest; sed esset ex eo, quod in materia prima nulla esset potentia innata ad id: at in corpore, quamuis naturaliter nequeat altera præsentia produci, non extracto corpore ab antiquo loco, in ipso tamen corpore conijcitur esse potentia innata ad plures præsentias quantitativas simul (non minus quam in subiecto ad plura accidentia contraria in gradibus intensis) quia in corpore agnoscitur potentia innata ad plures præsentias sacramentales simul, quæ sunt minus proportionatæ corpori, quam quantitativæ, etiam si nequeat illas naturaliter habere.

Ad quintam respondemus, corpus extra centrum in duobus locis simul circumscriptiue constitutum, v.g. lapidem constitutum supra trabem, quamuis auferatur trabes, non posse propria virtute naturali moueri, quia non habet virtutem ad duos motus simul quibus tunc deberet moueri, quia non esset maior ratio ob quam lapis ab vno loco moueretur, quam ab altero, sed tunc se sifteret defectu virtutis motiue: imò ex defectu huius non esset in statu violento, sed præternaturali,

quia non grauitaret, cum eius grauitas non sit sufficiens ad imprimendum impulsu ad descendendum, non quia grauitas mutaretur, sed quia non esset sufficiens ad imprimendum impulsu ad descendendum ex duobus locis, ex quibus deberet descendere medio impulsu impresso à grauitate ipsius lapidis; & non posset ex vno tantum, quia non esset maior ratio ob quam descenderet ex vno, quam ex altero. Tunc autem in eo duplici loco conseruaretur à Deo cum illa duplici præsentia: at si Deus suspenderet concursu, quo duplicem illam præsentiam conseruaret, tunc lapis maneret existens in regum natura absque loco, quia non posset moueri, cum eius grauitas existens extra locum, ad nullam partem determinatam inclinaret, exigeret tamen tunc à solo Deo constitui in aliquo loco, in hoc aut in illo, pro arbitrio Dei; & eadem proportionem, si lapis à Deo constitueretur in centro, & extra centrum, tunc esset in centro, & extra illud, præsentis à Deo productis & conseruatis: & quamuis, si à Deo derelinqueretur, non moueretur propria virtute ad centrum, in eo tamen propria virtute quiesceret, in ea scilicet parte in qua à Deo conseruabatur.

Addimus autem, quod quando Deus corpus, quod propria virtute existit in vno loco, constitueret in alio, ex tunc corpus defineret esse in suo antiquo loco (nisi præsentia in isto antiquo etiam conseruaretur à solo Deo) quia præsentia illa noua à Deo producta & conseruata impediret, ne corpus propria virtute se sifteret in illo antiquo loco: sicut si solus Deus conseruaret corpus in loco, impediendo concursu corporis, ne ad eam præsentiam concurreret, non posset propria virtute ex eo loco exire, quia virtus propria corporis ultra præsentiam sibi sufficientem, quam inuenit iam productam, nequit producere aliam; sicut aqua non concurreret ad producendam in se ipsa humiditatem aliquam, si sibi sufficientem inueniret à Deo productam.

DIFFICULTAS XIII.

Virum corpus existens simul in pluribus locis, habeat necessario easdem formas, & eadem prædicata ex eis prouenientia, in omnibus illis.

Conueniunt Doctores, eam præsentiam localem (quæ dicitur Vbi) quam corpus in pluribus locis existens, habet in vno loco, non esse in alio, sed in quolibet loco habere distinctam, quia præsentia localis ita immobilitè respicit spatium cui adest, vt extra ipsum spatium nequeat perseverare eadem, ac proinde ex formis, quæ intrinsecè respiciunt præsentiam localem determinatam, vt ex motu & quiete, vnâ, quam corpus existens in pluribus locis habet in vno loco, posse non habere in alio; & si habet aliquam, talem esse verè distinctam ab ea quam habet in alio: & ita corpus existens in pluribus locis, posse in vno loco moueri sursum & in alio deorsum; & in vno loco stare, & in alio sedere; & posse in vno moueri, & in alio non moueri: & hoc posterius, non quia corpori existenti in alio loco deficeret absolute motus, quia verè non deficit, sed quia in alio loco deficit præsentia motus: ex eo enim, quod corpus in vno

vno loco existens habeat aliquam formam, & existens in alio non habeat illam in eo alio, non sequitur contradictio, quia ad hanc requiritur affirmatio & negatio eiusdem de eodem: hoc autem quod sit eiusdem de eodem, requiritur quod forma, aut prædicatum, respiciens intrinsecè præsentiam determinatam, affirmetur & negetur de subiecto, non solum respectu eiusdem temporis, ut generaliter ad contradictionem requiritur in omnibus prædicatis; sed etiam de subiecto respectu eiusdem loci, quia hunc & præsentiam in ipso respicit intrinsecè, quod in casu dicto non contingit. Vnde quamvis de corpore illo absolute verè dicamus moveri, non tamen possumus absolute verè dicere non moveri, quia eo denotatur in nullo loco moveri, sed tantum possumus affirmare, non moveri in illo alio loco.

Scotus.
Marsilius.
Vasquez.
Rubianus.

Est tamen difficultas de formis absolutis à loco determinato, & cum non respicientibus intrinsecè, ut de albedine & nigredine, de visu & de cæcitate, de vita & de morte, & de alijs huiusmodi, an scilicet necessariò conveniant corpori & subiecto, seu illud comitentur in omnibus locis, in quibus fuerit simul existens. Scotus in 4. dist. 10. q. 2. & 4. Marsilius q. 7. & 8. art. 3. Vasquez disp. 189. c. 4. & Rub. 4. Phyl. quæst. 8. docent, dictas formas necessariò comitari corpus in omnibus locis in quibus simul fuerit, imò ita necessariò, ut oppositum fieri nequeat de potentia Dei absoluta: quia quæ sunt absolute à loco determinato, conveniunt corpori aut subiecto secundum se, absque respectu ad locum, ratione solius unionis cum ipso corpore aut subiecto: ergo ubicumque fuerit corpus aut subiectum, etiam erunt illa ratione unionis cum illo.

Alexander.
Gabriel.
Maior.
Suarez.
Conimbr.

Alexander verò 4. par. quæst. 1. i. memb. 1. art. 1. Gabriel in 4. dist. 10. Maior q. 4. Suarez disp. 48. sect. 5. & Conimbricenses 4. Phyl. c. 5. q. 5. art. 2. docent, de potentia Dei absoluta fieri posse, ut dictæ formæ, quæ reperiuntur cum corpore in vno loco, non reperiuntur eum illo in alio loco, & merito: quia nulla in eo reperitur contradictio & repugnantia, ergo fieri potest de potentia Dei absoluta. Consequentia patet, Antecedens autem, præterquam quod constat ex solutione rationis aduersariorum, etiam constat exemplo præsentia localis, quæ quamvis sit vnita corpori, non tamen est eum eo in alio loco, neque esse potest, ob rationem supra adductam; & etiam exemplo modi extensionis, in ordine ad locum, qui convenit quantitati secundum se independentem à loco determinato, & tamen reperitur cum quantitate Christi in cælo, & non cum eadem in Eucharistia; ergo non repugnat, formas à loco determinato absolutas non comitari corpus ubicumque fuerit. Id autem nequit aliter fieri, nisi ex eo quod Deus, conservata præsentia propria formæ, ratione cuius est cum corpore in vno loco, impediatur aut non producat aliam præsentiam, ratione cuius deberet esse cum eodem corpore in alio loco; seu ex eo, quod Deus multiplicet præsentiam corporis, & non dictæ formæ.

Ad rationem ergo aduersariorum concedimus, ea quæ sunt absolute à loco determinato, convenire corpori secundum se, absque respectu ad locum determinatum, ratione unionis cum ipso corpore; negamus tamen consequentiam, seu, inde inferri, illa ita necessariò debere comitari corpus ubicumque fuerit, ut id nequeat diuina virtute impediri, quia ad id non sufficit sola vnio illorum cum

subiecto, sed etiam est necessaria præsentia ipsius subiecti, quam Deus impedire potest, non concurriendo ad productionem illius. Vnde quamvis præsentia dictarum formarum sit impertinens, ut corpus illas absolute habeat, quia illas sufficienter habet absolute ratione unionis illarum cum ipso, non tamen est impertinens ut illas habeat in hoc aut in illo loco, quia ad hoc non tantum est necessaria præsentia subiecti in eo loco, sed etiam illarum formarum in eodem loco. Fatemur, dictas formas ratione unionis cum subiecto, naturaliter acquirere præsentiam in omnibus locis in quibus sit subiectum, siue producat a Deo ad existentiam dictæ unionis, siue ab vniente illas formas, siue ab ipsis formis vnitis, de quo dicemus Disputatione vi. Difficultate vi.

Ex dictis deducimus, diuina virtute fieri posse, ut forma, v. g. anima rationalis, informet materiam primam in vno loco existentem, & non informet illam simul existentem in alio, quia forma potest carere præsentia in hoc alio loco; aut, quod idem est, fieri posse, quod materia prima in vno loco existens habeat animam rationalem in eo loco, & quod non habeat illam in alio. Tunc autem, quamuis esset verum, Petrus, verbi gratia, est viuens, non tamen esset verum absolute, Petrus non est viuens, quia sensus huius est, Petrus nullo modo est viuens, quod est falsum; esset tamen verum, Petrus in alio loco non est viuens, quia in eo alio loco non est anima, à qua in eo sit viuens; & si anima Petri nullam habeat præsentiam (quod non repugnat) tunc quamuis esset verum, quod Petrus non est viuens in aliquo loco, esset tamen absolute verum, quod Petrus est viuens, quia in rerum natura animæ rationalis Petri est vnita materia primæ. Et eodem modo fieri potest, ut anima rationalis in vno loco existens, habeat gratiam habituales; & in alio simul existens, non habeat illam in illo alio, si gratia careat præsentia in hoc alio loco: in hoc tamē loco existens non erit in peccato mortali, quamuis in eo loco non sit præsens gratia habitualis, quia peccatum mortale secundum se expellitur ab anima, & definit esse in illa secundum se, per gratiam secundum se, ratione unionis gratia ad animam independentem à loco, & à præsentia gratia & animæ. Quod autem non reperitur in subiecto aliquo secundum se, in eo nullibi seu in nullo loco reperitur. Et ob eandem rationem, si homo in vno loco existens interficiatur ab agenti naturali, erit interfectus in omni loco, quia agens naturale non interficit destruendo solam præsentiam animæ, sed destruendo unionem animæ cum materia primæ, quæ si in vno loco destruitur, manet in omni loco destructa. Deus autē posset interficere hominem prout in vno loco, non interficiendo illum absolute, destruendo videlicet præsentiam animæ in eo loco, & non destruendo unionem animæ cum materia primæ.

Ex dictis ergo ad sextam rationem aduersariorum Difficultate præcedenti, ab incontinentibus desumptā, constat, corpus in pluribus locis simul existens, posse in vno moveri sursum, & in alio simul deorsum; & ad vnum locum accedere, & simul ab eo recedere (non recessu sumpto pro deiectione loci, sed pro motu ab eo loco ad nouum locum); & posse in vno moveri, & in alio non moveri: quia isti motus & istæ formæ conveniunt corpori per respectum ad locum determinatum, ac proinde possunt

possunt variari in varijs locis: non verò posse magis calefieri & frigeri, quam si esset in vno tantum loco, quia calor & frigus conueniunt corpori secundum se independentem à loco: ac proinde non posse, quamuis existat in varijs locis, calefieri & frigeri simul in gradibus intensis, quia quartus gradus, v. g. caloris, secundum se nequit esse in eodem corpore cum quinto frigiditatis, quia secundum se independentem à loco sunt impossibiles in eodem subiecto secundum se. Constat quoque, corpus posse in vno loco esse viuens, & in alio esse mortuum, seu non viuens, & carens vita; & in vno loco habens visum, & in alio non habens visum, seu carens visu, carentia non sumptu pro separatione animæ & visus à subiecto, sed sumptu pro absentia seu carentia præsentia animæ & visus; id est, non quia materiæ deficiat anima, & subiecto deficiat visus, quia reuera illis non deficiunt, sed quia animæ & visui deficiat præsentia in eo alio loco: quia quamuis, vt subiectum dicatur absolute habere formam aliquam, non sit necessaria præsentia subiecti, neque formæ, neque vnionis inter ea, sed sufficiat vnio formæ secundum se, cum subiecto secundum se; nihilominus, vt subiectum dicatur habere formam in hoc aut in illo loco, non sufficit dicta vnio, sed ultra eam etiam requiritur præsentia subiecti, & formæ, & vnionis inter ea in eo loco, quia præsentia cuiuslibet ex tribus dictis deficiente in eo loco, non dicitur forma haberi à subiecto in eo loco, etiam si absolute dicatur ab eo haberi; ac proinde ex prædictis nulla sequitur contradictio, quia quamuis in eis affirmatio attribuitur absolute subiecto, negatio tamen non attribuitur eidem absolute, sed respectu ad locum, seu præexistenti in loco.

DIFFICULTAS XIV.

Vtrum Christus sit in Eucharistia tamquam in loco.

Trident. **C**onueniunt Primò Theologi, Christum verè & realiter & substantialiter esse in Eucharistia, vt definit Tridentinum sess. 13. cap. 1. & esse in ea non diuisibiliter & modo quantitativo, sed indiuisibiliter & modo spiritali, vt diximus Difficultate 1x.

Secundò communiter conueniunt, in Christo esse aliquid intrinsecum, ratione cuius sit præsens in Eucharistia, quia in ea est realiter & substantialiter præsens (vt Tridentinum definit) quo denotatur esse præsentem modo aliquo intrinseco.

Tertiò communiter conueniunt, hoc intrinsecum, ratione cuius Christus est præsens in Eucharistia, esse ex natura rei distinctum ab ipso Christo, quia Christus potest esse, & de facto fuit in rerum natura absque dicta præsentia in Eucharistia.

Est tamen difficultas, quid sit intrinsecum istud, ratione cuius Christus est præsens in Eucharistia, an scilicet sit præsentia localis, pertinet ad prædicamentum Vbi, habens rationem seu respectum immobilitatis, & distantia, & propinquitatis in ordine ad puncta per imaginationem fixa, an verò tantum sit modus aliquis vnionis seu coniunctionis cum speciebus Sacramentalibus, habentibus

præsentiam localem, pertinentem ad prædicamentum Vbi.

Vasquez disp. 190. cap. 3. & Ochagauia q. 23. *Vasquez Ochagan.* docent, intrinsecum istud esse modum vnionis, quo Christus vnitus est speciebus, ratione tamen illius non esse proximè & formaliter præsentem, sed remotè & radicaliter; quia ex eo, quod Christus vnitus est speciebus, est & dicitur præsens extrinsecè in loco specierum à præsentia specierum cum quibus est vnitus, extrinseca videlicet denominatione præsentia proveniente à præsentia specierum: quia generale existimant, nullam rem, nisi quantitatem modo extensionis affectam, habere præsentiam propriam & intrinsecam ad prædicamentum Vbi pertinentem, quia nulli rei, nisi quantitati dicto modo affectæ, possit ratione sui conuenire respectus distantia & propinquitatis, qui est proprius præsentia localis, quia qualibet alia res caret extremis, ratione quorum possit quoad distantiam & propinquitatem mensurari, Christus autem in Eucharistia caret modo extensionis in ordine ad locum.

Scotus verò in 4. d. 11. quæst. 1. & 2. & Suarez *Scotus. Suarez.* disp. 47. sect. 2. Becanus cap. 17. quæst. 12. docent, illud intrinsecum, ratione cuius Christus in Eucharistia est præsens in loco specierum, esse præsentiam localem propriam & intrinsecam Christi, pertinentem ad prædicamentum Vbi, & meritò: quia generaliter qualibet res creata, quamuis nulli alij vnita, verè & ratione sui potest esse propinqua, & distans à punctis imaginatione fixis, non minus quam quantitas modo extensionis affecta, quia oppositum nullo sufficiente fundamento probatur; ergo Christus, & qualibet alia res, non minus quam quantitas modo extensionis affecta, potest esse præsens præsentia locali intrinseca ad prædicamentum Vbi pertinente. Et confirmatur, quia quælibet res creata coexistit temporis primi mobilis, aut temporis imaginario per aliquid sibi intrinsecum, quod est duratio ipsius rei; ergo etiam coexistit spatio loci per aliquid sibi proprium & intrinsecum; ergo Christus est præsens in loco specierum modo aliquo sibi intrinseco. Quod autem hoc intrinsecum ad prædicamentum Vbi pertineat, ex eo constat, quod Christus ratione illius est in distantia & in propinquitate ad puncta per imaginationem fixa, in qua sunt species Sacramentales, ergo illud pertinet ad prædicamentum Vbi, sicut id, ratione cuius species sunt in eadem distantia & propinquitate, pertinet ad illud.

Ita tamen Christus in Eucharistia ratione dictæ præsentia intrinsece est præsens in loco specierum, vt non sit in illo circumscriptiue, & modo quantitativo & diuisibili, quia non commensuratur & correspondet diuisibiliter loco specierum ex defectu modi extensionis, quo in Eucharistia caret. Et quamuis non sit in loco specierum tamquam in loco definitiue rigoroso, quia non est in vno tantum & determinato loco, est tamen in loco specierum quasi definitiue; quia quodlibet Vbi ex pluribus, quibus localiter est præsens in locis specierum, constituit Christum in loco definito & determinato, & accommodato ipsi Christo, prout vnito speciebus. Habet autem pro loco ipsum locum specierum, quia quasi continetur & ambitur ab ipso, & illum replet absque diuisibili correspondentia: & non habet pro loco species ipsas, sicut neque species

B b

ipsum

ipsum Christum, quia neque Christus replet & ambit species, neque repletur & ambitur ab ipsis; sed sibi inuicem coexistunt, sicut substantia ipsa panis, & ipsa accidentia seu species. Christus ergo non est in Eucharistia, id est in speciebus Sacramentalibus, tamquam locatum in loco, sed est in illis per modum substantiæ ab ipsis occultata, & non ambitus & circumdatus ab illis: unde Christus continetur sub speciebus, sumpto contineri pro occultari; & non continetur ab illis, sumpto contineri pro ambiri.

Ad rationem ergo aduersariorum constat, Antecedens esse falsum: & ad probationem negamus, alijs rebus à quantitate modo extensionis affecta, non conuenire ratione sui distantiam & propinquitatem, & non posse mensurari quoad distantiam & propinquitatem, quia absque fundamento dicitur ad id esse necessarium, quod habeat extrema, & modum extensionis.

Hæc autem præsentia propria & intrinseca, quia Christus in Eucharistia (& idem est de suis accidentibus) est præsens localiter, est verè diuisibilis, non tantum ex parte subiecti, quia habet diuersas partes in diuersis partibus subiecti, sicut reliqua accidentia materialia Christi; sed etiam est diuisibilis ex parte spatij & loci, non solum quia Christus sit præsens diuersis partibus spatij & loci, sed etiam quia diuersis entitatibus ipsius præsentia, quamuis in eadem parte Christi existentibus, sit præsens diuersis partibus spatij & loci, quia posset fieri præsens vni parti, & non alijs, absque variatione totius præsentia, sola variatione entitatis, ratione cuius debet esse præsens illis alijs partibus spatij & loci, ad eum modum quo vnus habitus scientiæ diuersis entitatibus respicit diuersas conclusiones.

DIFFICULTAS XV.

Utrum Christus habeat Unionem cum speciebus Sacramentalibus.

Scotus.
Gabriel.
Mator.
Ægidius.

Scotus in 4. d. 11. quaest. 1. & 2. Gabriel q. 3. Maior quaest. 4. & Ægidius q. 75. art. 4. dub. 2. docent, nullam esse unionem inter Christum & inter species Sacramentales, sed tantum præsentiam Christi ad species ex pacto Dei inseparabilem, seu numquam defecturam, quia præsentia hæc inseparabilis sufficit ad saluanda omnia quæ Fides docet circa mysterium Eucharistiæ; ergo absque necessitate admittitur unio aliqua præter eam præsentiam.

S. Thomas.
Bellarminus.
Vasquez.

S. Thomas verò in 4. dist. 11. q. 1. ar. 1. quaest. 1. Bellarminus lib. 3. de Eucharistia, cap. 8. Vasquez disp. 190. & communiter Theologi, docent, inter Christum & inter species Sacramentales esse unionem realem, seu physicam, & merito: quia absque ea nequit saluari communis modus loquendi fidelium circa mysterium Eucharistiæ, desumptus ex Scriptura & ex Patribus; quia Christus ipse, quando in cæna seipsum sub speciebus præbuit Discipulis ad manducandum, dicitur se ipsum in manibus habuisse, & gestasse; & Sacerdos deferens & eleuans species, & eas deglutens, dicitur etiam deferre Christum, & eum eleuare & deglutire; quibus manifestè significatur, Christum moueri localiter à Sacerdote, & à se ipso motum fuisse in cæna ad motum specierum. Sed si inter Christum,

& inter species non esset aliqua vera unio, sed tantum præsentia ex pacto Dei inseparabilis, non diceretur in rigore Christus à se ipso & à Sacerdote moueri ad motum specierum, sed potius à solo Deo ad motum specierum à Christo & à Sacerdote factum. Ex quo constat ad rationem aduersariorum.

DIFFICULTAS XVI.

Qualis sit unio Christi cum speciebus.

S. Varez disp. 47. sect. 3. docet, unionem inter Christum & inter species non esse formalem, sed effectiuam & mutuam, quia Christus efficienter conseruat species separatas à subiecto, & eas quasi trahit ad se, & contra species conseruant præsentiam Christi sub illis, & ad se quasi trahunt illum. Hic tamen modus dicendi nobis non probatur: Primò, quia dicta unio effectiua est illis impossibilis; quia si dicta efficientia illis conueniret, maxime ut instrumentis Dei, Christus autem & species nequeunt à Deo assumi ut instrumenta ad dictos effectus, quia ad eos nulla in illis agnoscitur virtus innata, quia huius nullum adest in illis indicium; nec vestigium, quia nulla in illis apparet proportio, nec præparatio accommodata ad eos effectus, & Deus pro sola sua voluntate nequit assumere rem aliquam ut instrumentum physicum, nisi ad eum effectum ad quem habet aliquam virtutem innatam, ut diximus Tractatu de Incarnatione Disputatione ix. Difficultate 17. Secundo, quia quamuis dicta unio esset illis possibilis, tamen absque fundamento admittitur esse de facto. Tertiò, quia dicta unio effectiua non est talis qualis insinuat à Tridentino sess. 13. c. 1. dum ait, modum existendi Christi sub accidentibus esse ineffabilem; quia dicta unio effectiua non est adeò difficilis intellectu & explicatu. Quarto, quia hæc unio effectiua inter Christum & species non sufficeret, ut mouens species diceretur mouere Christum ad motum illarum, quia ad earum motum non moueretur Christus necessariò, sed omnino liberè ex voluntate Dei, absque exigentia aliqua specierum ut motorum, liberè assumens illas ut instrumentum, quia in ipsis nulla esset virtus ex qua necessariò oriretur motio Christi: is autem qui mouet aliquid, ad cuius motum non mouetur aliud necessariò, sed omnino liberè ex voluntate alterius, adhuc Dei, non dicitur mouere illud aliud ad motum illius; bene tamen quando ex motu vnus aliud necessariò mouetur. Et ita qui mouet magnetem, dicitur etiam mouere ferrum ad motum magnetis, quia in magnetem est virtus qua necessariò attrahit ferrum.

Valentia quaest. 75. punct. 3. docet, dictam unionem esse formalem, non accidentalem, sed substantialem medio modo substantialem, quia Christus est sub speciebus realiter & substantialiter, ut dicitur in Tridentino sess. 13. can. 1. quod nequit fieri absque modo unionis substantialis. Modus etiam iste dicendi, quatenus asserit, dictam unionem formalem esse substantialem, nobis non probatur: Primò, quia modus iste unionis est extra integritatem substantiæ Christi, quia eam supponit, ergo nequit esse substantialis. Secundo,

Secundò, quia est modus vnionis cum accidentibus prædicamentalis; Tridientum verò, dum ait, Christum esse sub speciebus realiter & substantialiter, solum contendit contra hæreticos, Christum esse in Eucharistia secundum suam substantiam, & non tantum tamquam in signo.

Vasquez ergo disp. 190. c. 3. & 1. part. disp. 188. num. 32. docet, dictam vnionem esse formalem, vt paulo antea diximus contra primum modum dicendi, & non esse substantialem, vt etiam nunc dicebamus contra secundum modum dicendi; sed esse accidentalem, & merito: quia vnio hæc est substantiæ Christi cum accidentibus prædicamentalis, & extra integritatem substantiæ Christi. Est autem vnio hæc substantiæ Christi immediate tantum cum quantitate specierum, cum alijs verò accidentibus mediata, quatenus sunt in quantitate cum qua Christus est immediate vnitus, quia præter vnionem immediatam & proximam cum quantitate, non est necessaria alia vnio immediata cum alijs accidentibus.

Est etiã vnio hæc, seu modus hic vnionis Christi cum quantitate specierum, non materiæ & formæ, nec vnus partis integrantis cum alia, sed est vnio quasi subiecti cum accidente; non subiecti informationis neque inhaesionis, sed adhaesionis, ratione cuius quantitas panis aut vini in Eucharistia vnitur & adheret Christo tamquam extremo, & econtrà, absque dependentia aliqua vnus ab alio. Et modus hic vnionis, non est nisi vnus, quia vnus sufficit ad saluandum prædictum modum loquendi fidelium circa mysterium Eucharistiæ, ex Scriptura & Patribus desumptum, & tantum se tenet ex parte Christi ei inherens, & non ex parte quantitatis, sicut de modo inhaesionis accidentis in subiecto docent communiter Philosophi; & aptius reducitur ad prædicamentum Quantitatis, quam ad aliud, quia est modus vnionis Christi cum quantitate, sicut modus inhaesionis quantitatis reducitur ad prædicamentum ipsius Quantitatis. Et absque dubio modus hic vnionis est diuisibilis ex parte subiecti in quo est, nempe ex parte Christi, quia alia pars huiusmodi est in manu Christi, & alia in pede ipsius, quamuis per eum modum totus Christus indiuisibiliter ad modum rei indiuisibilis vnatur quantitati, totus videlicet toti, & totus parti; & etiam est diuisibilis ex parte quantitatis cui vnitur Christus, tunc quia vnitur Christus diuersis partibus diuisibilibus quantitatis, tum etiam quia Christus alia entitate modi vnitur vni parti quantitatis, & alia entitate modi vnitur alijs parti quantitatis.

DIFFICULTAS XVII.

Utrum modus, quo Christus est sub speciebus, sit supernaturalis secundum substantiam.

Scotus. Vasquez. Scotus in 4. distinct. 10. q. 8. Vasquez 1. part. disp. 214. & communiter Scotistæ docent, eum modum esse tantum naturalem quoad substantiam. Fundamentum Scoti desumitur ex doctrina generali ipsius secundum quam existimat nihil creatum esse supernaturale secundum substantiam: fundamentum verò Vasquez desumitur ab exemplo modi, quo Angelus (& idem est de ani-

ma rationali) existit totus in toto corpore cui vnitur, & totus in qualibet parte, qui est ordinis naturalis quoad substantiam; ergo etiam modus, quo substantia corporea Christi existit tota sub totis speciebus, & tota sub qualibet parte earum.

Caietanus verò quæst. 75. art. 6. Valentia pun. 3. Caietanus. & Suarez disp. 48. sect. 1. & disp. 53. sect. 5. do. Valentia. cent, modum, quo Christus est sub speciebus, esse supernaturalem quoad substantiam, quia modus hic non solum secundum indiuiduum, sed etiam secundum speciem est supra exigentiam cuiuscumque rei naturalis.

Pro huius tamen resolutione supponendum est, in Christo sub speciebus duo reperiri, nempe modum vnionis (quem Scotus & non pauci negant) quo Christus est vnitus speciebus secundum se, prout abstrahunt à loco, totus totis, & totus cuiuslibet parti; & etiam Vbi ipsum, seu præsentiam localem propriam & intrinsecam (quam Scotus & plures alij admittunt) qua Christus est in loco specierum tamquam in loco, quasi definitiue totus in toto, & totus in qualibet parte.

Hoc ergo supposito, existimamus, dictum modum vnionis esse supernaturalem quoad substantiam, non verò dictam præsentiam. Ratio prioris partis est, quia dictus modus vnionis non solum secundum rationem indiuidualem, sed etiam secundum specificam est supra exigentiam cuiuscumque rei naturalis, ergo est supernaturalis secundum suam substantiam. Est autem supernaturalis, ex eo quod vnitur Christo cum accidentibus alienis, quia hoc est supra exigentiam cuiuscumque rei naturalis materialis, etiam secundum rationem specificam; non verò ex eo quod vnitur Christo indiuisibiliter, nempe totum totis speciebus, & totum cuiuslibet parti, quia substantia quanta absque modo extensionis exigit vniri indiuisibiliter. Ex quo constat ad fundamentum Vasquez quatenus huic priori parti aduersatur. Fundamentum verò Scoti fallam continet doctrinam, vt docet Vasquez 1. part. d. 214. & 231. Ratio posterioris partis est, quia supposito modo vnionis quo Christus est vnitus speciebus, est ipsi connaturalis, & debita præsentia, qualis in spatio & in loco specierum, & ipsi præsens, & supposito modo vnionis, quo Christus absque modo extensionis est indiuisibiliter vnitus speciebus totus totis, & totus cuiuslibet parti, est etiam ipsi connaturalis, & debita præsentia, qua indiuisibiliter sit in spatio & in loco specierum, & ipsi præsens, totus toti spatio & loco, & totus cuiuslibet parti spatij, & loci. Præsentia ergo hæc, quamuis sit indiuisibilis modo dicto, est tamen naturalis, quia est iuxta exigentiam Christi, prout est absque modo extensionis in ordine ad locum. Ex quo constat ad rationem pro Caietano, Valentia, & Suarez, quatenus huic posteriori parti aduersatur.

DIFFICULTAS XVIII.

Utrum existentia Christi in Eucharistia pendeat ab existentia naturali ipsius extra Eucharistiam.

Circa hanc difficultatem, paruum vel nullam inuenio inter Theologos controuersiam: quia si per existentiam naturalem Christi intelligamus non præsentiam naturalem, B b 2 sed

sed existentiam Christi in rerum natura, conueniunt Primò, modum existendi Christi sub speciebus ita pendere ab existentia substantiali ipsius, vt de potentia Dei absoluta Christus nequeat constitui, nec permanere sub speciebus, nisi sit existens in rerum natura: quia quòd secundum suam substantiam & naturam non existit in rerum natura, nequit existere aliquo modo; quia modus essentialiter supponit id cuius est modus; quod non negauit Scotus, vt ei falsò imponit Caietanus quæst. 62. art. 2. Non negamus, de potentia Dei absoluta potuisse de nouo produci aut reproduci dum constituitur sub speciebus, quamuis non præsupponeretur antea existens in rerum natura.

Si tamen per existentiam naturalem Christi, intelligamus præsentiam naturalem, qua naturaliter est præsens in cælo diuissibiliter; conueniunt Secundò Theologi, modum, quo Christus est sub speciebus, siue sit vnionis, siue præsentie intrinsecæ, siue vtriusque, de potentia Dei absoluta non pendere à præsentia qua naturaliter existit præsens in cælo diuissibiliter (& hoc est quod Scotus docuit in 4. dist. 10. q. 4. & 6.) quia Deus efficere potest, vt Christus tantum existat præsens in Eucharistia, & non alibi, quia in hoc nulla apparet repugnantia, quia potuit Deus à principio producere Christum in rerum natura, & eum speciebus Sacramentalibus vnire, impedita omni præsentia Christi diuissibili & indiuisibili extra Eucharistiam. Et etià postquam produxit Christum cum præsentia diuissibili extra Eucharistiam, & eum vniuit speciebus, & fecit ipsum indiuisibiliter præsentem in loco earum, potuit, hac vnione & hac præsentia in Eucharistia retentis, destruere quamcumque aliam præsentiam Christi, tam diuissibilem quam indiuisibilem. Imò, sola vnione illa retenta, etià potuit destruere præsentiam Christi in ipsa Eucharistia. Ergo Christus de potentia Dei absoluta potest existere in Eucharistia independentem à præsentia, etià naturali ipsius extra Eucharistiam, imò absque præsentia ipsius in ipsa Eucharistia, cum possit esse vnitus speciebus, & non esse præsens ipsis de potentia Dei absoluta.

Conueniunt communiter Tertiò, quòd Christus de attentata factò, institutione ipsius, non constitueretur de nouo in Eucharistia, si non præsupponeretur existens in rerum natura; vt si præsupponeretur à Deo ita destructus, vt non maneret in rerum natura, neque viuus neque cadaver: & quòd non perseveraret in Eucharistia, si postquam est in ea, destrueretur omni modo dictò, existens extra Eucharistiam. Et meritò: quia Christus non ponitur de nouo in Eucharistia actione de nouo productiua, neque conseruatua ipsius, neque perseverat in Eucharistia actione conseruatua ipsius; sed ponitur de nouo actione productiua modi vnionis ipsius cum speciebus, aut productione præsentie localis, qua collocatur in loco specierum; aut productione vtriusque: & perseverat in Eucharistia conseruatione dicti modi vnionis, aut conseruatione dictæ præsentie, aut conseruatione vtriusque, quæ sunt actiones superadditæ actioni, qua Christus fuit productus, & conseruatur in rerum natura. Ergo si Christus non præsupponatur existens in rerum natura ante consecrationem, ex vi consecrationis non constitueretur de nouo in Eucharistia, & si aliàs ita destrueretur, vt in rerum natura neque viuus, neque cadaver maneat, non perseverabit in Eucharistia.

Addimus contra Vasquez disp. 192. cap. 1. quòd si Christus secundum suam substantiam perseveret in rerum natura, quamuis nullibi præsens, dum sit existens in rerum natura, nihilominus de facto, attentata institutione ipsius, constituetur de nouo in Eucharistia ex vi consecrationis, & in Eucharistia manebit præsens, quauis alia præsentia destructa: quia absque fundamento dicitur, institutionem aliter fuisse à Christo factam, & Christum in rerum natura existentem, quamuis absque omni præsentia, non constituendum ex vi consecrationis sub speciebus, & sub illis non permanens, si extra eas nullibi esset præsens; quia verisimilius est, præsentiam Sacramentalem Christi in Eucharistia ex vi institutionis Christi, tantum pendere ab existentia Christi in rerum natura, & non ab alia præsentia ipsius.

DISPUTATIO VI.

De his quæ conueniunt Christo prout est in Eucharistia.

DIFFICULTAS I.

Utrum Christus, prout existens in Eucharistia, moueatur motu locali sibi proprio & intrinseco.

CONVENIUNT Theologi, vno aut altero excepto, Christum moueri localiter ad motum specierum sub quibus est, quia eas comitatur toto tempore, quo substantia panis & vini sub illis conseruaretur: & species non moueri ad motum Christi; ac proinde Christum, prout existentem in Eucharistia, tantum moueri per accidens.

Est tamen difficultas, An motus iste localis, quo Christus per accidens mouetur ad motum specierum, sit ipsi proprius & intrinsecus, seu in ipso receptus.

Vasquez disput. 190. cap. 4. & Ochagavia quæst. 23. docent, Christum prout existentem in Eucharistia, non moueri motu locali sibi intrinseco, & recepto in ipso, sed tantum ad motum specierum, motu tantum in ipsis recepto tamquam forma extrinseca; quia præsentia localis, & consequenter motus localis qui ad eam acquirendam tendit, non conuenit nisi corpori extenso in ordine ad locum, Christus autem prout in Eucharistia, non est extensus in ordine ad locum.

Scotus verò in 4. dist. 10. quæst. 6. Ocham q. 5. Ocham Gabriel

Gabriel.
Maior.
Suarez.
Egidius.
Adamus.

Gabriel quest. vnica art. 2. Maior quest. 6. Suarez disp. 53. sect. 1. Egidius quest. 76. art. 6. dub. 1. & Adamus quest. 5. dub. 3. docent, Christum existentem in Eucharistia, moueri localiter motu in ipso recepto, & merito: quia Christus prout existit in Eucharistia, habet propriam & intrinsecam presentiam localem in se ipso receptam, vt diximus Disputat. ix. Difficult. xiv. Ergo quoties species, quibus est vnitus, mouetur localiter, & acquirunt nouam presentiam, etiam Christus mouetur localiter motu sibi proprio & in se ipso recepto, & nouam presentiam acquirit & recipit, quamuis per accidens motu deriuato ex motu specierum, in ipsis causato ab impetu ipsis immediate impresso, ad eum modum quo anima rationalis vnita materie primæ, mouetur ad motum materie primæ.

DIFFICULTAS II.

A quo Christus existens in Eucharistia mouetur localiter.

Scotus.
Gabriel.
Maior.

Scotus in 4. dist. 10. quest. 6. Gabriel quest. vnica art. 2. & Maior quest. 6. docent, Christum prout in Eucharistia, non moueri à mouente species, sed à solo Deo. Et in primis non moueri à mouente species, probatur, quia ex vna parte, qui mouet species, non imprimit immediate Christo impetum, vt eum immediate motuat, quia eum non tangit immediate; neque mouet Christum mediate, & per accidens imprimendo impetum speciebus, & eas mouendo, quia inter Christum & inter illas non est vnio & connexio aliqua; ac proinde moueri à solo Deo, qui pro sua mera libertate post consecrationem constituit Christum vbicumque sunt species.

Caietanus.
Egidius.
Suarez.
Valquez.

Caietanus verò quest. 76. art. 6. Egidius dub. 1. Suarez disp. 53. sect. 1. & Valquez disp. 190 n. 45. docent, & merito, Christum prout existentem in Eucharistia, moueri à mouente species. Fundamentum verò huius desumptum ex communi modo loquendi fidelium, desumptum ex Scriptura & ex Patribus, secundum quem Christus prout in Eucharistia, dicitur deferri & deglutiri à Sacerdote deferente & deglutiente species: delatio autem & deglutitio verè sunt motus locales. Id autè fieri posse declaratur: quia ex vna parte, Christus est vnitus & coniunctus physice cum speciebus vnione & connexione formali (quamuis supernaturali) non minus quam anima rationalis cum materia prima; & ex altera parte, motus quo Christus localiter mouetur, & presentia qua fit localiter presens in loco specierum, est naturalis secundum substantiam, vt diximus Disputat. v. Difficult. xvi. Optime ergo intelligitur, eum qui mouet & impellit species per se impetu illis immediate impresso, etiam per accidens & naturali consecutione mouere Christum illis physice alligatum, non minus quam qui mouet per se materiam primam, per accidens naturali consecutione mouet animam rationalem.

Qui autem mouet species, nequit Christo impetum imprimere, neque ipsum per se mouere, quia Christus caret modo extensionis, ex cuius defectu nequit pari ab agente naturali, & ex cuius defectu nequit Christus sua gravitate resistere

motui per accidens deriuato ex impetu & motu specierum, causato à mouente species ipsis, quia ex illius defectu nequit in materiam externam agere.

DIFFICULTAS III.

Utrum Christus prout existens in Eucharistia, possit agere & pati actione & passione corporea transeunte.

Difficultas hæc procedit de Christo, secluso dono impassibilitatis, quo nunc gaudet in Eucharistia; & seclusa concomitantia, qua accidentia absoluta à loco determinato, quæ conueniunt Christo in calo, etiam conueniunt ipsi vbicumque sit.

Ocham ergo in 4. quest. 5. Maior dist. 10. q. 5. & Gabriel in Canonem Missæ lect. 45. lit. Q. docent, Christum prout existentem in Eucharistia, posse pati ab agente naturali externo corporeo, & in passum externum corporeum agere, actione & passione corporea transeunte (de facto tamen à Deo impediri, ne impediatur meritum fidei, quæ credimus mysterium Eucharistia.) Et id quo ad actionem probabile existimat Egidius quest. 76. art. 6. dub. 2. Opinio hæc probari potest Primò, quia vt agens corporeum agat, & vt passum corporeum patiat, actione & passione corporea transeunte, sufficit, quod loco coniungantur, aut quod non distent localiter: sed Christus prout existens in Eucharistia, quamuis careat modo extensionis localis, potest tamen ita localiter coniungi agenti & passio corporeo, vt ab eo non distet localiter; ergo poterit ab agente corporeo pati, & in passum corporeum agere. Secundò, quia modus accidentarius non est necessarius agenti ad agendum, neque passio ad patiendum: sed modus extensionis, quo Christus prout existens in Eucharistia caret, est Christo accidentarius; ergo quamuis eo careat, poterit pati ab agente corporeo, & agere in passum passionem & actionem corporea transeunte.

S. Thomas verò quest. 76. art. 7. & quest. 71. art. 4. & Scotus in 4. dist. 10. quest. 5. & 7. Valquez disp. 191. cap. 3. Suarez disp. 53. sect. 2. & communiter Theologi, docent, Christum prout in Eucharistia, non posse naturaliter agere in passum externum corporeum, neque pati ab agente externo corporeo, actione & passione corporea; & merito: quia ad agendum & patiendum actione & passione corporea transeunte, necessarius est contactus physicus agentis & passi, quæ corporea sunt, tamquam conditio necessaria; experientia enim constat, agens corporeum non agere in passum externum corporeum, nisi huic sit proximum & contiguum: sed Christus prout existens in Eucharistia, nequit tangere alterum corpus, & ei esse contiguum, neque tangi ab altero corpore; quia Corpori Christi deficit modus extensionis localis, qui ad contiguitatem requiritur; ergo Christus prout existens in Eucharistia, nequit in alterum agere, neque ab altero corpore pati, passione & actione corporea transeunte.

Ad primam ergo rationem aduersariorum, negamus, ad dictam actionem sufficere propinquitatem agentis corporei ad passum corporeum, absque contactu seu contiguitate. Et ad secundam

dam concedimus, modum extensionis esse in Christo accidentarium; negamus tamen, non esse necessarium agenti & passio corporeo ad dictam actionem & passionem: quia quamvis non sit necessarius agenti tamquam principium seu virtus, neque passio tamquam dispositio, requiritur tamen tamquam conditio in actu primo, ut possit esse sufficiens applicatio agentis ad passum, quæ est conditio necessaria in actu secundo, & nequit esse absque dicto modo.

Addimus, ut optime Vasquez num. 11. Christum prout in Eucharistia, non posse de potentia Dei absoluta agere in passum externum corporeum, neque ab agente naturali corporeo pati; quia ex una parte, neque Christus in dictum passum, neque dictum agens in Christum potest agere sua virtute naturali; & ex altera, neque in Christo, neque in alio dicto agente agnoscitur proportio aliqua, ut eleuari possit à Deo ad id; quia Deus nequit pro sola sua voluntate quamcumque rem ad quemcumque effectum assumere ut instrumentum. Poterit tamen Christus pati passione corporea transeunte, à Deo, & à quocumque alio agente, quod ad agendum non indiget contiguitate cum passio, quia dicta contiguitas tantum requiritur propter agens ut agat, & non propter passum ut recipiat.

DIFFICULTAS IV.

Utrum Christus prout existens in Eucharistia, possit actiones immanentes exercere.

Supponimus, Christum prout existentem in Eucharistia, exercere posse actiones intellectus, independentes à ministerio sensuum (ut visionem Dei, & intellectiones, seu actus scientiæ infusæ) & actus voluntatis, quia ad eos actus intellectus sequuntur; quia modus extensionis, qui in Eucharistia deficit Christo, non est ipsi necessarius ut agat in seipso, neque ut à se ipso patiat; quia tantum requiritur ut contingatur cum passio externo corporeo in quod sit acturus, & cum agente externo corporeo à quo sit passurus. Sed an etiam possit exercere actus intellectus dependentes à ministerio sensuum, constabit ex ijs quæ statim dicemus circa actiones sensitiuas.

Hoc supposito, circa actiones sensus, tam interni quam externi, An scilicet Christus prout existens in Eucharistia, possit eas exercere, Ocham, Maior, & Gabriel ubi supra, partem affirmatiuam tuerunt: Suarez verò lect. 3. Vasquez cap. 3. Egidius art. 7. Adamus quæst. 5. dub. 5. & communiter Theologi partem negatiuam.

Nos tamen existimamus, Christum prout in Eucharistia, non posse exercere actiones sensus exterioris, bene tamen actiones sensus interioris. Ratio prioris partis est, quia sensus exterior nequit operari, nisi quando patitur ab agente aliquo externo corporeo; nempe ab obiecto à quo recipiat species: sensus autem Christi prout in Eucharistia, nequit ab illo pati, ex defectu modi extensionis in Christo, ex cuius defectu obiectum nequit sensui exteriori Christi contingui, ut in hunc agat, & producat species. Ratio posterioris partis est, quia ex una parte, ut sensus interior sentiat, non indiget de nouo pati ab obiecto externo corporeo; quia in absentia obiecti potest species, quas ante defectum

modi extensionis in Christo potuit acquirere & retinere, & medijs illis obiectum ipsum sentire, & percipere: & ex altera parte, abique fundamento exigitur dictus modus extensionis, ut agens agat in se ipso actione immanente; quia iste tantum requiritur, ut agens contingeretur passio externo corporeo, & ipsi debite applicetur. Quod autem actio sensus interioris recipienda sit indiuisibiliter in Christo, non obstat, ut in ipso recipi possit etiam ab agente naturali: quia modus iste est connaturalis accidenti recipiendo, & subiecto recepturo, quando subiecto deficit dictus modus extensionis, præsertim cum iste modus indiuisibiliter existendi non sit posituius, sed quid negatiuum, carentia videlicet extensionis in ordine ad locum.

Et ob dictam rationem Christus, prout in Eucharistia, possit naturaliter moueri motu locali, proportionato præsentæ connaturali corpori existenti absque modo extensionis: de facto tamen obstat, quod Christus præsupponatur in calo quod deserturus non est, & mobile nequeat naturaliter moueri ad nouum locum, nisi deferendo antiquum.

Ex dictis constat, Christum prout in Eucharistia, posse exercere quasque actiones intellectus, dependentes à ministerio sensus interioris (& consequenter, actus omnes voluntatis qui ad eas actiones sequuntur) si alias in ipso sensui sunt species sensibiles, ut esse possunt. Imò de facto species sensibiles, tam sensus exterioris quam interioris, quæ sunt & acquiruntur in Christo prout in calo etiam sunt, & acquiruntur in Christo prout in Eucharistia, iuxta ea quæ dicemus Difficul. vi. Vnde etiam prout in Eucharistia, poterit Christus exercere actiones sensus exterioris, medijs speciebus, deriuatiue connaturali consecratione acquisitis à Christo prout in Eucharistia, ex eo quod ab ipso acquirantur in calo. quod non negamus in nostra Conclusionem, sed tantum quod possit illas exercere medijs speciebus acquisitis primario, & directe à Christo prout in Eucharistia; ita ut quamvis tantum esset in Eucharistia, & non in calo, possit illas acquirere, & sensationes exteriores exercere, quod verè contingit circa sensationem interiorum; quia potest in Eucharistia speciem sensus interioris antea ab ipso diuisibiliter existente acquiram retinere, & media ea sensationem elicere.

Addimus, ut optime Suarez, Egidius, & Adamus, Christum prout in Eucharistia, posse de potentia Dei absoluta actiones sensuum exteriorum exercere, & etiam interiorum, quamvis in his non sint retentæ species; quia posita specie sensibili, in illis operari possunt: species autem possunt à solo Deo sensibus exterioribus & interioribus imprimi & infundi.

DIFFICULTAS V.

Utrum Christus prout existens in Eucharistia, possit videri oculo corporeo.

Primò est difficultas, An possit naturaliter videri.

Ocham in 4. quæst. 5. art. 3. Maior dist. 10. q. 5. & Gabriel lect. 45. lit. P. docent, Christum prout in Eucharistia, posse naturaliter videri oculo corporeo (de facto tamen à Deo impediti, ut mysterium Eucharistiæ occultetur) quia Christus prout

Ocham.
Maior.
Gabriel.
Suarez.
Vasquez.
Egidius.
Adamus.

in Eucharistia, verè est coloratus, & præsens in loco specierum; ergo poterit species sui in oculum immittere, & consequenter poterit videri.

S. Thomas. S. Thomas verò in 4. dist. 1. art. 4. quæstione. 1. Scotus quæst. 9. Suarez disp. 53. sect. 3. Valquez disp. 191. cap. 1. Adamus quæst. 5. dub. 5. & communiter Theologi docent, Christum prout in Eucharistia, non posse naturaliter videri, & merito: Primò, quia Christus, aut color ipsius, absque modo extensionis existens, nequit producere speciem sui in oculo, quia ei nequit contigui. Secundò, quia Christus, aut color ipsius, nequit esse obiectum potentie visivæ, quia potentia cogitativa, quæ nobilior est quocumque sensu externo, ut pote valens confingere & percipere plura quæ sensu externo non percipiuntur, nequit confingere aliquid inextensum & indivisibile, & illud cogitare.

Quod si ad hanc secundam rationem respondeas, ideò cogitativam non posse percipere & cogitare quod indivisibiliter existit, quia nulla ex speciebus, quibus utitur, repræsentat rem absq; modo extensionis, & absque figura, non verò quia ipsi deficiat virtus naturalis ad id: contra hanc responsionem est, quòd cogitativa habet vim ad utendum specie, v. g. auri, absque extensione & figura auri, coniungendo sua cogitatione aurum cum extensione & figura montis, quæ per aliam speciem repræsentatur, ergo si haberet vim cogitandi quod inextensum & indivisibile est, posset optimè uti specie auri, ad cogitandum colorem illius absque extensione & figura aliqua.

Ad rationem ergo aduersariorum respondemus, non sufficere, Christum esse coloratum, & præsentem, ut immitat speciem sui in oculum; quia ad hoc requiritur in Christo modus extensionis, absq; quo nequit oculo contigui: & quamvis posset speciem sui immittere, non sufficeret, ut posset videri, ob defectum modi extensionis, absque quo non est obiectum sensibus proportionatum.

Secundò est difficultas, An Christus prout in Eucharistia, possit de potentia Dei absoluta videri.

Alexand. Alexander 4. par. q. 10. memb. 7. art. 3. Scotus in 4. disp. 10. quæst. 9. Scotus quæst. 1. art. 7. Valquez c. 2. & Egidius art. 7. partem affirmatiuam tuentur, quia in ea nulla apparet repugnantia.

Richardus. Richardus verò in 4. distinct. 10. art. 5. quæst. 2. Paludanus quæst. 4. art. 1. Capreolus quæst. 4. art. 3. ad 6. contra 1. conclus. & Suarez sect. 4. partem negatiuam tradunt, & merito: quia potentia visiva nequit sua virtute naturali ferri in obiectum absq; modo extensionis, neque in ea est virtus aliqua innata ad id, quia nullum indicium neque vestigium illius in illa apparet, ergo nequit à Deo ad id eleuari.

DIFFICULTAS VI.

Utrum ea, quæ Christus acquirit, & ipsi imprimuntur extra Eucharistiam, committentur naturaliter ipsum in Eucharistia.

Conueniunt Primò Theologi, præsentiā localem, quæ Christo & cuiumque corpori imprimitur in vno loco, non imprimi ipsi in alio; quia præsentiā localis ita immobiliter respicit spatium cui adest, ut extra ipsum non perseueret ca-

dem. Et idem ob eandem rationem docent de motu locali, de quiete, & sessione, & de statione, & de alijs, quæ essentialiter respiciunt præsentiā localem determinatam.

Conueniunt Secundò, formas, siue substantiales siue accidentales, quæ essentialiter non respiciunt præsentiā & locum determinatum, quæ Christo imprimuntur in vno loco, v. g. in caelo, etiam imprimi ipsi in alijs locis in quibus est Sacramentaliter. Quamvis non desint, qui id uigent de aliquibus formis, sed absque sufficienti fundamento.

Est tamen difficultas, An id fiat naturaliter, an supernaturaliter pro mera voluntate Dei.

Maiores in 4. dist. 10. quæst. 4. Suarez disp. 48. sect. 6. & Egidius (quamvis obscure) quæst. 76. art. 4. dubio unico, docent id fieri supernaturaliter pro mera voluntate Dei, & non naturaliter, quia calor v. g. qui ab agente naturali imprimatur corpori existenti Toleti, nequit ab eo agente illi imprimi Romæ, quia agens illud nequit transmittere suum effectum, v. g. calorem, ultra sphaeram & terminum sibi naturaliter præsinit. Et si corpus existens Toleti fiat maius per additionem substantiæ & quantitatis, ut si aquæ infundatur alia pars aquæ; non fit maius necessariò & ex natura rei, existens Romæ: quia ad eam accretionem Romæ faciendam requiritur motus localis substantiæ & quantitatis additæ, quo tendat & transferatur in Curiam Romanam, qui nequit naturaliter fieri. Et corpus, quod corrumpitur in vno loco, non necessariò & ex natura rei corrumpitur in alio; quia corruptio corporis prouenit vel ex diuisione continui, vel ex alteratione aliqua: quæuis autem harum fieri potest ab agente naturali in vno loco, & potest non fieri in alio. Excepit tamen Suarez actiones vitales immanentes, non pendentes ab obiecto localiter applicato, quales sunt actiones sensus interioris, & intellectus, & virtutis appetitus, quia verisimile existimat, actiones has rei in vno loco impressas, eam in quouis alio naturaliter comitari.

Scotus verò in 4. dist. 10. quæst. 2. & 6. Gabriel lect. 46. lit. F. Valquez disp. 192. & Conimbrienses 4. Physic. cap. 5. quæst. 5. art. 2. docent, dictas formas & mutationes vitales conuenientes Christo (& idem est de conuenientibus cuiumque alij corpori) independentem à loco determinato, comitari Christum naturaliter, vbicumque existat; & merito: quia quæcumque formæ & mutationes independentes à loco determinato, vniuntur physice subiecto secundum se, prout abstrahit à loco, & ei secundum se, prout à loco abstrahit, alligantur: ergo vbicumque fuerit dictum subiectum secundum se, erit etiam, naturali consecutione, forma illi secundum se physice vnita & alligata, ex eo enim forma aliqua producit aut introducit in hoc loco, & nō in alio, quia subiectum, cui vnitur, est in eo loco, & non in alio; & ex eo forma aliqua existens in subiecto mouetur ad motum subiecti, & ad eundem locum trahitur, quia est vnita illi subiecto. Ergo eo ipso, quòd vnum vnitur physice alteri, secundum se constituitur, vbi est illud cui vnitur, quamvis in pluribus locis existat. Quod maximè confirmat Tridentinum sess. 13. Tridentin. cap. 3. dum ex vnione & connexionem aliquorum cum Corpore & Sanguine Christi existentibus in Eucharistia, infert, illa aliqua etiam esse in Eucharistia per concomitantiam.

Forma ergo, & mutatio, quæ vnitur Christo existenti in celo, etiam comitatur ipsum, & naturaliter, in Eucharistia, siue id fiat proximè ab agente naturali vniente formam aut mutationem Christo, si aliàs verum est, quòd ab agente naturali generaliter produciatur proximè præsentia, quod potest fieri ab agente naturali in Christo secundario, & deriuatiuè, & naturali consecutione ratione dictæ vnionis quam facit; quamuis aliàs primariò & directè non possit agere in Christum existentem in Eucharistia, neque duas præsentias eiusdem rei simul producere: siue id fiat à solo Deo (si agens naturale non possit) ad exigentiam tamen dictæ vnionis factæ ab agente naturali (ad eum modum, quo solus Deus naturaliter creat animam rationalem, quia eam creat ad exigentiam dispositionum, quas agens naturale induxit in materiam primam) quia vnio illa formæ aut mutationis cum Christo exigit, vt id fiat ab eo agente, à quo fieri possit: siue id proximè fiat (vt nos credimus) ab ipsa forma vel mutatione, quæ ab agente naturali vnitur Christo, quia ex se ipsa per simplicem emanationem, & naturalem consecutionem oritur & pullulat. Quia credimus generaliter, præsentias, quæ non fiunt per motum localem (quales sunt illæ, quibus res fiunt præsentès quando producuntur, & fiunt præsentès locis, in quibus fiunt materiæ primæ quibus vnuntur proximè aut remotè) proximè oriri & pullulare ex ipsis rebus quæ fiunt præsentès; sicut etiam credimus, substantiam & proprietates naturæ ex ipsa natura proximè oriri. Quod etiam credimus contingere præsentis rerum, quibus inhæret vel imprimitur proximè impulsus (saltem primariò & directè) vt moueantur: sed dicuntur moueri ad motum alterius, vt sunt præsentia aliorum accidentium à quantitate, imò & substantiæ corporalis, quia ista omnino per accidens mouentur ad motum quantitatis, cui proximè inhæret & imprimitur impulsus. Neque difficile existimamus, ex eadem re duas præsentias simul oriri, naturali consecutione, ad vnionem illius cum subiecto existente in duobus locis.

Ad rationem ergo aduersariorum respondemus, dicendo ad primam partem, calorè ab agente naturali impressum corpori existenti Toleti, etiam naturaliter comitari idem corpus existens Romæ, & id fieri vno ex prædictis modis: quamuis verius credamus, fieri proximè ab ipso calore impresso ratione vnionis cum ipso subiecto, & remotè ab agente naturali vniente calorem eum subiecto, quatenus causauit vnionem, ratione cuius naturali consecutione & deriuatiuè calor etiam fit præsens Romæ ultra sphaeram, ultra quam agens illud non potest proximè & directè operari. Et eodem modo ad secundam partem dicimus, corpus, quod Toleti fit maius additione substantiæ & quantitatis Toleti facta, etiam fieri maius Romæ ratione vnionis substantiæ & quantitatis additæ cum substantia & quantitate corporis, absque motu locali substantiæ & quantitatis additæ, quo tendat Romam; sed sola simplici emanatione alterius præsentia substantiæ & quantitatis additæ, ortæ in Curia Romana ex ipsa substantia, & quantitate addita. Et ad tertiam partem negamus, corpus, quod in vno loco substantialiter corrumpitur, v.g. corpus Petri non corrumpi in alio, quamuis fiat ab agente naturali, & quamuis actio præniæ, à qua prouenit corruptio, non imprimeretur corpori in alio loco, quia anima,

v.g. quæ aufertur à materia prima Petri, secundum se in nullo alio loco reperiri potest nisi in illa materia. Addimus, corpus, quod in vno loco substantialiter corrumpitur, per separationem videlicet substantialem formæ à materia secundum se: quia si corruptio non sit substantialis (vt quando fit per ablationem vnus præsentia formæ, aut modi vnionis formæ cum materia in aliquo loco, vt fieri potest, quamuis à solo Deo) non eo ipso, quod corpus corrumpitur in vno loco, corrumpitur in alio, vt patet ex dictis Disputat. v. Difficult. xiiii. quia tunc non destruitur altera præsentia, quæ forma & vnio sunt cum materia prima in alio loco, quod nobis non aduersatur; quia corruptio hæc respicit locum determinatum; forma autem, & mutatio quæ locum determinatum respiciunt, impressa subiecto in vno loco, non comitatur subiectum in alio loco existens, vt supra diximus.

DIFFICULTAS VII.

Quæ predicata attribuantur Christo ratione specierum.

Conueniunt cõmuniter Theologi, predicata accidentalitæ speciebus conuenientia, denotantia motum localem aut existentiam in loco, vt & propriè & absque figura attribui Christo, vt moueri localiter, & esse hic aut illic; vel, quia etiam ipsi Christo conueniunt intrinsecè, vt nos supra diximus; vel saltem, quia conueniunt ei extrinsecè, ex eo quod est physicè vnitus & alligatus speciebus.

Est tamen difficultas, an etiam reliqua predicata accidentalitæ, non denotantia motum, neque existentiam in loco, conuenientia speciebus, attribuantur Christo.

Claudius Sanctes Reper. 5. de Eucharistia, c. 3. affirmat, quia predicata plura accidentalitæ conuenientia speciebus, attribuantur Christo in Eucharistia ratione vnionis Christi cum ipsis speciebus, ergo omnia debent attribui, quia omnium eadem est ratio.

Valquez verò disp. 193. cap. 2. negat, & meritis quia quamuis species calefiant, aut alio modo alterentur aut corrumpantur, Christus tamen non dicitur caleferi, neque alio modo alterari neque corrumpi, quia predicata hæc, & generaliter alia quæ non referuntur ad aliquem sensum, exceptis quæ denotant motum localem aut præsentiam in loco, non attribuantur secundum communem vsum alicui per extrinsecam denominationem, neque per deriuationem ex altero.

Addimus, predicata conuenientia speciebus, quæ non referuntur ad aliquem sensum non attribui Christo; quia quæ ad sensum referuntur, vt videri, tangi, contrectari, dentibus atteri, & gustari, etiam attribuantur Christo, quia Christus est sub speciebus quasi sub quodam tegumento: operationes autem sensuum nõ tantum dicuntur verificari circa sensibilia per se, sed circa substantiam, quæ est subiectum immediatè quantitatis, & mediatum aliorum accidentium, ob quod dicitur sensibilis per accidens; sed etiam dicuntur verificari circa substantiam quæ continetur aut contegitur subiecto ipso sensibilibus per se. & ita, qui tangit aut videt vestem, etiam dicitur tangere aut videre hominem vestitum contectum veste ipsa.

Dicitur

Dicitur etiā Christus manducari, quando manducantur species, quia manducare includit cibum dentibus atterere, & motum localem traiectionis cibi ad stomachum, ex quibus, iuxta ea quæ dicta sunt, dentibus atteri potest Christo attribui, ratione specierum, & motus traiectionis etiam ratione sui, quamvis deriuatiuè ex traiectione specierum.

Deinde Christus dicitur frangi in Eucharistia, quando franguntur species, non quia verè in partes frangatur & diuidatur, sed quia frangitur & diuiditur quoad existentiam in Sacramento, quia existens antea in vno Sacramento, post fractionem specierum existit in diuersis Sacramentis.

Tandem Christus dicitur misceri, quando miscentur species Sanguinis & Corporis (quamuis non corrumpatur, neque verè diuidatur, sicut etiam grana diuersi generis frumenti absque corruptione & diuisione dicuntur misceri) quia ea mixtione Corpus Christi constituitur intra species Sanguinis, & vndeque Sanguine circumdatur.

Est tamen discrimen inter dicta prædicata, quæ Christo attribuantur ratione specierum, quod fractio & mixtio attribuantur Christo propriè absque figura, & etiam ratione sui, & intrinsecè, sicut prædicata denotant motum & præsentiam in loco; prædicata verò quæ ad sensum referuntur, quamuis verè attribuantur Christo, non tamen propriè, sed impropriè & figuratè, & tantum ratione specierum per figuram Metonymiam, quia Christo attribuantur tantum ratione specierum ipsum continentium, seu occultantium.

Ad rationem ergo in oppositum constat, non omnium prædicatorum, quæ conueniunt speciebus, esse eandem rationem, ut Christo attribuantur.

DIFFICULTAS VIII.

Utrum aliquando in Eucharistia videatur vera Caro & verus Sanguis Christi in se ipsis.

Supponimus, in Eucharistia aliquando apparuisse Carnem & Sanguinem Christi, ut affirmant Palchasinus lib. de Corpore & Sanguine Christi, cap. 54. Guimundus lib. 3. de Sacram. Corporis & Sanguinis Christi, & plures alij: & apparitiones has fieri posse duobus modis; vno modo, solius visus aut mediij immutatione, ita ut in ipsis speciebus verè non sit quod in eis apparet, sed tantum ob oculos versetur, quod Deus efficere potest, producendo in visu speciem visibilem representantem Carnem & Sanguinem, seu eorum partem, & colores, ut existentes & præsentés diuisibiliter in Eucharistia, quamuis re ipsa non sint eo modo existentes & præsentés: altero modo fieri posse, facta immutatione in speciebus accipientibus figuram & colorem vel carnis vel sanguinis, & hoc posteriori modo fieri, quoties sic apparent omnibus, præsertim si diu sic appareant; quoties verò species non apparent omnibus eodem modo, fieri modo priori.

Hoc ergo supposito, conueniunt Theologi, quoties dictæ apparitiones fiunt priori modo, immutatione videlicet solius visus vel mediij, & non ipsarum specierum, tunc non videri veram Carnem neque verum Sanguinem Christi in propria specie & in se ipsis; quia id quod tunc apparet, non est

verè in obiecto, neque in speciebus Sacramentalibus, sed tantum apparet ob immutationem visus vel mediij.

Est tamen difficultas, An quoties apparitiones fiunt posteriori modo, tunc videantur Caro & Sanguis Christi in propria specie & figura, & in se ipsis.

Alexander 4. par. quæst. 11. num. 2. art. 4. Gabriel lect. 51. lit. E. & Palatius dist. 10. disp. ult. partem affirmatiuam tuerentur, quia ex vna parte id est possibile, & ex altera id est maximè conueniens, ad confirmandam veritatem præsentie Christi in Eucharistia.

S. Thomas verò, & Vasquez quæst. 76. art. 81. S. Thomas Adamus q. 5. dub. 3. & communiter Theologi partem negatiuam tradunt, & merito: quia in primis tunc non videtur vera Caro Christi, neque verus Sanguis Christi prout existit in Eucharistia, quia in ea existit indiuisibiliter, & tunc apparet diuisibilis. Deinde non videtur vera Caro neque verus Sanguis Christi modo diuisibili, quia quamuis hoc sit possibile, si incipiat constitui in Eucharistia modo diuisibili, siue deferendo locum celi, siue multiplicata præsentia circumscriptiua & diuisibili Christi, id tamen est indecens, quia facile posset tangi & contrectari ab hominibus. Cui maxime fauet, quod quando sic apparet per multum tempus, diuturnitate ipsa color Carnis & Sanguinis marcescit, quod non contingit colori veræ Carnis & veri Sanguinis Christi: apparet autem tunc Caro & Sanguis Christi ratione effigiei carnis & sanguinis, quam Deus format in speciebus, quantum ad figuram & colorem. Et quamuis in his apparitionibus simplices decipiantur, in eo tamen nullum reperitur mendacium, quia non fiunt à Deo intentione decipiendi, sed significandi Christum esse sub speciebus.

Et quod dictum est de Carne & Sanguine Christi, nempe quod neque in apparitionibus posteriori modo factis videantur in se ipsis, etiam dicendum est (quicquid Egidius dicat) de puero aut viro Iesū sic apparente, ob rationem dictam.

DIFFICULTAS IX.

Utrum quando apparet Caro aut Sanguis in speciebus, maneat Christus Sacramentaliter sub illis.

Conueniunt Theologi, quando caro, aut sanguis, aut puer apparet in speciebus, non immutatione specierum, sed tantum immutatione visus aut mediij, tunc manere Christum sub speciebus: quia tunc species secundum se manent in eodem statu, ac proinde tunc Christus eodem modo erit sub illis, ac erat antea.

Est tamen difficultas, An quando dictæ apparitiones fiunt immutatione specierum, tunc maneat Christus Sacramentaliter sub illis.

Durandus in 4. dist. 10. quæst. 4. docet, Christum tunc non manere Sacramentaliter sub speciebus, quia sub ipsis sic mutatis non maneret substantia panis neque vini, quia sub accidentibus Carnis nequit manere substantia panis, in cuius locum successit Corpus Christi; & sub accidentibus Sanguinis nequit manere substantia vini, in cuius locum successit Sanguis Christi.

S. Thomas

S. Thomas.
Vasquez.
Sotus.

S. Thomas & Vasquez quaest. 76. art. 8. Sotus in 4. dist. 10. quaest. 1. art. 8. & communiter Thomista docent, tunc Christum manere sub speciebus, si maneat eadem quantitas; quia quamdiu eadem quantitas manet, etiam maneret substantia panis & vini.

Palatius.
Henric.
Adamus.
Suarez.

Palatius verò dist. 10. disput. vlt. Henriquez lib. 9. cap. 28. Adamus quaest. 5. dub. 5. & Suarez disp. 55. sect. 3. docent, quoties in his apparitionibus fit tanta mutatio in speciebus, ut sub eis non conseruaretur substantia panis aut vini, ut contingere potest, quamuis maneat eadem numero quantitas, tunc sub illis non manere Christum; & quoties in speciebus non fit tanta mutatio, ut sub illis non desineret substantia panis aut vini, tunc sub illis manere Christum; & merito: quia Christus succedit sub speciebus ipsi substantia panis aut vini in locum illius, ergo quoties sub illis non conseruaretur substantia panis aut vini, non permanet Christus sub illis; & quoties conseruaretur, permanet.

Addimus, ut contingere potest, quamuis maneat eadem numero quantitas, quia quantitas non est dispositio sufficiens ad conseruandam substantiam panis & vini, sed necessaria sunt alia accidentia, quae possunt deficere, quamuis quantitas non deficiat.

Addimus contra Durandum, in dictis apparitionibus posse species ita immutari quoad figuram & colorem, ut appareant puer aut sanguis, absque eo quod sub illis corrumpatur substantia panis & vini, quamuis adesset (ac proinde species posse sic immutari quoad figuram & colorem, perseuerante Christo sub illis) quia possunt sic immutari à Deo, absque eo quod dissoluatur temperamentum primum qualitatum sufficiens ad conseruandam substantiam panis & vini, si adesset: & credimus, de facto regulariter ita fieri mutationem specierum quoad figuram & colorem, ut sub ipsis sic immutatis & apparentibus perseueraret substantia panis & vini, & perseueret Christus, quousque diurnitate temporis contingat species ipsas corrumpi, quia id est maxime conueniens fini, quem Deus regulariter medijs eis apparitionibus intendit: quia vel sunt à Deo ad significandam praesentiam Christi sub speciebus, cui fini magis congruit, quod sub illis perseueret, vel sunt ad solatium alicuius iusti, & huic fini etiam magis congruit quod perseueret, quia sic solatium erit magis solidum. Quod si aliquando fini,

qui creditur à Deo intendi, magis congruat, mutationem specierum ita fieri, ut sub ipsis sic mutatis non perseueraret substantia panis aut vini, & non perseueret Christus, ut quando species sic apparent in punitionem illius qui eas intendit indigne suscipere, tunc credendum est sub eis non perseuerare Christum, si illae permanenter sic appareant.

Nihilominus species illae sic apparentes, siue credatur sub illis Christus perseuerare, siue credatur non perseuerare, adorandae & venerandae sunt: quia si credatur sub illis perseuerare, adorandae sunt tamquam re ipsa continentes seu occultantes Christum; si verò credatur non perseuerare sub illis, adorandae & venerandae sunt, tamquam signum & vestigium Christi.

Quoad esum verò & consumptionem specierum sic apparentium expediens est, illas non consumere (nisi redeant ad pristinam formam) ut docent communiter Theologi, quia tunc non sunt sub forma cibi aut potus humani sub qua Christus voluit sumi, sed eas seruare ob aestimationem tanti miraculi, & ob maiorem reuerentiam huius Sacramenti. Et hoc consuevit in Ecclesia fieri: nihilominus si quis non horreat sumptionem specierum sic apparentium, non video eum prohiberi.

Sed quæres, Quid facturus est Sacerdos, si post consecrationem ante sumptionem, contingat aut species panis, aut species vini, aut ambas sic immutari & apparere. Respondemus, species non immutatas, si aliqua non sunt immutata, sumendas esse à Sacerdote, quia Sacerdos tenetur præcepto diuino Sacramentum ab ipso confectum sumere, quantum possit; species verò immutatas, siue ambas siue alteras, & non redeunt ad pristinam speciem, non esse ex obligatione & necessitate sumendas, quia non sunt sub forma cibi & potus humani, sub qua sola Christus præcepit sumi, neque esse necessarium nouam materiam colectare, etiam si ambas species sic immutatae sint, & permaneant, ut contra Antoninū docent communiter Theologi, tum quia id non est necessarium ad perfectionem prioris sacrificij, quia absque sumptione, & ante ipsam, sacrificium est perfectum, tum quia, quamuis absque sumptione non esset perfectum, consecratione nouae materiae, & sumptione ipsius, non perficeretur sacrificium illud prius, quia consecratione nouae materiae fieret nouum sacrificium, & eius sumptione perficeretur nouum istud, & non illud prius.

DISPUTATIO VII.

De accidentibus panis & vini remanentibus in Eucharistia.

DIFFICULTAS I.

Quae accidentia panis & vini remaneant in Eucharistia post consecrationem.

CONVENIUNT Primò Catholici, in Eucharistia post conuersionem panis & vini in Corpus & in Sanguinem Christi factam media consecratione, manere accidentia sensibilia panis & vini, (id est, quae à sensibus præcipiuntur) nempe quantitatem, ca-

lorem, frigiditatem, siccitatem, humiditatem, colorem, odorem, & saporem: quia praequam quod experientia constat, dicta accidentia post consecrationem manere, definitum est in Concilio Lateranensi cap. 1. & ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei, & in Tridentino sess. 13. can. 2. in Eucharistia manere species panis & vini. Nomine autem specierum ad minus accidentia sensibilia intelliguntur.

Conueniunt Secundò Theologi, non solum accidentia sensibilia panis & vini in Eucharistia manere, sed etiam omnia alia accidentia, quamuis sensibus occulta, quae separata à substantia possunt conser-

conferuari, & merito: quia in pane & vino nulla alia accidentia reperiuntur, nisi quantitas, qualitates primæ, & qualitates secundæ, quæ ex temperamento primarum naturaliter & necessario oriuntur, & relationes, quæ ex dictis accidentibus, & ex substantia ipsa consurgunt, quia nullo fundamento possunt alia accidentia assignari. Negari autem non potest, in Eucharistia manere quantitatem & primas qualitates panis & vini; ergo etiam remanent reliqua alia supradicta accidentia panis & vini, exceptis relationibus & substantia panis & vini pendens: quia reliqua alia ex quantitate, & ex primis qualitatibus naturaliter & necessario oriuntur, & independenter ab influxu aliquo substantiæ in ipsa accidentia, conseruantur in quantitate.

Sed quamvis Theologi conueniant in eo, quod reliqua accidentia panis & vini præter sensibilia, exceptis relationibus dictis, manent in Eucharistia, id tamen neque est definitum, neque certum. Et in primis id non est definitum, quia tantum definitum est, species panis & vini in Eucharistia manere: nomine autem specierum tantum intelliguntur accidentia sensibilia, quia hæc sola dici possunt species, cum sola ipsa sint quasi simulachrum & figura substantiæ ipsam sensibus demonstrans. Nihilominus Tridentinum, dum can. 2. definit fieri conuersionem totius substantiæ panis & vini, manentibus dumtaxat speciebus panis & vini, non definit tantum manere accidentia sensibilia panis & vini, quia particula illa exclusiua *dumtaxat* non fuit addita ad excludenda alia accidentia præter sensibilia, sed ad excludendam substantiam panis & vini, cuius immediatè fecerat mentionem, & quam implicite excluderat, dum dixit fieri conuersionem totius substantiæ panis & vini. Deinde id non est certum, quia nullo firmo & certo fundamento constat; quia non est satis certum, in pane & vino, præter accidentia sensibilia, & ea quæ ex his necessario oriuntur, non esse alia accidentia materialia; & quamvis esset certum non esse alia, tamen non est certum, accidentia materialia inhaerere quantitati immediatè, & absque influxu aliquo substantiæ in ipsa; ac proinde nequit esse certum, omnia accidentia panis & vini remanere in Eucharistia post destructionem substantiæ panis & vini, à qua forsitan naturaliter dependent, quia non est certum, manere accidentia quæ non experimur esse præter sensibilia, quamuis alias naturaliter & necessario oriantur ex dicta substantia, hac deficiente.

DIFFICULTAS II.

Virum quantitas panis & vini in Eucharistia existat per se positinè.

Conueniunt Catholici, quantitatem panis & vini in Eucharistia manere per se absque subiecto, quia nihil est in quo esse, aut cui inhaerere possit; & oppositum est damnatum in Concilio Constantensi sess. 8. Ex quo constat, quantitatem panis & vini in Eucharistia conseruari à Deo actione distincta ab illa, qua antea in proprio subiecto conseruabatur, quia actio, qua antea conseruabatur, non erat creatiua, sed educiua, dependens à subiecto ad minus tamquam à causa materiali, qua conseruabatur dependenter ab ipso subiecto;

actio uero, qua in Eucharistia conseruatur, non est educiua, sed creatiua, non dependens à subiecto, qua quantitas independenter ab illo conseruatur. unde actio hæc distincta est ex natura rei ab ipsa quantitate, sicut & educiua; quia sicut quantitas modò est absque educiua, etiam antea fuit absque creatiua. Separatio autem realis vnus ab altero, indicium est distinctionis ex natura rei inter illa.

Est tamen difficultas, An præter hanc actionem creatiuam, qua nunc quantitas panis & vini in Eucharistia à Deo extra subiectum & per se conseruatur, gaudeat modo aliquo positiuo perfectatis, an tantum dicatur esse per se negatiuè sola ententia existendi in subiecto, absque aliquo modo positiuo perfectatis superaddito.

Supponimus autem contra nonnullos, modum perfectatis positiuum (qui non posset esse substantialis, sed accidentalis, & quia esset extra integritatem substantiæ, & quia esset modificans accedens) esse possibilem quantitati de potentia Dei absoluta, quia in hoc nulla apparet repugnantia & contradictio: quia quamuis modus iste non posset esse in substantia, tamquam in subiecto remoto, & ipsi accidere, quia tantum potest conuenire accidenti existenti extra substantiam, id tamen non est necessarium ad rationem accidentis modalis, neque ad rationem accidentis in fieri, ut creationis accidentis (sicut neque est necessarium ad modum substantialem, quod possit per se existere) sed sufficit quod sit modus; aut fieri accidentis, quod potest esse in substantia. Prædictus ergo modus accidentis positiuus perfectatis est possibilis quantitati, & cuiusque alij accidenti, sicut substantiæ totali est possibilis modus existendi in alieno supposito, quamuis ei non sit possibilis modus inhaerentia in alio tamquam in subiecto, quia substantia totalis nequit fieri informans subiectum, & ab ipso dependens.

Est ergo difficultas, An modus iste perfectatis positiuus accidentalis, quem dicimus esse possibilem quantitati, conueniat de facto quantitati panis & vini existenti in Eucharistia.

Vasquez disp. 194. cap. 2. Suarez disp. 56. sect. 2. Valentia disp. 6. quæst. 5. & Egidius quæst. 77. art. 1. dub. 2. docent, quantitatem panis & vini in Eucharistia existere per se modo positiuo perfectatis illi superaddito: quia ut substantia existat per se absque subiecto, indiget modo positiuo perfectatis superaddito, ergo etiam quantitas, ut existat per se absque subiecto instar substantiæ. Et confirmatur, quia existentia substantiæ absque modo perfectatis superaddito, non sufficit ut substantia existat per se; ergo existentia accidentis absque modo perfectatis superaddito multò minus sufficit, ut accedens existat per se.

Scotus uero in 4. dist. 12. quæst. 1. & 6. Ledesma 1. par. 4. q. 18. art. 2. Bellarminus 3. de Eucharistia c. 24. & Valentia q. 5. p. 1. docent, quantitatem panis & vini in Eucharistia existere per se, non positiuè modo aliquo perfectatis superaddito, sed negatiuè, ex eo scilicet quod existit in rerum natura absque subiecto; & merito: quia dictus modus positiuus non est necessarius quantitati, ergo non est admitteendus. Consequentia patet, quia absque necessitate non est admittendum nouum miraculum, sine quo dictus modus esse non potest. Antecedens autem probatur, quia in primis non est necessarius, ut accedens existat in rerum natura, quia accedens de

de potentia Dei absoluta existere potest in rerum natura absque modo inhaesionis quo inhereat subiecto, & absque modo perfectitatis in peraddito, quia in hoc nulla inuoluitur repugnantia & contradictio, sicut etiam substantia de potentia Dei absoluta potest existere in rerum natura absque subsistentia propria, & absque aliena, ut diximus Tractatu de Incarnat. Disput. IV. Difficult. VI. Et declaratur: quia ex una parte quantitas est prior modo inhaesionis, & modo perfectitatis, & ex altera parte isti duo modi non opponuntur contradictorie, quia ambo sunt positivi, ac proinde inter eos reperitur medium, nempe negatio utriusque: quia quamvis modo inhaesionis seu existentiae in subiecto immediate opponatur non existere in subiecto, non tamen modus existendi per se positivus: & quamvis modo existendi per se positivus immediate opponatur non existere per se positivus, non tamen existere in subiecto; ergo non repugnat, quantitatem existere per se negativam absque modo existendi in subiecto, & absque modo positivus existendi per se. Deinde dictus modus positivus perfectitatis non est alio modo necessarius quantitati, quia non est necessarius ad salvanda reliqua alia, quae sunt necessarii concedenda in Eucharistia, nec aliquid eorum, quia nullum ex eis poterit assignari ad quod salvandum sit necessarius, quia ad quodcumque ex illis sufficit quantitati, non existere in subiecto, seu negatio existendi in illo, ut discurrenti per omnia necessaria, facile patebit ex dictis, & ex dicendis.

Ad rationem ergo aduersariorum à simili desumptam respondemus, substantiam indigere modo positivus perfectitatis, non ut existat per se, quia de potentia Dei absoluta existere potest per se negativus; sed ut existat per se modo sibi connaturali, quia modus hic est connaturalis & debitus substantiae: accidens verò non indigere eo modo positivus perfectitatis, ut existat per se modo sibi connaturali, neque eo ad id indigere potest, quia modus iste perfectitatis, qui accidenti tribueretur, quamvis esset accidentalis (imò non posset non esse talis) nequit esse accidenti connaturalis, quia potius esset illi supernaturalis, quia modus iste non solum secundum suam rationem individualement, sed etiam secundum suam rationem specificam est supra exigentiam cuiuscumque rei naturalis. Et ad confirmationem respondemus, quòd sicut existentia substantiae absque modo positivus perfectitatis non sufficit, ut substantia existat per se connaturaliter, & sufficit ut existat in rerum natura, & per se negativus; ita etiam existentia accidentis absque modo positivus perfectitatis sufficit, ut accidens existat in rerum natura, & per se negativus.

Observandum est, quantitatem in Eucharistia carente modo inhaesionis actualis, & modo positivus perfectitatis, esse in statu violento, non quia caret modo perfectitatis, sed quia caret modo inhaesionis; quia eo caret non tantum contra eius inclinationem materiale, sed etiam contra eius imperium actuum, seu effectuum internum: quia quantitas, & quodlibet aliud accidens non tantum quasi causa materialis exigit modum illum inhaesionis, sed etiam influit in illum tamquam causa efficiens (sicut substantia efficiens influit in modum positivus substantiae perfectitatis, seu subsistentiam, ut diximus Tract. de Incarnatione Disput. IV. Diffic. VI.) quia accidens est prius secundum naturam modo illo inhaesionis, & est eo nobilior, & eo non indigens

ad operandum (sicut neque substantia indiget suo modo perfectitatis ad id) & est necessario connexum cum illo.

Quòd autem accidens educatione producatur, non obstat, ut efficienter influat in suum modum inhaesionis; quia educit, ut diximus Tractatu de Incarnatione Disput. II. Difficult. VIII. tantum terminatur ad accidens ut praecise existens in rerum natura, & non ad accidens ut existens in subiecto; quia modus inhaesionis non producitur educatione ipsa accidentis è subiecto, sed alia actione distincta & posteriore, quia ad diversas entitates diversa fieri terminantur: unde per educationem accidentis media, quae ut passione in fieri subiectum materialiter concurrat ad ipsum accidens, non ponitur accidens in subiecto in facto esse, seu modo inhaesionis, sed quasi in fieri; quia subiectum ratione educationis, ut passio est, patitur in fieri recipiendo in fieri ipsum accidens, non verò in facto esse, quousque in posteriori natura producitur, aut resultat modus inhaesionis, ratione cuius inhaeret in facto esse ipsi subiecto.

Addidimus, quantitatem carentem modo inhaesionis, & modo perfectitatis positivus, esse in statu violento; quia si modum positivus perfectitatis haberet, quamvis careret modo inhaesionis, non esset in statu violento: quia quamvis tunc contra imperium actuum internum careret modo inhaesionis sibi connaturali, sed careret illo ratione modi perfectitatis positivus sibi non disconveniens, sed maxime congrui, quia maxime terminaret existentiam accidentis, & maxime suppleret vicem modi inhaesionis, quia eo modo perfectitatis maxime melioraretur accidens (sicut Tractatu de Incarnatione Disput. IV. Difficult. XII. diximus de humanitate respectu carentiae personalitatis propriae, media personalitate Verbi) quia quamvis modus ille accidentalis perfectitatis esset impossibilis cum modo inhaesionis, ita tamen esset in quantitate, ut supposita carentia proprii modi inhaesionis, non noceret quantitati, sed eam potius periceret, & optimè modificaret; sicut etiam personalitas Verbi, quamvis impossibilis cum propria personalitate humanitatis, supposita tamen carentia propriae, personalitas Verbi non nocet humanitati, sed potius eam perficit. In quo personalitas Verbi, & modus ille perfectitatis, ex una parte differunt à calore producto in aqua, quia iste non tantum nocet quasi negativus & indirectè, quatenus scilicet est impossibilis cum frigiditate, & eam expellit; sed etiam positivus & directè, & ratione sui; quia calor disponit & iuvat ad destructionem aquae, & ob id aqua habens calorem, est in statu violento, quia caret frigiditate medio calore sibi directè nocivo, ac proinde est in statu violento ob duplicem titulum; nempe quatenus caret frigiditate, & quatenus habet calorem.

DIFFICULTAS III.

Utrum modus perfectitatis accidentalis possibilis accidenti sit supernaturalis.

Vasquez 1. p. disp. 114. cap. 4. docet, modum perfectitatis hunc accidentalem perfectitatis esse naturalem quoad substantiam: Primò, quia modus iste perfectitatis habet connexionem naturalem cum negatione substantiae panis & vini, quia ex hac negatione natura-

sed negatio hæc est naturalis; ergo etiam dictus modus perfectioris cum ea negatione naturaliter connexus, est ordinis naturalis. Secundo, quia modus substantialis perfectioris est naturalis quoad substantiam, ergo etiam modus iste perfectioris accidentalis, quia modus substantialis perfectioris est accidentalis. Addit tamen, dictum modum esse supernaturalem ex parte efficientis, sicut est reproductio hominis, quia à nullo agente naturali potest produci, sicut neque homo reproduci.

Ochagata.

Ochagata verò quæst. 27. & nonnulli alij recentiores Thomistæ quæst. 77. art. 5. docent, dictum modum accidentalem perfectioris esse supernaturalem quoad substantiam, & merito: quia modus iste adhuc secundum suam speciem est supra exigentiam cuiuscumque rei naturalis.

Ad primam verò rationem in oppositum, negamus, dictum modum accidentalem perfectioris esse connexum cum negatione substantiæ panis & vini, quia non oritur ex ea; tum, quia destructa substantiæ panis & vini, quantitas illius non exigit conservari, & multò minus reliqua accidentia; tum etiam, quia quamvis exigeret conservari, non tamen exigeret conservari medio modo perfectioris, quia absque eo conservari potest, & facilius, quia absque nouo miraculo, quod requiritur ad productionem illius modi.

Ad secundam concedimus, modum substantialem perfectioris esse naturalem, quia est debitus naturæ substantiali, negamus tamen, modum accidentalem perfectioris etiam esse naturalem, ob supra dictam rationem. Et ad probationem concedimus, modum substantialem esse perfectiorem; & ex eo tamen non concluditur, modum accidentalem etiam esse naturalem, & non supernaturalem; quia naturale potest esse perfectius supernaturali, quia substantia creata perfectior est gratia habituali, quamvis hæc sit supernaturalis, & illa naturalis.

DIFFICULTAS IV.

Utrum reliqua accidentia panis & vini maneat in quantitate tamquam in subiecto.

Supponimus, reliqua accidentia panis & vini, præsertim absoluta, ex natura rei distincta à substantia & quantitate, posse à Deo constitui & conservari per se extra subiectum; quia in hoc nulla apparet contradictio. Est tamen difficultas, An de facto sit factum.

Ocham.

Gabriel.

Maior.

Aliacensis.

Ocham lib. de Sacramento altaris cap. 62. & 63; Gabriel lect. 44. lit. K. Maior in 4. dist. 12. q. 2. Aliacensis quæst. 6. art. 3. docent, omnia accidentia panis & vini post consecrationem existere per se absque subiecto, quia existunt, in rerum natura non esse aliquam vnam & peculiarem quantitatem, sed tam substantiam materialem, quam qualitates & reliqua accidentia materialia, habere propriam quantitatem & extensionem ab ipsis indistinctam; ex quo optimè inferitur, qualitates & alia accidentia panis & vini in Eucharistia, nulli subiecto inherere; quia si alicui, maxime quantitati ab ipsis distinctæ; hæc autem non est in rerum natura. Idem quoad subiectum dictorum accidentium, nempe non esse in subiecto, docet Marfilus

in 4. q. 9. art. 2. alio tamen fundamento nixus: quia quamvis admitat, quantitatem esse peculiare accidens à substantia materiali, & ab alijs accidentibus materialibus distinctum; existimat tamen, reliqua accidentia non inherere immediatè quantitati, sed substantiæ, sicut ipsam quantitatem, in Eucharistia autem non manet substantia panis & vini, cui inherere possit.

S. Thomas verò, & eius interpretes, quæst. 77. S. Thomas. art. 2. & communiter Scholastici in 4. dist. 11. Vafquez disp. 194. cap. 3. Suarez disp. 56. sect. 3. Adamus q. 6. dub. 1. & Becanus cap. 20. q. 2. docent, reliqua accidentia panis & vini in Eucharistia esse in quantitate tamquam in subiecto, & solam ipsam quantitatem esse per se extra subiectum, & merito. Primo, quia si quantitas in Eucharistia non esset subiectum reliquorum accidentium materialium, & sufficiens absque concursu materiali substantiæ, agens naturale non posset in speciebus Sacramentalibus qualitatem aliquam producere, v.g. calorem (quod est contra experientiam); quia non potest producere accidens per se existens extra subiectum sufficiens. Secundo, quia si reliqua accidentia in Eucharistia non essent in quantitate tamquam in subiecto, & consequenter non essent in aliquo subiecto, non esset vniò aliqua physica inter accidentia panis inter se, & inter accidentia vini inter se in Eucharistia, quia inter se nequeunt immediatè vniri, cum nequeat vnum informare alterum.

Constat ergo, fundamentum Marfilij falsum esse, nempe accidentia materialia distincta à quantitate immediatè esse in substantia tamquam in subiecto, & non in quantitate; aliàs accidentia, quæ ob rationes dictas in Eucharistia sunt immediatè in quantitate, mutassent subiectum.

Ad fundamentum verò Ochami & aliorum, negamus, non esse peculiarem quantitatem ex natura rei distinctam à substantia & ab alijs accidentibus, ratione cuius vna substantia, quæ vnâ tantum potest habere quantitatem, est impenetrabilis cum altera, quia hæc altera debet habere alteram quantitatem, & duæ quantitates non possunt esse simul in eodem spatio, ut quotidie experimur, ac proinde multò minus in eodem subiecto. Ex quo etiam constat, substantiam & alia accidentia materialia non habere proprias quantitates, quia ex his plura sunt simul in eodem spatio, & in eodem subiecto.

Reliqua ergo accidentia materialia panis & vini distincta à quantitate, non mutantur physice per consecrationem, quia post eam perseverant in eodem subiecto, & eodem modo: quantitas verò physice mutatur, quia amittit modum inhaerentiae, quo erat in substantia panis & vini.

DIFFICULTAS V.

Utrum accidentia seu species panis & vini in Eucharistia possint agere propria virtute.

Conueniunt Theologi, accidentia panis & vini in Eucharistia eodem modo agere, ac quando erant in propria substantia, ut experientia constat: calor enim panis in Eucharistia verè calefacit, & eodem modo quo antea; & humiditas vini in Eucharistia verè humectat, sicut antea:

Cc

imò

imò accidentia vini conuertunt aquam ipsis infusam in vinum.

Est tamen difficultas, An accidentia panis & vini id efficiant propria virtute, seruatō modo naturali, an Deo supplente efficientiam aliquam substantiæ in qua erant.

In primis, quod attinet ad productionem formæ accidentalis, quæ calor v.g. producit calorem, & humiditas humiditatem, conueniunt communiter Theologi, id efficere accidentia in Eucharistia naturaliter, & propria virtute, sicut ante consecrationem, & merito: quia dicta productio sufficienter prouenit à solo accidenti, vt à principio efficienti, quia in ipso accidenti efficiens est sufficiens efficacia & virtus ad omnem rationem existentem in effectu. In calore enim producente est sufficiens virtus ad omnem rationem existentem in calore producto, quia omnis hæc ratio sufficienter correspondet calori producenti, vt causæ efficienti, & subiectum accidentis nullam illi confert vim ad operandum: quia si subiectum sit substantia, tantum est vehiculum ipsius accidentis efficientis; & si sit quantitas, præter hoc quod sit vehiculum, solum habet quod sit illi quasi conditio ad operandum, quia ratione quantitatis, accidentia fiunt contigua passio, quod est illi necessarium ad operandum in passio.

Et idem ob eandem rationem dicendum est, quod attinet ad productionem specierum intentionalium sensibilium, quibus accidentia Sacramentalia sentiri possunt, quod scilicet ab ipsis accidentibus naturaliter proueniat.

Deinde quod attinet ad productionem substantiæ, prouenientem ab ipsis accidentibus Sacramentalibus, difficultas est, Quomodo ab ipsis proueniat. In hac difficultate philosophandum est, sicut in difficultate de accidenti separato à proprio seu connaturali subiecto, v.g. de calore existente extra ignem in alio subiecto, de quo disputatur 2. Phyl. c. 3. vbi nos diximus, accidentia à proprio subiecto separata, imò & accidentia existentia connaturaliter in proprio subiecto, concurrere immediatè ad productionem substantiæ, virtute propria in ipsis existente, absque concursu immediato proprii & connaturalis subiecti: quamuis non dicantur concurrere, vt causæ principales, ad eam productionem, quia sunt inferiora & imperfectiora, quàm ipsa substantia quam produciunt, sed vt instrumenta propriæ substantiæ, illius videlicet, à qua saltè remotè producta sunt; quia concurrunt tamquam virtus propriæ substantiæ, quod etiam tradit Vasquez disp. 195.

Tandem Theologi conueniunt, accidentia Sacramentalia pati ab agente naturali, imò & ab eo corrumpi, vt experientiâ constat, calefiunt enim ab igne, & humectantur ab aqua, & à qualibet horum, & etiam ab alijs agentibus naturalibus corrumuntur.

DIFFICULTAS VI.

Quomodo ex accidentibus seu speciebus Sacramentalibus possit substantia aliqua produci.

Non minùs experientiâ constat, accidentia Sacramentalia panis & vini in Eucharistia à contrario agente naturali corrumpi, quàm ipsi

corruptis succedere substantiam aliâ distinctam, v.g. substantiam vermis aut ignis.

Est tamen difficultas, Quomodo, & qua virtute, substantia illis corruptis succedens, de nouo producat. Ocasio tamen & ratio difficultatis est, quia tunc deficit materia prima, in qua forma substantiæ succedentis possit recipi.

Circa hanc difficultatem in primis Innocentius III. lib. 4. de Mysterijs Missæ cap. 11. Bona- uentura in 4. dist. 12. par. 1. dist. art. 2. quæst. 1. & Alexander 1. par. quæst. 10. m. 7. art. 2. docent, tunc eandem numero substantiam panis & vini, quæ erat ante consecrationem, reproduci miraculosè, & ex materia prima ipsius nouam illam substantiam produci.

Modus hic dicendi communiter rejicitur, & merito: quia vel substantia panis & vini redit & reproduciatur, permanentibus adhuc accidentibus consecratis; vel his iam corruptis. Si permanentibus, ergo simul sunt substantia panis & vini cum Corpore & Sanguine Christi, quia quamdiu manent accidentia illa, tamdiu sub illis manent Corpus & Sanguis Christi. Si autem substantia panis & vini redit accidentibus illis corruptis, tunc substantia panis & vini esset absq; suis accidentibus, vt pote iam corruptis; imò ex ea substantia redeunte non posset fieri, quæ de nouo succedit accidentibus illis corruptis, quia hæc substantia succedens fit in eadem duratione, in qua accidentia illa consecrata corrumpuntur, ac proinde in eadem, in qua substantia illa panis & vini redit, & est, ex substantia autè, quæ est, dum est, non potest alia fieri.

Secundò Ferrariensis 4. Contra gentes cap. 66. Capreolus in 2. dist. 1. q. 3. a. 3. Henriquez Quodam lib. 4. q. 36. & Egidius Theoremata 4. 5. docent, ex quantitate panis & vini, quasi ex materia prima, produci formam substantiæ succedentis, quia quantitas in Eucharistia gerit vicem primi subiecti, & in ea recipiuntur dispositiones, ad quas consequitur noua illa forma substantialis.

Modus etiam iste dicendi communiter rejicitur, & merito: Primò, quia quantitas suâ naturâ non est receptiua formæ substantialis, neque potest à Deo eleuari ad illam recipiendam ex defectu capacitatis ad id, vt ostendit Vasquez disp. 132. c. 6. Deinde Secundò, quia substantia succedens, v.g. vermis, nequit componi & coalescere ex quantitate & ex forma substantiali, sed ex hac, & ex materia prima.

Tertiò Caietanus q. 77. art. 5. docet, quantitatem in Eucharistia gerere vicem materiæ primæ, quoad receptionem dispositionum ad formam substantiæ succedentis introducendam, & in ea duratione, in qua introducitur, Deum conuertere quantitatem illam in materiam primam, & agens naturale formam illam introducere.

Modus tamen iste dicendi in eo displicet, quod asserit, quantitatem Sacramentalem conuertere in materiam primam: quia quantitas illa non definit ex vi productionis materiæ primæ, quia non definit ex natura rei, vt patet; nec ex vi aliquorum verborum, vt etiam est manifestum.

Quartò ergo Scotus in 4. d. 12. q. 6. Durandus quæst. 2. Maior q. 4. Gabriel q. 1. art. 3. Vasquez disp. 194. cap. 3. Suarez disp. 57. sect. 3. & Egidius q. 77. art. 5. num. 57. docent, & merito, in instanti, aut in tempore (in quo post immutationem accidentium panis & vini, quæ sufficeret ad corruptio-

nem propria substantia, si adesset, introducenda est noua forma substantialis) produci à Deo, per creationem, materiam primam, in qua introducitur forma illa noua: & illam creati à Deo ad exigentiam dictæ immutationis accidentium, non ad exigentiam naturalem, sed vt occultetur mysterium Eucharistiae.

Et in primis, in eo instanti aut tempore produci materiam primam, patet, quia in eo producitur substantia composita ex materia prima & ex forma, quorum neutra præerat in rerum natura. Deinde, materiam hanc creati, constat, quia fit ex nihilo. Et hanc materiam primam non produci à Deo ad exigentiam naturalem dictæ immutationis, præcedentis in quantitate Sacramentali, patet, quia ad materiam primam, quæ producitur extra subiectum (quia ipsa est primum subiectum) nulla est, neque præcedit dispositio & immutatio: sed illam produci ad exigentiam occultationis mysterij, quia si non produceretur materia prima, non succederet substantia aliqua totalis ad corruptionem specierum, quo dabitur non leue indicium mysterij Eucharistiae.

Addimus, materiam primam & formam produci in instanti aut tempore: quia si substantia, quæ succedit speciebus, sit viuens, vt vermis, producitur in instanti, si verò sit non viuens, producitur in tempore, quia productio substantiæ succedentis sit in eadem duratione, in qua fieret, si sub accidentibus Sacramentalibus esset propria substantia ipsorum.

Sed an creetur à Deo noua numero materia prima, an recreetur illa eadem numero, quæ destructa fuit in conuersione Eucharistica, incertum est. Credimus tamen, contra non paucos, vt optimè Suarez & Egidius, eandem numero materiam primam reproduci, quia recreando eandem numero materiam est minor mutatio in rerum natura, quam in creando nouam numero materiam; quia in recreando eandem tantum fit ipsa recreatio, & noua introductio quantitatis Sacramentalis in ipsa materia antiqua recreata, in creando verò nouam numero materiam, sunt ipsum creare materiam nouam, & annihilare quantitatem Sacramentalem, ne transeat ad nouum subiectum, & producere nouam quantitatem in materia creata.

Sed à quo forma illa substantialis producat, & consequenter substantia ipsa totalis succedens, an à solo Deo, an ab agente naturali, incertum est. Credimus tamen, contra Scotum & Vasquez, vt bene Suarez & Egidius, produci ab agente naturali immutante quantitatem Sacramentalem, quia verè potest ab ipso produci; ergo ipsi non est denegandum. Consequentia patet. Antecedens autem probatur, quia in instanti, aut in eo tempore in quo forma illa producitur, adest materia prima à Deo recreata, in qua & ex qua possit ab agente naturali produci; & est extensa per quantitatem Sacramentalem à Deo in eo instanti aut in eo tempore reunita materiæ primæ, si necessaria est extensio in materia prima, vt ipsi contigetur, & appropinquetur, vt nos credimus esse necessariam; & etiam credimus, formam illam produci ab agente naturali ad exigentiam naturalem materiæ primæ, & dispositioni naturalium ab agente naturali productarum in dicta quantitate, quia in ea duratione adest materia prima, quæ naturaliter exigit formam: & adsunt dispositiones ad formam productam in quantitate tunc reunita à Deo materiæ pri-

mæ. Vnde materia prima, quantitas, & dispositiones, sunt prius naturæ, quam forma producenda ab agente naturali, quia conducunt ad productionem illius. Materia prima, tamquam causa materialis in qua, & ex qua producitur ab agente naturali: & quantitas, quasi conditio in actu primo, vt agens naturale contigetur, & appropinquetur materiæ primæ, vt in ipsa & ex ipsa formam producat: & dispositiones conducunt, vt agens naturale illam producat in materia, & ex materia disposita.

DIFFICULTAS VII.

Quomodo ex accidentibus, seu ex speciebus Sacramentalibus, possimus nutrir.

Conueniunt Theologi, nos posse nutrir accidentibus, seu speciebus Sacramentalibus in iusta quantitate sumptis. Est tamen difficultas circa modum, quo fieri possit nutritio.

Circa modum hunc quilibet philosophatur eodem modo, quo circa productionem substantiæ speciebus corruptis succedentis, de quo egimus Difficultate præcedente.

Iuxta doctrinam ergo à nobis in ea traditam, dicendum est, nos nutrir sumptione specierum Sacramentalium, non quia nutriamur ex Corpore & Sanguine Christi, quia Corpus & Sanguis Christi non conuertuntur in substantiam nostram, quia sunt incorruptibili modo sub speciebus: neque quia nutriamur ex ipsis speciebus, quia species non possunt habere vicem materiæ primæ, vt in ipsis forma alimenti aut hominis introducat: sed quia nutriamur ex ipsa substantia ab agente naturali producta, speciebus in stomacho corruptis succedente, quæ habet rationem alimenti; quia speciebus in stomacho corruptis, succedit talis substantia, qualis ex digestionem substantiæ panis, si adesset, ex vi caloris naturalis succederet pro alimento, quia substantia ipsa panis non est immediatum alimentum, sed substantia ipsi post digestionem succedens. Nutrimur ergo ex speciebus Sacramentalibus, quia substantia, ipsi in stomacho digestionem corruptis pro alimento succedens, conuertitur in substantiam hominis vi caloris naturalis. Et eadem proportionem ex speciebus Sacramentalibus vini in magna copia sumptis inebriamur, ac si sub illis esset substantia vini: quia sicut substantia vini, si adesset, vi caloris naturalis resolueretur in vapores, quibus in cerebrum ascendentibus inebriamur; sic etiam substantia vini non existente, sed tantum speciebus, virtute diuina recreatur materia prima, & ipsi reunitur quantitas cum dispositionibus vi caloris naturalis introductis in illa, & in ea materia prima virtute eiusdem caloris producitur substantialis forma vaporis, quam calor naturalis produceret, si vinum non defuisset.

Nutrimur ergo sumptione specierum Sacramentalium non ex ipsis tamquam ex alimento adhuc mediato, quia non nutriamur immediate ex aliquo in quod species ipsæ conuersæ fuerint, sed tantum nutriamur ex illis occasionaliter, quia nutriamur ex substantia dicto modo succedente ipsis corruptis, cuius aliqua pars sub vna forma ad nutritionem reservatur, & alia pars sub alia forma in secessum emittitur.

Obseruandum autem est. Primò contra Waldenses

denfes tom. 2. de Sacramentis cap. 60. Corpus & Sanguinem Christi etiam manducari & bibi ab auiibus & à bestiis, Species Sacramentales sumentibus, ratione ipsarum specierum, quia eas verè (quamuis non Sacramentaliter) manducant, & bibant, quia species dictæ verè sunt cibus & potus materialis earum.

Obseruandū est Secundò, in quo contra Bonaventuram in 4. dist. 13. art. 2. q. 3. conueniunt communiter Theologi, Corpus Christi non deferere species nondū corruptas, sed eas comitari, etiam si à bestia aliqua sumantur, aut in locum aliquem fordidū incidant, quia Corpus & Sanguis Christi succedunt loco substantiæ panis & vini, ac proinde tamdiu perseverant sub speciebus, quamdiu substantia panis & vini perseveraret sub illis. Imò in Directorio Inquisitorum par. 2. quæst. 10. refertur Gregorius XI. damnaſſe aſſerentes, sub hostia consecrata in lutum aut in locum sordidum proiecta non manere Corpus Christi, nondum corruptis speciebus. Et sanè Christus prout est sub speciebus, nequit coinquinari ex immundo loco, quia est sub speciebus modo impassibili ab agente naturali corporeo.

Ex quo etiam constat, Christum non deferere species ad introitum earū in stomachum (vt falsò credit Glossa in can. *Tribus*. de Consecratione, dist. 2. ne Christus in stomachum immundum descendat) quia id non tantum est contra communem Theologorum sensum, & contra prædictam rationem, sed etiam contra Scripturam Ioan. 6. ubi supponitur, Corpus & Sanguinem Christi manducari & bibi: quia quod nō traicitur in stomachum, non dicitur manducari neq; bibi, quamuis ore sumatur, & gustetur, & dentibus teratur, & ea enim quæ ore sumuntur, quamuis dentibus terantur, & gustentur, non dicuntur manducari, neque bibi, si eiciantur extra os, antequam in stomachum traiciantur.

DIFFICULTAS VIII.

Utrum per mixtionem liquoris cum speciebus vini consecratis, Sanguis Christi designat esse sub illis.

Alexand.
Maior.

IN primis Alexander 4. par. quæst. 10. mem. 7. art. 7. & Maior in 4. dist. 12. q. 4. dub. 3. docent, mixtionem liquoris non consecrati, v. g. vini aut aque cum speciebus consecratis, Sanguinem Christi designare esse sub illis, quamuis mixtio fiat solum diuisione & penetratione, absque alia physica alteratione, quia per eam mixtionem designaret esse substantia vini, si adesset sub illis accidentibus, quia ex substantia vini, & ex liquore illo, coalesceret alia tertia substantia, ab ipsis quæ miscerentur distincta.

Sotus.

Secundò Sotus in 4. dist. 10. q. 2. art. 8. docet, quòd si gutta vini consecrati misceatur magnæ copię vini non consecrati, Sanguis Christi manebit sub gutta illa consecrata, quando vinum consecratum & non consecratum sunt eiusdem speciei; si tamen sint diuersæ speciei, poterit gutta illa consecrata corrumpi à vino nō consecrato, & tunc sic corrumpatur, non manebit Sanguis Christi sub gutta illa. Quòd si species consecrata misceantur cum alijs consecratis, sub omnibus manebit Sanguis Christi, quomodocumque misceantur.

Tertiò Paludanus in 4. dist. 12. q. 5. art. 2. & Capreolus q. 1. art. 3. ad argumenta contra secundam conclusionem docent, quòd si vinum infusum speciebus consecratis, non possit ipsis facile misceri, quia vinum infusum, vel species consecrata, sunt crassioris naturæ, ita vt non possit fieri diuisione & penetratio per partes minutissimas, non statim desinet esse Sanguis Christi sub illis diuisione & penetratione illa, nisi etiam accedat alteratio aliàs sufficiens ad corruptionem: si verò vinum infusum, & species consecratae sint subtilioris naturæ, ita vt facile possint per minutissimas partes diuidi & penetrari, tunc ea sola diuisione & penetratione species consecratae corrumpuntur, ac proinde sub illis non erit amplius Sanguis Christi.

Tandem Durandus in 4. dist. 12. q. 3. Vazquez Disp. 195. c. 6. Suarez disp. 57. sect. vi. & Agidius Vazquez q. 67. art. 8. docent, & merito, per mixtionem liquoris cum speciebus consecratis factam sola diuisione & penetratione, absque physica immutatione specierum ad earum corruptionem sufficiens, Sanguinem Christi non desinere esse sub illis.

Et in primis id probatur, quando liquor speciebus consecratis infusus est eiusdem speciei, vt quando speciebus vini rubri consecratis infunditur vinum rubrum non consecratum, quia tunc sola diuisione & penetratione, quamuis per minutissimas partes facta, non destrueretur propria substantia vini, si adesset sub speciebus; ergo sub ipsis non desinet esse Sanguis Christi, quia ille tamdiu perseverat sub illis, quamdiu perseveraret propria substantia vini. Antecedens autem probatur Primò, quia substantia non viuens, qualis est substantia vini, in qualibet minima parte, quamuis ab alijs separata, conservari potest, quantum est ex parte quantitatis. Secundo, quia quamuis substantia vini conservari non possit sub qualibet minima parte separata, & non continuata cum alijs, potest tamen sub qualibet minima continuata cum quantitate substantiæ eiusdem speciei, vt patet.

Quòd autem tunc, si adesset propria substantia vini consecrati, fieret vnum tertium vinum per continuationem, non sufficit, vt sub speciebus consecratis designat esse Sanguis Christi: quia continuatio hæc, ratione cuius fieret vnum tertium vinum, si adesset propria substantia vini sub speciebus consecratis, non sufficeret, vt non maneret substantia propria, quæ esset ante continuationem (quamuis non maneret sub denominatione totius, sed partis) quia in materia illius vini consecrati, si adesset, nulla noua forma introduceretur, sicut neque in materia vini non consecrati infusi introducitur; & idè tunc ex pluribus substantijs, si etiam adesset propria vini consecrati, fieret vna non tam corruptione plurium, & productione tertiæ, quàm continuatione plurium, ac proinde non sufficeret, vt sub speciebus consecratis, quamuis continuatis cum accidentibus vini non consecrati, designaret esse Sanguis Christi, sicut econtrà diuisione, qua species consecratae diuiduntur, non sufficit vt sub partibus, in quas fit diuisione, nō maneat Sanguis Christi, quamuis media illa diuisione & discontinuatione, si substantia propria vini adesset, ex vna fierent plures distinctæ; quia adhuc facta ea discontinuatione, maneret eadem substantia vini in partibus discontinuatis, quæ antea erat in eisdem continuatis (quamuis non

non sub denominatione partis, sed totius ac proinde ex illa fierent plures, non tam per corruptionem vnius, & productionem plurium, quam per vnius discontinuationem.

Deinde idem probatur, quando liquor speciebus consecratis infusus est diuersæ speciei, ut quando infunditur aqua, quia etiam tunc sola diuisione & penetratione, absq; superaddita physica alteratione, non destrueretur propria substantia vini, si adesset, quamuis ex liquore illo, & ex propria substantia vini, si adesset, fieret vna tertia substantia per continuationem: quia tunc non destrueretur media aliqua physica alteratione, quia supponimus eam non esse; neque ex defectu magnitudinis, quamuis fiat diuisio in minutissimas partes, quia substantia non viuens nullam exigit determinatam magnitudinem ad sui conseruationem; neque destrueretur per continuationem (quamuis hæc esset possibilis, & fieret) ob rationem supra adductam.

Addimus, per mixtionem liquoris cum speciebus consecratis factam sola diuisione, absq; superaddita physica alteratione ad corruptionem specierum sufficiente, Sanguinem Christi non desinere esse sub illis, quia si species ita alterentur, ut corrumpantur, quamuis earum corruptio fiat ab alijs speciebus consecratis, tunc Sanguis Christi desinet esse sub illis, quia tunc sub illis non maneret propria substantia vini: imò quando ita alterantur, ut sub illis non maneret substantia vini, tunc verè annihilantur à Deo.

Sed an in vno vino sit aliqua qualitas, alteri vno, quamuis diuersi coloris, opposita, & sufficiens ad destruendum, incertum est.

Ex dictis in casibus occurrentibus iudicandum est, an quando sit mixtio liquoris cum speciebus consecratis, maneat sub ipsis Sanguis Christi, an non. In casu autem, in quo res maneat sub dubio, ita ut nequeat probabiliter seu prudenter indicari manere vel non manere Sanguinem Christi, tunc species sunt absq; irreuerentia tractandæ, & à Sacerdote sumendæ, alias exponemur probabili periculo indignè tractandi species consecratas.

DIFFICULTAS IX.

Utrum quando Christus desinit esse sub speciebus, mutetur.

Supponimus Christum non desinere esse sub speciebus primario per mutationem sui, quia Christus non desinit species, quia ipse hoc aut illo modo mutetur, sed desinere esse sub illis, quia illæ corrumpuntur.

Est tamen difficultas, An quando Christus desinit esse sub speciebus, quamuis ad corruptionem ipsarum, nihilominus Christus mutetur.

Alexand.
Ledesma.

Alexander 4 par. q. 11. memb. 2. art. 2. & Ledesma 1. p. q. 17. art. 6. dub. 5. & 6. docent, Christum non mutari, quia incipit esse sub speciebus, nulla facta mutatione in ipso, sed sola conuersione panis & vini in ipsum; ergo quando desinit esse sub speciebus, nullo modo mutatur.

Vasquez.
Suares.

Vasquez verò disp. 195. n. 57. Suares disp. 54. sect. 1. & communiter Theologi docent, Christum physicè mutari, quòdo desinit esse sub speciebus; & merito: quia secundum nostram sententiam Christus est sub speciebus modo quodam formali

accidentali vnionis cum illis, existente in ipso Christo, & est præsens in loco earum, præsentia accidentali de prædicamento Vbi. Ergo quando desinit esse sub speciebus, amittit dictam vnionem & dictam præsentiam: ergo tunc physicè accidentaliter mutatur, non politivè aliquid acquirendo, sed negativè seu priuativè duo illa amittendo.

Quod verò aliqui dicunt, nempe Christum, cum desinit esse sub speciebus, seu cum illas deserit, in celum localiter moveri, & ire, falsum est; quia quamuis Christus tunc deserat locum specierum, nullum tamen de nouo acquirit, sed retinet quem habet in celo. Si tamen Christus non esset in celo, neque alibi, nisi in vna Hostia consecrata, & hæc corrumpere, Christus maneret in loco specierum circumscriptivè, quia explosionaliter pullularet præsentia ipsi naturalis in eo loco, sicut ex aqua calida frigiditas, ne maneret absque omni præsentia.

DIFFICULTAS X.

Utrum desinitio Christi sub speciebus, sit conuersio ipsius in substantiam sibi succedentem.

Ex supradictis constat, speciebus corruptis, & eo ipso Christo desinente esse sub speciebus illis, succedere substantiam aliquam creatam. Et etiam constat, corruptionem specierum non esse conuersionem ipsarum in substantiam illam ipsis succedentem, sed esse annihilationem: quia non corrumpuntur ex vi productionis illius substantiæ, quia non est directæ impossibilitas, & oppositio in rerum naturâ inter substantiam illam, & inter species sacramentales.

Est ergo difficultas, An desinitio Christi sub speciebus, sit conuersio ipsius in substantiam sibi succedentem.

Non desunt recentiores, qui existunt, eam desinitionem Christi esse veram conuersionem: & transubstantiationem in substantiam ipsi Christo succedentem (ac proinde Christum conuerti in nostram substantiam, quando illum sacramentaliter suscipimus) quia ea desinitio est transitus à substantia Christi in substantiam ipsi succedentem.

Suares verò disp. 54. sect. 2. & plures alij recentiores existimant, eam desinitionem Christi non esse veram conuersionem, & merito: Primo, quia substantia Christo succedens, non est opposita & impossibilis cum Christo ex natura rei, neque ex significatione verborum, quia Christus non desinit esse sub speciebus, quia succedit alia substantia, seu quia sit qui intendat illam producere sub illis speciebus, sed tantum desinit esse sub speciebus ex pacto & voluntate Dei, quia species corrumpuntur, ut occultetur mysterium. Secundo, quia quamuis Christus desineret esse sub speciebus ex vi substantiæ succedentis, quia esset impossibilis cum Christo sub speciebus, quæ verè non est, non tamen conuerteretur in eam substantiam, quia Christus non corrumpere, ad conuersionem autem vnius in aliud, necessaria est corruptio eius quod conuerteretur, ac proinde desinitio Christi sub speciebus non est transitus Christi in substantiam succedentem, ob duas dictas rationes.

DISPUTATIO VIII.

De effectibus Sacramenti Eucharistiae.

DIFFICULTAS I.

Vtrum Sacramentum Eucharistiae conferat augmentum gratiae iustificantis.

PATER hareticos, qui generaliter omnibus Sacramentis nova legis negant virtutē ad conferendam gratiam iustificantem ex opere operato, non satis constat fuisse aliquem, qui veritatem hanc negauerit, specialiter Eucharistiae.

Eugen. IV.
Trident.

Conueniunt ergo Theologi (vno aut altero forsan excepto) Sacramentum Eucharistiae ex opere operato conferre augmentum iustificationis dignē suscipientibus illud: quod iam definitum est ab Ecclesia, vt constat ex Decreto Eugenij IV. & ex Tridentino sess. can. 6. 7. & 8. & ex sess. 13. cap. 2. si inter se conferantur.

Et id deducitur ex illo Ioan. 6. *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam aeternam.* Nemo autem dicitur habere vitam aeternam nisi qui viuit vita gratiae iustificantis: sed nullus virtute Eucharistiae incipit de nouo viuere vita gratiae per se (sed ad summum aliquando & per accidens) quia Eucharistia viuimus tamquam cibo & potu; nullus autem incipit viuere cibo & potu, sed qui iam est viuens eis nutritur, & recreatur, vt amplius expendemus Diffic. VII. & VIII. ergo virtute Eucharistiae viuatur augmento vitae gratiae, & illud conferatur.

Ita tamen virtute Sacramenti Eucharistiae conferatur augmentum gratiae iustificantis dignē suscipientibus illud, vt etiam conferantur auxilia gratiae actualia ad peculiare fines, in quos institutum fuit hoc Sacramentum, nempe auxilia ad liberationem à peccatis venialibus, & etiam ad praeseruationem à mortalibus, vt perseueremus in vita spirituali, quia perseuerantia in ea est effectus nutritionis spiritualis, ad quam Sacramentum Eucharistiae ordinatur, & etiam ad alios peculiare fines, de quibus constabit ex dicendis: quia generale & commune est omnibus Sacramentis, vt virtute eorum conferantur auxilia efficacia gratiae ad proprios & peculiare fines eorum (quamuis non infallibiliter) vt docent communiter Theologi, & nos diximus Tractatu de Sacramentis in genere, Disputatione III. Difficultate III.

DIFFICULTAS II.

Quando augeatur gratia iustificans virtute Sacramenti Eucharistiae.

Circa hanc Difficultatem duo examinanda sunt: alterum est, quo tempore Sacramentum Eucharistiae incipiat conferre augmentum gratiae iustificantis; alterum est, quanto tempore duret virtus illius conferens augmentum gratiae.

Sorus.
Ledesma.
Henric.
Valentia.
Ægidius.

Circa prius Sorus in 4. dist. 11. q. 2. art. 1. Ledesma 1. parte 4. quaest. 20. art. 1. Henriquez 1.8. c. 43. Valentia disp. 6. q. 7. pun. 1. Ægidius q. 79. n. 23.

& Bonacina disp. 4. quaest. 4. pun. 2. docent Sacramentum Eucharistiae conferre augmentum gratiae in instanti ultimo terminatio traiectionis specierum ad stomachum, seu deglutitionis in quo finitur seu perficitur traiectio specierum in stomachum, seu deglutitio earum, & non antea; & merito: quia effectus iste Eucharistiae, vt pote instituta inlat cibi & potus, promissus est à Christo manducationi & potationi illius, vt constat ex illo Ioan. 6. *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam aeternam,* & non nisi manducationi & potationi perfectae & completae: sed manducatio & potatio perficiuntur & complentur in ultimo instanti transmissionis cibi & potus in stomachum, seu deglutitionis eorum; quia manducatio & potatio non solum includunt summptionem cibi & potus in ore, sed etiam transmissionem eorum in stomachum, & in ea consummantur traiectio autem, seu motus traiectionis non perficitur & consummatur vsque ad vltimum instanti terminatio eorum in stomachum, in quo motus iste definit per primum non-esse, siue in eo instanti ultimo producat aliquod indiuisibile motus, vt nos credimus, siue non producat, vt alij existimant. Quod autem manducatio & potatio non solum includant summptionem cibi & potus in ore, sed etiam traiectionem eorum ad stomachum, seu deglutitionem eorum; pater: quia qui nondum deglutit cibum & potum, seu nondum traiecit illos in stomachum, quamuis eos habuerit in ore, non dicitur manducasse neq; potasse: in eo autem instanti ultimo, in quo finitur deglutitio & traiectio cibi & potus, & consequenter manducatio & potatio, dicitur quis manducare & potare, quia tunc perficitur & complet manducationem & potationem, & antea non dicitur manducare neque potare, sed dicitur incipere manducare & potare, quia antea non traiecit neque deglutit perfecte: & in eodem instanti dici potest manducasse & potasse, quia ante illud instans praecesserunt omnes partes traiectionis & deglutitionis; & ideo dici potest augmentum gratiae conferri ei qui manducat & potat Eucharistiam, & etiam ei qui manducauit & potauit.

Id autem fit non solum quando vnica formula, & sola consummate deglutitur, sed etiam quando prima formula ex pluribus, quae aliquando pro eodem Sacramento sumuntur, aut quando prima pars discontinuata ab alijs consummate deglutitur, quia etiam tunc species totalis & perfecta consummate deglutitur, non vero quando aliqua pars formulae continuata cum alijs partibus perfecte deglutitur & transmittitur, priusquam aliae partes: quia etiam in ea parte fit totus Christus, & manducatione aut potatione illius Christus manducatur aut potatur, tunc tamen nihil prius deglutitur seu traiecit, in cuius indiuisibili terminatio, & initiatio alterius, & continuatio vtriusque, possit augmentum gratiae conferri, quia ante quam-

cumque pars est alia prior & prior in infinitum, absque aliqua prima omnium; & ante quodcumque indiuisibile terminatiuū partis est aliud prius alterius partis prioris, & ante illud est aliud prius in infinitum absque aliquo primo omnium, ac proinde congruenter fuit à Christo institutum, ut augmentum gratiæ conferatur in ultimo instanti deglutitionis speciei totalis & perfectæ, ut sit aliquod instans fixum, in quo semper conferatur.

Circa posterius Caietanus q. 79. art. 1. & Richardus art. 1. s. docent, Sacramentum Eucharistiæ conferre gratiæ augmentum continuè, toto tempore quo durat species sacramentales incorrupte in stomacho; Primò, quia id est maximè conforme benignitati Dei. Secundò, quia Sacramentum Eucharistiæ institutum est in cibum & in potum spirituales animæ. Ergo quamdiu in stomacho perseverat, confert augmentum gratiæ, sicut cibus & potus corporalis tamdiu operantur ad nutritionem & ad refrigerationem, quamdiu sunt in stomacho.

Suarez.
Reginald.
Egidius.

Doctrinam hanc Caietani & Richardi ex parte amplectuntur Suarez disp. 63. sect. 7. Reginaldus lib. 29. n. 140. & Egidius q. 79. art. 1. num. 42. docentes, species Sacramentales, dum in stomacho incorruptæ perseverant, retinere virtutem conferendi augmentum gratiæ, & illud tamdiu conferre, quamdiu durat actualis dispositio & deuotio; aut toties, quoties actualis dispositio & deuotio repetitur nouiter.

Sotus.
Ledesma.
Valentia.
Henricus.
Vasquez.
Bonacina.

Sotus verò, Ledesma, Valentia, Henriquez, Vasquez, Bonacina, ubi supra, docent, & meritò, Sacramentum Eucharistiæ in sumptione ipsa, in ultimo instanti terminatiuo illius, semel conferre totum suum augmentum gratiæ iustificantis, & postea nihil ampliùs conferre. Quod in primis & præcipuè probatur, quia ante tempora Caietani, communi Ecclesiæ sensu firmatum erat, in sola sumptione ipsa augmentum gratiæ conferri (quia effectus iste in Scriptura tantum tribuitur manducationi & potationi Eucharistiæ) & semel tantum conferri, sicut contingit alijs Sacramentis: ergo non est dicendum, postea conferri, neque continuè, quamuis dispositio continuetur, nec postea discontinuè, quamuis repetatur. Consequenter patet, quia ad hoc affirmandum, nullum de nouo apparuit efficax fundamentum; absque fundamento autem efficaci nihil noui affirmandum est circa rem hanc, quæ pendet ex libera institutione Christi, præcipuè contra id quod communiter existimabatur in Ecclesia.

Deinde idem probatur ab incommotis, Primò, quia aliàs, qui indignè suscepit Eucharistiā, si postea ante corruptionem specierum in stomacho perfectè coneratur, aut aliter rectè disponatur, recipiet gratiam Eucharistiæ, quod quamuis dicti Doctores admittant, sed absque fundamento, & contra communem fidelium sensum. Secundò, quia aliàs melius & vtilius esset maiorem quantitatem specierum fumere, quia maiori temporis spatio durabunt in stomacho absque corruptione, & sic iuxta sententiam Caietani & Richardi toto illo tempore gratiam conferrent, aut iuxta sententiam eorum, qui Caietanum & Richardum ex parte sequuntur, possent gratiam conferre, & conferrent, si actualis dispositio non cesseret, aut si repetatur. Tertiò, quia aliàs, iuxta sententiam Caietani & Richardi, ille qui post dignam sumptionem

Eucharistiæ ante corruptionem specierum peccat mortaliter, v.g. peccato furti, aut luxuria, etiam peccaret peccato sacrilegij, quia peccato illo mortali impedit effectum gratiæ, quem species in stomacho, etiam absque continuata & absque noua dispositione conferrent, sicut etiam peccat peccato sacrilegij, qui suscipit Eucharistiā in peccato mortali, quia eo impedit effectum gratiæ Eucharistiæ.

Ad primam ergo rationem aduersariorum respondemus, id esse maximè conforme benignitati Dei, nihilominus absque maiori fundamento non sufficere, ut contra antiquum & communem fidelium sensum affirmetur.

Ad secundam concedimus, Sacramentum Eucharistiæ esse cibum & potum spirituales animæ; negamus tamen, in eo assimilari cibo & potui corporali, quod semper, dum est in stomacho, operetur ad nutritionem, & ad refrigerationem spirituales; imò dissimiliter se habent, quia cibus corporalis non statim, ac perficitur manducatio, nutrit, sed transacto aliquo tempore, in quo disponitur ad id; neque statim, ac potatio perficitur, refrigerat, sed postea: Sacramentum verò Eucharistiæ statim, ac est perfectè manducatum aut potatum, nutrit aut refrigerat in instanti ultimo terminatiuo manducationis aut potationis, & non postea.

DIFFICULTAS III.

Quæ dispositio sit necessaria in suscipiente Eucharistiā, ut augmentum gratiæ ipsius recipiat.

Conueniunt Theologi, in suscipiente Eucharistiā esse necessarium statum gratiæ & sanctitatis, ut augmentum virtutis Eucharistiæ recipiat, vix se pater.

Est tamen difficultas, An præter statum gratiæ aliqua alia dispositio requiratur ad id.

Alexander 4. p. q. 10. mem. 8. art. 3. S. Thomas in 4. dist. 12. q. 2. art. 1. quæst. 13. Durandus q. 4. Paludanus quæst. 1. art. 2. Caietanus q. 79. art. 1. Antoninus 3. p. tit. 13. c. 6. & Siluester v. Eucharistia. docent, in suscipiente Eucharistiā, ad percipiendum fructum augmenti gratiæ ipsius, præter statum gratiæ requiri affectum aliquem deuotionis: quod Patres significare videntur, dum in suscipiente Eucharistiā, magnam deuotionem requirunt. Et ratione probatur Primò à simili: quia ut quis cibo corporali nutriatur, necessarium est, quòd vitaliter concurrat & cooperetur; ergo ut quis cibo spirituali Eucharistiæ nutriatur, necessarium est quòd vitaliter concurrat affectu aliquo deuotionis. Secundò ab absurdo probatur, quia aliàs si actualis aliqua deuotio necessaria non sit, innúmeri Sacerdotes, qui in statu gratiæ Eucharistiā sumunt, ingens quoddam & incredibile augmentum gratiæ obtinuissent.

S. Thomas verò q. 79. art. 8. Gabriel lect. 85. S. Thomas in can. litt. T. Sotus in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 8. Adrianus in 4. quæst. 1. de Eucharistia, Vasquez d. 206. Suarez d. 63. sect. 3. Egidius quæst. 79. art. 1. dub. 1. Reginaldus lib. 29. cap. 6. q. 3. & Bonacina disp. 4. q. 6. pun. 1. docent, & meritò, in suscipiente Eucharistiā, præter statum gratiæ, nullam aliam actualem deuotionem requiri ad percipiendum augmentum gratiæ virtute ipsius Eucharistiæ. Quod satis indicat Tridentinū sess. 13. c. 3.

C c 4 dum

Alexand.
S. Thomas.
Durandus.
Paludanus.
Caietanus.
Antoninus.
Siluester.

S. Thomas.
Gabriel.
Sotus.
Adrianus.
Vasquez.
Egidius.
Reginaldus.
Bonacina.

dum præter statum gratiæ nullam aliam dispositionem requirit, quam, si necessaria esset, absque dubio requireret. Et id ratione probatur Primò, quia nullum apparet firmum fundamentum necessitatis dictæ actualis dispositionis. Secundò, quia aliàs Ecclesia inutiliter & indignè antiquitus administrasset Eucharistiam paruulis, & nunc his qui post usum rationis in amentiam incidunt, quia paruuli & amentes nequeunt actualem aliquam deuotionem habere. Tertiò, quia aliàs, qui absq; actuali dispositione Eucharistiam sumeret, peccaret mortaliter, quia impediret effectum illius, & eius efficacitatem frustraret.

Qui ergo in statu gratiæ Eucharistiam sumit absq; actuali dispositione, non solum recipit augmentum gratiæ, vt ex dictis patet, sed etiam nullo modo peccat, quia non frustrat efficacitatem Eucharistiæ: imò quamuis, dum Eucharistiā sumit, peccet venialiter, non solum recipit augmentum gratiæ, vt aduertunt S. Thomas, Vasquez, Suarez, Reginaldus & Bonacina: quia peccatum veniale actualiter commissum (adhuc sumptione ipsa, vt quando hæc fit ex fine veniali) nō destruit statum gratiæ, qui sufficit ad percipiendū dictum augmentum, sed neque committit nouum peccatum veniale sacrilegij, quia peccato illo veniali actualiter commissio non frustrat efficacitatem Eucharistiæ.

Obseruandum tamen est, statum gratiæ, quamuis ex institutione Christi requiratur ad percipiendum augmentum gratiæ virtute Eucharistiæ, non tamen requiri tamquam dispositionem, quia dispositio importat ordinem aliquem proportionatum ad productionem effectus, vt calor ad productionem ignis; sed requiri, vel tamquam remotionem impedimenti, peccati videlicet mortalis, vel potius tamquam formā, ex institutione Christi habilitantem subiectum ad augmentum gratiæ virtute Eucharistiæ percipiendum. Et quia statum gratiæ nō est dispositio, ideo augmentum gratiæ non confertur iuxta mensuram status gratiæ, ita vt, ceteris paribus, detur maius habenti maiorem gratiam, & minus habenti minorem; sed confertur iuxta mensuram deuotionis circa Eucharistiam, quia affectus & deuotio circa ipsam, aut circa illius sumptionem, aut circa Deum auctorem illius, aut circa Christum in ipsa contentū, est dispositio & cooperatio ad sumptionem Eucharistiæ.

Partes ergo pro aduersarijs adducti, qui in suscipiente Eucharistiam cupiunt actualem deuotionem, aut aliam actualem dispositionem, non exigunt illam vt necessariam, sed ad eam exhortantur tamquam maximè vtilem ad effectum Eucharistiæ, qui crescit ob illam, & tamquam maximè congruam dignitati illius.

Et ad primam rationem concedimus, Eucharistiam vt cibum spirituales nutrire, diuerso tamen & dissimili modo, quàm corporalem: quia Eucharistia nutrit efficienter, & non tamquam materia quæ conuertatur in augmentum gratiæ; cibus verò corporalis non nutrit efficienter, sed tamquam materia quæ conuertitur in augmentum illius quem nutrit: & ideo viuens debet efficiēter & vitaliter concurrere ad nutritionem corporalem agendo in cibum, quia non est aliud agens particulare quod id efficiat, non verò est necessarium quoddam fumens Eucharistiam efficienter cooperetur, sed sufficit, quoddam supponatur spiritualiter viuus.

Ad secundam concedimus, Sacerdotes, qui in statu gratiæ Eucharistiam sumunt, peruenire ad ingens augmentum gratiæ, & credibile. Cui non obstat, quod in illis sint plura peccata venialia, quia hæc non sunt impossibilia cum augmento gratiæ adhuc ingente. Quod autem non expectantur dictum augmentum, non est mirum, quia augmentum habitus infusi, quantumuis ingens, non cadit sub experientiam, sicut cadit augmentum habitus acquisiti, quia habitus infusus non præstat facilitatem ad operandum, sicut præstat habitus acquisitus.

DIFFICULTAS IV.

Virum virtute Sacramenti Eucharistiæ, præter vnionem animæ cum Deo factam medio augmento gratiæ, etiam fiat vnio aliqua inter carnem suscipientis & inter carnem Christi.

Doctores quidam Complutenses (vt refert Vasquez disp. 204. cap. 1.) contra Cardinalem Mendocam, qui in publica concione oppositum docuit, asserunt, præter vnionem spirituales animæ cum Deo, mediante augmento gratiæ collato virtute Sacramenti Eucharistiæ, nullam aliam reperiiri inter carnem Christi: quod tradidisse videntur Damascenus 4. de Fide orthodox. c. 14. Pseudo-Cyprianus Sermone de Cena Domini. Et ratione probatur: quia si vnio aliqua virtute Sacramenti Eucharistiæ daretur, esset quasi inter materiam & formam, vel tamquam inter agens & passum, quia nulla alia excogitari potest; sed nequit esse quasi inter materiam & formam, quia ex carne suscipientis, & ex carne Christi non resultat aliquod tertium compositum tamquam ex partibus, sicut resultat ex materia & forma; neque esse potest tamquam inter agens & passum, quia neque ex carne Christi sub speciebus, neque ex speciebus ipsis deriuatur aliquid in carnem suscipientis: & quamuis deriuaretur, non esset sufficiens ad vnionem realem inter carnem illius & carnem Christi, quia ex Sole deriuantur plures effectus in hæc inferiora, & tamen non vnitur realiter cum illis.

Dictis Doctoribus acquiescere videntur Petrus de Marunz, etiam Doctor Complutensis, in Epistolam Iudæ 3. parte Comment. loco 23. & Beatus Thomas cap. 22. q. 5. dum non agnoscunt aliam vnionem inter carnem suscipientis & carnem Christi, nisi propinquitatem localem inter eas, quatenus caro Christi est sub speciebus in stomacho suscipientis; & etiam Bonacina disp. 4. quæst. 4. punct. 1. dum non agnoscit aliam vnionem, nisi spirituales cum Christo & cum fidelibus.

Roffensis verò lib. 4. contra Oecolampadium cap. 21. & 32. Hosius in Confessione Catholica cap. 42. Bellarminus lib. 1. de Eucharistia cap. 12. Toletus in cap. 6. Ioannis annotat. 29. Alanus lib. 8. de Sacramento Eucharistiæ, cap. 28. Suarez disp. 64. sect. 3. & Vasquez disp. 204. cap. 1. docent, & meritò, virtute Sacramenti Eucharistiæ non tantum fieri vnionem spirituales animæ suscipientis cum Deo, & cum anima Christi, per affectum ratione augmenti gratiæ & charitatis, collati virtute Sacramenti Eucharistiæ, sed

S. Thomas.
Vasquez.
Reginaldus.
Bonacina.

sed etiam fieri peculiarem vnionem realem inter carnem Christi & inter carnem dignè suscipientis, quæ etiam corruptis speciebus, & non manente Christo secundum substantiam in stomacho, perseverat. Quod absque dubio tradunt Hilarius l. 8. de Trinitate, & refertur in can. *In Christo Patet*. de Consecratione, dist. 2. Chrysostomus Homil. 46. in Ioan. Cyrillus Ierosolym. Catechesi 4. Damascenus 4. de Fide, c. 14. Cyrillus Alexandrinus l. 4. in Ioann. c. 14. Irenæus l. 4. Aduersus hæreses, ca. 34. Leo I. Epist. 3. & refertur can. *In quibus*. de Consecratione, dist. 2. & Innocentius III. l. 4. de Mysterijs Missæ, c. ult. dum omnes prædicti assignant peculiarem vnionem realem inter carnem Christi & carnem dignè suscipientis Sacramentum Eucharistiæ, tamquam peculiarem effectum huius Sacramenti, & contendunt, hanc vnionem tamdiu perseverare, quamdiu dignè suscipiens perseverat in gratia.

Hilarius.

Chrysost.

Cyril Ierosol.

Damasce.

Cyr. Alex.

Irenæus.

Leo I.

Innoc. III.

Quod si Primò respondeas, Patres per figuram hyperbolicè sic fuisse locutos, ad exaggerandam Sacramenti Eucharistiæ excellentiã, contra hanc responsionem est, quod, præterquam quod Patres eodem modo loquuntur de dicta vnione, & de præsentia Christi in Eucharistia, & de hac non loquuntur hyperbolicè, id est notare Patres hyperbolicæ locutionis, quæ veritatem excedit.

Quod si secundò respondeas, Patres tantum velle, quod Verbum eo ipso quod vnitum fuit carni Christi, etiam quodammodo vnitum fuerit omnibus hominibus; contra responsionem est, quod non solum aduersatur Patribus in modo loquendi, sed etiam in re ipsa: quia secundum hanc responsionem negatur peculiaris vnio, quam Patres contendunt fieri virtute Sacramenti Eucharistiæ.

Quod si tertio respondeas, Patres tantum voluisse, carnem Christi vniri nostræ, quia in stomacho recipimus illam; contra responsionem est Primò, quod hæc vnio etiam sit inter carnem Christi & carnem indignè suscipientis Eucharistiæ. Secundò, quod Patres contendunt, vnionem ab ipsa assignatam perseverare, quamdiu suscipiens Eucharistiæ perseverat in gratia, & vnio illa localis tantum perseverat quamdiu Christus perseverat sub speciebus in stomacho.

Quod si quarto respondeas, Patres nõ assignare aliam vnionem inter carnem Christi & nostram, nisi eam quæ esse potest inter ipsas, ex eo quod à carne Christi tamquam ab instrumento diuinitatis deriuatur in carnem dignè suscipientis Eucharistiæ, virtus & qualitas, quæ caro nostra præparetur ad immortalitatem, similem ei quam habet caro Christi; contra responsionem est, quod, præterquam quod hæc qualitas fingitur absque fundamento, deriuatio illius ex carne Christi in nostram non sufficit, vt caro Christi & nostra fiant vna caro & vnum corpus, quod Patres intendunt.

Quod si quinto respondeas, Patres non assignare aliam vnionem, nisi eam quæ esse potest ex eo, quod virtute Eucharistiæ dignè susceptæ deriuantur & dentur dignè suscipienti auxilia gratiæ, medijs quibus efficiat membra sua arma iustitiæ ad pie & iuste operandum; contra hanc responsionem est. Primò, quod hæc deriuatio & collatio auxiliorum non sufficiat, vt caro Christi & caro suscipientis sint vna caro & vnum corpus. Secundò, quia etiam virtute aliorum Sacramentorum deriuantur auxilia gratiæ ad opera pia & iusta, secundum fines pe-

culiæ eorum, & tamen Patres contendunt, virtute Eucharistiæ fieri peculiarem vnionem.

Vnio ergo peculiaris inter carnem Christi & carnem dignè suscipientis Eucharistiæ, proueniens peculiariter ex digna susceptione illius, & tamdiu perseverans, quamdiu suscipiens perseverat in gratia adhuc post specierum corruptionem, non est vnio aliqua physica, vt patet, sed est quædam vnio moralis, similis vnioni morali quæ est inter corpora coniugum, prouenienti ex copula, absq; irreuerentia & iniuria ab vno in alterum facta, ratione cuius fiunt vna caro & vnum corpus. Quia sicut coniuges non solum fiunt vna caro physice ratione copulæ quomodolibet adhuc iniuriôsè habitæ, quia fiunt principium physicum vnus carnis & prolis, sed etiam fiunt vna caro moraliter ratione copulæ inter ipsos liberè & absque iniuria habitæ, quia hæc tam intima coniunctio liberè & absque iniuria habitæ, exigit moraliter vt vnus coniux carnem alterius quasi propriam respiciat, habeat, & tractet, & econtrà: ita etiam ex eo, quod Christus in Eucharistia carnem suam liberè communicet suscipienti tamquam cibum, quo spiritaliter nutriatur, & eã dignè suscipiens illam intra suam carnem & viscera liberè suscipiat absque iniuria & irreuerentia in Christum, caro Christi, & caro dignè suscipientis illam, fiunt vna caro & vnum corpus, non physice, vt patet, sed moraliter, quia hæc tam intima coniunctio liberè & dignè facta exigit moraliter, vt Christus carnem nostram, intra quã ipse & caro ipsius vt cibus spiritalis liberè & dignè suscipitur, habeat quasi propriam, & eam quasi propriam tractet, & econtrà, vt dignè suscipiens Eucharistiæ carnem Christi, quam intra se liberè & dignè recipit, eam habeat & tractet vt propriam. Nihilominus vnio hæc, quamvis tantum sit moralis, dicitur à Patribus realis, & naturalis, & substantialis, quia non fit ratione solius affectus, sed etiam ratione receptionis realis carnis Christi secundum rem, & secundum naturam, & secundum substantiam intra nos: & ob hanc vnionem moralem inter carnem Christi & nostram, prouenientem ex digna susceptione Eucharistiæ, Sacramentum Eucharistiæ dicitur à Patribus *Communio*.

Perseuerat autem vnio hæc moralis etiam post corruptionem specierum, quamdiu dignè suscipiens perseverat in gratia accepta: quia quamdiu in ea perseverat, caro dignè suscipientis digna est, vt ob mixtionem præcedentem cum carne Christi tractetur à Christo quasi propria, non verò post amissionem gratiæ.

Sumptio verò Eucharistiæ indigna, & in statu peccati mortalis facta, non vnit moraliter carnem Christi, & carnem indignè suscipientis, sed tantum localiter: quia sumptio illa non fit absque iniuria & irreuerentia in Christum, ob quod coniunctio illa localis, quamvis libera, non exigit vt caro dignè sumentis habeatur & tractetur à Christo quasi propria, sicut neque copula carnalis vi & oppressione facta, sic commixtos efficit vnã carnem moraliter, ob eandem rationem, siue sint matrimonio coniuncti siue non, efficit tamen illos vnã carnem physice, id est principium physicum vnus carnis & prolis, ob quod inter sic comixtos, si matrimonio tantum rato coniuncti sint, consummat matrimoniũ, quia scilicet efficit illos principium vnus prolis, ad quam matrimoniũ ordinatur.

Id

Id verò, quod addit Vasquez, nempe, ad vñionem moralem inter carnem viri & carnem femina requiritur, quod copula carnalis oriatur & fiat ex amore amicitiae, seu benevolentiae, & mutuo, dicitur absq; fundamento, imò & contra rationem: quia eo ipso, quod copula fit liberè & absque inuria & irreuerentia, exigit, vt caro vnus tractetur ab altero quasi propria, & econtrà. Et sanè, copula carnalis regulariter oritur non ex amore benevolentiae in alterum, sed ex propria complacentia, seu benevolentia sui, & ex concupiscentia alterius, quia vnus alterum, vt sibi bonum, nempe delectabilem, concupiscit: & in sumptione digna Eucharistiae saepe contingit, vt non fiat ex charitate erga Deum, neque erga Christum vt hominem, sed ex complacentia propria, & ex concupiscentia Christi, vt sanctificantis medijs speciebus; & tamen vtraque hæc coniunctio, quamuis sic facta, efficit sic coniunctos vnam carnem & vnum corpus.

Damascenus verò & Pseudo-Cyprianus pro aduersarijs adducti, ita agnoscunt vñionem spirituales inter nos & Christum virtute Eucharistiae factam, vt non negent dictam vñionem moralem inter carnem Christi, & nostram: imò Damascenus etiam hanc non leuiter indicat. Et ad rationem respondemus, præter vñionem physicam formæ cum materia, & coniunctionem agentis cū passio, etiam esse vñionem moralem à nobis assignatam.

DIFFICULTAS V.

Verum Sacramentum Eucharistiae conferat gloriam in alia vita.

Conueniunt Primò Theologi, gloriam animæ in alia vita esse effectum Sacramenti Eucharistiae, non solum generali ratione, quia effectus illius est gratia sanctificans, quæ est ius ad gloriam, sed etiam speciali ratione, quia scilicet perseverantia in gratia, ad quam infallibiliter consequitur gloria animæ, est specialis effectus Eucharistiae. Est autem gloria animæ vtroque modo effectus Eucharistiae, non immediatus & in se ipsa, sed mediatu & in radice, nempe in gratia, & in perseverantia in illa: quia in tantum Eucharistia est vtroque dicto modo causa gloriæ, in quantum est causa gratiæ, & perseverantiæ in illa, ad quas infallibiliter consequitur gloria animæ.

Conueniunt Secundo, gloriam corporis in alia vita esse effectum Eucharistiae, cuius effectus mentio fit Ioan. 6. illis verbis, *Ego resuscitabo eum in nouissimo die.* & ita esse effectum Eucharistiae, vt non sit infallibiliter futura in eo qui dignè sumplit Eucharistiam, sicut neque gloria animæ, ad quam consequitur. Et contra nonnullos, dicentes, gloriam quamdam accidentalem instar laureolæ, qua distinguantur qui dignè sumplerunt Eucharistiam, ab illis qui eam vel non sumplerunt, vel indignè, esse effectum Eucharistiae, addimus, præter gloriam illam corporis communem omnibus, non esse aliam gloriam corporis, quæ sit effectus Eucharistiae, quia nullum est firmum fundamentum ad id.

Est autem gloria corporis effectus Eucharistiae, non immediatus, sed mediatu & remotus, & magis remotus quàm gloria animæ: & etiam vtroque illo modo, quo gloria animæ, quia est effectus Eu-

charistiae generali ratione, quia scilicet Eucharistia est causa gratiæ, quæ est ius ad gloriam animæ, ad quam debito congruitatis consequitur gloria corporis: & speciali ratione, non conueniente alijs Sacramentis, quia scilicet est causa perseverantiæ in gratia, ad quam consequitur gloria animæ, & ad hanc modo dicto consequitur gloria corporis. Vnde à Patribus optimè dicitur, carnem nostram per Eucharistiam ad immortalitatem præparari, quia scilicet id verè fit vtroque modo dicto, generali videlicet & speciali, quamuis mediatè.

Id verò, quod addunt Suarez disp. 64. sect. 2. & Egidius quaest. 79. art. 8. nempe, gloriam corporis consequentem ad gloriam animæ, etiam attribui Eucharistiae alio singulari modo, quia scilicet ob ipsam tamquam ob nouum titulum, quia per eam caro nostra coniungitur carni Christi, confertur, est omnino absque fundamento.

DIFFICULTAS VI.

Verum Sacramentum Eucharistiae in hac vita producat aliquid in corpore dignè suscipientis.

Recentiores nonnulli docent, in corpore dignè suscipientis Eucharistia produci in hac vita qualitatem quamdam, ratione cuius corpus illius vnitur corpori Christi, & præparatur ad immortalitatem, quia qualitas illa necessaria sit ad vñionem, & ad præparationem prædictas, quas Patres tradunt.

Suarez verò disp. 64. sect. 1. Vasquez disp. 204. cap. n. 28. & Egidius quaest. 79. art. 8. docent, in corpore re dignè suscipientis Eucharistiam nihil produci in hac vita, & merito: quia qualitas hæc absque fundamento fingitur, quia neque est necessaria ad dictam vñionem realem inter carnem Christi & carnem dignè suscipientis, quia tantum est mortalis; neque est necessaria, vt caro nostra ad immortalitatem præparetur, quia tantum præparatur mediata duobus modis Difficultate præcedente adductis.

Addimus, vt optimè Vasquez, corpora nostra virtute Eucharistiae fieri arma & instrumenta iustitiæ & virtutis, quia ad nutritionem spirituales animæ, & ad præseruationem à peccatis, quæ sunt effectus Eucharistiae, pertinet externa protectio Dei, qua non solum in anima, sed etiam in corpore impediuntur prauis motus, & etiam pertinet interna inspiratio, qua ad actus bonos in anima & in corpore excitamur. Et his duobus modis, vt et Patribus aduertunt Suarez & Egidius, virtute Eucharistiae temperatur libido, & minuitur fomes, externa videlicet protectione Dei, & interna inspiratione, etiam facta in potentia imaginaria sensitiua.

DIFFICULTAS VII.

Verum Sacramentum Eucharistiae per se remittat peccata mortalia.

Lutherus in Concione de Digna præparatione ad Sacramentum Eucharistiae, Remittit peccata mortalia. 2. Parte Examinis Concilij Tridentini sess. 13. cap. 2. & 7. & Calvinus lib. 4. Institutionum, cap. 3. docent, Sacramentum Eucharistiae per se remittere

DIFFICULTAS VIII.

Utrum Sacramentum Eucharistiae aliquando per accidens remittat peccata mortalia.

Conueniunt Catholici, eum, qui existens in peccato mortali accedit ad Eucharistiam absque bona fide, id est nulla ignorantia excusatus à peccato indignae susceptionis, de qua in fine Difficultatis, non iustificari ab illo, quia non fuit per se instituta ad remissionem mortaliū, & ideo eum, qui sic accedit, peccare nouo peccato mortali sacrilegij, quia sic accedens facit contra institutionem per se Sacramenti Eucharistiae absque bona fide, id est absque ignorantia aliqua sufficiente ad excusandum ab eo peccato.

Est tamen difficultas, An aliquando per accidens remittat mortalia, in eo videlicet peccatore, qui bona fide accedit.

Sotus in 4. d. 1. q. 2. art. 3. Ledesma 1. p. 4. q. 20. art. 3. Santes Repetit. 6. de Eucharistia, cap. 10. Vega 9. in Tridentinum 3. 4. Suarez disp. 63. sect. 1. Egidius q. 79. art. 3. Adamus q. 7. dub. 1. & Becanus c. 22. q. 1. docent, Eucharistiam in casu dicto remittere ex opere operato peccata mortalia, primam gratiam habitualemente conferendo. Ducunt autem testimonijs aliquorum Patrum, qui docere videntur, Eucharistiam remittere mortalia, quia ad minus id efficit per accidens, quando scilicet bona fide suscipitur à peccatore.

Alexander verò 4. par. q. 10. memb. 8. art. 1. Bonaventura in 4. d. 13. 2. p. distinctionis, art. 1. q. 2. Gabriel dist. 9. q. 2. art. 2. Maior q. 1. & Vasquez d. 203. c. 4. docent, & merito, Eucharistiam nunquam ex opere operato remittere mortalia, neque primam gratiam habitualemente conferre. Quod indicat Tridentinum sess. 13. c. 2. dum Sacramento Eucharistiae attribuit, quod praeseruet à mortalibus, & remittat venialia. At si Tridentinum sentiret, aliquando remittere mortalia, id etiā adderet, quia esset maximè uile ad quietandas conscientias.

Et ratione probatur, quia non constat, Christum ad id instituisse Sacramentum Eucharistiae; ergo absque fundamento id illi tribuitur. Consequentia pater, quia neque Eucharistia, neque aliud Sacramentum tribuit effectum aliquem, nisi ex institutione Christi. Antecedens autem probatur, quia id neque constat ex Scriptura, neque ex aliqua Ecclesiae definitione, neque ex ipsa natura seu institutione Eucharistiae, neque ex antiqua aliqua traditione Patrum: ergo. Et in primis id non constat ex Scriptura, neque ex aliqua definitione Ecclesiae, ut patet. Neque ex ipsa natura seu institutione Eucharistiae, imò ex ea oppositū deducitur, quia Eucharistia instituta fuit ut cibus & potus, qui nunquam ordinantur in suscitationem mortuorum, sed ad corroboracionem & recreationem uiuorum. Neque id constat ex antiqua Patrum traditione, quia nullus ex Patribus id affirmat.

Non negamus, Patres aliquos remissionem peccatorum Eucharistiae attribuisse, hi tamen de venialibus explicandi sunt, quia nullam de mortalibus mentionem faciunt, & venialia uerè remittuntur per Eucharistiam ex opere operato. Cyrillus verò Alexandrinus l. 4. in Ioan. c. 7. dū de Eucharistia ait, non mortem solum, sed etiam morbos omnes depellit,

mittere peccata mortalia, & ad eorū remissionem fuisse per se institutum, & ideo non accedere indignè ad illud eum, qui accedit conscius peccati mortalis. Omisitis autem varijs argumentis, quibus id probare contendunt, quia facile solui & videri possunt apud Bellarminum l. 4. de Eucharistia, cap. 19. id praecipue probant ex verbis consecrationis Calicis, quia primò in eis verbis Calix Christi dicitur nouum Testamentum in Sanguine, Lucæ 22. nouum autem Testamentum continet pactum remissionis peccatorum, ut dicitur Ieremias 31. Deinde, quia in eis verbis de Sanguine Christi dicitur, qui pro uobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

Catholici tamen conueniunt, Sacramentum Eucharistiae non remittere per se mortalia, neque ad eorum remissionem fuisse per se institutum.

Quod (ut Vasquez refert disp. 205. c. 1.) antiqua Patrum traditione confirmatum est, & satis indicat Tridentinum sess. 13. c. 2. dum assignans effectus Sacramenti Eucharistiae, ipsi tantum attribuit nutritionem spiritualemente, & praeseruationem à mortalibus, & liberationem à culpis quotidianis commissis: at si etiam per se remitteret mortalia, non omitteretur à Tridentino, à quo numerata fuit praeseruatione ab illis; & can. 5. dum damnat illos, qui dicunt, vel praecipuum effectum Eucharistiae esse remissionem peccatorum, vel ex Eucharistia nullos alios effectus prouenire; ubi per peccata absque dubio intelligit mortalia, at si remissio mortaliū esset effectus per se Eucharistiae, remissio illorum esset effectus praecipuus illius, ut patet, quia haec sit media gratia iustificante, quae est principalissimus effectus Eucharistiae. Idem quoque maximè indicant Patres, quos refert Vasquez ubi supra, dum dicunt, perniciosum esse cū conscientia peccati mortalis ad Eucharistiam accedere.

Et ratione, desumpta ex fine institutionis Eucharistiae, probatur, quia haec per se instituta est tantum pro illis qui sunt uiui, quia tantum instituta est tamquam cibus & potus, & ideo tantum sub speciebus panis & vini; cibus autem & potus non conuenit mortuis ut ad vitam reuocentur, sed uiuis ut non moriantur, & ut in vita vegetentur; ergo per se instituta est pro spiritualiter uiuis, ut in vita spirituali crescant, & ut non moriantur spiritualiter, & non pro spiritualiter mortuis, ut ad vitam reuocentur; ac proinde per se instituta est ad augmentum gratiae, & ad praeseruationem à mortalibus quibus anima moritur, & non ad reuocationem à morte, seu ad remissionem mortaliū. Ex quo constat, eum qui ad Eucharistiam conscius peccati mortalis accedit, accedere contra institutionem illius, & consequenter indignè.

Ad ea uerò quae pro haereticis ex verbis consecrationis Calicis adducuntur, respondemus, Calicem, aut Sanguinem Christi dici nouum Testamentum, quia effusio illius in cruce fuit conditio, seu fœdus, sub quo relicta & promissa est nobis gratia & remissio peccatorum: & ob id Sanguis, qui in Calice consecratur, rectè dicitur nouum Testamentum, continens pactum remissionis peccatorum, non quia, prout in Eucharistia, habeat hunc effectum ex opere operato, sed quia Sanguis, qui est in Eucharistia, prout fuit effusus in cruce, fuit pretium yniuersale remissionis peccatorum, & ob id etiam dicitur effundi in remissionem peccatorum.

depellit, non loquitur de morte peccati præteriti, sed de morte peccati futuri, à qua Eucharistia præseruat, vt ex verbis, quæ Cyrillus subdit, deducitur. Et Damascenus 4. de fide cap. 14. dum ait, Corpus & Sanguinem Domini omnē spurcitiam abstergere, non loquitur de Eucharistia vt est Sacramentum, sed vt est sacrificium: quia vt est sacrificium, impetrat vt peccata mortalia deleantur, media impetratione auxiliorum efficacium ad id, vt ex verbis proximè antecedentibus Damasceni deducitur. Et Iustinus in Questionibus à gentibus Christianis, in responsione ad quæst. 44. dum ait, carbonem Dominicæ carnis conscientiam eorum, qui ipsam edunt, ab omni scelere expiare, tantum loquitur, vt ex contextu conijcitur, de esu carnis Christi nō in Eucharistia, sed de esu carnis per fidem edendæ, credendo in carne Christi mysterium incarnationis, per quod fuit quasi carbonem igne Diuinitatis ignitas, quia impij, siue infideles, de quorum sceleribus ibi loquitur, per hanc fidem, seu esum carnis Christi, cultores Dei effecti, & ad lauacrum regenerationis perducti, à suis sceleribus abluuntur. Ex quibus constat solutio ad principale fundamentum aduersariorum ex Patribus desumptum.

Inter eos verò Doctores, qui existimant, aliquando Eucharistiam per accidens primam gratiam habitalem conferre, & peccata mortalia remittere, controuersia est, quæ dispositio necessaria sit & sufficiat in suscipiente ad eum effectum.

Sunt qui dicant, ad id sufficere, quod suscipiens Eucharistiam omnino inuincibiliter, imò & probabiliter seu prudenter credat se esse in statu gratiæ, quamuis non habeat attritionem mortaliū, quorum sit remissio. Hi tamen absque fundamento aliquo id dicunt, imò & contra rationem: quia ad remissionem mortaliū, adhuc per Baptismum & per Pœnitentiam, quamuis sint Sacramenta pro mortuis instituta, ad minus est necessaria vera attritio illorum, imò etiam ad remissionem venialium faciendam adhuc per Eucharistiam.

Alij, existimantes, necessariam esse attritionem mortaliū quæ remittuntur, docent eam sufficere, etiam in conscientia mortalis, quamuis cognitam & scitam, & non existimatam contritionem. Hi etiam manifestè falluntur (nisi forsā in casu, in quo conscientia mortalis bona fide accedit, non iudicans se indignè accedere) quia Eucharistia per se instituta est ad conferendum augmentum gratiæ; ergo contra finem & institutionem illius, & consequenter indignè accedit, qui conscientia peccati mortalis accedit, sciens se tantum habere attritionem, nisi bona fide accedat; ac proinde non recipiet gratiam habitalem, quia in eo casu sic accedens peccat mortaliter.

Reliqui verò docent, ad id in suscipiente requiri & sufficere veram attritionem mortaliū quæ remittuntur, & quod suscipiat bona fide, & merito: & ex suppositione, quod Eucharistia aliquando per accidens conferat primam gratiam, & remittat mortalia: quia in primis attritio est necessaria, vt per eam aliquo modo peccator disponatur ad remissionem eorum mortaliū, sicut etiam requiritur in suscipiente Baptismū & Pœnitentiam. Deinde est necessarium quod suscipiat bona fide, vt ea excusetur à peccato mortali sacrilegij indignæ susceptionis, quia eo impeditur à susceptione augmenti gratiæ.

Ille autem dicitur suscipere bona fide ad id sufficiente, qui omnino inuincibiliter, aut probabiliter seu prudenter credit sibi nihil deficere ad dignè accedendum, vel quia non est conscientia mortalis non remissi, vel quia si est conscientia, credit inuincibiliter, siue physice siue moraliter se habere contritionem; vel quia credit, quod quamuis sit conscientia, & non habeat nisi attritionem, possit nihilominus dignè accedere, quia qualibet bona fide ex his, excusatur à dicto peccato indignæ susceptionis, & etiam ille dicitur suscipere bona fide sufficiente, vt excusetur à dicto peccato, qui non iudicat nec dubitat sibi deficere aliquid necessarium, vt possit dignè Eucharistiam suscipere.

DIFFICULTAS IX.

Quos alios effectus conferat Sacramentum Eucharistiæ.

Conueniunt Theologi, per Sacramentum Eucharistiæ remitti peccata venialia quoad culpam, vt antiqua Patrum traditio firmat est, & definitum in Tridentino sess. 13. c. 2. & remitti per illud mediātē, & ex opere operantis, medio actu seu opere contritionis, quam Deus medio auxilio efficaci excitat in eo qui dignè suscipit illud.

Est tamen difficultas, An etiam per illud remittantur immediatē, & ex opere operato.

Circa quam Suarez disp. 63. sect. 10. Vasquez q. 87. art. 3. dub. 2. Egidius q. 19. art. 4. Bonacina q. 4. pun. 1. & communiter Theologi, contra nonnullos merito docent, etiam immediatē, & ex opere operato per illud remitti. Quod indicat Tridentinum vbi supra, & constat Primò ex eo, quod institutum est tamquam cibum & potus, qui ordinantur ad immediatē restaurandum quod depeditur: per remissionem autem venialium anima reparatur, sicut per remissionem mortaliū viuificatur. Secundo constat ex eo, quod semper illa remittit in dignè suscipiente illud, & attritio de illis, & non semper excitat neque impetrat auxilium efficax ad contritionem venialium: ad hanc autem remissionem venialium, quæ immediatē & ex opere operato fit per Sacramentum Eucharistiæ, non prærequiritur in suscipiente perfecta eorum contritio, tamquam dispositio, alias eorum remissio non fieret virtute Eucharistiæ, quia præsupponeretur facta ex vi illius contritionis; prærequiritur tamen attritio eorum, quia hæc etiam prærequiritur ad remissionem eorum per Sacramentum mortuorum, de quo latius diximus Tractatu de Pœnitentia Disput. 11. Difficult. xvi.

Circa remissionem pœnæ debite pro peccato, dicendum est, Sacramentum Eucharistiæ eo modo quo remittit culpam, etiam remittere pœnam ipsi culpæ debitam, totam, aut partem maiorem aut minorem, iuxta maiorem aut minorem susipientis dispositionem, ac proinde non remittere ex opere operato pœnam æternam debitam pro peccato mortali, imò neque temporalem restantem post remissionem culpæ mortalis, quia non remittit ipsam culpam mortalem adhuc per accidens remittere tamen immediatē, & ex opere operato pœnam debitam pro peccatis venialibus, totam aut partem iuxta proportionem dispositionis susipientis Eucharistiæ, quia immediatē & ex opere operato remittit culpas ipsas veniales.

Circa

Circa præseruationem à peccatis mortalibus, vt in ea non incidamus, conueniunt Theologi eam esse effectum Sacramenti Eucharistiae. Quod definitum est in Tridentino sess. 13. cap. 2. & significatur Ioann. 6. *Hic est panis de celo descendens, vt si quis ex ipso manducauerit, non moriatur.* & infra: *Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.* Et id constat ex eo, quod institutum est tamquam cibus & potus spiritualis; cibus autem & potus spiritualis in conseruationem, & in perseuerantiam in vita spirituali ordinantur; quæ peccatis mortalibus destruitur.

Sacramentum autè Eucharistiae causat ex opere operato præseruationem à mortalibus, quia eam causat ex institutione Christi, sed non causat illam

immediatè, sed tantum mediatis auxilijs efficacibus, quæ dignè sumenti conferuntur ex opere operato, quæ non semper sunt internæ inspirationis, quibus implemus præceptum positium, aut quibus retrahimur ab opere mortali contra præceptum negatiuum, sed aliquando sunt auxilia externæ protectionis, seu manutentionis Dei, quibus auferuntur occasiones peccandi mortaliter. Ita tamen confert dicta auxilia efficacia ex institutione Christi, vt non conferat illa infallibiliter, sed pro libito Dei: nihilominus sæpè ob Sacramentum Eucharistiae conferuntur auxilia efficacia ei, qui illud dignè suscepit, quæ non conferrentur si illud non suscepisset; de quo diximus Tractatu de Sacramentis in genere, Disputat. 111. Difficult. 111.

DISPUTATIO IX.

De sumptione Sacramenti Eucharistiae.

DIFFICULTAS I.

Utrum sumere Sacramentum Eucharistiae in statu peccati mortalis, sit peccatum mortale.

ONVENIUNT Catholici, accedere ad Sacramentum Eucharistiae, seu illud sumere in statu peccati mortalis, esse peccatum mortale: quod definitur in Tridentino sess. 13. can. 11. & significatur 1. ad Corinthios 11. *Quicumque manducauerit panem hunc, vel biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis & Sanguinis Domini. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit.* Et ratione probatur, quia qui sic accedit ad Sacramentum Eucharistiae, totam eius efficacitatem frustrat, totum fructum illius impediendo, in quo non levis irreuerentia seu iniuria fit ipsi Sacramento, & auctori illius.

Vnde peccatum hoc est irreuerentia & sacrilegium contra virtutem religionis, à quo nullus excusatur ob solam difficultatem eliciendi contritionem, quando deficit copia Confessarii, etiamsi Missam celebrare teneatur, quia nemini, antequam ad altare accedat, est impossibile adhuc moraliter contritionem elicere, quia ex vna parte nemini deficit auxilium sufficiens ad contritionem peccatorum, quando venit in mentem obligatio eliciendi contritionem, vt generaliter aduertit Valquez 1. part. d. 95. cap. 5. siue auxilium illud sit immediatè sufficiens, siue tantum mediatè & remotè: & ex altera parte supponimus, vsque ad Communionem superesse non paruum tempus ad Communionem superesse non paruum tempus, vt absque nimia difficultate contritionem eliciat. Nihilominus si contingat, vt quis in altari existens recorderetur alicuius mortalis non confessi, & cuius non habuit neque habet contritionem, & quando recordatur, est aded propinquus Communioni, vt pro temporis angustijs nequeat moraliter, seu absque nimia difficultate ad contritionem excitari, nisi pro tempore aliquo aliquatè notabili, cum graui nota sui honoris,

ad eam eliciendam detineatur, tunc iste talis ab eo peccato excusabitur, communicando in eo malo statu, quia non est contra reuerentiam Sacramento debitam in eo statu accedere, ne notam grauem honoris incurrat.

Quod si obijcias, Peccatum mendacij nulla potest necessitate excusari: sed qui communicat in peccato mortali, peccat peccato mendacij; ergo nequit necessitate aliqua, adhuc vitandi notam grauem honoris, excusari à peccato communicandi in eo statu. Consequentia patet, & etiam Maior. Minor verò probatur, quia qui communicat, profitetur, & denotat se ea Communionem vniri Christo tamquam cibo spirituali, & reliquis membris Christi iustis tamquam conuiuijs spiritualibus, quod est falsum in eo qui communicat in peccato mortali, quia vnio cum Christo tamquam cum cibo, & cum alijs iustis tamquam cum conuiuijs, supponit vnionem communem per charitatem, quia vnio cum cibo spirituali non conuenit, nisi antea spiritualiter viuenti, & vnio cum conuiuijs spiritualibus non conuenit nisi viuentibus spiritualiter, & ei qui cum illis præsupponitur amicus. Respondemus, concedendo, mendacium nulla necessitate excusari, significare tamen falsum, adhuc scienter & contra mentem, absque animo significandi falsum, & decipiendi, quamuis sit contra veracitatem, si fiat absque rationabili causa; excusari tamen potest ex causa rationabili: in casu autem præsentis, quamuis supponamus, eum qui in peccato mortali communicat, significare falsum, quia tamen non communicat animo significandi falsum, & decipiendi, in quo ratio mendacij consistit, ideo ob dictam necessitatem potest à falsa significatione excusari, quamuis à mendacio nulla causa excusari potest. Est tamè discrimin inter res & voces, quoad significandum falsum absque animo significandi falsum, & decipiendi, quod in rebus facile contingit, medijs illis falsum significari, absque animo id significandi, & decipiendi; quia illis facile possumus vti animo seu intentione alterius finis, quam significandi, quia res possunt ad plures alios fines ordinari; in vocibus verò difficile admodum contingere illis significare falsum absque animo id significandi, & decipiendi.

D d

quia

quia difficile admodum est uti vocibus, & eas ordinare ad alium finem, quam ad significandum, quia difficile admodum est vsum vocum ad alium finem conducere, nisi ad significandum.

Observandum est Primò, quòd quamvis Sacerdos peccet mortaliter manducando Eucharistiam in statu mortalis peccati, non tamen eam in statu manibus aut osculo tangendo, quia in eo tactu, quamvis factò in statu mortalis peccati, nulla apparet irreuerentia saltè gravis, quia tactus iste non est Sacramentalis.

Observandum est Secundò, eum, qui intuitu reuerentiæ Sacramenti Eucharistiæ, prohibitus præcepto aliquo positivo, adhuc humano, sumere Eucharistiam (ut prohibetur excommunicatus, & non ieiunus, & qui ob aliquod speciale peccatum prohibetur quasi indignus) eam sumit in statu mortalis, non committere duo peccata mortalia, sed vnum tantum numero: quia quamvis sumptio illa ex duobus titulis sit peccatum mortale, nempe, & quia est transgressio illius præcepti positivi, & quia est transgressio præcepti naturalis diuini non sumendi Eucharistiam in statu mortalis; nihilominus quia uterque iste titulus eodem modo opponitur religioni, quæ eodem modo est contra reuerentiam Sacramenti, idè est idem specie peccatum, & etiam est idem numero, quia non est vnde malitia numero multiplicetur, quia materia est eadem numero, & non respiciens diuersa extrinseca, imò nullum, quia est absoluta, nullum extrinsecum respiciens.

DIFFICULTAS II.

Virum peccatum mortale indignæ receptionis Eucharistiæ sit omnium peccatorum grauissimum.

PRO huius clariori resolutione supponimus, in malitia (in qua cõsistit ratio formalis peccati) esse duplicem perfectionem; vnâ essentialem, quæ desumitur ex ordine ad obiectum, & in indiuisibili consistit, ita ut ab ipso eodè manente, nullum prædicatum afferri possit, neque nouum illi addi; in quo sensu essentia rerum dicuntur esse sicut numeri; quia sicut addita aut ablata vnitatem à numero, variatur numerus secundum speciem, ita etiam addito aut ablato prædicato, essentia & species rerum variantur. Alteram accidentalem, quæ intra latitudinem essentialem crescit & decrescit quasi intensiue, ex augmento & decremento aut libertatis aut materiæ, aut obligationis virtutis, & ex eis desumitur; & secundum hanc perfectionem accidentalem attenditur in malitia ratio mortalis & venialis, & non secundum perfectionem essentialem. Vnde quia in his, quæ non mole magna sunt, idem est maius quòd perfectius, idè etiam in malitia est duplex maioritas seu grauitas & quantitas perfectionis, vna est essentialis, & secundum hanc peccatum est huius vel illius speciei; altera est accidentalis, & secundum hanc peccatum est mortale aut veniale, & secundum vtramque maioritatem seu grauitatem vnum peccatum potest esse maius seu grauius altero.

Hoc ergo supposito, certum est Primò, peccatum indignæ receptionis Eucharistiæ, per accidens, seu secundum grauitatem accidentalem,

posse esse grauius etiam peccatis quæ sunt contra Deum, ut peccato odij Dei, & blasphemia contra Deum, quia hæc posteriora peccata possunt esse tantum venialia ex paruitate seu leuitate deliberationis; & peccatum indignæ receptionis Eucharistiæ potest esse mortale, & secundum hanc grauitatem accidentalem peccatum hoc indignæ receptionis Eucharistiæ potest esse leuius, etiam peccatis quæ sunt contra puras creaturas, aut circa eas, ut peccato homicidij, & furti, & fornicationis, quia hæc possunt esse mortalia, & peccatum indignæ receptionis Eucharistiæ potest esse tantum veniale, si fiat ex parua seu imperfecta deliberatione.

Secundò certum est, peccata contra Deum commissa, ut peccatum odij & blasphemia, secundum grauitatem essentialem desumptam ex ordine ad obiectum ipsum, esse peccata grauiora peccato indignæ receptionis Eucharistiæ, quia peccata illa priora opponuntur virtutibus aut actibus essentialiter perfectioribus, quia peccatum odij Dei opponitur charitati virtuti Theologicæ, quæ essentialiter est perfectior virtute religionis, cui opponitur peccatum sacrilegij indignæ receptionis Eucharistiæ, & peccatum blasphemia Dei opponitur actui laudis Dei ad religionem pertinenti, qui essentialiter est perfectior actui reuerentiæ erga Eucharistiam, pertinente ad eandem virtutem religionis, cui etiam opponitur peccatum indignæ receptionis Eucharistiæ.

Peccatum ergo sacrilegij indignæ susceptionis Eucharistiæ essentialiter est grauius omnibus peccatis quæ sunt in puras creaturas, aut circa illas, ut furto, homicidio, sodomia, & alijs, quod docent S. Thomas & Caietanus quæst. 80. art. 5. Gabriel lect. 87. lit. H. Sotus in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 5. Vasquez disp. 207. cap. 1. quia peccatum sacrilegij indignæ receptionis Eucharistiæ opponitur religioni, quæ est virtus perfectior & melior virtutibus moralibus, quibus opponuntur peccata omnia quæ sunt in puras creaturas, aut circa illas: & non solum est grauius dictis peccatis secundum rationem genericam, sed etiam secundum rationem specificam; quia secundum vtramque opponitur actui religionis perfectiori & honestiori secundum rationem genericam & specificam actibus, & omissionibus, quibus peccato in puras creaturas, aut circa illas opponuntur, quia est actus perfectioris virtutis.

Et non solum in præsentī casu, sed etiam generaliter credimus, nullam speciem contentam sub genere perfectiore, esse imperfectiorem specie contenta sub genere imperfectiore, sed semper esse perfectiorem; quia abique dubio in genere perfectiore differentia perfectiores continentur, & perfectiores ex eo extrahuntur & oppositum nulla ratione, nulloque exemplo exactè discussio ostendi potest. Ob quod nobis non probatur id in quod inclinatur Suarez disp. 66. sect. 2. nempe, peccatum indignæ receptionis Eucharistiæ, quamvis secundum rationem genericam sit grauius peccato circa puras creaturas, non tamen secundum rationem specificam, quod etiam indicat Durandus in 4. dist. 9. q. 4. n. 10. qui etiam in exemplo, quod ad id confirmandum adducit, fallitur manifestè, quia supponit, peccatum homicidij priuata personæ secundum rationem specificam esse grauius peccato contumeliæ in Principē, in quo Durandus aperte decipitur: quia contumelia Principi facta opponitur obiect-

obseruantia erga Superiores, quæ perfectior est quàm iustitia, cui opponitur homicidium priuatæ personæ; ac proinde secundum rationem specifi- cam, & essentialiter, grauior est dicto homicidio, etiam si accidentaliter possit esse leuior, & digna minori pœna.

Ex dictis constat, peccatum indignæ receptionis Eucharistiæ simpliciter & absolute non esse om- nium peccatorum grauissimum: quia quamuis grauitate accidentaliter possit esse grauius peccatis in Deum, ex sua tamen specie & essentia est leuius illis, & consequenter, ceteris paribus, est illis le- uius, imò & leuius est essentialiter peccato sacrile- gij eorum qui crucifixerunt Christum, & peccato sacrilegij Iudæ qui eum vëdedit, quia homicidium Christi, & eius venditio, opponitur actui, aut omis- sioni perfectiori eo actu, cui opponitur indigna re- ceptio Christi in Eucharistia. Quando verò Pa- tres adeo exaggerant peccatū indignæ receptionis, ut illud comparent peccato crucifigentiū, & Iudæ, non id faciunt, quia sentiant, inter ea esse aequa- litatem, sed quia inter illa reperitur quædam imita- tio & proportio: quia sicut Iudas osculo tradidit Christum indignis & inimicis ipsius Christi, ita etiam peccator recipiendo Christum in Eucha- ristia, veluti quodam osculo tradit illud indigno & inimico ipsius Christi, eum sibi tradendo, & eum ore intra se recipiendo; & sicut qui Christum cru- cifixerunt, fuderunt sanguinem illius in suam per- niciem, ita etiā peccator indignè recipiendo Chri- stum quodam modo in sui mortem fundit San- guinem Christi.

Obseruandum est, peccatorem eò grauius pec- care sumendo Eucharistiam, quò in peiori statu il- lam sumit, siue quia in pluribus, siue quia in gra- uioribus peccatis illam sumit; quia qui in peiori statu sumit illam, eò indignius sumit, sicut sum- ptio est melior, quò in meliori statu fit, & digna ex opere operantis maiori augmento gratiæ & glo- riæ. Nihilominus nullus tenetur in confessione explicare numerum mortalium, in quorum statu Eucharistiam sumpsit (& multò minus eorum gra- uitatem) sed sufficit, si explicet se in statu peccati mortalis Eucharistiam sumpsisse, quia illam in sta- tu plurium sumere, non multiplicat numero pec- catum indignæ receptionis, imò non semper est circumstantia notabiliter aggrauans; & quando sit, non est necessariò in confessione explicanda.

DIFFICULTAS III.

Virum sumere Eucharistiam in peccato veniali sit peccatum.

Conueniunt Theologi, non esse mortale, su- mēre Eucharistiam in peccato veniali, siue habituali iam præterito, nondum remisso; siue actuali, quod tempore sumptionis committitur: imò neque sumendo Eucharistiam sumptione veniali, ut quando fit ex inani gloria, quia quocumque & in quocumque veniali recipiendo Eucharistiam, non cernitur fieri irreuerentia grauis Eucharistiæ.

Est tamen difficultas, An id sit peccatum venia- le nouum contra religionem, distinctum ab eo, quo aut in quo sumitur.

Recentiores nonnulli docent, sumere Eucha- ristiam in veniali factò, tempore ipsò sumptionis esse aliud peculiare & nouum peccatum veniale

sacrilegij contra religionē, quia eo peccato actuali impeditur maius augmentum gratiæ, quod Eucha- ristia caufaret, si in sumente esset feruor charitatis, qui eo peccato actuali impeditur. Imò addūt, com- mittere peccatum nouum sacrilegij eum, qui ha- bens peccata venialia præterita facta ex consuetu- dine, sumit Eucharistiam, & etiam eum, qui sumit illam habens conscientiam multis venialibus on- ratam (quæ intelligunt, quando sumitur Eucha- ristia absq; attritione illorum) quia qui vtrovis mo- do ex his duobus sumit Eucharistiam, & aliquo modo indignè sumit illam, & etiam impedit remis- sionem illorum, quæ fieret si haberet attritionem illorum.

Richardus verò in 4. dist. 9. art. 2. q. 1. Maior q. 1. Richardus. Sotus d. 12. q. 1. art. 4. Adrianus in 4. q. 1. de Eucha- Maiores. ristia, & Vasquez disp. 207. c. 2. docent non esse no- Sotus. uum peccatum veniale sacrilegij, sumere Eucha- Adrian. ristiam in peccato veniali, quamuis multiplici, & ex Vasquez. consuetudine factò, & quamuis actuali factò tem- pore sumptionis, imò quamuis factò sumptione ip- sa; & meritò: quia peccatū veniale, quamuis mul- tiplex, & ex consuetudine factū, & actuale, & sum- ptione ipsa Eucharistiæ commissum, non impedit principalem & primarium effectum Eucharistiæ, nempe augmentum gratiæ: ergo sumendo Eucha- ristiam in peccato veniali, quamuis multiplici, & ex consuetudine factò, & actuali, & sumptione ipsa commissò, nullum committitur nouum peccatum veniale sacrilegij. Antecedens patet. Consequentia autem probatur, quia præter irreuerentiam, quæ in impediendo effectum principalem & primarium Eucharistiæ reperitur, nullo fundamento ostendi potest, aliquam aliam reperiri: quia in primis nullo fundamento ostendi potest indignè sumi & irreue- renter positiuè, ex eo præcisè, quòd sumatur in ali- quo statu ex dictis, neque in omnibus simul dum sumatur in statu gratiæ. Deinde non sumitur indig- nè ex eo, quòd sumendo Eucharistiam in aliquo statu ex dictis, impediatur aliquis alius effectus Eucharistiæ distinctus à principali & primario, quia nō sumitur indignè ex eo, quòd sumatur Eu- charistia in multiplici veniali, & ex consuetudine factò absq; attritione, quia sic sumendo impediatur remissio illorum: quia etiā qui sumit Eucharistiam in peccato veniali præterito non remittit, & non fac- to ex consuetudine, absq; attritione illius, impedit eius remissionem, & tamen non peccat peccato ali- quo nouo sacrilegij, quia in eo statu sumit Eucha- ristiam, in quo omnes conueniunt; neque sumitur indignè, quia sumendo Eucharistiam in peccato actuali, quamuis commissò sumptione ipsa impe- diatur maius augmentum gratiæ, quod Eucharistia caufaret, si in sumente esset feruor charitatis, qui peccato actuali impeditur, aliàs quicūq; sumens Eucharistiam peccaret ex defectu maximæ, aut sal- tē maioris dispositionis, quā posset habere, quam- uis absque veniali aliquo illam sumeret, quia non habendo maximam, aut saltem maiorem disposi- tionem, impederet maximū, aut saltem maius aug- mentum, quod Eucharistia sic disposito conferret.

Gennadius verò lib. de Ecclesiasticis dogmati- bus apud Augustinum l. 53. & refertur can. *Quoti- die*, de Cōsecratione dist. 2. dum ad sumptionē Eu- charistiæ exigit satisfactionem pro peccatis, quam- uis non capitalibus neque mortalibus, & mentem absque affectu committendi peccatum etiam non capitale & mortale, non exigit satisfactionem

D d 2

pro

pro peccatis venialibus, neque mentem absque affectu illa committendi, sed satisfactionem pro peccatis mortalibus non publicis, & mentem absque affectu illa committendi, ut ex contextu deducitur. Et Pseudo-Anselmus in illud 1. ad Corinthios 11. *Probet autem seipsum homo, dum ait: Indigne manducat & bibit, qui vel aliquid grane, vel multa lenia commisit peccata, & non est confessus.* Per secula tantum intelligit peccata venialia, ex quibus efficitur vnum mortale (ut ex pluribus furtis parvis fit vnum, saltem quantum ad retentionem, aut non restitutionem) aliàs ad sumptionem Eucharistiae exigeret confessionem venialium, quod nullus Theologus exigit.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum existens in peccato mortali, teneatur Sacramentaliter confiteri ad sumptionem Eucharistiae.

Post Tridentinum negari nequit, ad sumptionem Eucharistiae, in eo qui peccauit mortaliter, necessariam esse confessionem Sacramentalem illius mortalis, quamvis ab eo iustificatus sit media contritione perfecta, quia sess. 13. cap. 7. & can. 11. id praecipit & statuit.

Est tamen difficultas, An in eo, qui peccauit mortaliter, ad sumptionem Eucharistiae ante Tridentinum & semper fuerit necessaria, seu sub praeccepto, confessio Sacramentalis peccati mortalis commissi.

Caietanus.

Caietanus (qui fuit ante Tridentinum) in Summa v. *Communio*, & in illud 1. ad Corinth. 11. *Probet autem seipsum homo*, & quaest. 80. art. 4. docet, nullum esse neque fuisse praecceptum praemittendi confessionem Sacramentalem mortalis ad sumptionem Eucharistiae; quod videtur tradidisse Chrysostomus Homilia 28. in dicta verba Pauli, *Probet autem seipsum homo*, & ex eis Caietanus suam sententiam probat; quia Paulus tantum exigit, ut homo seipsum probet, ergo non est necessarium quodd probetur à Confessario.

Reliqui verò Doctores docent, & merito, ante Tridentinum ab initio Ecclesiae Christianae fuisse necessariam, seu sub praeccepto, confessionem Sacramentalem mortalis ad sumptionem dignam Eucharistiae. Quod satis significat Tridentinum sess. 13. cap. 7. & can. 11. Et in primis fuisse necessariam ante Tridentinum, satis significat ipsum Concilium c. 7. dum loquens de praeparatione necessaria ad sumptionem Eucharistiae, & reuocans in memoriam verba illa Pauli 1. ad Corinth. 11. *Probet autem seipsum homo*, & illa appellans praecceptum, ait: *Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque praemissa Sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat.* & can. 11. dum ait: *Et ne tantum Sacramentum indigne, atque ideo in mortem & condemnationem sumatur, statuit atque declarat ipsa sancta Synodus, illis quos conscientia peccati mortalis grauat, quantumcumque etiam se contritos existiment, habita copia Confessoris, necessario praemittendam esse confessionem Sacramentalem.* In quibus locis aperte Tridentinum tradit, ante ipsum necessariam fuisse confessionem Sacramentalem mortalis ad sumptionem Eucharistiae, quia non tantum vitur verbo *statuit*, quo denotat se

praecipere; sed etiam verbo *declarat*, quo significat id quod ante ipsum erat; ac proinde declarare, illam fuisse necessariam, supponit eam necessariam fuisse ante declarationem.

Deinde dictam confessionem fuisse necessariam, seu sub praeccepto ad sumptionem Eucharistiae, non tantum ante Tridentinum, sed ab initio Ecclesiae & à tempore Pauli, exprimit ipsum Tridentinum cap. 7. dum verba illa Pauli, *Probet autem seipsum homo*, appellat praecceptum aut Pauli aut Christi, supponens, probationem fuisse praecceptam & necessariam à tempore aut Pauli aut Christi: & statim subdit, eam probationem debere esse per confessionem Sacramentalem. Tridentinum ergo sentit, à tempore aut Pauli aut Christi necessariam & praecceptam fuisse confessionem Sacramentalem mortalis ad sumptionem Eucharistiae. Vnde opinio Caietani post Tridentinum sustineri non potest.

Chrysostomus autem ubi supra non dixit, eum qui habet conscientiam mortalis, non teneri praemittere confessionem ad sumptionem Eucharistiae, sed tantum docuit, quemlibet posse sine testamento aliquid mortale, ut si inueniat commississe, illud Sacerdoti confiteatur, & in eo casu etiam probetur ab illo.

Quod verò homo seipsum probare debeat, quod verbis Pauli significatur, non tollit, etiam debere à Confessario probari. Idem autem Paulus dixit, *Probet seipsum homo*, quia ipse homo prius debet examinare conscientiam suam, an commiserit aliquid mortale, ut si inueniat commississe, illud Sacerdoti confiteatur, & in eo casu etiam probetur ab illo.

Obseruandum est contra nonnullos, ut optimè Canus relect. de Pœnitentia, par. 4. concl. 4. Azor. Can. 22. & Bonacina disp. 4. quaest. 6. punct. 1. eum qui sine confessione mortalis commissi sumit Eucharistiam, non peccare duplici peccato, vno omissionis confessionis, & altero commissionis sacrilegij indignae sumptionis Eucharistiae, sed vno tantum, nempe peccato commissionis sacrilegij indignae sumptionis; quia in hoc casu confessio Sacramentalis non obligat ratione sui, sed tantum ratione dignae sumptionis Eucharistiae: ubi autem vnum est propter aliud, ibi est vnum tantum. Et ob eandem rationem idem dicendum est de illo, qui absque contritione sumit Eucharistiam, quando confiteri non potest, quod scilicet vno tantum peccato commissionis indignae sumptionis Eucharistiae peccet, & non duplici.

DIFFICULTAS V.

Vtrum praecceptum praemittendi confessionem mortalis ad sumptionem Eucharistiae, sit etiam diuinum, an tantum Ecclesiasticum.

Errum est, praecceptum hoc esse Ecclesiasticum, quia ad minus latum est à Tridentino sess. 13. c. 7. & can. 11. & ante ipsum fuit ad minus Ecclesiastica consuetudine introductum. Est tamen difficultas, An etiam sit diuinum.

Supponimus autem, non esse diuinum naturale, ortum ex natura ipsa Eucharistiae, & confessionis Sacramentalis, quā habent ex institutione diuina, absque

absque alia superaddita infusione diuina; quia Christus potuit vtrumque dictum Sacramentum, substantia vtriusque integra permanente, instituere absque obligatione confitendi ante sumptionem Eucharistiae.

Punctum ergo difficultatis in eo est, An dictum praeceptum ita sit Ecclesiasticum, vt etiam sit diuinum positiuum.

Palatius in 4. dist. 9. q. 10. Medina Cod. de Confess. q. 17. Annilla v. *Communio*, & Nauarrus in Init. de Penit. dist. 5. in 3. partem Glossae n. 31. & 32. docent, dictum praeceptum esse tantum Ecclesiasticum, Primò, quia praeceptum hoc continetur in illis verbis, *Probet autem se ipsum homo*. haec autem verba sunt Pauli, non Domini. Secundò, quia Tridentinum c. 7. praeceptum hoc appellat Pauli, non Domini, quia post mentionem Apostoli ait, *Quare reuocandum est in memoriam eius praeceptum*, vbi relatiuum eius ad Apostolum non ad Dominum refertur, tum quia, quamuis antea facta fuerit mentio Apostoli & Domini, tamen in verbis proprijs ipsius Tridentini non fuit facta mentio Domini, sed Apostoli; Domini autem tantum facta fuit mentio in verbis Pauli relatis à Tridentino, nempe, *non diuincans Corpus Domini*; imò relatis ante mentionem Apostoli: tum etiam, quia postquam Tridentinum dixit, *Reuocandum est in memoriam eius praeceptum*, illud statim & immediatè assignat, referens verba illa Pauli, *probet se ipsum homo*, in quibus praeceptum continetur: ait enim Tridentinum, *Quare reuocandum est in memoriam eius praeceptum*, *Probet se ipsum homo*.

Sotus verò in 4. dist. 12. q. 1. art. 4. Canus relect. de Penit. par. 5. Valquez disp. 207. cap. 4. Suarez disp. 66. sect. 3. Valentia disp. 6. q. 8. pun. 3. Couarruias in cap. *Alma mater*, 1. p. 8. 17. & Bonacina disp. 4. q. 6. pun. 1. docent, praeceptum praemittendi confessionem ante sumptionem Eucharistiae, ab eo qui peccauit mortaliter, non esse purè Ecclesiasticum, sed etiam esse diuinum positiuum, & meriti: quia dictum praeceptum in dictis verbis Pauli contentum, non fuit tunc latum à Paulo quando verba illa protulit, sed erat iam antea latum; ergo credendum est, latum fuisse à Christo, & nobis à Paulo traditum & explicatum, quia, iuxta Regulam Augustini lib. 4. de Baptismo cap. 14. praeceptum illud conicitur esse diuinum, cuius non agnoscitur initium, si aliunde nõ conicitur non fuisse latum à Deo. Quòd autem dictum praeceptum in verbis Pauli contentum, non fuerit tunc à Paulo latum, sed antea fuerit, ex eo probatur, quòd non fuit traditum à Paulo tamquam nouum, sed tamquam antiquum: quòd Primò constat ex eo, quòd Paulus tradit probationem illam per confessionem tamquam medium antea vnicum & necessarium, vt quis dignè manducaret & biberet, vt ex contextu constat, quia postquam dixit, *Quicumque manducauerit panem hunc, vel biberit Calicem Domini indigne, reus erit Corporis & Sanguinis Domini*, immediate subdit: *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de Calice bibat. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit*. At si antea non fuisset praeceptum confessionis ad sumptionem Eucharistiae, non tradidisset probationem per confessionem tamquam medium vnicum & necessarium ad dignam sumptionem Eucharistiae, quia praeter confessionem erat contritio perfecta, qua peccator potuisset constitui in sta-

tu gratiae. Secundò idem constat ex eo, quòd Paulus reprehendebat Corinthios, quia absque probatione illa sumebant Eucharistiam, supponens fuisse transgressores illius praecepti, & ob id plures ex illis fuisse infirmos, moribundos, & alijs penalitatibus à Deo punitos.

Ad primam ergo rationem aduersariorum concedimus, in verbis illis Pauli contineri dictum praeceptum, sed non vt à Paulo latum, sed vt promulgatum & traditum. Ad secundam etiam concedimus, dictum praeceptum appellari à Tridentino Pauli, non quia à Paulo latum, sed quia ab ipso explicatum & promulgatum, sicut etiam lex vetus, quamuis diuina, etiam dicebatur Moysi, non quia fuerit à Moysen, quam à legislatore lata, sed quia ab ipso promulgata fuit.

DIFFICULTAS VI.

Quando possit quis post mortale sumere Eucharistiam sine prauia confessione illius.

Conueniunt Theologi, praeceptum praemittendi confessionem mortalis ad sumendam Eucharistiam, quamuis etiam diuinum, non adeò strictè obligare in actu secundo, quin ob aliquam causam occurrentem eius obligatio in actu secundo (de qua est difficultas) aliquando cesset: quòd expresse Tridentinum sess. 1. c. 7.

Est tamen difficultas in assignandis casibus, in quibus obligatio dicti praecepti cesset.

Casus ergo in quibus obligatio dicti praecepti cessat, & licitum est absque prauia confessione mortalis Eucharistiam sumere, habendo perfectam contritionem, qua fiat iustificatio ab illo, sunt plures, & deducendi ex doctrina, quam Tridentinum tradit sess. 13. c. 7. dum significat, id tunc esse licitum, quando deficit copia Confessarii, & simul vrget necessitas sumptionis Eucharistiae.

Circa prius, quòd concurrere debet, vt peccator possit Eucharistiam sumere absque prauia confessione mortalis, sola perfecta contritio illius, obseruandum est, tunc non deheere copiam Confessarii, quamuis deficiat ille cui deuotius, & ille cui quis ordinariè cõfiteretur, si adit Sacerdos, qui possit saltem ex privilegio, aut aliter ex commissione absolueret ab omnibus peccatis penitentis, etiam in eo casu in quo penitens ob aliquam causam sufficientem excusatur ab integrè confitendo mortalia; quia etiam in eo casu peccator tenetur praemittere confessionem, quamuis non integram: & tunc deficere copiam Confessarii, quando peccator nulli potest confiteri, saltem absque graui nota infamiae, aut suspicionis peccati mortalis, vt potest contingere ei, qui iam accessit ad altare ad communicandum, si cõfiteatur ipsi administranti Eucharistiam, aut si discedat ex altari ad confitendum alteri: Iudicio autem prudentis relinquitur, quando Parochus celebraturus teneatur pro quaerendo Confessario adire oppidum vicinum, quia ad id tenetur, quando, habita ratione loci, & temporis, & personae, commodè potest adire, & tempore opportuno commodè redire; & non tenetur, quando nequit absque incommodo graui atque intolerabili.

Circa posterius plures sunt necessitates urgentes sumptionis Eucharistiae, quae, quantum est

D d 3

ex

ex se, sufficiunt ad excusandum à praemittenda confessione mortalis ad sumptionem Eucharistiae, quae ad duas generatim possunt reduci (excepto casu praeccepti diuini sumendi Eucharistiam post consecrationem factam, de quo Difficultate VII.) Prior est, quando est periculum mortis instantis, quia tunc potest quis Eucharistiam sumere absque praui confessione, si adsit Diaconus, qui possit illam administrare, ne absque Eucharistia ex hac vita discedat, in quo Theologi communiter conueniunt. Posterior est, quando absque graui nota infamiae aut suspitionis, aut absque prudente timore illius, nequit omiti sumptio Eucharistiae, quia etiam tunc sumi potest absque praui confessione, in quo Theologi conueniunt.

Sed quando possit prudenter timeri grauis nota infamiae aut suspitionis in non sumendo Eucharistiam, arbitrio prudentis relinquitur. Timeri autem potest prudenter, & non raro, Primò, quando urget obligatio vel consuetudo, absque obligatione communicandi, in Congregatione aliqua, quod attentis circumstantijs iudicandum est. Secundò, quando populum urget praecceptum audiendi Missam, & non est nisi vnus qui celebrare possit, praesertim si sit Parochus: in hoc autem casu potest, deficiente copia Confessarij, absque praui confessione celebrare, non vt populus audiat Missam, sed vt ipse non incurrat infamiam, neque suspitionem mortalis, quam posset Sacerdos incurriere non celebrando.

Vnde ob concurrentiam duorum praedictorum, nempe inopiae Confessarij, & vrgentis necessitatis sumptionis Eucharistiae, ille qui coram alijs accedit ad altare ad communicandum, quamuis ibi recordetur alicuius mortalis, potest absque praui confessione illius communicare ob periculum infamiae aut suspitionis, cui est expositus si discedat & non comunicet, ob quod urget necessitas communicandi; aut si coniteatur Sacerdoti administranti Eucharistiam, vel si discedat vt alteri confiteatur, ob quod deficit copia Confessarij: quia ex vna parte ex obiecto expositus est periculo dicti damni, & ex altera non discernit se esse liberum à dicto periculo, vt supponimus; quia si id discerneret, non posset absque praui confessione communicare. Et ob hanc rationem, qui accedens ad altare pro temporis angustijs nequit prudenter discernere, an ex discessu ab altari, vel ex confessione in eo facienda, incursum sit notam aliquam grauem, an non, tunc potest absque praui confessione Eucharistiam sumere, quia scilicet ex obiecto est expositus periculo dicti damni, & ex altera non discernit se esse liberum ab eo periculo. Et ob eandem rationem administrans Eucharistiam, dum non discernit prudenter, eum, qui accedit petens confessionem, esse liberum à dicto periculo ex discessu, aut ex confessione facienda, potest illi administrare Eucharistiam, non audiendo confessionem. Et idem ob eandem rationem dicendum est de Sacerdote, qui vadens vestitus ad altare, aut iam in altari existens, recordatur alicuius mortalis, quòd scilicet non teneatur regredi aut discedere adhuc ante consecrationem, neque vocare Confessarium, nisi quando discernit prudenter se esse liberum à dicto periculo, quamuis regrediat, aut discedat, aut Confessarium vocet. Et idem dicendum est in casu, in quo Sacerdos vadens ad altare, aut in eo existens, recordatur excommunicationis, aut fra-

ctionis ieiunij ad communicandum requisitum, aut alius impedimenti ad id.

Ad hanc autem posteriorem vrgentem necessitatem communicandi ob vitandam notam infamiae aut suspitionis, & ad priorem, ne quis discedat vita absque Eucharistia ob mortem instantem, reduci possunt omnes casus vrgentis necessitatis sumptionis Eucharistiae: quia casus ille communicandi absque praui confessione ad vitandum scandalum verum (non ob vitandam admirationem, aut occasionem loquelae) quod ex non communicando posset oriri, reducit ad vrgentem necessitatem communicandi ob vitandam notam infamiae aut suspitionis: quia si tunc potest quis absque praui confessione communicare ob vitandum scandalum, quod non communicando daret, idè est, vt euitet dictam notam, quam non communicando incurreret, & non est vt euitet scandalum, quia istud est falsum, ob quod, siue sit pusillorum peccantium ex passione vel ex ignorantia, siue sit Phariseorum peccantium ex malitia, non est omitendum praecceptum aliquod, & in praesentiarum non est omitendum praecceptum confitendi mortale ad dignè communicandum, à quo quis aliàs non excusatur ob vitandam dictam notam, aut aliter.

Et ad communicandum absque praui confessione, quando deficit Confessarius, non sufficit, vt quidam volunt, magna aliqua deuotio illius qui desiderat communicare, neque occurrentia alicuius festiuitatis, in qua solitus est communicare; quia neutra ex his est vera necessitas sumendi Eucharistiam, quam Tridentinum requirit, neque quae sufficiat ad excusandum à praeccepto confitendi mortale ad sumendam Eucharistiam.

DIFFICULTAS VII.

Virum qui sumpsit Eucharistiam absque praui confessione mortalis, teneatur confiteri quam primum possit.

Difficultas hæc procedit & de Sacerdote celebrante, & de laico communicante, cuius nomine etiam comprehenditur Sacerdos laicè communicans.

Circa Sacerdotem celebrantem conueniunt Primò Theologi, eum qui conscius mortalis, non habens copiam Confessarij, & vrgente necessitate celebrandi, absque praui confessione celebrat, teneri, quam primum oblata opportunitate post celebrationem possit, ad confitendum, vt constat ex Tridentino sess. 13. c. 7. in fine.

Secundò conueniunt communiter Theologi, praecceptum hoc, quo Sacerdos in casu dicto tenetur ad confitendum post celebrationem, quam primum possit, non esse diuinum, quia id nullo fundamento constat, sed tantum esse Ecclesiasticum, & non esse antiquius Concilio Tridentino, quia id nullo fundamento conijci potest, sed esse nouum à Tridentino in eo loco nouiter latum. Quod verbum *confiteatur* planè indicat, quamuis non sit verbum praecipendi, neque æquiualens, quia id non semper est necessarium; sed aliquando iustificat verbum modi imperatiui, praesertim quando ab initio sic fuit intellectum, sicut verè fuit verbum istud. Et quamuis praecceptum hoc sit tantum Ecclesiasticum,

fasticium, obligat tamen ad confessionem peccati mortalis interioris, quia determinat & modificat, quoad tempus, praeceptum diuinum confessionis, obligans ad confessionem omnium mortalium etiam interiorum, quod Ecclesia non facit ex potestate ordinaria, sed ex peculiari, quam habet ad determinandum & modificandum praeceptum diuinum, quod non fuit pro determinato tempore latum.

Et quia praeceptum hoc Ecclesiasticum tantum fuit latum pro celebrantibus, qui conficij mortalis, & non habentes copiam Confessarij, & urgente necessitate, celebrant absque praeuia confessione; ideo qui celebrant absque conscientia mortalis, quamvis post celebrationem recorderetur mortalis ante celebrationem commissi, non tenetur eo praecepto, neque qui celebrant conscientis mortalis, si erat copia Confessarij, aut si non urgebat necessitas celebrandi, quia nec instabat mors, nec erat periculum alicuius grauis notae. At si, dum celebrat, ante assumptionem Eucharistiae recorderetur, & fiat conscientis mortalis antea vel tunc commissi, & nequeat tunc confiteri absque graui nota, neque desistere a celebrando, aut ob periculum grauis notae, aut quia iam consecrauit, tenetur post celebrationem quam primum confiteri, quia tunc sumit Eucharistiam absque confessione ob urgentem necessitatem sumendi illam, ne scilicet notam incurrat, aut quia iam consecrauit, & quia caret copia Confessarij, quia nulli confiteri potest absque dicta nota.

Circa laicum communicantem Nauarrus in Summa cap. 2. num. 10. docet, etiam laicum conscientis mortalis, absque praeuia confessione communicantem, quando defuit Confessarius, & fuit necessitas urgens communicandi, teneri post Communionem, quam primum possit, ad confitendum; quia quamvis Tridentinum id non expresse de laico, id etiam absque dubio voluit, & id absque dubio responderet, si de eo interrogaretur.

Vasquez verò disp. 208. n. 23. Suarez disp. 66. sect. 7. Egidius quaest. 80. art. 4. in fine. Reginaldus lib. 29. num. 110. & Bonacina disp. 4. quaest. 6. punct. 1. docent, laicum non teneri dicto praecepto, & merito: quia Tridentinum id tantum praecepit Sacerdotibus celebrantibus, ut patet ex contextu; & absque dubio id noluit laicos praecipere, ut conijci potest ex eo, quod postquam generatim dixit, omnes conscientis mortalis teneri ad confessionem ante Communionem, peculiariter Sacerdotibus, in casu dicto celebrantibus absque praeuia confessione, praecepit, statim quam primum possint confiteri: id autem eis peculiariter praecipit, quia eis frequentius accidit celebrandum accedere absque praeuia confessione in dictis casibus; unde Tridentinum interrogatum negatiue responderet.

DIFFICULTAS VIII.

Vtrum minister administrans Eucharistiam indigno, vnum tantum peccatum committat.

Conueniunt Theologi, ministrum, qui absque causa excusante scienter administrat Eucharistiam indigno, peccare mortaliter peccato sacrilegij, quia facit contra reuerentiam Eucharistiae

debitam: & id est, quando sic administrat quodlibet aliud Sacramentum.

Est tamen difficultas, An peccet vno tantum peccato, an duplici.

Recentiores nonnulli docent, eum peccare duplici peccato sacrilegij; vno, quia ex se indignè administrat Eucharistiam, & altero, quia cooperatur peccato indignae susceptionis suscipientis Eucharistiam.

Vasquez verò d. 209. c. 1. docet, ministrum scienter administrantem Eucharistiam indigno (aut quodlibet aliud Sacramentum) vnum tantum peccatum sacrilegij committere, & merito: quia ex vna parte minister in casu dicto non aliter peccat, nisi quia Eucharistiam ministrat indigno, efficiendo aliquid praeuium ad indignam susceptionem illius, in quo male tractat Eucharistiam; & ex altera parte ex eo praecise, quod sic concurrat & cooperetur cum indigno ad indignam susceptionem, non imputatur illi peccatum indignè suscipientis, neque ei tribuitur, quia non est causa peccati suscipientis, quia non est causa susceptionis; quia neque physica, ut patet; neque moralis, quia non inducit neque suadet suscipienti ad id, ut potest non suadere, & supponimus, sed tantum cooperatur, & non confusciendo, sicut cooperantur ad tractionem nauis qui eam simul trahunt, sed tantum dando, & efficiendo id sine quo alter non susciperet indignè, in quo ipse non peccat peccato susceptionis suscipientis, sed tantum proprio peccato administrationis factae indigno. Ergo administrans Eucharistiam indigno (aut quodlibet aliud Sacramentum) vno tantum peccato sacrilegij peccat indignae administrationis, & non etiam peccato indignae susceptionis, quia non aliter peccat, nisi quia administrat indigno, & hoc tantum modo adiuuat & cooperatur indignae susceptioni, & non aliter. Ex quo constat ad rationem aduersariorum.

Addimus contra Vasquez, ministrum, qui non tantum administrat Sacramentum indigno, sed eum etiam inducit ad id, non solum peccare peccato indignae administrationis, sed etiam peccare peccato indignae susceptionis, quo indignè suscipiens peccat, quia est causa indignae susceptionis illius. Eodem modo eum, qui inducit feminam ad fornicationem cum ipso, non solum peccare peccato propriae fornicationis, sed etiam peccato fornicationis feminae ab ipso inducdae: quando verò non inducit, sed tantum fornicatur cum illa, vno tantum peccato fornicationis peccare, quia ipse non est causa actionis feminae, quia non physica, ut patet; neque moralis, quia eam non inuitat, etiam si cooperetur cum illa, efficiendo actum necessarium comitantem actionem feminae, & sine quo actio feminae non esset.

Addimus secundo contra Vasquez, ut optime Suarez disp. 63. sect. 1. ministrum in peccato mortali se ipsum communicantem, ad minus duo peccata sacrilegij committere, vnum indignae administrationis, quia in peccato mortali administrat (quod tantum est veniale, ut diximus Tractatu de Sacramentis in genere, Disp. 14. Diffic. ix.) alterum indignae susceptionis (quod est mortale) quia in eo statu suscipit Eucharistiam, quae sunt duo distincta, imò & in specie, & neutrum est peccatum ratione alterius, seu malitia desumpta ab altero, sed vtrumque ratione sui: imò etiam peccat alio tertio peccato mortali sacrilegij, quia sibi indignae Eucharistiam administrat.

Obseruandum tamen est, præceptum administrandi Eucharistiam & alia Sacramenta digno, quamuis sit diuinum naturale, imò & negatiuum (quidquid Suarez dicat) quia contra illud peccatur nō omittendo reuerentiam debitam seu actum reuerentiae debite, sed committendo, & efficiendo actum irreuerentiae, nempe indignè tractando & conferendo Sacramenta; ita tamen obligare, ut aliqua rationabili causa possit minister à peccato contra illud peccatum excusari, ut postea dicemus, eo modo quo aliqua præcepta naturalia negatiua aliquando nō obligant, deficiente aliqua circumstantia requisita, ut obligent; quia non omnia obligant circa materiam absolute (ut obligat præceptum non mentiendi) sed circa materiam aliquibus circumstantiis vestitam & determinatam, quibus deficientibus, aut earum aliqua, cessat eorum obligatio, quamuis nulla deficiente, obligent semper & pro semper; ut præceptum non occidendi hominem, quod ita obligat, ut in defensionem propriam, aut Deo concedente facultatem, non obliget; & præceptum non auferendi alienum inuito domino particulari, non obligat Deo dante facultate ad id.

DIFFICULTAS IX.

Utrum peccatori occulto, petenti publice Eucharistiam, sit deneganda.

Conueniunt Theologi, peccatori occulto publice petenti Eucharistiam, nō esse denegandam, quia in hoc euentu occurrunt duo præcepta, vnum iustitiae, non infamandi proximum, ipsi publice negando Eucharistiam: alterum religionis, non administrandi Sacramentum indigno. Ex his autem duobus, quorum vnum tantum potest in euentu seruari, præceptum iustitiae strictius & firmitus obligat, quam alterum religionis; ergo peccatori occulto non est publice deneganda Eucharistia, ne infametur, sed ipsi, quamuis indigno, administranda est. Quod autem præceptum iustitiae non infamandi proximum, strictius obliget quam præceptum religionis non administrandi Sacramentum indigno, probatur: quia sicut obligatio misericordiae, qua subuenitur miseria proximi, praefertur obligationi religionis, qua Deo sacrificium offertur, iuxta illud Olee 6. *Misericordiam volo, non sacrificium.* quia sacrificium non offertur Deo ob ipsius vtilitatem, sed ob nostram, & ob id cessat obligatio religionis, vrgente miseria proximi, ut huic subueniatur; ita etiam obligatio iustitiae non infamandi proximum, praefertenda est obligationi non administrandi Sacramentum indigno: quia Deus voluit & instituit Sacramentorum administrationem in vtilitatem nostram, nō in suam; & ob id non indignè Sacramentum tractatur, quando administratur indigno, ne infametur; quia in eius vtilitatem institutum est, & non Dei.

Quod si obiecias, Primò: Ex duobus malis, quae ita occurrunt, ut necessarium sit alterum eorum eligere, eligendum est quod est minus; sed infamare proximum in casu dicto est minus malum, quam administrare Sacramentum indigno, quia illud opponitur iustitiae, quae est minor virtus quam religio, cui opponitur administrare Sacramentum indigno; ergo. Respondemus, dictam regulam, eligendi minus malum contra minorem virtutem, intelligendam esse, quando ex parte obiecti vtrius-

que præcepti, aut vtriusque virtutis, nulla deest circumstantia pro obligatione alicuius ipsorum, sed ex solo occurru tollitur obligatio alterius, ut contingit, quando quis est dubius de valore matrimonij, in quo casu debet reddere petenti, eligendo id quod fortasse est contra castitatem; ne negando debitam, faciat contra iustitiam, quae est melior castitate; quia in hoc casu nulla deest circumstantia necessaria ex parte obiecti, ut vtrumque præceptum obliget, sed ex solo occurru vtriusque eligit quod minus est. In nostro verò casu non ita contingit; quia ex parte obiecti præcepti non administrandi Sacramentum indigno, & non cooperandi cum illo ad indignam receptionem, deest circumstantia, nempe carentia illationis damni proximo, ex cuius defectu cessat obligatio illius. Quia ne damnum, adhuc temporale famae contra iustitiam, inferatur proximo, ipsi publice negando Sacramentum, quod in eius vtilitatem institutum est, nulla sit irreuerentia Sacramento, administrando illud indigno, & cum eo cooperando ad indignam receptionem; licet quando proximo in extrema necessitate administratur Baptismus ab eo qui est in peccato mortali, & moraliter nequit disponi ad iustificationem, quia vrget periculum mortis baptizandi, nulla inferatur irreuerentia Baptismo, quia institutus est in remedium hominū, & tunc non potest proximo subueniri, nisi minister illud administret in statu peccati.

Quod si obiecias Secundò: Si quis habeat apud se ensem alterius depositum, & sciat dominum ensis eum petere ut se ipsum occidat, nequit depositarius illum reddere domino, ut euitet mortem corporalem domino, quamuis ipsi domino ex negatione ensis aliquando sequatur infamia; ergo peccatori petenti Eucharistiam reddi nequit, saltem ut euitetur mors spiritualis ipsius, quae est maioris considerationis quam corporalis. Respondemus, concedendo Antecedens, & negando Consequentiam, ob discrimen inter damnum spirituale & corporale, quod damnum spirituale, quia est generale, consequens ad violationem cuiuscumque virtutis & præcepti, non est ratione sui contra aliquam virtutem, neque contra aliquod præceptum; & ideo qui peccando grauitur se ipsum spiritualiter occidit, non peccat, quia se ipsum spiritualiter occidit, neque aliud peccatum committit, nisi illud ex quo mors spiritualis oritur: quia ex eo quod seipsum occidit spiritualiter, non facit contra aliquam peculiarem virtutem, nec contra aliquod peculiare præceptum; & qui alterum inducit & inuitat ad peccatum aliquod graue quo spiritualiter occiditur, non peccat nisi eo peccato ad quod prouocat, quia est causa moralis illius peccati, & non quia illum spiritualiter occidit. Damnum verò corporale, quia non est generale, est contra aliquam peculiarem virtutem, aut iustitiam, aut misericordiam, aut fortitudinem, & est præceptum peculiare fortitudinis vitandi mortem propriam, nisi quando ad non vitandam illam est rationalis causa. Quia ergo præceptum vitandi mortem corporalem proximi, cuiuscumque virtutis sit, ceteris paribus, strictius obligat, quam præceptum reddendi depositum illi, & illam non infamandi, ideo in casu obiectionis non est reddendus ensis domino, quamuis ipsi sequatur infamia, ut eius mors corporalis videretur in nostro verò casu Eucharistia non est deneganda peccatori occulto eam publice petenti, ne infametur, ob rationem dictam, nulla habita ratione damni spiritualis, quia

quia hoc ratione sui non est contra aliquam peculiarem virtutem, neque contra aliquod peculiare præceptum; & ideo præceptum non administrandi Sacramentum indigno, non occurrit cum præcepto aliquo vitandi mortem spirituales proximi indignè sumentis Sacramentum, sed cum præcepto non infamandi illum, quod debet illi præferri, ob rationem dictam: præceptum verò reddendi enssem domino, & ipsum non infamandi, occurrit cum præcepto vitandi mortem corporalem ipsius, quod debet illis præferri.

Quod si obijcias Tertio: Minister potest cōferre peccatori occulto hostiam non consecratam, & hoc modo famam illius illeſam ſeruare, & nullam irreuerentiam irrogare Sacramento, ergo id debet facere, & non conferre Eucharistiam. Respondemus, præterquam quod id non potest semper fieri, & ideo tunc minister debeat illi Hostiam consecratam conferre, quamvis id posset fieri, non esset licitum id facere ipso peccatore ignorante, imò neque ipso ſciente & consentiente, quia fictio semper est illicita, & in Sacramentis valde pernicioſa & execranda, vt dixit Innocentius III. in cap. *De homine*, de Celebratione Miſſarum.

DIFFICULTAS X.

Utrum peccatori occulto, occultè petenti Eucharistiam, sit etiam deneganda.

Conueniunt Theologi, occulto peccatori occultè petenti Eucharistiam, denegandam esse à ministro, cui non conuenit ex officio Sacramenta administrare, quia tunc nulla adest causa ob quam Sacerdos non Parochus excusetur ab obligatione præcepti non administrandi Eucharistiā indigno, quia tunc neque peccator infamatur, quia ipsi ita negatur Eucharistia, vt nullus sit testis apud quem possit nouiter infamari, vel tantum est vnus aut alter, qui peccatum illius etiam agnoscat: neque illi sit iniuria aliqua contra ius aliquod, quod habeat vt ipsi Eucharistia conferatur, quia nullum habet vt sibi conferatur à Sacerdote non Parocho.

Est tamen difficultas, An neganda sit à ministro, cui ex officio incumbit Sacramenta administrare, nempe à proprio Parocho.

Sotus. Sotus in 4. dist. 12. q. 1. art. 6. docet, non esse illi negandam tempore obligationis Communionis, neque extra tempus obligationis (nisi quando frequenter petit) quia peccator habet ius petendi Eucharistiam à suo Pastore, præsertim tempore obligationis.

S. Thomas. S. Thomas verò in 4. dist. 9. art. 5. & reliqui Theologi docent, negandam esse illi Eucharistiam etiam tempore obligationis, & merito: quia peccator, dum est in statu peccati, non habet ius ad Eucharistiam, quia non est in statu requisito à Christo vt eam possit recipere; & credi non potest, Christum contulisse ius iustitiæ ad Sacramenta ei, qui non est in statu requisito ab ipso.

Addimus contra Alexandrum 4. par. quaest. 11. memb. 2. art. 3. Durandum in 4. dist. 9. q. 1. Vázquez disp. 209. cap. 5. & contra plures alios, vt optime Adrianus Quodlib. 3. q. 3. Paludanus in 4. dist. 9. q. 4. art. 1. Gabriel q. 2. art. 3. dub. 1. Nauarrus c. 21. n. 55. Egidius q. 80. art. 6. n. 38. & plures alij, non esse negandam Eucharistiam dicto peccatori, si minister Eucharistiæ cognouerit statum peccato-

ris tantum in confessione Sacramentali, in qua cum non absoluit, etiam si nullus ad sit testis; non quia tunc peccator habeat ius ad Eucharistiam, sed ne negatione Eucharistiæ fiat illi confessio odiosa, quia facile suspicabitur, sibi negari Eucharistiam, quia ipse confessus fuit suum statum, quo irreuerentia irrogatur Sacramento confessionis, iuxta ea quæ diximus Tractatu de Penitentia, Disput. XI. Difficultate IX.

DIFFICULTAS XI.

Utrum peccatori publico, publicè petenti Eucharistiam, deneganda sit.

Conueniunt Theologi, publico peccatori non tantum quando occultè, sed etiam quando publicè petit Eucharistiam, denegandam esse, quia tunc nulla adest causa, ob quam minister excusetur ab obligatione non administrandi Eucharistiam indigno.

Est tamen difficultas, Quis dicatur & sit peccator publicus, ad hunc effectum vt ei sit etiam publicè deneganda Eucharistia.

Circa hanc rem, varijs modis dicendi omisis, dicendum est, vt optime Sotus in 4. dist. 12. q. 1. art. 6. & Vázquez disp. 209. cap. 2. vt peccatum aliquis sit & dicatur publicum ad effectum dictum, non sufficere infamiam ex indicijis ortam, sed requiri notorietatem peccati, siue per sententiam Iudicis, siue per confessionem ipsius in iudicio factam, siue per euidentiam facti seu peccati, quæ nulla possit tergiversatione celari. Quia sicut in cap. *Quæstium*, de Cohabitatione Clericorum & mulierum, dicitur, non sufficere infamiam, vt Miſſam Sacerdotis peccatoris audire nō possumus, sed requiri notitiam peccati aliquo ex tribus modis dictis; sic etiam non sufficit infamia peccati ex indicijis orta, ad negandam Eucharistiam, sed necessaria est, & sufficit notitia peccati aliquo modo ex dictis. Ratio autem huius est, quia quando tantum est dicta infamia, & non est notitia aliquo modo ex tribus dictis, peccator negatione Eucharistiæ ipsi facta læditur in sua fama, quia ea negatione publicè facta infamatur manifeste, & infamia ex indicijis habitā nondum est sufficienter infamatus, quia hæc infamia est maxime fallibilis. Quando verò adest notitia peccati aliquo modo ex tribus dictis, peccator ita est infamatus, vt negatione Eucharistiæ publica non lædatur in fama, quia notitia eā, vt pote publicā & moraliter certā, est publicè & moraliter certò infamatus. Est autem peccatum notorium euidentia facti, quando factum est coram maiori parte viciniae, in qua ad minus habitant decem: si tamen vicinia sit plurimorum, non requiritur quod fiat coram maiori parte, sed coram aliquibus; sicut quando fit in platea, ad arbitrium viri prudentis, attentis qualitate testium, tempore, & loco, vt diximus Tractatu de Excommunicatione. Disputatione 1. Difficultate 111.

Superest tamen difficultas, An quando peccator est publicus seu notorius in vno oppido, & non in alio, neganda sit illi Eucharistia in illo alio, in quo non est publicus seu notorius. Et non procedit, quando ex oppido, in quo est publicus, citò humano more deueniet notitia ad aliud, quia tunc absque dubio neganda est illi Eucharistia tamquam publico peccatori, quia tunc humano more nega-

negatione publica Eucharistiae non laeditur in fama: sed tantum procedit, quando creditur, quod non deueniet notitia, saltem citò, in illud aliud oppidum.

Resolutio huius difficultatis pendet ex resolutione alterius, an scilicet infamatus in vno loco possit infamari in alio, ad quem creditur non deuenturam infamiam, aut saltem non deuenturam citò: de qua re legi potest Lessius de Iustitia, cap. 2. dub. 13.

Circa hanc difficultatem, quia pars negatiua nobis verior videtur, quia ille habere videtur ius vt in illo alio loco non infametur, ideò consequenter credimus, peccatori publico sibi notorio in vno oppido, non posse publicè negari Eucharistiam in illo in quo est occultus, & creditur non citò publicandus, & multò minùs si creditur numquam publicandus, quia ea negatione publicè infamatur in oppido in quo aliàs aut non est infamandus, aut non est citò infamandus.

DIFFICULTAS XII.

Vtrum Eucharistia possit administrari alicui ad purgationem delicti, de quo est suspectus.

Ratio difficultatis pro parte affirmatiua desumitur ex Concilio Wormatiensi, quia ab ipso modus iste purgationis institutus est cap. 10. & refertur can. *Si Episcopo* 2. quæst. 5. vbi statuitur, quod si Episcopo aut Presbytero crimen aliquod imputetur, Missam celebret, & hoc modo de crimine obiecto innocentem se ostendat: & ab eodem in cap. 15. & refertur can. *Sapè*, præcipitur, quod intra Monasterium furum aliquod fieri contigerit, & auctor ipsius ignoretur, & Fratres ab hoc delicto purgandi sint; Missa celebretur, & singuli Fratres in ea Eucharistiam sumant, & hæc verba dicant, *Corpus Domini sit mihi ad probationem hodie.*

Nihilominus Doctores conueniunt (exceptis Adriano Quodlib. 3. art. 3. oppositum dicente, & Egidio quæst. 80. num. 39. id idem indicante) Eucharistiam nulli posse administrari ad purgationem delicti de quo est suspectus, & illud non fatetur.

Quo autem Iure id prohibitum sit, non est parum difficile. Quia in primis id non est prohibitum Iure naturali, quia ab homine suspecto ita potest extorqueri susceptio Eucharistiae, vt in ea susceptione non tentetur Deus, sed ita vt suspectus suscipiens Eucharistiam instar iurantis se habeat: quia potest sic sumi, vt sumptione ipsa iuret quodam genere iuramenti execratorij, quasi supra se innuocando potentiam Dei, vt Deus signo aliquo visibili ipsum puniat, si non sit innocens; in purgatione autem sic facta nullo modo tentatur Deus, quia id non est velle experiri potentiam Dei, sed profiteri veritatem, quia qui sic inuocat potentiam Dei, & sic iurat, vt Deus approbet quod iurat, non petit à Deo miraculum, quia Deus id videtur approbare nihil faciendo. Deinde id non est prohibitum Iure naturali diuino, quasi contra reuerentiam Eucharistiae efficiat minuter, si eam tribuat suspectis de crimine, quia verè non efficit contra illam, nisi quando suspicio est talis, vt nulla in contrarium admittatur probatio; & æqualeat manifesto cri-

mini: quia non est contra reuerentiam Eucharistiae ipsam tribuere leuiter & non certò suspectis, ne certò infamentur, præsertim quod quis presumendus est bonus, dum firmiter non probatur malus. Rursus id non est prohibitum Iure diuino positiuo, quia de eo nullatenus constat. Tandem id non est prohibitum Iure aliquo humano scripto, quia nullibi id reperitur, etiam si in aliquibus Canonibus reperitur prohibita purgatio per aquam feruentem, & per ferrum candens, quatenus per eam tentatur Deus, & in ea absque sufficiente causa petitur à Deo, vt manifeste miraculo approbet innocentiam suspecti, quia in ea petitur, vt si suspectus de crimine sit innocens, nihil mali patiarur ab aqua feruente, neque à ferro candente.

Dicta ergo purgatio mediâ collatione Eucharistiae, est prohibita Iure humano non scripto, sed desuetudine introducto, vt aduertunt Maior in 4. dist. 9. quæst. 4. & Vasquez disp. 210. cap. 3. quia eo ipso quod genus aliquod purgationis seu iudicij non est in vfu, est peregrinum: quod autem est peregrinum, est eo ipso illicitum, vt dicitur in cap. *Ex inarum*, de Purgatione canonica, illis verbis, *Quia verò peregrina iudicia sunt inhibita, purgationem quam præstuit, sufficere non putantes, &c.* Et merito, quia eo ipso quod iudicium est peregrinum, est contra ordinem Iure scripto aut consuetudine præscriptum.

Ad rationem ergo difficultatis ex capitulis illis Concilij Wormatiensis (quod tantum fuit Prouinciale, & non approbatum à Romano Pontifice) desumptam respondemus, eâ tantum probari, dictam purgationem non fuisse Iure aliquo vniuersali prohibitam, & pro tempore aliquo in vfu fuisse in ea Prouincia; id tamen non tollit iam esse prohibitam Iure humano, vniuersali desuetudine introducto.

DIFFICULTAS XIII.

Vtrum pollutio impediatur sumptionem Eucharistiae.

Supponimus, pollutionem, quæ est peccatum mortale, ita impedire sumptionem Eucharistiae, vt nequeat absque præuia confessione sumi, vt generale est omnibus peccatis mortalibus; & pollutionem non esse mortalem, nisi quando est directè intentata, non verò quando tantum est indirectè intentata, seu in sua causa, id est quando adhibetur causa pollutionis, non intendendo pollutionem, sed aliud, quamuis sciatur ex ea causa futuram esse pollutionem, nisi quando causa non habet alium effectum, quam excitare ad pollutionem (qualis est actus libidinosus) vt dicimus Tractatu de Peccatis.

Hoc ergo supposito, difficultas est, An pollutio impediatur sumptionem Eucharistiae.

Conueniunt Doctores, pollutionem, quæ non est mortalis, quamuis in vigilia eueniat, & si fuerit, si præcedat Sacramentalis confessio illius, non impedire sumptionem Eucharistiae: quia ex vna parte pollutio non mortalis non auferit statum gratiæ, qui est sufficiens ad augmentum illius ad quod Eucharistia primariò & principaliter instituta fuit; & quamuis fuerit mortalis, si præcedat Sacramentalis confessio illius, non impedit statum gratiæ, quem Sacramentalis confessio potest con-

ferre: & ex altera parte nulla est prohibitio sumendi Eucharistiam post pollutionem non mortalem, neque post mortalem, si præcedat confessio illius, quia nulla est prohibitio positiva, quia de ea non constat; neque naturalis, quia ex nullo capite ostendi potest.

Quod si Primò obijcias Augustinū Serm. 244. de Tempore, vbi ait, post pollutionem, quæ nobis nolentibus accidit, non licere communicare, nisi elemosyna præcedat, imò & ieiunium; Respondemus, vt Vasquez quæst. 8. cap. 7. Augustinum loqui de pollutione quæ est peccatum veniale, & docere, quòd post eam non liceat communicare, sumpto non licere pro eo quod non est congruum seu decens, non verò pro eo quod est illicitum & peccatum.

Quod si Secundò obijcias Timotheum Alexandrinum in Responsis Canonicis, quæ habentur Tomo 6. Bibliothecæ Patrum, Respon. 3. vbi ait, pollutionem nocturnā impedire Communionem, & Respon. 5. & 13. vbi ait, coniugatos non posse sumere Eucharistiam eo die, quo simul cohabitauerint; Respondent nonnulli, in dictis locis non contineri prohibitionem, sed consilium non communicandi. Vasquez verò vbi supra credit, antiquitus fuisse legem aliquam vel vniuersalem, vel prouincialem, quæ post pollutionem, imò & tempore menstrui femina, prohibitum erat communicare, nisi post aliquot dies aut horas, vt in aliquibus canonibus indicatur, & id significasse Timotheum vbi supra: iam tamen dictam legem non vigere, quia opposita consuetudine sit abrogata.

Negari tamen non potest, esse optimum consilium, in Eucharistia reuerentiam, quando ad communicandum non vrget aliqua rationabilis causa, à Communionem abstinere pro aliquo tempore post pollutionem, & post actum coniugalem, & quando adest menstruum, præsertim si post eos actus relinquatur aliqua carnis commotio, vel aliqua mentis euagatio circa eas res: non tamen est peccatum, adhuc veniale, quando adest menstruum, & post pollutionem, & post actum coniugalem absque dilatione communicare, etiam si pollutio fuerit mortalis, & actus coniugalis fuerit ex fine aut aliter factus mortalis, si ante Communionem præcedat confessio illius quod fuerit mortale, quia nulla adest prohibitio communicandi in dictis casibus, quia non est aliqua positiva, quia de ea non constat; neque naturalis, quia nullo sufficienti fundamento ostendi potest.

DIFFICULTAS XIV.

*Utrum cibus vel potus sumptus impediatur
sumptionem Eucharistie.*

Lutherani & Caluini in eo errore fuerant, vt existimauerint, ad sumptionem Eucharistie non esse necessarium ieiunium: & in eodem fuerunt aliqui antiquiores heretici, vt indicatur in Concilio Constantiensi sess. 13.

Conueniunt tamen Catholici, necessarium esse, & à multis annis necessarium fuisse ieiunium ad sumptionem Eucharistie, vt dicitur in Concilio Constantiensi sess. 13. in initio: quod etiam præcipitur & decernitur in pluribus alijs Concilijs, quæ referunt Suarez disp. 68. sect. 3. & Vasquez disp. 211. in quibus etiam fit mentio antiquissimæ

consuetudinis non sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij: imò fuisse à tempore Apostolorum, dicitur in VI. Synodo, can. 29. & à pluribus Patribus, quos referunt Suarez & Vasquez.

Præceptum autem hoc non sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij, non est diuinum, quia non constat Christum id præcepisse, imò conijcitur id non præcepisse, quia illam Apostolis post cœnam communem administravit; neque est naturale, vt patet, sed est Ecclesiasticum, à principio Ecclesie siue ab Apostolis expressè traditum, siue dicta consuetudine introductum, & sæpè in pluribus Concilijs confirmatum.

Sed obijcit Lutherus, Christum dedisse Apostolis Eucharistiam post cœnam. Respondemus, quòd quamuis fuerit conueniens, quòd Christus post cœnam à vita discessurus, in fine illius in signum amoris pro discessu Eucharistiam institueret, & eam Apostolis ministraret; tamen postea, causa hac cessante, conuenientius fuit, & est, vt nos ad Eucharistiam accedamus nullo cibo & potu communi præoccupati: & ideo id fuit vel ab Apostolis expressè præceptum, vel consuetudine introductum tamquam necessarium & præceptum.

Secundò obijcitur testimonium Chrysostomi Epistola ad Cyprianum Episcopum, in qua cum quidam ipsi obieciſſet, quòd non ieiunos ad Eucharistiam admitteret, respondet, etiam Christum post cœnam dedisse Apostolis Communionem; qua responsione significat, licitum esse post fractionem ieiunij Eucharistiam sumere. Respondemus, Chrysostomum prius negasse se id facere; deinde retulisse exemplum illud Christi, non vt significaret id esse licitum, sed vt extenuaret crimen sic accedendi ad Eucharistiam, ne putaretur nimis exectandum.

Tertio obijcitur illud Pauli 1. ad Corinthios cap. 11. *Si quis esurit, domi manducet.* vbi Paulus videtur admittere, quòd Corinthij iam pransi ad Ecclesiam venientes ad sumendam Eucharistiam. Respondemus, varijs solutionibus & expositionibus omiſſis, Paulum verbis illis non admittere Corinthios iam pransos ad Eucharistiam sumendam, sed admonere, vt si qui præ fame non posset expectare communem cœnam, quæ post sumptionem Eucharistie erat in vsu apud illos pro omnibus qui Eucharistiam sumebant, adiret domum, & manducaret, vt ita expectare posset: erat enim apud Corinthios in vsu, in memoriam cœnæ Christi commune conuiuium, seu communem cœnam post sumptionem Eucharistie parari in Ecclesia omnibus qui Eucharistiam sumebant, ex cibis quos ipsi, præsertim diuites, ad id in Ecclesiam deferabant: plures tamen ex diuitibus, qui magnam ciborum & potus copiam deferabant, volebant pauperes ad cœnam expectare, quia cœna non poterat ita citò pro omnibus parari; & ideo vnusquisque, præsertim ex diuitibus, id quod in Ecclesiam detulerat, cœnare præsumebat, antequam omnes ad cœnandum conuenirent; ex quo schismata & dissensiones inter Corinthios oriebantur: quia pauperes alij, qui nihil ad cœnandum detulerant, non cœnabant, (ob quod rubore confundeabantur) & ita cœna Dominica, seu Christi, à qua nullus, neque Iudas fuit exclusus, non recolabatur. Paulus ergo in eo loco reprehendit Corinthios diuites, qui non expectantes pauperes, prius ante communem cœnam

Consilium
Constant.

Suarez
Vasquez

nam in Ecclesia cenabant, & eos admonet, ut cum omnibus cenent, & ne aliquis fame urgente in Ecclesia suam cenam seorsum cenet, admonet, ut si esuriat, manducet domi, non ante, sed post sumptionem Eucharistiae, ut postea possit cum reliquis in Ecclesia cenare.

DIFFICULTAS XV.

Utrum ieiunium ad sumptionem Eucharistiae praequisitum debeat esse naturale, an sufficiat Ecclesiasticum.

Ieiunium naturale dicitur abstinentia ab omni cibo & potu, adhuc per modum medicinae: Ecclesiasticum verò est abstinentia à cibo per modum cibi, & non est abstinentia à potu, neque à medicamentis, neque à cibo per modum medicinae, sed ad nutritionem.

Gosfredus.
Io. Paris.

Circa difficultatem ergo Gosfredus & Ioannes Parisiensis docuerunt, ad sumptionem Eucharistiae sufficere ieiunium Ecclesiasticum, quia ieiunium ad eam praequisitum praecipitur ab Ecclesia: ergo eodem modo intelligendum est, quo Ecclesia intelligit ieiunium quod pro diebus ieiunij praecipit.

S. Thomas.

S. Thomas verò, & eius interpretes, quaest. 80. art. 8. & Scholastici in 4. distinct. 8. & Summistae v. Eucharistia vel v. Ieiunium docent, & optimè, ieiunium ad sumptionem Eucharistiae praequisitum esse naturale, & non sufficere Ecclesiasticum, quod habetur in Concilio Toletano VII. cap. 2. & indicatur in cap. Ex parte, de Celebratione Missarum: & id exprimitur & declaratur consuetudine Ecclesiae, qua introductum est, aut quae saltem observatur. Ex quo constat ad rationem aduersariorum.

Suarez.
Vasquez.

Et quamvis non desint, qui existiment tantum esse peccatum veniale, Eucharistiam sumere post sumptionem cibi & potus in parua quantitate, ob leuitatem seu paruitatem materiae; Suarez tamen disp. 68. sect. 4. & Vasquez disp. 211. cap. 3. & communiter Doctores existimant esse mortale, etiam si Eucharistia sumatur post sumptionem minimae quantitatis cibi aut potus, & meritò: quia materia huius prohibitionis non est sumptio cibi aut potus, sed est sumptio Eucharistiae post sumptionem cibi aut potus; sumptio autem Eucharistiae post illam est materia grauis, seu magni momenti.

Obseruandum est Primò, ieiunium hoc naturale ad sumptionem Eucharistiae praequisitum non violari ex eo, quòd aliquid cibi, intra dentes ex die praecedente relictì, traiciatur à casu in stomachum, quia traectio illa à casu facta non censetur moraliter comestio; censetur autem, si fiat scienter & ex intentione, ac proinde per illam violaretur dictum ieiunium, ut contra Tabiennam v. Communicare, & forsan contra Aegidium q. 80. art. 8. & contra Adamum quaest. 8. num. 79. aduertunt communiter Doctores: sicut etiam censetur traectio sacchari noctu immissi in os paulatim deglutendi, si traectio illius post mediam noctem perseveret. Neque violari ex eo, quòd parum aquae salinae admixtum deglutatur, in quo Doctores conueniunt, quamvis non sit conuer-

sum in salinam, quia deglutitio illius non est potatio, quia sumitur per modum salinae, seu quasi vnum cum salina. Et idem est, quando aliquid iuris aut cibi conditi sumitur ad gustandum, & parum illius admixtum salinae, quamvis non conuertitur in salinam, deglutitur, ut plures Doctores aduertunt; quia etiam tunc deglutitio illius non est potatio neque comestio, quia etiam sumitur per modum salinae, & quasi vnum cum ea. Neque violari sumptione pulueris, quem cum aëre, quem respiramus, attrahimus ad stomachum; neque musca sic attracta in stomachum, neque ipsius volando intrantis in os apertum, & à casu traiectae in stomachum: quia dicta traectio non est comestio. Neque violari traiectione salinae, neque sanguinis descendens ex capite, aut aliunde, neque alius humoris, quamvis scienter facta; quia neque est comestio, neque potatio, quia ad comestionem & ad potationem requiritur, quòd cibus & potus ori ab extrinseco imponantur.

Obseruandum est Secundò, ieiunium hoc naturale ad sumptionem Eucharistiae tantum praequirit in eo die in quo sumitur Eucharistia: dies autem ad hunc effectum, iuxta Ecclesiae consuetudinem, computatur à media nocte; & ideo quòd ante mediam noctem manducatum aut potatum est, non impedit sumptionem Eucharistiae. quòd verum est, quamvis digestum non sit, siue ex defectu somni, siue aliunde, ut contra Gloss. in can. Nihil 7. quaest. 1. & in cap. Si extiterit, de Accusationibus, aduertunt communiter Doctores.

DIFFICULTAS XVI.

Utrum Eucharistia possit aliquando à non ieiuno sumi.

Conueniunt Doctores, in articulo physico mortis, aut in periculo mortis (quòd etiam dicitur articulus, quamvis solum moralis) siue mortis naturalis, siue violentae, in quo Sacramentum Eucharistiae tamquam viaticum pro migratione ex hac vita debet ex praeepto diuino, sumi posse à non ieiuno, quando nequit commode tempus matutinum ieiunus expectare, vel quia Ecclesia non vult in eo casu obligare prohibitionem sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij, vel quia in eo articulo, siue physico siue morali, est praeeptum diuinum sumendi Eucharistiam, quòd, utpote diuinum, & materiae maioris considerationis, praefarendum est dictae prohibitioni Ecclesiasticae.

Addimus, quando nequit commode tempus matutinum ieiunus expectare, quia non sufficit, quòd infirmus possit vna vel duabus horis post mediam noctem commode ieiunus expectare, ut non possit ab ipso non ieiuno Eucharistia sumi, quia tunc non tenetur diutius differre sumptionem cibi aut potus, quia nequit absque considerabili incommodo ob nimiam infirmitatem, neque tenetur curare ut intempestiua nocte ad se afferatur Eucharistia, quia id regulariter fieri nequit absque considerabili incommodo (imò in ea hora nequit satis honorifice afferri) Ecclesia autem non vult adeò infirmum grauare. Ob quòd non est scrupulosè procedendum in administrando Eucharistiam sic infirmo non ieiuno, ut Ecclesiae consuetudo declarat.

ER

Est tamen difficultas, An in eadem infirmitate possit infirmus non tantum semel, sed iterum atque iterum non ieiunus communicare, quando ieiunus nequit commodè expectare: & procedit, quando in eodem periculo mortis perseverat, & illud non euasit: quia quando non perseverat in eodem periculo mortis, sed illud euasit, nequit non ieiunus iterum communicare.

Circa hanc difficultatem supponimus, quod quando status eiusdem infirmitatis ita variatur, ut infirmus, qui fuit in periculo mortis, ab eo liberatus fuit, & postea iterum incidit in periculum mortis, tunc toties potest ab ipso non ieiuno Eucharistia sumi, quoties sit in nouo periculo, quamuis eadem infirmitas perseveret; quia tunc sunt noni articuli necessitatis (non minus ac quando in diuersis infirmitatibus, in qualibet contingit articulus mortis) imò pro nouis illis periculis mortis esse nouam obligationem sumendi Eucharistiam, indicat Vasquez disp. 11. c. 4. in fine, quod plures negant.

Est ergo punctum difficultatis, An in eadem infirmitate, eodem periculo mortis perseverante, possit infirmus non tantum semel, sed etiam iterum atque iterum non ieiunus communicare, quando nequit commodè ieiunus commodum tempus expectare.

Vasquez vbi supra, Aegidius q. 80. num. 52. & Ochagavia q. 12. docent, infirmum, postquam semel sumptit Eucharistiam ut viaticum (id est pro articulo mortis, siue physico siue morali) siue eam ieiunus siue non ieiunus sumptit, non posse iterum in eadem infirmitate, quamuis periculum mortis perseveret, & quamuis post primam sumptionem mortaliter peccauerit, Eucharistiam non ieiunum sumere, quia infirmus pro periculo mortis excusatur à prohibitione Ecclesiastica sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij, quando aliter nequit commodè, quia occurrit cum præcepto diuino communicandi pro eo periculo, quod præferendum est dictæ prohibitioni Ecclesiasticæ: sed postquam infirmus semel pro periculo mortis communicauit, ita lausfecit præcepto diuino communicandi, ut pro eodem periculo non teneatur ex diuino illo præcepto iterum communicare, quamuis post primam sumptionem Eucharistia mortaliter peccauerit, ut dicemus Disp. x. Diffic. 11. Ergo postquam infirmus semel pro periculo mortis communicauit, nequit iterum pro eodem perseverante non ieiunus communicare, quia post primam sumptionem nullum extat diuinum præceptum iterum communicandi, quo excusari possit à prohibitione Ecclesiastica communicandi post fractionem ieiunij.

Suarez verò disp. 78. sect. 5. Henriquez lib. 8. cap. 50. Toletus lib. 6. cap. 15. Reginaldus lib. 29. num. 120. Tabienna v. Communicare, num. 48. & Armilla num. 18. docent, infirmum in eodem periculo mortis perseverantem, quamuis post primam sumptionem Eucharistia non peccauerit mortaliter, posse iterum atque iterum non ieiunum communicare, quando commodè nequit tempus commodum expectare, & merito: quia à prohibitione Ecclesiastica sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij, excipiuntur ab ipsa Ecclesia infirmi in periculo mortis constituti, quando aliter commodè nequeunt, absque ea limitatione, nempe ut semel tantum fiat: ergo prohibitionem il-

la non tenentur pro periculo mortis, ac proinde poterunt pro eodem periculo non ieiunus sæpè communicare. Quod autem infirmi pro periculo mortis ab Ecclesia excipiantur à dicta prohibitione, quando aliter commodè nequeunt, non leuiter indicatur in Concilio Constantiensis sess. 13. dum dicitur: *Sacrorum Canonum auctoritas, & approbata consuetudo Ecclesia seruant & seruat, ut hoc Sacramentum non possit recipi à non ieiunis, nisi in casu infirmitatis* (subintellige periculose) aut aliis necessitatibus à Iure vel ab Ecclesia concessio vel admissio. vbi exceptio hæc sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij in casu periculose infirmitatis, tribuitur auctoritati canonum, & consuetudini Ecclesiæ, & etiam concessioni vel admissioni factæ à Iure vel ab Ecclesia, & non occurrit cum diuino præcepto. Et quidem satis credibile est, casum hunc pro periculo mortis exceptum fuisse, vel consuetudine ipsa Ecclesiæ, si media hac introducta fuit prohibitio illa; vel ab Apostolis, si lata fuit ab ipsis, utpote communem, & sæpè contingentem.

Ad rationem ergo aduersariorum negamus, ex eo posse infirmum pro periculo mortis non ieiunum communicare, quando aliter commodè non potest, quia prohibitio dicta occurrit cum diuino præcepto communicandi pro eo periculo; sed quia casus iste fuit semper à prohibitione illa exceptus, & absque ea limitatione, ut semel tantum fiat. Quod non leuiter indicatur in Concilio Constantiensis sess. 13. in qua sit mentio dictæ exceptionis, & pro causa ipsius non redditur occurus cum diuino præcepto: sed nullā redditā causā, exceptio illa reducitur ad auctoritatem canonum, & ad Ecclesiæ consuetudinem, & ad concessionem vel admissionem Iuris vel Ecclesiæ.

Doctores tamen nostræ sententiæ ferè omnes, pro repetitione Eucharistia sumendæ ab infirmo periculose ægrotante non ieiuno, requirunt intervallum aliquorum dierum inter vnam & alteram Communionem. Suarez & Reginaldus requirunt intervallum octo dierum, Henriquez intervallum septem dierum, Tabienna intervallum sex dierum, Toletus intervallum aliquorum dierum, illud non determinans, Armilla verò nullum assignat, absque dubio credens, reperi posse quoties potest à sano ieiuno, quod in Concilio Constantiensis vbi supra indicari videtur, dum excipit infirmos absque vlla limitatione, quo videtur indicare, toties posse ab illis non ieiunis sumi, quoties à sanis ieiunis.

DIFFICULTAS XVII.

Utrum Sacerdoti existenti extra periculum mortis, sit licitum aliquando non ieiuno Eucharistiam sumere.

Conueniunt Doctores, in tribus sequentibus casibus Sacerdotem non ieiunum posse Eucharistiam sumere extra periculum mortis. Primus est, quando est necessarium perficere Sacrificium, ut quando Sacerdos incautè pro vino consecrando aqua calici infudit, & postea calicem sumens percipit esse aquam; quia tunc etiam fracto naturali ieiunio, sumptione illius aquæ, debet iterum vinum modicissimæ aquæ mixtum infundere.

E c re &

Suarez.
Henriq.
Toletus.
Reginald.
Tabienna.
Armilla.

Suarez.
Reginald.
Henriq.
Tabienna.

re & consecrare, & consecratum sumere, ut Sacramentum, quod ex consecratione utriusque speciei essentialiter coalescit, perficiatur, quia praeceptum perficiendi sacrificium, praeterquam quod est diuinum, est etiam maioris considerationis, quam prohibitio Ecclesiastica sumendi Eucharistiam fracto naturali ieiunio. Et idem dicendum est, quando vnus Sacerdos post consecrationem non potuit consumere species consecratas, quia tunc alius, quamuis non ieiunus, si alius ieiunus deficiat, debet illas consumere, ut dicitur in Concilio Toletano VII. can. 2. quia praeterquam quod praeceptum consumptionis Sacrificij iuxta plurimum sententiam est diuinum, est etiam maioris considerationis, quam prohibitio communicandi post fractionem ieiunij; quia consumptio Sacrificij, quod est res maximae considerationis, pertinet ad ipsius integritatem accidentalem.

Secundus casus, in quo Doctores conueniunt posse Eucharistiam à Sacerdote non ieiuno sumi, est, quando imminet periculum irreuerentiae inferendae Eucharistiae ipsi, siue ab infidelibus, siue à bestia aliqua Eucharistiam deuoratura, aut periculum incendij, aut alijs indecentiae futurae circa Eucharistiam; quia tunc potest à Sacerdote non ieiuno consumi, imò, deficiente Sacerdote, à laico, quia maioris ponderis est, Eucharistiam liberari ab irreuerentia vel ab indecentia, quam eam à non ieiuno sumi. Et ob eandem rationem laicum, qui inaduertenter accessit ad altare ad communicandum, & postea recordatur se non esse ieiunum, si nequeat ab altari ante Communionem absque graui nota discedere, potest non ieiunus communicare, quia scilicet maioris ponderis est, notam illam non incurrere, quam non ieiunum communicare.

Tertius casus, in quo Doctores conueniunt, est, quando, consumptis speciebus panis & vini, remanet à casu in Calice particula aliqua speciei panis, quia in Missali Romano in Rubricis de Defectibus dispositionis statuitur, ut tunc particula illa digito ad labrum Calicis adducatur, aut vino infuso sumatur in ipso, ubi vtriusque datur optio: at quando Sacerdos eligit vinum infundere, ut in ipso illam sumat, regulariter contingit, quod particula aliqua vini prius deglutatur, quo ieiunium naturale frangitur, quam particula illa speciei panis. Ratio, quae huius communiter redditur, est, quia lex illa ieiunij ante sumptionem Eucharistiae tantum obligat pro actione totali sumendi Eucharistiam, non pro singulis particulis actionis sumendi illam: & quia tunc Sacerdos ante actionem totalem ieiunus erat, ideo nihil refert, si non sit ieiunus, ad partem aliquam sumptionis Eucharistiae, nempe illarum reliquiarum Eucharistiae; quia ad eandem actionem seu sumptionem totalem cum partibus sumptionis praecedentibus moraliter pertinet. Ratio tamen haec nobis non probatur, quoniam secundum eam non esset contra prohibitionem sumendi Eucharistiam, post fractionem ieiunij sumere scienter aliquid cibi ante sumptionem reliquiarum. Ratio ergo huius defumitur ex voluntate Ecclesiae, quae in eo casu vult fractionem ieiunij non impedire, sicut etiam vult non impedire, quando in Feria sexta Parasceues ex praecepto ipsius particula Hostiae consecratae remanentis ex Feria quinta infunditur vino non consecrato, & in ipso sumitur, & tamen regulari-

ter contingit, quod particula aliqua vini prius deglutatur, quam particula illa hostiae consecratae.

Quartus casus, in quo Doctores non conueniunt, est, quando post sumptam ablutionem calicis Sacerdos reperit in altari, aut in patena, aut in calice particulam aliquam Eucharistiae, quia Caietanus in Summa v. *Missa celebratio*, Valquez *causae* disp. 211. n. 51. Aegidius quaest. 80. n. 65 & plures alij docent, posse post sumptam ablutionem sumi.

Rosella v. *Eucharistia* 3. num. 13. & alij docent, non posse sumi, quia est contra prohibitionem sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij, sed reponendam esse in sacrario.

Nos tamen existimamus, particulam relictam post sumptam ablutionem non posse sumi, sed reponendam esse in sacrario, quando absque periculo irreuerentiae, & indecentiae, & perditionis particulae relictae, aut alicuius partis illius reponi & seruari potest (ut potest contingere, quando particula est speciei panis, & grandiuscula) quia tunc absque causa aliqua exculante à prohibitione sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij, sumitur à non ieiuno: posse verò, imò & debere sumi, quando reponi & seruari nequit absque periculo aliquo ex dictis (ut contingere potest, quando particula relictæ est Sanguinis, aut quando si est Corporis est nimis parua, aut quando est madefacta in calice) quia tunc materia dictae prohibitionis non manet apta prohibitioni, quia tunc sumere particulam illam, est maioris reuerentiae erga Eucharistiam, quam non sumere, quia fractum sit ieiunium. Et ob hanc rationem, quando Hostia adhæret palato possunt multiplicari ablutiones, ut deglutatur; & potius istae sunt multiplicandae, quam Hostia tactu digiti, praesertim laici communicantis, sit à palato dimouenda.

Tandem conueniunt Doctores, Sacerdotem non ieiunum, quamuis deficiat Hostia pro infirmo existente in articulo mortis, non posse Missam celebrare, ut in ea consecret Hostiam pro illo, & merito: quia maioris ponderis est, ut non ieiunus abstineat à Communionem, quam quod agroti iustificatio illam administret pro augmento iustitiae, & pro abundantia auxiliorum ad perseverandum, cum auxilia necessaria & sufficientia ad id etiam dentur absque Eucharistia, imò & alia plura non necessaria.

Id verò quod docet Maior in 4. d. 9. q. 3. nempe Sacerdotem non ieiunum posse Hostiam secreto absque ritu Ecclesiastico consecrare pro agroti existente in articulo mortis, falsum est, quia si Sacerdos sit ieiunus, & est contra communem sententiam, quia maioris ponderis est, non consecrare Eucharistiam contra vniuersalem Ecclesiae consuetudinem, quam eam administrare agroti deobligato ad eam suscipiendam defectu copiae ipsius Eucharistiae. Et multo magis falsum est, quod in casu dicto videatur supponere, nempe, Sacerdotem posse panem tantum consecrare, & eum administrare agroti, absque eo quod ipse de eo participet: quia praeterquam quod, ut dicemus Tract. de Sacrificio Missae, Disput. 1. iure diuino necessarium est, quod utramque speciem consecret, & secundum plurimum sententiam, quod ipse communicet, ut sic Sacrificium perficiatur; & quodlibet ex his duobus, saltem prius, est multo maioris ponderis, quam agroti illi Eucharistiam conferre.

DIFFICULTAS XVIII.

Quotuplex sit modus sumendi Eucharistiam.

Conueniunt Doctores, Eucharistiam posse tribus modis sumi, nempe Sacramentaliter tantum, & spiritualiter tantum, & Sacramentaliter & spiritualiter simul. Diuisionem hanc modi sumendi Eucharistiam in tres dictos modos, approbat Tridentinum sess. 13. c. 8. & addit eam recte traditam fuisse à Patribus.

Ille dicitur Eucharistiam Sacramentaliter tantum sumere, qui re ipsa sumit illam, & non fructum illius; ut peccator qui illam indigne sumit: & ille dicitur Eucharistiam spiritualiter tantum sumere, qui re ipsa non sumit illam, sed tantum fructum spirituale illius media fide viua Eucharistiae, & medio voto seu desiderio suscipiendi illam. Dicitur autem fructus iste à Tridentino & à Doctoribus fructus Eucharistiae, non quia fides viua illius, & votum illam sumendi, conferant fructum aliquem ex opere operato, quia nullum ex opere operato conferunt, in quo Doctores conueniunt, quia ad id nullum est fundamentum; sed quia fructus ille oritur ab ipsa Eucharistia ut ab obiecto, quia Eucharistia fide viua iusti credita, & voto deliderata, confert obiectiue illum fructum ex opere operantis; quia actus fidei Eucharistiae, & votum illius, qui habent pro obiecto Eucharistiam, conferunt meritorie augmentum gratiae, quantum ei augmento non sint annexa auxilia ad finem Eucharistiae. Ille tandem dicitur Sacramentaliter & simul spiritualiter sumere Eucharistiam, qui eam re ipsa sumit, & etiam fructum spirituale illius; ut iustus, qui illam sumit.

Addimus, Eucharistiam posse etiam alio quarto modo sumi, nempe materialiter, ut sumitur, quando manducatur à bestia, quia bestiae non est Sacramentum.

DIFFICULTAS XIX.

Utrum Eucharistia possit infantibus ministrari.

Circa hanc difficultatem tria examinanda sunt. Primum est, an infantes sint capaces sumptionis Sacramentalis Eucharistiae: secundum, an sint capaces fructus spiritualis illius: tertium est, an possit illis licite ministrari.

Circa primum recentiores nonnulli existimant, infantes non esse capaces Sacramentalis sumptionis Eucharistiae, quia qui ignoranter sumunt panem aut vinum consecratum, credentes se panem communem aut vinum commune sumere, non sumunt Eucharistiam Sacramentaliter, sed materialiter: ergo etiam infantes, quamdiu in eo statu sunt, quia in eo ignorant id, quod accipiunt esse Sacramentum.

Vasquez.

Vasquez verò disp. 212. cap. 2. docet, infantes etiam pro eo statu esse capaces Sacramentalis sumptionis Eucharistiae, non minus quam Baptismi, Confirmationis, & Ordinis: & id supponunt communiter Doctores, & merito: quia Eucharistia est infantibus Sacramentum, non minus quam Baptismus, Confirmatio, & Ordo, quia, ut

statim dicemus, ex opere operato confert illis augmentum gratiae, quod non efficeret, si non esset illis Sacramentum.

Ad rationem aduersariorum respondemus, discrimen esse inter ignorantes sui compotes, & inter infantes: quia priores non tantum ignorant id quod manducant, sed etiam habent voluntatem contrariam, sumendi videlicet illud ut quid commune, & non ut Sacramentum, quia credentes se panem communem sumere, volunt ut panem communem sumere, ac proinde ut non Sacramentum: infantes verò quamuis ignorent quod sumunt, & careant voluntate sumendi Eucharistiam ut Sacramentum, non tamen habent voluntatem contrariam, nempe sumendi illam ut non Sacramentum. Bruta autem, & non baptizati non sunt capaces Sacramentalis sumptionis Eucharistiae, sed tantum materialis sumptionis illius; quia quamuis possint Eucharistiam re ipsa sumere, non tamen ut Sacramentum, quia non est illis Sacramentum.

Circa secundum Alexander 4. parte, quaest. 11. memb. 2. art. 3. Paludanus, & Maior in 4. dist. 9. q. 1. Sotus dist. 2. q. 1. art. 9. Petrus Sotus de Institut. Sacerdotum lib. 8. de Eucharistia, & Caietan. q. 80. art. 12. docent, infantes non esse capaces fructus spiritualis, quæ Eucharistia ex opere operato confert: Primum, quia Eucharistia confertur tamquam cibis ad nutritionem spirituales: ergo sicut ad corporalem nutritionem faciendam medio cibo, requiritur cooperatio vitalis viuens circa cibum, quia cibis digeratur; ita etiam ad nutritionem spirituales faciendam media Eucharistia, aliquis actus vitaliter spiritualis circa illam, ut actus deuotionis circa Eucharistiam, quem infantes habere non possunt; ergo non sunt capaces nutritionis, seu fructus spiritualis Eucharistiae. Secundum, quia fructus spiritualis Eucharistiae est instar nutritionis, ad instaurandum quod amissum est: infantes autem post generationem spirituales medio Baptismo factam, nihil spirituale possunt amittere; ergo non sunt capaces fructus spiritualis Eucharistiae.

Richardus verò artic. 15. Ledesma 1. p. 4. q. 21. Richardus. art. 9. dub. 5. Alanus 2. de Eucharistia. c. 37. Corduba lib. 1. q. 8. Vasquez cap. illo 2. Suarez disp. 62. Ledesma. Alanus. Corduba. Vasquez. Suarez. Aegidius. sect. 4. & Aegidius q. 80. nu. 77. docent, & merito, infantes capaces esse fructus spiritualis, quem Eucharistia confert ex opere operato, & eum recepturos, si Eucharistiam recipiant. Ratio huius desumitur ex consuetudine, quæ antiquitas fuit in Ecclesia in varijs Prouincijs, conferendi Eucharistiam infantibus, ut constat ex Dionysio cap. 7. de Ecclesiastica Hierarchia, & ex Cypriano lib. de Lapsis, & ex Gregorio Magno in suo Missali veteri, quod Romæ extat: & id maxime indicat Tridentinum sess. 21. c. 4. & id fuisse in Hispania consuetum, supponit Conciliū Toletanum II. can. 11. At si Eucharistia non posset infantibus prodelle quoad fructum augmenti gratiae ad quem primario & principaliter instituta est, dicta consuetudo fuisset illicita, quia contra reuerentiam cuiuscunque Sacramenti est, illud administrare quando frustrandum est suo primario & principali fructui. Id autem nequit Ecclesia attribui, praesertim, quia Tridentinum cap. illo 4. affirmat, dictam consuetudinem, si fuit, non esse damnandam.

Et quidem absque sufficienti fundamento negatur, Eucharistiam non conferre infantibus augmentum

E e 2

mentum

mentum gratiæ, cuius alias sunt capaces, & media Confirmatione accipiunt, quia fundamenta desumpta ex analogia nutritionis spiritualis ad corporalem, nullius momenti sunt ad id probandum: quia similitudo inter utramque non tenet in omnibus, quia non tenet in eo quod ad spirituales debeamus actuè cooperari, ut diximus Disp. viii. **Difficult. 111.** neque in eo quod spiritualis ordinetur ad instaurandum aliquid quod per peccatum veniale amissum sit, quia per peccatum veniale nihil sanctitatis & gratiæ amittitur, sed in eo tenet quod ordinatur ad augmentum sanctitatis & gratiæ in iusto, sicut corporalis ad augmentum substantiæ in viuente.

Circa tertium, in Ecclesia Latina consuetudine introducta est prohibitio conferendi Eucharistiam infantibus ante usum rationis, adhuc in articulo mortis, & satis conuenienter, quia ex vna parte nullum est præceptum diuinum, quo teneamur infantibus Eucharistiam conferre, quia de eo non constat; & ex altera parte, in collatione Eucharistiæ infantibus multa contra reuerentiam Eucharistiæ possunt accidere, præsertim postquam ex præcepto Ecclesiæ sola species panis laicis confertur, quia hæc ab infantibus pro ætate infantili difficile deglutiretur.

DIFFICULTAS XX.

Utrum Eucharistia possit amentibus ministrari.

Supponimus Primò, amentes etiam à natiuitate & perpetuò, capaces esse Sacramentalis sumptionis Eucharistiæ, & fructus spiritualis augmenti gratiæ, quem ex opere operato confert, non minus quam infantes, quia omnium eadem est ratio.

Supponimus Secundò, amentibus ab infantia, qui numquam ad usum rationis peruenerunt, non posse licitè Eucharistiam conferri adhuc in articulo mortis (sicut neque infantibus) quia id consuetudine prohibitum est.

Difficultas ergo est de amentibus, qui aliquando vti sunt ratione, & postea in amentiam inciderunt, an eis possit licitè Eucharistia conferri.

Alexand.
Gabriel.

Alexander 4. parte, q. 111. memb. 2. art. 3. & Gabriel in 4. dist. 9. quæst. 2. art. 3. dub. 4. partem negatiuam tuentur: quia ut aliquis possit licitè Eucharistiam recipere, debet se ipsum probare an sit in statu gratiæ, & inter hunc cibum spirituales & inter cibum communem diiudicare, quæ amentes nequeunt efficere.

S. Thomas.
Paludanus.
Sotus.
Vasquez.

S. Thomas verò quæst. 80. art. 9. Paludanus in 4. dist. 9. quæst. 4. art. 2. Sotus dist. 12. q. 1. art. 9. Vasquez disp. 212. c. 3. & communiter Theologi partem affirmatiuam meritò tradunt, quæ decernitur aut supponitur in Concilio Carthaginensi IV. can. 74. qui refertur 26. q. 6. can. *Is qui*: & in Concilio Arausico cap. 3. quod refertur d. quæst. 6. **Arausic.** **Tolet.** II. can. *Qui recedunt*: & in Concilio Toletano II. can. 11. Quod autem respondent Alexander & Gabriel, in dictis Canonibus sermonem esse de ijs qui non sunt omnino amentes, friuolum est, quia in Concilio Carthaginensi sermo est de ijs, qui ita in amentiam inciderunt, ut nullo modo confiteri possint.

Ratio huius nostræ doctrinæ est, quia in primis

prædicti amentes sunt capaces Sacramentalis sumptionis Eucharistiæ, & augmenti gratiæ, quod est primarius effectus illius, non minus quam infantes. Deinde, prudenter creditur, illos ante amentiam habuisse voluntatem sumendi Eucharistiam, si non voluntatem specialem, saltem generalem, qua quis Catholicè viuens desiderat ut medijs Ecclesiæ, vel ea sibi conferri quando ipsis indigeat. Et tandem id nullo iure positio prohibetur, imò in dictis Canonibus vel præcipitur, vel saltem commendatur. Ergo illis potest licitè Eucharistia conferri, dummodò non constet, proximè ante amentiam fuisse in peccato mortali notorio.

Conferenda autem est illis Eucharistia non quotannis, ob reuerentiam Eucharistiæ, sed pro viatico in articulo mortis, siue physico siue mortali, ut docent communiter Theologi, ut in articulo tantæ necessitatis non priuentur fructu Eucharistiæ. Et sic fieri solitum est in Ecclesia. Ad id autem non requiritur, quod ipsi se ipsos probent an sint in statu gratiæ, quando ipsi non possunt, quia tunc sufficit, quod id à ministro prudenter præsumatur: neque requiritur, quod diiudicent inter dictos cibos, quando ipsi confertur Eucharistia, sicut neque diiudicat cordatus, qui naturaliter distractus Eucharistiam suscipit.

Addimus, Eucharistiam posse etiam conferri, & conferendam esse semel, seu non omnino amentibus, quia nullo iure sunt prohibiti: ob reuerentiam tamen Eucharistiæ non esse illis conferendam, nisi in articulo mortis physico aut mortali, & tempore Pascharis, quando adest præceptum suscipiendi Eucharistiam.

DIFFICULTAS XXI.

Utrum Eucharistia possit energumenis ministrari.

Conueniunt Theologi, energumenis, seu demoniacis, qui non fuerunt ob peccatum aliquod mortale à dæmone obsessi, non esse negandam Eucharistiam, quia nulla lege est illis prohibita, etiam si tempore Dionysij & Concilij Elbertini omnibus aut aliquibus energumenis, ex causa aliqua rationabili negaretur Cômuni per vitam, & etiam interesse consecrationi, ut deducitur ex ipso Dionysio de Ecclesiastica Hierarchia, cap. 3. & ex Concilio Elbertino cap. 29. Addidimus per vitam, quia in extremo vitæ illis conferebatur, ut idem Concilium decreuerat cap. 37.

Est tamen difficultas, An energumensis ob peccatum aliquod mortale obsessus, possit Eucharistia licitè conferri.

Alexander p. 4. q. 111. memb. 2. art. 3. S. Thomas *Alm.* in 4. dist. 9. q. vnica, artic. 5. quæstiunc. 3. Armilla *S. Thom.* v. *Communio*, n. 25. & Siluester v. *Eucharistia*, 3. *siluest.* p. 5. partem negatiuam tuentur. S. Thomas verò *S. Thom.* 3. p. q. 80. art. 9. Vasquez disp. 212. c. 4. Sotus in 4. *Sotus* dist. 12. quæst. 1. artic. 9. & Bonacina quæst. 6. *Bonacina* puncto 1. partem affirmatiuam tradunt, & meritò, quia nulla lege prohibitum est illis Eucharistiam conferri.

DIFFI-

DIFFICULTAS XXII.

Utrum conueniens sit quotidie Eucharistiam sumere.

Supponimus Primò, non solum non esse conueniens, sed etiam Iure Ecclesiastico prohibitum Sacerdotibus, in eodem die plus quam semel celebrare, ut constat ex can. *Sufficit*, de Consecratione, qui est Alexandrini II. & ex ca. *Consuluit* 3. de Celebratione Missarum. Et eandem prohibitionem vlti Ecclesie extensam esse ad laicos, ne in eodem die plus quam semel communicent. Permittitur tamè Sacerdotibus in dicto cap. *Consuluit*, ut in die Natalis Domini tres Missas celebrent: laicis verò nunquam permittitur plus quam semel in die communicare, nisi quando necessarium sit iterum Eucharistiam sumere ad impediendam iniuriam aut irreuerentiam Eucharistie inferendam, ne in manus infidelium veniat, vel ne incendatur, & ne quis decedat sine Viatico, qui post Communionem in sanitate aut extra periculum factam incidit in eodem die in periculum mortis, de quo dicemus Disput. x. Diffic. 11.

Supponimus Secundò, nullo Iure Ecclesiastico vniuersali, nec scripto, nec consuetudine introducto, prohibitum esse quotidie semel communicare (quamuis in aliquibus diocesis id prohibitum inueniatur) & multò minùs prohibitum esse Iure diuino; aliàs in primitiua Ecclesia non fuisset in consuetudine quotidie communicare, ut verè fuit, imò & Iure Ecclesiastico præceptum, ut dicemus Disput. x. Diffic. 111. Et sanè id non est prohibitum Iure diuino positiuo, quia non inuenitur, nec scriptum, nec traditione, nec alio modo traditum: nec prohibitum est Iure diuino naturali, quia nulla irreuerentia positiua irrogatur Eucharistie in eo quòd quotidie sumatur.

His præsuppositis, difficultas est, An sit decens & conueniens, omnes cuiuscumq; status quotidie communicare, si sint in statu gratiæ, & confessionem post peccatum mortale commissum præmittant.

Recentiores nonnulli docent id esse conueniens, laudabile, & consulendum. Quod Primò satis significat Paulus 1. ad Corinth. 11. dum consulit, ut homo seipsum probet, & probatus Eucharistiam sumat: ergo qui seipsum probat quotidie, melius & conuenientius facit, si quotidie communicet, quia facit secundum consilium Pauli. Secundò idem significare videtur Christus verbis illis apud Mattheum cap. 6. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*, quia illis hortatur nos, ut quotidie petamus, & sumamus Eucharistiam, quia nomine panis in eis verbis intelligitur Eucharistia à Hieronymo in cap. 6. Matthæi, & ab Augustino Serm. 28. de Verbis Domini, & de Dono perseverantiæ cap. 24. & à Cypriano Tract. de Oratione Dominica, & ab Ambrosio lib. 5. de Sacram. cap. 4. qui sic ait: *Si quotidianus est panis, cur post annum illum sumis? Quotidie accipe, ut quotidie tibi prosit*. Tertiò id maxime indicat Ambrosius & Augustinus vbi supra, dum docent, qui non meretur quotidie accipere nempe Eucharistiam, non meretur post annum accipere; ergo secundum ipsos quotidie non minùs conuenienter sumitur Eucharistia, quam post annum. Quartò id expressè videtur Tridentinum sess. 22. c. 6. dum oporat, ut fideles in sin-

gulis Missis adstantes communicent. Cui accedit declaratio Cardinalium Volum. 4. Decisionum Rotæ, in Declaratione sess. 22. Tridentini c. 6. vbi ait: *Obstat Tridentinum Episcopo volenti prescribere certa tempora, ut est dies Dominicus, Feria quarta, & Feria sexta, in quibus tantum liceat viris & mulieribus coniugatis sacratissimam Eucharistiam sumere*. Quintò id maxime indicatur in can. *Si non sit*, de Consecratione, dist. 2. dum dicitur: *Si non sunt tanta peccata, ut excommunicetur quis, non se debet à medicina Corporis & Sanguinis Domini separare*. quibus satis significat, conueniens esse quotidie communicare, quia non est conueniens à medicina abstinere.

Eratione probatur Primò: nam in Ecclesia primitiua fideles quotidie communicabant, ut deducitur ex Actorum 2. & absque dubio conuenienter & laudabiliter fiebat; ergo etiam modò fiet. Secundò, quia sola temporis dilatione nullus melius disponitur ad sumptionem Eucharistie; ergo qui post vnum mensem sumit Eucharistiam, non tumit illam melius dispositus, quam qui illam sumit die immediatè sequente; ergo si post vnum mensem illam conuenienter & laudabiliter sumit, etiam sumet conuenienter & laudabiliter die immediatè sequente.

S. Thomas verò & Egidius q. 80. art. 10. Valquez disp. 214. num. 26. Suarez disp. 69. lect. 4. & communiter Doctores docent, & merito, non esse conueniens nec laudabile, regulariter omnes cuiuscumque status quotidie communicare, quamuis in statu gratiæ inueniantur, & post mortale commissum Sacramentaliter confessi. Quod significat Auctor de Ecclesiasticis dogmatibus apud Augustinum c. 53. dum ait, *Quotidie communicare, nec laudo nec reprehendo*. Quod etiam videtur tradere Augustinus. Epist. 118. Et id non leuiter confirmatur ex eo quòd in aliquibus diocesis est prohibitum, & etiam ex vlti Ecclesie, in qua pronunciamur etiam ex consilio piorum & etiam doctissimorum virorum rarissime, & à paucissimis, Eucharistia quotidie sumitur, & non nisi ab hominibus probatissimæ virtutis.

Ratio huius nostre & communis doctrinæ desumitur ex maxima reuerentia tanto Sacramento debita: quia tanta sumptionis illius frequentia ab eo, qui absque magna deuotione & preparatione (qualis regulariter non reperitur in omnibus cuiuscumque status) illud sumit, non congruit maxime reuerentiæ tanto Sacramento exhibendæ; quia tantum Sacramentum ob tantam sumptionis frequentiam absq; magna preparatione quodammodo vilescit. Quotidiana igitur Eucharistie sumptio, quamuis non sit illicita & reprehensibilis, tamen in omnibus non magnæ virtutis non est conueniens & congrua Eucharistie, nec eam decens, quamuis sumè sit maxime utilis ad augmentum gratiæ, quod quotidie cõfert quotidie illa sumenti.

Ad primum ergo fundamentum aduersariorum, desumptum ex Paulo 1. ad Corinth. 11. respondemus, Paulum ibi non exhortari ad frequentiam Eucharistie, nec eam consulere, imò nec ad sumptionem illius, sed tantum docere & exprimere necessitatem probationis, quam quisque exhibere debet, ut possit Eucharistiam sumere.

Et Christus Matth. 6. nomine panis aut non intelligit Eucharistiam, sed auxilium gratiæ Dei, quod quotidie egemus, ut non moriamur spiritualiter:

Et 3 aut

Hieronym.
August.

Cyprianus.
Ambros.

Trident.

aut si nomine *panis* intelligitur Eucharistia, vt Patribus relatis placet, ideo Christus & isti Patres exhortantur nos vt quotidie petamus & sumamus Eucharistiam, quia per se, & quantum est ex parte Eucharistiae, vtilissimum nobis est, & ipsi Eucharistiae honorificum & conueniens; seruatis tamen, quae ad tantam frequentiam expediunt, nempe pura & sanctissima vita: & quia haec tam pura & sancta vita pro nunc communiter & regulariter non reperitur in omnibus, ideo regulariter non expedit in omnibus quotidiana frequentia. Eteodem modo respondemus ad Tridentinum & ad Patres, qui ad frequentiam Eucharistiae exhortantur, quod scilicet loquuntur per se, quantum est ex parte Sacramenti. Vnde Christus, Tridentinum & Patres ad frequentiam Eucharistiae exhortantes, implicite exhortantur nos ad eam puritatem vitae absque qua decentius est non sic frequentare. Imò ad id expresse exhortatur Ambrosius, dum post verba supra relata immediate subdit: *Sic vive, vt quotidie merearis accipere*. At dum ipse & Augustinus dicunt, *Qui non meretur quotidie accipere, non mereatur post annum*: nomine meriti intelligunt dispositionem requisitam & sufficientem ad dignam sumptionem, non ad laudabilem & decentem: & merito sic sumpto, verum est, quod qui non habet dispositionem requisitam, & sufficientem vt dignè sumat Eucharistiam quotidie, non habet sufficientem vt dignè post annum sumat illam. Et quod ad declarationem Cardinalium attinet, praeterquam quod non est certum esse factam ab illis, quia desumpta fuit ex quodam manu scripto cuiusdam Iuriconsulti, vt dicitur in titulo illius libri; respondemus, in ea non faueri quotidianae frequentiae Eucharistiae respectu eiusdem personae de qua loquimur, quia in ea tantum significatur esse contra desiderium Tridentini, ita praescribere dictos tres dies ad Communionem, vt in alijs nulli liceat, nec ei qui multo tempore antea non communicauerat: imò etiam erit contra desiderium Tridentini, generaliter prohibere quotidianam Communionem, si non addatur, nisi ex licentia Praelati, aut Confessarii.

Et in *can. Si non sunt*, nihil significatur de frequentia sumptionis Eucharistiae, sed tantum de sumptione ipsa secundum se, & secundum substantiam: & dicitur ab Eucharistia neminem debere abstinere, qui non sit in culpa, ob quam possit excommunicari, nempe in culpa mortali.

Ad primam verò rationem respondeo, concedendo, conueniens & laudabile fuisse in primitiua Ecclesia, fideles quotidie communicare, quia regulariter erant magno deuotionis & charitatis feruore affecti, & nunc non; & ideo nunc regulariter non esse conueniens.

Et ad secundam respondemus, concedendo, neminem sola temporis dilatione melius disponi, & consequenter, qui post vnum mensem sumit Eucharistiam, non ex eo sumere illam melius dispositum; nihilominus eum post vnum mensem illam sumere conuenienter & laudabiliter, & non quotidie, quia tam frequenter illam sumere, absq; extraordinaria praeparatione, cedit quodammodo in minorem reuerentiam Eucharistiae, non verò quando non adeò frequenter.

DIFFICULTAS XXIII.

Vtrum Christus sumpserit suum Corpus & suum Sanguinem sub speciebus Sacramentalibus.

Non defuerunt, vt refert S. Thomas quæst. 81. artic. 1. qui existimauerint, Christum non sumpsisse suum Corpus & Sanguinem: quod etiam docuit Lutherus lib. de Abroganda Missa priuata, vt refert Sotus in 4. dist. 12. quæst. 1. artic. 1.

Nihilominus Scholastici omnes conueniunt, Christum suum Corpus & Sanguinem sub speciebus Sacramentalibus sumpsisse, quod tradunt Dionysius Areopagita de Cœlesti Hierar. cap. 4. Hieronymus Epist. 150. ad Hedibiam, dum ait: *Ipsæ conuiuia & conuiuium, ipse comedens & qui comeditur*: & refertur in can. *Nec Moyses de Consecratione dist. 2.* & Chrysostomus Homilia 83. dum ait: *Ut non turbarentur discipuli, prius Sanguinem suum bibit.* & Helychius in cap. 8. Leuitici, dum ait: *Christus in cena prius Sanguinem accepit, deinde dedit discipulis*. Et id deducitur ex illo Matth. 26. *Non bibam amodo de genimine vitæ*, quo Christus supponit se calicem illum sumpsisse. ibi autem sermo est de calice consecrato, vt expendit Vasquez disp. 196. cap. 4. & 5.

Fuit autem maximè conueniens, Christum suum Corpus & Sanguinem sub speciebus Sacramentalibus sumere, vt exemplo præter, obseruando quæ obseruare precepit.

Dissentiunt tamen Scholastici, an dicta sumptio, facta à Christo, fuerit Sacramentalis, an spiritualis: quia alij affirmant fuisse Sacramentalem, quia fuit sumptio Sacramenti; & non fuisse spirituales, quia caruit fructu Sacramenti: alij e contra fuisse spirituales, quia magna deuotione fuit facta; & non fuisse Sacramentalem, quia non fuit Christo mysteriosa.

S. Thomas verò, Vasquez q. 81. art. 1. & Sotus ubi supra, & Suarez disp. 75. sect. 2. docent, fuisse Sacramentalem & spirituales, quod nos existimamus verum, quamuis non omnino absolute, sed cum addito. Et in primis fuit Sacramentalis, quia verè fuit sumptio Sacramenti; tamen quia Eucharistia non fuit Christo Sacramentum, quia non fuit illi signum practicum gratiae Sacramentalis, ideo tantum fuit Christo quodammodo Sacramentalis, nempe materialiter, & non formaliter. Deinde fuit spiritualis, quia fuit spiritualiter fructuosa, quia verè fuit spiritualiter meritoria apud Deum; tamen quia non fuit illi fructuosa ex opere operato, quoad fructum quem alij dignè summentibus confert ex opere operato, ideo tantum fuit Christo quodammodo spiritualis, & non absolute & omnino.

DIFFICULTAS XXIV.

Vtrum Christus dederit suum Corpus Iude.

Tirrianus in Explanatione defensoria ca. 15. Terentius aliàs 16. lib. 5. Constitutionum Apostolicarum, existimat, Christum non dedisse Corpus & Sanguinem

Sanguinem suum Iudæ: quod videntur tradere
 Clement. Clemens lib. 5. Constitutionum Apostolicarum
 dum ait: *Cum autem antitypa mysteria pretiosi*
Corporis & Sanguinis sui nobis tradidisset absente
Iuda, exijt in montem Oliueti. Et Innocentius
 Innocent. lib. 4. de Mysterijs Missæ cap. 13. & Hilarius
 Hilarius. cap. 30. in Mathæum, dum eodem modo loquitur
 ac Clemens, Et tradidisse videtur Dionysius
 Clement. Dionysius. Areopagita de Cælesti Hierarchia cap. 3. & de-
 duci videtur ex Ioannis 13. dum refertur, Chri-
 stum buccellam intinctam dedisse Iudæ, ipsum
 verò ea accepta continuò exiisse; buccella autem
 Concilium illa non fuit Eucharistia, vt docent Concilium
 Braccaren. Braccaren. III. & Iulius I. in Epistola ad Epi-
 scopos per Ægyptum, & refertur in can. *Cum*
omne, de Consecratione, distinct. 2. & Petrus
 Damianus Epist. 64. & Augustinus Tract. 62. in
 Ioannem: & buccella illa data fuit Iudæ ante Eu-
 charistia institutionem, quia credibile est, Chri-
 stum ad finem cænæ Eucharistiam instituisse; ac
 proinde Iudas ante institutionem Eucharistia
 exijt, & illam non recepit. & indicari videtur
 Matthæi 26. illis verbis: *Non bibam amodò de*
hoc genimine vitis vsque in diem illum, cum illud
bibam vobiscum nouum in regno Patris mei. Chri-
 stus autem illud non bibit cum Iuda in regno
 Patris sui, ergo nec in cænâ. Et ratione videtur
 probari, quia manifesto peccatori non potest Eu-
 charistia conferri: Iudas autem ante institutio-
 nem Eucharistia erat manifestus peccator, quia
 Christus Matthæi 26. postquam dixit se esse tra-
 dendum ab vno ex discumbentibus, ipsi Iudæ
 interroganti, *Numquid ego sum Rabbi?* annuens
 coram omnibus respondit, *Tu dixisti*: ergo ip-
 si non potuit, ac proinde non fuit Eucharis-
 tia data.

S. Thomas. S. Thomas verò quæst. 81. artic. 2. Scholastici
 Suarez. in 4. distinct. 11. Suarez disputat. 41. Valentia
 Valenz. puncto 2. Valquez disp. 217. & sacra Scriptura
 Valquez. Interpretes communiter docent, Christum suum
 Corpus & Sanguinem dedisse Iudæ. Quod Pa-
 tres communiter tradunt, præsertim Dionysius
 Dionysius. Areopagita cap. illo 3. quia in eo significat, Chri-
 stum priuasse & exheredasse Iudam fructu Cor-
 poris & Sanguinis sui, quia indignè sumpsit, vt
 Valquez expendit.

Et ratione probatur, quia ex vna parte negari
 non potest, Iudam cum Christo & cum Apo-
 stolis nocte illa vltima cænasse, & in ea Eucharis-
 tiam fuisse institutam, quia ex Euangelio con-
 stat; & ex altera parte nullo firmo fundamento
 constat, Christum Iudæ Eucharistiam negasse;
 ergo. Et accedit, quod si Christus Iudæ negasset
 Eucharistiam, prædicta negationis, vt pote rei no-
 tabilis, absque dubio fieret mentio in Euangelio.

Ad testimonium ergo Clementis respondet
 Suarez, aut Clementem id dixisse ex propria opi-
 nione, & non ex Apostolica traditione; aut lo-
 cum Clementis corruptum esse. Accedit, quod
 non desunt viri eruditi, qui existimant, non esse
 certum dictos libros esse Clementis, saltem quo-
 ad aliquas partes. Et nos addimus, verba illa
 Clementis ita explicari posse, vt particula *absen-*
te Iuda, non referatur ad tempus sumptionis Eu-
 charistia, sed ad tempus quo Christus exijt in
 montem Oliueti: & hoc posteriori modo potest
 exponi Innocentius, præsertim quod ibi loquitur
 vt priuatus Doctor. Ad testimonium autem Dio-

nylij, si attentè legatur, constat nobis fauere, non
 Turriano.

Ad testimonium Ioannis cap. 13. admittimus,
 vt prædicti Patres significant, buccellam illam
 non fuisse Eucharistiam, quia credi non potest
 Christum Eucharistiam inunxisse: sed an buc-
 cella data fuerit Iudæ ante vel post institutionem
 Eucharistia, sub controuersia est apud Patres,
 quia Augustinus, Petrus Damianus, & Beda
 existimant datam fuisse Iudæ post institutionem
 Eucharistia. Iuxta hanc autem opinionem non
 habet vim dictum testimonium contra nostram
 doctrinam. Iulius verò I. Serm. 3. de Passione,
 Baronius Tomo III. Annalium sub anno 34. § 63.
 existimant, datam fuisse Iudæ ante institutionem
 Eucharistia: quod non est parum verisimile, quia
 Christus saltem postquam ipse cœnauit, instituit
 Eucharistiam. Credi autem non potest, Chri-
 stum, postquam cœnauit, sumpsisse buccellam
 illam, & intinxisse, sed quando ipse adhuc cœna-
 bat. Et accedit, quod à Matthæo cap. 26. prius
 refertur porrectio buccellæ, quam institutio Eu-
 charistia; ac proinde Lucas, qui id videtur referre
 post distributionem Eucharistia, id fecit per anti-
 cipationis figuram. Hac tamen sententia admissa,
 negandum est, Iudam post buccellam statim, abs-
 que intervallo aliquo sufficiente ad expectandam
 sumptionem Eucharistia, exiisse; quod quia
 breue fuit, potuit aptè particulam illam *continuo* si-
 gnificare.

Ad illud verò Matthæi 26. *Vsque in diem il-*
lum, cum illud bibam vobiscum nouum in regno
Patris mei, respondemus, ad veritatē horum ver-
 borum non fuisse necessarium, vt cum omnibus,
 cum quibus illud bibit in cænâ, nullo excepto, il-
 lud biberet nouum in regno Patris; quia particula
 illa *vobiscum* non est distributiva, nec ibi est affe-
 cta signo distributiuo.

Et ad rationem concedimus, peccatori manife-
 sto non posse administrari Eucharistiam (quam-
 uis id licuisset Christo, vt pote auctori Sacramen-
 torum & gratia, vt aduertit Valquez num. 31.)
 negamus tamen, Iudam ante institutionem Eu-
 charistia fuisse manifestè detectum: quia neque
 fuit detectus signo illo, *Qui intingit nunc man-*
um in paropside, hic me tradet, quia post hæc ver-
 ba speciatim Iudas interrogauit de se ipso, an ipse
 esset, quod non interrogasset, si sufficienter signo
 illo fuisset detectus: idè autem signo illo non
 fuit detectus, quia signum illud erat etiam alijs
 Apostolis commune, quia etiam alijs in eadem pa-
 ropside cum Christo intingebant. Neque dete-
 ctus fuit verbis illis, *Tu dixisti*, vel quia, vt ait
 Iansenius cap. 132. id adeò submissa voce dixit, vt Iansenius
 solus Iudas intelligere posset, & forsan etiam ali-
 quis alius; vel quia id ita dixit, vt alij id non ad-
 uerterent, vt ait Augustinus lib. 3. de Consensu
 Evangelistarum cap. 3. vel quia dictis verbis, & si-
 gno buccellæ, si aliquid expressit, solum expref-
 sit traditionem postea intendendam, & facien-
 dam à Iuda, non propositum aliquod præsens,
 quod haberet: sicut etiam quando Christus dixit
 Petro, *ter me negabis*, non manifestauit prauum
 aliquem animum Petri negandi Christum, quem
 tunc haberet, sed tantum manifestauit id quod
 postea oblata occasione facturus erat. Quod ve-
 rò Christus antea, quando lauabat pedes, dixisset,
& vos mundi estis, sed non omnes, non vrget,

ut dicamus, postea, quando expressit traditionem faciendam a Iuda, discipulos intellexisse iam in corde Iudae esse prauum animum tradendi Christum, & ratione huius Christum antea dixisse, *sed non omnes*: quia quamuis id sufficeret ad ge-

nerandam aliquam suspicionem, non tamen ad generandum titulum nec prudens iudicium, quia verba illa pro tunc poterant proferri pro alio, praeterim quod non manifestauit Iudam traditurum esse Christum.

DISPUTATIO X.

De praecepto sumendi Eucharistiam.

DIFFICULTAS I.

Utrum sit praeceptum sumendi Eucharistiam.

ERTUM est, esse praeceptum Ecclesiasticum sumendi Eucharistiam, ut constat ex cap. *Omnis viri* que sexus 12. de Pœnitentijs & remissionibus.

Est tamen difficultas, An etiam sit praeceptum diuinum.

Alexand.
Bonauent.

Alexander 4. p. quæst. 11. memb. 2. art. 4. Bonauentura in 4. dist. 12. parte 2. distinctionis, art. 1. quæst. 1. S. Thomas dist. 6. quæst. vlt. artic. 1. quæstione 2. Gabriel in Canonem Missæ, lectione 87. littera X. Ferrariensis 4. contra Gentes c. 61. Siluester v. *Eucharistia* 3. docent, non esse praeceptum diuinum sumendi Eucharistiam, quia illud ex nullo fundamento constat: quia si ex aliquo, maximè ex illo Ioann. 6. *Nisi manducaueritis*, &c. ex eo autem non efficaciter deducitur, quia illud intelligi potest de sola manducatione spiritali per fidem.

S. Thomas.
Agidius.
Suarez.
Vasquez.
Valentia.

S. Thomas verò par. 3. quæst. 80. art. 11. & ibidem Agidius, Suarez disp. 69. Vasquez disp. 213. Valentia disp. 6. quæst. 8. puncto 4. & plures alij Doctores docent, & merito, esse praeceptum diuinum sumendi Eucharistiam. Quod etiam docuit Innoc. III. Innocentius III. lib. 4. de Mysterijs Missæ cap. 24. Esse autem praeceptum diuinum sumendi Eucharistiam, deducitur Primò ex illo Ioann. 6. *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis*, quia hac forma & hoc tenore verborum necessitas aliqua Eucharistiæ significatur; sed non necessitas medijs, quia non est hoc modo necessaria, ut diximus Disput. 1. Difficul. v. ergo necessitas dictis verbis significata, est præcepti à Christo his verbis latè. In eis autem verbis sermonem esse de manducatione carnis Christi sub speciebus, & non de spiritali, diximus Disput. 19. Difficult. 1. ex Tridentino sess. 13. c. 2. & sess. 21. cap. 1. & etiam ex Patribus.

Trident.

Secundò idem deducitur ex illis verbis Lucæ 22. & 1. ad Corinth. 11. *Hoc facite in meam commemorationem*, in quibus verbis Iustinus Martyr in Apologia 2. pro Christianis ad Antonium Pium agnoscit præceptum sumendi Eucharistiam à Christo latum: & etiam Tridentinum sess. 13. c. 2. vbi postquam dixit, Christum discessurum ex hoc mundo ad Patrem hoc Sacramentum instituisse, subdit: *Et illius sumptione colere nos sui memoriam præcepit, suamque annuntiare mortem*. Tridentinum ergo sentit, in dictis verbis Lucæ contineri præceptum Christi sumendi Eucharistiam.

Vnde expositio eorum, qui dicunt, in illis tantum contineri præceptum consecrandi, & non sumendi Eucharistiam; & expositio aliorum, qui dicunt in dictis verbis contineri præceptum non sumendi Eucharistiam, reijciuntur ex dictis verbis Tridentini: quia quod Christus secundum Tridentinum præcepit, fuit, ut sumptione ipsa recolamus memoriã passionis suæ. Præcepit ergo Christus sumptionem Eucharistiæ, & non tantum consecrationem; & sic præcepit sumptionem, ut non præceperit intentionem illam recolendi passionem Christi superadditam intentioni sumendi Eucharistiam: quia quod præcepit, fuit, ut id sumptione ipsa efficeremus. quia qui Eucharistiam sumunt absque alia superaddita intentione, passionem Christi commemorant sumptione ipsa non formaliter & proximè, sed præsuppositiue & remotè, quia scilicet sumptio supponit consecrationem, per quam mors Christi representatur, videmus Tractatu de Sacrificio Missæ, Disput. 1. Difficultate viii. & ix.

DIFFICULTAS II.

Utrum praeceptum sumendi Eucharistiam obliget pro articulo mortis.

NOMINE articuli mortis etiam comprehenditur periculum mortis, quod moraliter est articulus mortis, & ipsi moraliter æquualet quoad Communionem & confessionem.

Supponimus ergo, præceptum sumendi Eucharistiam semper obligare quasi in actu primo, seu habere vim obligandi pro suo tempore, & non semper obligare quasi in actu secundo, seu non obligare pro semper.

Est ergo difficultas, An obliget pro articulo mortis, seu, quod idem est, an in articulo mortis obliget quasi in actu secundo.

Cætanus in Summa v. *Communio Sacramentalis*, & Ledesma 1. par. 4. quæst. 21. art. 2. dub. 11. docent, nullum esse præceptum sumendi Eucharistiam specialiter pro articulo mortis obligans (ac proinde eum, qui tempore Paschatis communicauit, amplius non teneri in articulo mortis communicare) quia Christus non præcepit frequentiam Communionis, sed Communionem: qui autem in Paschate communicauit, verè dicitur communicasse. Addunt tamen, eum, qui in articulo mortis non sumit Eucharistiam, venialiter peccare, & non mortaliter, secluso contemptu, si tempore Paschatis communicauit. in quo etiam conueniunt Siluester v. *Eucharistia* 3. Armilla v. *Comm.*

Victoria. *manio* num. 4. *Victoria* in Summa num. 86. & *Rodriguez* in Summa cap. 64. de Communionem n. 3. S. v. *Eucharistia*. num. 1.

Durandus. Durandus verò in 4. dist. 9. quæst. 2. *Gabriel* quæst. 2. artic. 2. concl. 3. *Sotus* dist. 12. quæst. 1. artic. 1. *Valentia* disput. 6. q. 8. punct. 4. *Vasquez* disput. 2. 13. *Suarez* disput. 69. *Ægidius* quæst. 80. art. 1. 1. dub. 3. & communiter Doctores docent, & meritò, esse præceptum sumendi Eucharistiam obligans pro articulo mortis, etiam si tempore Paschatis sumpta fuerit.

Concilium Nicænum. Quod constat ex Concilio Carthagenensi IV. can. 77. quod à Leone IV. approbatum fuit, dum absolute & absque vlla limitatione præcipitur eis, qui in infirmitate (subintellige periculosa) sint, ut viaticum accipiant: & non leuiter deducitur ex Concilio Nicæno I. can. 12. qui refertur can. *De his* 26. quæst. 6. dum Eucharistia sumenda in fine vitæ, dicitur viaticum necessarium; & ex consuetudine Ecclesiæ, in qua Eucharistia in articulo mortis sumitur tamquam quid ex obligatione necessarium, etiam si tempore Paschatis sumpta fuerit. Consuetudo autem quo aliquid fit tamquam ex obligatione necessarium, vel supponit præceptum antea latum, vel si non supponit ipsa consuetudine introducit.

Ex quo constat, eum qui in articulo mortis non sumit Eucharistiam, etiam si eam tempore Paschatis sumplerit, peccare mortaliter, quia omittit præceptum rei grauis & magni momenti, & maioris quam sit præceptum audiendi Missam, in cuius omissione nequit non agnosci peccatum mortale.

Præceptum autem sumendi Eucharistiam in articulo mortis, & ut viaticum (id est ad iter agendum ex hac vita ad alteram) in primis esse diuinum, quod vi sua pro eo articulo obliget, quamuis Ecclesia nihil præcepisset, docent communiter Doctores, & meritò: quia supposito quod sit præceptum diuinum sumendi Eucharistiam, ut iam diximus esse, negari non potest, pro articulo mortis obligare, quia est accommodatissimum, ut pro eo articulo latum fuerit, cum in eo fuerit maxima necessitas illius, maior quam in quolibet alio tempore. Nihilominus aptè potuit Ecclesia aliquibus in eo articulo negare, in poenam aliquorum criminum, non dispensando in præcepto, diuino, sed impediendo aut tollendo ius & potestatem, quam habet criminofus sumendi Eucharistiam, intuitu reuerentiæ Eucharistiæ, ob indecentiam quæ apparere posset in conferendo Eucharistiam illi criminofus: quod olim in Hispania & in alijs Prouincijs fiebat; iam tamen in Hispania reuocatum fuit.

Sotus. *Reginald.* *Ochagua.* *Bonacina.* Motu proprio Pij V. edito anno 1569. & confertur omnibus, & ex obligatione conferenda est, nisi reus, oblata à iudice sufficiente dilatione ad id, noluerit pro tunc Communionem recipere, quia tunc ei potest negari tempus ad id, ut admittunt *Sotus* 5. de Iustit. quæst. 1. art. 2. *Reginaldus* lib. 29. num. 71. *Ochagua* quæst. 14. & *Bonacina* disp. 4. quæst. 7. punct. 1.

Deinde præceptum sumendi Eucharistiam in articulo mortis etiam esse Ecclesiasticum, constat, quia absque dubio id præcipitur in dicto Concilio Carthagenensi, approbato à Leone IV. & etiam in dicto Concilio Nicæno can. illo 12. si attentè legatur: id tamen non statuit & præcipit Ecclesia quasi de nouo, quia iam absque dubio intellexerat præceptum esse à Christo pro eo articulo.

Supereft tamen difficultas, An qui ante articulum mortis, siue physicum siue morale, sumpsit Eucharistiam, maneat liber ab obligatione præcepti sumendi Eucharistiam pro eo articulo.

Paludanus in 4. dist. 9. quæst. 1. art. 2. *Angelus* v. *Eucharistia* 3. *Suarez* sect. 3. *Ægidius* num. 98. *Henriquez* lib. 8. cap. 4. & 5. *Reginaldus* lib. 29. num. 65. *Bonacina* & *Adamus* cap. 8. dub. 5. docent, eum qui paulò antè, quam in agnitionem periculosa incidere, communicauit, excusari ab obligatione præcepti communicandi pro eo articulo, nempe si octo vel decem diebus ante periculum communicauit. Et idem docent *Sotus* & *Tabienna* cum hac limitatione, nèpe si post sumptam Eucharistiam non peccauit mortaliter.

Vasquez n. 13. & *Ochagua* q. 14. docet, non satisfieri dicto præcepto per Communionem factam ante articulum mortis, quamuis paulò antea factam, ac proinde non excusari ab obligatione sumendi Eucharistiam pro eo articulo; & meritò: quia nulli præcepto satisficit propriè, nisi intra tempus obligationis illius, & non ante, adhuc in tempore maximè propinquo tempori obligationis, ut constat in præcepto audiendi Missam, & in præcepto ieiunij, quibus non satisficit pridie ante tempus obligationis.

Vnde existimamus, eum, qui sanus, aut si infirmus, extra periculum tamen mortis communicauit, si in eodem die post eam Communionem incidat in periculum mortis, siue violentæ siue naturalis, & adeò vrgens, ut prudenter timeatur eodem die moriturus, aut quod eo transacto non sit futurus potens communicare, teneri pro viatico iterum in eodem die communicare post incidendam in dictum periculum, quia præceptum communicandi in articulo mortis, cui non est satisfactum, Communione ante periculum facta, est diuinum, & maioris ponderis, quam prohibitio Ecclesiastica non communicandi in eodè die nisi semel. Quod expressit *Vasquez* in manuscriptis, & ei subscripserunt plurimi nostræ Societatis, & plures alij grauissimi viri Academiæ Complutensis, & Salmanticensis, & aliarum Prouinciarum, & id fecerunt Romæ P. N. Generalis Aquaiua, qui post celebrationem Missæ incurrit maximum periculum mortis, & Madriti P. Vega Rector illius Collegij, & P. Aualos in eodem Collegio.

Obseruandum tamen est, eum, qui in articulo mortis constitutus semel communicauit (qui eo ipso absque alia intentione dicitur Eucharistiam ut viaticum sumpsisse) amplius eo præcepto non teneri, quamdiu in eodem periculo perseverat, quamuis post sumptionem peccet mortaliter: in quo præceptum Communionis differt à præcepto confessionis, quia istud toties de nouo obligat, quoties quis in periculo mortis constitutus iterum post confessionem peccat mortaliter, quia confessio obligat pro consequenda prima gratia habituali, quæ est ad salutem æternam necessariæ necessitate medij; & idèd quoties prima gratia per peccatum mortale amittitur, toties reuiuiscit obligatio confessionis; Eucharistia verò non obligat pro aliquo sic necessario ad salutem æternam, sed pro commemoratione seu annuntiatione mortis Christi in extremo tempore vitæ nostræ, & idèd, semel in eo tempore annuntiata, nihil superest, ratione cuius obligatio Eucharistiæ reuiuiscat.

DIFFICULTAS III.

Vtrum præceptum sumendi Eucharistiam obliget etiam pro tempore extra articulum mortis.

Certum est, præceptum Ecclesiasticum sumendi Eucharistiam, etiam obligare pro tempore extra articulum mortis, ut statim constabit.

Est tamen difficultas, An præceptum diuinum etiam obliget pro tempore extra articulum mortis.

Circa hanc rem Doctores, qui admittunt præceptum diuinum sumendi Eucharistiam, non omnes docent etiam obligare pro tempore extra articulum mortis; & non omnes qui id docent, conueniunt in assignando tempore extra periculum mortis, pro quo obliget: quorum placita in Tractatu de Pœnitentia Disputatione vii. examinamus, quia eadem omnino est difficultas circa tempus, pro quo obliget præceptum diuinum confitendi, & sumendi Eucharistiam.

Nihilominus pro nunc dicimus, præceptum diuinum Christi Eucharistia etiam obligare pro tempore extra articulum mortis physicum & morale: Christum tamen non determinasse tempus illud, sed determinationem illius commisisse arbitrio Ecclesiae, ac proinde si Ecclesia nullum tempus determinasset, pro quo obligaret, nullum committeretur peccatum omissionis non sumendo Eucharistiam, ut Disputatione illa vii. Difficultate 11. dicimus circa præceptum diuinum confitendi.

Ecclesia ergo vtens dicta commissione Christi Primò in sui initio determinauit præceptum diuinum sumendi Eucharistiam pro quolibet die, ut constat ex Anacleto Papa Epist. 1. cap. 2. & refertur can. *Episcopus*, de Consecratione, distinct. 1. vbi ait, eum, qui quotidie non communicauerit, ingressu Ecclesiae priuandum esse; & subdit: *Sic enim Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet Ecclesia.* Et idem præcipitur in can. 10. Apostolorum, vbi additur, ut qui id quotidie non fecerit, ipsa Communionem priuetur. Huius consuetudinis & præcepti mentionem faciunt Clemens Romanus lib. 2. Apostolicarum constitut. cap. 57. & Dionysius cap. 3. de Ecclesiastica Hierarchia par. 2. & 3.

Secundò Fabianus Papa, ut refert Gratianus, determinationem dicti præcepti diuini ad pauciores Communiones restrinxit, præcipiens, ut fideles ter in anno communicarent, nempe in Natali Domini, in Paschate (subintellige Resurrectionis) & in Pentecoste, quod refertur in can. *Et si non frequentius*, de Consecrat. dist. 2. Quod verò Soter Papa, ut refertur in can. *In cana*, ead. distinct. 2. præcepit, ut in Cœna Domini fideles communicarent, non est ita intelligendum, ut diuersum tempus à Paschate Resurrectionis assignauerit, sed ita ut pro eodem Cœnam Domini & Pascha vsurpauerit.

Tandem Innocentius III. in Concilio Lateranensi cap. 21. & refertur in cap. *Omnis vtriusque sexus* 12. de Pœnitentijs & remissionibus, præcipit, ut fideles omnes vtriusque sexus, cum ad annos

discretionis peruenierint, singulis annis semel ad minus tempore Paschatis Eucharistia suscipiant, nisi de consilio Confessarij illud differant ad tempus: & nunc hoc tantum præceptum Innocentij est in viridi obseruantia, quia duo alia priora in consuetudinem abierunt. Vnde fideles satisfaciunt præcepto diuino communicandi extra articulum mortis, semel in Paschate Resurrectionis communicando: imò quando Confessario videtur ob aliquam rationabilem causam, quod aliquis differat Communionem, satisfacit communicando tempore præscripto à Confessario. Nomine autem Paschatis intelliguntur quindecim dies à Dominica Palmarum inclusiue vsque ad Dominicam in Albis inclusiue, ut consuetudo ipsa declarat, & declarauit Eugenius IV. teste Nauarro cap. 21. n. 45.

Præceptum ergo annuæ Communionis pro tempore Paschatis non est purè humanum, quia includit aut supponit præceptum diuinum Communionis quoad substantiam, quo præcipitur Communio vagè quoad tempus extra articulum mortis, & superaddit modificationem quoad tempus, quam Christus prætermisit, & commisit Ecclesiae; sicut etiam de præcepto annuæ confessionis dicimus Tractatu de Pœnitentia Disput. vii. Difficultate v.

Eum autem, qui dicto tempore Paschatis non communicauit, non manere liberum vsque ad aliud Pascha ab obligatione communicandi, sed semper obligatum manere, & semper perseuerare actualiter quousque communicet contra non paucos dicimus Tractatu de Pœnitentia Disput. vii. Difficult. xi. 1. & eum, qui prudenter timet se non habiturum copiam Eucharistiae tempore pro quo obligatur communicare, teneri anticipare Communionem, ne nimium differatur Communionem, etiam contra non paucos dicimus Tractatu de Pœnitentia Disput. vii. Difficult. xi. 1. vbi etiam addimus, eum, si fortè veniat ad tempus pro quo tenebatur, quamuis anticipauerit Communionem, teneri iterum communicare.

DIFFICULTAS IV.

Qui teneantur præcepto Communionis.

Supponimus ex Tractatu de Pœnitentia Disputatione vii. 1. (in quo idem de præcepto confessionis disputatur) non baptizatos, quamuis præcepto Communionis, quatenus Ecclesiastico, non teneantur, quia Ecclesia nullam in eos habet iurisdictionem, tamen teneri illo quatenus diuino, quia omnibus etiam non baptizatis loquebatur Christus, quando Ioan. 9. illis verbis, *Nisi manducaueritis carnem Filij hominis*, &c. præcepit sumptionem Eucharistiae, ac proinde etiam non baptizatos teneri fieri habiles ad sumptionem Eucharistiae, suscipiendo Baptismum: & ideo, qui non baptizantur, si alias ignorantia inuincibili non excusentur, peccant non solum quia non baptizantur, sed etiam quia non sumunt Eucharistiam in articulo mortis, pro quo præceptum diuinum Eucharistiae ex vi sua absque Ecclesiae determinatione obligat; quamuis non teneantur præcepto diuino confessionis, quia hoc non obligat absolute (sicut obligat præceptum diuinum Communionis) sed tantum ex suppositione, quod post Baptismum fiat peccatum mortale, quia lo-

lum peccatum commissum post Baptismum est materia apta absolutionis. Ita tamen non baptizati tenentur præcepto diuino Communionis, ut ei non satisfaciatur communicando ante Baptismum, quia quamdiu non sunt baptizati, non recipiunt Eucharistiam ut Sacramentum, quia Eucharistia non est illis Sacramentum, quia illis non est significatiua & collatiua gratiæ, quia non est pro illis in Sacramentum instituta; & præceptum sumendi Eucharistiam, est sumendi illam ut Sacramentum: in quo non baptizati distinguuntur à baptizatis peccatoribus, quia hi, etiam si in statu peccati mortalis scierint communicare, satisfaciunt præcepto affirmatiuo etiam diuino Communionis, ut contra nonnullos aduertunt communiter Doctores, quia quamuis indignè communicent, verumtamen recipiunt Sacramentum Eucharistiæ.

Circa baptizatos ergo conueniunt Theologi, adultos omnes sanæ mentis, habentes sufficientem discretionem ad perfectè discernendum inter panem cælestem & communem, & ad perfectè iudicandum de præparatione ad dignè sumendam Eucharistiam requisita, præcepto Communionis, tam ut Ecclesiastico quam ut diuino teneri; quod est verum, quamuis energumeni sint, quia ex eo nullam habent excommunicationem: qui verò amentes sunt, quamdiu sunt in amentia, non solum non peccant non communicando, quia eis deficit libertas, sed etiam verè excusantur à præcepto illo, etiam ut diuino, ob amentiam, quando est perpetua. imò consuetudine prohibitum est illis Eucharistiam adhuc in articulo mortis conferre, ut diximus Disputat. ix. Diffic. xx. Quando verò amentia non est perpetua, quia ante amentiam fuerant compotes sui, tunc quamuis, quamdiu in amentia sunt, non peccant non communicando ex defectu libertatis, & excusati sint à præcepto communicandi ut Ecclesiastico, quia ob reuerentiam Sacramenti non est decens, & forsitan consuetudine prohibitum, illis quotannis Eucharistiam conferre; tamen si ante amentiam prudenter timeant futuram amentiam tempore annuæ Communionis, tenentur, si intra annum sint, anticipare Communionem annuam; quia præceptum Communionis annuæ pro tempore Paschæ non tantum fertur in honorem Cænæ Domini, sed etiam ne nimis differatur Communionis: in quo præceptum hoc, & præceptum confessionis annuæ, differunt à præcepto audiendi Missam, quia hoc tantum fertur in honorem diei festi, & ideo non obligat ad anticipationem ante diem festum, nec transacto die festo perferatur obligatio illius.

Circa infantes vero conueniunt Doctores, nullatenus præcepto Communionis teneri. quod expressè tradit Tridentinum sess. 21. cap. 4. & ex se patet, quia præceptum tradi tantum potest eis qui ratione vtuntur, sicut etiam violati eis tantum potest imputari, alias bestiis posset præceptum tradi & imponi. Augustinus verò epist. 106. & Innocentius epist. 26. quæ est 93. apud Augustinum, ubi significare videntur infantes comprehendendi verbis illis Ioann. 6. *Nisi manducaueritis*, &c. (in quibus nos diximus præceptum diuinum Communionis contineri) & infantibus sumptionem Eucharistiæ esse necessariam, intelligendi sunt, non de necessitate præcepti, sed medij; & non de sumptione Eucharistiæ in re, sed in voto contento in Baptismo, quia infantibus est necessa-

rius Baptismus, ratione cuius, quando adulti sint, obligantur ad sumptionem illius ex vi illorum verborum Ioann. 6. de quo diximus Disputatione 1. Difficultate vi.

Circa pueros, (sub quibus etiam puellas comprehendimus) dissentiunt Doctores, à qua ætate incipiant ad Communionem obligari.

Sorus in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 11. & Valentia ^{Sorus.} ^{Valentia.} disp. 6. quæst. 8. puncto 4. pueros non obligari præcepto Communionis ante annum duodecimum, etiam si ante illum habeant sufficientem discretionem, ut possint illam suscipere, quando incipit usus rationis in illis.

S. Thomas vero in 4. dist. 9. q. 1. art. 1. quæstion- ^{S. Thomas.} ^{Valquez.} cula 4. Valquez disp. 214. cap. 4. & communiter Doctores docent, pueros, si ante duodecimum annum habeant discretionem sufficientem præcepto Communionis tam annuæ, quam pro articulo mortis, obligari; & merito: quia pueri, postquam ad sufficientem discretionem peruenerunt, nullo priuilegio à dicto præcepto ante duodecimum annum excipiuntur, quia de eo priuilegio nullatenus constat.

Pueri ergo in ea ætate, præcepto Communionis tam annuæ, quam in articulo mortis obligari incipiunt, & non antea, in qua ad eam discretionem peruenerunt, qua perfectè discernere valent inter panem cælestem & communem, & de præparatione ad Communionem requisita perfectè iudicare, ut aduertunt S. Thomas, Valquez, & communiter Doctores: quia sicut absque hac discretionem nullus contra Eucharistiam grauiter peccat, ita etiam nullus ante eam discretionem præcepto Eucharistiæ adhuc ut diuino, & pro articulo mortis obligatur. Hæc autem discretio in alijs tardius, & in alijs citius contingit, & ob id nequit vna determinata ætas pro omnibus ad dictam obligationem assignari, sed id relinquitur arbitrio prudentium, præsertim parentum, aut Confessariorum. Nihilominus puero permittendum est communicare, quamuis ad eam discretionem non peruenerit, si prudenter iudicetur peruensisse ad perfectum usum rationis, sufficientem ad peccatum mortale, si Confessarius prudenter præsumat esse sufficienter dispositum.

Obseruandum est, ut optimè Corduba in Summa Hispana quæst. 60. Valquez num. 40. & Ochagavia q. 17. pueris prius aduenire tempus obligationis præcepti confessionis, quam Eucharistiæ, adhuc pro articulo mortis sumendæ; quia minor discretio sufficit ut quis confiteri, quam ut communicate teneatur, quia ad obligationem confitendi sufficit, ut quis sic inter malum & bonum discernat, ut possit mortaliter peccare, ad quod minor discretio sufficit, quam ad perfectè discernendum inter panem cælestem & communem, & ad iudicandum de præparatione ad illum panem cælestem dignè recipiendum requisita, quod requiritur ad obligationem communicandi adhuc in articulo mortis. Vnde contingere potest, ut puer in articulo mortis existens teneatur confiteri, & non teneatur communicare, ut prædicti Doctores aduertunt contra Suarez disputat. 70. Reginaldum lib. 29. num. 84. Bonacinam disp. 4. q. 7. punct. 2. & contra alios recentiores, qui existimant, quemlibet, qui habet sufficientem discretionem ut teneatur præcepto confessionis, etiam teneri communicare in articulo mortis.

Obseruat

Trident.

August.
Innocent.

Obferuat Henriquez cap. 42. puerum, qui nunquam communicauit, & tranſaſto Paſchate deprehenditur ſufficientem diſcretionem ad communicandum habere, non eſſe cogendum ad Communionem uſque ad Paſcha ſequens. Quod verum exiſtimamus, quando non iudicatur prudenter etiam ſufficientem illam diſcretionem habuiſſe Paſchate illo quod tranſaſtum eſt: quia quando prudenter iudicatur etiam tunc illam habuiſſe, cogendus eſt ſtatim ad Communionem, quia obligatio præcepti ſumendi Eucharistiæ, quam habuit Paſchate illo, non fuit exſtincta Paſchate tranſaſto, vt diximus Difficultate præcedenti.

Pro eis autem, qui non ſatiſfaciunt præcepto Communionis, nulla eſt Iure communi lata pœna, quam ipſo faſto incurrant; quamvis pro non communicantibus tempore Paſchatis aſſignata ſit in dicto cap. *Omnis viriſque ſexus*, carentia ingreſſus Eccleſiæ, & Eccleſiaſtica ſepulturæ, quæ poterit à Superioribus inſigi, etiam impuberibus. In aliquibus tamen diœceſibus ſolet Iure proprio eſſe lata excommunicatio contra non communicantes tempore Paſchatis, quam ipſo faſto incurrant, etiam impuberes, de quo dicimus Tractatu de Cenſuris in communi, Difficultate vi 1.

DIFFICULTAS V.

Utrum laici teneantur communicare ſub utraque ſpecie.

*Dreſdenſis
Iacobellus.*

Petrus Dreſdenſis, & Iacobellus Miſnenſis, hæretici in Bohemia anno 1412. affirmarunt, laicos Iure diuino teneri ſub utraque ſpecie panis & vini communicare, & non poſſe licitè ſub vna tantum. Quos hæretici noſtri temporis ſecuti ſunt, potiùs vt Eccleſiæ Romanæ contradicant, quàm quia dicta doctrina aſſentiantur, quorum fundamenta poſtea nobis obijciemus.

Nihilominus Catholici conueniunt, laicos non teneri ſub utraque ſpecie, ſed licitè poſſe ſub ſpecie tantum panis communicare. Quod expreſſit Concilium Conſtantiense, & Tridentinũ ſeſſ. 21. cap. 1. & can. 1. & merito: quia in primis non tenentur ad id Iure Eccleſiaſtico, vt patet, imò eo Iure ſunt prohibiti communicare, niſi tantum ſub

*Concilium
Conſtant.
Trident.*

ſpecie panis, in ipſo Concilio Conſtantiensi ſeſſ. 13. & à Martino V. in Epift. ad ipſum Concilium: & in Tridentino ſeſſ. 21. cap. 2. Deinde non tenentur ad id Iure diuino. Quod Primò ex Scriptura probatur, quia Chriſtus, qui Ioann. 6. dixit, *Niſi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis* (quo neceſſitas præcepti ſignificatur, ſine cuius obſervatione nequit ſalus & vita ſpiritalis haberi) ipſe poſtea ſubdit, *Qui manducat me, & ipſe viuet propter me, & iterum, Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* quibus verbis Chriſtus ſatis ſignificat, manducationem ſolius ſpeciei panis, abſque potatione ſpeciei vini, ſufficere ad vitam, id eſt ad ſeruandum præceptum diuinum Eucharistiæ, ſine quo nequit ſeruari aut haberi vita, ex quibus Concilium Conſtantiense & Tridentinum cap. 1. id deduxerunt. Secundò idem probatur, quia in Eccleſia fuit antiquiſſima cõſuetudo communicandi ſub ſpecie tantum panis; ergo id non eſt contra præceptum diuinum. Conſequentia patet. Antecedens

autem probatur, quia Eucharistia ſemper fuit ſolita in Eccleſia pro ægrotis ſeruari, vt conſtat ex Clemente Romano libro 8. Conſtitut. Apoſtolic. cap. 13. & ex Euſebio lib. 6. Hiſtoria cap. 36. & ex Tridentino ſeſſ. 13. cap. 6. vbi dicitur, Concilium Nicænum agnouiſſe & probaſſe morem ſeruandi Eucharistiæ pro ægrotis: imò aliquando per annum ſeruabatur, vt teſtatur Sophronius in Præto ſpiritali cap. 79. At vinum non potuit adhuc ad breue tempus ſeruari, quin ſtatim aceſceret, quod non eſſet licitum: ergo quando ægrotis urgente neceſſitate miniſtranda erat Eucharistia, ſub ſpecie tantum panis miniſtrabatur.

Suppoſito autem, quòd laicos communicare ſub ſpecie tantum panis, & non ſub ſpecie vini, ſufficiat, & non contra præceptum diuinum, ac proinde capax præcepti humani, aut prohibitionis humanæ, facile conſtat, prohibitionem Eccleſiaſticam, qua Eccleſia Latina laicis interdixit vſum calicis, eſſe inſtam & rationabilem: quia ex vna parte in Eccleſia eſt potestas ad ferendam dictam prohibitionem & legem, & ex altera parte ad illam ferendam ſunt iuſtiſſimæ & admodum rationabiles cauſæ; ergo dicta prohibitio & lex eſt iuſta & rationabilis. Conſequentia patet. Antecedens autem quoad vtramque partem probatur. Et in primis, quòd in Eccleſia ſit dicta potestas, deſinit Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 2. & etiam generaliter potestas circa vſum Sacramentorum deducitur ex Paulor. ad Corinthios c. 4. dum ait: *Sic nos exiſtimit homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei.* Et ſpecialiter potestas circa vſum Eucharistiæ deducitur ex Paulo 1. ad Corinthios cap. 11. dum, poſtquam locutus fuerat de vſu huius Sacramenti, ait: *cetera cum venero diſponam.* Et idem ratione conſtat, quia nihil eſt quod obſtet, vt Eccleſia poſſit liberè ferre leges in his quæ circa vſum Sacramentorum non ſunt Iure diuino præſcripta. Deinde, quòd ſint iuſtiſſimæ & rationabiles cauſæ ad prohibendum vſum Sanguinis laicis, conſtat ex incommodis, quæ in vſu illius reſpectu tantæ multitudinis contingere poſſunt. Inter alia autem quæ communiter enumerantur, præcipuum eſt, quod iam in tanta fidelium multitudine & varietate maximum periculum ſit, quòd aliquod Sanguinis effundatur, in quo maxima indecentia & irreuerentia reperitur, quia Sanguis ſemel effuſus colligi nequit. Iuſtiſſimè ergo & admodum rationabiliter dicta prohibitio facta eſt ab Eccleſia, & iuſtiſſimè & admodum rationabiliter deſraudantur laici gratiâ correfpondente ſpeciebus vini, etiam ſi ſpecies vini aliquam ratione ſui conferant, de quo dicemus Difficultate ſequenti.

Nihilominus hæretici contra hanc prohibitionem clamant, & obijciunt multa, quæ poterunt videri apud Bellarminum 4. de Eucharistia à c. 20. apud Valentiam diſp. 6. quæſt. 8. p. 5. apud Val. quæz diſp. 216. & apud Egidium q. 80. art. 12. ex quibus nos aliqua adferemus.

Primò ergo obijciunt verba illa Ioann. 6. *Niſi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, &c.* quibus neceſſitas ſumptionis vtriuſque ſpeciei ſignificari videtur. Reſpondemus, particulam & (quamuis admittamus ſummi copulatiuè) aut ita ſumi, vt iuxta phraſim Hebraicam reperat negationem præcedentem, ita vt ſenſus ſit, *Si non manducaueritis carnem Filij hominis, neque biberitis eius Sanguinem, &c.* ac proinde,

proinde, qui speciem tantum panis sumit, satisfacit præcepto in eis verbis contento, & vitam habebit. Hic autem sensus optimè congruit cum verbis quæ postea subduntur, *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*, ut supra dicebamus. Aut si sumitur copulativè, & non repetens negationem, ac proinde in eis continetur præceptum sumendi utramque speciem, non tamen obligabit omnes, sed tantum aliquos, ita ut tota Ecclesia quoad aliquos teneatur, non quoad omnes & singulos, quale est præceptum illud Gen. 1. *Crescite & multiplicamini*.

Secundo obijciunt illud Matthæi cap. 16. *Ebibe ex eo omnes*. Facile tamen respondemus, illam particulam *omnes* ad Apostolos tantum referri: cui optimè congruit illud Marci 14. *Biberunt ex eo omnes*, & tamen Apostoli tantum biberunt.

Tertio obijciunt illud Lucæ cap. 22. & Pauli 1. ad Corinthios cap. 11. *Hoc facite in meam commemorationem*, quibus verbis Christus significat, se velle, ut Apostoli, & eorum in Sacerdotio successores, faciant quod ipse fecit; ipse autem omnibus præsentibus dedit utramque speciem, ergo. Respondemus Primò, si in prædictis verbis continetur aliquod præceptum, non esse administrandi Eucharistiam, sed manducandi aut bibendi, ut deducitur ex eo quod Paulus addit, *Hoc facite, quotiescumque bibetis, in meam commemorationem*; & si in illis continetur præceptum sumendi Eucharistiam, & in Luca tantum continetur præceptum sumendi speciem panis, quia in Luca verba illa tantum habentur post consecrationem panis, etiam in Paulo illud tantum continebitur: quia quamvis in Paulo etiam habeantur post consecrationem calicis, tamen in eo non habentur absolute, sicut habentur in Luca, post consecrationem panis, sed cum eo addito, *quotiescumque bibetis*, quasi dicat, *Quotiescumque bibetis, annuntiabitis mortem meam*. Addimus, quòd in prædictis verbis continetur præceptum sumendi utramque speciem, non respectu singulorum, sed respectu totius Ecclesiæ, non à singulis, sed ab aliquibus implendum.

Quartò obijciunt Ignatium, Tertullianum, & alios Patres, asserentes populum Calicem Domini bibere. Respondemus, eos Patres tantum significare, tunc esse populo in usu calicem sumere (quod non negamus) non tamen esse necessarium ex præcepto diuino laicis conferri, aut ab eis sumi.

Quintò obijciunt Clementem Alexandrinum, Tertullianum, Cyprianum & Augustinum, qui ita videntur tribuere vitam spirituales potui Sanguinis Christi, ut absque eo nequeant homines illam adipisci. Respondemus, prædictos Patres, quamvis dictam vitam attribuant sumptioni Sanguinis, eam tamen non negare sumptioni solius Corporis, neque negare posse, quia Ioan. 6. dicitur, *Qui manducat me, ipse vivet propter me*.

Sextò obijciunt Iustinum Apologia 2. pro Christianis, ubi significare videtur, esse præceptum diuinum sumendi utramque speciem. Respondemus, Iustinum ibi nullum aliud præceptum videri agnoscere, nisi illud quod est apud Lucam c. 22. *Hoc facite in meam commemorationem*. Apud Lucam autem tantum est præceptum sumendi speciem panis, aut si est præceptum sumendi utramque speciem, tantum est respectu totius Ecclesiæ.

Et hoc posteriori modo intelligendi sunt Pseudo-Cyprianus Sermone de Cæna Domini, & Bernardus Sermone 3. Dominica Palmiarum, dum significant, etiam ipsum Sanguinem esse sub præcepto. Chrysostomus verò Homilia 18. in Epistolam 1. ad Corinthios, quamvis supponat, attento Iure diuino, etiam laicis poculum dari, ut suo tempore dabatur, tamen non significat id esse Iure diuino necessarium, sed illo attento posse dari, quia eo non prohibetur.

Septimò obijciunt sententiam illam, *Neque Caro sine Sanguine, neque Sanguis sine Carne Iure communicatur*, quam refert Algerus lib. 2. de Sacramento Corporis & Sanguinis Christi, cap. 8. ex Augustino, sed desumpta est ex Paschasio libro de Corpore & Sanguine Domini, cap. 19. Respondemus, hanc sententiam Paschasij esse difficilem, & non esse admittendam, aut explicandam non quoad species panis & vini, sed quoad rem contentam sub illis speciebus, quia in neutra sumitur Caro sine Sanguine, nec Sanguis sine Carne.

Octavò obijciunt Gelasium Papam in Epistola ad Mauritium & Ioannem, & refertur can. *Comperimus*, de Consecratione, dist. 2. ubi dicitur grande sacrilegium, percipere vnam speciem absque altera. Respondemus, Gelasium ibi tantum loqui de Sacerdotibus celebrantibus sub vna tantum specie, quo etiam modo Gratianus dictum canonem *Comperimus* exponit.

DIFFICULTAS VI.

Utrum utraque species, panis videlicet & vini, plus gratiæ conferat quàm altera tantum.

Caietanus quæst. 80. artic. 12. Sotus in 4. Caietan. dist. 12. quæst. 1. art. 12. Ledesma 1. p. 4. q. 21. art. 12. dub. 2. Petrus Sotus lect. 10. de Eucharistia, Hesselanus de Communionem sub utraque specie, tractatu 3. Suarez disp. 63. sect. 2. & Aegidius quæst. 79. art. 1. n. 34. docent, utramque speciem non conferre plus gratiæ, quàm alteram tantum: quod indicare videtur Tridentinum sessione 21. cap. 3. dum docet, sub altera tantum specie totum Christum contineri, & verum Sacramentum sumi, ac propterea nulla gratia ad salutem necessaria eos defraudari, qui vnam speciem solam accipiunt: at si per sumptionem utriusque speciei conferretur maior gratia, quàm per sumptionem alterius tantum, verè defraudaretur aliqua gratia, qui non sumeret utramque, sed vnam tantum.

Et ratione probatur, quia sumenti Eucharistiam confertur ex opere operato gratia, quia sumit Sacramentaliter Christum, eiusque Corpus & Sanguinem; sed qui sumit vnam tantum speciem, non minùs perfectè sumit Sacramentaliter Christum eiusque Corpus & Sanguinem, quàm qui sumit utramque, ut patet; ergo non minus gratiæ confertur sumenti vnam tantum speciem, quàm sumenti utramque, si aliàs sint aequaliter dispositi.

Alexander verò 4. parte, quæst. 11. mem- Alexand. bro 2. art. 4. Casalius lib. 2. de Cæna & Calice Casalius. Domini, Arboreus in cap. 6. Ioannis, & Valquez Arboreus. disp. Valquez.

disp. 215. docent, & meritò, utramque speciem maiorem gratiam conferre, quam alteram tantum: quod sensit Clemens VI. in Bulla ad Regem Angliæ anno 1541. in qua illi concessit, ut ad gratiæ augmentum sub utraque specie communicaret. Et ratione probatur; quia qualibet species ratione sui diuerso modo specifico significat & confert gratiam, ergo qualibet ratione sui confert diuersum & peculiarem gradum gratiæ sibi correspondentem. Consequentia probatur, quia ex eo deducimus, diuersa Sacramenta ratione sui conferre diuersum & peculiarem gradum gratiæ, quia quodlibet ratione sui diuerso modo specifico significat & confert gratiam. Antecedens autem patet, quia species panis ratione sui diuerso modo specifico, quam species vini, significant & conferunt gratiam, quia species panis significant & conferunt gratiam ut satiantem, quia illam significant & conferunt tamquam cibum; species verò vini significant & conferunt illam ut refrigerantem, quia illam significant & conferunt ut potus.

Quòd autem in anima idem sint fames & sitis, & quòd eadem gratia sit satians & refrigerans, quia per eandem gratiam fames & sitis animæ extinguuntur, non obstat, ut cuiuslibet speciei diuerso modo specifico significanti & conferenti gratiam, nouus & distinctus gradus gratiæ correspondeat; quia etiam omnibus Sacramentis, quamuis eandem gratiam significant & conferant, siue ad delenda peccata, siue ad magis iustificandum, diuersus tamen gradus gratiæ correspondet: quia illam, quamuis eandem, diuerso modo specifico significant & conferunt. Idèò cuiuslibet speciei ratione sui, etiam quando simul sumuntur, correspondet diuersus gradus gratiæ; non quia in utraque sit perfectior seu expressior significatio gratiæ refectiuæ, sed quia in qualibet ratione sui, est significatio gratiæ secundum speciem distincta, quamuis ex utraque integretur & coalescat vna significatio conuiuij & refectiuæ, idèò verò plures species panis (& idem est de pluribus speciebus vini) quando simul sumuntur, non conferunt diuersos seu peculiare gradus gratiæ, quia sumuntur per modum vnus, & non significant gratiam diuerso modo specifico.

Ita tamen qualibet species ratione sui independenter ab altera confert diuersum & peculiarem gradum gratiæ, ut illam conferat non expectata sumptione alterius speciei, non solum quando vna tantum species sumenda est, ut pa-

ter in eo qui tantum sumit species panis, sed etiam quando utraque sumenda est; quia absque fundamento id negabitur in hoc posteriori casu, quod in priori negari non potest.

Obseruandum est, pro nouo gradu gratiæ, quem dicimus species vini conferre, non esse necessariam nouam aliquam dispositionem, aut præparationem, præter eam quæ necessaria fuit ad gratiam collatam ab speciebus panis, tum quia, ut qualibet species conferat suum effectum gratiæ, sufficit, quòd in fumente præsupponatur quilibet gradus sanctitatis & gratiæ, ac proinde, ut species vini suum effectum gratiæ conferant, sufficit ille gradus sanctitatis & gratiæ, qui præsuppositus fuit ad sumptionem specierum panis, tum etiam, quia quamuis ad effectum Eucharistiæ prærequisita etiam esset aliqua actualis dispositio, sufficeret vna pro sumptione vtriusque speciei, quia ex utraque integretur vnum conuiuium.

Tridentinum autem cap. illo 3. dum ait, eum, qui vnam tantum speciem sumit, nulla gratia ad salutem necessaria defraudari, non fauet aduersarijs: quia quamuis priuatur gratia quæ conferretur per sumptionem alterius speciei, illa tamen non est necessaria ad salutem, quia ad hanc sufficit quæ confertur per vnam tantum speciem, quia sumptio alterius speciei, nempe vini, nullo modo est necessaria ad salutem, nec ut medium, nec ut præceptum, ut Tridentinum dixerat cap. 1. quia cap. 3. loquitur de necessitate gratiæ ad salutem, non ratione sui, sed ratione sumptionis illam causantis, ut deducitur ex cap. 1. dum ait, sumptionem speciei panis sufficere ad salutem. Imò Tridentinum nobis fauet, dum non dicit absolute, eum qui vnam tantum speciem sumit, nulla gratia defraudari, sed cum eo addito, *ad salutem necessaria*, quia eo addito indicat defraudari aliqua, quamuis non necessaria.

Et ad rationem respondemus, fumentum Eucharistiæ conferri gratiam, non præcisè quia sumit Christum, sed quia sumit species continentes Christum, eiusque Corpus & Sanguinem; quia essentia Sacramenti Eucharistiæ in ipsis solis speciebus directè saluatur non intrinsece & directè Christo, sed tantum extrinsece & indirectè, & quia species panis & species vini sunt duo Sacramenta essentialiter perfecta & distincta, quamuis integraliter non sint duo, sed tantum vnum, ut diximus Disput. 1. Diffic. 14. idèò cuiuslibet diuersus gradus gratiæ correspondet, quamuis qualibet Christum, eiusque Corpus & Sanguinem perfectè contineat.

DISPUTATIO XI.

De ministro Eucharistia.

DIFFICULTAS I.

Utrum solus Sacerdos sit minister Eucharistia quoad consecrationem.

ERROR est, quemlibet Christianum baptizatum absque alia ordinatione posse panem & vinum consecrare: quod insinuat Wiclefus, & expresserunt Lutherus & alij heretici nostri temporis, ut Vasquez refert disp. 118. cap. 1.

De fide tamen est, solos Sacerdotes posse valide panem & vinum consecrare. Ita supponitur in Concilio Nicæno I. can. 14. & definitur in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. 1. & refertur in cap. *Firmiter*: de Summa Trinitate & fide Catholica, & etiam definitur ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei, & tandem definitur in Tridentino sess. 22. cap. 1. & sess. 23. cap. 1. & 4. & id deducit Tridentinum ex illis verbis Matth. 26. & Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem, vti Ecclesia Catholica intellexit & docuit*, ait Tridentinum, eis enim verbis, quibus dedit potestatem consecrandi, tantum locutus fuit Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus.

Id quoque frequentissime docent Patres, Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia ca. 5. Clemens Romanus lib. 2. Constitutionum Apostolicarum cap. 27. alijs 31. Ignatius ad Trallianos, Tertullianus libro de Præscriptionibus, & plures alij, quos refert Bellarminus libro 4. de Eucharistia, cap. 16.

Quod si obijcias, omnes Christianos dici *regale Sacerdotium*, 1. Petri 2. ergo omnes possunt valide consecrare. Respondemus, tantum dici Sacerdotes lato quodam modo, quo etiam omne opus bonum dicitur *Sacrificium*, quo etiam modo ibidem dicuntur *Reges*.

DIFFICULTAS II.

Utrum plures Sacerdotes possint simul eandem hostiam consecrare.

Conueniant Primò Doctores, plures Sacerdotes posse simul eandem hostiam valide consecrare, quia huic valori nihil obstat potest, dummodò quilibet integram formam circa eandem hostiam proferat, & omnes illam in eodem instanti absoluant.

Conueniunt Secundò (Durando excepto, oppositum affirmante) id posse licite fieri, ut constet ex consuetudine Ecclesiæ Græcæ, in qua semper, quando Episcopus consecrat, etiam cum eo consecrat Presbyter cum illo concelebrans, & ex vniuersali consuetudine Ecclesiæ Romanæ, in qua, qui ordinantur Presbyteri, consecrant eandem materiam simul cum Episcopo ordinante; & qui

ordinatur Episcopus, etiam simul consecrat cum Episcopo ipsum ordinante.

Est tamen difficultas, *Quomodo* id possit licite fieri. Ratio difficultatis pro parte negativa est, quia humanâ diligentia caueri nequit, ne aliquis eorum prius quam alij formam perficiat, quo forma ab alijs prolata irrita sit & inanis, quo ipsi formæ iniuria & irreuerentia irrogari videtur.

Circa hanc difficultatem varij sunt modi, quibus à varijs Doctoribus consuetudo hæc & carimonia, ut licita defenditur, & à sacrilegio excusatur. Primò sunt qui dicunt, idèd posse plures simul eandem materiam licite consecrare, quamuis sit evidens periculum, quòd aliquis prius valide consecrabit, & reliqui nihil efficiunt, quia omnes ea intentione consecrandi proferre debent, & proferunt verba consecrationis, ut omnium eorum intentio ad idem instans, in quo vltimus prolationem perficit & absoluit, referatur; quia sic nullius prolatio irrita sit, quia omnes, etiam qui prius prolationem formæ perficiunt, efficiunt consecrationem instanti, in quo vltimus prolationem formæ finit. Modus tamen iste excusandi & defendendi dictam consuetudinem, nisi amplius explicetur, difficilis est: quia quamuis in potestate celebrantis sit effectum verborum consecrationis impedire, si illa proferat absque intentione consecrandi, tamen si cum intentione consecrandi proferat illa circa materiam idoneam, non est in potestate illius usque ad hoc, vel usque ad illud instans, differre seu suspendere effectum verborum, quia oppositum nullo sufficienti fundamento dici potest.

Secundò alij dicunt, idèd dictam consuetudinem licitam esse, quia solus Episcopus ordinans profert verba consecrationis formaliter & significatiue, seu intentione consecrandi; reliqui verò materialiter tantum & recitatiue, absque intentione consecrandi, solum ad ostendendam potestatem acceptam, & idèd nullam iniuriam irrogare verbis, etiam si ipsis non fiat consecratio. Modus etiam iste defendendi dictam consuetudinem, reiicitur ex Pontificali Romano, in quo Episcopus admonetur, ut paulatim alta voce verba consecrationis proferat, ut recenter ordinati, quantum fieri possit, simul cum ipso prolationem finiant. Hæc autem admonitio superflua esset, si recenter ordinati materialiter tantum & recitatiue verba consecrationis proferrent, & quantum est ex parte ipsorum, non consecrarent.

Tertiò, alij dictam consuetudinem idèd excusant ab irreuerentia & sacrilegio, quia recenter ordinati debent proferre, & proferunt verba consecrationis, non intentione absoluta consecrandi, sed sub conditione aliqua, nempe vel sub ea, si Episcopus non habeat intentionem consecrandi; vel sub ea, si non proferat tempore opportuno; vel sub ea, si simul cum Episcopo formam consecrationis finiant. Hic etiam modus defendendi dictam consuetudinem reiicitur ex eo,

Ff 2 quòd

quod modus iste intentionis est ignotus recentior ordinis, quia de eo numquam admonetur. mirum autem esset, id esse regulariter ignotum, si necessarium esset ad licite proferenda verba consecrationis; & Ecclesiam non admonere intentionem adeo extraordinariam, si ea esset necessaria ad id.

Quartò, alij dicunt, dictam carimoniam licite fieri, quando omnes verba consecrationis intra parvam distantiam seu durationem finiunt, quia tunc non fit consecratio, quousque ultimus finiat formam consecrationis, sicut effectus formæ & materiæ aliorum Sacramentorum non fit statim ac finitur forma, si nondum est applicata materia, nec fit statim ac finitur applicatio materiæ, si nondum finita est forma; sed tantum fit quando finitur positio partis quæ ultimò ponitur, quia non obstat paruum intervallum inter prolationem formæ & applicationem materiæ: quia quando distantia inter materiam & formam est parva, est simul producendum effectum gratiæ, aut consecrationis. Iste quoque modus non probatur, ob manifestum discrimen: quia si in alijs Sacramentis, formâ prius prolata, suspenditur effectus quousque materia applicetur, & econtrâ materiâ prius applicatâ, suspenditur effectus quousque forma proferatur; ideo est, quia forma eorum non sufficit ad effectum absque applicatione materiæ, nec applicatio materiæ absque prolatione formæ, & ideo expectanda est illa pars, quæ posterius ponitur: at utraque posita, nequit pro sola voluntate ministri effectus suspendi & differri, quia utraque posita, nihil deest ad effectum, & tempus in quo Sacramentum semel perfectum debet causare, non est sub arbitrio ministri. Cum ergo prolatis verbis consecrationis circa materiam idoneam nihil desit ad effectum consecrationis, non est adhuc pro minima mora expectanda prolatio ab altero faciendâ, quia hæc nullatenus est ad effectum consecrationis necessaria.

Quintò, alij docent, duo esse faciendâ a recentior ordinis, ut licite proferant verba consecrationis: alterum est, quod proferant verba iuxta morem Ecclesiæ in qua ordinantur; alterum verò, quod non habeant expressam intentionem consecrandi, nec non consecrandi, sed debitam, id est, quod statuant se ea intentione proferre verba, quæ debent proferre. Modus etiam hic defendendi dictam consuetudinem nobis displicet. Primò, quia hic modus intentionis est ignotus ipsis recentior ordinis, & de eo à nullo admonetur. Secundò, quia qualiscumque aut quicumque sit intentio, cum qua recentior ordinatus proferat verba consecrationis, non potest non esse aut sufficiens ad consecrandum, vel non sufficiens: & si est sufficiens, poterit etiam verba proferre cum intentione expressâ consecrandi, quia intentio sufficiens æquivaleret expressæ, & tunc aut Episcopus inaniter proferet verba, aut recentior ordinatus, quia qui illa ultimus finit, nihil efficiet; & si non est sufficiens, etiam poterit illa proferre cum intentione expressâ non consecrandi, quia non sufficiens illi æquivaleret, & tunc non poterit verba consecrationis formaliter & significatiue, sed tantum materialiter & recitatiue proferre, & quamvis posset, frustra sic illa proferret, quia defectu intentionis nihil efficiet.

Prædicta ergo consuetudo & carimonia tamquam licita defendenda est, admittendo, recentior ordinatos proferre verba consecrationis cum intentione absoluta, & sufficiente ad absolute consecrandum; quia sic illa proferre, aut debere proferri, deducitur ex admonitione, qua diximus recentior ordinatos admoneri, & ex eo quod aliter proferre verba consecrationis sit illis ignotum: & eo admissio, defendunt dictam consuetudinem Sotus in 4. dist. 13. quæst. 1. art. 2. & Valquez disp. 219. cap. ult.

Ratio ergo ob quam sit licitum, & non fiat irreuerentia verbis consecrationis, illa cum absoluta intentione circa materiam cum dicto periculo proferendo, imò circa materiam iam consecratam ab Episcopo, aut ab alio concelebrante, est, quia dicta carimonia est maxime congrua & conueniens institutioni Eucharistiæ: quia Christus consecrans, & instituens Sacramentum Eucharistiæ, simul cum alijs illud sumpsit, & officium consecrandi illis commisit, & præcepit, quod in memoriam suæ passionis illud consecrarent, & sumerent. Ob quod, etiam si, quando ipse consecrauit, non consecrauerit cum ipso Apostoli, ut sic ipse solus denotaretur auctor tanti Sacramenti, fuit maxime conueniens, ut postea aliquando plures Sacerdotes cum Episcopo tamquam cum Christo simul non tantum sumant idem Sacramentum, sed illud efficiant, vel saltem conentur efficere, sicut efficient, vel conarentur Apostoli, si non præuuleret congruitas denotandi Christum esse auctorem tanti Sacramenti, ut sic cum Episcopo sumentes, & consecrantes memoriam passionis Christi eo utroque modo recolant. Expediit tamen, ne recentior ordinati Episcopum in prolatione verborum præueniant, & consecrent, quia Episcopus est, qui præcipue celebrat.

DIFFICULTAS III.

Utrum solus Sacerdos possit Sacramentum Eucharistiæ dispensare & distribuere.

Conueniunt Catholici, solis Sacerdotibus conuenire esse ministros ordinarios ad dispensandum & distribuendum Sacramentum Eucharistiæ, seu eos solos esse, quibus ex officio id conuenit. Quod deducitur ex Tridentino sess. 13. cap. 8. ubi dicitur: *In Sacramenti sumptione semper in Ecclesia Dei mos fuit, ut laici à Sacerdotibus Communionem acciperent: Sacerdotes autem celebrantes seipsos communicarent*: mos autem iste in Ecclesia non fuisse, nisi Sacerdotes ex proprio officio, & tamquam ministri ordinarij id haberent.

Addunt tamen communiter Doctores, Primò, Diaconis posse conuenire distributionem Sacramenti Eucharistiæ ex commissione, & non tantum distributionem Sanguinis, sed etiam Corporis, quod quoad distributionem Corporis habetur in Conc. Carthaginensi IV. can. 38. his verbis: *Diaconus præsentem Presbytero Eucharistiam Corporis Christi populo si necessitas cogat, iussus erogat*. Particulâ autem *iussus* denotatur, id ex sola commissione Diacono conuenire posse; & id quoad distributionem Sanguinis (ubi possit distribui) significatur verbis

verbis S. Laurentij ad Sixtum Papam, relatis ab Ambrosio lib. 1. Offic. cap. 21. *Cui commissi Dominici Sanguinis dispensationem.* Et quoad distributionem Corporis & Sanguinis exprimit Iustinus Apolog. 2. pro Christianis in fine, & indicat Clemens Rom. lib. 8. Constit. Apostolic. cap. 28. aliàs 34. dum de Diacono ait: *Non baptizat, non offert, oblatione ab Episcopo, aut à Presbytero facta ipse Diaconus dat populo, non tamquam Sacerdos, sed tamquam qui ministrat Presbyteris.* Vbi absolute de administratione Sacramenti Eucharistie loquitur, & absque distinctione ad ministrantis Corporis & Sanguinis. Quando autem ait, *non tamquam Sacerdos, sed tamquam qui ministrat Presbyteris*, satis indicat, ipsi ex commissione Presbyteri convenire.

Diacono ergo committi potest à Presbytero dispensatio seu distributio Eucharistie, tam Corporis quam Sanguinis, quia ordinatur, ut ministrat & inseruiat Presbytero in altari, ut exprimitur in ordinatione illius illis verbis, *Diaconum oportet ministrare ad altare*: sed non potest ei committi absque necessitate, seu causa rationabili (ut quoad distributionem Corporis exprimitur in dicto Concilio Carthaginensi) quia ordinatur ut ministrat & iunet, ac proinde solum quando iuvamen Diaconi est necessarium Presbytero committenti, quia scilicet sunt qui cōmunicent, & Presbyter committens cōmodè nequit, & non est alius Presbyter qui id possit & cōmodè efficere. Et quoad necessitatem requisitam ad dictam commissionem faciendam, eadem est ratio, quoad distributionem Corporis & Sanguinis, etiam si nonnulli ad distributionem Sanguinis nullam necessitatem requirant.

Addunt Secundo, communiter Doctores in casu urgentis necessitatis agroti, seu in articulo mortis, siue physico siue morali, si non sit præsens Episcopus, aut Presbyter, qui id possit expressè committere Diacono, posse ipsum Diaconum Sacramentum Corporis agroti dispensare, quia id ipsi committitur ex interpretatiua aut præsumpta voluntate potentis committere: imò iure ipso communi canonis 14. Concilij Nicani I. & idèò quamvis Presbyter sit præsens, & renuat, si ipse nolit, illud agroti administrare, potest Diaconus id efficere, quia scilicet ipsi committitur iure communi.

Sed an in casu urgentis necessitatis, seu in articulo mortis agroti, siue physico siue morali, possit laicis committi dispensatio Corporis Christi, sub controversia est. Circa quam, quamvis probabile sit id fieri posse, verius tamen est id non posse, in quo Doctores communiter conveniunt; quia id est laicis inuitu reuerentiae Eucharistiae prohibitum iure Ecclesiastico in can. de Consecratione, dist. 2. desumpto ex Concilio Rhemeni sub Leone III. quod consuetudo confirmat. Quod autem agrotus in articulo mortis, siue physico siue morali, teneatur iure diuino Eucharistiam sumere, non obstat, quia ius hoc non obligat agrotum, seu ab eo agrotus excusatur, quoties Eucharistia nequit cōmodè & secundum ordinem ab Ecclesia prescriptum dispensari.

Valquez. Addit Valquez disp. 219. cap. 1. posse Diaconos etiam extra urgentem necessitatem, seu articulum mortis, absente Presbytero, se ipsos communicare, quia id conceditur illis in Concilio Nicano I.

can. 14. & multò melius id posse Presbyteros, quando alius Presbyter deficit, & aliquid necessarium ad celebrandum. Quod Valentia disp. 6. quæst. 1. puncto 10. Suarez disp. 72. lect. 3. Reginaldus lib. 29. num. 93. & alij extendunt ad laicos in articulo mortis, ut in eo possint se ipsos communicare, deficiente Presbytero & Diacono, immerito tamen, ut aduertunt Valquez ubi supra, Henriquez lib. 8. cap. 54. Victoria de Eucharistia, n. 89. & Bonacina disp. 4. quæst. 5. puncto 1. & plures alij, quia dictum ministerium est laicis iure Ecclesiastico prohibitum inuitu reuerentiae Eucharistiae, quæ non est ad salutem necessaria tamquam medium necessarium, quia in eo casu maioris momenti est retractio à materia prohibita, quam sumptio Eucharistiae præcepta.

Regina autem Scotia, quæ refertur Eucharistiam, quam apud se seruabat, suis manibus sumpsisse quando ad mortem ducebatur, potuit id licite fecisse, aut ne Eucharistia deueniret ad manus hæreticorum, aut saltem bona fide.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum omnes Sacerdotes sint ordinarii ministri ad distribuendam Eucharistiam.

Constat ex dictis, solos Sacerdotes esse ordinarios ministros ad distribuendam Eucharistiam; superest tamen difficultas, An omnes Sacerdotes sint ordinarii ministri ad id.

Conueniunt Doctores, non omnes Sacerdotes esse ministros plenè ordinarios ad distribuendam Eucharistiam, sed tantum eos, qui sunt proprii Pastores, reliquos verò non nisi ex commissione aut quali commissione proprii Pastoris illius, qui communicaturus est. Quod significatur in Concilio Carthaginensi I. cap. 7. dum statuit, ut nullus Clericus vel laicus in aliena parochia sine literis sui Episcopi communicet; & in Concilio Mileuitano can. 18. dum priuatur Communione, qui non in propria parochia, sed in aliena communicat. Et id ratione probatur, quia soli proprio Pastori spirituali ex vi sui officij incumbit suis ouibus pascum & cibum spirituales tribuere, & non alijs, qui non sunt proprii Pastores; ergo non omnes Sacerdotes, sed tantum proprii Pastores sunt ministri plenè ordinarii ad distribuendam Eucharistiam.

Vnde Sacerdotes, qui non sunt proprii Pastores, non possunt alicui Sacramentum Eucharistiae distribuere, nisi ex commissione proprii Pastoris; quia officium proprii Pastoris exigit, ut nullus alius nisi ex voluntate ipsius eius oues pascat; non quia Sacerdotes, qui non sunt proprii Pastores, ex vi ordinis Sacerdotij non habeant potestatem plenam ad distribuendam Eucharistiam, quia verè illam ita completam habent ad id, ut quantum est ex parte potestatis, nihil illis deficiat, quod egeant à proprijs Pastoribus recipere, sicut deficit illis ad absoluendum, quia Eucharistiam distribuere non est actus iurisdictionis, sicut est absoluere à peccatis; sed quia proprii Pastores habent ius iustitiae, ut nullus alius contra suam voluntatem suas oues pascat, eo modo quo Tractatu de Baptismo Disput. 11. Diffic. 11. diximus, Sacerdotibus non proprijs Pastoribus conuenire

Ff 3 potesta-

potestatem ad baptizandum. Ac proinde Sacerdotes, qui non sunt proprii Pastores, quamvis peccato iniustitiae in proprios Pastores, contra eorum voluntatem administrantes Eucharistiam eorum subditis, non tamen peccato sacrilegij, seu irreuerentiae in Eucharistiam, eo modo quo vbi supra diximus peccare Sacerdotes baptizantes incolas parochiae alienae, contra voluntatem proprii Pastoris. Vnde commissio, aut potius licentia & voluntas proprii Pastoris requisita in alijs Sacerdotibus ad administrandam Eucharistiam, tantum requiritur ut illam non administrent illicitè contra iustitiam, non verò ut illam non administrent illicitè contra reuerentiam Eucharistiae. Imò Sacerdotes non proprii Pastores possunt dici ministri ordinarij ad administrandam Eucharistiam, quia id habent plenè ex vi sui Ordinis & officij Sacerdotij; sed non sunt dicendi tales omnino absolute, quia dependent à voluntate proprii Pastoris, ut exercent suam potestatem licitè absque iniustitia, sicut etiam Episcopus non proprius habet plenam potestatem ad ordinandum subditos alterius Episcopi, etiam eam nequeat licitè absque iniustitia exercere absque voluntate proprii Episcopi.

Nomine autem proprii Pastoris non tantum proprius Parochus, sed etiam proprius Episcopus, & Summus Pontifex intelliguntur, quia omnibus eis ex proprio officio conuenit suis subditis Sacramenta administrare. Quis autem sit proprius Parochus vagabundorum in ordine ad confessionem & Communionem, & cui possint confiteri, & à quo possint Communionem recipere peregrini & iter agentes, dicimus Tractatu de Pœnitentia, Disputatione x. Difficultate xxi.

DIFFICULTAS V.

Quomodo alijs Sacerdotibus, qui non sunt proprii Pastores, conueniat Eucharistiam distribuere.

Conueniunt Doctores, Sacerdotes non proprios Pastores non posse licitè, absque voluntate seu licentia proprii Pastoris, Eucharistiam distribuere, ut patet ex dictis; & ex ea posse: quia quilibet Sacerdos habet sufficientem potestatem ordinis ad id, & ei nihil deficit ut possit, nisi quod id efficiat absque iniuria in proprium Pastorem, absque qua id efficiet eo ipso quod id velit proprius Pastor.

Est tamen difficultas, An ad id sufficiat Sacerdotibus non proprijs Pastoribus voluntas interpretatiua seu praesumpta proprii Pastoris; an verò necessaria sit illis ad id voluntas expressa illius.

Circa quam conueniunt Doctores, ad id sufficere illis voluntatem praesumptam proprii Pastoris, quia voluntas seu licentia proprii Pastoris tantum requiritur in alijs Sacerdotibus, ut id efficiant absque iniuria seu iniustitia in ipsum proprium Pastorem: quia distributio Eucharistiae non est actus iurisdictionis, sicut est absolvere à peccatis, quia non est ius seu sententiam dicere, sicut est absolvere; sed tantum est actus ordinis Sacerdotij, & actus dominij, aut quasi dominij, habentis tantum quasi dominium, & ius iustitiae ad distribuendam Eucharistiam proprijs ouibus. Fit autem absque iniustitia in proprium Pastorem, quando fit ex voluntate illius praesumpta seu interpretatiua,

non solum quando est praesens proprius Pastor (ut contingit, quando id videt aut scit fieri, & tacet) sed etiam quando tantum est futura, id est, quando iudicio prudentis credi potest, proprium Pastorem contentum fore si id sciret, quia eo ipso quod fit ex voluntate praesumpta, quamvis tantum futura, non fit contra voluntatem rationabilem illius, seu non fit ipso rationabiliter iniuri: iniustitia autem seu iniuria tantum committitur, quando fit aliquid inuito domino rationabiliter.

Obseruandum tamen est, quod quamvis distribuere Eucharistiam absque voluntate saltem praesumpta proprii Pastoris, nequeat fieri absque peccato graui iniustitiae contra proprium Pastorem, ob illud tamen nulla est generaliter in lute statuta poena, nisi tantum Religiosis, quibus in Clement. *Religiosi*, De Priuilegijs, imposita est poena excommunicationis ipso facto incurrenda, si absque licentia proprii Pastoris praesumpserint laicis Eucharistiam ministrare: quam non incurrunr, qui cum ignorantia adhuc vincibili id faciunt, nec qui ex voluntate praesumpta, quamvis tantum futura, quia praedicti non dicuntur praesumere illud facere: nec illam incurrunr, qui Eucharistiam administrent in articulo mortis, absente omni alio qui id posset facere, quia tunc praesumitur proprium Pastorem contentum fore, si id sciret: nec qui habent peculiare priuilegium ad id, quia illi id faciunt ex licentia proprii Pastoris, nempe Romani Pontificis, qui est proprius Pastor totius Ecclesiae.

DIFFICULTAS VI.

Quibus concessa sit facultas ex priuilegio ad distribuendam Eucharistiam.

Quamuis in dicta Clement. *Religiosi*, De Priuilegijs, prohibitum sit generaliter omnibus Religiosis, Eucharistiam laicis distribuere absque licentia proprii Pastoris; iam tamen à Sede Apostolica concessum est Minoribus Obseruantiae, & Societati nostrae (& consequenter omnibus alijs, quibus Mendicantium priuilegia communicantur) ut toto anno, excepto festo Paschae Resurrectionis, possint omnibus fidelibus in suis templis Eucharistiam ministrare; imò ut concedant facultatem alijs Sacerdotibus, ut eam in dictis templis omnibus fidelibus ministrent.

Circa haec priuilegia Nauarrus in Summa c. 21. num. 52. & Henriquez lib. 8. cap. 55. nomine *festi Paschae* intelligunt diem ipsum Resurrectionis & Paschatis, ita ut in eo nequeant dicti Religiosi Eucharistiam secularibus ministrare, non solum illis qui eam sumunt ad satisfaciendum praecepto annuae Communionis, sed nec illis qui ex sola deuotione illam sumere intendunt. Et eundem diem intelligunt Patres nostrae Societatis Compilatores Compendij nostrorum priuilegiorum, v. *Eucharistia*, §. 2. Addunt tamen dicti Patres, sic priuilegiatos posse eo die administrare Eucharistiam eis qui praecepto annuae Communionis satisfecerint: & idem dicent de his, qui intendunt postea satisfacere, & eo die tantum volunt ex deuotione communicare.

Vasquez disp. 219. c. 3. Suarez disp. 72. sect. 2. 1. §. 1. & Adamus v. *Eucharistia*, quest. 8. dub. 8. nomine *festi Paschae seu Resurrectionis* intelligunt Communionem.

munionem propriam illius Festi, prout extensi ad quindecim dies, qui à Dominica in Ramis numerantur iuxta vsum Ecclesie, ita ut Religiosi sic privilegii tantum prohibeatur administrare Communionem, qua intenditur satisfieri præcepto annuæ Communionis. Quod etiam re ipsa sentit

Egidius. *quæst. 82. art. 3. num. 31. & merito:* quia Pontifices dicta exceptione tantum intendunt excipere Communionem, qua satisfit præcepto annuæ Communionis, ut fideles pro impletione præcepti annuæ Communionis ad proprios Parochos recurrant. Ergo nomine festi Paschæ intelligunt totum tempus Paschale, in quo potest satisfieri præcepto (ut dicitur in Declarationibus nostrarum Constitutionum Parte 7. cap. 4.) non materialiter, quasi in toto eo tempore non possint Religiosi sic privilegiati Eucharistiam administrare volentibus ex sola deuotione communicare, quia verè possunt etiam in die ipso Resurrectionis, ut significatur in dictis Constitutionibus; sed formaliter, ita ut tantum prohibeantur Eucharistiam ministrare volentibus præcepto annuæ Communionis satisfacere. Et sanè si, ut Nauarrus vult, nomine dicti Festi tantum intelligeretur ipsa dies Resurrectionis materialiter, possent fideles in quolibet alio die ex dictis quindecim satisfacere præcepto annuæ Communionis, communicando in templis dictorum Religiosorum, quia acciperent Eucharistiam ab eis qui habent licentiam ad id à summo Pastore omnium. Et ob dictam rationem, quando in varijs Bullis conceditur privilegium, ut Eucharistia possit toto anno, excepto die Paschæ, recipi à quolibet Sacerdote etiam seculari, ut conceditur in Bulla Cruciatæ; dies Paschæ sumendus est non materialiter, sed formaliter, nempe pro Communionem ex præcepto annuæ Communionis faciendâ: & quando in Bulla Pauli III. nobis conceditur privilegium ministrandi

Eucharistiam, exceptis die festo Paschatis, & articulo mortis, nomine *articuli mortis* intelligitur articulus mortis non materialiter, sed formaliter, sumptus videlicet pro Communionem ex præcepto in eo articulo faciendâ: & idè nostri, in domibus secularium infirmorum celebrantes, non prohibentur illis, quamvis in articulo mortis existentibus, Eucharistiam ex sola deuotione sumendam administrare.

Obseruandum tamen est Primò, deficiente proprio Parocho in articulo mortis, siue physico siue morali, posse hostros (& communiter alios Religiosos, quibus nostra privilegia communicantur) Eucharistiam pro viatico administrare, & pro impletione præcepti communicandi in eo articulo, urgente necessitate, id est, quando alias prudenter timetur eorum absque Eucharistia decessurum, quia Paulus III. in dicta Bulla id nobis concessit. Quando verò toto tempore Paschatis deficit proprius Parochus, quamvis toto eo tempore possimus Eucharistiam administrare, quia eam possunt fideles ex sola deuotione sumere, nulla tamen Communionem à nobis collata satisfieri præcepto annuæ Communionis, quia non est nobis concessa licentia ad conferendam Eucharistiam pro impletione illius præcepti; & idè tunc parochianos teneri elapso illo tempore Eucharistiam sumere de manu proprii Parochi, aut alterius ex licentia illius: quia obligatio illius præcepti eo adhuc tempore elapso perseverat.

Obseruandum est Secundò, ut quis possit ex privilegio aut ex licentia administrare Eucharistiam non indigere approbatione aliqua, quia nullo iure est requisita; quamvis iure Tridentini sess. 23. cap. 15. de Reformatione, requisita sit ad administrandam penitentiam secularibus, ut latè dicimus Tractatu de Penitentia, Disputatione x. Difficultate xvi.

TRACTATUS

DE

SACRIFICIO MISSÆ.

DISPUTATIO PRIMA.

De natura & essentia Sacrificij Missæ.

DIFFICULTAS PRIMA.

*Quid sit Sacrificium propriè & strictè sumptum.*Gabriel.
Castro.

IRCA naturam & essentiam Sacrificij in communi propriè & strictè sumpti, non parum laborant Theologi.

Gabriel lect. 85. in Canonem Missæ, & Castro lib. 10. Aduersus hæreses, v. Missæ, Hæresi 2. docent, sacrificium propriè & strictè sumptum, esse quodcumque bonum opus, quod fit vt sancta societate Deo adhæreamus. Et eodem modo definit Kemnitijs Sacrificium in communi in 2. Parte Examinis, disp. de Sacrificio Missæ. Quæ definitio sumpta videtur ex Augustino lib. 10. de Ciuitate ca. 6. dum ait: *Proinde verum Sacrificium est omne opus bonum, quod agitur vt sancta societate inhereatur Deo, relatum scilicet ad illum finem boni, quo veraciter beati esse possimus.*

Definitio tamen hæc Sacrificij communiter rejicitur, & merito: Primò, quia quodcumque opus bonum fit, aut fieri potest, vt sancta societate Deo adhæreamus, & efficiamur beati, & tamen non quodcumque opus est propriè & strictè & peculiariter Sacrificium, vt constat ex Scriptura, in qua multa opera bona opponuntur Sacrificio, & ab eo distinguuntur. Osee 6. *Misericordiam volo, non sacrificium.* & 1. Reg. 15. *Melior est obedientia, quam victima.* Secundò, quia Sacrificium propriè & peculiariter sumptum, est opus virtutis religionis, qua Deum peculiariter colimus, vt omnes actiones consentiunt; ergo non est actus cuiuscunque virtutis. Tertiò, quia in Ecclesia Dei post mortem Christi non agnoscitur nisi vnum tantum propriè & peculiariter sacrificium, & istud Corporis & Sanguinis Christi; ergo Sacrificium propriè non est opus cuiuscunque virtutis.

Definitio etiam, qua Melancthon in Apologia Confessionis Augustanæ in Articulo de Missa definit Sacrificium, quòd sit *cerimonia vel opus quod nos Deo reddimus, vt eum honore afficiamus*, eisdem fundamentis rejicitur, si per honorem intelligatur eum, quem quocumque opere bono exhibemus Deo. At si per honorem intelligatur quemcumque peculiarem, quem ex virtute religionis Deo exhibemus, rejicitur Primò, quia ex virtute religionis etiam exhibemus Deo honorem peculiarem obla-

tionibus, votis, iuramentis, & adoratione; & tamen actus isti non sunt peculiariter Sacrificia. Secundò, quia post mortem Christi in lege Evangelica est vnum tantum propriè & peculiare Sacrificium secundum speciem, & tamen sunt plures actus virtutis religionis specie distincti, quibus diuerso modo specifico colimus Deum.

Definitio quoque Caluini, qua lib. 4. Institut. cap. 18. definit Sacrificium, quòd sit *quidam omnino Deo offertur*, facile rejicitur; quia in lege Evangelica est vnum tantum Sacrificium, & tamen in ea plures res offeruntur. Cui adde, quòd alius Aaron Num. 8. dum obtulit Domino filios Levi, eos Deo sacrificasset.

Augustinus autem vbi supra, dum quodcumque opus bonum, factum vt Deo placeamus, appellat Sacrificium verum, non vult esse propriè & peculiariter Sacrificium, sed Sacrificium latè. Appellat autem quodcumque opus bonum sic factum, verum Sacrificium, ab effectu veri & proprii Sacrificij; quia dicta opera aliquo modo magis placent Deo, & per ea aliquo modo magis placatur Deus, & nobis magis reconciliatur, quam per Sacrificium externum, præsertim quando fit sine pietate: quod maximè verum est de sacrificijs peccatorum, quibus Augustinus reliqua bona opera comparauit, & de quibus ait per se & fidei facta non placere Deo.

Deinde Gabriel vbi supra, & Suarez disp. 73. sect. 6. definiunt Sacrificium, quòd sit *actus exterior religionis, continens supremum latría cultum, siquæ Deo debetur*. Quam definitionem rejicit Valquez disp. 220. n. 18. & merito: quia per eam non explicatur peculiaris ratio & essentia Sacrificij, sed communis omnibus actibus religionis; quia quicumque actus religionis continet supremum cultum latría, & soli Deo debitum: quia quocumque opere virtutis religionis, aut Deitatem, aut attributum aliquod Deitatis, præctice profitemur & recognoscimus; Sacrificio autè nihil maius Deitate nec ipsius attributis profitemur, quia Sacrificio profitemur omnipotentiam Dei, quæ non est maior Deitate nec alijs attributis.

Rursus recentiores nonnulli definiunt Sacrificium, quòd sit, *oblatio externa Deo facta, qua ad agnitionem humane infirmitatis, & professionem di-*

mina maiestatis, à legitimo ministro res aliqua sensibilibus & permanens ritu mystico consecratur & immutatur. Et ferè in idem recidunt duæ aliæ definitiones Sacrificij, quibus Suarez ubi supra etiam definit Sacrificium, quarum prior est: Sacrificium est oblatio Deo facta per immutationem alicuius rei, in signum legitime institutum diuinæ excellentiæ & reuerentiæ. posterior est: Sacrificium est signum sensibile ad diuinam excellentiam, & cultum illi debitum immediate significandum, impositum per alicuius rei immutationem. Et etiam ferè in idem recidit definitio Sacrificij, quæ Egidius quat. 83. num. 3. definit Sacrificium, quod scilicet sit oblatio externa legitima auctoritate instituta, quæ res aliqua sensibilis immutatur, per legitimum ministrum legitimo loco, & ritu Deo vero facta, in protestationem summi ipsius in res omnes dominij.

Definitiones hæc etiam sunt insufficientes, quia non explicant peculiarem rationem Sacrificij, prout Sacrificium distinguitur ab omnibus alijs actibus religionis: quia adoratione profitemur diuinam excellentiam & maiestatem, & nostram infirmitatem & inferioritatem, imò clariùs quàm Sacrificio, quia adoratione nos tamquam inferiores submittimus Deo tamquam omnium supremo in excellentia, maiestate & dignitate. Nec ex eo, quod addatur, in Sacrificio rem offerri & immutari, explicatur peculiaris ratio Sacrificij, quia etiam oblatione rei odorifera, & eius exhalatione, ut thurificatione, Deum aliquando adoramus, quatenus eum quali odore perfundimus; quia eo ipso nos ei, ut inferiores in prædictis, submittimus: ex eo enim, quod addatur à legitimo ministro, aut in signum legitime institutum aut impositum, nulla ratio essentialis, nec propria passio Sacrificij explicatur, quia Sacrificium esse potest absque utroque. Nam quamuis lege scripta Dei, imò & plurimum nationum, instituta fuerint peculiaris signa pro sacrificijs, & ad id etiam fuerint aliqui homines peculiariter destinati & deputati; Sacrificium tamen ex sua natura neutrum exigit: quia unicuique, seculis prohibitione positua, iure nature permittum est, Deum Sacrificio colere, & etiam sibi eligere signum, ad id idoneum. Id verò, quod addit Egidius, in protestationem summi domini in res omnes, falsum est: quia etiam simpliciter oblatione rerum Deo facta, protestemur supremum Dei dominium in illas, non tamen Sacrificio; quia eo tantum protestamur Deum esse auctorem vitæ & mortis, & esse & non esse rerum.

Tandem definitio aliorum, quæ definiunt Sacrificium, quod sit oblatio sensibilis immutata, in honorem & cultum & reuerentiam Dei, rejicitur ex eo, quod per eam non explicetur peculiaris ratio professionis seu protestationis practicæ Dei, ut auctoris vitæ & mortis, in qua peculiaris ratio & essentia Sacrificij consistit; quamuis in ea definitione ponatur immutatio, quia tantum est quid materiale, cui potest convenire dicta ratio professionis & protestationis practicæ; imò illa potest esse materiale, cui conveniat ratio adorationis.

Pro exacta igitur Sacrificij propriè dicti definitione supponendum est ex communi Theologorum consensu, Sacrificium esse quemdam peculiarem actum virtutis religionis, distinctum ab omnibus alijs; qui ab adoratione, & à simplici oblatione, cum quibus maiorem habet similitudinem, quàm cum alijs actibus virtutis religionis, sic di-

stinguitur. Quando per adorationem practicè recognoscimus & profitemur Deum, ut supremum quoad excellentiam, seu claritatem, & dignitatem, quia est signum quo practicè nos submittimus Deo, ut superiori in excellentia & dignitate, & per simplicem oblationem practicè recognoscimus & profitemur Deum, non ut superiorem in excellentia & dignitate, sed ut supremum Dominum omnium rerum; cui omnes servire debent; idè etiam Deo offerimus res aliquas, v. g. aurum, aut triticum, aut panem, ut denotemus eorum, & reliquarum quas possidemus, ipsum magis quàm nos esse Dominum: per Sacrificium verò practicè recognoscimus & profitemur Deum, ut omnipotentem ad conservandum & destruendum omnes res creatas, præsertim viuentes, seu recognoscimus, & profitemur Deum, ut auctorem ipsius esse & non esse rerum, præsertim ipsius vitæ & mortis viuentium, & quia nihil est quod merè naturali et sit practica recognitio auctoritatis diuinæ circa esse & non esse rerum, circa mortem & vitam, idè requisita est aliqua positua institutio, aut Dei, aut hominum, quæ re aliqua id in Deo denotemus, & significemus, & affectum seu intentionem id efficiendi exprimamus. Et quamuis ad id possit pro libito quæcumque res institui, etiam si nullam ad id habeat naturalem proportionem (sicut voces, absque proportionem aliqua naturali ad res, fuerunt institutæ ad eas significandas, quia eam habere non possunt) aptius tamen & conuenientiùs ad id instituuntur res, quæ aliquam habent proportionem naturalem ad id; quia sunt plures res quæ talem proportionem habere possunt: ad id autem maximam habet proportionem naturalem, immutatio rei quæ sacrificatur, quæ sit consumptio illius rei, aut quæ saltem ad consumptionem rei ordinetur; quia talis immutatio maximè apta & conueniens est ad denotandum, nos & omnem rem ita à Deo pro nutu voluntatis ipsius destrui posse, sicut res illa in Sacrificium Deo oblata modo dicto immutatur à nobis.

Prædicti autem tres actus religionis distinguuntur à laude Dei, quæ etiam est actus religionis, quia actus laudis Dei positus est in verbis, & circa omnia attributa Dei versatur: illi verò tres positi sunt in rebus, & singulis eorum prædicta peculiaris attributa Dei profitemur.

Quod si obijcias: Oblatio panis & vini facta à Melchisedech Genes. 14. fuit verè Sacrificium, & absq; dubio satis aptè & conuenienter & tamen in pane & vino nulla fuit facta immutatio; ergo absque hac aptè & conuenienter potest esse Sacrificium. Omnis alijs solutionibus, respondemus, quod etiam in Scriptura non fiat mentio alicuius immutationis factæ in pane & vino à Melchisedech, credendam tamen est, factam fuisse. Quomodo autem fuerit facta, non constat: potuit tamen panis adustione in clibano immutari, & vini effusione illius super panem adustum, aut expressione illius ex vuvis.

Sacrificium ergo in communi propriè & strictè peculiariter dictum, est signum existens in re Deo oblata, quo Deum ipsum auctorem vitæ & mortis profitemur. Aut, quod in idem recidit, est immutatio rei Deo oblata, qua Deum ipsum auctorem vitæ & mortis profitemur.

Definitio hæc Sacrificij in cōmuni est sufficiens & exacta, quia per eam explicatur propria & peculiaris ratio Sacrificij, prout est actus distinctus ab alijs

alijs actibus virtutis religionis, vt ex dictis facile constare potest. Dicitur in ea definitione Sacrificium esse *signum existens in re Deo oblata*, aut dicitur esse *immutatio rei Deo oblata*, quia Deum ipsum auctorem vitæ & mortis profiteamur, quia nulli alij potest licite fieri, nisi verò Deo, etiam si verè & validè possit fieri alij, qui indicetur non esse Deus: quia si res aliqua illi offeratur, immutando illam animo & intentione profitendi illum auctorem vitæ & mortis, absque dubio illi fiet verum & validum Sacrificium, quamuis in eo maximum sacrilegium committatur; nam ratio cultus non tam pendet ex persona cui fit, quam ex signo & ex intentione ex qua fit.

DIFFICULTAS II.

Vtrum in Missa sit verum & proprium Sacrificium, & in eo Christus immoletur.

Nomen *Missa*, quod hæretici tamquam barbarum, & in Scriptura minime repertum, immeritò ridet, de quo legendi sunt Bellarminus lib. 1. de Missa cap. 1. & Egidius q. 83. art. 1. dub. 3. non est Hebræum, vt non pauci falsò existimant, sed est Latinum, vt aduertunt Bellarminus & Egidius vbi supra, Suarez disput. 14. Vasquez disp. 221. & plures alij: & non deriuatur à *transmittendo*, vt absque fundamento aliquo existimat Hugo de S. Victore lib. 2. de Sacramentis, p. 8. cap. ult. quia populus ministerio Sacerdotis vota sua & oblationes Deo transmittit, sed deriuatur & dicitur à *mittendo* (vt Isidorus lib. 6. Etymol. c. 9. Augustinus Serm. 237. & reliqui Theologi, qui existimant esse Latinum, aduertunt) sumpto pro dimittendo, ita vt *Missa* idem sit quod *missio* seu *dimissio*, quia populus in Missa dimittitur, nunc tantum in fine Diacono dicente, *Ite missa est*, id est, Ite, quia iam missio seu dimissio est, vel tempus missionis seu dimissionis. Antiquitus verò Catechumeni immediatè ante Offertorium, dicente Diacono, *Catechumeni exeuntes*; & baptizati, in fine Missæ, Diacono dicente, *Ite missa est*: & idè in eodem Sacerdos dicebantur esse duæ Missæ, vna Catechumenorum, & altera baptizatorum, & ob id nunc idem Sacrum dicitur *Missarum sollemnitas*.

Hoc supposito, hæretici circa præsentem Difficultatem docent, in Missa nullum esse propriè Sacrificium, in quo Christus aut aliud immoletur. Quod multis probant, Primò, quia Christus, vt dicitur ad Hebræos 7. est Sacerdos in æternum; ergo ipsi nullus in terris successit Sacerdos, & consequenter Sacrificio factò à Christo, nullum in terris successit Sacrificium, in quo ipse aut aliud immolari possit.

Secundò, quia Sacrificium cruentum Christi in cruce fuit infiniti valoris, ergo superuacaneum est nunc Sacrificium nouum offerre, & antiquum repetere. Et confirmatur, quia Christus vno introitu per sanguinè in sancta (id est vna sua morte in fieri, seu vno sacrificio cruento) æternam redemptionem inuenit, vt ait Paulus ad Hebr. 9. & vna oblatione sui in cruce consummauit sanctificatos, vt ait idem Paulus c. 10. Ergo post mortem Christi frustra fiet nouum Sacrificium, & repetetur antiquum.

Tertiò, quia Eucharistia est Sacramentum & testamentum; ergo nequit esse propriè Sacrificiū. Pro-

batur consequentia, quia ratio Sacrificij consistit in eo, quòd sit id quo nos aliquid Deo offeramus; ratio verò Sacramenti in eo, quòd sit id quo Deus nobis aliquid conferat; & ratio testamenti in eo, quòd sit id quo nobis aliquid promittat seu relinquat. Impossibile autem est, quòd eadem res sit id quo Deus nobis aliquid promittat & donet, & quo aliquid à nobis Deo offeratur.

Quartò, quia Christum in vltima cæna Sacramentum Eucharistiæ Discipulis dedisse rectè nouimus; se autem ipsum, aut aliud Patri obtulisse in Sacrificium, numquam legimus; ergo Sacerdotes Christi ad imitationem illius consecrantes, non dicuntur aliquid Patri in Sacrificium offerre.

Quintò, quia ad rationem Sacrificij necessaria est consumptio aut immutatio rei quæ immolatur, ad ipsius consumptionem ordinata; in Missa autem saltem Christus non consumitur, nec inchoatur; ergo saltem Christus non immolatur in Missa.

De Fide tamen est, in Missa verum & propriè dictum Sacrificium Deo offerri, & in eo Christum immolari. Quod definitum est in Tridentino sess. 22. cap. 1. & 2. & can. 1. 3. & 4. & illius fit mentio in Concilio Nicæno I. can. 13. & in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. c. 1.

Et id tradunt innumeri Patres (vt hæretici ipsi testantur) pro nunc tamen sufficiant Andreas Apostolus, qui, vt ex eius Legenda constat, & ex Proconsuli, suadenti vt Dijs immolaret, respondit: *Ego omnipotenti Deo immolo quotidie, non tantum carnes, nec hircorum sanguinem, sed immaculatum Agnum in altari*. Et Hippolytus Martyr, qui in Oratione de Consummatione sæculi introducit Christum sic loquentem: *Venite Pontifices & Sacerdotes, qui pretiosum Corpus & Sanguinem meum quotidie immolastis*. Et Ambrosius, quin c. 1. Lucæ sic ait: *Cum sacrificamus, Christus adest, Christus immolatur*, quæ omnia sunt in Missa.

Etid ratione probatur, Primò à priori: quia in Missa, media consecratione vtriusque speciei, occiditur Christus vt homo (quamuis non cruentè, sed incruentè & mysticè) quia per consecrationem vtriusque speciei ex vi verborum, quibus illa fit, separatur Corpus à Sanguine, & Sanguis à Corpore, vt expendemus Diffic. viii. quo verè & propriè denotamus Deum esse auctorem vitæ & mortis, & id intendimus: ergo in Missa est verum & proprium Sacrificium, & in eo Christus immolatur.

Secundò idem ab absurdo probatur, quia si in Missa non est verè & propriè Sacrificium, & in eo Christus non immolatur, in Ecclesia Christiana nullum esset propriè Sacrificiū. Consequens autem est absurdum, quia nulla natio, quantumuis barbara, agnosceret carnissè vero & proprio Sacrificio. Antecedens autem probatur, quia extra Missam nihil fit in Ecclesia Christiana ad denotandum Deum auctore vitæ & mortis, quia extra Missam nullum animal ad id denotandum occiditur, vt patet; nec res aliqua ad id denotandum consumitur, nec immolatur, quia consumptio thymiamatis & incensæ, quæ non rarò fit in Ecclesia Dei, non fit ad denotandum Deum esse auctorem vitæ & mortis (quamuis posset) sed vt vapore eorum & suffragio Deum adoret; & ob id si thymiana & incensum absque igne vaporem illum copiosè exhalarent, sicut, quando igne cremantur, Ecclesia non vteretur consumptione eorum in igne. Accedit, quòd vaporibus & suffragibus thymiamatis & incensæ

incensi etiam colit imagines, sicut luminaribus
 Synod. VII. accensis, ut dicitur in VII. Synodo act. 7. & tamen
 imaginibus nunquam obtulit sacrificium. Vnde
 quando in benedictione cerei Paschalis grana in-
 censi cereo affixa dicuntur Sacrificium, non su-
 mitur ibi Sacrificium proprie: quia non immu-
 tantur, nec immutanda sunt ad denotandum Deum
 auctorem vitæ & mortis; imò tunc non immutan-
 tur; sed dicuntur Sacrificium latiori significa-
 tione, quia etiam opera misericordie dicuntur Sacri-
 ficiū: imò grana illa tantum dicuntur latè Sacri-
 ficiū figuratè & repræsentatiuè, quatenus grana
 illa significant opus misericordie factum à mulie-
 ribus quando emerunt aromata ad vngendum
 corpus Christi.

Ad primam ergo rationem hæreticorū respon-
 demus, ex eo quod Christus sit Sacerdos in æter-
 num, tantum deduci, nullum posse in Sacerdotio
 ipsi tamquam relinquēti Sacerdotium succedere,
 sicut Sacerdotes Leuitici alijs succedebant, quia
 morte desinebat esse Sacerdotes: non verò deduci,
 non posse de nouo plures ordinari Sacerdotes non
 successores Christi, sed Vicarios illius, qui tamen
 ministri illius possint nomine ipsius ministrare.

Ad secundam respondemus, quod etiam si Sacri-
 ficiū cruentum Christi, seu oblatio qua se ipsum
 moraliter obtulit mactationi cruciatæ, fuerit in finem
 valoris, & sufficientissimum, tamquam meritum
 vniuersale, ad redemptionem nostram: nihilominus
 absque iniuria illius, & absque iniuria crucis in qua
 fuit factum, & absque eo quod virtuti infinite illius
 aliquid derogetur, possunt altaria erigi, & Sacri-
 ficiū Missæ quotidie celebrari, & repeti, quia istud
 non fit, nec repetitur, quia nō sufficit Sacrificiū
 Christi tamquam meritum vniuersale; sed ut per
 Sacrificiū Missæ, tamen per causam particula-
 rem, & tamquam per medium, instar Sacramenti
 nobis applicetur fructus meriti vniuersalis obla-
 tionis, qua Christus se ipsum obtulit mactationi
 cruentæ, ut docet Tridentinum sess. 22. c. 1. & 2. Ex
 eo autem quod præter Sacrificiū Missæ sint alia
 media, per quæ possit nobis applicari fructus me-
 riti dictæ oblationis Christi, non est censendum
 superuacuum Sacrificiū Missæ: quia ex eo, quod
 non sit medium vnicum, tantum fit, non esse ne-
 cessarium; non verò, nō esse vtile. Et ad confirma-
 tionem respondemus, Christum vna sua morte, &
 vno suo Sacrificio cruento, inuenisse redemptionem
 nostram, & illam consummasse, quoad sufficientiam,
 seu tamquam meritum vniuersale, non verò quo-
 ad efficaciam; & ideo non frustra fieri Sacrificiū
 nouum in Missa, sed vtiliter, ut scilicet fructus me-
 riti vniuersalis Christi nobis per illud applicetur.

Ad tertiam concedimus, Eucharistiam esse Sa-
 cramentum & testamentum; negamus tamen, non
 posse esse Sacrificiū, quia id conuenit Eucharis-
 tiæ ratione diuersarum rerum ipsius. Quia est Sa-
 cramentum, ratione specierum, quatenus sunt si-
 gnum præcticum gratiæ: & est Sacrificiū, ratione
 consecrationis vtriusque speciei; quia ex vi illius
 humanitas Christi incrementum mactatur: & est tes-
 tamentum, ratione Sanguinis contenti sub spe-
 ciebus vini; quia Sanguis Christi, quamuis non
 prout existens sub speciebus vini, sed prout effu-
 sus in cruce, seu effusus illius est conditio sub qua
 Deus nobis promissit gratiam & gloriam, & ob ef-
 fusionem illius iam impletam nobis illas confert,
 & ob eam præuisam contulit gratiam Patribus ve-

teris Testamenti, de quo diximus tractatu de Eu-
 charistia Disputatione III. Difficultate VI.

Ad quartam respondemus, quod quamuis ex-
 pressè non legamus, Christum in vltima cœna se
 Deo in Sacrificiū obtulisse, id tamen negari non
 potest; sicut etiam, quamuis non legamus, Sacra-
 mentum Eucharistie sub nomine Sacramenti suis
 Discipulis tradidisse, id negari non potest, quia ve-
 rè illis tradidit, quod habuit veram rationem Sa-
 cramenti. Quia ergo positio Christi sub speciebus
 est vera mactatio illius, ut dicemus Diff. VII. & IX.
 & absque dubio instituta & facta est ad de-
 notandum, Deum esse auctorem vitæ & mortis;
 negari non potest, Christum in vltima cœna se ip-
 sum in Sacrificiū Deo obtulisse, quia in ea se ip-
 sum sub speciebus posuit, & dicto sine.

Ad quintam, negamus, Christum in Missa non
 consumi mysticè, de quo dicemus Diff. VII. & IX.

Ex dictis constat, Christum esse victimam, seu
 hostiam Sacrificij in Missa reperi, quia ipse est qui
 immolatur in illo, de quo amplius Diff. VII. & IX.

DIFFICULTAS III.

*Utrum aliquid aliud simul cum Christo ad
 victimam, seu hostiam Sacrificij Missæ
 pertineat.*

Bellarminus lib. 1. de Missa, ca. 27. & Adamus ^{Bellarmin.}
 q. 9. dub. 2. docent, ad victimam & hostiam, ^{Adamus.}
 quæ in Sacrificio Missæ immolatur, etiam pertine-
 re substantiam panis & vini, quia in Liturgia seu
 Missa Romana panis & vinum appellantur *hostia*,
 quando in Offertorio dicitur, *Suscipe sancte Pa-
 ter hanc immaculatam hostiam*: & etiam appellantur
Sacrificiū, quando statim post Offertorium
 dicitur, *Veni sanctificator, & benedic hoc Sacri-
 ficiū tuo sancto nomini preparatum*. Et idem vi-
 dentur tradidisse Patres, dum dicunt, Christum
 ex suis creaturis obtulisse; & dum Sacrificiū Mis-
 sæ appellant *Sacrificiū panis & vini*; & dum di-
 cunt, Christum panem & vinum obtulisse; & dum
 dicunt, panem & vinum in Sacrificio offerri; &
 clariùs, dum dicunt, panem & vinum offerri in
 Sacrificio.

Vasquez verò disp. 222. m. 51. Valentia disp. 6. ^{Vasquez.}
 q. 12. punct. 1. & communiter Theologi docent, ^{Valentia.}
 & merito, panem & vinum non pertinere intin-
 secè ad victimam Sacrificij Missæ, sed tantum Chri-
 stum ut hominem. Quod satis indicat Tridenti-
 num sess. 22. c. 2. dum ait: *Vna enim eademque est
 hostia, idem nunc offerens Sacerdotum ministerio,
 qui se ipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ra-
 tione diuersa*. Sed in Sacrificio cruento crucis solus
 Christus absque substantia panis & vini, & abs-
 que ipsorum accidentibus fuit hostia & victima;
 ergo in Sacrificio incrementum Missæ solus Christus
 est hostia & victima; & ad eam non pertinet sub-
 stantia panis & vini, nec ipsorum accidentia; alias
 in vtroque dicto Sacrificio non esset eadem hostia
 & victima.

Et ratione probatur: quia, ut dicemus Diff. VII.
 & IX. immolatio seu actio sacrificandi in Missa
 sufficienter saluatur & constituitur in separa-
 tione mystica, qua Corpus Christi ponitur ex vi
 verborum sub speciebus panis, nō posito Sanguine
 ex vi eorum; & Sanguis Christi ex vi verborum
 sub speciebus vini, nō posito Corpore ex vi illorū,

rum, quia in ea mystica separatione est sufficiens mactatio & iugulatio Christi; ergo ipse Christus absque aliquo alio est sufficiens victima in Sacrificio Missæ.

Illud verò, quod tradit Gaspar Casalio lib. 1. de Sacrificio Missæ c. 25 nempe, in Missa esse duo Sacrificia, vnum in quo solus Christus est victima, absurdum est, non solum quoad id quod asseritur, in Missa esse duo Sacrificia, quia est contra Tridentinum sess. 22. in initio, ubi Sacrificium Missæ appellatur *singulare*, de quo dicemus Diff. XI. sed etiam quoad id quod asseritur, in Missa esse duas victimas, quia est contra Tridentinum cap. 2. ubi ait, in Sacrificio Missæ esse vnam hostiam, & hanc esse eandem cum hostia in Sacrificio crucis immolata; & contra id, quod in Oratione Dominicæ VI. post Pentecosten continetur, nempe: *Deus, qui legalium differentiam hostiarum vnius Sacrificij perfectione sanxisti*. ubi nomine Sacrificij potius hostia intelligitur, quam actio sacrificandi; tum quia comparatur cum hostijs & victimis legalibus; tum quia in Ecclesia non vna tantum immolatio successit antiquis, sed plures specie, nempe cruenta & incruenta, & plures numero incruentæ. Et quidem ex nullo fundamento deduci potest, Christum aliam rem præter se ipsum in victimam pro Sacrificio commendasse, nec ad aliud immolandum quam se ipsum, Sacerdotes instituisse.

Panis verò & vinum appellantur in Missa hostia & sacrificium, quia transeunt & conuertuntur in victimam huius Sacrificij, & ob id appellantur hostia & sacrificium præparatum, id est, id quod præparatum est, ut ex eis fiat Sacrificium, & ob idem Christus dicitur ex creaturis suis obtulisse, & ob idem Sacrificium Missæ appellari Sacrificium panis & vini; & etiam quia in hoc Sacrificio immolatur Christus, ut contentus sub speciebus panis & vini: & ob id dici potest Christum panem & vinum obtulisse, quamvis addatur, in Sacrificium & panem & vinum immolasse.

DIFFICULTAS IV.

Utrum immolatio, seu actio sacrificandi in Missa, consistat in oblatione panis & vini statim post lectum Evangelium verbaliter facta.

Supponimus, in Missa sex actiones inter alias reperiri. Prima est, oblatio panis & vini statim post Evangelium lectum verbaliter facta. Secunda est, consecratio realis vtriusque speciei, in qua inclusa sunt descriptio panis & vini, & positio Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus. Tertia est, oblatio Corporis & Sanguinis Christi paulò post consecrationem vtriusque speciei verbaliter facta. Quarta est, fractio Hostiæ consecrata. Quinta est, distributio Sacramenti, Eucharistiæ. Sexta est, sumptio illius facta à Sacerdote.

Est ergo difficultas, in qua actione earum actio Sacrificij Missæ consistat: & Primò est difficultas, An consistat in oblatione panis & vini, statim post Evangelium verbaliter facta.

Scotus.

Scotus in 4. dist. 13. quest. 2. §. *Ad questionem*, vertic. *Si obicitur*, docet, in ea oblatione sufficienter constitui, quamvis indicet etiam sufficienter constitui in oblatione verbali Corporis & Sanguinis

Christi post consecrationem facta: quod indicant Patres, dum Sacrificium Missæ dicitur ab ipso panis & vini, & dum Christus in vltima cena, ad cuius imitationem nos in Missa Sacrificium offerimus, dicitur panem & vinum obtulisse. Et ratione probatur, quia dicta verba oblatio panis & vini est vera oblatio, & Deo facta; ergo est vera immolatio, & Sacrificium.

Alanus verò lib. 2. de Sacrificio cap. 18. Bellarminus lib. 1. de Missa, c. 22. Suarez disp. 75. sect. 3. Vasquez disp. 222. c. 1. & communiter Theologi docent, immolationem, & actionem Sacrificij Missæ non esse positam in dicta oblatione, & merito: quia per eam oblationem panis & vini, non fit immutatio aliqua in pane & vino, quæ promitti possumus Deum esse auctorem vitæ & mortis, quia simplici tantum oblatione offeruntur; ergo in ea nequit constitui vera immolatio & sacrificatio. Et accedit Primò, quòd in primitiva Ecclesia non fiebat dicta oblatio panis & vini in Missa, & tamen semper in Missa Sacrificium fuit oblatum. Accedit Secundo, quòd victima in Sacrificio Missæ non est panis & vinum, sed solus Christus, ut diximus Difficultate præcedenti.

Sacrificium verò Missæ dicitur à Patribus panis & vini, & quia panis & vinum transeunt in victimam huius Sacrificij, & quia Christus, ut contentus sub speciebus panis & vini, instat substitutione panis & vini immolatur; & ob eandem rationem dicitur panem & vinum obtulisse, etiam addendo in Sacrificium.

Et ad rationem respondemus, concedendo Antecedens, & negando Consequentiam; quia non quæcumq; oblatio est Sacrificium, sed tantum illa, qua res oblata ita immutatur, ut ipsius immutatione denotetur Deum esse auctorem vitæ & mortis.

DIFFICULTAS V.

Utrum immolatio, seu actio sacrificandi in Missa, consistat in oblatione Corporis & Sanguinis Christi, paulò post consecrationem verbaliter facta.

Ekcius lib. 3. de Sacrificio Missæ, c. 9. & Gabriel in 4. dist. 13. q. 1. art. 3. docent, immolationem, seu actionem sacrificij Missæ, sufficienter constitui in oblatione illa verbali, qua Sacerdos paulò post consecrationem verbaliter offert Corpus & Sanguinem Christi: quod etiam indicat Scotus q. 2. §. *Ad questionem*, vertic. *Si obicitur*. Probari autem potest, quia per eam oblationem sufficienter offertur Deo Christus, seu Corpus & Sanguis Christi; ergo in ea sufficienter constituitur actio Sacrificij Missæ.

Bellarminus verò, Vasquez & Suarez ubi supra, docent, immolationem, seu actionem Sacrificij Missæ non constitui sufficienter in dicta oblatione; & merito: quia per dictam oblationem nulla fit immutatio, nec aliud quo denotetur Deum esse auctorem vitæ & mortis; ergo in ea non consistit immolatio & sacrificatio reperta in Missa. Accedit, quòd non constat, Christum, qui in vltima cena incruentè sacrificavit, & quem nos in Sacrificio Missæ imitatur, post consecrationem panis & vini seipsum Patri obtulisse.

Addunt prædicti contra Sorii & Couarruiam, non solum in ea oblatione non constitui sufficienter immo-

Carnus, Valent.

Bellarm., Vasquez, Suarez, Egidiu.

immolationem Missæ, sed nec ad essentiam illius pertinere; & merito: quia, ut dicemus Difficultate IX. tota essentia immolationis Missæ sufficienter consistit in consecratione utriusque speciei. Et quamvis in ea non consisteret sufficienter, non posset dicta oblatione perfici & compleri, quia nihil in ea est, quod iuvare possit ad denotandū, Deum esse auctorem vitæ & mortis, quia si aliqua ratione iuvare posset ad id, maximè quia est oblatio quæ ad essentiam actionis Sacrificij requiritur: ea autem ratione non iuvat, quia oblatio ad essentiam actionis Sacrificij requiritur non est actio distincta ab ipsa actione sacrificandi, sed est ipsa actio facta intentione denotandi Deum esse auctorem vitæ & mortis, sicut etiam consecratio in actione Sacrificij reperta, non est aliud quàm actio ipsa Sacrificij, seu oblatio ipsa Deo facta. Accedit, quòd absque dubio à Christo in vltima cœna fuit Sacrificium integrè essentialiter factum, & non constat ab ipso factam fuisse prædictam illam oblationem.

Ad rationem ergo aduersariorum concedimus, per oblationem illam sufficienter offerri Deo Corpus & Sanguinem Christi; negamus tamen, in ea essentiam immolationis Missæ consistere: quia ad rationem immolationis non sufficit quæcumque oblatio, quia requiritur oblatio qua denotetur Deus auctor vitæ & mortis, quod non denotatur dicta oblatio.

DIFFICULTAS VI.

Utrum actio Sacrificij Missæ in fractione Hostiæ consecrate consistat.

Nillus est, qui totam essentiam actionis sacrificandi in Missa, in fractione Hostiæ consecrate constituat, quia quamvis apta sit, ut in ea ratio immolationis, seu actionis Sacrificij reperiat, quia est immutatio intrinseca Hostiæ consecrate, seu accidentium panis: nihilominus Christus non commendauit illam pro Sacrificio Missæ, quia voluit ipsum in Missa immolari, & non solum Hostiam consecratam, dicta autem fractione Hostia sola immutatur immutatione apta ad immolationem, non verò Christus, quia per eam fractionem Christus non immutatur nisi localiter, & immutatio localis non est apta ad id.

Est tamen difficultas, An partialiter pertineat ad essentiam immolationis, seu actionis Sacrificij.

Canus 12. de Locis c. 13. ad 4. argumen. & Valentia disp. 6. q. 9. pun. 1. §. 2. docent, consecrationem non sufficere ad essentiam actionis Sacrificij Missæ, sed ad eam etiam requiri fractionem Hostiæ consecrate, quod videtur Christus insinuas-
 Matth. 26. Marci 14. & Lucæ 22. dum panem consecratum fregit, & præcepit ut nos id etiam faceremus. Et ratione probatur, quia fractio Hostiæ consecrate fit, ut per eam significetur fractio seu passio Christi in cruce, ut aduertunt Prosper relatus de Consecrat. dist. 2. can. *Cum frangitur*, & Algerus lib. 1. de Sacramentis Corporis & Sanguinis Christi c. 19. Ergo fractio Hostiæ consecrate habet rationem Sacrificij commemoratiui, non minus quàm consecratio.

Bellarminus verò, Vasquez, & Suarez vbi supra, & Egidius q. 83. art. 1. dub. 5. docent, fractionem Hostiæ consecrate non pertinere ad essentiam actionis Sacrificij Missæ (quod etiam significat

S. Thomas q. 82. art. 6. ad 6.) & merito: quia consecratio utriusque speciei, absque fractione Hostiæ consecrate, est sufficiens actio sacrificandi Christum, ut dicemus Difficultate VII. ergo fractio Hostiæ absque fundamento dicitur ad essentiam actionis Sacrificij Missæ pertinere. Accedit, quòd Christus in vltima cœna se ipsum incurrente sacrificans integrè essentialiter, non fuit vltus fractione panis consecrati, sed panis non consecrati, ut diximus Difficul. 1. nec dicta fractio Hostiæ consecrate facta fuit in omnibus Missis, ut constat ex Liturgia Basilij, in qua nulla fit mentio talis fractionis, & tamen in omnibus semper fuit factum Sacrificium essentialiter integrum.

Ad fundamentum Cani ex facto & præcepto Christi desumptum, negamus, Christum panem consecratum fregisse, sed tantum panem nondum consecratum; ac proinde non præcepisse, nec commendasse fractionem Hostiæ consecrate, imò nec fractionem Hostiæ non consecrate, sed consecrationem, & ad summum etiam sumptionem Hostiæ consecrate.

Et ad rationem negamus, fractionem Hostiæ consecrate fieri, ut significetur passio & quasi fractio Christi, quia hæc consecratione significatur, ut dicemus Difficul. IX. sed fieri tum, ut quodammodò Christum imitemur, qui etiam vltus est fractione panis nondum consecrati, tum etiam, ut diuisione Hostiæ in tres partes, tres status hominum beatorum significetur, nempe eorum qui sunt actus beati, & eorum qui sunt in Purgatorio, & eorum qui sunt adhuc in mundo. Prosper autem & Algerus non loquuntur de fractione Hostiæ qua Sacerdos semper vitur in Missa, sed de ea quam aliquando facit ad distribuendū alijs, & de effusione Sanguinis in ora fidelium; & de his rectè dicitur per eas denotari immolationem Corporis Christi, & effusionem Sanguinis illius (quod etiam est verum de fractione Hostiæ consecrate, & de calice de quo Sacerdos bibit) non quia illa fractio & effusio Sanguinis in ora fidelium immediatè, & ratione sui id efficiant, sed mediatè, & præsuppositiue ratione consecrationis quam præsupponunt, per quam id immediatè significatur, ut ex Nysseno aduertit Vasquez nu. 76. Et id tantum voluit Paulus 1. ad Corinth. 11. dum ait: *Quotiescūque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis.* Addimus, quòd quamvis fractio Hostiæ consecrate fieret ad significandam immolationem cruentam Christi, non sufficeret & ad rationem actionis Sacrificij Missæ, ut dicemus Difficultate VIII.

DIFFICULTAS VII.

Utrum actio Sacrificij Missæ in sumptione specierum consecratarum consistat.

Supponimus, sumptionem Eucharistiæ factam ab alijs, quibus celebrans illam distribuit, non pertinere ad actionem Sacrificij Missæ, ut constat ex vltu Ecclesiæ, in qua sæpè celebrantur Missæ absque dicta sumptione; & tamen negari non potest, in eis fieri Sacrificia essentialiter integra, aliàs Missa priuata (id est in qua solus Sacerdos communicat) esset illicita, quia illicitum est omittere aliquid quod ad essentiam actionis Sacrificij pertineat. Consequens autem damnatum est in Tridentino sess. 26. cap. 6. & can. 8.

G g

Hæc

Canus.
Valentia.Bellarmin.
Vasquez.
Suarez.
Egidius.

Hoc supposito, difficultas est de sumptione à Sacerdote facta, an hæc ad essentiam actionis Sacrificij pertineat.

Albertus.

Albertus in 4. d. 13. & Ledesma 1. par. quæst. 23. art. 4. in fine, docent, totam essentiam Sacrificij Missæ consistere in sumptione Eucharistiæ à Sacerdote celebrante facta: quia si ad rationem actionis Sacrificij requiritur aliqua immutatio in Christo, qui est res oblata, nulli alij actioni Missæ convenire potest ratio actionis Sacrificij nisi dictæ sumptioni; quia per eam videtur fieri immutatio aliqua in Christo: aut si ad rationem actionis Sacrificij Missæ, quia incrementum est, nulla requiritur in Christo immutatio, in ea sumptione melius constitueretur, quam in aliqua alia actione; quia ratio Sacrificij incrementi consistit in eo, quod repræsentet Sacrificium cruentum; sumptione autem Eucharistiæ id optime repræsentatur, ut significat Paulus 1. ad Corinthios 11. *Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis.* Et quamvis etiam consecratione repræsentetur, nihilominus non in ea, sed potius in sumptione ratio actionis Sacrificij, quod in Missa unicum est, constituenda est; quia expressius repræsentare videtur Sacrificium cruentum Christi, quam consecratio.

Sotus.

Bellarmin.

Puteanus.

Sotus in 4. d. 13. quæst. 1. art. 4. Bellarminus vbi supra, & Puteanus quæst. 83. art. 1. dub. 4. docent, sumptionem Eucharistiæ à celebrante factam, ad essentiam actionis Sacrificij Missæ partialiter pertinere; ita ut essentia dictæ actionis ex consecratione & ex sumptione coalescat & compleatur. Quod indicari videtur in can. *Cum frangitur*, de Consecratione dist. 2. dum dicitur, effusionem Sanguinis in ora fidelium, effusionem Sanguinis factam in cruce significare, ac proinde ad essentiam Sacrificij Missæ incrementi pertinere; & in Concilio Toletano XII. can. 5. & refertur de Consecratione d. 2. can. *Relatum*, dum grauis statuitur pena in eos Sacerdotes, qui non consumunt Sacrificium quoties sacrificant: & reddit Concilium rationem, nempe, quia quale erit Sacrificium cui nec ipse sacrificans particeps esse cognoscitur, & ideo Theologi communiter fatentur, necessarium esse sub præcepto, quod si Sacerdos celebrans post consecrationem impediatur consumere Sacrificium, alius Sacerdos subrogetur qui illud consumat. Et ratione probatur, quia in tota Missa nulla est alia realis destructio victimæ, nisi sumptio Eucharistiæ; ergo ad essentiam Sacrificij Missæ pertinet & requiritur, quia ad essentiam Sacrificij requiritur consumptio victimæ.

Vasquez.

Suarez.

Egidius.

Becanus.

Vasquez verò disp. 222. cap. 4. Suarez disp. 75. sect. 5. Egidius quæst. 83. art. 1. dub. 1. Becanus cap. 25. quæst. 6. & plures alij, docent, & meritò, sumptionem Eucharistiæ adhuc à celebrante factam, non pertinere adhuc partialiter ad essentiam actionis Sacrificij Missæ.

Et in primis, totam essentiam actionis Sacrificij Missæ non consistere in dicta sumptione, probatur Primò, quia essentia actionis Sacrificij Missæ consistit saltem partialiter in consecratione, ut dicemus Difficultate VII. ergo tota non consistit in dicta sumptione. Secundò, quia si ob aliquam rationem tota essentia actionis Sacrificij Missæ sita esset in sumptione dictæ, & nullatenus in consecratione, maximè quia per sumptionem res oblata immutatur, & non per consecrationem. Hæc au-

tem ratio est nullius momenti, quia ad rationem Sacrificij incrementi non est necessaria immutatio aliqua physica in re oblata, ut dicemus Difficultate VII. & si necessaria esset, non sufficeret dicta sumptio, quia per eam Christus, qui est victima, tantum immutatur secundum locum; immutatio autem secundum locum non est apta ad rationem actionis Sacrificij, quia non est destructio rei quæ mouetur, nec tendit ad destructionem illius.

Deinde dictam sumptionem nec partialiter pertinere ad actionem Sacrificij Missæ, probatur Primò, quia tota denotatio & significatio requisita ad essentiam actionis Sacrificij, in quo Christus immolatur, inuenitur in sola consecratione, ut dicemus Difficultate VII. ergo. Secundò, quia ad rationem actionis Sacrificij incrementi non est necessaria physica immutatio rei immolate, & quamvis esset, non sufficeret dicta sumptio, ut nuper dicebamus: ergo absque necessitate requiritur dicta sumptio, quia si requisita esset, tamquam pars maximè, ut per eam victima immutaretur.

Ad rationem ergo pro Alberto & Ledesma respondemus, ad rationem actionis Sacrificij Missæ non requiri immutationem aliquam intrinsecam rei immolatæ, sed sufficere immutationem mysticam, quæ in sola consecratione immediatè & ratione sui reperitur, & non in sumptione specierum immediatè & ratione sui, sed tantum præsuppositiue ratione consecrationis. Et id tantum voluit Paulus 1. ad Corinthios 11. ut diximus Difficultate VI. in fine.

Et ad fundamentum pro Soto & Bellarmino, de sumptione ex dicto can. *Cum frangitur*, respondemus, quod in eo dicitur, nempe effusionem Sanguinis in ora fidelium, significare effusionem Sanguinis Christi in cruce, non esse verum immediatè & ratione sui, sed præsuppositiue ratione consecrationis præsuppositæ ad ipsam sumptionem Sanguinis; & quamvis immediatè & ratione sui illam designaret seu significaret, non sufficeret ad rationem actionis Sacrificij incrementi Christi, ut dicemus Difficultate VIII.

Et ad secundum, de sumptione ex dicto Concilio Toletano XII. respondemus, in eo statui penam pro Sacerdotibus non communicantibus quoties sacrificant, non quia Concilium existimet, sumptionem Eucharistiæ ad essentiam Sacrificij pertinere, quia potius supponit, Sacerdotes verè sacrificare, quamvis non consumant & communicent; sed quia quilibet sacrificans ex præcepto tenetur fieri particeps Sacrificij, ut ei consentire, & illud approbare videatur.

Ad tertium ex ratione de sumptione, respondemus, ad rationem Sacrificij incrementi, quale est Sacrificium Missæ, non requiri immutationem physicam in re oblata, sed sufficere mysticam, qualis reperitur in consecratione utriusque speciei: & quamvis esset requisita, non sufficeret sumptionem specierum, ut per eam Christus immoletur, quamvis sit apta ut species immolentur, quod non intenditur in Missa.

DIFFICULTAS VIII.

Utrum essentia actionis Sacrificij Missæ sita sit in consecratione, qua Corpus & Sanguis Christi ponuntur ex vi verborum sub speciebus panis & vini.

Scotus.
Gabriel.
Eckius.
Clitonus.

SCOTUS in 4. dist. 13. quæst. 2. §. *Ad questionem*, Gabriel quæst. 1. art. 3. dub. 2. Eckius lib. 3. de Sacrificio Missæ cap. 9. Clitonus lib. 2. contra Lutherum, cap. 16. & plures alij, docent, essentiam actionis Sacrificij Missæ nullatenus sitam esse in consecratione, Primò, quia consecratio non est oblatio, ergo non est immolatio. Consequentia patet, quia oblatio est necessaria ad immolationem, imò est genus ad illam. Antecedens autem, nempe quòd consecratio non sit oblatio, indicatur in Tridentino, sess. 22. c. 5. cap. 1. dum ait, Sacerdotibus datam esse potestatem consecrandi, offerendi, & ministrandi Corpus & Sanguinem Christi quibus significare videtur, consecrationem esse distinctam actionem ab oblatione, sicut etiam ab administratione. Et etiam ratione probatur, quia oblatio supponit rem quæ offertur, consecratio autem non supponit rem consecratam; ergo consecratio non est oblatio, nec res consecrata est res oblata.

Secundò eadem sententia probatur, quia si essentia actionis Sacrificij Missæ sita esset in consecratione, numquam fieret Sacrificium Missæ, nisi fieret consecratio. Consequens autem est falsum, ut constat ex VI. Synodo can. 52. Trullano, & ex Concilio Laodicensi can. 49. dum dicitur, in diebus Quadragesimæ celebrari Sacrificium ex præsanctificatis, exceptis Sabbato & Dominica. quod etiam nunc observat Ecclesia in die Parasceves, in quo non consecrat, sed panem die antecedenti consecratum offert in Sacrificium.

Ruardus. Alanus. Cassalius. Suarez. Valquez. Egidius. Adamus. Bezanus.

Ruardus verò art. 16. §. *Eandem fidei veritatem*, Alanus l. 2. de Sacrificio, cap. 15. Gaspar Cassalius lib. 2. de Sacrificio Missæ, cap. 2. §. Episcopus Oxoniensis Tractatu de Sacrificio, cap. 11. Suarez disp. 75. sect. 5. Valquez disp. 222. cap. 5. Egidius quæst. 83. art. 1. dub. 5. Adamus q. 9. dub. 2. & Becanus c. 25. quæst. 6. docent, & merito, essentiam actionis Sacrificij Missæ sitam esse in consecratione reali, sumpta pro positione Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus: quod absque dubio sentiunt Simeon Thessalonicensis libro de Mysterijs Missæ, cap. 25. Nicolaus Cabasilas in Expositione Liturgiæ cap. 23. Irenæus lib. 4. Contra hæreses, c. 23. Nyssenus Oratione 1. de Christi Resurrectione, columna 6. Gregorius lib. 4. Dialogorum cap. 18. & Isidorus lib. 6. Etymologiarum, cap. 19. quorum verba expendunt Valquez & Egidius.

Et ratione probatur, quia consecratio realis aptissima est, & maxime proportionata, ut per eam Christus immoletur & sacrificetur, & in Missa non est alia actio ad id apta & proportionata; ergo consecratio realis fuit absque dubio ad id instituta, & commendata à Christo. Consequentia patet. Antecedens autem probatur, quia ex vi verborum consecrationis Christus tamquam victima iugulatur incruente, & mystice, seu ex vi signifi-

tionis verborum consecrationis, quia ex vi verborum separatur Corpus Christi à Sanguine, & Sanguis à Corpore, ex vi enim verborum consecrationis Corporis, & per se, solum Corpus ponitur sub speciebus panis, & non Sanguis, nisi per concomitantiam, & per accidens, & ex vi verborum consecrationis Sanguinis, & per se, solus Sanguis ponitur sub speciebus vini, & non Corpus, nisi per concomitantiam, & per accidens: ergo consecratio realis aptissima est, & maxime proportionata, ut sit immolatio Christi, ac proinde ut per eam verè denotetur Deum esse auctorem vitæ & mortis.

Consecratio autem realis, est iugulatio Christi mystica, non quia repræsentat mortem cruentam, seu Sacrificium cruentum Christi (quamvis verum sit, illam de facto repræsentare) quia Sacrificia antiquæ legis etiam repræsentabant Sacrificium cruentum, & mortem Christi, & tamen non erant iugulatio mystica Christi: sed dicitur iugulatio Christi mystica, quia est iugulatio Christi, non physica, sed occulta, & alta, vipote facta tantum ex vi significationis verborum. Vnde consecratio facta à Christo in ultima cœna, etiam habuisset rationem iugulationis & immolationis, seu sacificationis Christi, quamvis Christus non esset moriturus, & etiam consecratio à nobis facta, quamvis Christus non fuisset mortuus.

Observandum tamen est, consecrationem sumptam pro dicta positione, esse veram & realem immolationem, seu veram & reale Sacrificium, etiam si non sit realis & intrinseca iugulatio, sed tantum extrinseca & per rationem, quia tantum est iugulatio ex vi significationis verborum: quia ipsa positio, cui convenit denominatio, & ratio iugulationis, ex vi significationis proveniens, est realis; sicut etiam Sacramenta dicuntur realia, quamvis ratio formalis eorum, nempe significatio Sacramentalis, non sit realis; quia id cui convenit ipsa significatio Sacramentalis, est quid reale.

Ad primam ergo rationem aduersariorum negamus, consecrationem non esse oblationem. Et ad primam probationem desumptam ex Tridentino, ex eo quòd in eo dicatur in Sacerdotibus esse potestatem consecrandi & offerendi Corpus & Sanguinem Christi, respondemus, ex eo non sufficienter colligi, consecrationem esse actionem distinctam ab oblatione, quia sæpè dictiones idem significantes repetuntur, præsertim quando illud idem, ut ratione diversum significant, ut in præsentiarum contingit, quia consecratio & oblatio sunt rationes distinctæ tamquam genus & species. Ad secundam verò probationem, ex ratione desumptam, respondemus, Christum, qui est res oblata, præsupponi ad consecrationem, quia non fit per illam; præsertim quòd falsum est, rem oblata necessario præsupponi ad oblationem, quia etiam si Christus desineret in esse rerum natura, si verba consecrationis ita instituta essent, ut à Sacerdote prolata Christum sub speciebus noviter producerent, & illum eo modo, quo nunc, sub illis ponerent, absque dubio dicta positio esset oblatio, imò & immolatio.

Ad secundam rationem respondemus, numquam fieri immolationem seu Sacrificium Missæ, absque consecratione, ac proinde quòd in Quadragesima iuxta canones VI. Synodi, & Concilij Laodicensis

centis non fiebat consecratio, neque fiebat Sacrificium, sed ex præsanctificationis & consecrationis fiebat sacrum mysterium; & etiam in Ecclesia, in qua Sacerdos in die Parasceves non consecrat, etiam non sacrificat, sed participat de Sacrificio sumpto pro victima, illam comedendo pro se & pro populo (utpote victimam Sacrificij pro se & pro populo facti) ut ea participatione à Deo impetret pro se & pro populo; & ideo petit, ut adstantes orent, ut Sacrificium illud acceptabile fiat, id est, ut victima illa pridie sacrificata fiat in sui & in adstantium utilitatem, per manducationem ab ipso, nomine populi faciendam.

DIFFICULTAS IX.

Utrum ad essentiam actionis Sacrificij Missæ, requisita sit utriusque speciei consecratio.

*Cassalius.
Ruardus.
Bonacina.*

GAspar Cassalius lib. 2. de Sacrificio, cap. 25. Ruardus art. 26. Henriquez lib. 9. c. 9. n. 10. & Bonacina quæst. vltima, punct. 2. docent, ad essentiam actionis Sacrificij Missæ non esse requisitam consecrationem utriusque speciei, sed sufficere consecrationem cuiuslibet. Primò, quia per consecrationem cuiuslibet speciei seorsum consecratur Christus, ut sit modo Sacramentali sub illa, & in consecratione cuiuslibet speciei, inclusa est oblatio Christi Deo in ipsius honorem facta; ergo nihil deest, ut consecratio cuiuslibet speciei sit immolatio, & Sacrificium.

Secundò specialiter probatur, in sola consecratione Corporis sufficienter constitui, quia per eam solam Christus mysticè & incruentè occiditur, & meritò: quia per eam solam Corpus Christi ex vi significationis verborum ponitur sub speciebus panis absque Sanguine, & absque anima; ergo in ea sola sufficienter constituitur. Imò videtur non posse in utraque simul constitui, quia per utramque simul non moritur adhuc mysticè, sed tantum mysticè vulneratur, quia per utramque consecrationem tantum separatur Sanguis à Corpore: per consecrationem verò solam Corporis, Corpus separatur ab anima, quia ex vi verborum ponitur absque illa.

Tertiò idem specialiter probatur, quia si Sacerdos tantum consecraret Corpus, & non Sanguinem, verè diceretur sacrificare, quamvis non Sacrificio integro & completo; ergo ad essentiam immolationis Missæ non requiritur utriusque speciei consecratio, quamvis requisita sit ad illius integritatem.

Alanus verò, & Episcopus Oxomensis ubi supra, Suarez sect. 6. Vasquez disp. 223. Bellarminus lib. 4. de Eucharistia, cap. 22. Azor lib. 10. cap. 19. quæst. 4. Egidius dub. 5. Adamus quæst. 9. dub. 2. & Becanus cap. 25. quæst. 6. docent, ad essentiam actionis Sacrificij Missæ requiri consecrationem utriusque speciei, & meritò: quia neutrius speciei consecratio seorsum, sed tantum utriusque speciei simul, est mystica iugulatio Christi. Antecedens autem probatur, & in primis, neutrius speciei seorsum consecrationem esse mysticam iugulationem Christi: quia per consecrationem, v. g. solius panis aut Corporis, ita ex vi verborum ponitur Corpus Christi non posito Sanguine, imò nec posita

anima, ut non excludatur positio Sanguinis nec animæ, quia verbis ex vi quorum fit consecratio, non significatur exclusio & separatio eorum, ut patet; alias non possent per concomitantiam ponitur cum ipso Corpore: ac proinde ex vi verborum non ponitur Corpus Christi exangue nec inanime; ergo consecratio panis aut Corporis non est separatio mystica Corporis Christi à Sanguine, nec ab anima ipsius, & consequenter nec est iugulatio mystica Christi, nec mystica mors illius; & eadem proportionem, per consecrationem solius vini aut Sanguinis, ita ponitur Sanguis sub speciebus vini, ex vi verborum positus Corpore & anima, ut non excludatur; ergo sola consecratio vini aut Sanguinis non est mystica iugulatio, nec mystica mors Christi.

Quòd verò consecratio utriusque speciei simul sit mystica iugulatio, & effusio totius Sanguinis à Corpore Christi, probatur, quia ex vi verborum consecrationis Sanguinis tantum ponitur Sanguis Christi sub speciebus vini: (etiā si totus Christus sub qualibet specie ponatur per concomitantiam) ergo ex utraque consecratione consistit quædam mystica iugulatio Christi, & totius Sanguinis effusio, quia per utramque consecrationem Corpus & Sanguis Christi separatim ponuntur ex vi verborum, Corpus sub specie panis, & Sanguis sub specie vini, ac proinde radicaliter, & remotè, est quædam mystica mors Christi, quod sufficit ad rationem Sacrificij incruenti, licet etiam actio Sacrificij cruenti proximè & formaliter in iugulatione, seu occisione & mactatione, quæ est propinqua causa mortis, consistit, actio enim Sacrificij cruenti in Sacrificio veteri, formaliter & proximè sita erat in iugulatione ad quam sequebatur mors.

Ex dictis deducimus, definitionem panis & vini, in qua simul cum superaddito respectu ad Corpus & Sanguinem Christi diximus conversionem seu transubstantiationem Eucharisticam consistere, non esse actionem Sacrificij Missæ, nec ad hanc actionem pertinere; quia desitio illa non intrat mactationem seu iugulationem Christi, quia Christus ex eo solum mysticè mactatur & iugulatur, quòd Corpus & Sanguis ipsius ex vi verborum, & per se separatim ponuntur; ac proinde quamvis non desineret panis & vinum ad positionem Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus (ut contingeret si consecratio fieret valide his verbis, *Hic est Corpus meum*, & *Hic est Sanguis meus*, particula *hic* aduerbialiter sumpta) esset eadem mystica mactatio & iugulatio. Et ob eandem rationem in illa alia actio ex illis sex, quæ Difficultate IV. diximus in Missa reperiri, ad essentiam Sacrificij Missæ pertinet, quia scilicet nulla earum intrat mysticam mactationem Christi.

Actio ergo incruentè sacrificandi Christum sita est essentialiter in positione physica Corporis sub speciebus panis, & Sanguinis sub speciebus vini, prout facta ex vi significationis verborum consecrationis; quia per eam positionem, prout sic factam, Christus mysticè mactatur seu iugulatur: quia per eam modo dicto factam Corpus & Sanguis Christi mysticè separantur, ita tamen actio Sacrificij Missæ in ea physica positione modo dicto facta consistit, ut necessarium non sit, quòd moueretur quando proferuntur verba consecrationis, sed

DIFFICULTAS X.

*Utrum consecratio utriusque speciei simul,
sit Iure diuino præcepta.*

sed sufficit quod ex tunc dicta positio continetur ex vi illorum, si antea ex sola voluntate Dei, & non ex vi verborum præcessit, quia ex tunc positio illa esset mystica iugulatio Christi, quia ex tunc Corpus ipsius inciperet esse sub speciebus panis per se, & non Sanguis nisi per accidens, & per concomitantiam; & Sanguis sub speciebus vini, & non Corpus, nisi per accidens, & per concomitantiam; etiam si ante prolationem verborum omnia, quæ sunt in Christo, essent æquæ per se & primariò. Et quia reuerè sic essent, si ponerentur ex sola voluntate Dei, & non ex vi verborum consecrationis, idè si positio illa nouiter non fiat, aut antiqua continuetur ex vi verborum consecrationis, non erit iugulatio Christi mystica, quia nullo modo esset separatio mystica Corporis & Sanguinis Christi. In Sacrificio ergo incurrente Missæ, immolatio est quid coalescens ex positione physica Corporis Christi sub speciebus panis, & Sanguinis Christi sub speciebus vini, & ex respectu rationis proueniente ipsi positioni ex eo quod fiat à Deo ad exigentiam significationis verborum consecrationis, qui potest moralis appellari, utpote ortus ex instrumento morali, nempe ex verbis consecrationis, ex quibus prouenit Corpus per se poni sub speciebus panis, & Sanguinem sub speciebus vini: & consecratio vocalis, seu prolatio verborum consecrationis, se habet ad actionem Sacrificij Missæ, quasi instrumentum, & gladius quo ipsa fit: res autem oblata, seu victima in dicto Sacrificio est Christus ut homo secundum suam substantiam, prout abstrahit à modo existendi naturaliter, quia substantia ipsa hominis Christi est quæ mactatur, non modus. Species verò Sacramentales non pertinent ad essentiam seu substantiam victimæ, ut patet ex dictis; pertinent tamen quodammodo ad immolationem ipsam tamquam ea sub quibus fit; Corpus verò & Sanguis Christi non sunt victimæ, quia ipsa non mactantur seu iugulantur; sunt tamen quasi partes, & frusta victimæ.

Ad primam rationem aduersariorum concedimus, per consecrationem cuiuslibet speciei totum Christum consecrari, ut sit Sacramentali modo sub illa, & ex eo forsan Deo in honorem ipsius offerri; sed non in Sacrificium, ob rationem à nobis traditam, sed ad summum simplicem oblationem.

Ad secundam respondemus, & in primis ad eius priorem partem constat, quomodo in consecratione solius Corporis non consistat actio immolationis: quia quamuis ex vi verborum ita ponatur Corpus per se, ut non ponatur Sanguis, nec anima per se; non tamen excluduntur, & idè nec est mystica mactatio, nec mors. Et ad posteriorem etiam constat, quo modo per consecrationem utriusque speciei non tantum mysticè iuguletur proximè, sed etiam mysticè moriatur remotè, quod ad rationem Sacrificij sufficit; quia ad id non requiritur consumptio nec mors victimæ, sed sufficit immutatio victimæ, ad consumptionem aut mortem tendens: ut ostendimus de immolatione, ubi.

Ad tertiam negamus, quod si Sacerdos tantum consecraret Corpus, & non Sanguinem, sacrificaret, in quo nullum est absurdum.

Conueniunt Theologi, consecrationem utriusque speciei simul esse necessariam sub præcepto, ita ut illicitum sit vnam tantum consecrare, & non ambas, supposito quod sit consecratio, quod ex dicendis constabit. Est tamen difficultas, quo Iure præcepta sit, an diuino, an tantum humano.

Adrianus in 4. quæst. 6. de Eucharistia, Maior etiam in 4. dist. 9. quæst. 3. & Claudius Sainctes Repetit. 10. de Eucharistia, cap. 3. docent, non esse præceptum Iure diuino, sed tantum Iure humano Ecclesiastico: Primò, quia Christus in castello Emaus speciem tantum panis consecrauit; ergo ipse non præcepit consecrationem utriusque speciei, quia ipse non faceret contra id quod alijs præceptum relinquebat. Secundò, quia si consecratio utriusque speciei esset præcepta à Christo, maxime quia esset necessaria, ut per consecrationem utriusque fieret commemoratio Passionis Christi, quasi per consecrationem vnius non fiat; sed per consecrationem vnius tantum speciei sit prædicta commemoratio, sicut fit sumptione vnius tantum speciei, ut indicatur Luc. 22. dum post consecrationem Corporis ante consecrationem Sanguinis dicitur, *Hoc facite in meam commemorationem.* Tertio, quia si consecratio utriusque speciei esset Iure diuino Christi præcepta, non posset dispensatione Romani Pontificis vna sola consecrari, quia Romanus Pontifex nequit in Iure diuino dispensare. Legimus autem, Romanum Pontificem aliquibus nationibus concessisse, ut sub specie tantum panis consecrarent, quia Innocentius VIII. id concessit Noruegis, ut refert Volaterranus lib. 7. Geographiæ c. 4.

Marfilus verò in 4. quæst. 6. art. 1. par. 1. dub. 3. & 4. Caietanus quæst. 80. art. 12. Gabriel lect. 10. Sotus in 4. dist. 9. q. 1. art. 2. & Vasquez disp. 223. cap. 3. & Egidius dub. 5. docent, consecrationem utriusque speciei simul esse Iure diuino positum Christi præceptam; quod significat Tridentinum sess. 22. cap. 1. dum, postquam dixit, Christum Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech Corpus & Sanguinem suum sub speciebus panis & vini obtulisse, subdit: *Ac sub eorumdem rerum symbolis, Apostolis, quos tunc noui Testamenti Sacerdotes constituēbat, ut sumerent tradidit, & eisdem, eorumque in Sacerdotia successoribus, ut offerrent præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem; vti semper Catholica Ecclesia intellexit, & docuit.* Et idem indicatur Lucæ c. 22. illis verbis, *Hoc facite in meam commemorationem*, ex quibus Tridentinum deduxit, Christum præcepisse consecrationem utriusque speciei simul; quia quamuis apud Lucam non dicatur, *hæc facite*, sed *hoc facite in meam commemorationem*, & ea verba tantum fuerint expressa immediate post consecrationem panis, nihilominus satis indicatur ea etiam fuisse repetita à Christo post consecrationem Calicis, dum subditur, *similiter & calicem*: quia aduerbium *similiter* refert repetitionem omnium quæ dicta fuerunt post consecrationem panis.

G g 3

Et

Et id ratione congruenti probatur, quia Christum præcipere consecrationem vtriusque speciei simul, ex suppositione quoddam fieret consecratio, fuit maximè conueniens, quia ad essentiam Sacrificij fuit requisita, & ad integritatem Sacramenti; ergo credi potest illam præcepisse. Hac ratione, etiam si id congruenter probetur, sed non efficaciter, quia potuit non præcipi à Christo.

Addimus, consecrationem vtriusque speciei simul, etiam si præcepta sit Iure diuino positio Christi, non tamen Iure diuino naturali, supposita institutione diuina Christi consecrationis in Sacrificium, & specierum consecratarum in Sacramentum; quia adhuc ea institutione supposita, nulla fit irreuerentia Sacrificio, nec Sacramento, ex eo quoddam quis, quando consecrat, nec perficiat Sacrificium, nec Sacramentum, quia id nullo fundamento potest probari; præsertim cum absque vlla irreuerentia in Sacramentum conseruetur regulariter imperfectum integraliter, vt quando conseruatur species panis, nulla conseruata specie vini.

Ad primam ergo rationem aduersariorum respondemus, Christum, etiam si fuerit auctor dicti præcepti positiui, tantum consecrasset speciem panis in castello Emaus, vt ex contextu deducitur, & satis congruenter, quia pro tunc voluit suos Discipulos reficere, & ab eis agnosci, & agnitus statim ab ipsorum oculis euanescere, quia id pro eotempore expediebat: & quia statim in fractione panis consecrati agnitus fuit, idèd non expectans consecrationem vini disparuit.

Ad secundam respondemus, consecrationem vtriusque speciei fuisse præceptam à Christo, vt fieret Sacrificium, & vt per illud passio ipsius representaretur, quia vnus tantum consecratione non fit Sacrificium, nec passio illius representatur, nec vnus, imò nec vtriusque sumptione, nisi præsuppositiue. Quomodo verò Lucas significet, Christum verba illa, *Hoc facite in meam commemorationem*, repetisse post Sanguinis consecrationem, iam diximus.

Ad tertiam, nonnulli, qui admittunt, consecrationem vtriusque speciei esse Iure diuino Christi præceptam, etiam admittunt, Romanum Pontificem posse id eo, & in quocumque alio Iure diuino, dispensare. Sotus verò, Vasquez & Egidius docent, Romanum Pontificem non posse in præcepto diuino consecrandi simul vtramque speciem dispensare; nec in aliquo alio præcepto diuino, & merito: quia nullus inferior potest in præcepto sui superioris dispensare. Vnde falsum est, Innocentium VIII. in dicto præcepto dispensasse. Nihilominus dispensare potest, & sæpe dispensat in voto, & in iuramento promissorio, quorum obligatio est naturalis, & non minor quam obligatio diuini præcepti; non auferendo immediate obligationem voti & iuramenti, sed tamquam Vicarius Christi, & dispensator bonorum illius, remittendo promissionem Deo factam, qua remissa, extinguitur obligatio naturalis. Dispensat etiã, seu aufert obligationem ortam ex matrimonio rato non consummato, dissoluendo nomine Dei ipsum contractum ex quo oritur illa obligatio, ad quæ habet peculiarem potestatem; & non ad relaxandam obligationem præcepti à Deo lati, quia hæc non agnoscitur in Romano Pontifice. Et si recenter ordinati, qui concelebrant cum Episcopo ordinante, non sumunt vtramque speciem, quas simul celebrantes

Iure diuino tenentur sumere, sed tantum sumunt speciem panis; non est, quia Ecclesia dispensat cum illis, sed quia præceptum istud tantum est pro præcipuo celebrante, qui in eo casu est Episcopus. Nec dispensat cum eo, qui in articulo mortis ob sua delicta priuatur Eucharistia, quia tantum priuat illum iure communicandi, ex quo priuatus, potius dicitur impeditus ad impletionem præcepti diuini sumendi Eucharistiam, quam dispensatus in eo præcepto.

DIFFICULTAS XI.

Vtrum in Missa sit vnum tantum Sacrificium.

Difficultas hæc præsertim procedit de Sacrificio pro actione sumpto, quia hæc sola est & dicitur absolute & strictè Sacrificium.

Cassalius lib. 1. de Sacrificio cap. 20. docet, in Missa duo esse Sacrificia, vnum panis & vini, & alterum Corporis & Sanguinis Christi: quod etiam indicat Scotus in 4. d. 13. q. 2. §. *Ad questionem*, dum Sacrificium Missæ sufficienter constituit in oblatione panis & vini seorsim, & etiam in oblatione Corporis & Sanguinis Christi. Probat autem potest, quia in Missa fit destructio panis & vini, & etiam mactatio incruenta Christi; ergo in Missa sunt duo Sacrificia, non tantum pro victima seu pro re oblata, sed etiam pro actione seu immolatione.

Alij (vt refert Azor lib. 10. cap. 19. quæst. 6.) docent in Missa esse duo Sacrificia, vnum Corporis, & alterum Sanguinis: quibus fauere videtur Ecclesia, dum in Oratione pro defunctis de anima ait, *His sacrificijs purgata*. Et probari potest, quia est duplex consecratio, vna Corporis, & altera Sanguinis, & quælibet representat Sacrificium cruciatum Christi, ergo sunt duo Sacrificia, non tantum pro victima, sed etiam pro actione.

Bellarminus l. 1. de Missa, c. 27. Suarez disp. 64. sect. 4. Vasquez disp. 223. Azor vbi supra, & communiter Doctores docent, & merito, in Missa esse vnum tantum Sacrificium, quod satis indicat Tridentinum, dum sess. 22. in initio eam appellat verum & singulare Sacrificium; quod præcipue intelligitur de Sacrificio pro actione sacrificandi, quia ipsa sola est quæ strictè est & appellatur Sacrificium. Et ratione constat, quia in Missa est vnica tantum victima, nempe humanitas Christi, vt patet ex dictis Difficultate 111. & vnica tantum immutatio humanitatis Christi, quæ aptè & conuenienter possit in Sacrificium seu in immolationem assumi, nempe consecratio vtriusque speciei simul, per quam Christus, vt homo, mystice & incruente occiditur seu mactatur; & non est alia, quia si aliqua alia, maximè adductio Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus, & oblatio Corporis & Sanguinis Christi, neutra autem est apta ad id, quia neutra est consumptio humanitatis Christi, nec præparatio, & ordinata ad id; ergo in Missa est vnum tantum Sacrificium, etiam pro actione seu immolatione sumptum.

Ad rationem verò pro Cassalio concedimus, in Missa reperiri defitionem panis & vini, & eam esse aptam vt assumatur in Sacrificium; quia tamen non est apta vt assumatur in Sacrificium Christi, quod tantum fuit à se ipso commendatum Ecclesie in victimam,

victimam, sed tantum est apta in Sacrificium panis & vini, idem in Missa non habet rationem Sacrificij: quia iuxta intentionem Ecclesiæ non fit ex affectu profitendi Deum auctorem vitæ & mortis, absque quo nequit habere rationem Sacrificij & immolationis; sicut genuflexio, quæ non fit ex affectu recognoscendi practicè Deum ut superiorem ipsi qui genuflexit, non habet rationem adorationis.

Quomodo verò nec oblatio panis & vini, nec oblatio Corporis & Sanguinis Christi habeat rationem Sacrificij & immolationis, iam diximus Difficultatibus præcedentibus; & etiam quomodo ex utraque consecratione coalescat unum sacrificium, seu una immolatio Christi; & quomodo sola humanitas Christi sit victima, & non eius Corpus & Sanguis. Sacrificium tamen Missæ dicitur ab Ecclesiâ in Oratione illa Sacrificia in plurali, quia in eo reperiuntur duæ res sacræ, Deo pro nobis simplici oblatione oblata.

Addimus, in quo Doctores conveniunt, non solum in Missa unicum tantum Sacrificium fieri, sed etiam præter illud nullum aliud extra Missam in Ecclesiâ fieri ex ordinatione Christi, aut Ecclesiæ; quod significant Tridentinum & plures Patres, dum ab ipsis Eucharistia appellatur unicum & singulare Sacrificium. Et ratione constat, quia quamvis iure naturali sit liberum unicuique Sacrificium offerre, nihilominus postquam publica auctoritate eriguntur Sacerdotes ad Sacrificium offerendum, nullus alius potest licitè Sacrificium offerre, quia eo ipso virtualiter id prohibetur alijs: sed in Ecclesiâ Christianâ sunt instituti & electi Sacerdotes ad sacrificandum, ergo nullus alius id potest licitè efficere: sed isti tantum sunt instituti ad offerendum Sacrificium Missæ, ergo præter illud nullum aliud in Ecclesiâ fit. Imò nullum aliud ab Ecclesiâ potest institui, ut advertunt Vasquez & Suarez, sicut nec novum genus Sacerdotij, quia eo ipso quod Christus dictum Sacerdotium instituit ad dictum ministerium, virtualiter prohibuit aliud institui.

Fuit autem maximè conveniens, ut postquam Sacrificium cruentum Christi, quod veteribus præfigurabatur, fuit factum, non solum nullum ex antiquis perseveraret, sed etiam ut nulla alia res præter ipsum Christum, seu humanitatem Christi in Ecclesiâ Christianâ immolaretur; nihilominus ne Ecclesiâ Christianâ sine Sacrificio maneret, fuit etiam maximè conveniens, ut idem Christus alio modo, & in memoriam sui Sacrificij cruenti in Sacrificium offerretur.

DIFFICULTAS XII.

Vtrum Sacrificium Missæ sit idem cum Sacrificio quod Christus in ultima cæna celebravit.

Sopponimus; Sacrificium Missæ, & Sacrificium quod Christus in cruce in ultima cæna celebravit, & quæcumque alia non differre in ratione religionis & Sacrificij, quia in eis est idem motuum, & eadem ratio cultus, nempe professio Dei ut auctoris vitæ & mortis. Est tamen difficultas, quomodo, salva unitate specifica in ratione Sacrificij, Sacrificium Missæ & Sacrificium Chri-

sti in ultima cæna factum conveniant, & differant.

Hæc ergo duo Sacrificia conveniunt non solum specie formali in ratione Sacrificij, ut patet; sed etiam specie materiali, seu physica quoad immolationem, & quoad modum, quia utrumque fit incruento & mystica maceratione, & incruento & mystico modo: nihilominus quoad immolationem & macerationem distinguuntur numero, ut patet. Ita tamen Sacrificium Missæ & Sacrificium à Christo in cæna factum distinguuntur numero quoad actionem & quoad modum, ut non magis differant quam duo Sacrificia quæ fiunt in duabus Missis, etiam si alijs rationibus accidentaliter differant, quibus non differunt duo Sacrificia in duabus Missis facta: quia Primò differunt quoad statum victimæ, seu rei oblata, quia homo Christus in cæna fuit immolatus mortalis, & in Missa immolatur immortalis. Addimus, quoad statum victimæ, quia mortalis & immortalitas non intrant in victimam; quia quod offertur, est Christus, seu humanitas Christi secundum se, prout abstrahit ab hoc & ab illo statu. Secundò differunt quoad offerentes, quia in Sacrificio illo à Christo in cæna facto, ipse Christus fuit proximè & ratione sui offerens, & ita Christus actione ipsa Sacrificij meruit, utpote ab ipso elicita; in Sacrificio verò Missæ Sacerdotes sunt qui proximè offerunt, non verò Christus, nisi tantum remotè, ut dicemus Disputatione 11. Difficultate 1. & ita Christus actione ipsa sacrificandi in Missa non meretur, quamvis nunc sit in statu merendi alijs.

Tertiò differunt, quod Sacrificium à Christo incruentè in ultima cæna factum, fuit figura Sacrificij mortis cruentæ in cruce paulò post futuræ. Sacrificium verò quod à nobis fit in Missa, est figura Sacrificij mortis cruentæ in cruce præteriti, quamvis discrimen hoc potius oriatur ex diverso statu rei figuratæ, quam ex diversitate aliqua signi in Sacrificio incruento facto à Christo, & facto à nobis in Missa.

His & alijs rationibus satis notis differunt Sacrificium incruentum Christi, & sacrificium Missæ, quas quisque facile discernere potest.

DIFFICULTAS XIII.

Vtrum Sacrificium Missæ sit idem cum Sacrificio cruento, quod Christus in cruce celebravit.

Sopponimus, Sacrificium Missæ, & Sacrificium cruentum Christi in cruce non distingui specie formali in ratione Sacrificij, quia in eis est idem motuum, & eadem ratio cultus. Est tamen difficultas, quomodo, salva hac unitate, seu identitate specifica formali, conveniant & differant.

Sacrificium ergo Missæ, & Sacrificium quod Christus fuit in cruce à se ipso cruentè immolatus, conveniunt quoad victimam, quia in utroque est una & eadem numero, nempe Christus, ut definit Tridentinum sess. 22. cap. 2. dum ait: *In ultimo Sacrificio, quod in Missa peragitur, idem ille Christus continetur, & incruentè immolatur, qui in arachnois seipsum cruentè obtulit.* Et paulò inferius: *Una enim eademque est hostia, idem nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in*

cruce obtulit, sola offerendi ratione diuersa. Ita tamen in vtroque est eadem victima, vt sit eadem numero: quod significat Tridentinum, dum in eo dicitur in vtroque dicto Sacrificio eandem esse hostiam, & eundem esse offerentem, sola offerendi ratione diuersa. Et ratione constat, quia in vtroque idem & solus Christus immolatur: cui non obstat, quod Christus in vtroque habeat diuersum modum existendi, quia isti modi existendi non intrans victimam adhuc partialiter, quia Christus, prout abstrahit ab hoc & ab illo modo, in vtroque immolatur.

Differunt tamen duo dicta Sacrificia in ratione offerendi, quia Christus in Sacrificio Missæ offertur seu immolatur incruentè, & in Sacrificio crucis fuit cruentè oblatus seu immolatus. Vnde etiam differunt quoad actiones immolandi, quia in Missa immolatur occisione incruenta & mystica, in cruce verò occisione cruenta; ex quibus proueniunt dicti modi diuersi, quorum vno offertur in Missa, & altero oblatus fuit in cruce.

Et quamuis in vtroque dicto Sacrificio idem Christus sit offerens, diuerso tamen modo, vt dicemus Disputatione I. Difficultate I. quia in Sacrificio crucis Christus fuit proximè offerens, quia per se ipsum vsque ad mortem sustinuit passionem oblatam, ad denotandum Deum auctorem vitæ & mortis, in qua immolatio illius Sacrificij posita fuit; in Sacrificio verò Missæ non offert proximè, quia non offert per se ipsum, sed Sacerdotes nomine illius, tamquam ministri illius; ex quo etiâ ipse dicitur offerre, quamuis remotè tantum.

Patres ergo, quando significant Sacrificium Missæ & Sacrificium crucis esse idem, intelligendi sunt quoad victimam, non verò quoad actionem Sacrificij.

Ita tamen Sacrificium Missæ & Sacrificium crucis sunt idem secundum speciem formalem in ratione Sacrificij, vt in ratione Sacrificij distinguantur secundum numerum, & hoc eodem modo distinguantur Sacrificia quæ sunt in diuersis Missis, quia in omnibus illis Sacrificijs diuersæ actiones immolandi secundum numerum reperiuntur, in quarum qualibet diuersus cultus secundum numerum reperitur, & diuersa numero processio omnipotentis Dei circa vitam, vt aduertunt Vasquez disp. 224. c. 2. & Suarez disp. 76. sect. 1. Et idem existimamus, quando in eadem Missa plures formulæ & plures calices consecrantur, nempe in ea fieri plura numero Sacrificia, sicut & plura numero Sacramenta, quia tunc sunt plures numero actiones immolandi, quamuis simul, & iisdem verbis. Imò quando plures formulæ consecrantur, & vnus tantum calix, etiam sunt plura numero Sacrificia, sed partialiter tantum diuersa; quia consecratione illius vnus calicis efficitur vnus essentialiter Sacrificium, cum consecratione cuiuslibet speciei panis seorsim, diuersum partialiter à Sacrificio coalescente ex consecratione eiusdem calicis, & ex consecratione alius speciei panis; sicut vna species vini cum pluribus speciebus panis efficit plura numero Sacramenta integraliter perfecta, inter se partialiter distincta, quia in quolibet est vna pars distincta, nempe species panis. Plura tamen numero Sacrificia, siue totaliter siue tantum partialiter distincta, in eadē Missa simul facta, non causant maiorem fructum, quam si vnum tantum fieret: quod reducendum est ad

institutionem Christi, qui noluit plura numero Sacrificia ab eodem simul moraliter facta maiorem fructum causare, quam si vnum tantum fieret, quia illum causant, quando sunt, ad quam etiam reduximus plures formulas (quas diximus esse plura numero Sacramenta) non causare maiorem gratiam, quando simul ab vno recipiuntur, quam si vnum tantum reciperetur, quia illam causant, quando recipiuntur sicut Sacrificia quando fiunt.

Quod si obiecias: Vita Christi est vna & eadem secundum numerum, ergo etiâ priuatio illius, seu mors in qua actio Sacrificij consistit; ergo Sacrificia, quibus Christus immolatur, nequeunt esse plura adhuc secundum numerum. Respondemus, quod quamuis vita Christi sit vna & eadem, & consequenter priuatio illius seu mors in facto esse sit tantum vna & eadem, nihilominus priuatio illius in fieri, & per modum actionis aut passionis, qua ratione dicitur interitus, seu occisio & intersectio, potest esse multiplex, non solum mystica; sed etiam cruenta: quia si Christus iterum interire physicè, diceretur duplicem interitum seu mortem obijisse, Sacrificium autem non consistit in priuatione vitæ in facto esse, seu in morte in facto esse, quia etiâ mors perseverat, quando iam Sacrificium transactum est; sed in priuatione vitæ in fieri, & idè vnus Christus potest pluribus Sacrificijs seu immolationibus immolari & offerri, quia potest pluribus actionibus aut passionibus occidi, imò non solum mysticè, sed etiam physicè.

DIFFICULTAS XIV.

Quo pacto in Eucharistia ratio Sacrificij comparetur cum ratione Sacramenti.

O Missis quæ ab alijs circa hanc difficultatem dicuntur, quia vnusquisque circa eam philosophatur iuxta ea quæ sentit circa naturam Sacramenti, & circa naturam Sacrificij Eucharistie; ea tantum circa eam pronuntiabimus, quæ iuxta dicta à nobis de eorum natura sufficiant, & necessaria sint ad illius breuem & claram resolutionem.

Et Primò, si comparatio fiat in ordine durationis, Sacramentum Eucharistie essentialiter non integraliter perfectum, prius duratione est quàm Sacrificium, vt aduertunt Vasquez disp. 224. cap. 4. & Suarez disp. 76. sect. 3. quia ad essentiam Sacramenti Eucharistie sufficit consecratio vnus tantum speciei tam panis quàm vini, ad essentiam verò Sacrificij Eucharistie requiritur consecratio vtriusque speciei: Sacramentum verò integraliter perfectum non est prius duratione quàm Sacrificium, sed simul duratione, quia Sacramentum integraliter perficitur & coalescit ex specie panis & ex specie vini, vt continentibus Christum, ad quam prerequisite est consecratio vtriusque speciei, in qua consistit essentia Sacrificij.

Secundò, si comparatio fiat in ordine naturæ & causalitatis efficientis, & in ordine quasi executionis, Sacrificium prius est Sacramento integraliter perfectò, & suo modo pars Sacrificij Sacramento essentialiter non integraliter perfectò, quia essentia Sacrificij sita est in consecratione reali vtriusque speciei simul, nepe in positione Corporis sub speciebus panis, ex vi significationis verborum facta,

Vasquez
Suarez

Trident.

& in positione Sanguinis sub speciebus vini, ex vi significationis verborum facta in utroque simul: essentia verò Sacramenti in speciebus ipsis prout consecratis, seu prout continentibus Christum; positio autem dicta Corporis & Sanguinis Christi prior est ordine causalitatis efficientis, & executionis quàm quod species contineant Christum, seu sint Sacramentum, quia dicta positio conducit tamquam effectio seu causalitas efficientis seu ponentis Corpus & Sanguinem Christi sub speciebus, vt species contineant Corpus & Sanguinem Christi, & sint Sacramentum. Econtrà verò Sacramentum Eucharistiæ eadem proportionem est prius ordine intentionis, imò & perfectionis ipso Sacrificio. Et in primis ordine intentionis est prius, quia dicta positio Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus ordinatur quasi medium ad Sacrificium, quasi ad finem, quia dicta positio non tantum fit vt ea denotetur Deus auctor vitæ & mortis, sed etiam vt mediâ illâ species, sub quibus Corpus & Sanguis ponuntur, sint Sacramenta, seu signa factiua gratiæ. Deinde etiam est prius ordine perfectionis, quia species, in quibus essentia Sacramenti posita est, perfectiores sunt dicta positione Corporis & Sanguinis Christi sub ipsis speciebus.

DIFFICULTAS XV.

Utrum Sacrificium Missæ sit propitiatorium.

Supponimus, Sacrificium, quo Deum auctorem vitæ & mortis practicè profitemur, ex fine ob què potest aptè fieri, dici quadrupliciter. Quia primò dicitur *honorarium*, quatenus est aptum vt fiat ex proprio intrinseco fine, nēpe colendi Deum, in eo fine sistendo. Secundò dicitur *eucharisticum*, seu laudis, quatenus est aptum vt fiat ad agendas gratias Deo pro aliquo beneficio accepto. Tertiò dicitur *propitiatorium*, quatenus est aptum vt fiat ad placandum Deum peccatis nostris iratum, vt ea remittat. Quartò dicitur *impetratorium*, quatenus aptum est vt fiat ad impetrandam à Deo alia beneficia, distincta à remissione peccatorum.

Conueniunt Theologi, Sacrificium Missæ verè esse honorarium, & etiam eucharisticum, seu laudis, in quo etiam conueniunt hæretici, ex suppositione quòd sit propriè Sacrificium, quod ipsi non admittunt, contra quos id nos probauimus Difficultate 11.

Est tamen difficultas, An Sacrificium Missæ etiam sit propitiatorium.

Hæretici vno ore negant, Sacrificium Missæ esse propitiatorium, adhuc ex suppositione quòd sit propriè Sacrificium, quia Christus suo Sacrificio cruento crucis abundantissimè satisfecit pro peccatis nostris, ergo Sacrificium Missæ, esto sit Sacrificium, frustra erit propitiatorium seu expiatorium.

De Fide tamen est, Sacrificium Missæ (quod iam vidimus esse propriè Sacrificium) esse verè propitiatorium. Ita definitur in Tridentino sess. 22. cap. 2. & can. 3.

Trident.

Et omnis rationibus, quibus Difficultate 11.

ostendimus Sacrificium Missæ esse propriè Sacrificium, quibus eo ipso ostenditur esse propitiatorium, quia omne propriè Sacrificium eo ipso est propitiatorium, nunc id specialiter ostendendum est.

Et in primis id indicat Paulus ad Hebr. 5. dum ait: *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in ijs quæ sunt ad Deum, vt offerat dona & Sacrificia pro peccatis.* Quibus verbis Paulus describit munus Sacerdotis in communi, vt ostendat Christum Sacerdotem ad id fuisse assumptum à Deo. Sacerdotes ergo à Christo in sua Ecclesia instituti, absque dubio instituti fuerunt ad offerendum Sacrificium pro peccatis; sed ad nullum aliud Sacrificium instituti fuerunt, nisi ad Sacrificium Missæ; ergo istud est propitiatorium, seu aptum vt offeratur pro peccatis.

Secundò id tradunt Iacobus in sua Liturgia, dum ait, *Offerimus tibi incruentum Sacrificium pro peccatis nostris, & ignorantis populi.* Chrysostomus & Basilii in suis Liturgijs, & communiter Patres, quos referunt Bellarminus l. 2. de Missa cap. 2. & Vasquez disp. 224. cap. 3.

Tertiò ratione probatur, quia antiqua Sacrificia verè erant propitiatoria pro peccatis, vt significatur Iob. 1. & Leuitici 4. ergo absque fundamento & causa id negabitur Sacrificio Missæ: quia si Sacrificium cruentum Christi non obstitit Sacrificijs antiquis, vt essent propitiatoria, etiam non obstat, vt Sacrificium Missæ sit propitiatorium, nec obstat, vt diximus Difficultate 11.

Addimus, in quo etiam conueniunt Theologi, Sacrificium Missæ etiam esse impetratorium aliorum beneficiorum, quod significat Tridentinum cap. illo 2. & can. 3. dum ait, Sacrificium Missæ offerri pro peccatis, penis, satisfactionibus, & alijs necessitatibus, vbi nomine aliarum necessitatum omnia alia beneficia, quibus indigemus, intelliguntur. Et id tradunt Tertullianus lib. de Corona militis, Cyrillus Catech. 5. Chrysostomus Ho. 18. & 21. in Acta Apost. & Augustinus lib. 22. de Ciuitat. cap. 28. & idem etiam constat ex omnibus Liturgijs Græcis, & etiam ex nostra Latina, in qua ante & post consecrationem varia beneficia petimus, & non nisi virtute Sacrificij, vt modus ipse petendi denotat. Et ratione probatur, quia antiqua Sacrificia etiam fiebant pro impetrandis varijs beneficijs, distinctis à remissione peccatorum, vt constat ex Iob 10. & Leuit. 7. & 2. Reg. vlt. & 2. Machab. 3. & 1. Esdræ 6. ergo id non est negandum Sacrificio Missæ, quia in eo omnis virtus, quæ fuit in Sacrificijs antiquis, est perfectiori & nobiliori modo, vt aduertunt Leo Serm. 8. de Passione, Chrysostomus in Psalm. 59. & Augustinus lib. 1. Contra aduersarium legis & Prophetarum, c. 20. & indicatur in Oratione Dominicæ 6. post Pentecosten, dum dicitur: *Deus, qui legalium differentiam hostiarum vnius Sacrificij perfectione sanxisti.*

Addimus, Sacrificium Missæ excedere Sacrificia antiqua in modo impetrandi remissionem peccatorum, & beneficia, quia Sacrificia illa id tantum efficiebant ex opere operantis, nempe quatenus opera bona, & attenta deuotione offerentis; Sacrificium verò Missæ ex opere operato, vt dicemus Disputatione 111. Difficultate VI.

DISPUTATIO II.

De offerentibus, & de his pro quibus offertur
Sacrificium Missæ.

DIFFICULTAS I.

Quomodo Christus offerat Sacrifi-
cium Missæ.

Trident.

ONVENIUNT Catholici, Christum esse offerentem in Sacrificio Missæ, ut definitur in Tridentino sess. 22. cap. 1. & esse principalem offerentem, ut deducitur ex eo, quod in eodē capite dicitur Christus offerre ministro Sacerdotum, quia qui offert per alios tamquam per ministros, est principaliter offerens. Est tamen difficultas, quomodo Christus offerat, an per se ipsum proximè & immediatè, an verò remotè tantum, & mediatis Sacerdotibus.

Suarez.
Adamus.
Egidius.
Trident.

Suarez disp. 77. sect. 1. Adamus q. 9. dub. 3. & Egidius quest. 8. art. 1. dub. 6. docent, Christum in Sacrificio Missæ immediatè & proximè, & per se ipsum offerre: quod indicare videtur Tridentinum sess. 22. c. 2. dum ait, Christum nunc esse offerentem in Sacrificio Missæ; & significari videtur in Scriptura Psalm. 109. & ad Heb. 7. dum in ea Christus dicitur Sacerdos in æternum: ex eo autem, quod semel se ipsum obtulit incruentè in cœna, & iterum cruentè in cruce, non potest dici Sacerdos in æternum; ergo ex eo dicitur Sacerdos in æternum, quia perpetuò offert & sacrificat, quando Sacerdotes sacrificant. Et id denotare videtur Paulus in dicta Epist. ad Hebr. dum inter legem veterem & novam discrimen constituit, in eo quod in veteri erant plures Sacerdotes ad tempus tantum offerentes, & idè sibi succedentes; in noua vero sit vnus Sacerdos in æternum, cui nullus aliud succedit, quamvis sint aliqui Vicarij & Ministri illius; denotat ergo Paulus, Christum nunc etiam offerre & sacrificare.

Et rationibus probari potest. Primò, quia Christus est verè & principaliter offerens in Sacrificio Missæ, ad id autem non sufficit fuisse ab ipso institutum Sacrificium Missæ, quia Sacrificia antiqua fuerunt instituta à Deo, & tamen Deus non dicebatur offerens in illis; Christus ergo actu & proximè offert in illo. Secundò, quia Sacrificium Missæ est infiniti valoris, & tale, ut nequeat iniquitate Sacerdotis inquinari, ut dicitur in Tridentino sess. 22. c. 1. ergo in eo Christus est actu & proximè offerens, quia Sacrificia à proximè offerente & sacrificante habent valorem & bonitatem, & non ab instituente, aliàs antiqua Sacrificia habuissent infinitum valorem, & fuissent ita bona, ut non potuissent inquinari, quia fuerunt instituta à Deo infinite digno & sancto. Tertiò, quia Christus, ut homo, est verè Sacerdos, & inferior Deo, & concurrens physicè ad actionem Sacrificij Missæ, ergo est verè offerens proximè & immediatè; imò & principalis, comparatus cum Sacerdote. Quartò, quia Sacerdotes offerunt in persona Christi

tamquam Vice-Christi, & Legati ipsum representantes; ergo actu & proximè offert; sicut dominus, qui per famulum elargitur eleemosynam, eam dicitur actu & proximè elargiri.

Corduba verò l. 1. q. 3. opin. 2. Vasquez d. 22. c. 3. & Becanus c. 25. q. 9. docent, in Sacrificio Missæ Christum non offerre per se ipsum, seu immediatè & proximè, sed tantum Sacerdotes, offerre tamen remotè & mediatis, nempe medijs Sacerdotibus; quod satis indicant Scotus Quodl. 20. art. 1. & Gabriel lect. 26. lit. G. & H.

Prior pars, nempe Christum non offerre per se ipsum, seu immediatè & proximè, sed tantum Sacerdotes, probatur à priori: quia actio ipsa exterior sacrificandi & immolandi in Missa, non fit Christo per se ipsum & immediatè, sed tantum à Sacerdotibus; ergo Sacrificium Missæ non offertur & fit à Christo per se ipsum & immediatè, sed tantum à Sacerdotibus. Consequentia patet. Antecedens autem probatur. Primò ex Tridentino sess. 22. cap. 1. dum ait, Christum in Sacrificio Missæ immolari per Sacerdotes, denotans non per alium; & cap. 2. dum ait, Christum esse nunc offerentem ministerio Sacerdotum, denotans non aliter offerre: qui autem aliquid facit per alterum, & ministerio alterius, non facit illud immediatè & per se ipsum, sed tantum remotè & per alterum. Secundò, idem Antecedens probatur ratione, quia ab eo tantum fit proximè & immediatè actio sacrificij & immolatio, à quo verba consecrationis proferuntur, quia verba sunt quibus quasi gladio fit dicta immolatio, verba autem consecrationis non proferuntur à Christo, sed tantum à Sacerdotibus, ut patet, ergo.

Posterior pars, nempe Christum in Sacrificio Missæ offerre remotè & mediatis Sacerdotibus, & per illos, constat ex Tridentino ubi supra, quia ex eo constat, Christum in Sacrificio Missæ esse nunc offerentem ministerio Sacerdotum, & ipsum per Sacerdotes immolari.

Et ratione probatur, & declaratur. Primò, quia Christus tribuit Sacerdotibus victimam ad Sacrificium Missæ, nempe se ipsum illis tamquam suis ministris remittens, & commendans, ut ipsum in Sacrificio offerant, ergo Christus non minus concurrens ad immolationem sui, quam dominus ad elargitionem eleemosynæ factam medio famulo, cui dedit pecuniam, ipsi remittens, & commendans, ut eam in eleemosynam elargiatur, dominus autem ad elargitionem eleemosynæ factæ à famulo, concurrens mediatis & per illum, ergo Christus ex hoc capite sufficienter offert mediatis & remotè in Sacrificio Missæ. Secundò, quia Sacerdotes ex intentione Christi offerunt in Sacrificio Missæ nomine ipsius Christi tamquam Vice-Christi, & ipsius Legati ipsum representantes, ut constat ex verbis quibus id efficiunt, nempe, *Hic est Corpus meum*, & *Hic est calix Sanguinis mei*; ergo Christus, etiam ex hoc capite dicitur per illos

& medijs illis sufficienter offerre in Sacrificio Missæ, quamvis mediatè & remotè. Ad id autem non existimamus necessarium, quòd id efficiant nomine Christi ex institutione ipsius: quia si id efficerent nomine Christi, quamvis ex sola institutione Dei, sufficeret; quia eo ipso quòd id efficerent nomine Christi, & tamquam legati ipsius ipsum repræsentantes, Christus diceretur per illos & medijs illis id efficere.

Christus ergo in Sacrificio Missæ, est verè offerens non proximè & immediatè, sed tantum mediatè & remotè, ex duplici tamen titulo, & ex quolibet sufficienter: nempe, & quia tribuit Sacerdotibus victimam ad immolandum illam, eius immolationem illis tamquam suis ministris remittens & commendans, quod sufficit ut per illos dicatur offerre, quamvis id non efficerent tamquam Vicarij ipsius ipsum repræsentantes; & quia Sacerdotes nomine ipsius tamquam Vicarij ipsius, & eius Legati ipsum repræsentantes offerunt, quod sufficit ut per illos dicatur offerre, quamvis ipsis non tribueret victimam ad immolandum illam, tamquam ministris remittens & commendans immolationem illius. Et quamvis mediatè tantum & remotè dicatur Christus in Sacrificio offerre, quia non per se ipsum, sed tantum medijs Sacerdotibus, & tamquam ministris, & etiam tamquam Vicarijs & Legatis; nihilominus nunc & actu dicitur offerens, quia id efficit nunc, quamvis per Sacerdotes; & etiam dicitur principalis, quia offert per alios tamquam per ministros & Legatos. Ex quo constat ad fundamentum aduersariorum, delumpum ex Tridentino, quia dicit Christum esse nunc offerentem in Sacrificio Missæ.

Ad hoc verò, quòd Christus sit Sacerdos in æternum, ut dicitur Psalmo 109. & ad Hebr. 7. quod adducitur pro aduersarijs; non est necessarium, quòd per se ipsum offerat in æternum, quia etiam post finem mundi manebit Sacerdos, & tamen post finem mundi nullus offeret Sacrificium: imò ad id non est necessarium quòd aliquod offerat, nec quòd aliquod obtulerit Sacrificium; quia sufficit, quòd eius humanitas sit in æternum vnita diuinitati, quia Sacerdotium nõ consistit in ministerio & vñu sacrificandi; sed in dignitate & potestate ad id quæ Christus habet, & habebit, quamdiu humanitas ipsius sit vnita diuinitati, ut dicimus Tractatu de Incarnatione Disputatione xix. Difficultate 111. Ex eo verò in Epistola ad Hebræos Christus dicitur Sacerdos in æternum, nullum habens successorem, quia ei nullus succedit in dignitate & potestate, quia eam non amisit per mortem, sicut Sacerdotes Leuitici succedebant alijs in dignitate & potestate; non verò quia ei nullus succedat in ministerio & in exercitio, quia quoad hoc ipsi cessant à ministerio sacrificandi succedunt Sacerdotes Evangelici, accipientes dignitatem & potestatem Sacerdotalem ad id, & ob hoc dicuntur Vicarij Christi.

Et ad primam rationem pro aduersarijs concedimus, Christum verè & principaliter offerre nunc in Sacrificio Missæ; & non quia Sacrificium Missæ fuerit ab ipso institutum, sed duobus prædictis modis, nempe, & quia tribuit Sacerdotibus victimam ad eam immolandum, & ipsis tamquam ministris commisit immolationem illius; & quia Sacerdotes tamquam Legati Christi, in persona & nomine ipsius ipsum repræsentantem offerunt.

Ad secundam concedimus, Sacrificium Missæ habere infinitum valorem, & infinitam virtutem ad cauandum fructum & effectum, ut dicimus Disputatione 111. Difficultate vii. iste tamen infinitus valor, & infinita virtus non est in genere meriti, seu ex opere operantis; sed tantum instar Sacramenti ad cauandum ex opere operato: ad quod non requiritur bonitas aliqua in proximè offerente, quia sufficit institutio Christi communicantis istum infinitum valorem ipsi actioni Sacrificij, quamvis factæ à malo ministro, & quamvis ab eo fiat mala, si mala fieri potest; & quoad hoc dicitur nõ posse à malo ministro coinquinari, quia quamvis fiat mala, eius tamen valor & virtus, quam habet ex institutione Christi, non impeditur, nec Sacramenta possunt eo modo coinquinari à malo ministro, quamvis ab eo peccaminose fiant.

Ad tertiam negamus, Christum ut hominem concurrere physicè ad immolationem, sicut nec concurrat physicè ad prolationem verborum; quia ad immolationem Missæ tantum concurrat duplici modo dicto, & etiam moraliter, id est meritorie, quia sua passione meruit imperare à Deo positionem Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus, factam ex vi verborum Sacerdotis. quo etiam modo concurrat ad effectum Sacramentorum, nempe tamquam instrumentum morale vniuersale diuinitati coniunctum, impetrando meritorie à Deo effectum illorum.

Ad quartam concedimus, Sacerdotes in Sacrificio Missæ offerre, & tamquam ministros Christi, & tamquam Legatos ipsius ipsum repræsentantes: ex eo tamen solum fit, Christum actu & nunc offerre quando offerunt Sacerdotes, sed non proximè & immediatè, quia per Sacerdotes & non per se ipsum exercet actionem sacrificandi.

DIFFICULTAS II.

Utrum omnes Sacerdotes possint efficere & offerre verum Sacrificium Missæ.

Conueniunt Catholici contra hæreticos, in solis Sacerdotibus esse potestatem efficiendi & offerendi Sacrificium Missæ, ut significatur in Tridentino sess. 22. & 23. c. 1.

Est tamen difficultas, An omnes Sacerdotes possint validè efficere & offerre Sacrificium Missæ.

Scotus in 4. d. 13. quæst. 2. & Gabriel quæst. 2. art. 3. du. 2. partem negatiuam tueritur, quam etiam videtur tradere Magister in 4. d. 13. Eam tamen non eodem modo defendunt: quia Scotus concedens Sacerdotem hæreticum & schismaticum, & Gabriel concedens omnem Sacerdotem præcisum ab Ecclesia, posse validè consecrare; negant tamen, posse verum Sacrificium efficere & offerre: quia ex vna parte existimant, essentiam Sacrificij Missæ sitam esse in ea oblatione, quæ fit verbis illis, *Offerimus*, &c. siue ante consecrationem, siue post; & ex altera existimant, dictos Sacerdotes non posse verè dicere, *Offerimus*, &c. quia non possunt nomine Ecclesiæ loqui, cum sint ab ipsa præcisi; Sacerdos autem nequit sacrificare, nisi ea verba nomine Ecclesiæ proferat, quia non nomine proprio, sed tantum nomine Ecclesiæ sacrificat & offert. Magister verò idem videtur tradere, dum existimat, excommunicatum, aut præcisum manifestè notatum, non posse validè consecrare, quia ob rationem

tionem Scoti & Gabrielis nequeat dicere, *Offerimus*; essentia autem Sacrificij Missæ in consecratione consistit.

S. Thomas. S. Thomas verò q. 82. art. 7. Vasquez d. 226. & communiter Theologi partem affirmatiuam merito tradunt. Et in primis quemcumque Sacerdotem, quantumvis hereticum & ab Ecclesia præcisum, posse verum Sacramentum Eucharistiæ efficere, conueniunt Theologi contra Magistrum, & maximè indicat Tridentinum sess. 23. c. 1. & 4. & can. 4. Id verò, quod Magister in contrarium & pro se adducit, nempe Sacerdotem non posse verè dicere *Offerimus*, nullius momenti est, & quia id est falsum, vt statim dicemus; & quia verbum istud *offerimus*, siue præcedens siue subsequens consecrationem, non pertinet ad formam consecrationis; sed tantum hæc, *Hoc est Corpus meum, Hic est calix Sanguinis mei*: hæc autem proferri possunt à quocumque Sacerdote, quantumvis præciso, etiam nomine Christi, ratione characteris, quia ratione huius habet potestatem illa proferendi nomine & Vice Christi, & nequit ab Ecclesia deleri.

Deinde contra Scotum & Gabrielem, quemcumque Sacerdotem quouis modo præcisum, posse Sacrificium Missæ efficere & offerre, probatur; tum, quia immolatio & oblatio Sacrificij Missæ in consecratione consistit; consecratio autem validè fieri potest à quocumque Sacerdote quouis modo præciso, quia consecratio fit validè ratione characteris, qui nequit ab Ecclesia deleri: tum etiam, quia quamuis immolatio seu actio Sacrificij Missæ sita esset in oblatione, verbis illis, *Offerimus*, &c. facta, nihilominus Sacerdos præcisus validè posset verum Sacrificium offerre, quia Sacerdos non offert nomine Ecclesiæ, potestate ab ipsa accepta; sed potestate annexa characteri à Deo accepto ad orandum & offerendum pro Ecclesia, & nomine Ecclesiæ, ergo nequit ab Ecclesia auferri potestas dicendi nomine ipsius, *Offerimus*, &c. quamuis id prohibere possit, & de facto præcisus prohibeat.

DIFFICULTAS III.

Utrum alij fideles, præter Sacerdotes, Sacrificium Missæ offerre dicantur.

Rupertus. *Innoc. III.* *Leo I.* **C**onueniunt Catholici, alios fideles, præter Sacerdotem consecrantem, etiam in Sacrificio Missæ offerre. Quod tradunt Rupertus lib. 2. de Diuinis officijs cap. 6. Innocentius III. lib. 3. de Mysterijs Missæ cap. 5. & Leo I. Epist. 81. cap. 2. & id exprimitur in Canone Missæ, dum dicitur: *Hanc igitur oblationem serui tui, sed & cuncte familie tue.* Quo significatur, totam familiam Christi, seu totum populum Christianum hoc Sacrificium seruitutis offerre: & dum paulò inferius dicitur, *Vnde & memores, Domine, nos serui tui, sed & plebs tua sancta*, &c. *offerimus* præclara maiestati tue, &c. & id non leuiter indicatur, dum dicitur: *Et omnium circumstantium, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc Sacrificium laudis.* vbi verba illa, *vel qui tibi offerunt*, de circumstantibus intelliguntur, quia particula *qui* ad circumstantes refertur.

Omnes ergo alij fideles, etiam absentes, dicuntur etiam Sacrificium Missæ offerre, non proximè & immediatè, quia ipsi non proferunt verba consecrationis, medijs quibus quasi gladio macetatur

& offertur victima in Sacrificio Missæ; sed tantum remotè & mediatè, nempe medio Sacerdote; non quia ipsi ad illud aliquo modo concurrant, nec physicè nec moraliter, sed generaliter fideles ex eo tantum dicuntur offerre, quia ex vna parte Christus reliquit omnibus fidelibus se ipsum tantquam victimam sic vniciuique propriam, ac si vnusquisque eam tribueret Sacerdoti, vt pro ipsi illam offerret; & ex altera Sacerdos ratione characteris à Deo deputatus, vt nomine fidelium offerat dictam victimam, offert illam quasi propriam singulorum fidelium; sicuti in Lege veteri illi dicebatur immolare & offerre, qui victimam tribuebant Sacerdoti, vt nomine ipsorum illam immolaret & offerret siue pro ipsis tribuentibus victimam, siue pro alijs. Dicitur autem Sacerdos nomine fidelium aut Ecclesiæ immolare & offerre, non tamquam superioris, sed tamquam inferioris, seu plebis & populi, vt aduertunt Bellarminus l. 1. de Sacrificio Missæ, cap. 4. & Vasquez disp. 226. num. 14. quia Ecclesia non comparatur cum Sacerdote, nisi tanquam plebs & inferior cum superiore & intercessore. Dicitur tamen immolare & offerre nomine Christi tamquam superioris, quia cum Christo comparatur tamquam minister, & inferior cum superiore & principali, & tamquam Vicarius & legatus illius ipsum representans: & ideo Sacerdos potius dicitur minister Christi in Ecclesia, quam minister Ecclesiæ.

Addimus, eos fideles, qui ad Sacrificium Missæ aliquo modo cooperantur, aut Sacerdoti sacrificanti ministrando, aut ei stipendium ad id tribuendo, aut sua assistentia Sacrificium approbando & auctorizando, dici specialiori modo offerre Sacrificium Missæ, & sic offerendo benè operari, & mereri.

DIFFICULTAS IV.

Utrum Sacrificium Missæ possit pro omnibus viujs offerri.

Quamuis Sacrificium offerri pro alio, sumi possit prout idem est, quod nomine & loco alterius offerri; in præsentiarum tamen non ita sumitur, sed prout idem est quod offerri in utilitatem & commodum alterius, ei applicando fructum Sacrificij, qua ratione communiter sumitur apud Patres, & apud Scholasticos, & apud Paulum ad Hebr. 5. non tantum dum ait, *Et propterea debet, quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso offerre*, id est in utilitatem populi & sui; sed etiam dum dicit, *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur*, id est in utilitatem & commodum hominum, vt omnes exponunt, & deducitur ex alijs verbis iam relatis, quæ paulò inferius proferuntur à Paulo.

Hoc ergo supposito, Sacrificium Missæ offerri posse, non tantum pro ipsis Sacerdotibus offerentibus, vt constat ex supra relatis verbis Pauli, *Propterea debet, quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso offerre*; sed etiam offerri posse pro alijs viujs, vt constat ex his verbis Pauli, & ex praxi & vsu Ecclesiæ, in qua quotidie offertur Sacrificium Missæ pro alijs viujs.

Est tamen difficultas, Primò, pro quibus alijs viujs in particulari offerri possit. Circa quam conueniunt Theologi, Sacrificium Missæ offerri posse pro

pro omnibus fidelibus baptizatis viuis, qui sunt membra Ecclesiæ, & ab ipsa non sunt præcisi. Ita definitur in Tridentino sess. 22. cap. 1. & can. 3. & id constat ex praxi Ecclesiæ, qua post verba, *Tegitur, clementissime Pater*, statim subditur, *In primis que tibi offerimus pro Ecclesia tua sancta Catholica, & paulo inferius, & pro omnibus orthodoxis, atque Catholica & Apostolica fidei cultoribus.*

Nomine autem fidelium baptizatorum qui non sunt præcisi, intelligimus non tantum adultos, sed etiam paruulos, quia ex omnibus coalescit Ecclesia Catholica, quia omnibus eis, non tantum adultis, tam iustis quam peccatoribus, sed etiam paruulis, Sacrificium Missæ prodesse potest, quia etiam paruulis imperari potest salus, & vite diuturnitas, imò & auxilia externæ protectionis, quibus ex tunc optimè dirigantur ad rectam vitam futuram: & sub prædictis fidelibus baptizatis etiam comprehenduntur energumini, quia etiam ex eis constat Ecclesia, & eis potest Sacrificium Missæ prodesse.

Secundò est difficultas, An Sacrificium Missæ possit offerri pro non baptizatis viuis, vt progenitis, Iudæis, paganis, & Catechumenis.

Bellarminus lib. 2. de Sacrificio Missæ, cap. 6. Suarez disp. 78. sect. 2. Henriquez lib. 9. cap. 15. Egidius q. 83. art. 1. dub. 9. Laymann tract. 5. c. 2. & Bonacina disp. 4. pun. 3. docent, offerri posse validè & licitè; quod indicare videtur Paulus 1. ad Tim. 2. dum commendat obsecrationes & orationes fieri pro Regibus qui tunc non erant baptizati. Et specialiter, quòd Sacrificium Missæ offerri possit pro non baptizatis, indicat Tertullianus in lib. Ad Scapulam, cap. 2. num. 11. dum ait: *Itaque sacrificamus pro salute Imperatoris.* Imperatores autem tunc non erant baptizati. Et etiam quòd offerri possit pro Catechumenis non baptizatis, contineri videtur in Libello qui dicitur *Ordo Romanus*, in 3. Scrutinio quod Feria quarta hebdomadæ quartæ Quadragesimæ fiebat. Imò offerri posse pro Catechumenis adhuc defunctis, tradere videtur Innocentius III. in cap. 2. *Apostolicam*, de Presbytero non baptizato, & Ambrosius in Oratione de obitu Valeriani Imperatoris.

Et ratione probatur, quia Sacrificium crucis pro omnibus, etiam non baptizatis, & infidelibus, oblatum fuit; ergo etiam Sacrificium Missæ, quod est applicatio fructus Sacrificij crucis, offerri potest pro omnibus.

Sotus verò in 4. d. 11. quæst. 2. art. 7. Vasquez disp. 227. cap. 3. & Azor lib. 10. cap. 22. docent, Sacrificium Missæ nec licitè nec validè offerri posse pro non baptizatis viuis. Et in primis non posse pro illis licitè offerri, probatur ratione desumpta ex consuetudine: quia Ecclesia non baptizatis, quantumvis Catechumenis, denegat publicas orationes in Missa, excepto die Parasceves, ex peculiari priuilegio, in signum generalis redemptionis in eo die pro omnibus à Christo exhibitæ; in alijs autem diebus potius petit vt infideles conterantur: ergo Ecclesia hac consuetudine satis denotat, se nolle, & prohibere quòd fiant orationes publicæ pro nobis baptizatis, ergo multò melius prohibet, & non vult Sacrificium Missæ pro illis offerri, quia istud maius est orationibus publicis, & non minus publicum quam illa.

Deinde non posse pro illis validè offerri, probatur, quia Eucharistia vt Sacramentum non prodest illis, quia tantum est instituta in Sacramentum

pro baptizatis; ergo nec vt Sacrificium, quia etiam vt Sacrificium confert suos effectus instar Sacramenti ex opere operato. Consequentia patet, quia mirum esset, & nullo fundamento affirmari potest, Christum Eucharistiam in Sacramentum pro baptizatis tantum instituisse, & eandem in Sacrificium, quam etiam vt sic, instar Sacramenti, instituit, pro non baptizatis instituisse.

Paulus ergo pro aduersarijs adductus, commendauit fieri orationes pro Regibus & alijs infidelibus non baptizatis, & verè fiebant etiam multo tempore post Paulum adhuc in Sacrificio Missæ, vt significant Clemens Romanus lib. 8. Constit. Apostol. & Chrysostomus in sua Liturgia, & satis conuenienter quia tempore Pauli & dictorum Patrum, baptizati commorabantur inter non baptizatos, vt sic illis signa amoris ostenderent, & pacificè viuerent: iam verò id est ab Ecclesia dicta consuetudine prohibitum, & multò magis pro illis Sacrificium Missæ offerre, quia numquàm pro non baptizatis illud obtulit, præsertim quia illis prodesse non potest, nec pro illis validè offerri.

Tertullianus verò, qui specialiter de Sacrificio loquitur, aut nomine Sacrificij non intelligit Sacrificium Missæ, sed Sacrificium latè sumptum pro orationibus publicis in Sacrificio Missæ factis; aut si nomine Sacrificij intelligit Sacrificium Missæ, intelligendus est quoad valorem & meritum operantis, quod vt sic offerri potest pro non baptizatis, sicut & quodlibet aliud opus bonum. Et hoc posteriori modo explicandi sunt Innocentius III. Ambrosius & libellus Romanus, qui loqui videntur de Sacrificio Missæ.

Et ad rationem respondemus, concedendo Antecedens, & negando Consequentiam: concedimus enim, Sacrificium crucis pro omnibus, etiam non baptizatis, oblatum fuisse à Christo; negamus tamen inde inferri, Sacrificium Missæ posse pro illis offerri, etiam si per illud applicetur fructus Sacrificij crucis, sicut nec inferitur, Sacramenta posse applicari non baptizatis, quamuis valor Sacrificij crucis per ipsa applicetur, quia est discrimen inter Sacrificium crucis ex vna parte, & inter Sacrificium Missæ & Sacramenta ex altera, quòd Sacrificium crucis fuit à Christo oblatum, tamquam bonum opus, & meritum ipsius pro redemptione generis humani; & idèd voluit pro omnibus illud offerre, & pro omnibus pati & mori, quia voluit redemptionem omnium quoad sufficientiam mereri. Sacrificium verò Missæ, prout à Christo institutum, non offertur tamquam bonum opus, & meritum Christi, sed tantum tamquam quoddam peculiare instrumentum, institutum ad applicandum efficaciter ex opere operato meritum seu pretium Sacrificij crucis pro nostra redemptione, quoad effectus ad quos institutum est. Vnde non est mirum, quòd Christus noluerit illud instituire pro non baptizatis; sicut noluit alia Sacramenta à Baptismo distincta pro illis instituire, quia etiam sunt peculiaria instrumenta, medijs quibus pretium Sacrificij crucis applicatur efficaciter, & ex opere operato quoad aliquos effectus; quod supra Sacrificium crucis est quidam nouus fauor, quem noluit præstare non baptizatis.

Tertiò est difficultas, An Sacrificium Missæ possit offerri pro baptizatis ab Ecclesia præcisis.

Supponimus, posse pro illis validè offerri, quod

H h

ad

Sotus.
Vasquez.
Azor.

Bellarmin.
Suarez.
Henric.
Egidius.
Laymann.
Bonacina.

ad fructum, quem habet ex institutione Christi, quia ex vna parte institutum est à Christo pro omnibus baptizatis, & ex altera parte Ecclesia nequit dictum fructum impedire, quia iste non pendet ab Ecclesia, sed tantum ex intentione ministri, cui soli Christus totum commisit.

Punctum ergo difficultatis in eo consistit, An Sacrificium Missæ possit pro præcis ab Ecclesia licite offerri. Et primò examinandum est, an possit licite offerri pro schismaticis & hæreticis, excommunicatione seclusa.

Bellarmin.
Suarez.
Henriquez.
Bonacina.
Layman.
Cælestinus.

Bellarminus, Suarez, Henriquez, Bonacina & Laymannus ubi suprà, partem affirmatiuam tuerunt, & Cælestinus Papa in Epist. 1. ad Episcopos Gallia, & Iacobus in sua Liturgia, dum admittunt pro eis publicas orationes fieri, etiam in Missa. Et ratione probatur, quia ex vna parte institutum est à Christo pro omnibus baptizatis, & ex altera, seclusa excommunicatione, id non est prohibitum ab Ecclesia; ergo non solum validè, sed etiam licite potest pro illis offerri.

Gabriel.
Sotus.
Vasquez.

Gabriel verò lect. 34. in Can. lit. A. Sotus & Vasquez ubi suprà, partem negatiuam tradunt, & meritò: quia Ecclesia numquam offert Sacrificium Missæ, nec publicè orat pro schismaticis & hæreticis, adhuc in communi, nisi in die Parasceues, in alijs autem diebus potius petit ut contendantur; ergo satis denotat se nolle, & se prohibere offerri Sacrificium & orationes publicas pro illis fieri.

Testimonijs verò Patrum adductis pro aduersarijs, tantum probatur, id non esse prohibitum ex natura rei, & pro illis temporibus non fuisse ab Ecclesia prohibitum, imò fuisse ordinatum ut fieret; non tamen, quòd modò non sit ab Ecclesia prohibitum, ut verè est, prohibitione dicta consuetudine introducta aut denotata.

Quoad reliquos verò baptizatos maiori excommunicatione excommunicatos, quamuis pro eis possit Sacrificium Missæ validè offerri, quia baptizati sunt; conueniunt tamen Theologi, non posse pro illis licite offerri, quia ab Ecclesia sunt exclusi à communibus suffragijs (quorum vnum est Sacrificium Missæ) ut constat ex cap. *A nobis* 26. & ex cap. *Sacris* 38. de Sentent. excommunicat. & ex 11. q. 3. de quo latius dicimus Tractatu de Excommunicatione Disputat. 111. Difficult. 11. Id tamen intelligitur quoad excommunicatos non toleratos, id est nominatim denuntiatis, aut eos qui notoriè inciderunt in excommunicationem ob percussionem Clerici, quia pro excommunicatis toleratis licite offerri potest, ut dicimus in eadem Disputatione Difficultate 111.

Obseruandum est, quòd quamuis Sacrificium Missæ nequeat offerri directè pro baptizatis præcis ab Ecclesia, nec pro nò baptizatis, quamuis Catechumenis, oblatione ad illos directà, indirectè tamen potest, oblatione directà ad Ecclesiā, nempe pro dilatazione & pace Ecclesiæ, pro sedando schismate, & pro salute v.g. Germaniæ, & etiam totius mundi, quamuis Sacrificium Missæ sic oblatum redundet indirectè in bonum non baptizatorum, & baptizatorum ab Ecclesia præcisorum, quia eorum conuersione & reductione Ecclesia pacificatur, melioratur, & propagatur, de quo latè in dicta Disputatione.

DIFFICULTAS V.

Utrum Sacrificium Missæ possit pro omnibus defunctis offerri.

Circa damnatos non defuerunt, qui olim existimauerint Sacrificium Missæ pro illis validè & licite offerri: validè, quia eis potest prodesse, ut æterna pœna minùs impatienter sustineatur, & ut tolerabilior fiat: & licite, quia id non est prohibitum. Quibus maximè fauet Glossa in can. *Tempus* 13. quæst. 2. dum ait, orationem & eleemosynam prodesse damnatis mediocriter malis, ut minus in inferno puniantur, quod multò melius attribueret Sacrificio Missæ. Et id tradere videtur Augustinus in Enchiridio cap. 120. & refertur ad d. can. *Tempus*, dum ait, Sacrificium Altaris & eleemosynarum prodesse non valde malis, vel sit plena remissio, vel ut tolerabilior fiat ipsa damnatio.

Nihilominus Theologi constanter docent, Sacrificium Missæ nec validè nec licite posse pro damnatis offerri. Quod autem id non liceat, dicitur in can. *Pro obemnis* 13. quæst. 2. & indicat Gregorius lib. 4. Dialog. cap. 40. dum ait, non esse licitum pro damnatis orare, quia eadem omnino est ratio; imò maior, ut etiam non sit licitum pro illis Sacrificium offerre. Et ratione probatur, quia Sacrificium Missæ ad nihil potest prodesse damnatis, quia non sunt in statu adipiscendi nouam misericordiam, sed patiendi rigorosam vindictam, quia in inferno nulla est redemptio & misericordia, de quo latius dicitur in Tractatu de Suffragijs, aut in Tractatu de Nouissimis.

Augustinus verò nullatenus fauet aduersarijs, quia nomine *damnationis*, dum ait Sacrificia prodesse ut tolerabilior fiat ipsa damnatio, non intelligit pœnam æternam inferni, sed pœnam purgatorij, quæ Sacrificijs aut omnino tollitur, aut remissione alicuius partis pœne fit tolerabilior. Vnde per non valde malos intelligit eos, qui è via decellerunt non plenè extincto reatu pœne.

Circa Beatos Primò conueniunt Theologi, Sacrificium Missæ offerri non posse ut Beatis remittatur culpa, nec pœna aliqua, ut patet, nec ut eis augeatur gratia habitualis, nec gloria, quia totam, quam habituri sunt, habent ab ingressu gloriæ.

Secundò conueniunt, posse Deo Sacrificium Missæ offerri, ut ipsi gratias agamus pro Beatorum victorijs, ut dicitur in Tridentino sess. 22. cap. 3. & pro beatitudine ipsis collata, quod est quodammodò pro ipsis Sacrificium offerri, quia Sacrificio ea intentione oblato, Beati quodammodo recompensant, vel nos loco illorum, pro beneficijs Deo acceptis, ac proinde vnum ex fructibus Sacrificij quodammodo participant.

Tertiò conueniunt, Sacrificium Missæ offerri posse in honorem & gloriam Beatorum, & de facto sic offertur, ut constat ex Missa Latina, dum in eius Officio dicitur, *quam tibi offerimus in honorem Beate Mariæ, & omnium Sanctorum, ut illi proficiat ad honorem*. Dicitur autem offerri in honorem & gloriam Sanctorum, tum quia in Officio Missæ multis modis illos comemoramus, præsertim à Deo petentes, ut faciat eos suis intercessionibus nos adiuuare, & per eorū merita à Deo multa beneficia petentes, quo non parum eos honoramus &

& glorificamus; tum etiam, quia actione ipsa Sacrificij auxilia gratiæ à Deo nobis & alijs impetramus, ut Sanctos honoremus & glorificemus, quamvis hoc non tam sit pro Sanctis Sacrificium offerri, quam pro nobis.

Ita tamen in Ecclesia offertur Sacrificiū Missæ in honorem & gloriam Sanctorum, ut non ipsius, sed soli Deo offeratur, ut aduertit Tridentinum cap. illo 3. ac proinde soli Deo templa & altaria eriguntur, ut in eis soli Deo, non Sanctis Sacrificium offeratur: id tamen non tollit, quin templa & altaria in honorem Beatorum erigantur, & illis dicentur, ut in Sacrificio in illis oblato, Sancti predictis modis inuocentur & commemorentur. Et hoc posteriori modo & fine fit in Ecclesia, non priori modo, ut Kemnitius falsò imponit Ecclesiæ. Quod verò Sanctos in Officio Missæ inuocare, & commemorare, ut fit in Ecclesia, non sit reprehensione dignum, sed potius laudabile, constat ex Patribus, & ex usu Ecclesiæ, & ex ratione, ut videri potest apud Bellarminum l. 2. de Missa, cap. 8. ubi

etiam obiectiones Kemnitij contra consuetudinem hanc dissolvit.

Circa defunctos baptizatos in Purgatorio existentes continentur Catholici, Sacrificium Missæ posse pro eis offerri, & eis maxime prodesse ad remissionem peccatæ (ac proinde, ut citius beatitudinem adipiscantur) ut definitur in Tridentino sess. 12. cap. 2. & can. 3. & constat ex perpetua Ecclesiæ traditione, quod etiam expresserunt Augustinus de Verbis Apost. Serm. 42. Chrysostomus Homil. 3. Epist. ad Philippi. & Homil. 69. ad populum Antiochenum. Cyprianus lib. 1. Epist. 9. Epiphanius Hæres. 75. Eusebius lib. 4. de Vita Constant. cap. 71. & Cyrillus Catechesi 5. Pro defunctis verò non baptizatis nequit adhuc valide offerri, & multò minus quam pro non baptizatis uiuis, nisi quoad valorem & meritum ipsius operantis seu Sacrificantis; sicut quodlibet aliud opus bonum, eo modo quo Difficultate præcedenti diximus posse offerri pro non baptizatis uiuis.

DISPUTATIO .III.

De virtute & effectibus Sacrificij Missæ.

DIFFICULTAS I.

Verum remissio peccati mortalis quoad culpam sit effectus Sacrificij Missæ.

ONVENIUNT Catholici, virtute Sacrificij Missæ peccata mortalia quoad culpam remitti. Est tamen difficultas circa modum, quo virtute illius remittatur, an scilicet immediate, an tantum mediatè.

Alb. Pigb.

Gasp. Casp.

Martialis.
Alexand.
Ambros.
Hieronym.
Cyr. Ieros.
Iul. Pap.

Albertus Pighius Controu. 5. & nonnulli recentiores docent, virtute Sacrificij Missæ immediate & proximè remitti peccata mortalia quoad culpam, & infundi gratiam habitualement ei pro quo offertur, sicut virtute Sacramenti Pœnitentiæ: ad id tamen requirunt in eo, pro quo offertur, attritionem de illis; quod probabile censet Gaspar Casalius lib. 2. de Sacrificio Missæ, & indicare videtur Tridentinum sess. 21. c. 2. dum de Sacrificio Missæ loquens, ait: *Sacrificium istud verè propriatorium esse, per ipsumque fieri, ut si cum vero corde & recta fide, cum metu & reuerentia contriti, ac pœnitentes ad Deum accedamus, misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.* Huius quippe oblatione placatus Dominus gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata, etiam ingentia, dimittit. Et id tradere videntur Martialis in Epist. ad Burdegalenses cap. 3. Alexander in Epist. 1. decretali c. 4. Ambrosius 1. Offic. cap. 48. Hieronymus Epist. 146. Cyrillus Ierosolymitanus Catechesi 5. & Iulius Papa in Epist. ad Episcopos per Ægyptum, & refertur in can. *Cum omne crimen.* de Consecrat. d. 2. dum ab ipsis remissio peccatorum tribuitur Sacrificio Missæ.

Et ratione probatur, quia in Eucharistia potior est ratio Sacrificij quam Sacramenti, quia ratio Sacrificij in oblatione posita est, ratio verò Sacramenti ad usum refertur: sed Eucharistia quatenus est Sacramentum, immediate confert primam

gratiam habitualement, & remissionem mortalium attrito, qui bona fide se existimat contritum; ergo idem etiam operatur quatenus est Sacrificium, adhuc in eo qui scienter est tantum attritus, quia Eucharistia quatenus est Sacrificium, instituta est ad remittenda peccata mortalia, non verò quatenus est Sacramentum.

S. Thomas verò in 4. d. 12. quæst. 2. art. 2. ad 4. Vasquez disp. 228. Suarez disp. 79. sect. 3. Agidius art. 1. dub. 8. & communiter Theologi docent, virtute Sacrificij Missæ non remitti immediate peccata mortalia quoad culpam, sed tantum mediatè, quia scilicet virtute illius impetrantur auxilia, medijs quibus acquiritur remissio & iustificatio à mortalibus. quod significat Tridentinū cap. illo 2. illis verbis: *Huius quippe oblatione placatus Dominus gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata, etiam ingentia, dimittit.* quibus verbis satis significat, Deum virtute Sacrificij Missæ remittere mortalia, concedendo auxilium gratiæ ad pœnitentiam (siue Sacramentum, siue perfectam contritionem) mediâ quâ remittantur peccata. quod etiam superius expresserat illis verbis: *Per ipsumque fieri, ut si cum vero corde & recta fide, cum metu & reuerentia contriti, ac pœnitentes ad Deum accedamus, misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.* quibus verbis satis exprimit, per Sacrificiū Missæ nos consequi misericordiam & remissionem peccatorum, medijs auxilijs, si pœnitentes, quamvis solum attriti, seu imperfectè contriti simus. Ex quo patet ad testimonium Tridentini pro aduersarijs adductum: & id ratione ab absurdis desumpta probatur, quia Primò sequeretur, eum, pro quo Sacrificium offertur, posse in somnis iustificari à mortalibus, si ante somnum habuit attritionem eorum, & pro eo in somnis existente Sacrificium offeratur: id autem nimium est concedere Sacrificio Missæ, quia vix conuenit Sacramentis. Secundo sequeretur, Sacramentum Pœnitentiæ nec in re nec

H h 2

in

in voto esse medium necessarium in baptizatis ad remissionem mortalium, quia hæc fieri potest medio Sacrificio, in quo nec Sacramentum Pœnitentiæ necius votum continetur. Quibus accedit, quòd absque firmo fundamento prædictus modus remittendi mortalia, & iustificandi ab illis, tribuitur ei quod non est Sacramentum.

Patres ergo pro aduersarijs adducti, solum affirmant, Sacrificio Missæ remitti peccata; quia tamen non dicunt, immediate & proxime, exponendi sunt, sicut Tridentinum, mediatè & remotè.

Ad rationem verò negamus, in Eucharistia rationem Sacrificij esse perfectiorem ratione Sacramenti (imò potius est imperfectior) & etiam negamus, Eucharistiam, vt Sacramentum, à mortalibus immediate iustificare: & quamvis vtrumque esset verum, non concluderetur intentum aduersariorum, quia ex eo non conuinceretur, Sacrificium Missæ fuisse institutum ad sic iustificandum, quia duobus illis existentibus, potuit Christus non instituere Sacrificium Missæ ad id.

Addimus, in quo Theologi conueniunt, remissionem mortalium, que fit virtute Sacrificij Missæ, impetrando auxilia efficaciac ad id, non esse certam & infallibilem, quamuis offeratur pro rectè disposito, quia ad id nullum est sufficiens fundamentum. Accedit, quòd perseverantia fit effectus Eucharistiæ vt Sacramenti, non minus quam dicta remissio mortalium est effectus ipsius vt Sacrificij: perseverantia autem non conceditur infallibiliter digne suscipientibus Sacramentum Eucharistiæ; ergo nec dicta remissio eis, pro quibus offertur Sacrificium Missæ. Vnde medio Sacrificio Missæ non conceditur infallibiliter auxilium efficaciac ad id medio quo fiat dicta remissio, quia auxilio efficaci concessio, dicta remissio fit certò & infallibiliter. Quòd autem dicta remissio fit effectus Sacrificij Missæ ex institutione Christi, & ex opere operato, non sufficit vt sit infallibilis, vt dicemus Difficultate vi.

Sed an impetratio auxilij tantum sufficientis ad eam remissionem, fit etiam effectus Sacrificij Eucharistiæ, parui momenti est: credimus tamen, non esse effectum illius, sicut nec impetratio auxilij tantum sufficientis ad perseverandum est effectus Eucharistiæ vt Sacramenti: quia non satis aptè institueretur peculiare instrumentum, quo applicarentur merita Christi ad auxilium, quod nullum est habiturum effectum, quamuis non sit habiturum ex defectu illius cui datur, & non ex defectu ipsius auxilij. Et id quoad impetrationem auxilij medio Sacrificio Missæ indicat Tridentinum cap. illo 2. dum assignans prædictum effectum Sacrificio Missæ, ait, *Per ipsumque fieri, vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno, id est efficaci; & etiam dum subdit, Huius quippe oblatione placatus Dominus gratiam & donum penitentiae concedens, crimina & peccata, etiam ingentia, dimittit*: quia Deus donum penitentiae non concedit absque auxilio efficaci, etiam quoad impetrationem auxilij ad perseverandum medio Sacramento Eucharistiæ. Id etiam indicat sess. 13. cap. 2. dum ait Christum voluisse Eucharistiam sumi tamquam antidotum, quo à peccatis mortalibus præseruamur: præseruamur autem auxilio efficaci, & non auxilio tantum sufficiente.

Trident.

DIFFICULTAS II.

Vtrum remissio venialium sit effectus Sacrificij Missæ.

Conueniunt Theologi, virtute Sacrificij Missæ etiam remitti peccata venialia quoad culpam: quod significat Tridentinum sess. 22. c. 2. Trid. ait, per Sacrificium Missæ peccata etiam ingentia dimitti; quia particula *etiam* supponit, etiam minora & minima peccata dimitti. Et quidè nullum est instrumentum ad remissionem mortalium institutum, quod etiam non sit ad remissionem venialium.

Est tamen difficultas, An remittantur immediate, an mediante impetratione auxiliorum.

Canus 12. de Locis c. 13. ad 3. Corduba lib. 2. Cap. q. 3. Notab. 4. Valentia disp. 6. q. 11. pun. 1. §. 22. Henriquez lib. 9. cap. 13. & Petrus Nauarra lib. 2. cap. 2. n. 354. docent, peccata venialia immediate remitti per Sacrificium Missæ, sicut per Sacramenta, quia per Sacramentalia, vt per aquam benedictam, immediate remittuntur; ergo multò mediù per Sacrificium Missæ.

Vasquez verò disp. 228. cap. 3. Suarez disp. 73. sess. 5. Azor lib. 10. cap. 20. q. 4. Egidius art. 1. dub. 8. num. 136. Laymannus c. 1. n. 5. Bonacina pun. 3. & Adamus q. 9. dub. 4. docent, & merito, venialia non remitti immediate per Sacrificium Missæ, sed tantum mediatè, media scilicet impetratione auxiliorum gratiæ ad contritionem perfectam, vel ad receptionem Sacramenti Pœnitentiæ. Quod indicat Tridentinum c. illo 2. dum non tantum supponit, per Sacrificium Missæ etiam remitti veniale, sed etiam tradit modum quo id fiat, nempe quia Deus concedit gratiam & donum penitentiae. Et ratione probatur, quia nullum est firmum fundamentum ad tribuendam dictam virtutem immediatam ei quod non est Sacramentum.

Addimus, remissionem venialium, que fit virtute sacrificij Missæ, non esse certam & infallibilem, quia ad id nullum est firmum fundamentum, cui non obstat, quòd fiat ex institutione Christi, & ex opere operato, vt dicemus Difficultate vi.

Ad fundamentum aduersariorum negamus, per Sacramentalia remitti immediate venialia.

DIFFICULTAS III.

Vtrum augmentum gratiæ habitualis sit effectus Sacrificij Missæ.

Conueniunt Theologi, augmentum gratiæ habitualis esse effectum Sacrificij Missæ, vt pro iustis offeratur: quia si peccatoribus impetratur remissio mortalium, & iustis remissio venialium; non est mirum, quòd impetretur augmentum gratiæ habitualis iustis, pro quibus offertur; præsertim quòd remissio venialium non fit absque augmento gratiæ habitualis, collato intuitu attritionis de illis, aut absq; contritione perfecta, inuenta cuius etiam confertur augmentum dictæ gratiæ.

Est tamen difficultas, An id fiat immediate, sicut per Sacramenta, an tantum mediatè.

Petrus Sotus de Instit. Sacerd. lect. 7. de Eucharistia, & Dominicus Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 1. docet id fieri immediate, quia non videtur minor virtus

virtus Sacrificij, quam Sacramentorum.

Suarez.
Vasquez.
Egidius.
Suarez disp. 79. sect. 4. Vasquez disp. 228. & Egidius art. 1. dub. 8. num. 131. docent id non fieri immediate, & merito: quia nullum est firmum fundamentum ad attribuendam eam virtutem Sacrificio Missæ. Et specialiter, quod non habeat virtutem conferendi immediate augmentum gratiæ eis pro quibus offertur, probatur; quia alias in adulto dormiente posset augeri, si pro eo, quando dormit, offeratur; & etiam posset augeri in parvulo baptizato, si pro eo offeratur, quod est nimium concedere ei quod non est Sacramentum.

Ex eo ergo iustis augetur iustitia & gratia virtute Sacrificij Missæ, quia virtute illius conferuntur illis auxilia efficacia ad opera bona, quibus crescant in iustitia & gratia: augmentum tamen istud sic mediatè collatum, etiam si ex opere operato conferatur, non tamen certò & infallibiliter, quia ad hoc nullum est firmum fundamentum.

DIFFICULTAS IV.

Utrum remissio pænæ temporalis sit effectus Sacrificij Missæ.

Trident.
Conueniunt Primò Catholici, virtute Sacrificij Missæ pœnam temporalem restantem post remissionem culpæ remitti iustis, tam viuis quam defunctis; quod definitur in Tridentino sess. 22. c. 2. vbi etiam dicitur, id ex Apostolica traditione constare. Idè definitur can. 3. & sess. 25. cap. 1. Et sanè, cum in Ecclesia Sacrificium istud semper fuerit pro pœnis iustorum viuorum & defunctorum oblatum, negari nequit illis ad pœnæ remissionem prodesse.

Trident.
Conueniunt Secundo Theologi, virtute Sacrificij Missæ dictam pœnam temporalem immediate remitti. Quod indicatur in Tridentino sess. 22. cap. illo 2. dum, postquam dixit Deum Sacrificio Missæ placatum ingentia peccata remittere, gratiam & donum pœnitentiæ concedendo (quo satis indicat culpas mediatè remitti) absolute & absque vlla limitatione subdit, Sacrificium Missæ pro pœnis offerri. imò addit, & pro satisfactionibus, quo non leuiter indicat, Sacrificium Missæ substitui pro operibus satisfactorijs, quia alio modo non offeratur pro satisfactionibus, ac proinde immediate virtute illius pœnas immediate remitti, sicut satisfactionibus extinguuntur. Et quidè si immediate non prodesset ad remissionem pœnarum, eas & quodcumque aliud æquiualens excusando, sed tantum mediatè, impetrando auxilia ad opera satisfactoria, parum ad remissionem pœnarum prodesset, quia pœnæ alias, etiam si Sacrificium non offeratur, operibus satisfactorijs extinguuntur. Accedit, quod defunctis nequit alio modo ad remissionem pœnarum prodesse, vnde etiam eodem modo proderit viuis.

Est tamen difficultas, An pœnarum remissio certò & infallibiliter fiat medio Sacrificio Missæ.

Circa quam conueniunt communiter Doctores, virtute Sacrificij Missæ certò & infallibiliter remitti pœnas viuis iustis, & merito; quia maxime conueniens est, Sacrificium Missæ, quod institutum est à Christo instar Sacramenti, tamquā causa particularis applicatiua fructus suæ passionis, habeat fructum aliquem infallibilem, sicut habent

Sacramenta, instar quorum institutum est: nullus autem alius ei potest commodius attribui, quam remissio dictarum pœnarum, & quia est effectus immediate ab ipso proueniens, & quia nulli aliam infallibilem agnoscitur habere, & quæ nullis alijs cōmodius tribuitur quam viuis, quia remedia particularia præcipue sunt pro viuis à Christo instituta.

Punctum ergo difficultatis in eo est, An Sacrificium Missæ certò & infallibiliter proficiat iustis defunctis ad pœnarum remissionem.

Sotus.
Canus.
Corduba.
Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1. Canus 12. de Locis cap. 3. & Corduba lib. 1. q. 3. docent, Sacrificium Missæ non semper & infallibiliter prodesse defunctis ad dictum effectum, sed prout Deo placuerit, quia Indulgentiæ tantum profunt defunctis hoc modo; ergo etiam eo tantum modo illis prodest Sacrificium Missæ.

Vasquez.
Suarez.
Vasquez verò disp. 228. cap. 4. Suarez disp. 79. sect. 18. & communiter Theologi docent, Sacrificium Missæ pro defunctis iustis oblatum, eis semper & infallibiliter prodesse ad remissionem pœnæ temporalis, & merito: quia Sacrificium Missæ institutum fuit à Christo ad remissionem pœnæ, tam pro viuis iustis quam pro defunctis; ergo sicut viuis prodest certò & infallibiliter, ita etiam defunctis, quia eadem est pro vtriusque ratio; & nullum inter vtroque quoad dictum effectum agnoscitur discrimen.

Vnde quamuis verum esset, Indulgentias defunctis applicatas, non certò & infallibiliter illis prodesse, sed pro arbitrio Dei, non esset idem dicendum de Sacrificio Missæ pro illis oblato ob discrimen inter Indulgentias & Sacrificium Missæ; quia si Indulgentiæ non prodescent illis certò & infallibiliter, idè esset, quia Ecclesia, ex cuius auctoritate Indulgentiæ applicantur, nullam habet in defunctos iurisdictionem, vt ipsis possit per modum absolutionis Indulgentias applicare; Sacrificium verò Missæ à Christo, qui etiam habet iurisdictionem in defunctos, fuit etiam pro illis ad remissionem pœnæ institutum, & idè illis, sicut etiam viuis, certò & infallibiliter prodest.

DIFFICULTAS V.

Utrum sint alij effectus Sacrificij Missæ.

Conueniunt Theologi, Sacrificium Missæ non tantum prodesse ad impetrationem auxiliorum, ad vincendas tentationes, & ad perseuerandum in gratia, & ad alia bona spiritualia, quibus egemus vt ad gloriam perueniamus, sed etiam ad impetrationem bonorum temporalium, vt victoriæ, pacis, salutis, fructus terræ, & aliorum, quatenus spiritualibus deseruire possunt. Quod satis indicat Tridentinum sess. 22. cap. 2. & can. 3. dum *Trident.* ait, Sacrificium Missæ offerri non tantum pro pœnis & pro satisfactionibus, sed etiam pro alijs necessitatibus. Et id significant Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 5. Chrysostomus Homil. 77. in *Cyrrillus.* Ioannem, Augustinus lib. 22. de Ciuitate Dei c. 8. & plures alij Patres.

Addimus, Sacrificium Missæ prodesse ad impetrationem bonorum temporalium, quatenus spiritualibus deseruire possunt; quia sicut Christus non fuit mortuus pro temporalibus absque respectu ad spiritualia; ita etiam Sacrificium Missæ, quod institutum fuit à Christo vt instrumentum peculiare

H. h. 3 appli-

applicationis fructuum suæ passionis, non fuit institutum ad impetrationem temporalium, nisi quatenus ad spiritualia possunt conducere.

Observandum tamen est, prædictos effectus non certò & infallibiliter obtineri virtute Sacrificij Missæ, etiamsi expediant ei pro quo offertur, quia ad dictam infallibilitatem nullum habemus sufficiens fundamentum.

DIFFICULTAS VI.

Utrum omnes effectus Sacrificij Missæ supra memorati dicendi sint ex opere operato.

Conueniunt Theologi, Sacrificium Missæ, ut benè moraliter factum à Sacerdote, habere vim ex opere operantis ad omnes memoratos effectus, quia ut sic factum à Sacerdote, est opus bonum; ac proinde meritorium pro se & pro alijs, præsertim si fiat à Sacerdote iusto. Addimus, ut benè moraliter factum à Sacerdote, habere vim ex opere operantis ad omnes dictos effectus, quia comparatum cum tota Ecclesia, non habet vim ex opere operantis ad illos, ut aduertit Vasquez disp. 229. c. 2. quia non fit ab Ecclesia (ac proinde nec est opus moraliter bonum Ecclesiæ) quia tota Ecclesia non exercet opus Sacrificij, nec aliter concurrat ad illud, alijs omnes iusti sibi mererentur de condigno vitam æternam per Sacrificium factum à Sacerdote, quia per omne opus bonum, ad quod ipsi aliquomodo concurrunt, merentur de condigno vitam æternam. Fatemur, vim impetrandi, quæ in Sacrificio ex opere operantis reperitur, ipsi non tantum provenire ratione personæ particularis seu priuatæ Sacerdotis, sed etiam dignitatis Sacerdotalis; quia, ut idem Vasquez aduertit, Deus etiam ad eam dignitatem attendens, solet Sacerdotes exaudire, ita ut aliquando concedat, quod ratione personæ priuatæ Sacerdotis non concederet, præsertim quando Sacerdos est in statu peccati.

Ita tamen in Sacerdote est dicta duplex ratio impetrandi rem vi personæ particularis, & dignitatis Sacerdotalis, ut quò Sacerdos fuerit sanctior, eò opus Sacrificij sit magis impetratorium, quasi intensius ratione personæ particularis; quia, ut definit Alexander Papa Epistol. 2. & refertur in can. Ipsa Sacerdotes 1. quæst. 1. *quantò digniores fuerint (subintellige Sacerdotes) tanto facilius pro necessitatibus, pro quibus clamant, exaudiuntur*; & quo sanctior fuerit Ecclesia, id est, quò in ea fuerint plures & magis sancti, eò opus Sacrificij factum à Sacerdote, etiam sit magis impetratorium ratione dignitatis Sacerdotalis qua in Ecclesia fulget; quia quò dignior est communitas in qua quis ut minister offert & deprecatur, facilius impetrat.

Est tamen difficultas, An in Sacrificio Missæ sit vis ex institutione Christi, & ex opere operato, ad omnes dictos effectus.

Circa hanc difficultatem, omisis varijs modis dicendi Scoti Quodlib. 20. indicantis, Sacrificium Missæ ad nullum effectum habere vim ex opere operato, & Suarez disp. 79. existimantis habere vim ex opere operato ad aliquos, & non omnes effectus: dicendum est, ut optime Vasquez disp. 229. cap. 2. Egidius cap. 1. dub. 8. & Puteanus art. 1.

dub. 5. in Sacrificio Missæ esse vim ex opere operato ad omnes suos supra relatos effectus, quia Sacrificium etiam operatur omnes dictos effectus, quia institutum est à Christo, ut ad ipsum factum & exhibitum attendens Deus, quamvis alijs male fiat, & à malo Sacerdote, conferat omnes dictos effectus ei pro quo offertur: ergo ad omnes habet vim ex opere operato. Consequentia patet, quia quod operatur ex institutione Christi, seu quia institutum est à Christo, non tantum operatur, quia habeat vim seu valorem ex ipso operante, sed quia aliunde habet vim communicatam, nempe à Christo instituyente: hoc autem est operari ex opere operato, ut ex terminis patet. Antecedens autem, nempe Sacrificium Missæ habere vim ad omnes dictos effectus, quia institutum est à Christo, non attendit bonitatem & valorem ipsi proveniente ab operante, constat ex Tridentino sess. 22. cap. 1. ubi dicitur: *Et hæc quidem illa munda oblatio est, quæ nulla indignitate aut malitia offerentium inquinari potest*; quod non dixit Tridentinum, quia actio ipsa prout aliquo affectu offerentium non possit fieri mala, quia verè fieri potest; sed quia nulla malitia offerentium amittere potest vim ad omnes suos effectus, quam habet ex institutione, quam Christus fecit in teuerentiam rei in ipso Sacrificio oblatæ. Et idem indicatur in eodem cap. dum dicitur, Christum reliquisse sacrificium, quo crucem crucis repræsentaretur, & quo virtus illius crucis applicaretur. Christus ergo instituit Sacrificium Missæ, ut medio ipso, tanquam instrumento particulari, virtus suæ passionis nobis applicetur ad omnes effectus, qui medio ipso conferuntur, & specialiter, quò dicta virtus Sacrificio Missæ ex institutione Christi conueniens, sit ad omnes effectus, etiam ad eos, qui non conferuntur infallibiliter & certò, significat Tridentinum, quia postquam cap. 1. Sacrificio Missæ attribuit dictam vim ex institutione Christi, quam fecit in teuerentiam rei in illo oblatæ, postea cap. 2. effectus illius enumerans, non tantum enumerat remissionem peccatorum quoad pœnam, quæ certò & infallibiliter conceditur, sed etiam impetrationem aliorum donorum quæ non conferuntur certò & infallibiliter: idè autem effectus istos, qui non certò & infallibiliter conferuntur, attribuitus virtuti Sacrificij ex opere operato, quia quando conferuntur, verè conferuntur non tam attendita bonitate ipsa operis offerentis, quam attendita institutione Christi; ut non obstante malitia offerentis, nihilominus prædicti effectus conferantur, ut significat Tridentinum cap. illo 2. Quòd autem non semper conferantur, non obstat, ut sint effectus ex opere operato, seu ex institutione Christi; quia Christus instituere potuit, ut medio Sacrificio conferantur, ut Deo placuerit, sicut per seuerantiam est effectus Eucharistiæ ex opere operato, quia est ex institutione Christi, & tamen non certò confertur.

DIFFICULTAS VII.

Utrum Sacrificium Missæ sit infiniti valoris.

Svponimus, valorem Sacrificij Missæ ex opere operantis seu offerentis, esse finitum & limitatum, quia Sacrificium, sicut quodcumque aliud

Scotus.

Suarez.

Vasquez.
Egidius.
Puteanus.

aliud opus bonum, habet hunc valorem ex bonitate operis, & ex dignitate proximè sacrificantis; bonitas autem operis est finita & limitata, & etiam dignitas Sacerdotis, qui est proximè sacrificans: est ergo difficultas de valore Sacrificij Missæ, quem habet ex institutione Christi, seu ex opere operato.

Durandus.
Maior.
Gabriel.
Sotus.
Bellarmin.
Henriquez.
Acor.
Ægidius.
Bonacina.
Laymann.

Durandus in 4. d. 45. quæst. 3. ad 3. Maiores q. 2. Gabriel lect. 27. litt. K. Sotus lib. 9. de Iustitia q. 2. art. 2. concl. 2. Bellarminus lib. 2. de Missa c. 4. Henriquez l. 9. c. 19. Azor lib. 10. c. 2. q. 8. Ægidius art. 1. dub. 10. Bonacina disp. 4. quæst. ultima pun. 4. & Laymannus tract. 5. cap. 1. docent, valorem ex opere operato Sacrificij Missæ esse finitum & limitatum, Primò, quia si Sacrificium Missæ esset infiniti valoris, sufficeret vnum pro omnibus necessitatibus, ac proinde non esset necessarium illud repetere: idè enim Sacrificium crucis non fuit repetitum, quia fuit infiniti valoris, & illo vno Christo consummavit sanctificatos, vt ait Paulus ad Hebr. 10.

Secundò, quia quamvis Sacrificium crucis fuerit infiniti valoris quoad sufficientiam, tamen quoad efficaciam finitè operatur, per causas particulares per quas applicatur, nempe per Sacramenta, etiam Eucharistia: sed etiam applicatur per Sacrificium Missæ, tamquam per causam instrumentalem particularem; ergo Sacrificium Missæ etiam est finiti valoris sicut sunt Sacramenta.

Tertiò, quia si Sacrificium Missæ esset infiniti valoris, etiam si pro multis offerretur, non minus proderet cuilibet, quam si tantum pro quolibet offerretur, ac proinde Sacerdos vna Missa posset satisfacere pluribus, pro quibus eam celebrare debet.

Caietanus.
Siluester.
Canus.
Sotus.
Corduba.
Vasquez.

Caietanus verò q. 7. art. 5. Siluester v. Missæ, quæst. 9. Canus lib. 12. de Locis cap. 13. Petrus Sotus lect. 7. de Eucharistia, Viguerius cap. 16. §. 3. Corduba lib. 1. quæst. 3. & Vasquez disp. 230. docent, valorem Sacrificij Missæ ex Christi institutione, seu ex opere operato esse infinitum, quamvis de facto & in actu secundo finitum tantum effectum operetur, & merito: quia valor Sacrificij Missæ ex opere operato tantus est, & virtus seu vis illius ex institutione Christi ad operandum tanta est, vt quò maior est dispositio & deuotio erga ipsum Sacrificium, in eo pro quo offertur, eo maiorem fructum & effectum causet, vt dicemus Difficultate xii. Ergo virtus ex institutione Christi ipsi conueniens ad operandum, est absque fine & limite, seu infinita: imò non tantum est virtus & vis infinita in potentia, sed etiam in actu; quia actu tanta in illo virtus reperitur, vt absque additione nouæ virtutis ipsi facta possit maiorem & maiorem effectum absque limite producere: ex infinitate autem in potentia effectus optimè deducitur infinitas in actu virtutis in causa, vt ostendit Vasquez 1. part. disp. 103. cap. 2. Eadem ratione constat, etiam Sacramenta habere virtutem infinitam in actu; quia quò in suscipientibus est maior dispositio, eo maiorem effectum causant.

Est tamen discrimen inter Sacramenta, excepto Eucharistia, & Sacrificium Missæ; quòd Sacramenta, excepto Eucharistia, tantum habent virtutem ad causandum maiorem effectum, & maiorem quoad extensionem, non tamen maiorem quoad extensionem, nempe ad effectum in pluribus & in pluribus hominibus causandum: quia

idem Sacramentum, excepto Eucharistia, nequit in pluribus operari, quia nequit vnum à pluribus recipi: Sacrificium verò non solum habet valorem & virtutem ad causandum maiorem & maiorem effectum quoad intentionem in eodem homine, sed etiam ad causandum maiorem & maiorem quoad extensionem, nempe in pluribus & in pluribus hominibus, vt postea dicemus; & negari nequit, quoties plures & plures, pro quibus offertur, sunt ipsi Sacerdotes offerentes: quia quoties plures & plures Sacerdotes accedunt cum Episcopo ad offerendum idem Sacrificium Missæ pro se ipsis, eo etiam in omnes ipsos operatur, & non minus in quemlibet, quam in vno tantum, quando vnus tantum, qui sacrificat, offert pro se ipso solo; aliàs minus fructus obueniret cuilibet, quando plures simul idem numero Sacrificium offerunt pro se ipsis, quòd dici non potest. Excipimus Sacramentum Eucharistia: à dicto discrimine, quia contingere posset, vt idem à pluribus reciperetur, vt si ab vno recepta formula euomatur, postea recipiatur ab altero.

Ad primam ergo rationem aduersariorum respondemus, Sacrificium Missæ esse infiniti valoris, seu infinite virtutis, aliter tamen quam Sacrificium crucis; quia hoc est infiniti valoris per modum meriti & pretij, & ex opere operantis, & idè quamvis intuitu illius plura & plura, & maiora & maiora dona conferantur, manet inexhaustum, vt ita intuitu illius possint noua & maiora dona conferri, quia meritum illius manet amplius remunerabile, & ob id non est necessarium quòd repetatur. Sacrificium verò Missæ, quamvis sit infiniti valoris, & infinite virtutis quoad sufficientiam, non tamen per modum meriti, & ex opere operantis, sed tantum vt causa instrumentalis particularis, applicans in actu secundo fructum Sacrificij crucis, seu Passionis Christi, & quia de facto, & in actu secundo numquam applicat nisi fructum finitum (etiam quando offertur pro disposito, cui applicat maiorem & maiorem, iuxta proportionem dispositionis ipsius, quia dispositio semper est finita) & non nisi semel, idè vt nouum vel vt maiorem fructum applicet, necessarium est quòd repetatur.

Ad secundum concedimus, Sacrificium crucis quoad efficaciam, finitum tantum effectum operari per Sacramenta & per Sacrificium, tamquam per causas particulares, quia tamen Sacramenta & Sacrificium Missæ ex Christi institutione eo plus operantur quasi intensiue, quòd meliorem inueniunt dispositionem, idè habent valorem infinitum, & virtutem infinitam, quasi intensiue ex institutione Christi, seu ex opere operato, ad applicandum fructum Sacrificij crucis, quamvis de facto & in actu secundo tantum applicent finitum ex defectu dispositionis, vel quia nulla est dispositio in eo pro quo offertur, aut quia si est, semper est finita: & quia Sacrificium Missæ etiam habet, quòd possit pluribus & pluribus prodesse, si pro pluribus & pro pluribus offeratur, idè etiam habet valorem & virtutem quasi extensiue infinitam, non subiectiue & formaliter infinitam, sed tantum obiectiue, quæ absolute non dicitur infinita: calor enim vt vnu, quamvis possit in infinitis subiectis, si ipsis applicetur, calorem extensiue infinitum producere; non tamen dicitur infinitus ad huc extensiue, quia formaliter & subiectiue non est talis.

DIFFICULTAS VIII.

Verum Sacrificium Missæ pluribus, quamvis non sacrificantibus, applicatum, ita singulis proficit, ac si paucioribus applicaretur.

Vasquez.
Azor.

Conueniunt communiter Doctores, Sacrificium Missæ quoad fructum ex opere operantis minùs prodesse singulis, quando pro pluribus offertur, ac quando offertur pro paucioribus. Ita Vasquez disp. 231. num. 19. & Azor lib. 10. cap. 21. quæst. 2. Et meritiò, quia opus eatenus vi sua, & quatenus est opus operantis, proficit & impetrat, quatenus est bonum, & aliquando etiam quatenus à tali persona sancta elicitum; quia ratio, seu vis illius ad merendum & impetrandum, in sua bonitate fundatur, & aliquo modo in sanctitate personæ; ergo ex se, & vi sua non magis proficit & impetrat quando pro pluribus offertur, ac quando offertur pro paucioribus, non solum quando opus aliàs est infinite dignum, sed etiam quando tantum est finite bonum & dignum, quia etiam quando tantum est finite bonum & dignum, etiam si pro pluribus offertur, non crescit in dignitate, sicut nec in bonitate, nec in sanctitate personæ operantis: ergo Sacrificium Missæ ex se, quatenus est opus bonum & dignum, minùs proficit & impetrat singulis, quando pro pluribus fit, quia tunc donum finitum & limitatum, quod meretur & impetrat, inter eos plures diuiditur, ac proinde singulis minùs obuenit, quam si inter pauciores diuideretur. Vnde opus ut dignum, & meritorium, & impetrans, proportionem habet cum dono, siue donum vni tantum siue pluribus conferatur: in quo causa hæc moralis & meritoria differt à causis naturalibus, v. g. ab igne, quia iste tantum calorem producit in singulis lignis, quando in pluribus sibi applicatis producit, ac quando in vno tantum. Et ob rationem dictam hoc, quod dictum est de opere Sacrificij quoad fructum ipsius, vt est opus operantis, dicendum etiam est de orationibus, & alijs bonis operibus, quod minùs proficiat singulis, quando pro pluribus offeruntur: in quo etiam Doctores communiter conueniunt.

Est tamen difficultas de Sacrificio Missæ quoad fructum ex opere operato, seu ex institutione Christi, an quoad illum non minùs proficiat singulis quando pro pluribus offertur, ac quando pro paucioribus, vel pro vno tantum.

Bonauentura & Richardus in 4. dist. 45. art. 2. q. 3. Durandus q. 3. Paludanus q. 2. art. 1. Sorus lib. 9. de Iustit. q. 2. art. 2. concl. 3. Couarruias in cap. Alma mater 1. part. §. 5. num. 9. Suarez disp. 79. sect. 12. Egidius art. 1. dub. 10. Laymanus cap. 1. & Bonacina quæst. ult. punct. 4. docent, Sacrificium Missæ pro pluribus oblatum, minùs prodesse singulis quoad fructum ex opere operato, quam si offerretur pro paucioribus. Primò à priori, quia quamuis valor Sacrificij Missæ sit infinitus, effectus tamen & fructus illius ex opere operato semper est finitus; ergo inter plures diuisus, minor est in singulis; ac quando inter pauciores diuiditur, ergo quando pro pluribus offertur, minùs proficit singulis, ac quando offertur pro paucioribus, vel pro vno tantum.

Secundò, quia si Sacrificium pluribus applicatum, ita singulis proficit, ac si vni eorum tantum applicaretur, frustra quis petit vt pro ipso offertur specialiter, quia semper offertur generaliter pro ipso & pro alijs fidelibus.

Tertiò, quia si id esset verum, posset Sacerdos vna sola Missa pluribus satisfacere, à quorum quolibet integrum stipendium acciperet pro illa vna Missa.

Caietanus verò quæst. 79. art. 5. Corduba lib. 1. quæst. 3. Petrus Sorus lect. 7. de Eucharistia, Petrus Nauarra lib. 2. cap. 2. num. 268. Richardus art. 16. & Vasquez disp. 231. docent, Sacrificium Missæ pro pluribus oblatum, non minùs prodesse singulis, quam si pro paucioribus, & merito: quia Sacrificium institutum est à Christo, vt in hac Sacramenti effectum tribuat ei pro quo offertur, siue generali siue speciali intentione pro eo offertur: sed Sacrificium, quando pro pluribus offertur, pro quolibet offertur integrum non minùs quam si pro vno tantum offerretur; ergo non minùs proficit cuilibet, quam si pro eo tantum offerretur, sicut si idem Sacramentum à pluribus recipiatur (vt contingeret, si quis post receptionem formaliter consecratæ eam euomeret, & ab altero recipiatur), quilibet non minorem fructum reciperet, quam si solus reciperet, quia cuilibet recipienti integrum essentialiter Sacramentum tantus fructus assignatur, in quo Sacrificium Missæ assimilatur causis naturalibus, v. g. igni, qui quando in pluribus subiectis sibi applicatis operatur, non minùs operatur in singulis, quam si in vno tantum operatur.

Ad primam ergo rationem aduersariorum concedimus, effectum & fructum Sacrificij Missæ ex opere operato esse finitum, non tamen euenit minor in singulis in casu dicto, quia non diuiditur, sed numero multiplicatur (sicut calor ab eodem igne in pluribus lignis productus) in quo differt fructus iste ex opere operato à fructu ipsius Sacrificij, vt operis operantis, & à fructu aliorum bonorum operum, quod fructus operis operantis, siue Sacrificij, siue aliorum operum bonorum, vt pote pramium illius, correspondet & commensuratur bonitati & dignitati operis secundum se, siue vni siue pluribus applicetur; fructus verò ex opere operato Sacrificij Missæ correspondet ipsi Sacrificio, prout instituto à Christo in hac Sacramenti, & causæ naturalis ad conferendum integrum fructum ei cui integrè applicatur, & pro quo integrum offertur.

Ad secundam respondemus, quod etiam si Sacrificium ita proficit singulis, quando pro pluribus offertur, ac si pro vno eorum tantum offerretur, nihilominus non frustra, sed vtiliter petit vt pro ipso specialiter offertur, Primò, quia sic pro eo speciali intentione offertur, quæ plus prodest quam generalis, vt dicemus Difficultate XI. Secundò, quia petitio est dispositio, vt petenti ratione petitionis detur maior fructus. Tertiò, quia sententia nostra, quamuis sit probabilior, non tamen est certa, ac proinde est exposita periculo deceptionis, cui obuiatur oblatione tantum pro petente facta.

Ad tertiam respondemus, quod quamuis Sacrificium Missæ pro pluribus oblatum non minùs proficit ex opere operato singulis, quam si pro quolibet solo offerretur, nihilominus celebrans vna Missa non satisfacit pluribus, à quorum quolibet integrum stipendium accipit. Primò, quia qui

Bonauent.
Richardus.
Durandus.
Paludanus.
Sorus.
Couarru.
Suarez.
Egidius.
Layman.
Bonacina.

pro vna Missa integrum stipendium offert, absque dubio & rationabiliter exigit, vt primo loco pro ipso solo offeratur, quia cum opinio nostra incerta sit, si ita non fiat, forte defraudabitur parte aliqua fructus, si etiam pro alijs primo loco offeratur. Secundò, quia qui celebrat, nequit ratione contractus mutui, absque iniustitia, nisi vnum integrum stipendium accipere, quia nequit nisi congruam sustentationem, correspondentem dictæ celebrationi, accipere; & ad eam sufficit vnum integrum stipendium: ac proinde quando pro pluribus primò offert Sacrificium Missæ, nequit à quolibet illorum nisi partem stipendij accipere, ita vt ab omnibus simul vnum tantum integrum stipendium accipiat.

Egidius. Obseruandum est, vt optimè *Egidius*, celebrantem non teneri ad applicandum Sacrificium, nisi quoad fructum ex opere operato, pro eo à quo stipendium accipit; non verò quoad fructum ex opere operantis, nec alius exigitur nisi prior ille, alias non satisfaceret quando ex malo fine celebrat. Et ob eandem rationem credimus, non esse obligationem offerendi pro illo orationes, & alia quæ in Missa fiunt.

DIFFICULTAS IX.

A quibus participetur fructus Sacrificij Missæ ex opere operato.

Trident. **C**onueniunt Doctores, Sacrificium Missæ ex opere operato proficere eis pro quibus offertur, quamuis ipsi non sint offerentes, vt indicat Tridentinum sess. 22. cap. 1. dum, postquam dixit, per Sacrificium Missæ fructus Sacrificij cruenti Christi vberimè percipi, docet, offerri pro viujs & pro defunctis ad percipiendos eos fructus. Sentit ergo, Sacrificium Missæ prodesse ex opere operato eis pro quibus offertur, & etiam prodesse eis quamuis non sint offerentes, cum significet prodesse eis pro quibus offertur, absque eorum limitatione & distinctione: & prodesse defunctis pro quibus offertur, & tamen defuncti pro quibus offertur, non sunt offerentes.

Est tamen difficultas, An etiam proficit ex opere operato ipsis offerentibus, quamuis non offeratur pro ipsis.

Suarez. Suarez disp. 79. sect. 8. docet, Sacrificium Missæ prodesse ex opere operato omnibus offerentibus, nempe Sacerdoti celebranti, & ministrantibus, & adstantibus, & alijs aliquo alio modo cooperantibus ad Sacrificium, etiam si pro ipsis non offeratur; quia ex vna parte potuit à Christo pro offerentibus institui, ex eo solum quod sint offerentes, & ex alia parte id est maximè consentaneum rationi; ergo credendum est sic fuisse à Christo factum & institutum.

Vasquez. Vasquez verò disp. 231. cap. 3. docet, & meritò, non prodesse ex opere operato offerentibus, ex eo quod offerunt, nisi etiam pro ipsis offeratur. Quod supponunt, aut indicant communiter Doctores, & indicat Tridentinum cap. illo 2. dum tantum significat prodesse viujs & defunctis pro quibus offertur. Et ratione communi probatur, quia Sacrificium Missæ institutum est instar Sacramenti ad proficiendum ex opere operato; Sacramenta autem non proficiunt ex opere operato ipsis ministrantibus, & applicantibus illa, nisi etiam ipsis

applicentur, & ab ipsis sumantur: ergo Sacrificium Missæ non proficit ex opere operato applicantibus illud, nisi etiam ipsis applicetur, & pro ipsis offeratur.

Ad rationem ergo aduersariorum, concedimus Antecedens quoad vtramque partem, nempe Sacrificium Missæ potuisse sic institui à Christo, & etiam id esse consentaneum; negamus tamen Consequentiam, quia id potuisse fieri, & esse consentaneum, non sufficit ad id affirmandum & inferendum, quia etiam potuit fieri, & esset consentaneum, quod Eucharistia vt Sacramentum proficeret administrantibus, quamuis non sumerent, & tamen non fuit sic factum & institutum, nisi pro sumentibus, quia eis solum applicatur; ac proinde Sacrificium eadem proportionè solum proficit eis pro quibus offertur, quia eis solum applicatur.

DIFFICULTAS X.

Utrum applicatio Sacrificij Missæ fiat secundum intentionem debitam.

Conueniunt Doctores, quod quamuis non solum Sacerdos, sed etiam alij, nempe ministrantes, & adstantes, & stipendium tribuentes, dicantur offerre Sacrificium Missæ; nihilominus ex sola intentione Sacerdotis, qui specialiter & immediate offert, & ex sola applicatione ab ipso facta, pendere quod Sacrificium proficit ex opere operato alijs, saltem non offerentibus (imò secundum nostram sententiam etiam ipsis offerentibus, adhuc ipsi celebranti) quia Sacrificium tantum prodest ex opere operato illi pro quo offertur, saltem quando non est offerens. Quod autem Sacrificium fiat aut offeratur pro hoc aut pro illo, tantum pendet à Sacerdote: ergo ab eo solo dependet, quod proficit huic aut illi, saltem quando is pro quo offertur, non est etiam offerens. Consequentia probatur, & constat ex Difficultate precedenti. Minor verò, nempe, quod Sacrificium fiat pro hoc aut pro illo tantum, pendet à Sacerdote celebrante, probatur Primò ex forma qua ordinatur Sacerdos, nempe, *Accipe potestatem offerendi Sacrificium Deo Missæque celebrandi, tam pro viujs quam pro defunctis.* quibus verbis satis significatur, ipsi tantum collatam esse potestatem offerendi pro alio. Secundò ratione, quia Sacrificium tantum fit à Sacerdote, ab alijs verò si fit, tantum fit remotè, quia eum iuuant aut inducunt ad sacrificandum; ergo quod sacrificium, quod re ipsa immediate tantum fit à Sacerdote, fiat pro hoc aut pro illo, tantum pendet ex voluntate & intentione Sacerdotis, non verò aliorum offerentium, quamuis ab eis possit remotè prouenire, inducendo Sacerdotem vt pro hoc aut pro illo offerat. Vnde quando plures Sacerdotes simul consecrant, ad quemlibet illorum pertinet applicare Sacrificium, prout à se factum, ac si quilibet solus consecraret, quia quilibet integrè & vt causa totalis consecrat; & quando vnus Sacerdos tantum consecrat Corpus, & postea alter, defectum prioris supplens, consecrat Sanguinem, ad hunc posteriorem pertinet applicare Sacrificium, quia iste solus, vtpote perficiens, essentialiter Sacrificium dicitur sacrificare, & ideo non tenetur intentioni prioris conformari. Et ob hanc rationem Sacerdos, qui facta consecratione Corporis nondum applicuit Sacrificium, potest ante conse-

consecrationem calicis applicare, quia consecratione calicis perficitur Sacrificium, & ideo tunc dicitur sacrificare, & qui consecrauit Corpus intendens applicare Sacrificium pro aliquo, si ante consecrationem calicis mutet intentionem applicandi pro alio, huic manet applicatum, & prodest, non priori: & qui ante perfectam utriusque speciei consecrationem non applicauit Sacrificium, iam non superest locus applicandi illud, quia cum iam sit factum, iam non potest fieri ex intentione applicandi illud.

Est tamen difficultas, An dicta applicatio Sacrificij pro aliquo fiat a Sacerdote secundum intentionem quam debet habere, aut ratione stipendij, aut ratione promissionis, aut ratione præcepti, aut aliunde, an verò solum secundum intentionem quam re ipsa de facto habet & elicit, non curans de obligatione offerendi, qua tenetur pro hoc aut pro illo, id est, an Sacrificium proficit ex opere operato ei pro quo Sacerdos debet illud offerre, an verò et pro quo de facto illud offert.

Gabriel lect. 26. docet, Sacrificium Missæ applicari, & prodesse secundum intentionem debitam, non verò secundum habitam & elicitam; quia Sacerdos eatenus habet potestatem applicandi Sacrificium, quatenus est minister Christi, ergo nequit illud contra voluntatem Christi applicare. Intentio autem quam habet contra obligationem & debitum, non est iuxta voluntatem Christi, sed contrariam. Non defunt, qui sententiam Gabrielis veram existiment, quando Sacerdos tenetur ad applicandum illud pro aliquo ex præcepto superioris, quasi in eo casu voluntas superioris præualeat, & vincat voluntatem Sacerdotis sibi subditi.

Vasquez.
Suarez.
Henriquez.
Egidius.
Layman.

Vasquez verò disp. 231. cap. 6. Suarez disp. 79. sect. 9. Henriquez lib. 9. cap. 21. Egidius art. 1. dub. 9. & Laymannus cap. 2. docent, Sacrificium Missæ applicari & prodesse secundum intentionem quam Sacerdos celebrans habet & elicit, quamuis sit contra obligationem, adhuc ortam ex præcepto superioris, & merito: quia ita se habet minister Sacrificij Missæ ad eius applicationem, sicut minister Sacramentorum ad eorum administrationem & applicationem; sed minister Sacramentorum, contra qualemcumque obligationem & præceptum administrat & applicat Sacramenta, ita illa validè applicat, ut in subiecto, cui applicantur, non habente obicem, operentur ex opere operato; ergo & minister Sacrificij Missæ, quamuis contra obligationem, adhuc ex præcepto superioris ortam, illud applicet, ita validè applicat, ut in eo cui applicatur, operetur. alius qui contra obligationem celebrandi pro aliquo in aliquo determinato die non celebraret pro illo, sed pro alio, non teneretur postea celebrare pro illo pro quo celebrare tenebatur, & non celebrauit, quia ratione intentionis debita fuisset applicatum pro illo, & ei profuisset.

Ad rationem verò concedimus, Sacerdotem esse ministrum Christi quoad applicationem Sacrificij, & quatenus ministrum Christi, habere potestatem ad applicandum Sacrificium; negamus tamen, non posse contra obligationem validè illud applicare, quia ita fuit institutus minister, ut ipsius voluntati fuerit commissa applicatio Sacrificij, sicut & ipsa sacrificatio seu consecratio independentem ab obligatione, ut validè fiat. Vnde

quamvis minister sacrificet, & Sacrificium applicet contra voluntatem Christi seu Dei, in eo tenetur, quia Christo seu Deo displicet, quia facit contra obligationem, & peccat, non tamen contra voluntatem Christi, qua dictam applicationem commisit; quia eam commisit voluntati Sacerdotis independentem ab obligatione Sacerdotis, ac proinde superior nequit, quoad validam applicationem, voluntatem ministri sibi subditi vincere, quia nequit ministro sibi subdito auferre potestatem Ordinis, qua minister id potest validè pro sua voluntate.

DIFFICULTAS XI.

Utrum applicatio seu oblatio generalis Sacrificij Missæ eodem modo proficiat, ac specialis.

Oblatio illa dicitur specialis, quæ fit pro aliquo in se ipso; generalis verò, quæ fit pro aliquo, ut contento in aliqua communitate, ut quando fit pro Collegio, aut pro Ecclesia, cuius est membrum seu pars.

Supponimus, Sacerdotem, quoties celebrat, offerre generaliter Sacrificium pro omnibus baptizatis, viuis & defunctis, & id facere debere, ut constat ex verbis Officij Missæ (quorum significationi debet intentionem suam accommodare) quæ continentur in oblatione verbali panis & calicis, & in principio Canonis.

Conueniunt ergo Doctores, applicationem seu oblationem specialem Sacrificij pro aliquo, plus ei prodesse quam generalem. Ita Siluester v. Missæ, quæst. 9. Corduba lib. 1. quæst. 3. opin. 5. Azor lib. 10. c. 21. q. 3. & Vasquez disp. 231. c. 6. & merito, quia specialis & expressa applicatio Sacrificij melior est, quam generalis & confusa; ergo Sacrificium priori modo applicatum, utpote melius applicatum, maiorem fructum & effectum ex opere operato causabit.

Et ob eandem rationem oratio pro aliquo specialiter & expressè facta seu applicata, magis ei prodest ex opere operantis, quam si pro eo generaliter fieret, ut dicitur in Concilio Constantensi sess. 8. dum damnatur error 19. Wiclef, dicentis; *Speciales orationes applicatae uni personæ, non plus prosunt eidem, quam generales, ceteris paribus.* & ideo Ecclesia, iudicans maiorem fructum ex Sacrificio Missæ specialiter applicato oriri, infirmis, ut pro aliquibus specialiter & expressè offeratur.

DIFFICULTAS XII.

Quæ dispositio necessaria sit in eo, pro quo Sacrificium Missæ offertur, ut eius fructum ex opere operato percipiat.

Solos baptizatos esse capaces fructus Sacrificij Missæ ex opere operato, diximus Disputat. 11. Difficultate 14. & etiam eos, quamuis existentes in mortali, esse capaces alicuius fructus, nempe auxiliorum gratiæ, & aliorum aliorum donorum, conueniunt Theologi.

Est tamen difficultas, Primò, An existentibus in peccato mortali, proficit ad remissionem peccati temporalis restantis post remissionem culpæ. Circa

quam conueniunt communiter Doctores, non prodesse illis ad id; & merito: quia non est credendum, Christum instituisse Sacrificium Missæ ad remittendam pœnam ex opere operato ei, qui nequit satisfacere pro illa; qui autem est in statu peccati mortalis, nequit pro pœna aliqua satisfacere.

Ad remissionem ergo dictæ pœnæ temporalis faciendam medio Sacrificio Missæ, necessaria est sanctitas & gratia, saltem tamquam forma, in eo pro quo offertur, & ei cui applicatur; & præter eam non est necessaria aliqua dispositio. In quo etiam conueniunt communiter Doctores: quia ex nullo fundamento deducitur necessitas huius alius dispositionis, in quo Sacrificium Missæ conuenit cum Sacramento viuorum.

Secundò est difficultas, An quò maior fuerit sanctitas & gratia in eo pro quo offertur Sacrificium Missæ, effectus remissionis dictæ pœnæ sit maior.

Circa quam absque controuersia est inter Doctores, Sacrificium Missæ nullum operari effectum, adhuc remissionis dictæ pœnæ iuxta mensuram sanctitatis & gratiæ, quia sanctitas potius est remotio impedimenti, vel forma reddens capacitatem ex institutione Christi, requisitam ad remissionem dictæ pœnæ, faciendam medio Sacrificio Missæ, quam dispositio ad illam, vel ad alios effectus; quia sanctitas nullum ordinem nec proportionem importat ad effectus illius, dispositio autem ordinem aliquem aut proportionem importat ad effectum ad quem est dispositio, ut calor ad ignem, & frigus ad aquam.

Dispositio ergo, iuxta cuius mensuram Sacrificium Missæ operatur, & maiorem producit effectum (etiam remissionis pœnæ, quem absque fundamento excipit Egidius num. 171.) est deuotio illius pro quo offertur, præsens, aut præterita, &

non quæcumque, sed illa quam habet aut habuit erga ipsum Sacrificium Missæ per modum cooperationis ad illud, nempe, vel sacrificanti ministrando, vel ad eius sustentationem adiuvando, vel illud sua assistentia approbando, vel illud petendo, vel aliter ad illud inducendo.

Et in primis, quòd Sacrificium Missæ operetur etiam remissionem pœnæ iuxta mensuram deuotionis erga ipsum, est maximè rationi consentaneum, quia Sacrificium Missæ operatur instar Sacramenti etiam remissionem pœnæ; Sacramenta autem operantur iuxta mensuram deuotionis erga ipsa, & cooperationis recipientium illa. Quòd verò non operetur iuxta mensuram deuotionis, quæ non sit erga ipsum, conijcitur ex eo, quòd quæcumque alia videtur impertinens ad effectus ipsius Sacrificij.

Obseruandum est Primò, ut contra Nauarrum & Henriquez optimè aduertunt Suarez disp. 79. sect. 1. Vasquez d. 231. n. 51. & Bonacina q. vlt. punct. 5. Sacrificium Missæ applicatum homini in statu peccati mortalis existenti, ob quod tunc non operatur in eo remissionem pœnæ temporalis, postea non operari illam recedente fictione, seu peccato mortali, in quo erat tempore applicationis, quia id (quod nec conuenit Sacramento Eucharistiæ) nullo fundamento potest attribui Sacrificio Missæ.

Obseruandum est Secundò, fructum Sacrificij Missæ applicati homini existenti in gratia, & nullo habenti reatum pœnæ (ob quod pro tunc non prodest illi ad remissionem pœnæ) non posse à celebrante referuari pro tempore futuro, in quo fiat reus pœnæ, quia ad id (quod neque conuenit Sacramento) tribuendum Sacrificio, nullum habemus firmum fundamentum.

DISPUTATIO IV.

De obligatione & prohibitione celebrandi, quoad substantiam, & quoad circumstantias.

DIFFICULTAS I.

Virum omnes Sacerdotes teneantur aliquando celebrare.

Bonavent.
Alexand.
Caietanus.

Pius V.
Gabriel.
Victoria.
Puteanus.

Suarez.
Azor.
Henriquez.

Sorus.
Paludanus.
Siluester.

BONAVENTURA in 4. dist. 12. & 13. p. 2. art. 2. quæst. 1. Alexander in 4. q. 51. memb. 2. & Caietanus quæst. 82. art. 10. qui iussu Pij V. extinctus fuit in Romana impressione. Gabriel lect. 87. lit. V. Victoria num. 94. & Puteanus q. 83. art. 2. docent, Sacerdotes, quamuis non impeditos, numquam celebrantes, secluso scandalo & contemptu, non peccare mortaliter: quod probabile censent Suarez d. 80. sect. 1. Azor lib. 10. cap. 24. & Henriquez, quia id nullo Iure, nec naturali, nec diuino, nec humano præcipitur. Et ob hanc rationem ex Auctoribus huius sententiæ sunt, qui dicant nullo modo peccare.

Sorus verò in 4. dist. 13. quæst. 1. art. 10. Paludanus q. 2. art. 1. Siluester v. Missa 1. quæst. 7.

Nauarrus c. 25. num. 88. Vasquez d. 232. Valentia disp. 6. quæst. 10. punct. 3. Antoninus 3. par. tit. 13. c. 16. Toletus lib. 2. c. 3. Egidius quæst. 83. art. 2. dub. 1. Laymannus c. 3. & plures alij docent, Sacerdotes non impeditos teneri sub mortali aliquando celebrare, & merito: quia ex vna parte Sacerdotes tenentur præcepto diuino Christi ad celebrandum, ut significat Tridentinum sess. 22. cap. 1. Trident. dum ait, Christum illis verbis Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem*, Apostolis, & eorum in Sacerdotio successoribus, ut offerant præcepisse; & ex altera parte præceptum istud celebrandi est de re graui & notabili, nõ minùs quam præceptum audiendi Missam, & quàm præceptum comunicandi in Paschate laicis impositum: ergo non minùs peccant mortaliter Sacerdotes, qui nunquam celebrant, quàm qui in Paschate non communicant, & quàm qui in die festo non audiunt Missam. Accedit, quòd Pius V. iussit expungi illam partem Caietani in dictum articulum 10. in qua continebatur, id non esse peccatum mortale.

Superest

Supereft tamen difficultas, Quoties & quando Sacerdotes ratione Sacerdotij teneantur celebrare. Siluefter & Antoninus referunt, quosdam Iurisperitos dixisse, Sacerdotes teneri quotidie celebrare: id tamen ipsi & Doctores communiter rejiciunt, quia dicitur absque fundamento.

S. Thomas q. 83. art. 2. (cui consentiunt Gabriel, Siluefter & Antoninus) docet, illos teneri in præcipuis Festiuitatibus anni.

Nauarrus. Nauarrus docet, illos teneri in illis diebus, in quibus laici Religiosorum communicare consueuerunt.

Paludanus ubi supra, & Maior in 4. dist. 12. q. 5. docent, illos teneri in Natiuitate Domini, in Resurrectione, in Pentecoste, in Assumptione Virginis, & in festo Omnium Sanctorum.

Sotus. Sotus verò, Vasquez, Azor, Henriquez, Tolemus, & plures alij docent, & merito, Sacerdotes ratione Sacerdotij in nullo determinato die teneri ad celebrandum; nihilominus in quolibet anno teneri saltem ter celebrare.

Et in primis, in nullo die determinato teneri ad celebrandum, constat, quia nec præcepto diuino, quo celebrare tenentur, nec alio præcepto determinatur dies quo teneantur. Quod verò saltem ter teneantur, probatur, quia cum numerus vicium celebrandi non sit expressè definitus præcepto Christi, ut patet, nec præcepto aliquo humano, quia nullibi habetur, nec in cap. Dolentes. de Celebratione Missarum, nec in Tridentino sess. 23. c. 14. de Reformatione, nec alibi, ac proinde arbitrio viri prudentis definiendus sit, Doctoribus præsertim Theologis, qui in hac materia prudentes sunt, attempto eo quod præcipitur, & sine præcepti, vilius est dictum præceptum saltem ter obligare, & eum numerum esse minimū qui sufficit ut ei præcepto satisfiat, idē id sentiendum est.

Nihilominus Parochus absque dubio tenetur per se, aut per alterum in diebus festiuis celebrare, ut populus Missam audiat, ut patet ex munere Parochi; in quo Doctores conueniunt. Addunt Sotus & Vasquez contra alios, teneri quotidie, si sint Parochiani, qui ex deuotione Missam audire velint, & non immerito: quia ipsis rationabiliter petentibus tenetur pastum reddere. Nihilominus vno aut altero die docere, non erit mortale. Et insuper prædicti & alij eandem obligationem quotidie celebrandi attribuant Ecclesijs Cathedralibus & Collegialibus, imò & Conuentibus Religiosorum. Attendendum tamen est ad consuetudines & fundationes Ecclesiarum & Conuentuum Religiosorum, & iuxta eas iudicandum est, an ad id teneantur, & an in aliquibus diebus teneantur plures Missas celebrare.

Et Capellanus ex iustitia tenetur toties per se aut per alterum celebrare, quoties fundatio Capellaniæ exigat, etiam si exigat quotidie celebrare, nisi consuetudo aliqua Capellano obligato ad celebrandum quotidie faueat, quia ob humanam fragilitatem in aliquibus Ecclesijs, Capellani quotidie celebrare obligatis, cōceditur in qualibet hebdomada vnus dies vacationis. Quod si Capellanus infirmitate aut alio impedimento non voluntario impeditus existat, non tenetur Missas pro paruo tempore, nempe pro vno mense omittas, compensare, ut aduertunt Petrus Nauarra lib. 2. de Relit. c. 2. n. 210. & Laymannus c. 7. (nisi constitutio aliqua, aut nota consuetudo id non permittat) quia id potest de mente fundatoris prudentissimè præsumi.

Nauarra. Layman.

DIFFICULTAS II.

Quibus diebus licitum sit Sacerdotibus celebrare.

Primum est difficultas, An sit licitum in Feria quinta maioris Hebdomadæ.

Circa quam conueniunt Doctores contra Francolinum lib. de Horis Canonicis c. 30. licitum esse, non solum Præpositis Ecclesiarum, sed etiam quibuscumque alijs Sacerdotibus, Missam, etiam priuatim, celebrare in dicta Feria quinta, sicut in alijs diebus per annum, quia id nullo iure prohibitum est Sacerdotibus: quia non iure aliquo scripto, quia nullibi extat; nec iure aliquo consuetudine introducto, quia quamuis fuerit consuetudo in Ecclesia non celebrandi (sed ad summum communicandi) non tamen quasi ex obligatione, sed tantum ex deuotione, ut sic Sacerdotes imitentur Apostolos, qui de manu Christi communicarunt; aut si fuit quasi ex obligatione, & vim legis obtinuit, iam tamen contrario vsu, qui iam diu viguit, abrogata est.

Obseruat autem Vasquez, in ea Feria quinta tantum esse licitum celebrare antequam finiatur Missa solemnis, & recondatur Corpus Christi, quia statim post id incipit Officium Parasceues, quia statim dicuntur Vesperæ Parasceues, in Parasceue autem, ut statim dicemus, nequit Missa celebrari.

Secundum est difficultas, An id sit licitum in feria sexta maioris Hebdomadæ. Conueniunt Doctores, cuiusque Sacerdoti prohibitum & illicitum esse in hac Feria sexta celebrare; prohibitum autem hæc introducta est consuetudine Ecclesiarum, in qua nulli Sacerdoti permixtum fuit Missam celebrare, sed vni soli (sub distinctione tamen, hæc vel illi) ex præsanctificationis (id est ex consecrationis) sub specie tantum panis communicare. Quam consuetudinem nobis expressit Innocentius I. in Epistola ad Decentium, c. 4. & refertur in can. Sabbatæ, de Consecratione, dist. 3. dum ait, traditionem Ecclesiæ habere, in isto biduo (id est in Feria sexta, & in Sabbato sancto) Sacramenta penitus non celebrari (id est non consecrari); & idē in Feria quinta Sacerdos in Missa solemni consecrat duas hostias panis, ex quibus vnā in ea Missa ipse consumit, & alteram referuat; non in memoriam sepulture Christi, sed ut eam in Feria sexta sumat, & eam absque Sanguine sumit.

Obseruat Vasquez, quod si in Feria sexta contingat festum obseruandum, populus teneatur interesse non passioni, nec omnibus post passionem recitatis, sed Officio, quod, extracto Sacramento Eucharistiæ, & in altari posito, celebratur à Sacerdote, quia hoc Officium loco Missæ habeatur: nihilominus obligatio hæc absque fundamento introducit, cum Officium istud non sit Missa, ex defectu consecrationis. In hoc sensu Congregatio, dum die 19. Februarij anni 1622. declarauit, quod si in Parasceue incidat Festum Annuntiationis, non teneantur fideles ad audiendam Missam.

Sed quares, An in dicta Feria sexta licitum sit fidelibus communicare. Francolinus n. 12. negat, quia id indicant Innocentius ubi supra, dum ait, in ea die Sacramenta nullatenus celebrari; & Missile Romanum illis verbis: *Hodie* (id est Feria quinta) Sacerdos

Sacerdos consecrat duas Hostias, quarum unam sumit, alteram reservat pro die sequenti, in quo non conficitur Sacramentum: reservat etiam aliquas particulas consecratis, si opus fuerit pro infirmis. Ergo solum infirmis licet in ea Feria sexta communicare.

Durandus. Durandus verò in Rationali divinarum, ca. 75. n. 11. Vaquez disp. 232. Suarez disp. 80. Laymannus cap. 4. & Adamus quæst. 10. dub. 4. affirmant, & merito, quia id nullo iure prohibitum est: quia non scripto, quia Innocentius in dicto testimonio tantum loquitur de celebratione, non de Communionem; & Missale Romanum, dum ordinat, ut referretur Eucharistia pro infirmis, non prohibet quòd referretur pro sanis, & ipsis non liceat, sed tantum infirmis; sed id ordinat & præcepit pro infirmis, quia ipsis in periculo existentibus est sub præcepto necessaria, & non sanis: nec id prohibitum est iure consuetudine introducto, quia etiam si regulariter ea die fideles non communicent, id tamen non omittitur regulariter, quasi necessarium sit ea die non communicare, sed quia est congruens, quia est dies maximi mœoris.

Tertio est difficultas, An sit licitum omnibus Sacerdotibus in Sabbato sancto celebrare, sicut in alijs diebus per annum.

Supponimus, antiquitus etiam fuisse prohibitum in Sabbato sancto celebrare, sicut in Parasceue, ut cõstat ex adducto testimonio Innocentij: nihilominus postea tempore procedente Missa solemnis, quæ inchoante die Dominica post mediam noctem celebrari solebat, iam dispensatione retracta est ad Sabbatum, ut in eius manẽ celebraretur.

Hoc supposito, difficultas est, An etiam liceat indiscriminatim omnibus Sacerdotibus priuatim celebrare, sicut in alijs diebus per annum.

Nauarrus. Nauarrus in Summa, cap. 25. n. 88. Francolinus cap. 30. n. 8. & 9. Vaquez disp. 232. & Henriquez lib. 9. c. 24. docent, id non esse licitum, quia iuri antiquo, saltem consuetudine introducto ab Innocentio declarato non celebrandi in Sabbato, derogatum est pro vno tantum Sacerdote solemniter celebrante, non pro alijs. Accedit, quòd in Vigilia Pentecostes pro Missa solemni nullus Introitus assignatur, quia in ea plures Prophetiæ præmittuntur; pro Missa verò priuata, in qua Prophetiæ non præmittuntur, assignatur proprius Introitus: at in Sabbato sancto, in qua nullæ Prophetiæ præmitti debent, nullus Introitus assignatur, ergo signum est, Ecclesiam nolle quòd in ea die Missa aliqua priuata celebraretur, sed tantum solemnis.

Sotus. Sotus verò in 4. dist. 13. q. 2. art. 2. Rodriguez in Summa, c. 247. conc. 3. Gutierrez in quæst. Canonice art. 36. Ioannes Scortia lib. 2. ca. 6. Suarez disp. 80. sect. 2. Egidius art. 2. du. 2. & Laymannus cap. 4. docent, id esse licitum (dum cautè & absque scandalo fiat) & merito: quia antiqua prohibitio non celebrandi in ea die generaliter pro omni Missa, & pro omnibus Sacerdotibus, iam cessauit ex duplici titulo, tum quia finis & ratio illius prohibitionis cessauit, non tantum in casu particulari, sed etiam generaliter in omnibus casibus, quia scilicet iam Ecclesia celebratione Missæ solemnis à manẽ Sabbati, non repræsentat requiem Christi in sepulchro; & ex tunc rejicit mœorem, ob quod antiquitus fuit prohibitum biduo illo celebrare; tum etiam, quia consuetudine, qua viri pij

& docti celebrare solent, etiã ante Missam solemnem, omnino abrogata est, quia non est adeò rara & occulta, ut non sciatur à Romano Pontifice, & tamen tacet, quo eam approbare videtur; ex quo constat ad fundamentum aduersariorum. Quòd autem pro Missa priuata in ea die non sit assignatus ab Ecclesia peculiaris Introitus, non fauet aduersarijs: quia si non est assignatus, non est quia in ea die Missa priuata non sit facta licita, sed quia non est facta licita licentiã expressã Ecclesiæ, sicut licita est in Vigilia Pentecostes; sed tantum licentiã tacitã modo supradicto, & idèò assignatus est Introitus pro Missa priuata in Vigilia Pentecostes, & non pro Missa priuata in Sabbato sancto. Qui autem voluerit Missam in Sabbato sancto celebrare, & ante solemnem, poterit Missam Sancti in ea die contingentis, aut votiuam aliquam celebrare.

DIFFICULTAS III.

Vtrum licitum sit eidem Sacerdoti in eadem die plures Missas celebrare.

Supponimus, generaliter prohibitum esse eidem Sacerdoti plures Missas in eadem die celebrare, non iure diuino politico, nec diuino naturali ordo ex natura Sacrificij, aut Sacerdotij, ut patet; sed tantum iure Ecclesiastico, lato ab Innocentio III. in cap. *Consuluit* 3. & ab Honorio III. in cap. *Referente* 12. de Celebratione Missarum: ab hac tamen generali prohibitione excipiuntur ab Innocentio III. in dicto c. dies Natiuitatis, Domini, & casus necessitatis, his verbis: *Excepto die Natiuitatis Dominice (nisi causa necessitatis suadeat) sufficit Sacerdoti semel in die tantum Missam solemmodo celebrare.* Et quia Innocentius III. non explicat, quamnam necessitas requisita sit ad hoc, quòd idem Sacerdos possit plures in eadem die celebrare, idèò Doctores assignant varios casus necessitatis, in quibus id possit fieri: supponunt tamen, in eis non posse celebrari secundum ab eo, qui lotionem, aut alio modo, ieiunium post primam fregit.

Primus ergo casus necessitatis, in quo Sacerdos ieiunus potest plures celebrare, qui est in vsu, & à Doctores communiter recipitur, est, quando habet duas Parochias in diuersis oppidis, & ob paupertatem nequit in alio habere coadiutorem, ut vnusquisque populus habeat in sua Parochia Missam quam in ea potest iure petere. Quod Suarez disput. 80. sect. 3. etiam extendit ad diem non festum, quando in oppidis est sufficiens multitudo; & addit, Sacerdotem posse eadem proportionem tres Missas celebrare, si in tribus oppidis habeat tres Parochias, quia in iure non determinatur pluralitas Missarum.

Secundus casus necessitatis, qui communiter assignatur, est, quando pro viatico infirmi necessarium est iterum celebrare. Ita Paludanus, Siluester, Antoninus, Tabiena, Angelus, Nauarrus, Toletus, Henriquez & Egidius q. 83. art. 2. dub. 3.

Vaquez verò disp. 232. n. 50. dictam necessitatem insufficientem iudicat ad id, & non absque ratione; quia maioris momenti videtur obseruare prohibitionem non celebrandi pluries, ut recepta est (sicut & seruare legem ieiunij ante Communionem) quam ægroto viaticum conferre. Poterit tamen

tamen Sacerdos, vt Henriquez aduertit, si ante sumptionem Hostiæ moneatur de necessitate agroti, ei particulam Hostiæ feruare.

Tertius casus necessitatis, qui communiter assignatur, in quo Sacerdos possit pluries celebrare, est, quando post Missam dictā, & nondum sumptam lotionē, superueniunt plures peregrini, aut aliquis Episcopus, aut aliquis magnus vir, vt possint Missam audire, præsertim in diebus festis. Ita Siluester, Antoninus, Nauarrus, Henriquez & Valentia.

Siluester.
Antonin.
Nauarrus.
Henriq.
Valentia.
Vasquez.
Ægidius.

Vasquez verò & Ægidius dictam necessitatem insufficientem iudicant ad id, & merito: quia quod prædicti Missam audiant, etiam in diebus festis, non est tanti momēti, quanti obseruatio dictæ prohibitionis, vt recepta est; & ob eandem rationem non est celebranda secunda Missa pro nuptijs, nec pro sepeliendo defuncto Missam celebrando, & multo minus pro satisfaciendo petitioni Parochiani petentis Missam pro defuncto, vt contra Paludanum & Antoninum docent Vasquez & Ægidius.

Paludan.
Antonin.
Vasquez.
Ægidius.

Plures alij casus necessitatis assignari solent, in quibus Missa possit à Sacerdote ieiuno iterari; nihilominus in eis non est iteranda, nec in alijs casibus necessitatis, quamuis vrgentis, nisi in solo primo, vt cōtra non paucos docet Vasquez, quia sola necessitas primi casus suadet vt fiat contra dictam prohibitionem, & iste solus est nunc in vsu: & ad eam necessitatem reducitur, vt possit à Sacerdote Missa iterari, raritas magna Sacerdotū, qualis est in Anglia, vt docent Nauarrus, Henriquez, Azor, & Rodriguez; & ad eandem necessitatē reducunt nonnulli, vt possit à Sacerdote Parocho Missa iterari, numerositas magna populi, quem templum nequit capere, & non sit alius, nec haberi possit ob paupertatē Parochi, à quo illi quos non capit templum, possint Missam audire. Hanc tamen necessitatem insufficientem iudicamus ad id, imò eam non esse necessitatem simpliciter, quia, vt dicemus Disp. v. Diff. i. existentes extra templum, quamuis non videntes nec audientes Sacerdotem celebrantem, possunt satisfacere præcepto audiēdi Missam.

Nauarrus.
Henriq.
Azor.
Rodriguez.

DIFFICULTAS IV.

A qua hora diei possit Missa inchoari.

Conueniunt Doctores, non esse licitum, Missam ante auroram incipere, bene tamen aurora inchoante; quod consuetudine introductum est, & iam habetur in Missali Romano, titulo De Missa celebranda. Et id supponunt priuilegia Religiosis concessa, celebrandi vna hora ante diem. Vnde Decretum Telephori Papæ, relatum can. *Nocte sancta*, de Consecratione dist. i. vbi dicitur, nocte sancta Natiuitatis excepta, in reliquis temporibus Missas non esse celebrandas ante horam diei tertiam, iam est saltem consuetudine reuocatum, etiam quoad Missas solemnes.

Teleph.

Circa conclusionem traditam obseruandum est, per auroram intelligi nō ortum Solis, sed initium crepusculi diei, seu primam lucis irradiationem. Et quamuis crepusculum non semper sit æquale, quia tamen vt plurimum incipit vna hora & quinta parte ante ortum Solis, ideo, vt optimè Vasquez, pro regula morali haberi potest ad celebrandum: & quia ad celebrandum non est neces-

Vasquez.

sarium, ipsum momentum auroræ expectare, sed paulò ante potest inchoari, imò dimidia hora ante auroram, quia parum pro nihilo reputatur, ideo licitum est vna hora & dimidia ante ortum Solis celebrare, vt aduertit Suarez, & approbat Rodriguez, imò satis completis. Vnde Religiosi, quibus ex priuilegio licet vna hora ante diem celebrare, possunt duabus horis & dimidia, imò & vno quadrante ante ortum Solis celebrare.

Dicta tamen lex & consuetudo non celebrandi ante auroram, non est vniuersalis, quia in aliquibus Provincijs, in quibus hieme Sol serò oritur, consuetudine introductū est, vt hieme possit Missa notabiliter ante aurorā celebrari. Episcopi quoque iter agentes gaudent priuilegio celebrandi ante auroram, vt docent Paludanus, Antoninus, Siluester, Nauarrus & Glossa in cap. vi. de Priuilegijs, in 6. imò Glossa & Suarez, & communiter Doctores eis attribunt facultatem dispensandi ex rationabili causa, in dicta lege & prohibitione, quamuis Pontificia, introductam ex consuetudine, tacita Pontificis approbatione.

Sacerdotes etiam nostræ Societatis ex priuilegio Gregorij XIII. possunt vna hora ante auroram de licentia Superioris celebrare, vel causa itineris, vel alterius legitimi impedimenti, vt constat ex Compendio priuilegiorum, v. *Missæ*.

Sacerdotes etiam omnes iure communi possunt in nocte Natiuitatis Domini ante auroram à puncto mediæ noctis Missam celebrare, vt patet ex can. *Nocte sancta*, de Consecratione. d. i. quod non solum est verum, quoad primam Missam, in quo Doctores conueniunt; sed etiam quoad alias duas, vt contra Siluestrum, Armillam, Tabienam, Nauarrum, Henriquez & Toletum, aduertunt Suarez, d. 80. sect. 4. Vasquez disp. 232. c. 3. Valentia disp. 232. q. 1. punct. 3. Ægidius dub. 4. & Puteanus q. 3. art. 2. quia in dicto canone id absolute & absolute vlla restrictione conceditur. Quod verò in Rubricis Missalis tria tempora diuersa assignentur pro tribus Missis, non obstat, quia id tantum fit pro Missis solemnitibus.

Tandem antiquitus licitum fuit in nocte Reurrectionis paulò post mediam noctem Missam celebrare, quando Christus resurrexit: iam verò non licet (quia consuetudine, aut dispensatione expressa, licet illa retracta est ad diem Sabbati) nisi fecerit in aliquibus Ecclesijs, in quibus consuetudo illa antiqua Missam solemnem celebrandi retinetur. Addimus, ob necessitatem Viatici agroti possit Missam post mediam noctem ante auroram celebrari (vt aduertunt Paludanus, Antoninus, Gabriel & Vasquez: quia prohibitio illa potest per episcopum corrigi, quia maioris momenti est, agroti succurrere Viatico, quam post mediam noctem ante auroram non celebrare.

DIFFICULTAS V.

Ad quam horam diei inceptio celebrationis Missæ differri possit.

Nauarrus c. 25. n. 85. & Vivaldus de Sacramento Altaris, n. 151. Pitig. d. 13. q. 2. art. 4. & Llamas part. 3. Methodi, c. 5. §. 18. docent, inceptionem Missæ differri posse vsque ad horam nonam, quæ est tertia post meridiem. Primò, quia antiquitus id licuit, vt constat ex can. *Solem*, de Con-

Silue.
Ang.
Vasq.
Suarez.
Tride.

s. Thomas. Consecratione, d. 2. & ex *S. Thoma* quæst. 87. artic. 2. prædictæ autem licentiæ nullo modo derogatum est. Secundò, quia hora illa nona aptissima est ad celebrationem Sacrificij incruenti Missæ, quia in ea Christus fuit cruentè sacrificatus.

Maiores. Maiores verò in 4. d. 9. q. 3. *Sotus* q. 2. a. 2. *Suarez* disp. 80. sect. 4. *Vasquez* disp. 232. cap. 4. & *Puteanus* art. 2. & communiter Doctores docent, & meritò, inchoationem Missæ non posse ultra meridiem differri. Ratio huius desumitur ex consuetudine Ecclesiæ, quæ iam ab omnibus tamquam necessaria & ex obligatione obseruatur. Et quia res hæc est moralis, idè merides non est Mathematicè sumenda, sed moraliter, ac proinde licitum est paulò post meridiem Missam inchoare, vt aduertunt *Maiores*, *Vasquez*, *Ægidius*, *Laymannus* & *Puteanus* (qui exprimit posse differri per dimidiam horam) vt diximus de anticipatione ante auroram.

Vasquez. Addit *Vasquez* Primò, consuetudine receptum esse, vt quando Missa solemnis inchoata ante meridiem, durat post meridiem, quamuis multo tempore post. Missa priuata possit inchoari quamdiu solemnis durat. Secundò addit, ob necessitatem succurrendi infirmo, ne decedat absque Viatico, posse ex epikia Missam priuatam inchoari multò post meridiem, vsque ad horam scilicet nonam.

Suarez. Addunt *Suarez* & *Rodriguez*, posse vna hora post meridiem Missam inchoari, quando in die festo ratione itineris aut alterius necessitatis non potuit antea inchoari: id tamen non satis fundatur, nisi in casibus dictis à nobis aut in aliis non minoris necessitatis.

Ad primam ergo rationem aduersariorum constat, antiquam illam licentiam differendi Missam vsque ad horam tertiam post meridiem, consuetudine dicta reuocatam esse: & eadem obtentum est, vt ultra meridiem non differatur notabiliter inchoatio Missæ, etiam si hora nona, quæ est tertia post meridiem, ob rationem aduersariorum sit congrua & apta ad celebrationem Missæ: ex quo constat ad secundam rationem illorum.

Layman. Addit *Laymannus*, Episcopum ex iusta causa posse dispensare, vt inchoatio Missæ notabiliter differatur post meridiem, sicut potest, vt notabiliter ante auroram inchoetur, quia eadem est ratio.

DIFFICULTAS VI.

Vtrum Missa celebranda sit in loco sacro.

Conueniunt Doctores, iure ordinario antiquo non potuisse celebrari, nisi in loco sacro, vt patet ex can. *Nullus*, de Consecratione, dist. 1. iam tamen vsus obtinuit, vt celebrari possit in loco tantum benedicto, imò in loco auctoritate Episcopi ad celebrandum assignato, quamuis non benedicto nec sacro, vt docent communiter Doctores.

Obseruandum est Primò, facultatè concedendi licentiam ad celebrandum in quouis honesto seu decente loco, quamuis nec sacro nec benedicto, conuenientè Episcopis ex suo officio, vt constat ex can. *Missarum*, de Consecratione, d. 1. (quamuis non extra propriam diocesim, vt contra *Siluestrum* docent *Angelus*, *Vasquez* & *Suarez*) restrictam esse à Tridentino sess. 12. in decreto de Obseruandis & vitandis in celebratione Missæ, quia ibi præcipitur Episcopis, ne patiantur in priuatis domibus Missam celebrari, nisi in aliquo loco ab eis de-

signato, & tantum ad diuinum cultum dedicato.

Vnde Episcopi non possunt licentiam conferre ad celebrandum in priuatis domibus in loco ad alios vsus deserviente: possunt tamen dispensare, vt aliquando celebretur in eo loco iustà aliquā causā, qualis est, quando persona grauis aegrotat, vt domi audiat Missam, & Communionem ex obligatione suscipiat, quia in dicto decreto tantum aufertur Episcopis facultas concedendi simpliciter licentiam ad celebrandum in dicto loco; non verò facultas dispensandi in aliquo casu.

Addimus, dictam facultatem concedendi simpliciter licentiam ad celebrandum in quouis honesto seu decente loco, conuenientem Episcopis ex suo officio, ablatam fuisse à Nuntio Hispaniarum iussu Pauli V. anno 1616. ita vt iam nequeant facultatem concedere ad celebrandum in priuatis domibus & oratoriis, non verò fuisse ablatam facultatem dispensandi ex iusta causa, vt aliquando in eis celebretur.

Obseruandum est Secundò, cuiuslibet Sacerdoti absque licentia & dispensatione licere in quouis honesto loco extra Ecclesiam celebrare, quando magna aliqua necessitas occurrat, vt exprimitur à *Felice IV.* in can. 1. de Consec. d. 1. imò, vt aduertunt *Vasquez* & *Ægidius*, consuetudine obtentum esse, vt id etiam liceat, quamuis necessitas non sit magna, vt quando magna multitudo in aliquo die festo ad parvam aliquam Ecclesiam cõcurrit, quæ multitudinem illam non capit, vt omnes melius Missam audiant; & etiam vt existentes in castris Missam audiant: & etiam vt Missam audiant qui sunt in irremis, aut in nauibus dum celebretur in littore, & non supra mare, nec supra flumen cum periculo probabili effusionis Sanguinis: secus est eo periculo cessante, vt contra non paucos, nec indoctos, aduertunt *Durandus* in *Rationali* lib. 4. cap. 1. *Ioannes Scortia* lib. 2. c. 13. Sæ, verbo *Missæ*, num. 19. *Laymannus* cap. 5. nu. 6. & alij.

Episcopis tamen in cap. vlt. de Priuilegijs, in 6. conceditur priuilegium, vt cum iter agunt, etiam extra propriam diocesim, possint, quamuis nulla occurrat necessitas, in quouis honesto loco celebrare, aut facere vt alius ipso præsentè celebret: cui priuilegio non est derogatum per dictum decretum Tridentini, nec per dictum decretum Nuntij, quia in eis tantum limitatur facultas concedendi simpliciter supradictam licentiam alijs.

Nostros quoque, qui in missionibus sunt, conceditur priuilegium, non obstante decreto Tridentini, celebrandi in quouis honesto loco, etiam in castris militum, si habeant licentiam Generalis aut Prouincialis: reliqui verò Religiosi eatenus possunt hoc priuilegio vti, quatenus post Tridentinum eis concessum fuerit per se, aut per communicationem.

Aduertunt tamen communiter Doctores, semper esse necessariū celebrare ad minus in altari portatili, seu Viatico, consecrato ab Episcopo (quod Ara vocatur) vt declaratur in can. *Concedimus*, de Consecratione, d. 1. & oppositum numquam fuit in Ecclesia permillum.

Id verò, quod docent *Sotus* in 4. distinct. 13. *Sotus* quæst. 2. ar. 3. & Sæ v. *Missæ*, nu. 20. nempe celebrare in loco non designato à Pontifice aut Episcopo, adhuc absque sufficienti necessitate, non esse peccatum mortale, si absque contemptu & absque scandalo fiat, falsum est, vt aduertunt

communiter Doctores; quia id est contra prohibitionem in re graui.

DIFFICULTAS VII.

Utrum possit celebrari in Ecclesia polluta & violata.

Supponimus, Ecclesiam multis modis pollui & violari. Primò violatur homicidio intra Ecclesiam facto, quamuis fiat absque sanguinis effusione, ut constat ex cap. *Proposui*, de Consecratione Ecclesiæ vel altaris, & ex can. *Si mortum*, de Consecratione, dist. 1. Vnde Ecclesia non violatur homicidio facto supra tectum Ecclesiæ, nec in turri, nec in campanili, nec in cubiculis Ecclesiæ coniunctis, nec in Sacristia, nec in cauerna sub Ecclesia, nec suspensione facta in parietibus Ecclesiæ à parte exteriori, quia in quacunque parte ex dictis fiat, non fit intra Ecclesiam, sed extra, nisi quando fit in cauerna in qua dicitur Missa, aut quæ deseruit ad sepeliendum. Nec violatur homicidio facto absque culpa mortali, nec homicidio non publico, quamuis mortali, nec homicidio cuius causa, ut vulnus, data est extra Ecclesiam, quamuis mors intra Ecclesiam contingat, quia tunc occisio seu homicidium non fit intra Ecclesiam; bene tamen homicidio cuius causa datur intra Ecclesiam, quamuis mors extra contingat, quia tunc occisio seu homicidium fit intra. Et non tantum violatur homicidio mortaliter illicito contra iustitiam, sed etiam homicidio mortaliter illicito contra religionem, ut homicidio à iudice iuridicè facto intra Ecclesiam, & etiam homicidio mortaliter illicito contra fortitudinem, ut homicidio facto ab ipso occiso.

Secundò violatur Ecclesia humani sanguinis effusione intra Ecclesiam facta, ut constat ex cap. *Si Ecclesia*, de Consecratione Ecclesiæ, & ex can. *Ecclesiis*, de Consecratione, dist. 1. Vnde si fiat extra Ecclesiam, aut si non sit publica, non violatur Ecclesia, sicut diximus de homicidio; & si non sit copiosa, ut aduertunt communiter Doctores, & nomine ipso effusionis denotatur. Imò non sufficit, quòd sit copiosa, si percussio & latio non sit grauis, & mortaliter illicita, ut potest contingere, quando percussio fit in naribus. Nec sufficit quòd sanguis effluat intra Ecclesiam, si vulnus factum fuit extra, sicut etiam diximus de homicidio, bene tamen si vulnus factum fuit in Ecclesia, quamuis sanguis non effluat intra Ecclesiam, sed extra, sicut diximus de homicidio, & quamuis sanguis non perueniat ad pavementum Ecclesiæ.

Tertiò violatur Ecclesia humani seminis effusione intra Ecclesiam facta, ut constat ex dicto cap. *Si Ecclesia*, & ex can. *Ecclesiis*: requiritur tamen quòd sit mortaliter illicita, & publica, sicut diximus de effusione sanguinis, & de homicidio, & quòd sit copiosa, ut nomine ipso effusionis denotatur; & non sufficit, quòd fiat extra Ecclesiam, sicut diximus de effusione sanguinis, & de homicidio; & sufficit quòd fiat intra Ecclesiam, quamuis non perueniat usque ad pavementum.

Est tamen difficultas, An violatur effusione seminis facta in copula coniugali.

Paludan. Paludanus in 4. d. 18. quæst. 8. a. 4. Nauarrus cap. 27. num. 257. & plures alij, partem affirmatiuam absolute tuerentur, quam limitant Suarez disp. 81. sect. 4. Couarruyas in 4. Decret. part. 2.

cap. 7. §. 2. & Aegidius a. 3. dub. 1. & alij plures, ut tantum sit vera, quando coniuges non coguntur iusta aliqua causa in Ecclesia simul dormire; quia si cogantur diu esse in Ecclesia, & ob diuturnam continentiam aliquis ex coniugibus fit in periculo incontinentiæ, aut alicui ex illis sit admodum molestum diu contineri, docent, tunc dicta seminis effusione non violari Ecclesiam, quia tunc non fit contra reuerentiam loci sacri, maritaliter coniungi. Rosella autem v. *Consecratio*. 1. Glossa in can. *Ecclesiis*, de Consecratione, dist. 1. Angelus v. *Debitum*, num. vlt. partem negatiuam absolute tradunt, quam etiam indicat Sotus in 4. d. 13. quæst. 2. a. 3. ad 2. & non absque ratione, quia maritali effusione seminis nullo iure fit irreuerentia loco sacro, quia non iure naturali, quia ex natura rei non est contra reuerentiam Ecclesiæ; sicut nec blasphemia, nec periurium in Ecclesia: nec fit irreuerentia iure aliquo Ecclesiastico, quia eo iure intuitu reuerentia loci sacri, tantum sunt prohibita homicidium, & sanguinis effusio, & effusio seminis contra castitatem, & furtum, quamuis furto non violetur Ecclesia.

Quartò violatur seu polluitur Ecclesia, quando in ea excommunicatus vitandus sepelitur, ut aduertunt communiter Doctores ex cap. *Consuevit*, de Consecratione Ecclesiæ vel altaris: & etiam quando paganus in ea sepelitur, ex can. *Ecclesiis*. 27. de Consecratione, d. 1. & etiam quando infidelis, quamuis baptizatus, ex can. *Ecclesiis*. 28. de Consecratione, d. 1.

Obseruandum est, in quatuor dictis casibus violari Ecclesiam solum quando est consecrata aut benedicta, ut aduertunt communiter Doctores ex dictis capitulis *Proposui*, & *Si Ecclesia*, & ex dicto can. *Ecclesiis*; non verò Ecclesias nec consecratas nec benedictas, nec oratoria: violata autem Ecclesia, etiam censetur violari cimiterium ipsi contiguum, ut constat ex cap. unico de Consecratione Ecclesiæ, in 6. Contra verò quamuis cimiterium violetur, non censetur Ecclesia violari, quia id nullo iure disponitur.

Quintò Ecclesia consecrata amittit consecrationem, quando tota aut maior pars destructa est, antequam incipiat reparari, ut deducitur ex cap. *Lignis*, de Consecratione Ecclesiæ vel altaris, & ex can. *Ecclesiis*, de Consecratione, dist. 1. Ecclesia verò tantum benedicta, etiam si tota mut, si postea reficitur, non eget noua benedictione, quia manet idem solum, quòd tantum benedictum quando Ecclesia benedicitur.

His ergo suppositis, conueniunt Doctores circa præsentem difficultatem, non posse absque peccato mortali in Ecclesia violata, & nondum reconciliata celebrari, quia celebrare est quid graue, & in dictis capitulis & canonibus prohibuitur. Quòd si contingat Ecclesiam violari quando sacerdos celebrat, si ad eius notitiam ante consecrationem inceptam perueniat, tenetur à celebrando desistere, non verò consecratione incepta, facta videlicet consecratione panis. Addunt Sotus, Suarez, & Henriquez, nempe quando adest rationalis causa, posse de licentia Episcopi in Ecclesia violata celebrari.

Qui autem contra dictam prohibitionem in Ecclesia violata seu polluta celebrat, quamuis mortaliter peccet, non tamen incurrit irregularitatem in cap. *Is qui*, de Sententia excommunicationis, in 6.

in 6. & merito: quia dicta violatio non est interdictum strictè, & nullo Iure irregularitas inducitur contra celebrantem in Ecclesia violata: nec incurrit aliam censuram, nec penam, vt aduertunt Suarez disp. 81. sect. 4. Laymannus cap. 5. & alij, quia nullo Iure inducitur.

Ecclesia autem violata, si consecrata erat solum, potest ab Episcopo Iure ordinario reconciliari, sicut & consecrari: ex commissione tamen Romani Pontificis id etiam potest simplex Sacerdos, sicut possunt Sacerdotes nostræ Societatis in remotis Indiæ regionibus. Si verò Ecclesia violata tantum erat benedicta, reconciliari potest à simplici Sacerdote per asperersionem aquæ benedictæ, vt dicitur in cap. vltimo de Consecratione Ecclesiæ vel altaris, & per alias breues & faciles carimonias, prout habentur in Carmoniali: & non defunt, vt Henriquez refert, qui affirmant sufficere ad reconciliationem Ecclesiæ violatæ, quod bona fide sit semel celebratum in ea.

DIFFICULTAS VIII.

Quale debeat esse altare ad Missam celebrandam.

O Missio errore hæreticorum, qui altaria demoluntur, & pro altariibus mensas excitant, quia falsò existimant in Missa non fieri Sacrificium, sed tantum conuiuium, conueniunt Doctores, altare ad celebrandum debere esse lapideum, & consecratum, siue sit fixum in aliquo loco, siue portatile. Et in primis debere esse lapideum, & à tempore Siluestri Papæ, vt ex eius Legenda, & ex festo Dedicationis Basilicæ Saluatoris nono Nouembris apertè constat. Additur, à tempore Siluestri, quia antea poterat esse ligneum, quale fuit altare in quo D. Petrus celebrare solebat, quod vsque ad hodiernam diem in Ecclesia Lateranensi seruetur, & in quo ex decreto eiusdem Siluestri solus Pontifex celebrare potest. Debet autem esse tantæ magnitudinis, vt commodè & absque periculo cadendi possit sustinere calicem & Hostiam, quamuis non sit necessarium quod tota illa capiat, & sufficit quod sit lapideum quoad supremam partem.

Deinde altare istud lapideum debere esse consecratum, constat ex decretis Euaristi, quæ habentur in 1. Tomo Conciliorum post duas Epistolas ipsius, & ex can. 2. & ex alijs de Consecratione, dist. 1. quod etiam ostendit antiquissima Ecclesiæ consuetudo: consecratio autem altaris potestate ordinaria tantum fit ab Episcopo, vt patet ex can. Nullus Presbyter, de Consecratione, dist. 1. & ita in Pontificali pro solo Episcopo ponitur forma consecrandi altaria; ex privilegio tamen concedi potest simplicibus Sacerdotibus, vt de facto Paulus III. concessit nostris Presbyteris degentibus in locis remotissimis, si in eis defuerit Episcopus Catholicus.

Ita tamen altare debet esse lapideum & consecratum ad celebrandum, vt aliter celebrare, consecratur communiter esse peccatum mortale, quia est contra prohibitionem in re graui.

Quod autem altare sit fixum, vel portatile, parum refert, quia non est decretum quod sit fixum. Dicitur autem fixum, quod in eodem loco perfectu erat stabile: portatile verò, quod facili de vno loco in alium mutatur, qualis est ara; & altare non

erit totaliter fixum, si pro suprema parte non constet tabella, seu mensa lapidea in eo fixa, quia absque ea altare non erit perfectum, & ideo ea deficiente indigebit tabella illa lapidea portatili: & sufficit hanc portatilem aut illam fixam esse consecratam, quamuis nihil reliqui altaris sit consecratum.

Quod si obiciatur: Episcopis in cap. vltimo de Privilegijs, in 6. & etiam nostris, in missionibus, conceditur privilegium vtendi altari portatili, seu viatico, ergo Iure communi debet esse fixum. Respondemus, dictum privilegium ad id concedi, non vt eo vtantur quasi id sit Iure communi prohibitum, sed vt super illud in quouis honesto loco possint celebrare.

Sed quæres, Quando altare amittit consecrationem? Conueniunt Doctores, si altare (siue fixum siue portatile) ita frangatur, vt nulla pars illius possit commodè sustinere calicem & Hostiam, amittere consecrationem: imò ineptum manere vt iterum consecratur ad idem, quia ineptum manet vt in eo possit celebrari. Ita decernitur in cap. Ad hæc. 1. & in cap. Quod in dubijs. 3. de Consecratione Ecclesiæ vel altaris. Addunt Glossa, Silvester, Angelus, Paludanus, Suarez, Glossa. disp. 81. sect. 5. Vasquez disp. 233. cap. 2. quod quando altare est fixum, si eius structura seu forma mutatione aut fractione dissoluatur, aut si lapis superior ab inferioribus partibus seungatur, quamuis integer maneat, consecrationem amittit: quod significatur in cap. Ad hæc. 1. & in cap. Quod in dubijs. 3. & in cap. Ligneis. 6. dum in eis de altari fixo (de quo in eis tantum est sermo) dicitur, si altare motum vel contractum fuerit, iterum esse consecrandum, & merito: quia lapis superior, qui consecratur, tenet consecratur, vt affixus alicui determinato loco & basi, & vt habens illam structuram & formam, quæ maximè destruitur separatione lapidis superioris ab inferioribus partibus. Si verò structura altaris maneat eadem, etiam si mutetur, & cornua Chriftmate delibuta frangantur, non amittit consecrationem, quamuis lapis aliquis inferior deficiat ob rationem dictam. Sed quamuis altare fixum mutatione structuræ amittit consecrationem, templum tantum ipsum non amittit illam, vt dicitur in dicto cap. Ad hæc. vbi significatur, consuetudine derogatum esse Iuri antiquo habito in can. Si motum, & in can. De fabrica, de Consecratione, d. 1. quo etiam tota Ecclesia in casu dicto consecrationem amittebat.

Altare etiam portatile non amittit consecrationem, vt contra Paludanum & Angelum aduertunt Silvester, Suarez, Vasquez, & Laymannus, etiam si fuerit inclusum in capsula, & ei continetum glutine, aut aliter, & postea à capsula extrahatur: quia lapis portatilis non consecratur vt inclusus in capsula, seu dependenter ab ea inclusione, sed ipse per se solus, ac proinde ipse solus debet esse tantæ magnitudinis, vt possit commodè sustinere calicem & Hostiam.

Obseruandum est Primò, vt aduertunt Silvester, Vasquez, Egidius, & Bonacina, altare portatile, seu viaticum, non posse fieri ex duobus lapidibus inuicem colligatis in modum libri, aut alio modo, quorum vnus capiat calicem, & alter Hostiam, sed tantum ex vno; quia sic est consuetudine receptum, ad denotandum vnam in Chriſto personam.

Sotus.
Suarez.
Vasquez.
Ægidius.
Layman.

Observandum est Secundò, ut contra Canonistas can. *Placuit*, de Consecratione, dist. 1. & contra Siluestrum, Azor & Scoriam aduertunt Sotus in 4. distinct. 13. quæst. 2. a. 3. Suarez disp. 81. Vasquez disp. 233. Ægidius num. 241. Laymanus & Doctores communiter, quòd etiam in Septima Synodo generali can. 7. & in alijs Concilijs Prouincialibus præceptum fuerit, ut nulum altare consecraretur absque Reliquijs Sanctorum (quod tantum intelligebatur de altari fixo) iam tamen consuetudine receptum sit, ut absque eis consecrarentur altaria, & independentes ab eis: quia vix fieri potest, ut pro tot altaribus Reliquiæ Sanctorum inueniantur: nec pro Reliquijs substitui possit pars Eucharistiæ, ut contra Guilielmum, Durandum, & Ioannem Andream aduertunt Hostiensis, Panormitanus, Vasquez & Ægidius. Vnde, ut contra non paucos aduertit Ægidius, etiam si frangatur aut amoueatur locus, seu sepulchrum in quo seruantur Reliquiæ, altare non amittit consecrationem, quia scilicet independentes ab eo loculo & ab ipsis Reliquijs consecratur.

Hostiens.
Panormit.
Vasquez.
Ægidius.

Observandum est Tertiò, quòd quamuis antiquitus in more fuerit, altare maius versus Orientem constitui, ut fideles ad illud conuersi orarent versus Orientem: liberum tamen est, ut aduertunt Vasquez & Suarez, versus quamlibet mundi partem illud constituere, quia dictus mos nunquam fuit habitus ut necessarius, sed tantum fuit iudicatus ut congruens, & conueniens ut Christum, qui Oriens est, & Sol iustitiæ, & qui fuit crucifixus habens faciem versus Occidentem, ad altare maius conuersi respiciamus.

Vasquez.
Suarez.

DIFFICULTAS IX.

Qualis debeat esse ornatus altaris ad Missam celebrandam.

Primò pro ornatu altaris ad celebrationem Missæ requiritur, ut super altare ipsum sit quoddam linteam extensum vsque ad terram pertingens, quo mensa altaris cooperiatur, & etiam duplex palla, seu mappa lineæ, vel vna duplicata, ut dicitur in Missali reformato in Rubrica 2. de Preparatione altaris. Est autem necessarium, ut qualibet palla, aut qualibet pars pallæ duplicatæ, cooperiat totam aram: & præter dicta, etiam requiritur Corporale, ut constat ex Missali reformato Rubrica 2. de Ingressu Sacerdotis ad altare. Requiritur ergo quatuor lintea, vel tria, & vnum ex eis duplicatum, ut deducitur ex dictis Rubricis inter se comparatis, etiam si ante decretum Missalis reformati sufficerent tria, quia consuetudine sic obtentum erat contra Ius antiquum, quo quatuor exigebantur, ut supra ponitur in can. *Super negligentiam*, de Consecratione, d. 1. & ob id Doctores, qui ante decretum istius Missalis reformati, vigente dicta consuetudine scripserunt, tria tantum lintea requirunt.

Materia autem Corporalis debet esse linum, ut decernitur in can. *Consulto*, de Consecratione, d. 1. & constat ex praxi & vsu Ecclesiæ. Et quamuis canon iste tantum loquatur de Corporali, certum est etiam, alias pallas seu mappas, quæ sunt sub Corporali, debere esse lineas, ut etiam constat ex praxi & vsu Ecclesiæ. Ita tamen Corporale fieri debet ex lino, ut nihil alterius materiæ in medio

miscetur, ut exprimitur in Rubrica 1. de Preparatione Sacerdotis.

Et quamuis antiquitus Corporale ita fuerit oblongum, ut super illud non tantum Corpus & Sanguis reponerentur, sed etiam, ut eo calix regeretur (quod modò in aliquibus Ecclesijs retinetur) iam tamen consuetudo obtinuit, ut Corporale sit in duas partes diuisum, quarum vna & maior sit super altare, & super eam reponantur calix & Hostia; altera verò, & minor, quæ *filola* dicitur (Hispanè hijuela) deferuiat ad operiendum calicem. Et quia hæc pars minor, est pars Corporalis, ideo debet esse ex lino quoad partem interiorem seu inferiorem, sicut pars maior, ut aduertunt Vasquez, Suarez, Ægidius & Laymannus, etiam si Sotus a. 5. sentire videatur, posse esse lecticam, aut ex alia materia, quod Rodriguez non laudet improbare; nec nos quoad partem exterio-rem seu superiorem.

Corporale autem quoad utramque partem debet esse ab Episcopo benedictum, ut nomine consecrari decernitur in dicto can. *Consulto*. Et quamuis antea pallæ, seu mappæ duæ quæ sub Corporali ponuntur, non deberent esse benedictæ; iam tamen benedicti debent, ut constat ex Missali reformato in Rubr. 2. de Preparatione altaris. Corporale, & duæ dictæ pallæ, tam diu & non amplius retinent benedictionem, quam diu possunt ad vsus, ad quos deputantur, deferuire. Requiritur etiam Purificatorium, quod debet esse mundum, & collocari super os calicis, ut constat ex dictis Rubricis; & debet esse ex lino, ut consuetudine obtentum est, tamen non est benediciendum.

Secundò pro ornatu altaris ad celebrandum requiritur in eo lucerna ardens, & absque ea celebrare, est peccatù mortale, ut aduertunt communiter Doctores, & significatur in cap. vi. de Celebratione Missarum: & debet fieri ex cera, ut etiam aduertunt communiter Doctores, & consuetudo ostendit. In casu tamen necessitatis, quamuis non magnæ, potest fieri ex oleo, imò ex feno, ut aduertunt Azor, Laymannus & Bonacina.

De numero candelarum nihil Iure antiquo, nec consuetudine præscriptum est: nihilominus in Missali reformato Rubrica de Preparatione altaris dicitur, ut ponantur ad minus duo candelæ cum candelis accensis in utroque latere, & ut parte Epistolæ paretur cereus ad elevationem Sacramenti accendendus, quæ non video tamquam obligantia recepta: erit tamen maximè decet, omnia prædicta seruare. Cauendum tamen est, ut dicitur in Tridentino sess. 22. in Decreto De oblationibus in celebratione Missæ, ne certus numerus candelarum ex superstitione aliqua in Missa adhibeatur: poterit tamen ex fine religionis & cultus Dei.

Tertiò pro ornatu altaris ad celebrandum in ipso, requiritur Crux, non Iure aliquo antiquo, nec scripto, nec consuetudine introducto, sed tantum Iure nouo Missalis reformati in dicta Rubrica 2. vnde non poterit absque veniali sine Cruce celebrari, si commodè possit haberi.

Quartò pro ornatu altaris ad celebrandum in eo requiritur liber Missalis, qui saltem Canonem Missæ contineat, ne celebrans lapsu memoriæ erraret; quia quamuis id nullo Iure antiquo præscribatur, requiritur tamen Iure Missalis reformati, etiam si Missa memoriter sciatur, ut constat ex Rubrica

Rubrica 10. de Defectibus in ministerio occurrentibus; quod etiam indicatur in Rubrica 1. de Præparatione Sacerdotis.

DIFFICULTAS X.

Quæ & qualia vasa requirantur ad celebrandum.

Conueniunt Doctores, ad celebrationem Missæ requiri Calicem & Patenam; illis enim Ecclesia fuit ab initio ad celebrandum vsa: Calice quidem, & quia Christus in calice consecrauit, & quia vinum nequit absque calice seu vase commodè contineri, vt consecratur: Patena verò, quia in ea commodius fit receptio Hostiæ fractæ, & illius consumptio, vt si particula aliqua decidat, recipiatur in illa.

Materia autem Calicis & Patenæ non semper fuit eadem in Ecclesia, quia, vt constat ex can. *Vasa*, de Consecratione, distincti. 1. qui fuit Concilij Triburiensis cap. 18. antiquitus fuit lignea: deinde ex statuto Zephyrini Pape fuit vitrea: postea Urbanus Papa decreuit omnia vasa sacra fieri argentea. Deinde in Concilio Rhemenfi sub Eugenio III. can. 6. & refertur in can. *Vt calix*, de Consecratione, dist. 1. statutum fuit, vt calix cum patena, si non ex auro, saltem ex argento fiat; si tamen quis pauper fuerit, stanneo saltem calice utatur, ex are autem aut aurichalco calix nequaquam fiat; nullo autem modo in ligneo, aut vitreo calice presumat Missam cantare. Et tandem in Missali Romano Rubrica 10. de Defectibus in ministro ipso occurrentibus, permittitur pes Calicis ex quacumque decente materia, dum cuppa illius sit aurea, vel argentea, vel stannea; ubi absolute, & absque causa paupertatis, permittitur materia stanni: quod etiam habetur in Missali reformato in eadem Rubrica 10. Nihilominus quia in Rubrica 1. de Præparatione Sacerdotis, in eodem Missali reformato nouiter statuitur, vt Calix sit aureus vel argenteus, & quod, quando pes non est aureus vel argenteus, saltem habeat cuppam argenteam, & intus inauratam, idèd hinc Rubricæ, vt pote nouiori, standum est, & per eam dicta Rubrica 10. limitanda quoad materiam stanni pro cuppa.

Patena quoque debet esse ex eadem materia, ex qua cuppa Calicis, nempe ex auro vel argento, vt ex dictis Rubricis 10. & 1. inter se collatis deducitur: quia in 10. dicitur, Calicem debere esse cum Patena conuenientem, & in 1. requiritur Patena inaurata, quando cuppa debet esse talis, nempe quando pes calicis non est aureus vel argenteus. imò ex eisdem deducitur, Patenam debere semper cuppæ Calicis assimilari, ita vt debeat esse aurea vel argentea, quæ debet esse inaurata, quando cuppa Calicis est talis.

Deinde Calicem & Patenam egere consecratione, & non sufficere benedictionem simplicem, conueniunt Doctores, & id supponunt Sixtus Papa in can. *In sancta*, de Consecratione, dist. 1. & Soter Papa in can. *Sacratas*, de Consecratione, dist. 23. & idem supponitur in can. *Non licet*, & in can. *Non oportet*, eadem dist. Hæc autem consecratio iure ordinario tantum fit ab Episcopo, vt aduertunt Doctores: ex privilegio tamen Pauli III. concessum est nostris Presbyteris degentibus in remotissimis partibus,

Circa amissionem consecrationis Calicis & Patenæ conueniunt Doctores, Calicem & Patenam amittere consecrationem, quando ita notabiliter franguntur, vt nequeant celebrationi deservire: quod etiam est verum in fractione & separatione pedis Calicis à cuppa, quando continua erant, quamvis postea coniungantur; quia tunc in nullo manet consecratio; non in Calice, quia non exstat; nec in cuppa, nec in pede, quia neutrum fuit consecratum seorsim ab altero, sed ambo per modum vnius, potentes deservire celebrationi: consecratio autem semel amissa, numquam reuiuiscit, etiam si Calix iterum rediret idem numero coniunctione cuppæ & pedis, quia absque fundamentis dicitur; præsertim quod Calix postea noua coniunctione factus est physice distinctus à Calice ante fractionem.

Quando verò Calix tornatilis est, habens pedem amobilem, coniunctum iunctura tornatili, non amittit consecrationem separationem pedis à cuppa, vt contra Paludanum & Siluestrum aduertunt Armilla, Vasquez, Suarez, Azor, Egidius, Reginaldus, Laymannus, Bonacina, & communiter Doctores, quia in Calice tornatili cuppa per te consecratur independentè ab hoc vel ab illo pede, vt pote facile mobili.

Et quando pars interior cuppæ antea consecrata postea inauratur, Calix consecrationem amittit, vt contra Guilielmum, Durandum, Egidium, Laymannum aduertunt Paludanum, Armilla, Angelus, Tabiena, Azor, Suarez, Vasquez, Reginaldus, Bonacina, non quia Calix inauratione illa mutetur; sed quia ponitur noua superficies auri, quam Sanguis Christi immediatè tangit, quæ non est consecrata ratione sui, vt patet, nec illi consecratio Calicis antea facta communicatur, quia superficies illa non est quasi accessoria, & minus principalis, sed magis principalis (quamuis quoad quantitatem sit minor) quia illa tangit magis principaliter Sanguinem Christi, quia tangit illum immediatè; Calix autem ob tactum ad Sanguinem Christi consecratur (in quo Calix distinguitur ab Ecclesia, quia hæc non consecratur ob tactum, & idèd, quamvis post consecrationem parietes dealbentur, manet consecrata, quia post dealbationem manet eadem) è contrario verò, quamvis superficies interior Calicis inaurati destruat, etiam noua superficies, quæ apparet, manet consecrata, vt aduertunt communiter Doctores; sicut quando Calix non est inauratus, & vsu ipso superficies interior consumitur, etiam noua, quæ apparet, manet consecrata: quia quando Calix consecratur, totus secundum totam quantitatem consecratur, aut consecratus censetur. Et omnia prædicta de superficie interiore Calicis dicta, etiam sunt vera de superficie superiore Patenæ, ob eandem rationem.

Circa custodiam seu pyxidem, in qua Corpus Christi pro communicandis consecratur aut aservatur, est difficultas, an consecrari seu benedici debeat.

Paludanum, Soter, Suarez, Vasquez, Egidius, Laymannus, Bonacina, & communiter Doctores docent, non debere consecrari nec benedici (etiam decens sit benedici benedictione simplici, in Pontificali Romano præscripta pro ipsa pyxide) quia nullo iure id præscribitur.

Guilielmus verò Durandus lib. 10. de Riibus Eccle.

Reginald. Ecclesiæ, cap. 16. Reginaldus lib. 29. num. 20. & alij docent, & merito, debere benedici, vt constat ex Missali correcto Rubrica 2. de Ritu seruando; non tamen debere consecrari consecratione facta Chrismatis vnctione, quia in Pontificali Romano pro pyxide tantum assignatur simplex consecratio & benedictio.

Vasquez. Id verò quod addit Vasquez, nempe, necessarium esse intra pyxidem esse vas aliquod ex lino, & benedictum benedictione Corporalis, absque fundamento dicitur; & etiam id quod addit, nempe debere pyxidem super aram collocari: reponenda tamen est super Corporale, quia hoc videtur consuetudine seruatum.

De materia pyxididis nihil est Iure positino præscriptum; Iure tamen naturali requiritur, vt materia sit talis, vt absque indecentia possit deferuare ad asseruandum Corpus Christi.

DIFFICULTAS XI.

Quæ & quales vestes sint necessariae ad celebrationem Missæ.

Conueniunt Primò Doctores, Sacerdotem ex præscripto Ecclesiæ debere peculiaribus vestibus indui ad celebrationem Missæ, quæ sunt numero sex, nempe Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola, & Casula, quæ suas habent significationes, & videri possunt apud Suarez disp. 82. sect. 2. & apud Toletum lib. 2. c. 2. Ita tamen Sacerdos debet dictis vestibus indui, vt si absque aliqua ex illis celebret, peccet mortaliter, vt communiter aduertunt Doctores, qui excipiunt casum in quo Sacerdoti iniiciatur metus mortis, non in contemptum fidei, nec ordinationis Ecclesiæ, quia tunc non peccat, quamuis celebret absque aliqua ex illis, quia maioris momenti est conseruatio vitæ in eo casu, quam obseruatio dictæ legis: imò in eo casu erit licitum absque omnibus celebrare, vt ob rationem dictam contra Suarez aduertunt Paludanus, Sotus, Medina, Vasquez, Sà, & Laymannus tract. 5. cap. 6.

*Paludan.
Sotus.
Medina.
Vasquez.
Sà.
Layman.*

Materia autem dictarum vestium nullo Iure scripto præscribitur; tamen ex consuetudine Amictus & Alba debent fieri ex lino: reliquæ verò vestes possunt fieri ex qualibet decente materia. Circa figuram & magnitudinem earum seruanda est Ecclesiæ consuetudo absque variatione tali, vt vestes censeantur non Sacerdotales.

Conueniunt Secundò Doctores, prædictas sex vestes benedicendas esse, quia sic præscribitur in Missali reformato Rubrica 1. de Ritu seruando. Vbi etiam præscribitur, vt Sacerdos accedat calcæatus ad altare, & quòd superior vestis ordinaria talum attingat, hoc tamen posterius non est consuetudine receptum.

Circa amissionem benedictionis idem dicendum est, ac diximus de alijs rebus benedictis, & consecratis, nempe, quòd si vestes ita destruantur, vt amittant figuram, aut reddantur ineptæ ad proprium vsum, ita benedictione amittant, vt quamuis postea reficiantur, indigeant noua benedictione; secus est si, antequam amittant figuram, aut ineptæ fiant, reficiantur, quamuis aliquid non benedictum addatur. Vnde si cingulum ita frangatur, vt neutra pars seorsim deferuare possit, amittit benedictionem, quamuis post ruptionem iterum nodo aut aliter coniungantur.

Obseruandum est, prædictas sex vestes, & qualibet alias res sacras, quæ non tangunt immediatè species, nec sunt Chrismatis vnctione consecrate, posse etiam à laicis, adhuc feminis, immediatè tangi: quia quamuis id fuerit generaliter prohibitum, quoad vestes sacras, ab Hilario Papa in can. *Vestimenta*, de Consecratione, d. 1. hac tamen prohibitio non perseverat in vsu quoad dictas sex vestes, & alias pallas, quæ non tangunt immediatè species. Excepimus res sacras, quæ tangunt immediatè, species vt Corporale (sub quo etiam comprehenduntur Palla) & Purificatorij, quamuis non sit benedictum, & pyxis, & quæ consecratae sunt Chrismatis vnctione, vt Ara, & Agnus Dei cereus, quia non possunt immediatè tangi, nisi à constitutis in Sacris Ordinibus, vt consuetudo offendit, & deducitur ex dicto can. *In sancta*, de ex alijs multis, de Consec. d. 23. Et ob vitumque dictum titulum nequeunt immediatè tangi, nisi à prædictis, Calix & Patena, quia scilicet immediatè tangunt Christum, seu species sub quibus Christus continetur, & consecrantur Chrismatis vnctione. Religiosis tamen Minoribus, & etiam nostræ Societatis, quamuis non initiatis, ex privilegio hæc omnia prædicta immediatè tangere, etiam dicta vasa, quando sunt absque Corpore & absque Sanguine Christi: & feminis ex consuetudine licet prædicta, quæ lotionem indigent, lauate post primam lotionem leuiter factam à constitutis in sacris. Tactus tamen immediatus dictarum rerum absque contemptu factus, non est mortalis, vt aduertunt communiter Doctores, ob lentitatem materię (nisi forsan tactus Calicis & Patene, quando continet Christum) est tamen venialis, vt contra Sotum, in 4. d. 13. q. 2. a. 3. & contra Bartholomæum Angelum §. 321. aduertunt communiter Doctores, nullum tamen erit peccatum, si tactus ex rationabili causa fiat, vt aduertit Agidius n. 249. *Ep.*

Addimus, prohibitum esse à Gregorio XIII. sub excommunicatione latæ sententiæ, Agnos Dei depingere, in ficere, minio notare, aurum vel colorem aliquem imponere, aut tales venales proponere, aut tenere, vt refert Azor lib. 9. cap. 9. Hæc tamen constitutio non est in omnibus locis recepta, ac proinde in eis non obligat.

In fine obseruandum est, præceptum esse à Zacharia Papa in Synodo Romana, & refertur in can. *Nullus Episcopus*, de Consecratione, d. 1. ne Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus temere (id est absque rationabili causa) præsumat ad Missarum solemniam accedere velato (id est cooperato) capite, aut cum baculo.

DIFFICULTAS XII.

Utrum dicenda & agenda sint, quæ in celebratione Missæ ordinantur.

Supponimus, ea quæ in celebratione Missæ dicuntur & aguntur, esse conuenienter ordinata & instituta, super quibus legi potest S. Thomas 2. 2. quæst. 83. artic. 4. & 5. Bellarminus lib. 2. de Missa, à cap. 16.

Hoc supposito, conueniunt Doctores, omittere aliquid ex his quæ in Officio Missæ dicenda & recitanda ordinantur in Missali, esse peccatum (nisi consuetudine fuerit aliter receptum) & esse aut mortale, aut veniale, pro quantitate materię omittæ, non tamen esse repetendum, nisi id possit secree-

Pius V.

to, & facile, & absque perturbatione ordinis, & coherencia dicendorum fieri: & addere aliquid ex suo, quod non ordinatur in Missali, etiam esse peccatum, quia utrumque prohibuit Pius V. in Bulla præfixa in initio Missalis Romani iussu ipsius impressi; quod non est mortale, quando parua aliqua Oratio additur ex deuotione, & non recitatur alta voce coram populo: & prætermittere ordinem celebrandi Missam in Rubricis assignatum pro singulis diebus, non esse peccatum, quia non est sub præcepto, esse tamen indecorum (saltem in diebus solemnibus) & oppositum esse consuetudini, ac proinde, qui aut ex promissione, aut ex fundatione tenetur celebrare certas Missas, v. g. de Spiritu sancto, de Passione de Beata Virgine, & de Requiem, potest in die, in qua occurrit Festum alicuius Sancti, celebrare Missam de eo, quia id est conforme Rubricis, & consilendum, etiam si oppositum fieri possit. Vnde qui suscepit onus celebrandi triginta Missas S. Gregorij pro defunctis, non tenetur singulas de Requiem celebrare diebus alicuius Sancti.

Obseruandum est, eum, qui tribus personis tres Missas promittit, singulis singulas, eisdatis facere ter celebrando pro illis tribus, non solum secundum nostram sententiam, secundum quam Sacrificium applicatum pluribus non minus proficit singulis ac si vni tantum applicaretur, quia tunc magis proficit singulis, sed etiam secundum sententiam eorum, qui dicunt fructum Sacrificij pluribus applicatum diuidi, quia etiam tunc tantum fructum tradit cuilibet ex illis tribus, ac si pro quolibet seorsum vnam Missam celebraret, quia tunc qualibet celebratione tribuit cuilibet tertiam partem fructus.

Addimus, ut iam communiter Doctores contra non paucos aduertunt, celebrare Missam ante recitationem Horarum matutinarum, non esse peccatum mortale, quia non est præceptum præmittendi earum recitationem. Nec huic obstat, quod in Rubrica 1. de Preparatione Sacerdotis dicitur, Missam celebrandam esse post Horas matutinas; vel quia in ea tantum est sermo de Officio Missæ in Ecclesijs in quibus Horæ publicè recitantur, vel quia iam desuetudine cessauit obligatio illius. Vnde neque erit peccatum veniale, saltem quando adest aliqualis ratio: quia quod non est contra præceptum, nullo modo est peccatum.

Circa agenda in Officio Missæ conueniunt Doctores, omittere carimoniam aliquam Missæ ex assignatis in Missali, & aliam non assignatam addere, esse peccatum, quia est contra præceptum Pij V. ubi supra, & esse mortale aut veniale, pro quantitate materiae omittæ aut additæ.

Obseruandum est, quod quamuis antiquitus in can. *Hoc quoque*, de Consecratione, d. 1. præceptum fuerit, ut Sacerdos non nisi, ut minimum duobus præsentibus celebret, iam tamen ita derogatum est, ut sufficiat vnus minister qui celebranti administret. Absque eo tamen nullus, quamuis Eremita sit, & nullus, quamuis ipsi instet obligatio audiendi Missam, poterit celebrare, ut contra Sotum docet Vasquez, Bonacina, & alij. Imò quamuis instet populo ea obligatio, & quamuis instet necessitas dandi agrotis Viaticum: quamuis sint, qui in his duobus posterioribus casibus oppositum sentiant. Poterit tamen celebrans Missam inceptam absque ministro prosequi, si minister abiit, & expectatus non veniat, ut aduertit Henríquez c. 3. quia quamuis, necessitate urgente, a Mis-

sa incepta desistere possit, defectus tamen minister non est necessitas vrgens, nec tanta consideratio, nis, quantæ ad desistendum requiritur in can. *Nullus Episcopus*, de Consecratione, d. 1. Minister autem debet esse mas, & non femina, ut decernitur in c. 1. de Cohabitatione Clericorum & mulierum, dum dicitur: *Nulla femina ad altare presumat accedere, aut Presbytero ministrare*. quod seruandum est, quamuis deficiat mas, etiam in casu in quo incepta est Missa, ut aduertunt communiter Doctores, quia etiam in eo potius debet sibi respondere, ut facit quando Horas Canonicas recitat, & sibi ut potuerit ministrare, quam feminam admittere, quia id habet minus indecentie. Potest tamen femina, præsertim Monialis, ex loco remoto respondere celebranti, quia id non est prohibitum in dicto canone, ut patet ex verbis ipsius, nec alibi: non tamen ad altare accedere, nec ad illud ministrare, quia in eo canone prohibetur.

DIFFICULTAS XIII.

Quomodo occurrendum sit defectibus in celebratione Missæ contingentibus.

In primis, Missa incepta nequit absque graui & vrgente causa relinqui, ut dicitur in can. *Nullus*, de Consecratione, d. 1. quando verò inter celebrandum euenit morbus, aut alia corporalis necessitas, cogens celebrantem ut non perficiat Missam, si consecratio panis non est facta, relinquendum est Officium, & a nullo perficiendum, quia tunc in omissione illius non est incommodum aliquod considerabile: si verò forte, aut malitia Sacerdotis, aut quia panis non fuit triticeus, & tempore consecrationis non fuit agnitus, non consecratur Hostia, sed tantum vinum, postea consecranda est Hostia, ut essentialiter perficiatur Sacrificium, & non est necessarium postea iterum aliud vinum post Hostiam consecrare, quia ad perfectionem essentialem Sacrificij non est necessarium, quod prius consecratur Hostia quam vinum, quia consecratione vtriusque, quocumque ordine facta, maceratur mysticè homo Christus separatione mystica Corporis & Sanguinis inter se ex vi verborum consecrationis facta.

Secundò, quando Sacerdos post consecrationem vnus species, aut vtriusque, recordatur se aut non esse ieiunum, aut esse in peccato mortali, aut excommunicatum, tenetur perficere Sacrificium contritione præmissa, si recordetur se esse in peccato mortali: quando verò eorum recordatur ante consecrationem, tenetur desistere à Sacrificio, nisi ob id timeat prudenter, quod grauiter notabitur, quia in casu huius timoris potest progredi contritione præmissa peccati mortalis non confessi, si illud habeat.

Tertiò, si Sacerdos post consecrationem, antequam finiatur Officium, cognoscat defectum consecrationis vini, quia loco vini fuit apposta aqua, aut acetum, aut alia materia insufficiens, si nequeat absque timore prudenti grauis nota sui, aut grauis perturbationis adstantium, consecrare Sanguinem, non tenetur eum consecrare, sed potest absque illius consecratione Missam finire: quia præceptum affirmatiuum perficiendi essentialiter Sacrificium, quamuis sit diuinum, non obligat cum timore prudente tanti damni. Si verò non sit prædictus timor, perficiendum est essentialiter Sacrificium, conse-

Sotus.
Vasquez.
Bonacina.

Henríquez

consecrando Sanguinem, ut patet, & non consecrando aliam Hostiam; quando agnoscitur defectus consecrationis vini ante sumptionem Hostiæ consecrata, in quo Doctores cōveniunt. Et quando agnoscitur post sumptionem Hostiæ consecrata, quamvis secundum Rubricam 4. Missalis, de Defectibus vini, à Pontifice traditam, in qua loquitur sequendo sententiā probabiliorē, & non præcipiendo, sit consecranda alia Hostia, & vinum modicissimæ aquæ mixtum, incipiēdo ab illis verbis, *Qui pridie quam pateretur*: nihilominus sufficit, quod Sacerdos vinum cum modicissima aqua mixtu consecret, non consecrando aliam Hostiam, ut advertunt Scotus in 4. d. 8. q. 3. Nauarrus c. 25. num. 91. Angelus v. Missa, n. 17. Suarez disp. 85. sect. 1. Valquez & Egidius quaest. 83. art. 6. & Laymannus tit. 5. cap. 7. Quia quamvis Hostia illa consecrata iam sit sumpta, non minus perficitur Sacrificium consecratione vini postea facta, quam si non fuisset sumpta. Et sufficit statim vinum aquæ mixtum consecrare, & sumere, nihil aliud, nec verbalem oblationem vini, ad consecrationem ipsius vini præmittendo; quia in Sacrificio Missæ, sicut in Sacramentis, nihil est iterandum; sed quod est omisum, est cautè supplendum. Imò quando omisum est tantum accidentale, non est supplendum, si pervertendus est ordo in Rubricis assignatus, sed progrediendum est. Nec obstat, quod percipiat defectum consecrationis vini post sumptionem aquæ aut alterius materiæ insufficientis, ut postea consecret vinum, & non ieiunus Sanguinem sumat, quia maioris considerationis est observatio præcepti diuini perficiendi essentialiter Sacrificium, quam observatio præcepti Ecclesiastici non sumendi Eucharistiam post fractionem ieiunij naturalis. Imò quamvis materia illa insufficientis, quando agnoscitur, non sit deglutita, sed in ore, non est expenda, ob indecentiam, & ob periculum expuendi particulam aliquam Hostiæ sumptæ. Addimus in principio, *antequam finiatur Officium*, quia si defectus consecrationis vini agnoscat post absolutum Officium, non est supplendus, quia iam censetur actio distincta.

Quartò, si animal vel aliud decidat in Calicem, quod venenosum sit, si id contingat ante consecrationem, sumenda est alia materia, & consecranda: si verò contingat post consecrationem, si Sacerdos nequeat absque incommodo, aut periculo salutis, vel vomitus, illud sumere, extrahendum est ex Calice, & abluendum, & postea comburendum, & cineres simul cum ablutione proijciendi sunt in piscinam, & Sanguis, si possit absque dicto periculo, est à Sacerdote sumendus. Et si nequit absque periculo dicto, seruandus est quousque species corrumpantur, & tunc sunt in piscinam mittendæ, vel potius sunt imbibendæ in stipa aut in alia commoda materia, quæ exsiccanda est, & postea comburenda, & cineres mittendi sunt in piscinam.

Quintò, si Sacerdos prudenter dubitet, aut timeat se omisisse, aut insufficienter pronuntiasse verbum aliquod essentialiter consecrationi, verbum omisum repetendum est submissè; vel ipsum solum, si aliud verbum non fuit interiectum, & ferè statim repetatur; vel repetenda sunt omnia verba essentialia, si aliquod verbum fuit interiectum, vel si longum tempus intercessit; sed non sunt repetenda absoluta intentione consecrandi, sed sub

ea conditione (saltem mentaliter concepta) *si non protuli, aut si non protuli sufficienter*.

Omittimus alios defectus, quia eis facile potest occurrì, Rubricas Missalis obseruando.

DIFFICULTAS XIV.

Quo pacto pro celebratione Missæ assignandum sit iustum stipendium.

Supponimus, in quo Catholici conveniunt, ministros altaris posse licitè stipendium aliquod in sui sustentationem accipere: quod supponit Christus Luc. 10. dum Discipulos suos ad predicandum mittens, dixit: *In eadem domo manete, edentes & bibentes quæ apud illos sunt, digni enim operarii mercede sua.* & id etiam supponit Paulus 1. ad Corinth. 9. dum ait: *Qui in sacramento operantur, quæ de sacramento sunt edunt: & qui altari deseruiunt, cum altari participant.* Et sanè id est debitum ministro altaris, non tamquam pretium ministerij, quia esset simoniacum, quia ministerium est quid spirituale; sed tamquam stipendium pro vitæ sustentatione, quia dignum est, ut qui in ministerio spirituali in gratiam & bonum alterius occupatur, ab eo sustentetur, siue omnino, siue ex parte, magis, aut minus, pro quantitate occupationis.

Ex quo constat, etiam esse licitum Sacerdotibus diuitibus iustum stipendium accipere pro Missæ celebratione, quia stipendium non accipitur à ministro ad supplendam pauperatē, sed tamquam stipendium ad sustentationem, quia dignus est ut sustentetur ab eo in cuius gratiam occupatur.

Et ob eandem rationem etiam Sacerdos, qui alias habet beneficium Parochiale, aut Canoniatum, aut aliud beneficium, poterit pro Missæ celebratione stipendium accipere: quia quod redditus beneficij ei dentur in stipendium ratione aliorum ministeriorum, aut celebrationis aliarum Missarum, non obstat, ut ratione alterius ministerij, aut celebrationis aliarum Missarum, iustum stipendium accipiat.

Stipendium ergo iustum & condignū pro Missæ celebratione taxandum est iuxta occupationem & laborem, siue communi populi existimatione, siue Romani Pontificis, siue Episcopi, ita ut quamdiu stipendium iudicio Romani Pontificis aut Episcopi non taxatur, communi existimationi populi standum sit: sicut etiam contingit in taxatione pretij rerum quæ pecuniâ æstimantur, quia quamdiu Princeps earum pretium non taxat, communi populi existimationi statuitur.

Obseruandum tamen est, ut optimè Valquez d. 234. & Suarez d. 85. ita posse stipendium pro celebratione Missæ à Superioribus taxari, ut nequeant nisi intuitu alicuius circumstantiæ extrinsecæ Sacerdotibus prohibere, ne plus accipiant liberaliter offeratur, neque minus si ipsi liberaliter sint minore contenti, quia id esset opera virtutis liberalitatis impedire. Nihilominus in aliquibus Ecclesijs Cathedralibus & collegialibus statutum est ne totum Capitulum intersit Funeri, aut alijs officijs, nisi tanta pecunia detur; quod potest esse honestum ob decentiam Capituli, ne facile pro quavis occasione conuocetur: id tamen non tollit, quod minus, quando misericordia aut pietas respiciunt, non possit gratis aut minori stipendio fieri.

Scotus.
Nauarrus.
Angelus.

DIFFICULTAS XV.

Utrum Sacerdos possit pro vnus Missæ celebratione plura integra stipendia accipere.

Sorus 9. de Iustitia, q. 3. art. 1. & Canus 12. de Locis, c. 13. ad 10. docent, Sacerdotem posse tot stipendia pro vna Missa recipere, quot sunt necessaria ad victum moderatum pro ea die, quia ei, qui altari seruit, debitum est stipendium necessarium & sufficiens ad victum saltem moderatum.

Henriquez lib. 9. cap. 22. Petrus Nauarra 2. de Restitutione cap. 2. n. 33. & Aragonius de Iustitia q. 85. art. 3. docent, pro vna Missa accipi posse stipendia necessaria ad congruam sustentationem diurnam, nempe ad victum, vestitum, & habitationem, quia ei, qui altari seruit, iure naturali debitum est stipendium necessarium & sufficiens ad congruam sustentationem vitæ.

Corduba lib. 1. quæst. 4. dub. 2. refert sententiam quorundam asserentium, Sacerdotem posse pro vna Missa accipere stipendia necessaria & sufficientia non tantum ad sui, sed etiam ad suæ familiæ sustentationem, & in hac sententia esse plures recentiores, refert Vasquez disp. 2. § 4. num. 14.

Henriquez ubi supra refert recentiores Thomistas asserentes, posse Sacerdotem pro vna Missa accipere stipendia necessaria & sufficientia, non solum pro sui & suæ familiæ sustentatione, sed etiam pro soluendis debitis, & pro emendis libris opportunis.

Nauarrus verò in Summa cap. 25. n. 29. Corduba, & Vasquez ubi supra, Suarez disp. 86. sect. 2. Bonacina punct. 8. docent, Sacerdotem non posse pro vna Missa plusquam vnum integrum stipendium accipere, quamuis non sufficiat ad victum, & merito: quia quauis minister spiritualis dignus sit mercede sua, non tamen omnes eodem modo, sed vnusquisque pro sua occupatione & labore; ita vt qui toto die occupatur in ministerio Ecclesiastico, vt in studendo ad docendum, aut in docendo, aut in administrando Sacramenta, dignus sit integra sui & suæ competens familiæ sustentatione: ergo Sacerdoti pro occupatione tantum in vnius Missæ celebratione, non debetur integra sustentatio, quia potest in alijs ministerijs occupari, sed pars aliqua, prout à superioribus fuerit taxatum, & eorum taxatione deficiente, prout communi populi iudicio taxatum fuerit, & eo deficiente, ad arbitrium viri prudentis.

Quòd autem Sacrificium Missæ pro pluribus oblatum, ita singulis prolicet ac si pro vno tantum offeratur, nõ sufficit, vt pro vna Missa possit à pluribus illis plura integra stipendia accipere, quia stipendium non datur pro valore Missæ (quod esset simoniacum) sed tantum titulo sustentationis; ex eo autem quòd Sacerdos vnam Missam pro pluribus offerat, non eget maiori sustentatione, quam si pro vno tantum offerret. Nihilominus ex hoc, quòd Sacrificium pro pluribus oblatum proficit singulis, ac si pro vno tantum offerretur, credimus (excepta iniustitia stipendi) vna Missa satisfieri pluribus potentibus vnam Missam, quia, vt aduertit Egidius art. 1. dub. 10. non est alia obligatio in Sacerdote, quam applicandi petenti Missam, fructum ex opere operato, seu ex institutione

Christi, qui non minus obuenit singulis, quam si vni tantum applicaretur; & non est obligatio applicandi fructum ex opere operantis, nempe orationum & precum, & aliarum actionum Missæ (qui minus obuenit singulis) quia qui ea exercet ex malo fine, quia ratione nullum habent fructum, etiam satisfacit petenti Missam.

Id verò quod nonnulli dicunt (vt Vasquez refert) nempe posse Sacerdotem, quando celebrat, suspendere applicationem Sacrificij; & postea illud applicare ei personæ pro qua id fuerit postea petitum, & consequenter, posse pro ea Missa postea applicata stipendium accipere, falsum est, vt aduertunt Vasquez & Corduba, quia Sacrificium, vt pote in statum Sacramenti institutum, statim ac perficitur, habet suum peculiarem effectum, sicut Sacramenta, ita vt in potestate Sacerdotis non sit illud suspendere; sicut nec in potestate ministri Sacramentorum est, effectum eorum suspendere. Poterit tamen Sacerdos, vt aduertunt Vasquez & Corduba, quando celebrat, applicare Missam ei pro quo postea petendum est; & ita poterit pro ea stipendium accipere, dummodò is, pro quo postulat, quando Missa fuit applicata, fuerit in eo statu, in quo is, qui postulat, desiderat applicari, v. g. si pro defuncto postulat, & erat iam defunctus quando Missa applicatur.

DIFFICULTAS XVI.

Utrum Sacerdotes obligati sint ad offerendum Missam pro alijs.

Conueniunt Doctores Primò, Sacerdotes non obligari ratione Sacerdotij ad offerendam Missam pro alijs, vt patet; obligari tamen ratione stipendij aut Capellanie ad id institute: & hanc obligationem esse ex iustitia, non quia constituitur æqualitas inter Missam & stipendium aut redditum, sed quia stipendium aut redditus non datur absolute, sed ob causam, aut sub conditione; deficiente autem causa aut conditione, id quod sub hac aut ob illam datur, nequit absque iniustitia retineri.

Conueniunt Secundò, beneficiarij, non habentes curam animarum, non obligari ex vi beneficij ad offerendam Missam pro alijs, quia quamuis aliqua beneficia non parochialia instituta sint pro administratione Sacramentorum, nullum tamen eorum institutum est ad offerendam Missam pro alijs.

Est tamen difficultas de Parochis, An teneantur Missam offerre pro parochianis.

Sorus lib. 9. de Iustitia, quæst. 3. art. 1. docet, Parochos teneri per se aut per alterum pro suis parochianis Missam offerre, si fructus beneficij ad vitæ sustentationem sufficiant: si verò non sufficiant, teneri pro quantitate beneficij ter aut quater in hebdomada, quia ius ad decimas & ad fructus beneficij institutum videtur, non solum vt Parochus populo Sacramenta ministraret, sed etiam vt pro populo fungatur officio proprio Sacerdotis, hoc autem, vt Paulus ad Hebræos 5. ait, est offerre Sacrificium pro populo.

Maiores verò in 4. d. 45. q. 2. Nauarrus c. 27. n. 91. Vasquez disp. 234. cap. 4. Suarez disp. 86. lect. 1. Egidius art. 1. du. 11. & Laymannus c. 3. docent, Parochum ex vi beneficij parochialis non teneri ad offerendum.

Sorus.

Henriquez.
Nauarra.
Aragon.

Corduba.

Vasquez.

Nauarrus.
Vasquez.
Suarez.
Bonacina.Vasquez.
Corduba.Vasquez.
Corduba.

Maiores.

Nauarrus.

Vasquez.

Suarez.

Egidius.

Laymann.

offerendum Missam pro populo, & merito: quia obligatio Parochi ad id nullo iure scripto nec consuetudine introducto probari potest, nec ex institutione beneficij parochialis deducitur, quia ex hac tantum deducitur obligatio Parochi ad celebrandum Missam, ut populus eam audiat. Vnde, ut aduertunt Corduba & Vasquez, standum est consuetudini, & statutis Synodalibus cuiuscumque diocesis.

Corduba.
Vasquez.

Ad rationem ergo Soti negamus, beneficium parochiale ad id institui, sed ut Parochus populo Sacramenta ministraret, illumque doceret, & coram eo Missam & alia officia diuina celebraret, non verò ut pro illo Missam offerat, quamuis officium Sacerdotis sit offerre Sacrificium pro his pro quibus voluerit; Parochus enim ex vi sui beneficij non tenetur ad omne id quod ei conuenit ratione Sacerdotij.

DIFFICULTAS XVII.

Quo pacto se debeat gerere Sacerdos in distributione stipendiorum sibi collatorum pro Missarum celebratione.

Contingit, ut Sacerdoti pro celebratione Missarum conferatur maius stipendium, quam iuxta statutum Synodale aut consuetudinem conferri solet.

Est ergo difficultas, An iste, qui non vult aut non potest dictas Missas celebrare, possit illas alijs commendare, non tribuendo illis nisi consuetam stipendia, sibi referuando residuum.

Nauarrus.
Corduba.

Maior.

Nauarrus cap. 25. nu. 91. & Corduba lib. 1. q. 4. dub. 5. docent, non posse, nisi habeat ex officio pro Missis celebrandis stipendia congerere, & congregare, & illa distribuere: quod absolute absque dicta limitatione tradit Maior in 4. dist. 45. q. 3. dub. 3. Probari autem potest Primò, quia si is, qui stipendia accipit, id non habeat ex officio, nullo titulo accipere potest residuum illud. Secundò, quia alijs, quamuis numquam pro alijs celebret, posset fieri diues. Tertiò, quia Sacerdos ille contra voluntatem eorum, qui stipendia excedentia contulerant, retinet illud quod super est.

Sotus.
Suarez.
Bonacina.

Sotus 9. de Iustitia q. 3. ar. 1. Suarez dist. 86. sect. 3. & Bonacina punct. 8. absolute absque vlla limitatione docent, posse. Primò, quia Sacerdos ille in retentione residui nulli facit iniuriam, quia non alteri Sacerdoti cui Missam commendat, quia illi iustum stipendium confert; nec illi qui maius stipendium contulit, quia pro eo offertur Missa eiusdem valoris ab illo alio Sacerdote. Secundò, quia

Sacerdos ille maiora stipendia accipiens, factus est dominus illorum sub obligatione celebrandi pro conferente illa; huic autem obligationi satisfacit Missam celebrando per alium, & huic satisfacit ipsi conferendo iustum stipendium. Tertiò, quia habentes Capellanas, satisfaciunt dicendo Missas per alios, his conferendo consueta stipendia, ergo.

Vasquez verò disp. 234. cap. 4. docet, & merito, Primò, eum, qui ex peculiari officio ad hoc destinatus colligit & distribuit stipendia Missarum, posse ex residuo illo stipendiorum aliquid sibi referuare, quia sollicitudo in illis colligendis & distribuendis est preio aliquo æstimabilis; id tamen debere esse exiguum, quia dictum officium est exiguae sollicitudinis.

Secundò docet, eum Sacerdotem, qui ex officio peculiari non est ad id destinatus, si maiora illa stipendia ipsi tribuantur, non ut ipse eam celebret, sed ut alijs ad celebrandum distribuat (quod, quando alijs non confert, poterit ex circumstantijs discerni) tunc nihil excessus posse sibi retinere, alias ille Sacerdos illis alijs, quibus distribuit, iniuriam; non quia illis non tribueret iustum stipendium, sed quia illis non conferret totum, quod alijs ex voluntate domini ad illos pertineret; et quo constat ad primam rationem pro Soto, Suarez, & Bonacina. Si verò maiora illa stipendia illi tribuantur ut ipse Missas celebret, tunc cum posse sibi excessum retinere titulo liberalis donationis sibi à domino factæ: & quidem tunc in retentione illius nulli facit iniuriam, quia non Sacerdoti cui distribuit, quia illi tribuit stipendium iustum, & nihil, quod ad illum ex voluntate domini pertineat, sibi retinet; nec domino stipendia illa maiora tribuenti, quia quamuis Missa magis prodest ei qui maiora stipendia tribuit, quia magis inducit ad celebrandum, ei tamen non minus prodest ex eo quod Sacerdos, cui ipse contulit maiora stipendia, sibi retineat excessum, quia dominus iam totum illud dedit, ut pro ipso Sacrificium offeratur, & ita non minus cooperatur ad illud, ex quo patet ad rationes pro Nauarro, Corduba & Maiore.

Ad secundam verò rationem pro Soto, Suarez & Bonacina concedimus, Sacerdotem illum, eum qui in priori casu secundæ partis nostre sententia, acquiescisse dominium eorum stipendiorum excedentium, non tamen absque obligatione & concedendi illa integra celebranti, quia si c. vult dominus stipendiorum.

Ad tertiam rationem respondentus, Capellanos ex præsumpta voluntate instituentis Capellanas, posse sibi excessum illum retinere.

DISPUTATIO V.

De præcepto audiendi Missam.

DIFFICULTAS I.

Utrum baptizati teneantur Missam audire.

ONVENIUNT Primò Theologi, esse præceptum, quo baptizati Missam audire tenentur diebus Dominicis & Festis: & id constat ex can. *Missus*, de Consecratione, dist. 1. consensu vniuersalis Ecclesiæ recepto: vbi, quamuis tantum fiat mentio diei Dominici, sub eo tamen quodlibet Festum observandum comprehenditur, quia ad id instituitur dies Festus, ut scilicet observetur sicut dies Dominicus. Et quamuis in eo canone præceptum tantum dirigatur ad sæculares, consensu tamen & praxi Ecclesiæ extensum est ad omnes. Sed quamuis certum sit, esse dictum præceptum, id tamen non est de fide (ut nonnulli falsò dixerunt) quia Deus id non reuelauit.

Dicto tamen præcepto non tenentur pueri ante usum rationis, nec perpetuò amentes, quia sunt incapaces præcepti & prohibitionis: amentes verò, qui post usum rationis semel habitum in amentiam inciderunt, & in ea perseverant, quamuis eo præcepto in actu primo obligentur, excusantur tamen ab eo, quia nequeunt humano modo Missam assistere.

Addunt Suarez disp. 88. sect. 4. Egidius q. 83. art. 6. dub. circa illum, & Laymannus l. 4. tract. 7. cap. 3. pueros non teneri præcepto audiendi Missam (& idem est de alijs præceptis, saltem humanis) ante usum rationis perfectum, ita ut possint mortaliter peccare: quod nos difficile existimamus; imò credimus, ut eo præcepto teneantur, sufficere usum rationis imperfectum sufficientem ad peccandum venialiter, sicut etiam sufficit ut teneantur præcepto non occidendi, & non mentiendi, etiam si nullius transgressionem peccent mortaliter; quia à culpa mortali excusantur ob imperfectionem deliberationis.

Addimus, transeuntes per oppidum in quo observatur Festum aliquod peculiare, non teneri Missam audire: imò non teneri, quamuis in eo oppido hospitentur per aliquot dies, quia ad id tantum tenentur qui pertinent ad illud oppidum, seu ad parochiam illius, & ad illam tantum pertinent qui habent domicilium, aut quasi domicilium. Et etiam non teneri audire Missam absentes à suo oppido, seu à territorio, seu à limitibus sui oppidi, in quo est Festum particulare, quia præceptum audiendi Missam, & ieiunandi, & similia, sunt annexa territorio. Et etiam non teneri, qui in die festo sui oppidi exit, & futurus est extra territorium, seu limites sui oppidi, tempore in quo posset impleri præceptum, quia tantum tenemur præuenire impletionem præcepti, quando, manente vi seu obligatione præcepti, impediendi sumus ab impletionem illius, non verò quando intra tempus, in quo posset impleri, non mansuri sumus subditi & obligati præcepto; de qua re nonnihil dicimus Tractatu de Censuris in communi, & legendi sunt

Sancius lib. 3. de Matrimonio disp. 8. & Lessius *Sancius*, lib. 4. cap. 2. dub. 7. & 8. *Lessius*.

Conueniunt Secundò Theologi, dictum præceptum esse purè & simpliciter Ecclesiasticum, non diuinum, neque naturale; ac proinde Romanum Pontificem posse in eo dispensare.

Nomine autem audiendi Missam, quod præcepto seu Iure Ecclesiastico præcipitur, intelligitur assistentia corporalis & moralis, qua quis corporaliter & humano modo assistat seu adsit Missæ, vel audiendo vel videndo celebrantem, vel saltem ita comitando seu sociando alios videntes aut audientes, quamuis sit extra Ecclesiam (ut contingit, quando locus, in quo Missa celebratur, non capit multitudinem confluentem ad audiendam Missam) ut ex signis & gestu aliqua Missæ colligere possit, & ad multitudinem assistentium censetur moraliter pertinere. Et nomine Missæ quæ præcipitur audiri, intelligitur non Missa sicca, qualis solet in mari dici, quia hæc non est vera Missa, sed tantum intelligitur Missa in qua vera fit consecratio; ex cuius defectu officium, quod fit in Feria sexta Maioris hebdomadæ, non est Missa, quia scilicet in eo non fit consecratio; ac proinde non est obligatio ei assistendi, quamuis in ea Feria contingat Festum observandum. Intelligitur ergo Missa in qua fit vera consecratio, quocumque ritu permisso à Romano Pontifice celebrata, siue Latino-rum, siue Græcorum, siue Syriorum, siue Mozarabum; quia dicto præcepto tantum præcipitur auditio veræ Missæ, & quacumque non sicca, ex dictis est vera Missa.

Conueniunt Tertiò Theologi contra Angelum v. *Feria* num. 42. omissionem audiendi Missam esse ex suo obiecto grauem seu mortalem, quia auditio Missæ est res grauis & notabilis, ac proinde ommissio totius Missæ est grauis & notabilis; ommissio verò partis Missæ erit mortalis aut venialis, pro grauitate aut leuitate partis ommissæ: conueniunt autem ad grauitatem maior dignitas partis ommissæ.

Vnde ommissio Missæ ab initio vsque ad oblationem verbalem inclusiue, seu iam factam, erit mortalis, quia est ommissio partis grauis: ommissio verò vsque ad Euangelium inclusiue, seu iam dictum, si ante eo iam dicto assistatur vsque in finem, non erit mortalis, quia ommissio hæc non videtur attingere grauitatem, nec ommissio partis restantis post sumptionem Eucharistiæ est mortalis: imò neq; ommissio huius partis simul cum ommissione initij vsque ad Epistolam exclusiue, seu nondum dictam, dum assistatur omni intermedio. Ommissio verò partis Missæ à consecratione inclusiue vsque ad *Pater noster*, etiam exclusiue, est mortalis, ob dignitatem huius partis, non tamen ommissio solius consecrationis, quamuis totius: bene tamen ommissio totius consecrationis & sumptionis, quamuis assistatur intermedio ob dignitatem harum duarum partium; non tamen ommissio ipsius *memento*, etiam si Sacerdos per duas horas in eo detineatur, imò tunc satisfaciet quis absque vilo peccato, si assistat ipsi *memento* tempore consueto, non amplius ei parti assistendo.

DIFFICULTAS II.

Utrum ad satisfaciendum præcepto audiendi Missam sit necessaria attentio interna ad Missam.

Suarez.
Azor.
Reginald.
Bonacina.

Suarez disp. 88. sect. 3. Azor lib. 7. cap. 5. q. 2. Reginaldus lib. 19. cap. 2. quæst. 1. & Bonacina disp. 4. quæst. ult. puncto 11. docent, necessariam esse attentionem internam, quia Ecclesia non tantum præcipit assistentiam externam, sed etiam internam assistentiam, seu attentionem ad Missam, aut ad alias res diuinas.

Siluester.
Ægidius.

Siluester verò v. Missæ. 2. q. 6. Ægidius q. 83. num. 302. docent, non esse necessariam, ac proinde externam assistentiam Missæ, quamvis internam liberè distractum, satisfacere præcepto audiendi Missam (quod probabile existimat Laymannus lib. 4. tit. 7. cap. 3.) & merito: quia Ecclesia, à qua sola præcipitur auditio Missæ, nequit actum aliquem internum præcipere (nisi per accidens & indirectè, & secundariò eum actum internam, qui necessarius sit ad exercendum externam quem præcipit) quia nequit de actu interiore, nec de eius omissione cognoscere & iudicare, nec illum nec eius omissionem punire.

Layman.

Vnde qui liberè internam distractus, & mente liberè vagans ad alia, assistit Missæ, quamvis fortè peccet venialiter contra Ius naturale religionis, quia id fortè sit contra reuerentiam Deo debitam, satisfacit tamen præcepto audiendi Missam, si humano modo exteriori assistit, id est, si assistit non distractus externus, seu non occupatus exteriori occupatione moraliter impossibili, seu difficillimè compossibili cum attentione interiori ad celebrationem Missæ, & ad alias res diuinas, quia eo præcepto non præcipitur attentio interior: si verò assistit, etiam absque modo exteriori humano, non satisfacit dicto præcepto, quia eo præcipitur assistentia exterior humana, id est moraliter compossibilis cum attentione interiori: ac proinde, qui assistit celebrationi Missæ simul scribendo aut docendo, non satisfacit præcepto audiendi Missam, & multò minus qui assistit dormiendo, quia non solum dormiens non assistit modo exteriori humano, ut patet, sed nec scribens nec docens: quia neuter potest moraliter ad Missam nec ad alias res diuinas attendere: & etiam qui dum Missæ externam assistunt, confabulantur profundè, aut huc & illuc circumspiciunt, non satisfaciunt præcepto audiendi Missam, quia non possunt moraliter ad Missam, nec ad alias res diuinas attendere internam: satisfaciunt tamen, qui dum assistunt, se vestiunt, quia facilè possunt ad Missam vel ad alias res diuinas internam attendere: & etiam qui dum assistit Missæ, recitat aut Rosarium, aut Horas Canonicas, imò & qui eas legit, quia etiam potest internam attendere ad Missam, vel saltem ad alias res diuinas, quod etiam sufficit ad satisfaciendum præcepto audiendi Missam, & simul etiam satisfacit voto aut præcepto Ecclesiæ recitandi Horas, & voto aut præcepto Confessarii recitandi Rosarium aut aliam orationem, quia audire Missam, non est moraliter impossibile cum attentione interiori ad recitationem, vel saltem ad alias res diuinas, quod sufficit.

DIFFICULTAS III.

Utrum qui audit Missam absque intentione satisfaciendi præcepto, ipsi satisfaciat.

Medina Cod. de Oratione, quæst. 16. Petrus Ledesma in Summa c. 27. post conclusionem 10. & Nugnus quæst. 83. art. 6. dub. 2. docent, eum, qui audit Missam absque intentione satisfaciendi præcepto (ut si audiat Missam, ignorans esse diem festum) non satisfacere præcepto, quia eo præcepto præcipitur actus obedientiæ, quem non exercet ille qui non intendit implere præceptum.

Suarez verò disp. 88. sect. 3. Ægidius quæst. 83. art. 6. dub. unico, Azorius lib. 7. cap. 2. quæst. 4. Bonacina punct. 11. Valquez 1. 2. quæst. 100. art. 9. Sancius in Summa lib. 1. cap. 13. Valentia 2. 2. disp. 6. quæst. 2. puncto ultimo, Lessius lib. 2. c. 57. dub. 10. & communiter Doctores docent, eum satisfacere præcepto audiendi Missam, & merito: quia verè & humano modo facit quod sibi præcipitur, ac proinde actum obedientiæ, quamvis non formalem, sed tantum materiale, qui solum sibi præcipitur.

Addimus, ut contra Azor, Medinam, & plures alios aduertunt Suarez, Valentia, Valquez, Sancius, Ægidius, Lessius & Bonacina, eum satisfacere præcepto audiendi Missam, quamvis eam audiat animo expresso non satisfaciendi præcepto audiendo illius Missæ: quia ex vna parte verè & humano modo facit quod sibi præcipitur, & ex altera eo animo non prorogat sibi obligationem præcepti, quia non potest, sicut nec de nouo illam sibi imponere, quia non est sibi superior: nihilominus quia potest quis sua voluntate conferre gratias alii pecunias, & alias res suas, quia est earum dominus, idè debitor, qui suo creditori confert pecunias, aut alias res animo liberali, nollens illis solvere debitum, manet obligatus ad postea soluendum debitum, si creditor acceptauit donationem.

DIFFICULTAS IV.

Utrum qui audit integram Missam, audiendo partem Missæ vnius Sacerdotis, & postea partem Missæ alterius Sacerdotis, satisfaciat præcepto audiendi Missam.

Aior in 4. dist. 12. & 45. quæst. 2. Soms dist. 13. quæst. 2. art. 1. Nauarrus cap. 21. num. 2. Medina in Summa lib. 1. cap. 14. §. 9. Suarez sect. 2. Ægidius art. 6. Reginaldus lib. 19. num. 26. Bonacina punct. 11. num. 13. & communiter Doctores partem affirmatiuam tradunt, & merito: quia ille verè audit integram Missam (quamvis non vnam, sed partes duarum) quod tantum præcipitur. Et idem est ob eandem rationem, si audiat integram Missam, audiendo res partes Missarum trium Sacerdotum.

Addit Bonacina, eum, qui audit integram Missam, audiendo simul duas partes Missarum duorum Sacerdotum, etiam satisfacere præcepto audiendi Missam, & non absque ratione: quia ex

vna parte potest quis simul audire duas (imò & tres) Missas, & consequenter etiam duas partes duarum Missarum, & ex altera eas partes audiendo audit integram Missam.

DIFFICULTAS V.

Utrum qui audit Missam extra propriam parochiam, satisfaciat præcepto audiendi Missam.

Circa hanc difficultatem conueniunt Doctores, fideles satisfacere præcepto audiendi Missam, eam audiendo in quocumque loco, in quo id non fuerit specialiter cautum: quia etiam si olim varia fuerint lura, quibus præcipiebatur fidelibus Missam in proprijs parochijs audire; iam tamen contraria consuetudine vniuersalis Ecclesiæ abrogata sunt.

Addimus, etiam satisfacere præcepto audiendi Missam, qui audit Missam priuatam, non solem-nem, seu maiorem, & qui audit Missam, quamuis non de tempore, sed votiuam, & etiam pro defunctis, quia circa hæc nihil speciale definitur nec præcipitur in lure, & qualibet ex his est vera Missa.

DIFFICULTAS VI.

Quibus de causis baptizati excusentur ab auditione Missæ in die festo.

Conueniunt Doctores, eos excusari ab audiendo Missam in die præcepti, qui sine graui seu considerabili suo aut alieno incommodo nequeunt Missam audire, quia euitatio incommodi grauis, adhuc alieni, maioris ponderis est quam obseruatio dicti præcepti.

Vnde excusantur mater, aut nutrix, aut famula, quæ nequit puerum ad Ecclesiam ferre absq; prudente timore perturbationis, aut molestiæ considerabilis celebrantis, aut adstantium, nec illum domi relinquere absq; prudente timore alicuius damni considerabilis: & pastores, qui absq; prudente timore grauis damni aut periculi gregis nequeunt Missam audire: & qui non potest domo securus exire: & famulus, & vxor timentes rixas aut verbera, si Missam adeant: & femina honesta, quæ caret veste sibi conueniente, & si absq; ea exeat, graui pudore afficietur: & femina ex occulta fornicatione prægnans, ne se prodat, vel ne pudore afficiatur: & famula, quæ in oppido, vbi vna tantum celebratur Missa, remanet domi, quia

necessaria est ad custodiendam domum, vel ad cibos parandos: & iter agens, qui si audiat Missam, amitteret socios necessarios ad iter peragendum, vel quia viam ignorat, vel quia timeret latrones: & qui, si audiat Missam, negotium prætermittet, quod absq; graui incommodo differre nequit; & ex hoc titulo excusantur cursores, & nautæ, & muliones, qui nequeunt immorari in audienda Missa absq; grauib; expensis.

Conueniunt Secundò Doctores, excusari illos, qui impediti sunt Missam audire: quia nemo obligatur ad id quod non potest. Vnde excusatur incarceratus in carcere in quo non celebratur Missa, & etiam qui est excommunicatus, aut person-aliter interdictus: & etiam ille, qui quando est interdictum locale, nequit audire locum Missæ distantem non interdictum, absq; considerabili incommodo, attenta ratione loci, & temporis, & personæ: & idem est, quando quis absq; interdicto loci inuenitur ita distans à loco Missæ, vt habita ratione loci, & temporis, & personæ nequeat absq; simili incommodo locum Missæ adire. Excusatur autem incarceratus, & modo dicto censura innodatus, quoniam nui facile possit absolutionem acquirere, & à carcere liberari (vt dicimus Tractatu de Excommunicatione, disp. 5. n. 4.) quia obseruatio præcepti Missæ non est tanti momenti, vt obliget ad tam remotam dispositionem, nempe ad acquirendam capacitatem audiendi Missam: & ob eandem rationem interdictus non tenetur acquirere priuilegium audiendi Missam, si tamen illud acquirat, aut antea habeat, tenetur Missam audire, vt dicimus Tractatu de Interdicto, num. 21. & etiam excusatur infirmus, qui nequit commodè Ecclesiam adire, aut absq; prudente timore damni considerabilis in salute, aut retardandi conualefcentiam: imò etiam qui assistit grauius infirmo, si infirmus ope illius egeat, aut si timeatur morore afficiendus, si deferatur: quod etiam reduci potest ad primum titulum, seu ad primam causam excusandi ab auditione Missæ.

Conueniunt Tertio Doctores, ob consuetudinem regionis posse aliquem excusari, quia consuetudo non minus potest præceptum & legem abrogare, quam inducere, imò illud potest facilius. Vnde excusatur vidua, quæ mortuo marito, ad certum tempus non exit domo, vbi hæc consuetudo viget: & etiam excusatur puella nobilis, quæ non consueuit, aut non permittitur Missam audire, donec nupti tradatur, vbi etiam hæc consuetudo viget: & etiam excusantur feminae, quæ post partum domi se continent, vbi etiam consuetudo viget; id tamen non est faciendum intentione seruandi ritum Moisaicum purificationis.

TRACTATUS DE ORDINE.

DIFFICULTAS PRIMA.

Quid, & quotuplex sit Ordo.

CIRCA prius, nomen *Ordo*, quod variè accipitur, per antonomasiam & appropriationem quamdam significat certum quemdam gradum & statum eorum, qui ad certa officia Ecclesiastica consecratur. Ordo ergo dicto nomine per antonomasiam significatus, est gradus eminens in Ecclesia Dei, quo supra laicos ascenditur ad officium aliquod Ecclesiasticum, ordinatum ad Sacrificium Missæ peragendum, sacro seu Ecclesiastico ritu collatus, & stabilis pro vita initiati.

Circa posterius hæretici nostri temporis tenent, in Ecclesia tantum esse tres ordines, nempe *Episcopatum, Presbyteratum, & Diaconatum*; & reliqua officia quæ sunt in Ecclesia, non esse Ordines Ecclesiasticos, quia tantum in tribus prædictis conueniunt generaliter Patres; & reliqua, excepto officio Exorcistæ, possunt à laicis non consecratis exerceri.

Catholici tamen conueniunt, in Ecclesia esse septem Ordines Ecclesiasticos, nempe *Ostiarium, Lectoratum, Exorcistatum, Acolythatum, Subdiaconatum, Diaconatum, & Presbyteratum*; quorum mentionem faciunt Clemens Epist. 2. ad fratres Domini, Ignatius Epist. ad Antioch. Cornelius Papa ad Fabianum Antioch. & Caius Epist. ad Felicem; & quoad ordines *Presbyteratum & Diaconatum* constat ex Scriptura, ut postea videbimus; & quoad omnes prædictos definitur in Tridentino sess. 23. c. 2.

Clemens.
Ignatius.
Corn. Pap.
Caius.

Trident.

Et quoad eos omnes constat ratione: quia omnes septem sunt gradus eminentes, quibus in Ecclesia supra laicos ascenditur ad officia Ecclesiastica, ad Sacrificium Missæ ordinata ritu Ecclesiastico stabiliter collati; ergo. Et in primis, quod eis omnibus ascendatur ad officia ordinata ad Sacrificium Missæ, constat: quia officium Presbyteri immediate ordinatur ad Sacrificium Missæ conficiendum; & officia Diaconi & Subdiaconi, ad assistendum & ministrandum in altari Presbytero sacrificanti; & officium Acolythi, ad subministrandum ampullas, & cereos deferendos; & officium Exorcistæ, ad expellendos demones ab obsessis, quo apti redduntur ut Sacrificio Missæ interfint; & officium Lectoris, ad legendum sacram Scripturam, ut media lectione excitet animas assistentium, ut debita reuerentia Sacrificio Missæ assistant; & officium Ostiariorum, ut solos dignos ad assistendum admittat. Deinde quod omnes septem prædicti gradus ritu Ecclesiastico stabiliter pro vita initiati conferantur, constat, & patet.

Quod verò nonnulli ex Patribus non numerent omnes prædictos Ordines, non fauet hæreticis; quia qui aliquos, numerant omitentes reliquos, non intendunt omnes Ordines Ecclesiasticos numerare: & non desunt Patres, qui omnes septem numerent.

Quod verò officia minorum Ordinum, excepto Exorcistæ, iam etià exerceantur à merè laicis, prouenit, quia sæpè desunt ordinati qui illa possint commodè obire, & non quia potestas ritè concessa ad eorum actus non sit Ordo Ecclesiasticus.

DIFFICULTAS II.

Utrum Ordines Ecclesiastici sint plures, quam dicti septem.

MAior in 4. d. 24. q. 1. Caietanus to. 1. Opus tract. 11. Altihiodorensis l. 4. Summe tract. 3. q. 1. E. kius Homil. de Ordin. Angelus v. Ordo. 1. n. 1. & nonnulli alij apud Valentiam disp. 9. q. 1. pun. 2. Sebastianus Cæsar q. 3. Procem. & nonnulli alij Canonistæ apud Nauarrum c. 22. n. 18. & plures alij, docent, Ordines Ecclesiasticos esse plures quam dictos septem. Auctores tamè huius sententiae non conueniunt in assignando numerum, vel in assignando Ordinem vel ordines præter dictos septem: quia alij existimant, Ordines Ecclesiasticos esse octo, & ex his Doctores quidam dictos septem addunt *primam tonsuram*; quidam verò *Episcopatum*. Alij verò existimant, Ordines Ecclesiasticos esse nouem, & ex his Doctores quidam dictos septem addunt *Episcopatum & Archiepiscopatum*, quidam verò *primam tonsuram & Episcopatum*. Alij existimant esse decem, & dictos septem addunt *primam tonsuram, officium Cantoris, & Episcopatum*.

Et in primis, quod *prima tonsura* sit Ordo Ecclesiasticus, indicatur in cap. *Cum contingat*, de *Etate & qualitate ordinandorum*, dum *prima tonsura* appellatur ordo Clericatus, & ex Motu proprio Sixti V. edito anno 1588. contra male promotos, ubi *primam tonsuram* appellat characterem clericalem. Deinde quod officium Cantoris in Ecclesia sit etiam Ordo, constare videtur ex eo, quod in Pontificali Romano ponitur ordinatio *Psalmista seu Cantoris*, & distincta ab alijs ordinationibus. Ratione quoque probari videtur, quia officium Cantoris in Ecclesia est gradus quidam, quo quis in Ecclesia constituitur supra laicos ad psallendum; iunior & supra *prima tonsura* initiatus, & qui ritu Ecclesiastico conferri potest, ut patet ex Pontificali Romano. Et tandem quod *Episcopatus* sit Ordo Ecclesiasticus, constabit ex Difficultate sequenti.

S. Thomas verò in Supplemento q. 12. art. 2. Vasquez d. 240. c. 5. Egidius d. 20. du. 2. Reginaldus lib. 3. cap. 1. Adamus disp. 7. q. 2. dub. 2. & tam communiter Doctores docent, & merito, tantum esse prædictos septem Ordines Ecclesiasticos. Quod non leuiter indicat Tridentinum sess. 23. c. 2. dum definit, septem esse Ordines Ecclesiasticos, & prædictos assignans, & enumerans: quia cum ibi dogmatice

DIFFICULTAS III.

Utrum Episcopatus sit Ordo Ecclesiasticus.

mati cē loquatur contra hæreticos, qui aliquos Ordines ex dictis septem admittēbant, & aliquos negabant, diminutam doctrinā traderet, non numerando omnes. Quod etiam constar, discurrendo per omnia alia officia, quibus ratio ordinis conuenire videtur.

Trident. Et in primis, quod prima tonsura non sit Ordo Ecclesiasticus, supponit Tridentinum vbi supra, dum, postquā dixit, plures esse in Ecclesia Dei ministros ordines qui Sacerdotio deseruiunt, subdit, ita illos esse distributos, vt qui iam clericali tonsura insigniti sunt, per minores ad maiores ascendant. vbi supponit, primam tonsuram præsupponi ad Ordines minores & maiores. Et ratione constar, quia prima tonsura non est potestas ad ministrandum & deseruiendū in Sacrificio Missæ, ad quod omnes Ordines Ecclesiastici instituti sunt, vt indicat Tridentinum sess. 23. c. 1. & 2. & ex se patet, sed tantum est destinatio & deputatio, qua quis tamquam aptus deputatur, vt possit ascendere ad gradum & ordinem Ecclesiasticū, ob quod à Sisto V. dicitur character clericalis, sed non digitur Sacramentalis: ergo non est Ordo Ecclesiasticus, etiam si ex eo, quod sit destinatio vt quis possit ordinari, sit aliquo modo gradus eminens in Ecclesia supra alios fideles; & ob id prima tonsura in dicto c. *Cum contingat*, dicitur Ordo clericalis, sumptus iste pro statu clericali, & pro dicto aliquali gradu; & in eo sensu collatio illius in pontificali dicitur ordinatio.

Trident. Quod verò officium cantandi in Ecclesia non sit nunc Ordo Ecclesiasticus, constar ex eo, quod nunc, si confertur, nō conferatur ritu Ecclesiastico, sed tantum quibusdā verbis, vt ex Pontificali constar, neque stabili modo. Et quod neque nunc neque antiquitus fuerit Ordo Ecclesiasticus, constar ex eo, quod non sit potestas aliqua ad deseruiendū Missæ Sacrificio, sed tantum ad canendum in choro; & ideo in Pontificali, quamuis collatio officiorum ab officio Episcopi, vsque ad officium Otiarij appelletur ordinatio, non verò collatio officij Cantoris: à Clemente autem Romano lib. 3. Constit. Apost. cap. 11. & can. 27. Apostolorum, collatio officij Cantoris dicitur ordinatio latè, quia erat collatio officij Ecclesiastici, & forsan fiebat ritu Ecclesiastico, & modo stabili.

Clement. Et quod officium laborantium, seu fossariorum, & sepelientium mortuos, non sit Ordo Ecclesiasticus, certum est: quia modò non confertur ritu Ecclesiastico, neque stabili modo. Et quod neque modò neque antiquitus fuerit, constar, quia non est neque fuit potestas aliqua ad deseruiendū Sacrificio Missæ.

Et tandem, quod nullum aliud officium Ecclesiasticū sit neque fuerit Ordo Ecclesiasticus, probatur, quia nullum aliud officium Ecclesiasticum est, neque constar fuisse potestas ad deseruiendū Sacrificio Missæ, neque confertur, neque constar fuisse collatum ritu aliquo Ecclesiastico, neque stabili modo.

Potestas verò Sacerdotis ad absoluendum à peccatis, non tam est Ordo, quam iurisdicctio; quia non est in ordine ad Sacrificium Missæ. Dicit tamen potest Ordo reduciue, quia est potestas annexa ordini Sacerdotij ad consecrandum Corpus & Sanguinem Christi, & eum Ordinem supponens; & ob eandem rationē potestas ordinaria conficiendi reliqua Sacramenta, excepto Ordine & Matrimonio, dici potest Ordo reduciue: quia etiam supponit Ordinem ad consecrandum Corpus & Sanguinem Christi, & ei annectitur.

Supponimus contra hæreticos, Episcopatum esse distinctum à simplici Sacerdotio, saltem tamquam includentem ab inclusio: imò & iure diuino, vt dicemus Difficultate sequenti.

Est tamen difficultas, An Episcopatus, prout à Sacerdotio simplici distinctus, & ipsi superadditus, sit Ordo Ecclesiasticus.

Albertus in 4. d. 24. art. 39. Sotus q. 1. art. 2. & 3. Ferratensis 4. contra Gent. c. 76. Henriquez, l. 10. c. 2. Reginaldus l. 30. tra. 1. & Bonacina dis. 8. pun. 1. partem negatiuam tuerunt. Primò, quia Episcopatus, prout à simplici Sacerdotio distinctus, non est potestas ad consecrandum, neque ad ministrandum Sacerdoti consecranti. Secundo, quia alijs essent octo Ordines Ecclesiastici. Tertio, quia alijs Episcopatus, vt distinctus à Sacerdotio, imprimeret peculiarem characterem.

Alfisdorēsis l. 4. Summa, tr. 8. q. 1. Maior in 4. dist. 24. q. 1. Valentia disp. 9. q. 1. par. 4. Vasquez disp. 240. cap. 3. Egidius disp. 20. dub. 2. Adamus disp. 7. q. 2. dub. 3. & Becanus c. 26. q. 2. partem affirmatiuā meritorie tradunt, quam non leuiter indicat Tridentinum sess. 23. c. 4. & eam exprimit Anacletus Papa Epist. 3. c. 1. Et ratione constar, quia Episcopatus, prout à simplici Sacerdotio distinctus, & ipsi superadditus, est gradus quidam & potestas in Ecclesia Dei, ritu Ecclesiastico & modo stabili collata in ordine ad Sacrificium Missæ, nempe ad efficiendos Sacerdotes potentes in altari sacrificare, & alios ministros Sacrificio Missæ deseruientes. Ergo verè & strictè est Ordo Ecclesiasticus. Ex quo constar ad primam rationem aduersariorum.

Ad secundam respondemus, quod quamuis Episcopatus, prout à simplici Sacerdotio distinctus, sit Ordo Ecclesiasticus, non tamen sunt octo Ordines; quia vt sic distinctus, non est Ordo totaliter distinctus à simplici Sacerdotio, sed tantum partialis ab ipso partialiter distinctus; quia ex Episcopatu vt sic, & ex simplici Sacerdotio, integratur & perficitur vnum Sacerdotium; quia Episcopatus, vt distinctus à simplici Sacerdotio, est Ordo completus & perficiens Ordinem Sacerdotij, eo modo, quo potestas absoluendi à peccatis superaddita potestati consecrandi, complet & perficit simplex Sacerdotium; quia sicut potestas absoluendi, ita necessariò ex institutione Christi præsupponit potestatem consecrandi, vt hac non præsupposita, nequeat illa validè conferri; ita etiam potestas efficiendi Sacerdotes ita necessariò præsupponit Ordinem & potestatem simplicis Sacerdotij, vt hac non præsupposita, nequeat illa validè conferri; quia Episcopus est Sacerdos perfectus, secundus, & potens alios Sacerdotes creare, & ideo Episcopus comparatur eū simplici Sacerdote, sicut vir perfectus potens generare, cum iuuenē nondū potente.

Et ad tertiam eadem proportionē respondemus, per Episcopatum imprimi characterem partialiter distinctū à characterē Sacerdotis ad absoluendum à peccatis, & à characterē ad consecrandū: ex quibus tribus, quasi ex partibus integrantibus, integratur vnus totalis character Sacerdotis perfecti, ita tamen, vt character ad efficiendos Sacerdotes nequeat validè imprimi, non præsuppositis duobus primis; sicut neque character ad absoluendum,

non præsupposito charactere ad consecrandum, quamvis omnes hi tres possint imprimi absq; characteribus inferiorum Ordinum.

Addimus, Archiepiscopatum esse omnino eundem Ordinem, ac Episcopatum: quia Archiepiscopus est verè Episcopus, nihil Ordinis habens supra Episcopum, sed aliquid tantum superioritatis. Et idem est de Patriarchatu, quia Patriarcha est Episcopus, qui est Princeps Episcoporum & Archiepiscoporum. Cardinalatum verò non esse Ordinem Ecclesiasticum, quia non est potestas in ordine ad Sacrificiū Missæ, quamvis sit quædam dignitas dignitate Episcopali superior, quoad vniuersalitatem regiminis; quia Cardinalis suo consilio iuuat Pontificem ad regendam vniuersalem Ecclesiam.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum Episcopatus Iure diuino sit distinctus à Presbyteratu, & eo superior.

Hæretici nostri temporis, secuti Aërium antiquum hæreticum, docent, Episcopos Iure diuino non esse à simplicibus Sacerdotibus distinctos, neque eis superiores, sed solo Iure Ecclesiastico: quod etiam expresse Armacanus l. 1. de Questionibus Armenorum c. 7. & 8. & id sensisse videtur Hieronymus in cap. 1. Epist. ad Titum, & Pseudo-Hieronymus Epist. ad Rusticum Narbonensem, de Septem gradibus Ecclesiæ cap. De sexto gradu, & Pseudo-Ambrosius in cap. 4. Epist. ad Ephesios. Quod indicare videtur Paulus Act. 20. & ad Titum 1. & sæpe alibi, dum eandem omnino personas modò vocat Presbyteros, & modò Episcopos, & ad Philip. 1. dum ait: *Paulus & Timotheus omnibus sanctis, qui sunt Philippis, cum Episcopis & Diaconibus.* quia faciens tantum mentionem Episcoporum & Diaconorum, videtur non agnoscere Sacerdotes ab Episcopis distinctos.

Ex quo prædicti hæretici deducunt, Ecclesiam immeritò & iniuste distinxisse Episcopos à Presbyteris, & eos superiores Presbyteris in dignitate intituisset.

Durandus. Durandus verò in 4. d. 24. q. 5. Maior q. 1. Medina l. 1. de Sacrorum hominum continentia, c. 3. & 4. Eckius l. 3. de Primatu Petri, cap. 22. Vasquez disp. 240. Adamus disp. 7. quaest. 2. dub. 2. Becanus cap. 16. q. 2. Sebastianus Cæsar q. 4. Procemiali, & communiter Catholici docent, Episcopatum esse Iure diuino distinctum à simplici Presbyteratu, & eo superiorem.

Trident. Et in primis Episcopatum esse Iure diuino distinctum à Presbyteratu, supponit Tridentinū sess. 23. can. 6. dum damnat eos, qui dixerint in Ecclesia non esse hierarchiā diuinā ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, & Presbyteris, & ministris. vbi absque dubio supponit, Episcopos diuinā ordinatione esse distinctos à Presbyteris. Esse quoque Episcopos Iure diuino seu ordinatione diuinā superiores Presbyteris, satis indicat can. 7. sequenti, dum damnat eos, qui dixerint Episcopos non esse superiores Presbyteris, quia absque dubio loquitur de superioritate, quæ conuenit Episcopis in dicta hierarchia, quam can. 6. antecedenti ait fuisse diuinā ordinatione institutam.

Anaclet. P. Et vtrumque significat Anacletus Papa Epist. 4. c. 1. dum ait: *Sacerdotum Ordo bipartitus est, & sicut Dominus illum constituit, à nulla debet perturbari.* & dum subdit, Episcoporum Ordinem sub

Apostolis institutum fuisse, & Sacerdotum sub septuaginta duobus Discipulis. vbi Anacletus satis significat, ordinem Episcopalem ex Domini institutione distinctum esse à Sacerdotali, & etiam esse eo superiorem; quia Apostoli, quibus ex ipsius sententia Episcopi succedunt, fuerunt superiores Discipulis, quibus succedunt Sacerdotes.

Et vtrumque ratione probatur. Primum, quia Episcopus supra ea, quæ possunt simplices Sacerdotes, etiam potest valde ordinare Sacerdotes, & Episcopos, quod simplex Sacerdos non potest, adhuc ex commissione Papæ; ergo Episcopus distinctus est, & superior Presbyteris, ex institutione Christi, & non ex institutione humana, aliàs ex humana commissione possent quod Episcopus.

Secundo, quia Episcopus, prout distinctus à simplici Sacerdotio, est Sacramentum, ut dicemus Difficult. VI. ergo ex institutione Christi est distinctus à simplici Sacerdotio; quia nihil potest esse Sacramentum, nisi ex institutione Christi. Quod si ex Christi institutione est distinctus à Sacerdotio, etiam ex eadem est ei inæqualis, & non inferior, ut patet, ergo superior.

Quod autem in Scriptura Episcopi aliquando appellantur Presbyteri, non conuincit Episcopos non esse Iure diuino distinctos à simplicibus Sacerdotibus: quia nomen *Presbyter*, quod est idem ac *senior*, etiam fuit accommodatum Episcopis, ut aduertit Vasquez d. 236. c. 9. Quod verò ad Philip. 1. tantum fiat mentio Episcoporum & Diaconorum, non est, quia Episcopi non distinguantur Iure diuino à Sacerdotibus simplicibus, sed quia ibi nomine Episcoporum etiam comprehenduntur simplices Sacerdotes; quia pro tunc, & pro multo tempore sequenti, nomen *Episcopus* etiam erat commune simplicibus Sacerdotibus, ut videri potest apud Vasquez. Iam tamen vltus Ecclesiasticus obtinuit, ut nomē *Presbyter* tantum tribuatur simplicibus Sacerdotibus, & nomen *Episcopus* solis Episcopis.

Inter Episcopum autem, & inter Ecclesiam cuius est Episcopus, quamvis ab infidelibus occupatam, esse matrimonium seu vinculum, tradunt Eusebius Epist. 2. Calixtus Epist. 2. c. 3. & referuntur can. *Sicut alterius uxor.* 7. q. 1. & Innocentius III. in cap. *Inter corporalia.* de Translacione Episcoporum: matrimonium autem hoc inchoatur electione, & fit ratū confirmatione, & consummatur consecratione, quamvis non omnino absque possessione, & dissolui nequit absque licentia Pontificis, habentis ad id vicem Dei, ut constat ex Innocentio III. vbi supra, neque absque aliqua iusta causa. Vnde translatio Episcopi ex vna Ecclesia in aliam (quæ non fit absq; dissolutione prioris vinculi) nequit fieri absque licentia Pontificis, & absque iusta causa, de quo videri potest Vasquez disp. 241.

DIFFICULTAS V.

Qui Ordines sint maiores, & qui minores, & qui sacri, & qui non, & quæ singulorum officia.

Circa primum conueniunt Doctores, tres Ordines, nempe Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus, esse maiores; reliquos verò quatuor Ordines, nempe Acolythatus, Exorcistatus, Lecturatus & Ostiarius, esse minores. Quod non leuiter indicat Tridentinū sess. 23. c. 2. Ordo Presbyteratus

teratus dicitur maior propter sui excellentiam, & destinatione ad maximum munus, nempe consecrandi; Ordines verò Diaconatus & Subdiaconatus etiam dicuntur maiores, quia Diaconus & Subdiaconus immediatè & proximè assistunt & ministrant in altari Presbytero consecranti: reliqui verò quatuor Ordines dicuntur minores, quia sunt inferiores tribus dictis, & ad actiones inferiores, & quibus non ministratur immediatè Presbytero solemniter consecranti.

Circa secundum continentur Doctores, Ordines Presbyteratus, Diaconatus & Subdiaconatus esse sacros, ut constat ex cap. *A multis*, de Etate & qualitate ordinandorum, & ex can. *Nullus*, dist. 6. quibus olim Ordo Subdiaconatus non fuerit sacer, ut dicitur in d. cap. *A multis*; reliquos verò quatuor non esse sacros. Tres priores dicuntur sacri, non quia sint Sacramenta, quia ob hanc rationem Subdiaconatus semper fuisse sacer, quia semper fuit Sacramentum; sed quia ipsis est annexa obligatio non contrahendi matrimonium, & consequenter etiam non fornicandi, quo dicti ministri Deo sacrantur.

Circa tertium, ab infimis Ordinibus incipiendo, Ostiariis seu Ianitoribus in Pontificali (in quo singulorum officia assignantur) attribuuntur, Primò, aperire Ecclesiam & Sacramentum; Secundò, aperire librum ei qui prædicat, quod iam non est in usu; Tertio, percutere cymbalum & campanam, subintelligit tempore Sacrificij.

Lectoribus in Pontificali attribuuntur, Primò, legere ea quæ prædicantur; Secundò, lectiones cantare; Tertio, benedicere panes, & omnes fructus novos, in quo ipsis assignantur munera quæ Subdiaconis, & Diaconis, & Presbyteris conveniunt; ea tamen absque dubio Lectoribus cum minore solennitate conveniebant. Quomodo autem ab ipsis fierent, conijci nequit, quia iam diu non sunt in usu.

Exorcistis in Pontificali attribuuntur, Primò, per impositionem manus daemones ab energumenis pellere; Secundò, dicere populo, ut qui non communicat, det locum alteri volenti communicare; Tertio, aquam in ministeriū, Baptismi videlicet, fundere. Obseruat Vasquez ex Alcuino, peculiare esse inter minores Ordines, ut qui non est Ordine Exorcistatus insignitus, nequeat uti officio exorcizandi, quia ita moribus receptum est.

Acolythis in Pontificali attribuuntur, Primò, ceroterarium ferre, ob quod etiam dicuntur Ceroterarii; Secundò, luminaria Ecclesiae accendere; Tertio, vinum & aquam ad Eucharistiam ministrare.

Subdiaconis (id est Subministris) in Pontificali attribuuntur, Primò, aquam ad ministeriū altaris præparare; Secundò, pallas altaris & corporalia ablueri; Tertio, Diacono ministrare, id est, subservire in his quæ pertinent ad Sacrificiū; Quarto, eidem calicem & patenā in usum Sacrificij offerre; Quintò, Epistolam in Sacrificio Missæ canere; Sextò, in Pontificali indicatur ad Subdiaconos pertinere, oblationes populi suscipere, & supra altare ponere.

Diaconis, utpote per antonomasiam ministris Presbyterorum, in Pontificali attribuuntur, ministrare ad altare, baptizare & prædicare: sed baptizare (imò & prædicare) non convenit illis, nisi ex commissione Presbyteri, & gravi necessitate existente, & etiam absque dicta commissione in extrema necessitate, & absente Presbytero, ut diximus. Tractatu de Baptismo, Disput. 11. Diffic. 11. Inter ministeria autè ad altare quæ Diacono conveniunt,

præcipue olim fuit administratio Sanguinis populo, quæ iam non est in usu, & conveniebat illis eo modo quo baptizare; & nunc ipsis convenit cantatio Evangelij in Sacrificio Missæ, quæ an eis conveniat ex vi suæ ordinationis & institutionis Christi, dicemus Difficul. XII. Eis quoque olim conveniebat dispensatio seu administratio bonorum Ecclesiæ in pauperes, ut constat ex Legenda S. Laurentij, non ex vi suæ ordinationis, sed ex institutione Ecclesiæ imitantis Apostolos, qui Act. 6. elegerunt Stephanum, & alios sex viros Spiritu sancto plenos, ut quotidianum victum in pauperes distribuerent, qui viro postea ordinati fuerunt Diaconi, de quo Vasquez disp. 236.

Presbyteris seu Sacerdotibus in Pontificali hæc quinq; attribuuntur, offerre videlicet, benedicere, præesse, prædicare & baptizare. Offerre idem est quod consecrare & sacrificare; & sub verbo *præesse*, quod pascere & regere significat, etiam comprehenditur absolvere à peccatis: & ex dictis quinque muneribus, benedicere populum videlicet, & fructus, & aquam, & alia, ipsis tantum convenit iure humano; reliqua verò quatuor illis conveniunt iure diuino.

Episcopis verò, qui sunt Presbyteri perfecti & còpleti, in Pontificali attribuuntur iudicare, interpretari, consecrare, ordinare, offerre, & baptizare, quæ omnia Episcopo conveniunt ex institutione Christi. Sub verbo *iudicare* non tantum significatur iudiciū in foro conscientie circa peccata, sed etiam in foro exteriori & iudiciali: & verbo *interpretari* significatur prædicatio verbi diuini: & verbo *consecrare* significatur confectio Chrismatis, imò etiam administratio Confirmationis: & verbo *offerre* significatur consecratio & sacrificatio.

Vnde ex dictis sex muneribus, quæ Episcopo conveniunt, tria etiam conveniunt simplicibus Sacerdotibus, nempe interpretari, offerre, & baptizare, imò etiam quædam pars muneris iudicandi; quia etiam eis convenit iudicare peccata in foro interiori conscientie.

DIFFICULTAS VI.

Utrum Ordo sit Sacramentum novæ Legis.

Nomine Ordinis intelligimus ordinationem ipsam, qua Ordo cõfertur, quæ ab effectu, quem confert, dicitur Ordo: & non procedit difficultas de omnibus Ordinibus seu ordinationibus determinatè, sed de ordinatione seu Ordine vagè, & quasi in univèrsum, an scilicet aliqua ordinatio, siue hæc siue illa, sit Sacramentum novæ Legis gratiam conferens.

Lutherus lib. de Captivitate Babylonica, cap. de Lutherus. Ordine, Illyricus in Confessione Antuerpiensi c. 11. Illyricus. & Kemnitius 2. par. Examinis, negant esse ordinationem aliquam in Sacramentum institutam. Kemnitius

De fide tamen est, Ecclesiastica ordinationem, siue hanc siue illam, esse Sacramentum novæ Legis, gratiam conferens. Quod definitum est ab Eugenio IV. in suo Decreto, & à Tridentino sess. 7. c. 1. Trident. de Sacram. in gen. & sess. 23. c. 3. & id tradiderunt Innocentius I. Epist. 18. c. 3. Leo I. Epist. 81. & 87. Innoc. I. c. 1. Anastasius II. Epist. ad Anastasium Imp. c. 7. Anast. II. Dionysius. Dionysius. Nysenus. Nysenus. Ambrosius. Ambrosius. Augustinus. Augustinus. Gregorius. Gregorius.

Et id indicat Paulus 1 ad Timoth. 4. dum ait: *Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum Presbyterij.* Et 2 ad Timoth. 1. dum ait: *Admones te, ut resuscites gratiam, quæ est in te per impositionem manuum mearum.* In quibus locis dicitur, ordinationem fieri ritu sensibili, impositione videlicet manuum, & per hanc conferri gratiam. Hanc autem esse sanctificantem, deducitur ex verbis, quibus statim explicat qualitatem illius, ex illis videlicet: *Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis, & dilectionis, & sobrietatis.* Et id etiam indicat Christus Ioan. 20. dum Discipulos suos ordinans partialiter in Sacerdotes, infusus in eos dixit, *Accipite Spiritum sanctum*, quibus indicat, in ordinatione Sacerdotis conferri gratiam sanctificantem.

DIFFICULTAS VII.

Vtrum ordinationes Episcopi & Presbyteri sint Sacramenta nouæ Legis.

Conueniunt Catholici, ordinationem Presbyteri seu Sacerdotis esse Sacramentum nouæ Legis, gratiam confers. Quod constat ex Tridentino sess. 23. canonibus 1. & 2. inter se comparatis. Et quidem si alicui ordinationi conuenit esse Sacramentum nouæ Legis, maximè ordinationi Presbyteri, quia per eam confertur Presbytero potestas consecrandi, & potestas absolueudi à peccatis, quæ sunt maximæ & excellentissimæ omnium, & ad quarum exercitium gratia Sacramentalis non est parum utilis.

Est tamen difficultas, An ordinatio Episcopi, prout distincta ab ordinatione Presbyteri, & ipsi superaddita, sit Sacramentum nouæ Legis.

Richardus. Richardus in 4. d. 24. art. 5. q. 2. Scotus quest. 1. Bonaventura par. 2. dist. art. 2. q. 3. Scotus q. 1. art. 3. & Couarruias l. 1. Variarum resolut. c. 10. n. 15. partem negatiuam tuentur. Primò, quia Episcopatus, prout superadditus Sacerdotio, non sit Ordo: Secundò, quia in ordinatione Episcopi nulla sit materia neque forma.

Durandus. Durandus verò in 4. dist. 24. q. 6. Medina l. 1. de Continentia, c. 15. Bellarminus c. 5. Valentia disp. 9. q. 1. par. 4. Vasquez disp. 240. c. 4. Egidius disp. 20. dub. 6. Adamus disp. 7. q. 2. dub. 2. Becanus c. 26. q. 3. & Sebastianus Cæsar q. 4. præmiali §. 3. partem affirmatiuam meritò tradunt, quam indicat Paulus 1. ad Timoth. 4. & 2. ad Timoth. 1. dum in eis significatur, ordinatione, de qua ibi est sermo, esse Sacramentum gratiam conferens: in eis autem sermo est de ordinatione Timothei in Episcopum, superaddita ordinationi ipsius in Presbyterum: &

Trident. eam etiam indicat Tridentinum sess. 23. c. 3. dum probat, sacram ordinationem esse Sacramentum gratiam conferens, ex illo 2. ad Timoth. 1. quia in hoc loco sermo est de ordinatione Episcopi, ut superaddita ordinationi Presbyteri.

Et ratione Theologica probatur: Quia in ordinatione Episcopi absolute & simpliciter confertur Spiritus sanctus, ergo in ea confertur gratia sanctificans. Consequentia probatur, quia Spiritus sanctus non confertur simpliciter, nisi media gratia sanctificante. Antecedens autem constat, tum ex Tridentino sess. 23. can. 4. ubi generaliter dicitur, per sacram ordinationem conferri Spiritum sanctum, tum ex forma ordinationis Episcopi, in qua ordinans dicit, *Accipe Spiritum sanctum.*

DIFFIC. VII. & VIII.

Ad primam ergo rationem aduersariorum constat ex Difficul. 11. Episcopatum, ut à simplici Sacerdotio distinctum, esse Ordinem Ecclesiasticum. Et ad secundam constat Difficultate xi.

DIFFICULTAS VIII.

Vtrum ordinationes Diaconi & Subdiaconi sint Sacramenta nouæ Legis.

Durandus in 4. dist. 24. quest. 2. & Caietanus Distinctio. 1. Opus. Tract. 11. docent, neque ordinationem Diaconi, neque ordinationem Subdiaconi esse Sacramentum nouæ Legis: & quoad ordinationem Subdiaconi, id etiam docent Magister in 4. dist. 24. & Gratianus in suo Decreto dist. 21. Gratianus.

Et id generaliter probatur quoad utramque ordinationem. Primò, quia Sacramentum ordinationis confertur, ut quis fiat potens ad cōficienda Sacramenta, sicut Sacramentum Baptismi confertur, ut quis fiat habilis ad recipiēda reliqua Sacramenta: sed neque per ordinationem Diaconi, neque per ordinationem Subdiaconi, confertur potestas aliqua ad cōficienda Sacramenta; ergo non sunt Sacramenta, sed tantum preparationes quædā ad Sacramentum Sacerdotij, sicut exorcismus & catechismus ad Sacramenta Baptismi. Secundò, quia per neutram ordinationem imprimitur character, ergo neutra est Sacramentum. Consequentia patet, quia per Sacramentum Ordinis imprimitur character. Antecedens autē probatur, quia character est potestas ad faciendum aliquid, quod absque ipso non solum nō fit licitè, sed neque simpliciter fieri potest, per ordinationes autem Diaconi & Subdiaconi nulla datur potestas necessaria, ut aliquid simpliciter fiat, sed tantum ut fiat licitè; quia quidquid efficiunt Diaconus & Subdiaconus, fieri potest à quolibet alio, quamuis non licitè: ergo per illas nullus imprimitur character. Tertiò, quia si ordinationes Diaconi & Subdiaconi essent Sacramenta, essent plura quam septē Sacramenta. Quartò, quia ordinationes Diaconi & Subdiaconi nō sunt à Christo institutæ, ut indicat Anacletus Epist. 13. cap. 1. dum postquam enumerat Ordinem Episcoporum, & Ordinem Sacerdotum, ait: *Amplius quam isti duo Ordines, neque nobis à Deo collati sunt, neque Apostoli docuerunt.* Ergo non sunt Sacramenta nouæ Legis, quia nullum est quod non sit à Deo institutum.

Quindò, id specialiter de ordinatione Diaconi probatur, quia ordinationis Diaconi ad altare nulla sit mētio in Scriptura, sed tantum ad ministerium mensæ, ad quod nullum Sacramentum recipiebatur. Sextò, id specialiter probatur de ordinatione Subdiaconi; quia huius ordinatio confertur abij, manuum impositione, quæ ad Sacramentum Ordinis necessaria est, quia Sacramentū Ordinis per eam significatur. Septimò, quia ordo Subdiaconi non fuit sacer ab initio Ecclesiæ, ut constat ex can. *Nullus*, dist. 60. & ex cap. *A multis*, de Etate & qualitate ordinandorum: ergo ordinatio Subdiaconi non fuit à Christo instituta in Sacramentum, quia ex tunc ordo Subdiaconi esset sacer.

S. Thomas verò in 4. d. 24. q. 2. art. 1. q. 3. Bonaventura art. 1. q. 1. Richardus art. 3. q. 3. Paludanus dist. 3. quest. 1. Valentia disp. 9. q. 1. par. 4. Vasquez disp. 238. Egidius disp. 28. dub. 6. & Adamus disp. 7. q. 2. dub. 2. & Sebastianus Cæsar q. 4. §. 2. docent, & meritò, ordinationes Diaconi & Subdiaconi esse Sacramenta nouæ Legis.

Anast. II.
Trident.

Et in primis ordinationem Diaconi esse Sacramentum nouæ Legis (in quo contra Durandum & Caietanum conueniunt reliqui Doctores) expressit Anastasius II. in Epist. ad Anastasium Imperatorem c. 7. & satis significat Tridentinum sess. 23. can. 6. dum ait: *Si quis dixerit, in Ecclesia Catholica non esse hierarchiam diuina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, & ministris, anathema sit.* ubi per ministros ut minimum Diaconi intelliguntur. Si ergo ordinatio Diaconi instituta est à Christo, sicut ordinatio Presbyteri & Episcopi, absque dubio etiam fuit instituta in Sacramentum, sicut ordinatio Presbyteri & Episcopi. Et id ratione Theologica constat: quia in ordinatione Diaconi ordinans dicit, *Accipe Spiritum sanctum*; ergo per eam confertur gratia sanctificans, mediâ quâ Spiritus sanctus simpliciter & absolute confertur, siue dictis verbis, & impositione manuum facta ab Episcopo sub illis, siue traditione libri Euangeliorum, & verbis ipsi correspondentibus, siue omnibus simul, de quo dicemus Difficul. xi. 1.

Deinde ordinatione Subdiaconi esse etiam Sacramentum nouæ Legis, probatur eisdem testimonijs, & eadē ratione, quibus Difficultate sequenti id probabimus de quatuor minoribus ordinationibus. Et sanè ratio Sacramenti non minori ratione conuenit ordinationi Subdiaconi, quam ordinationibus quatuor minorū Ordinum, imò maiore; quia Subdiaconatus est Ordo illis perfectior, utpote institutus ad ministrandum proximè in altari Presbytero consecranti, quod non conuenit minoribus Ordinibus.

Ad primam ergo rationem aduersariorum negamus, Sacramentum Ordinis quoad omnes Ordines conferri, ut ordinatus fiat habilis ad faciendam Sacramenta, quamuis Baptismus conferatur ut quis fiat habilis ad recipiendam reliqua Sacramenta.

Ad secundam negamus, per ordinationes Diaconi & Subdiaconi non imprimi characterem, & ad probationem etiam negamus, omnem characterem esse necessarium, ut aliquid simpliciter fiat, imò neque ut licite fiat, ut patet in characterē Confirmationis, absque quo fieri potest adhuc licite propagatione fidei, ad quam ordinatur Confirmatio: quia iste tantum imprimitur ut stabiliter ornet animā, & constituat militem deputatum ad defensionē fidei.

Ad tertiam respondemus, quod quamuis sint plura quam septem Sacramenta in specie infima, sed non in specie subalterna; sicut etiam virtutes Cardinales sunt tantum quatuor, & tamen aliquæ earum sub se continent aliquas species infimas.

Trident.
Ignatius.
Clemens.

Ad quartam negamus, ordinationes Diaconi & Subdiaconi non esse institutas à Christo, ut de ordinatione Diaconi constat ex Tridentino can. illo 6. & de ordinatione Subdiaconi ex eo, quod Ignatius Epist. 1. 1. ad Antiochenos, & Clemens Epistola 2. ad Fratrem Domini, & alij antiquissimi Patres illius meminerint.

Ad quintam respondemus, quod quamuis in Scriptura non fiat mentio ordinationis Diaconi ad altare, id tamē constat ex traditione & usu Ecclesiæ.

Ad sextam concedimus, ordinationem Diaconi fieri absq; manuum impositione; negamus tamē, hanc esse generaliter necessariam ad Sacramentum Ordinis, quamuis necessaria sit ad ordinationem Presbyteri, & ad ordinationem Episcopi, quæ sunt Sacramentum; ob quod Sacramentum Ordinis (cuius ratio principaliter conuenit dictis duabus

ordinationibus) aliquando manuum impositione significatur.

Ad septimam respondemus, quod quamuis Ordo Subdiaconi nō fuerit ab initio sacer, ut diximus Difficul. v. nihilominus potuit ab initio esse Sacramentum, quia ex eo solum dicitur sacer, quia ipsi annexa est obligatio seruandi castitatem, & non quia sit Sacramentum.

DIFFICULTAS IX.

Utrum quatuor minores ordinationes, & collatio prima tonsuræ, sint Sacramenta.

Conueniunt Doctores, vno excepto Ayala oppositum insinuante, collationem primæ tonsuræ non esse Sacramentum: quia prima tonsura non est Ordo Ecclesiasticus: est tamen difficultas circa quatuor minores ordinationes.

Magister in 4. dist. 24. Sotus q. 1. art. 4. Gratianus in Decreto dist. 21. Vasquez disp. 237. c. 2. Medina l. 1. de Continentia, c. 46. & plures alij docent, quatuor minores ordinationes non esse Sacramenta: quia non fuerunt à Christo institutæ; quia in primitiua Ecclesia non fuerunt omnes quatuor minores ordines, quia Acolythatus nulla fit mentio usq; ad Cyprianum & Cornelium, qui ducentis & quinquaginta annis post Christum vixerunt: & quamuis Exorcistatus fuerit in primitiua Ecclesia, cuius mentionem faciunt Clemens & Ignatius, tunc tamen non fuit Ordo; quia, ut affirmat Clemens l. 8. Institut. c. 26. aliàs 22. non fiebat ordinatione, & ab Episcopo, & illum reducit ad gratiam sanitatum.

S. Thomas verò in 4. dist. 24. q. 2. art. 1. quæst. 3. S. Thomas. Bonaventura art. 1. q. 1. Richardus art. 3. q. 3. V. Bonavent. Richardus. Valentia. Couarru. Egidius. Adamus. Sebastian. Casar. Eugen. IV.

S. Thomas verò in 4. dist. 24. q. 2. art. 1. quæst. 3. S. Thomas. Bonaventura art. 1. q. 1. Richardus art. 3. q. 3. V. Bonavent. Richardus. Valentia. Couarru. Egidius. Adamus. Sebastian. Casar. Eugen. IV.

Et ratione probatur, quia quatuor minores Ordines fuerunt in Ecclesia ab initio ipsius; ergo credi potest, collationes ipsorum fuisse à Christo institutas, & ab ipso qui ordinationem instituit in Sacramentum, etiam fuisse in Sacramentum institutas, sicut etiam ordinationem maiorem. Antecedens autem traditur à Tridentino sess. 23. c. 2. & can. 3. quia postquam c. 2. enumerat dictos septem Ordines maiores & minores, postea c. 3. & can. 3. absolute & absq; vlla limitatione ordinationem appellat sacram, & definit esse Sacramentum, ac proinde appellat sacram non in eo sensu, in quo Ordines maiores dicuntur sacri, sed quia est Sacramentum.

Trident.

Et id significant Clemens, dū Epist. 2. ad Fratrem Domini, eorum mentionē facit, & Cornelius Pontifex circa annū Domini 255. in Epist. ad Fabianum Antiochenum, & Caius Epist. ad Felicem, & Concilium

Conc. Rom. cilium Romanum sub Siluestro can. 2. dum Ordines minores enumerat, ut rem in Ecclesia antiquam. Ex quo constat ad fundamentum aduersariorum.

Quando verò Clemens ubi supra ait, Exorcistam non fieri ordinatione, loquitur de Exorcista qui gratia sanitarum à Deo accepta sanabat energumenos.

DIFFICULTAS X.

Quæ sit materia, & quæ forma in ordinatione Episcopi.

Conueniunt Doctores, materiam proximam in ordinatione Episcopi esse impositionem manuum Episcoporum, & formam esse verba illa simul à tribus Episcopis manus imponentibus prolata, *Accipe Spiritum sanctum*. Quod non obsecrè deducitur ex Paulo 1. ad Tim. 4. dum sermonem instituens de ordinatione Timothei in Episcopum ait: *Noli negligere gratiam, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij*, id est Conuentus Episcoporum. quia si in ordinatione Episcopi per impositionem manuum Episcoporum, & per prophetiam, id est per verba illa, *Accipe Spiritum sanctum*, confertur gratia, absque dubio manuum impositio est materia proxima, & dicta verba sunt forma.

Quòd autem verba hæc, *Accipe Spiritum sanctum*, ita generalia sint, ut secundum se non denotent peculiarem gradum Episcopi, non obstat ut sint forma; quia quamuis verba illa secundum se non denotent gradum illum, eum tamen denotant, ut prolata à tribus Episcopis manus imponentibus: quia eo ipso, quòd isti tres ministri solius gradus Episcopalis simul congregati, imponentes manus supra caput ordinandi, dicunt, *Accipe Spiritum sanctum*, denotant se eum accipere in suum consortium ad gradum Episcopalem; eisdem verò verbis prolatis ab Episcopo ordinante Diaconum, non denotatur gradus Diaconi (ob quod non sunt forma in ordinatione Diaconi, ut dicemus Difficult. XI.) quia Episcopus, qui est minister Diaconatus, non tantum est minister Diaconatus, sed etiam Presbyteratus & Subdiaconatus, & aliorum inferiorum Ordinum; ac proinde prædictis verbis, quamuis manus imponendo, non magis denotat se admittere ordinandum in suum consortium ad gradum Diaconi, quam ad gradus aliorum Ordinum.

Antonin.

Id verò, quod Antoninus 3. par. tit. 14. cap. 16. docet, nempe non tantum impositionem manuum Episcoporum, sed etiam impositionem libri Evangeliorum sub ceruicem consecrandi, esse materiam proximam ordinationis Episcopi, absque fundamento dicitur; quia nullum apparet: imò est contra rationem, quia in Sacramentis ab eodem ministro, à quo adhibetur materia proxima, debet applicari forma, seu proferri (excepto Sacramento Pœnitentiæ, quod institutum est instar iudicij, in quo interueniunt reus & iudex) aliàs minister in illis non denotabit suum ministerium, quod ad valorem Sacramenti requiritur: impositio autem illa libri non necessariò fit ab Episcopis, quia olim fiebat à Diaconis, & nunc fit ab aliquo ex Capellanis, ut dicitur in Ponticali. Et ob rationem dictam id, quod addit Vasquez n. 65. nempe ad substan-

Vasquez.

DIFFIC. X. & XI.

tiam formæ ordinationis Episcopi sufficere, quòd verba, *Accipe Spiritum sanctum*, ab uno tantum proferantur, est falsum: quia scilicet in Sacramentis (excepto Pœnitentiæ) ab eodem ministro, à quo adhibetur materia proxima, debet applicari forma. Vnde in Concilio Carthaginensi IV. can. 2. qui refertur can. Episcopus, de Consecratione, dist. 23. ubi dicitur; *Episcopus cum ordinatur, duo Episcopi ponant & teneant Evangeliorum Codicem supra caput & ceruicem eius, & uno supra eum stante benedictionem, reliqui omnes Episcopi, qui adsunt, manibus suis caput eius tangant, per benedictionem non intelligitur prolatio formæ, sed aliqua carimonia accidentalis, quæ tunc erat in usu.*

DIFFICULTAS XI.

Quæ sit materia, & quæ forma in ordinatione Sacerdotis.

Onauentura in 4. dist. 24. 2. part. art. 1. q. 4. docet, totam materiam proximam ordinationis Sacerdotis sitam esse in sola impositione manuum Episcopi, & consequenter, totam formam sitam esse in solis illis verbis ei correspondētib; *Accipe Spiritum sanctum, quorum remisit peccata, &c.* Quod deduci videtur ex eo, quòd in Concilio Carthaginensi IV. & apud antiquos Patres, tantum reperitur mentio impositionis manuum Episcopi pro ordinatione Sacerdotis, & non reperitur mentio alterius materiæ. Et ratione probatur, quia per impositionem manus, utpote instrumenti instrumentorū, sufficienter significatur maximum Sacerdotij ministeriū, & possimilima Sacerdotis actio; ergo per eam impositionem solam, tamquam per materiam, confertur Ordo Sacerdotalis; quia quoties aliquis Ordo habet plures actiones, potestas illius tantum confertur traditione materiæ, & verbis, quibus significatur præcipua actio illius.

Richardus in 4. dist. 24. art. 4. Durandus q. 3. art. 2. Tapperus art. 17. §. De materia, & Valentia dist. 9. q. 1. pun. 5. docent econtrā, totam materiam proximam in ordinatione Sacerdotis sitam esse in traditione Calicis cum vino, & Patenæ cum pane, & totam formam in verbis dictæ traditionis correspondentibus, nempe, *Accipe potestatem offerendi Sacrificium, &c.* Quod videtur indicare Eugenius IV. in suo Decreto, dum pro ordinatione Sacerdotis non assignat aliam materiam, quam traditionem dictam, neque aliam formam, quam verba ipsi traditioni correspondentia. Et id etiam videtur indicari in cap. Presbyteris, de Sacramentis non iterandis, dum in eo impositio manuum, quæ fit in ordinatione Presbyteri & Diaconi, dicitur introducta ab Apostolis; & ob omissionem illius non esse Sacramentum iterandum, sed suppleendam esse: & tandem id deduci videtur ex eo, quòd in aliquibus Pontificalibus non inueniuntur carimonia hæc impositionis manuum, neque inueniuntur verba ipsi correspondentia.

Et ratione probatur, quia per traditionem dictam, & per verba ipsi correspondentia denotatur consecratio, seu sacrificatio, quæ est præcipua actio Sacerdotis: ergo tantum per dictam traditionem, & per verba ipsi correspondentia, confertur character & potestas Sacerdotalis, & eis solis ordinatio Sacerdotis perficitur.

Scorus

Scotus. tamen in 4. dist. 24. Viguerius in Institutionibus, c. 16. §. 6. Bellarminus cap. 9. Vasquez disp. 139. Henriquez lib. 10. c. 6. Agidius dub. 7. Laymannus Tractatu 9. cap. 5. & Adamus disp. 7. q. 2. dub. 4. docent, & merito, in ordinatione Sacerdotis materiam proximam coalescere ex dicta traditione, & ex dicta manuum impositione, & formam coalescere ex dictis verbis utriusque correspondentibus.

Et in primis, traditionem Calicis cum vino, & Patenae cum pane, pertinere ad materiam proximam ordinationis Sacerdotis, & verba illa, *Accipe potestatem offerendi Sacrificium*, &c. pertinere ad formam, exprimit Eugenius IV. in suo Decreto. Quod autem eorum non fiat mentio in Concilio Carthaginiensi IV. non obstat, quia non tam intendit materias & formas Sacramentorum explicare, quam ritum & modum seruandum in singulis ordinationibus.

Et id ratione constat, quia per traditionem dictam & per verba ipsi correspondentia, traditur potestas consecrandi seu sacrificandi, ut constat ex ipsis verbis, & ex eo quod recenter ordinatus paulo post consecrat cum Episcopo ordinante, & nulla alia caerimonia praecedit, per quam dicta potestas conferri possit: potestas autem consecrandi est effectus, proueniens ex ordinatione Sacerdotis.

Quod verò ad materiam proximam, & ad formam ordinationis Sacerdotis, etiam pertineant dicta impositio manuum Episcopi, & dicta verba ipsi correspondentia, satis indicat Tridentinum sess. 14. c. 3. de Sacramento Extremae Vnctionis, ubi ex illo Iacobi 5. *Inducat Presbyteros Ecclesiae*, &c. deducit, ministros Extremae Vnctionis esse Sacerdotes ab Episcopo rite ordinatos per impositionem manuum Presbyterij (id est dignitatis Episcopalis, & non conuentus Episcoporum, ut sumitur à Paulo 1. ad Timoth. 4. quia Paulus agit de ordinatione Episcopi, & Tridentinum supponit, Sacerdotes ordinari per impositionem manuum Episcopi, tamquam per materiam proximam. Addidit autem, ministrum vnctionis esse Sacerdotem ordinatum per impositionem manuum Episcopi, non quia existimet eam esse totam materiam proximam ordinationis Sacerdotis; quia optimè nouit dictum Decretum Eugenij IV. sed quia existimat, per hanc, & per verba ipsi correspondentia, conferri potestatem administrandi Sacramentum Extremae Vnctionis; quia hoc Sacramentum est consummatiuum Sacramenti Pœnitentiae, ad quod Sacerdoti confertur potestas per impositionem manuum Episcopi, & per verba ipsi correspondentia.

Et hoc idem ratione probatur; quia per eam impositionem manuum Episcopi, & per verba ipsi correspondentia, confertur potestas ad absolendum à peccatis, quae est potestas Ordinis reductiuè saltem, & effectus ordinationis Sacerdotis: ergo dicta manuum impositio, & verba ipsi correspondentia, pertinent ad materiam proximam, & ad formam ordinationis Sacerdotis. Quod verò per hanc impositionem, & per hæc verba, conferatur potestas ad absolendum à peccatis, patet; quia id significant verba illa: & eisdem verbis, quamuis non manuum impositione, sed insufflatione, Christus post resurrectionem Ioann. 20. contulit Apostolis potestatem absolendi à peccatis (ut definit Tridentinum sess. 14. cap. 1. & 5.) post collationem

potestatis consecrandi factam in nocte cenae traditione sui Corporis & sui Sanguinis iam ab ipso consecratorum, & illis verbis Lucae 22. *Hoc facite Luca 22. in meam commemorationem.*

Ex dictis constat, ordinationem Sacerdotis constare duabus partialibus ordinationibus, per quarum quamlibet confertur distincta potestas, & distinctus gradus gratiae; ita tamen, ut potestas consecrandi, quae prius confertur, conferatur independentè à potestate absolendi à peccatis; & idè ante huius collationem ordinatus supradicta traditione, & verbis ipsis correspondentibus, verè & validè consecrat cum Episcopo ordinante; potestas verò absolendi nequit validè conferri ante collationem potestatis consecrandi (in quo Doctores communiter conueniunt) quia potestas in Corpus mysticum Christi, id est in fideles, supponit ex institutione Christi potestatem in verum Corpus ipsius Christi. Vnde sicut in ordinatione Sacerdotis reperitur duplex partialis ordinatio, & duplex partialis potestas; ita etiam reperitur duplex character partialis, quorum quilibet habeat annexam dictam potestatem.

Ad rationem verò pro Bonauentura adductam respondemus, non esse vniuersaliter verum, illam tantum rem, & illa tantum verba pertinere ad materiam & ad formam ordinationis, per quae denotatur potissima actio illius; quia illa omnia pertinent ad praedicta, per quae confertur potestas illius Ordinis: potestas autè Ordinis Sacerdotalis confertur per omnia praedicta. Et addimus, per manuum impositionem, & per verba ipsi correspondentia, non denotari potissimam actionem Sacerdotis, sed per dictam traditionem & per verba ipsi correspondentia, etiam si manuum impositio sit physice perfectior. Ex quibus etiam constat ad rationem pro Richardo, Scoto, & alijs.

Eugenius verò IV. in suo Decreto non assignat aliam materiam, neque aliam formam pro ordinatione Sacerdotis, quam dictam traditionem, & verba ipsi correspondentia, non quia existimaret non esse aliam, sed quia ibi non intendebat exactè tradere omnia quae pertinent ad materiam & ad formas singularum ordinationum, sed tantum adducere exemplum eius quod generaliter dixerat, nempe materiam cuiusque ordinationis esse illud, per cuius traditionem confertur Ordo; ad quod sufficiebat pro Sacerdotio adducere in exemplum dictam traditionem.

In cap. autem *Presbyter*, non est sermo de impositione, qua simul cum illis verbis, *Accipe Spiritum sanctum*, confertur potestas ad absolendum, sed de accidentali seu Ecclesiastica quadam caerimonia, qua in ordinatione Sacerdotis, ante collationem potestatis ad absolendum, imponuntur manus ab Episcopo & ab alijs Presbyteris, absque ullis verbis: & à solo Episcopo in ordinatione Diaconi, quae ritu & exemplo Apostolorum fit in Ecclesia; & si omittatur, supplenda est tempore statuto ad ordinationes faciendas. Quod verò illa manuum impositio Episcopi, & prolatio illorum verborum, *Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata*, &c. non habeantur in aliquibus Pontificalibus, non obstat; quia semper habita sunt, & habentur in Pontificali Romano, quod est regula omnium.

DIFFICULTAS XII.

Quæ sit materia, & quæ sit forma in ordinatione Diaconi.

Medina lib. 1. de Continentia cap. 39. docet, materiam proximam ordinationis Diaconi sitam esse in tribus traditionibus, quæ fiunt ab Episcopo, nempe in traditione Stola, in traditione Dalmaticæ, & in traditione libri Evangeliorum: & formam sitam esse in verbis correspondentibus dictis traditionibus; quia verbis illis correspondentibus significari videtur per eas traditiones, & per ipsa verba conferri gratiam Sacramentale, ac proinde in eis consistere materiam & formam ordinationis Diaconi. Modus tamen iste dicendi, quoad traditiones Stola & Dalmaticæ, & quoad verba ipsis correspondentia, est singularis, & absque fundamento aliquo: quia per verba hæc, sub quibus traditiones istæ fiunt, si rectè expendantur, non significatur, per ipsa, & per eas traditiones quæ fiunt sub illis, gratiam conferri.

Durandus. Durandus in 4. dist. 24. q. 3. docet, totam materiam proximam in ordinatione Diaconi sitam esse in impositione manuum Episcopi; & consequenter, totam formam in verbis dictæ impositioni correspondentibus. Et in primis, materiam proximam sitam esse in dicta impositione, indicare videtur

Conc. Carth. Concilium Carthaginense IV. c. 4. dum pro ordinatione Diaconi assignat impositionem manuum

Dionysius. Episcopi. Et Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia c. 5. dum ait, Episcopum, Sacerdotem & Diaconum perfici per impositionem manuum. Et ratione probatur, quia verbis dictæ impositioni correspondentibus, nempe, *Accipe Spiritum sanctum*, significatur gratiam conferri; ergo ea impositio pertinet ad materiam proximam ordinationis Diaconi, & verba ei correspondentia, ad formam. Quod verò materia proxima ordinationis Diaconi consistat in sola dicta impositione, & consequenter forma in solis verbis ei correspondentibus, indicat dictum Concilium Carthaginense, dum pro ordinatione Diaconi non assignat aliud quam dictam impositionem. Et ratione probatur, quia si materia in ordinatione Diaconi in aliquo alio simul cum manuum impositione consisteret, maxime in traditione libri Evangeliorum: in hac autem non consistit, quia etiam in ipso initio Ecclesiæ ordinabantur Diaconi, & ad serviendum altari, & tamen tunc nondum erat liber Evangeliorum; imò & tempore Durandi, ut ipse refert, in Ecclesia Anicienli, cui ipse præfuit Episcopus, in ordinatione Diaconi non tradebatur liber Evangeliorum.

Hofius. Hofius in Confessione Catholica c. 72. Henriquez lib. 10. cap. 8. & Adamus disp. 7. quæst. 2. dub. 3. docent, materiam proximam ordinationis

Adamus. Diaconi coalescere ex impositione manuum Episcopi, & ex traditione libri Evangeliorum; & formam ex verbis utriusque correspondentibus: in quod inclinant Bellarminus cap. 9. Egidius dub. 7. & Laymann cap. 5. dum dicunt, ex institutione

Bellarmin. Christi materiam ordinationis Diaconi coalescere ex impositione manuum Episcopi, & ex traditione alicuius rei, qua officium Diaconi ad serviendum Sacerdoti præfertim in altari, designetur; & huius rei determinationem Christum reliquisse Ecclesiæ,

quæ ex hac commissione designavit traditionem libri Evangeliorum. Et in primis materiam proximam sitam esse in ea impositione, paulo antea probabamus. Quod verò etiam consistat in traditione libri Evangeliorum, statim probabitur.

S. Thomas verò in 4. dist. 24. quæst. 2. art. 3. Secus quæst. 1. art. 3. Valquez disp. 238. cap. 4. Valentia disp. 9. quæst. 1. punct. 5. & Reginaldus lib. 30. cap. 2. docent, & merito, totam materiam proximam ordinationis Diaconi sitam esse in traditione libri Evangeliorum, & totam formam in verbis ei correspondentibus.

Et in primis, materiam proximam sitam esse in dicta traditione (& consequenter formam in verbis ei correspondentibus) expressit Eugenius IV. in suo Decreto fidei. Et ratione probatur, quia per eam traditionem, & per verba ipsi correspondentia, denotatur peculiare officium Diaconi servienti in altari Sacerdoti. Quod verò manuum impositio Episcopi non pertineat ad materiam ordinationis Diaconi (& consequenter, neque verba ei correspondentia ad formam) satis indicatur in cap. Presbyter 3. de Sacramentis non iterandis, dum manuum impositio, quæ fit in ordinatione Diaconi, dicitur introducta ritu Apostolorum: quia quæcumque materia Sacramentorum à solo Christo instituta & introducta est. Et ratione probatur, quia per manuum impositionem, & per verba ipsi correspondentia, nempe, *Accipe Spiritum sanctum, ad robur, & ad resistendum diabolo, & tentationibus eius*, nullum ministerium peculiare Diaconi denotatur, sicut denotatur per materiam & formam aliarum ordinationum.

Concilium ergo Carthaginense, quod adducitur pro priori parte Durandi, non assignat materiam ordinationis Presbyteri & Diaconi, sed discrimen inter carimoniam purè Ecclesiasticam impositionis manuum, quæ fit in ordinatione Sacerdotis, de qua loquitur cap. 3. & inter carimoniam purè Ecclesiasticam impositionis, quæ fit in ordinatione Diaconi, de qua loquitur c. 4. (etiam à c. 5. usque ad 9. agat de materia & forma Subdiaconatus, & quatuor minorum Ordinum inter eas autem impositiones id discrimen constituit, quod in ordinatione Presbyteri fit ab Episcopo, & ab alijs Presbyteris, & in ordinatione Diaconi à solo Episcopo. Et de eadem carimonia loquitur Dionysius cap. illo 5. dum ait, Episcopum, Sacerdotem, & ministrum perfici manuum impositione, subintellige, accidentaliter; quod etiam constat ex eo, quod pro ordinatione Episcopi tantum commemoratur impositio manuum unius Episcopi, quæ tantum est accidentaliter ordinationi Episcopi.

Et ad rationem pro eadem priori parte negamus, verbis illis correspondentibus impositioni manuum, nempe, *Accipe Spiritum sanctum*, significari, gratiam immediate conferri per ipsam impositionem, & per verba ipsa: quia illis tantum denotatur certa quædam fiducia in Episcopo impertrandi à Deo ipsi ordinando Spiritum sanctum, seu gratiam, media ordinatione statim faciendam, iuxta modum illum loquendi Lucæ 17. *Sedebitis in fidesem sicut granum sinapis, dicens huic arbori, Eradicare, & transplantare, & obediet vobis*; ac proinde dicta verba non frustra dicuntur ab Episcopo ordinante, ut docet Tridentinum sess. 23. can. 14.

Et ad rationem pro posteriori parte Durandi respondent Valquez num. 43. Valentia disp. 9. quæst. 1. punct.

Reginald. punct. 4. & Reginaldus lib. 30. c. 3. n. 13. tempore illo, in quo nondum liber Euangeliorum erat scriptus, non fieri ordinationem Diaconi ad altare traditione libri Euangeliorum, sed sola manuum impositione (qua etiam eligeantur ad mensas) ex peculiari Christi cōcessionē, postea verò ex Christi institutione in principio facta, pro tempore in quo futurus erat liber Euangeliorum, cōpisse fieri sola traditione libri Euangeliorum, & satis congruenter; quia officium proprium Diaconi ipsi conueniens ex potestate ordinaria, est legere Euangelium tempore Sacrificij.

DIFFICULTAS XIII.

Quæ sit materia, & quæ forma in ordinatione Subdiaconi.

Viguerius. Viguerius in Institut. c. 16. §. 6. docet, in ordinatione Subdiaconi materiam proximam esse traditionem libri Epistolarum, & verba ipsi correspondentia esse formam: quia sicut ad Diaconum pertinet legere Euangelium tempore Sacrificij, ita etiam ad Subdiaconum pertinet legere Epistolam: ergo sicut in ordinatione Diaconi materia proxima est traditio libri Euangeliorum, & verba sub quibus fit sunt forma; ita etiam in ordinatione Subdiaconi traditio libri Epistolarum est materia proxima, & verba, sub quibus fit, sunt forma.

Vasquez. Vasquez disp. 238. c. 5. *Ægidius.* *Lejman.* *Eugen. IV.* Medina verò lib. 1. de Continentia, c. 44. For-
Medina. natius de Ordinibus, c. 2. & Adamus disp. 7. q. 2.
Fornerius. dub. 3. docent, materiam proximam in ordinatione Subdiaconi coalescere ex utriusque materiae dictæ traditione, & formam ex verbis sub quibus utraque traditio fit, & meritò: quia per utramque traditionem, & per verba utriusque correspondentia, denotatur potestas ad propriam actionem Subdiaconi, nempe ad ministrandum Sacerdoti vasa Corporis & Sanguinis Christi.

Adamus. Medina verò lib. 1. de Continentia, c. 44. For-
Medina. natius de Ordinibus, c. 2. & Adamus disp. 7. q. 2.
Fornerius. dub. 3. docent, materiam proximam in ordinatione Subdiaconi coalescere ex utriusque materiae dictæ traditione, & formam ex verbis sub quibus utraque traditio fit, & meritò: quia per utramque traditionem, & per verba utriusque correspondentia, denotatur potestas ad propriam actionem Subdiaconi, nempe ad ministrandum Sacerdoti vasa Corporis & Sanguinis Christi.

Quod autem ministratio vasorum Corporis & Sanguinis Christi sit principalior lectione Epistolarum, non sufficit, ut in sola traditione vasorum consistat materia proxima ordinationis Subdiaconi, & forma in solis verbis sub quibus fit; sicut non sufficit, quòd actio consecrandi sit principalior absolutione, ut in traditione rei, per quam traditur potestas ad consecrationem, sita sit tota materia proxima Sacerdotis, & tota forma in verbis ei correspondentibus.

Id verò, quod addit Medina, nempe, etiam traditionem vestium pertinere ad materiam proximam ordinationis Subdiaconi; & verba, sub quibus fit, etiam pertinere ad formam, est singulare, & absque fundamento, imò & contra rationem: quia per eam traditionem, & per ea verba, nulla de-

notatur potestas ad actionem aliquam Subdiaconi.

Ordinatio ergo Subdiaconi coalescit ex utraque dicta traditione, tamquam ex materia proxima totali; & ex verbis, sub quibus utraque fit, tamquam ex forma totali. Verba autem sub quibus fit traditio vasorum, sunt illa, quæ Episcopus, postquam singulis ordinandis tradidit dicta vasa, dicit omnibus simul: *Videte cuiusmodi ministerium vobis traditur.* quia nulla alia aptiora, ut sint forma respectu traditionis vasorum, proferuntur ab Episcopo ordinante; quia ea verba, prout relata ad eam traditionem, sufficienter denotant potestatem ad dictam actionem, & non alia, & aliàs moraliter coniunguntur cum ea traditione.

DIFFICULTAS XIV.

Quæ sit materia & quæ forma in ordinationibus minoribus.

C Onueniunt Doctores, in ordinatione Ostiarij materiam proximam esse traditionem clauium Ecclesiæ, & verba ipsi correspondentia esse formam: & materiam proximam in ordinatione Lectoris esse traditionem libri Lectionum, qui *Lectionarius* dicitur, & formam esse verba sub quibus fit: & materiam proximam in ordinatione Exorcistæ esse traditionem libri exorcismorum, formam verò esse verba ipsi correspondentia: & quoad omnia prædicta, constat ex Pontificali Romano, & etiam ex Decreto Eugenij IV. dum loquens de materia minorum ordinationum, significat consistere in rerum ad sua ministeria pertinentium assignatione, & meritò: quia per singulas dictas traditiones, & per verba ipsis correspondentia, denotatur potestas ad proprias actiones, singularum dictarum ordinationum.

Est tamen difficultas, quæ sit materia & quæ forma in ordinatione Acolythi.

Durandus. Durandus in 4. dist. 24. quæst. 3. & Paludanus
Paludan. q. 2. art. 3. docent, materiam proximam ordinationis Acolythi esse traditionem Vreoli vacui, & verba ipsi correspondentia esse formam: quia per eam traditionem, & per ea verba, denotatur potestas ad implendos vireolos vino & aqua, & ad eos suggerendos, quod est propria actio Acolythi.

Bonauent. Bonauentura in 4. dist. 24. par. 2. dub. 5. Richardus
Richardus. art. 4. q. 3. & Angelus v. *Ordo.* n. 4. docent, materiam proximam in ordinatione Acolythi esse traditionem Candelabri cum cereo extincto, & verba ipsi correspondentia esse formam: quia per eam traditionem, & per ea verba, denotatur potestas ad accendendos cereos, & eos deferendos ante Sacerdotem, quod videtur præcipua actio Acolythi.

Viguerius. Viguerius verò cap. 16. §. 6. Vasquez disp. 237.
Vasquez. n. 35. Hentiquez lib. 10. ca. 2. & Adamus disp. 7.
Hentiquez. q. 2. dub. 3. docent, materiam proximam in ordinatione Acolythi coalescere ex dicta utraque traditione, & formam ex verbis utriusque correspondentibus, & meritò: quia per utramque dictam traditionem, & per verba utriusque correspondentia, denotatur potestas ad duas dictas actiones quæ sunt propriæ Acolythi.

Quòd verò vna actio Acolythi sit principalior quam altera (qualis videtur esse ministratio & suggestio vini & aquæ) non sufficit, ut in sola traditione rei, & in verbis ipsi correspondentibus, quibus

quibus denotatur potestas ad actionem principalem, consistat tota ordinatio Acolythi, ut in simili diximus Difficultate precedenti.

DIFFICULTAS XV.

Utrum ad valorem singularum ordinationum requiratur ex parte ordinandi tactus physicus rei, cuius traditione ordinatur.

Supponimus, necessarium esse necessitate precepti, quod ordinandus physicè tangat rem seu materiam remotam, cuius traditione confertur Ordo, ut Calicem, Vreolum, Librum, &c. ut patet ex praxi Ecclesiae.

Hoc ergo supposito difficultas est, An dictus tactus physicus sit necessarius necessitate Sacramenti Ordinis, seu ad valorem illius.

S. Thomas in 4. dist. 24. q. 1. art. 1. quæstionc. 5. ad 3. Paludanus q. 1. art. 1. Viguerius cap. 16. §. 6. Valentia disp. 9. q. 1. punct. 5. Egidius disp. 2. n. 7. Bonacina disp. 8. quæst. vnica, puncto 3. & plures alij partem affirmatiuam tuerentur: quia dictus tactus requiritur ad verificationem formæ, in qua dicitur, Accipe v. g. librum, aut cereferarium; quia quod non apprehenditur aut tangitur, non accipitur: imò etiam requiritur ad verificationem formæ, quia porrigendo rem seu materiam, dicitur, Accipe potestatem, &c. quia tunc verbum Accipe etiam refertur ad rem illam, cuius traditione traditur dicta potestas; quia tunc potestas traditur traditione rei seu materiæ.

Auctores tamen huius sententiæ ita ad valorem ordinationis requirunt tactum physicum materiæ remotæ, ut non requirant tactum physicum & immediatum singulorum quæ pro materia offeruntur; quia in ordinatione Sacerdotis non requirunt tactum immediatum vini & hostiæ, sed contenti sunt tactu immediato Calicis, quo etiam mediâtè tangitur vinum inclusum; & tactu immediato Patenæ, quo etiam mediâtè tangitur hostia posita supra Patenam: & in Rituali Romano, in quo nihil necessarium omittitur, non fit mentio immediati tactus vini, neque hostiæ: imò non pauci ex illis dicunt, sufficere tactum immediatum Calicis, quo mediâtè tangantur vinum in calice inclusum; & Patena & hostia supra Calicem posita.

Albertus in Summa v. Ordinamentum & ordinandorum peccata; Victoria n. 230. Armilla v. Ordo, num. 4. Vasquez disp. 246. & Laymannus cap. 5. partem negatiuam tradunt, & merito: quia ad verificationem formæ, nempe Accipe potestatem, denotatam oblatione materiæ, ut contingit in maioribus ordinationibus, vel Accipe librum, &c. ut in minoribus, non est necessarius tactus physicus materiæ adhuc mediatus: ergo absque fundamento ad valorem ordinationis requiritur. Consequentia patet. Antecedens autem probatur, quia, ut quis verè & propriè dicat Accipe hoc vel illud, non est necessarium, ut ille cui offertur seu porrigitur, apprehendat seu accipiat illud, sed sufficit ut ipsi offeratur seu porrigatur, vix se patet, etiam si, ut verba illa effectum moralem sui imperij habeant, necessarium sit conferri & accipi quod offertur. Adde, quod si ex parte ordinandi necessitas esset ac-

ceptio ad verificationem dictæ formæ, non sufficeret tactus absque apprehensione seu retentione rei oblata; quia tactus absque apprehensione & retentione rei non est acceptio illius, & ideo Eugenius IV. in suo Decreto materiæ proximam ordinationis non solum appellauit traditionem & dationem rei, sed etiam porrectionem & assignationem, quo significat, ad valorem ordinationis non esse necessariam traditionem & dationem materiæ, sed sufficere assignationem & porrectionem. Addimus, nomen traditio aliquando significare non translationem, sed porrectionem seu oblationem rei; ex quo constat ad rationem adiut-

sauiorum. Obseruandum est, quod quamuis opinio nostra sit verior, quia tamen non est certa, ac proinde qui non tangeret materiam, non esset certo ordinatus; ideo qui ordinatus est Sacerdos absque tactu materiæ, grauius peccat, si eo defectu & peticulo adeo extraordinarium non detecto, audiat confessiones, & Sacrificia pro alijs stipendio accepto offerat: quia nullus à tali Sacerdote absolutionem peteret, nisi in extrema necessitate; neque Sacrificia oblato stipendio, nisi in defectu aliorum; & rationabiliter conqueri potest, quod Sacerdos sic ordinatus, prædicta acceptaret non detegendo defectum adeo extraordinarium, ut moraliter neque in suspicionem venire. Et idem est de Sacerdote ordinato solo tactu immediato Calicis, non tangendo immediatè Patenam, quia tunc non est certum validè ordinari; secus verò si ordinaretur tangendo immediatè Calicem & Patenam, quoniam non tangat immediatè hostiam, quia hoc est maximè certum moraliter.

DIFFICULTAS XVI.

Quos effectus tribuat Sacramentum Ordinis.

Conueniunt Catholici, Sacramentum Ordinis gratiam sanctificantem conferre; quod generaliter de omnibus Sacramentis noue legis definitur ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei, de Tridentino sess. 7. can. 6. de Sacramentis in genere; & id specialiter definitur sess. 21. c. 3. de Sacramento Ordinis, & constat ex Paulo 1. ad Timoth. 4. & 2. ad Timoth. 1.

Et quia Sacramentum Ordinis saltem per se non confert primam gratiam iustificantem, quia non est Sacramentum mortuorum, institutum ad viuificandam animam; confert augmentum gratiæ, quia est Sacramentum viuorum institutum ad augendam vitam, ac proinde in suscipiente recipitur statum gratiæ; & ideo, qui est in statu peccati mortalis, ut illud suscipiat, tenetur aut Sacramentaliter confiteri, aut perfectè contreri, prout placuerit: quia nullo præcepto determinatè tenetur præmittere confessionem, in quo Deo communiter conueniunt: ipsi autem augmentum gratiæ per ordinationem collato annexa est eius institutione Christi collatio auxiliorum efficacium gratiæ, ad exercenda ministeria singulis Ordinibus propria.

Confertur autem dictum augmentum gratiæ per singulas dictas septem ordinationes; quia singulæ illæ sunt vera Sacramenta, ut diximus in præcedentibus; imò & per quamlibet partialem materiam,

materiam, & per quamlibet partialem formam, cuiuslibet partiali materie correspondentem eiusdem ordinationis, constantis ex pluribus materiis & formis, per quam confertur dicta potestas ad distinctum ministerium, confertur distinctus gradus gratiæ, cui gradui annektitur collatio auxiliorum proportionatorum dicto ministerio. Dicitur autem Ordo, verbi gratia Subdiaconi, constans ex pluribus partialibus formis, idem Ordo; quia ex Christi institutione non sunt separandæ; & Ordo Sacerdotis constans ex partialibus materiis, & ex partialibus formis, etiam dicitur idem Ordo, tum ob rationem prædictam, nempe quia una ordinatione Sacerdotis non est separanda ab altera; tum etiam, quia ordinatio, aut quasi ordinatio ad absolvendum supponit ad sui valorem ordinationem ad consecrandum.

Conveniunt Secundò Catholici, per Sacramentum Ordinis imprimi characterem: quod definit Eugenius IV. in suo Decreto, & Patres Tridentini sess. 7. can. 9. de Sacramentis in genere, & sess. 21. can. 4. innixi perpetuæ & constanti traditioni Ecclesiæ; & per quamlibet ordinationem, quæ sit Sacramentum, imprimi peculiarem & distinctum characterem, ac proinde, iuxta nostram sententiam, secundum quam, ut diximus in præcedentibus, omnes septem ordinationes sunt Sacramenta, imprimi septem characteres integrantes vnum totalem, sicut omnes septem ordinationes integrant vnam totalem ordinationem, & vnum totale Sacramentum.

Est tamen difficultas, An per partiales ordinationes eiusdem Ordinis, ut per ordinationem Sacerdotis ad consecrandum, & per ordinationem seu quasi ordinationem eiusdem ad absolvendum, & per ordinationem eiusdem in Episcopum, conferantur distincti characteres partiales.

Vasquez disp. 139. n. 57. & disp. 140. n. 54. Henriquez l. 10. c. 6. Reginaldus l. 50. c. 4. & Laymannus c. 4. docent, per priorem tantum partialem ordinationem eiusdem Ordinis imprimi characterem, non per posteriores, sed per has conferri novas potestates ad nova ministeria, consistentes aut in extrinseca denominatione destinationis diversæ ad illa ministeria, aut in modis realibus intrinsecis superadditis dicto characteri, ut ait Laymannus.

Paludanus verò in 4. dist. 24. q. 7. a. 3. Bellarminus c. 5. & Egidius disp. 10. n. 74. docent, per distinctas ordinationes partiales ad distincta ministeria eiusdem Ordinis, ut Sacerdotij (& idem est Subdiaconi & Acolythi) imprimi distinctos characteres partiales, & merito: quia conformius rationi est, quod sicut prior potestas per priorem ordinationem collata annektitur à Deo entitati physice characteris, ita etiam posterior potestas, & nova collata per posteriorem ordinationem, etiam annektatur novæ entitati physice partiali characteris: nihilominus ex eis partialibus characteribus vnus integratur eo modo, quo ex illis partialibus ordinationibus integratur vna.

DIFFICULTAS XVII.

Utrum Episcopus sit minister Sacramenti Ordinis.

Conveniunt Doctores, potestatem ordinariam conferendi Ordines Ecclesiasticos esse apud Episcopum consecratum, ut definit Tridentinum

sess. 23. c. 4. & can. 7. & contra Gratianum conveniunt, Episcopum, quamvis excommunicatum, suspensum, hæreticum, & degradatum, posse validè ordinare, quamvis non licitè: quia potestas ad validè conferendum Ordines annexa est ex Christi institutione characteri Episcopi, qui deleri non potest. Patres verò nonnulli, qui indicant ordinationem factam ab Episcopo excommunicato esse irritam, tantum intendunt, non esse habendam ut legitimam, ad eum effectum, ut sic ordinatus non permittatur uti Ordine sic sibi collato.

Observandum est Primò, ut optimè Vasquez disp. 243. c. 2. & Laymannus c. 9. potestatem ordinariam ordinari esse apud Episcopum consecratum, & ipsi convenire tantum ratione Ordinis Episcopalis, non ratione aliorum; & consequenter Episcopum, quamvis carentem Ordinibus Diaconi & reliquis inferioribus (ut fieri potest) quia isti non necessariò præsupponuntur ad valorem ordinationis in Episcopum, sicut præsupponitur ordo Sacerdotalis, posse validè conferre, non solum eos quos ipse habet (in quo Doctores conveniunt) sed etiam eos quibus caret, ut contra Silvestrum v. Ordo. 2. & contra Henriquez lib. 10. c. 20. docent Vasquez & Laymannus. Eos tamen, quibus caret, nequit licitè conferre; quia, qui caret inferioribus ordinibus, prohibitus est in ordine superiori ministrare.

Observandum est Secundò, quod quamvis quilibet Episcopus possit quemlibet, capacem Ordinis, validè ordinare, nequit tamen licitè non sibi subditum ordinare, nisi ex licentia proprii Episcopi; quia prohibitum est in Concil. Nicæno can. 17. dum in eo ordinatio aliter facta dicitur irrita; quia nequit aliter irrita censeri, nisi quia sic ordinatus interdicitur Ordinem sic susceptum exercere; & id noviter fuit prohibitum in Tridentino sess. 23. c. 8. de Reformatione, ubi Episcopo ordinanti non subditum imponitur pœna suspensionis à collatione Ordinum per vnum annum, & ipsi ordinato ab exercitio Ordinum sic susceptorum ad beneplacitum proprii Episcopi. Quilibet tamen sit subditus Episcopo quoad suspensionem Ordinum (ut exprimitur in cap. Cum nullus, de Temporibus ordinationum, in 6.) aut ratione natiuitatis in diocesi illius (ad quod credo sufficere, quod in ea fortitò natus sit, quia in ea erat mater causa itineris vel negotij) aut ratione domicilij in illius diocesi, aut ratione beneficii quod in eius diocesi obtineat: ac proinde, qui natus est in vna diocesi, & in alia habet domicilium, & in alia tertia habet beneficium, poterit à quolibet Episcopo ex illis tribus licitè ordinari. Conceditur tamen in Tridentino sess. 23. cap. 9. Episcopo, ut possit ordinare familiarem suum, quamvis non subditum, qui cum ipso fuerit per triennium commoratus, cum onere concedendi illi beneficium quàm primum vacet; quod intelligitur, quamvis nullum habeat patrimonium, & quamvis nullius Ecclesiæ virget necessitas Clericorum: Episcopis verò merè titularibus, quamvis resideant in locis exemptis, & nullius diocesis, & in Monasteriis prohibetur in Tridentino sess. 14. c. 2. de Reformatione, ordinare aliquem, quamvis suum familiarem, sub pœna suspensionis ab exercitio Pontificalium per vnum annum.

DIFFICULTAS XVIII.

*Vtrum alij non Episcopi sint ministri
Sacramenti Ordinis.*

Conueniunt Primò Catholici contra hereticos, laicos non esse ordinarios ministros ordinationis; imò nec Ecclesiasticos non Episcopos, quamuis Sacerdotes.

Conueniunt Secundò Doctores, nullum non Sacerdotem (quamuis Cardinalem) posse esse ministrum ex commissione ordinationis à Christo institutæ, cui conuenit ratio Sacramenti; quia nec factò aliquo, nec alio fundamento constat non Sacerdoti posse committi.

Est tamen difficultas, An Sacerdotes non Episcopi possint esse ministri Sacramenti ordinationis ex commissione Romani Pontificis. Addimus, ex commissione Romani Pontificis, quia nec factò aliquo, nec alio fundamento agnoscitur posse ex commissione alterius.

Adrianus Maior. Adrianus in 4. quæst. de Sacram. Confirmationis, art. 3. & Maior dist. 7. quæst. vnica, docent, Sacerdotes non Episcopos, quamuis Cardinales, non posse ex commissione Romani Pontificis Ordinem aliquem conferre, nec minorem: quia Christus nullum alium ministrum ordinationis instituit, nisi Episcopum.

Richardus Siluester. Couarr. Bonacina. Richardus in 4. dist. 25. a. 1. q. 7. Siluester v. Ordo. 3. q. 7. Couarruias lib. 1. Variarum, c. 10. n. 10. & Bonacina puncto 4. docent, Sacerdotem non Episcopum posse ex commissione Romani Pontificis Ordines minores conferre, quia id sæpè factum est; non verò maiores, quia id nec ex factò aliquo, nec aliunde constat.

Turrian. Franciscus Turrianus in Annot. ad Concil. Nicænum can. 54. & alij, quos refert Valquez, existimant posse ex commissione Romani Pontificis quatuor minores & Subdiaconatum conferre, non verò reliquos.

Gabriel. Supplemento Gabriel in 4. dist. 25. quæst. 1. a. 3. & alij existimant, Sacerdotem non Episcopum posse ex commissione Pontificis conferre quatuor minores Ordines, & Subdiaconatum, & Diaconatum, sed non Sacerdotium: quia hoc numquam legitur factum.

Aureolus Angelus. Glossa. Innoc. I V. Panorm. Valquez. Ochagau. Aureolus verò apud Capreolum dist. 25. qu. 1. ar. 2. Angelus v. Ordo. 2. nu. 2. Glossa in can. Peruenit. distinct. 95. Innocentius I V. in cap. 4. de Consecratione, nu. 4. Panormitanus n. 9. Valquez disp. 243. c. 4. & Ochagauia q. 7. docent, & meritò, Sacerdotem non Episcopum posse ex commissione Romani Pontificis omnes Ordines, vsque ad Sacerdotium inclusiue, conferre. Quod indicat

Eugen. IV. Eugenius IV. in suo Decreto, dum ait: *Ordinarius minister huius Sacramenti (nempe Ordinis) est Episcopus.* quia eo indicat, non Episcopum posse ex commissione esse ministrum Sacramenti Ordinis, ac proinde omnium dictarum ordinationum, quia omnes sunt Sacramenta; & non est maior ratio vnius, quam alterius. Et quamuis ordinatio Episcopi sit Sacramentum, tamen nequit esse minister principalior illius, ob discrimen inter ordinationem Episcopi, & inter ordinationem reliquorum ministrorum: quia Episcopus est superior omnibus aliis ministris, & indecens est, quòd ab inferiori benedicatur & consecratur, tamquam à principali ministro; & ob id creditur ex Christi institutione ordinationem Episcopi non posse committi

non Episcopo, tamquam principali ministro, quo dicemus Difficultate XIX.

Et id specialiter probatur, quoad omnes ordinationes inferiores, excepto Sacerdotio, ex facto: quia de facto commissæ est ab Innocentio VIII. facultas Abbatibus Ordinis Cisterciensis, conferendi suis subditis omnes Ordines, excepto Sacerdotio, in Bulla quadam contenta in noua Compilatione priuilegiarum ipsius Ordinis, priuilegio 118. & quoad ordinationes Minores, & quoad ordinationem Subdiaconatus, constat, quia Victoria in Summa n. 235. affirmat se vidisse Bullam Pontificis, in qua eisdem Abbatibus concedebatur facultas conferendi suis subditis Ordines minores, & Subdiaconatum. Et quoad ordinationes minores constat; quia modò inest facultas Cardinalibus, etiam non Episcopis, & Abbatibus exemptis conferendi Ordines minores, quamuis in Tridentino sess. 25. c. 10. de Reformatione, Abbatibus, & alijs quibuscumque exemptis, existentibus intra aliquam diæcesim, prohibitum sit, nec ulli, nisi suo subdito regulari, primam tonsuram, ne minores Ordines conferant.

DIFFICULTAS XIX.

*Quot Episcopi requirantur ad valorem
Ordinationis Episcopi.*

Supponimus Primò, in quo conueniunt Doctores, vno aut altero excepto, ordinationem Episcopi non posse committi non Episcopo, saltem tamquam ministro principali; quia est valde indecens, maiorem à minori consecrari & benedicere, & ex altera parte id nulla coniectura nulloque facto possumus affirmare: vnde Episcopus nequit valide ordinari, adhuc ex commissione Papæ, nisi saltem ab aliquo Episcopo.

Supponimus Secundò, ex decreto & confirmatione Ecclesiæ, ordinationem Episcopi non possit nisi à tribus Episcopis fieri; & aliter, quam à tribus, illicitè fieri.

Est tamen difficultas, An ad valorem ordinationis requiratur, quòd fiat à tribus Episcopis.

Paludanus apud Siluestrum v. Consecratio. 1. num. 1. partem negatiuam tuetur, quam etiam dicant ipse Siluester & Armilla eodem verbo, n. 2. & Antoninus 3. p. tit. 14. cap. 19. Et id primò supponi videtur in can. 1. Apostolorum, dum dicitur, Episcopum debere à duobus vel à tribus Episcopis ordinari: & idem habetur apud Clementem 1. 3. Constitut. c. 20. Quòd si ad valorem ordinationis non requiruntur tres Episcopi, non est ratio aliqua sufficiens, vt affirmemus vnum Episcopum non sufficere. Et id secundò etiam supponi videtur in Concilio Arausicano I. c. 21. dum constituitur, vt si duo Episcopi præsumpserint aliquem inuitum (intellige non omnino, sed aliquo modo inuitum) Episcopum facere, uterque Episcopus ordinans deponatur, & in locum vnius substituitur qui vim passus est, & in locum alterius ordinatur alius. vbi supponitur, Episcopum verè ordinari à duobus Episcopis. Et Tertiò id supponere videbatur Simon Chananaus Apostolus, qui, refert Clemens lib. 8. Constitut. c. 27. alias 35. per mittebat ordinationem Episcopi fieri à duobus vel à tribus Episcopis; & de ordinato ab vno statuit, vt tam ordinatus quam ordinans deponatur: quòd si non esset verè ordinatus, deponi non posset.

Holstienus

Hosienſis. Hosienſis verò, & Gloſſa in cap. *Ne Epifcopi*, de Tempor. ordinat. Bellarminus de Notis Eccleſiæ c. 8. Vaſquez diſput. 243. c. 6. & Agidius diſp. 20. dub. 9. docet, ad valorem ordinationis Epifcopi ad minus requiri tres Epifcopos, & merito: quia ad ordinationem Epifcopi, ex inſtitutione Chriſti requiruntur tres Epifcopi: ergo requiruntur ad valorem ordinationis illius. Conſequentia pater. Antecedens autem probatur, quia ab initio naſcentis Eccleſiæ ad ordinationem Epifcopi fuerunt requiſiti tres Epifcopi, vt expreſſit Anacleus Epif. 2. & ſignificat Paulus 1. ad Timoth. 4. dum ſupponit, ordinationem Timothei in Epifcopum fuiſſe per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt conuentus Epifcoporum, ad quem ad minus requiritur congregatio trium Epifcoporum. Et idem Antecedens expreſſit Anicetus Papa Ep. ad Epifcopos Galliæ c. 1. vbi loquens de ordinatione Iacobi Minoris in Epifcopum Ieroſolymæ, quam Anacleus refert factâ à Petro & à Iacobo Maiore & à Ioanne, cuius verba ipſe Anicetus adducit, ſic ait: *Si autem non minus quam à tribus Apoſtoliſ tantus vir fuit ordinatus Epifcopus, pater proſpecto eos formam inſtituente Domino tradidiſſe, non minus quam à tribus Epifcopis ordinari debere.* Et quamvis Iacobus Minor non fuerit ordinatus Epifcopus ab illis, ſed antea immediatè fuerit à Chriſto, ſicut alij Apoſtoli, & ab illis tribus tantum fuerit assignatus Epifcopus Eccleſiæ Ieroſolymæ; nihilominus hæc assignatione factâ ab illis tribus, denotata fuit forma inſtituta à Chriſto ad ordinationem Epifcopi: quia voverunt tres concurrere ad electionem & assignationem illius in Epifcopum Ieroſolymæ, vt in ea imitarentur formam à Chriſto inſtitutam pro ordinatione Epifcopi.

Anacleus. Anacleus, vt expreſſit Anacleus Epif. 2. & ſignificat Paulus 1. ad Timoth. 4. dum ſupponit, ordinationem Timothei in Epifcopum fuiſſe per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt conuentus Epifcoporum, ad quem ad minus requiritur congregatio trium Epifcoporum. Et idem Antecedens expreſſit Anicetus Papa Ep. ad Epifcopos Galliæ c. 1. vbi loquens de ordinatione Iacobi Minoris in Epifcopum Ieroſolymæ, quam Anacleus refert factâ à Petro & à Iacobo Maiore & à Ioanne, cuius verba ipſe Anicetus adducit, ſic ait: *Si autem non minus quam à tribus Apoſtoliſ tantus vir fuit ordinatus Epifcopus, pater proſpecto eos formam inſtituente Domino tradidiſſe, non minus quam à tribus Epifcopis ordinari debere.* Et quamvis Iacobus Minor non fuerit ordinatus Epifcopus ab illis, ſed antea immediatè fuerit à Chriſto, ſicut alij Apoſtoli, & ab illis tribus tantum fuerit assignatus Epifcopus Eccleſiæ Ieroſolymæ; nihilominus hæc assignatione factâ ab illis tribus, denotata fuit forma inſtituta à Chriſto ad ordinationem Epifcopi: quia voverunt tres concurrere ad electionem & assignationem illius in Epifcopum Ieroſolymæ, vt in ea imitarentur formam à Chriſto inſtitutam pro ordinatione Epifcopi.

Anicetus. Anicetus, vt expreſſit Anacleus Epif. 2. & ſignificat Paulus 1. ad Timoth. 4. dum ſupponit, ordinationem Timothei in Epifcopum fuiſſe per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt conuentus Epifcoporum, ad quem ad minus requiritur congregatio trium Epifcoporum. Et idem Antecedens expreſſit Anicetus Papa Ep. ad Epifcopos Galliæ c. 1. vbi loquens de ordinatione Iacobi Minoris in Epifcopum Ieroſolymæ, quam Anacleus refert factâ à Petro & à Iacobo Maiore & à Ioanne, cuius verba ipſe Anicetus adducit, ſic ait: *Si autem non minus quam à tribus Apoſtoliſ tantus vir fuit ordinatus Epifcopus, pater proſpecto eos formam inſtituente Domino tradidiſſe, non minus quam à tribus Epifcopis ordinari debere.* Et quamvis Iacobus Minor non fuerit ordinatus Epifcopus ab illis, ſed antea immediatè fuerit à Chriſto, ſicut alij Apoſtoli, & ab illis tribus tantum fuerit assignatus Epifcopus Eccleſiæ Ieroſolymæ; nihilominus hæc assignatione factâ ab illis tribus, denotata fuit forma inſtituta à Chriſto ad ordinationem Epifcopi: quia voverunt tres concurrere ad electionem & assignationem illius in Epifcopum Ieroſolymæ, vt in ea imitarentur formam à Chriſto inſtitutam pro ordinatione Epifcopi.

Anicetus. Anicetus, vt expreſſit Anacleus Epif. 2. & ſignificat Paulus 1. ad Timoth. 4. dum ſupponit, ordinationem Timothei in Epifcopum fuiſſe per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt conuentus Epifcoporum, ad quem ad minus requiritur congregatio trium Epifcoporum. Et idem Antecedens expreſſit Anicetus Papa Ep. ad Epifcopos Galliæ c. 1. vbi loquens de ordinatione Iacobi Minoris in Epifcopum Ieroſolymæ, quam Anacleus refert factâ à Petro & à Iacobo Maiore & à Ioanne, cuius verba ipſe Anicetus adducit, ſic ait: *Si autem non minus quam à tribus Apoſtoliſ tantus vir fuit ordinatus Epifcopus, pater proſpecto eos formam inſtituente Domino tradidiſſe, non minus quam à tribus Epifcopis ordinari debere.* Et quamvis Iacobus Minor non fuerit ordinatus Epifcopus ab illis, ſed antea immediatè fuerit à Chriſto, ſicut alij Apoſtoli, & ab illis tribus tantum fuerit assignatus Epifcopus Eccleſiæ Ieroſolymæ; nihilominus hæc assignatione factâ ab illis tribus, denotata fuit forma inſtituta à Chriſto ad ordinationem Epifcopi: quia voverunt tres concurrere ad electionem & assignationem illius in Epifcopum Ieroſolymæ, vt in ea imitarentur formam à Chriſto inſtitutam pro ordinatione Epifcopi.

Anicetus. Anicetus, vt expreſſit Anacleus Epif. 2. & ſignificat Paulus 1. ad Timoth. 4. dum ſupponit, ordinationem Timothei in Epifcopum fuiſſe per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt conuentus Epifcoporum, ad quem ad minus requiritur congregatio trium Epifcoporum. Et idem Antecedens expreſſit Anicetus Papa Ep. ad Epifcopos Galliæ c. 1. vbi loquens de ordinatione Iacobi Minoris in Epifcopum Ieroſolymæ, quam Anacleus refert factâ à Petro & à Iacobo Maiore & à Ioanne, cuius verba ipſe Anicetus adducit, ſic ait: *Si autem non minus quam à tribus Apoſtoliſ tantus vir fuit ordinatus Epifcopus, pater proſpecto eos formam inſtituente Domino tradidiſſe, non minus quam à tribus Epifcopis ordinari debere.* Et quamvis Iacobus Minor non fuerit ordinatus Epifcopus ab illis, ſed antea immediatè fuerit à Chriſto, ſicut alij Apoſtoli, & ab illis tribus tantum fuerit assignatus Epifcopus Eccleſiæ Ieroſolymæ; nihilominus hæc assignatione factâ ab illis tribus, denotata fuit forma inſtituta à Chriſto ad ordinationem Epifcopi: quia voverunt tres concurrere ad electionem & assignationem illius in Epifcopum Ieroſolymæ, vt in ea imitarentur formam à Chriſto inſtitutam pro ordinatione Epifcopi.

Anicetus. Anicetus, vt expreſſit Anacleus Epif. 2. & ſignificat Paulus 1. ad Timoth. 4. dum ſupponit, ordinationem Timothei in Epifcopum fuiſſe per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt conuentus Epifcoporum, ad quem ad minus requiritur congregatio trium Epifcoporum. Et idem Antecedens expreſſit Anicetus Papa Ep. ad Epifcopos Galliæ c. 1. vbi loquens de ordinatione Iacobi Minoris in Epifcopum Ieroſolymæ, quam Anacleus refert factâ à Petro & à Iacobo Maiore & à Ioanne, cuius verba ipſe Anicetus adducit, ſic ait: *Si autem non minus quam à tribus Apoſtoliſ tantus vir fuit ordinatus Epifcopus, pater proſpecto eos formam inſtituente Domino tradidiſſe, non minus quam à tribus Epifcopis ordinari debere.* Et quamvis Iacobus Minor non fuerit ordinatus Epifcopus ab illis, ſed antea immediatè fuerit à Chriſto, ſicut alij Apoſtoli, & ab illis tribus tantum fuerit assignatus Epifcopus Eccleſiæ Ieroſolymæ; nihilominus hæc assignatione factâ ab illis tribus, denotata fuit forma inſtituta à Chriſto ad ordinationem Epifcopi: quia voverunt tres concurrere ad electionem & assignationem illius in Epifcopum Ieroſolymæ, vt in ea imitarentur formam à Chriſto inſtitutam pro ordinatione Epifcopi.

Anicetus. Anicetus, vt expreſſit Anacleus Epif. 2. & ſignificat Paulus 1. ad Timoth. 4. dum ſupponit, ordinationem Timothei in Epifcopum fuiſſe per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt conuentus Epifcoporum, ad quem ad minus requiritur congregatio trium Epifcoporum. Et idem Antecedens expreſſit Anicetus Papa Ep. ad Epifcopos Galliæ c. 1. vbi loquens de ordinatione Iacobi Minoris in Epifcopum Ieroſolymæ, quam Anacleus refert factâ à Petro & à Iacobo Maiore & à Ioanne, cuius verba ipſe Anicetus adducit, ſic ait: *Si autem non minus quam à tribus Apoſtoliſ tantus vir fuit ordinatus Epifcopus, pater proſpecto eos formam inſtituente Domino tradidiſſe, non minus quam à tribus Epifcopis ordinari debere.* Et quamvis Iacobus Minor non fuerit ordinatus Epifcopus ab illis, ſed antea immediatè fuerit à Chriſto, ſicut alij Apoſtoli, & ab illis tribus tantum fuerit assignatus Epifcopus Eccleſiæ Ieroſolymæ; nihilominus hæc assignatione factâ ab illis tribus, denotata fuit forma inſtituta à Chriſto ad ordinationem Epifcopi: quia voverunt tres concurrere ad electionem & assignationem illius in Epifcopum Ieroſolymæ, vt in ea imitarentur formam à Chriſto inſtitutam pro ordinatione Epifcopi.

Anicetus. Anicetus, vt expreſſit Anacleus Epif. 2. & ſignificat Paulus 1. ad Timoth. 4. dum ſupponit, ordinationem Timothei in Epifcopum fuiſſe per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt conuentus Epifcoporum, ad quem ad minus requiritur congregatio trium Epifcoporum. Et idem Antecedens expreſſit Anicetus Papa Ep. ad Epifcopos Galliæ c. 1. vbi loquens de ordinatione Iacobi Minoris in Epifcopum Ieroſolymæ, quam Anacleus refert factâ à Petro & à Iacobo Maiore & à Ioanne, cuius verba ipſe Anicetus adducit, ſic ait: *Si autem non minus quam à tribus Apoſtoliſ tantus vir fuit ordinatus Epifcopus, pater proſpecto eos formam inſtituente Domino tradidiſſe, non minus quam à tribus Epifcopis ordinari debere.* Et quamvis Iacobus Minor non fuerit ordinatus Epifcopus ab illis, ſed antea immediatè fuerit à Chriſto, ſicut alij Apoſtoli, & ab illis tribus tantum fuerit assignatus Epifcopus Eccleſiæ Ieroſolymæ; nihilominus hæc assignatione factâ ab illis tribus, denotata fuit forma inſtituta à Chriſto ad ordinationem Epifcopi: quia voverunt tres concurrere ad electionem & assignationem illius in Epifcopum Ieroſolymæ, vt in ea imitarentur formam à Chriſto inſtitutam pro ordinatione Epifcopi.

Anicetus. Anicetus, vt expreſſit Anacleus Epif. 2. & ſignificat Paulus 1. ad Timoth. 4. dum ſupponit, ordinationem Timothei in Epifcopum fuiſſe per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt conuentus Epifcoporum, ad quem ad minus requiritur congregatio trium Epifcoporum. Et idem Antecedens expreſſit Anicetus Papa Ep. ad Epifcopos Galliæ c. 1. vbi loquens de ordinatione Iacobi Minoris in Epifcopum Ieroſolymæ, quam Anacleus refert factâ à Petro & à Iacobo Maiore & à Ioanne, cuius verba ipſe Anicetus adducit, ſic ait: *Si autem non minus quam à tribus Apoſtoliſ tantus vir fuit ordinatus Epifcopus, pater proſpecto eos formam inſtituente Domino tradidiſſe, non minus quam à tribus Epifcopis ordinari debere.* Et quamvis Iacobus Minor non fuerit ordinatus Epifcopus ab illis, ſed antea immediatè fuerit à Chriſto, ſicut alij Apoſtoli, & ab illis tribus tantum fuerit assignatus Epifcopus Eccleſiæ Ieroſolymæ; nihilominus hæc assignatione factâ ab illis tribus, denotata fuit forma inſtituta à Chriſto ad ordinationem Epifcopi: quia voverunt tres concurrere ad electionem & assignationem illius in Epifcopum Ieroſolymæ, vt in ea imitarentur formam à Chriſto inſtitutam pro ordinatione Epifcopi.

Anicetus. Anicetus, vt expreſſit Anacleus Epif. 2. & ſignificat Paulus 1. ad Timoth. 4. dum ſupponit, ordinationem Timothei in Epifcopum fuiſſe per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt conuentus Epifcoporum, ad quem ad minus requiritur congregatio trium Epifcoporum. Et idem Antecedens expreſſit Anicetus Papa Ep. ad Epifcopos Galliæ c. 1. vbi loquens de ordinatione Iacobi Minoris in Epifcopum Ieroſolymæ, quam Anacleus refert factâ à Petro & à Iacobo Maiore & à Ioanne, cuius verba ipſe Anicetus adducit, ſic ait: *Si autem non minus quam à tribus Apoſtoliſ tantus vir fuit ordinatus Epifcopus, pater proſpecto eos formam inſtituente Domino tradidiſſe, non minus quam à tribus Epifcopis ordinari debere.* Et quamvis Iacobus Minor non fuerit ordinatus Epifcopus ab illis, ſed antea immediatè fuerit à Chriſto, ſicut alij Apoſtoli, & ab illis tribus tantum fuerit assignatus Epifcopus Eccleſiæ Ieroſolymæ; nihilominus hæc assignatione factâ ab illis tribus, denotata fuit forma inſtituta à Chriſto ad ordinationem Epifcopi: quia voverunt tres concurrere ad electionem & assignationem illius in Epifcopum Ieroſolymæ, vt in ea imitarentur formam à Chriſto inſtitutam pro ordinatione Epifcopi.

Anicetus. Anicetus, vt expreſſit Anacleus Epif. 2. & ſignificat Paulus 1. ad Timoth. 4. dum ſupponit, ordinationem Timothei in Epifcopum fuiſſe per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt conuentus Epifcoporum, ad quem ad minus requiritur congregatio trium Epifcoporum. Et idem Antecedens expreſſit Anicetus Papa Ep. ad Epifcopos Galliæ c. 1. vbi loquens de ordinatione Iacobi Minoris in Epifcopum Ieroſolymæ, quam Anacleus refert factâ à Petro & à Iacobo Maiore & à Ioanne, cuius verba ipſe Anicetus adducit, ſic ait: *Si autem non minus quam à tribus Apoſtoliſ tantus vir fuit ordinatus Epifcopus, pater proſpecto eos formam inſtituente Domino tradidiſſe, non minus quam à tribus Epifcopis ordinari debere.* Et quamvis Iacobus Minor non fuerit ordinatus Epifcopus ab illis, ſed antea immediatè fuerit à Chriſto, ſicut alij Apoſtoli, & ab illis tribus tantum fuerit assignatus Epifcopus Eccleſiæ Ieroſolymæ; nihilominus hæc assignatione factâ ab illis tribus, denotata fuit forma inſtituta à Chriſto ad ordinationem Epifcopi: quia voverunt tres concurrere ad electionem & assignationem illius in Epifcopum Ieroſolymæ, vt in ea imitarentur formam à Chriſto inſtitutam pro ordinatione Epifcopi.

Anicetus. Anicetus, vt expreſſit Anacleus Epif. 2. & ſignificat Paulus 1. ad Timoth. 4. dum ſupponit, ordinationem Timothei in Epifcopum fuiſſe per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt conuentus Epifcoporum, ad quem ad minus requiritur congregatio trium Epifcoporum. Et idem Antecedens expreſſit Anicetus Papa Ep. ad Epifcopos Galliæ c. 1. vbi loquens de ordinatione Iacobi Minoris in Epifcopum Ieroſolymæ, quam Anacleus refert factâ à Petro & à Iacobo Maiore & à Ioanne, cuius verba ipſe Anicetus adducit, ſic ait: *Si autem non minus quam à tribus Apoſtoliſ tantus vir fuit ordinatus Epifcopus, pater proſpecto eos formam inſtituente Domino tradidiſſe, non minus quam à tribus Epifcopis ordinari debere.* Et quamvis Iacobus Minor non fuerit ordinatus Epifcopus ab illis, ſed antea immediatè fuerit à Chriſto, ſicut alij Apoſtoli, & ab illis tribus tantum fuerit assignatus Epifcopus Eccleſiæ Ieroſolymæ; nihilominus hæc assignatione factâ ab illis tribus, denotata fuit forma inſtituta à Chriſto ad ordinationem Epifcopi: quia voverunt tres concurrere ad electionem & assignationem illius in Epifcopum Ieroſolymæ, vt in ea imitarentur formam à Chriſto inſtitutam pro ordinatione Epifcopi.

Anicetus. Anicetus, vt expreſſit Anacleus Epif. 2. & ſignificat Paulus 1. ad Timoth. 4. dum ſupponit, ordinationem Timothei in Epifcopum fuiſſe per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt conuentus Epifcoporum, ad quem ad minus requiritur congregatio trium Epifcoporum. Et idem Antecedens expreſſit Anicetus Papa Ep. ad Epifcopos Galliæ c. 1. vbi loquens de ordinatione Iacobi Minoris in Epifcopum Ieroſolymæ, quam Anacleus refert factâ à Petro & à Iacobo Maiore & à Ioanne, cuius verba ipſe Anicetus adducit, ſic ait: *Si autem non minus quam à tribus Apoſtoliſ tantus vir fuit ordinatus Epifcopus, pater proſpecto eos formam inſtituente Domino tradidiſſe, non minus quam à tribus Epifcopis ordinari debere.* Et quamvis Iacobus Minor non fuerit ordinatus Epifcopus ab illis, ſed antea immediatè fuerit à Chriſto, ſicut alij Apoſtoli, & ab illis tribus tantum fuerit assignatus Epifcopus Eccleſiæ Ieroſolymæ; nihilominus hæc assignatione factâ ab illis tribus, denotata fuit forma inſtituta à Chriſto ad ordinationem Epifcopi: quia voverunt tres concurrere ad electionem & assignationem illius in Epifcopum Ieroſolymæ, vt in ea imitarentur formam à Chriſto inſtitutam pro ordinatione Epifcopi.

bus, tamquam à miniſtris minùs principalibus, ex commiſſione Pontificis: & quia eſſet in eo, quòd conſecraretur & benediceretur à ſimplici Sacerdote, tamquam à principali miniſtro, quamvis fieret ex commiſſione Pontificis, idè credimus adhuc ex ea non poſſe validè fieri à ſimplici Sacerdote, tamquā à principali miniſtro. Vt verò dicta commiſſio fiat licitè, requiritur cauſa aliqua conſiderabilis ſeu grauis, vt deducitur ex teſtimonio Chananai, & ex facto D. Gregorij, quod non fuit factum abſque graui aliqua cauſa: non tamen requiritur, vt commiſſio validè fiat; quia non eſt diſpenſatio in Iure aliquo diuino, ſed conſeſſio facultatis ſimilis ei, quæ conſertur ad abſoluendum à reſeruat, quæ ſit validè, quāvis fiat abſque cauſa.

Ad primum ergo fundamentum aduerſariorum, deſumptum ex canone 1. Apoſtolorum, & ex Clemente 1. 3. Conſtitut. c. 2. reſpondemus, ibi ſignificari, ad ordinationem Epifcopi ſufficere duos vel tres Epifcopos ſimul cum Metropolitano, qui ſemper & immobiliter fuit Iure Eccleſiaſtico requiſitus.

Ad ſecundum, deſumptum ex Concilio Arauſicano 1. reſpondemus, quòd quādo in eo dicitur, ordinatum à duobus, quādo inuitus ordinatur, ſubſtituendum eſſe loco vnus ordinantis, non intelligatur abſque noua ordinatione ipſius inuiti ordinati; cui non aduerſatur quod ſubditur, nempe pro altero ordinante ordinandum eſſe alterum (quo videtur particulā ſubſtituendum eſſe non ſignificari ordinandū eſſe) quia etiam dici potuit ſubſtituendum eſſe alterum, & forſan dicitur ſubſtituendum eſſe loco vnus ordinantis, quia fuit apparenter ordinatus, & pro altero ordinante dicitur ordinandum eſſe alterum; quia nullatenus fuit alter ordinatus adhuc apparenter.

Ad tertium, deſumptū ex Chananæo, reſpondemus, quando de ordinato ab vno, & de illum ordinante ait, tam ordinantem quā ordinatum deponendum eſſe, non ſupponere ordinatum ab vno eſſe verè ordinatum; quia eo verbo *deponendum eſſe* tantum ſignificat, ordinatum ab vno, non eſſe permittendum exercere officium Epifcopi, quia non fuit verè ordinatus; & ordinantem, quia illicitè ordinavit.

DIFFICULTAS XX.

Utrum ſemine ex inſtitutione Chriſti ſint capaces ordinationis Eccleſiaſticae.

Procedit difficultas de ordinatione Eccleſiaſtica à Chriſto in Sacramentum inſtituta. Circa quam hæretici, dicti Pepuziani, exiſtimarunt, etiam feminas ex Chriſti inſtitutione eſſe capaces cuiusque ordinationis Eccleſiaſticae, etiam Epifcopatus. Primò, quia id indicare videtur Paulus ad Galat. 3. dum ait, in Chriſto Ieſu maſculum & feminam vnum eſſe, & inter eos non eſſe diſcrimen. Secundò, quia femina poteſt eſſe prophetiſſa; qualis erat Maria ſoror Moyſis, & Anna filia Phaniel, Luca 2. ergo poteſt eſſe clerica, imò Epifcopa. Tertio, quia antiquitus in Eccleſia fuerunt Subdiaconiſſæ, & Diaconiſſæ, & Presbyteræ, & Epifcopæ, vt conſtat ex abrogatione ordinationis earum, facta à Græcis in Concilio Laodicenſi can. 11. & Con. Laod. refertur can. *Mulieres*. 32. diſtinct. & à Latinis in Concilio Arauſicano 1. can. 26.

Catholici tamen conueniunt, feminas ex Chriſti

institutione non esse capaces ordinationis à Christo instituta: quod indicat Paulus 1. ad Corinth. 4. dum ait, turpe esse mulieri loqui in Ecclesia, adhuc interrogando; & idem monet, ut si quid velint discere, domi viros suos interrogent: turpius autem est, feminam in Ecclesia Sacrificium offerre, & sacrificanti ministrare. Et id constat ex eo, quod Christus nec suam matrem, nec Magdalenam, neque aliam feminam, nec Ecclesia feminam aliquam ordinaverit, quod absque dubio Christus aut Ecclesia fecisset, si ex Christi institutione id posset valide fieri.

Ad primum ergo fundamentum hæreticorum respondemus, Paulum ibi tantum voluisse significare, inter masculum & feminam nullum esse discrimen in Christo, quoad iustificationem & meritum. Ad secundum concedimus, feminas posse esse & fuisse prophetissas; negamus tamen, posse ordinari: quia prophetia absque indecentia potest esse in femina, & non ordinatio; quia prophetia non constituit feminam superiorem in Ecclesia, bene tamen ordinatio; & idem ex Christi institutione non fuit facta habilis ad ordinationem ab ipso institutam.

Ad tertium respondemus, olim aliquas institui Diaconissas, non ordinatione Diaconatus ad munus Ecclesiasticum Diaconi, sed ad curam feminarum, ut eis in quibusdā necessitatibus assisterent, præsertim in ordine ad Baptismum suscipiendū, & ad iam susceptum, ut indicat Epiphanius Hæresi 69. & præter has fuisse alias Diaconissas non ob aliquod officium, sed quia erant vxores virorū, qui separatione facta quoad torum, ordinabantur Diaconi; & simili ratione erant alie Subdiaconissæ, & alie Presbyteræ, & alie Episcopæ, quia earum viri simili separatione facta ordinati erant aut Subdiaconi, aut Presbyteri, aut Episcopi, de quo legendus est Vasquez disp. 245. & Laymanus cap. 6.

Obseruandum est contra Vasquez, Laymannum & Ochaguiā, ut optime Paludanus in 4. dist. 25. q. 3. a. 1. ex dispensatione Pontificis feminas posse valide consura clericali initiari, etiam si prima tonsura tribuatur masculis tamquam præuium ad ordinationem: quia hæc ordinatio est ex sola institutione Ecclesiæ; & non repugnat feminam esse capacem illius, quod in masculis est præparatio præuia, quamuis non sit capax eius ad quod est præparatio in masculis. Et ob eandem rationem possent ex dispensatione Pontificis quatuor minoribus Ordinibus initiari, si non essent ex Christi institutione, sed tantum ex institutione Ecclesiæ, ut credunt Vasquez & alij. Circa hermaphroditum legatur Laymannus libro 1. in priori Tomo, Bonacina disputat. 8. quæst. vnica, par. 5. & noster Tractatus de Irregularitate, Disputat. 1. r. Difficultate xiv.

DIFFICULTAS XXI.

De ætate requisita ad ordinationem Ecclesiasticam suscipiendam.

Conueniunt Doctores, quemcumque masculinum, habentem vsum rationis, esse capacem ordinationis Ecclesiasticæ: quia Christus in habente vsum rationis nullam præscripsit ætatem ad suscipiendam valide ordinationem, sicut nec ad valide suscipiendam reliqua Sacramenta.

Est tamen difficultas, An infantes ante vsum rationis sint capaces ordinationis: & idem est de perpetuo amente.

Durandus in 4. dist. 25. q. 2. & Petrus Sotus de Institutione Sacerdotum, lect. 5. partem negatiuam tinentur: quia ordinans verbis formæ dicit ordinando, *Accipe, aut potestatem, aut Spiritum sanctum, aut librum*, aut aliam rem sensibilem; quæ verba cum sint imperij, necessarii sunt dirigenda ad eum qui capax est imperij passiuī, cuius infans ante vsum rationis est incapax.

S. Thomas verò in 4. dist. 25. q. 1. a. 1. quæstione 1. Scotus q. 2. Vasquez disp. 246. & cōmuniter Doctores partem affirmatiuam merito tradunt. Et quoad Ordines minores, & quoad Subdiaconatum, supponitur in c. vnica de Clerico per saltum promoto. Quod si infans ante vsum rationis est capax dictorum Ordinum, etiam erit aliorum, ad quos Episcopatus; quia minores Ordines, & scilicet Diaconatus, non minus sunt Sacramētum, & non minus imprimunt characterem, quam reliqui minores. Et ratione probatur, quia infans capax est omnium Sacramentorum, quæ non requirunt essentialiter conditionem aliquam statui infantis repugnantem; quia est capax Baptismi, & Confirmationis, & Eucharistiæ, quia non requirunt talem conditionem; & non est capax Matrimonij, nec Pœnitentiæ, quia essentialiter requirunt actus liberos; nec Extremæ Vnctionis, quia tantum instituta est pro his, qui pro tempore, quo confertur, possint habere peccata actualia, aut debita prope restantis, & qui possint egere auxiliis ad relictandum demoni: Sacramentum autem Ordinis, adhuc Episcopatus, nullam requirit conditionem repugnantem statui infantis.

Ad rationem ergo pro aduersariis respondemus, illo verbo *Accipe* in forma ordinationis, non denotari imperium propriè & in rigore, quod tantum dirigitur ad eum qui est capax imperij passiuī, cuius infans non est capax, sed tantum denotari efficaciam & infallibilem vim Sacramenti Ordinis ad collationem potestatis & gratiæ, quarum infans est capax: & quamuis ad valorem ordinationis requiratur tactus physicus materiæ illius, cuius oblatione confertur potestas (quod nos negamus) infans est capax illius.

Sed quamuis ex institutione Christi (& consequenter ad valorem Ordinis) nulla certa ætas requisita sit in Ordinando, tamen ex iure Ecclesiastico (& consequenter, ut licet fiat) pro prima tonsura requisitum est septennium in Rubrica Pontificali, de Ordinibus conferendis: imò in Tridentino sess. 23. c. 4. de Reformatione, pro prima tonsura requiritur certa scientia (de qua postea dicemus) quæ regulariter non inuenitur ante nonum annum. Pro minoribus vero Ordinibus nulla in iure præscribitur certa ætas: ea tamen quæ requiruntur à Tridentino c. 11. quæ regulariter non inuenitur ante 12. annum. Pro maioribus autem Ordinibus nouissime in Tridentino sess. 23. c. 12. de Reformatione præscribitur, ut nullus ad Subdiaconatum ante 22. & ad Diaconatum ante 25. & ad Presbyteratum ante 25. ætatis suæ annum promoueat: unde qui habet 22. inchoat, ordinari potest Subdiaconus, & sic de aliis duobus, quia qui inchoauit annum, iam est in eo, & non ante eum.

Et id voluit Tridentinum etiam in ordinatione Regulariū obseruari, non obstatibus quibuscumque

priuilegijs, quo reuocatum mansit priuilegium Minoribus ab Innocentio VIII. concessum, vt Generalis & Prouincialis possint dispensare, vt Religiosi ipsi subditi possint 22. anno completo ad Presbyteratum promoueri. Et quamuis Pius V. voluit, vt Mendicantes non obstante Tridentino, vterentur suis priuilegijs; tamen Gregorius XIII. reuocauit, vt constat ex Motu proprio, qui exstat apud Nauarrum in fine Summar. Et quamuis postea ipse Gregorius XIII. (vt Cardinales Congregationis Tridentini referunt) restituerit Mendicantibus sua priuilegia, sed in foro tantum conscientie; & ideo non possunt vti dicto priuilegio dispensandi in dicta etate ad Presbyteratum requisita: quia Superiores non aliter ordinant suos subditos, quam mittendo illos ad Episcopum cum literis dimissorijs, & in eis debet contineri vera testificatio etatis, vt priuilegium profit; ac proinde dispensatio in ea etate non potest fieri nisi in foro exteriori, ad quam vt sic non habent priuilegium. Ad hoc tamen, vt aduertit Vasquez nu. 45. poterit dictu priuilegiu prodesse Regularibus, vt si forte aliquis bona fide ordinetur ante 25. annu, post 22. possit Prouincialis dispensare cum illo, vt exerceat Ordinem. Pro Episcopatu nulla Iure nouo Ecclesiastico prescripta est etas; Iure tamen Ecclesiastico antiquo cap. Cum in cunctis. de Electione, prescripta est etas 30. annoru completoru.

DIFFICULTAS XXII.

De qualitate ordinandorum.

Trident. Pro prima tonsura in Tridentino sess. 23. c. 4. de Reformatione, prescribitur, vt ea initiandus susceperit Confirmatione, & rudimenta fidei sciat & legere, & scribere, & quod non initiatur ille de quo non sit probabilis coniectura, quod eligat id genus vitæ, vt Deo fideliter seruiat, & non vt declinet iudiciu seculari. Nihilominus, quia Tridentinum nullum quoad predicta tradit preceptum, sed tantum simplicem monitionem, ideo Episcopus, qui ordinat eum, quæ prudenter timet habere intentionem ducendi uxorem, & is qui, habens eam intentione, ordinatur, non peccat saltem mortaliter: & idem est de ordinante, & de eo qui ordinatur absque reliquis predictis, excepta scientia, quoad primam tonsuram, & quoad reliquos Ordines; quia quamuis scientia prescripta a Tridentino pro illis, non sit ab ipso requisita ex necessitate, est tamen sic requisita in can. Illiteratos. distinct. 36. & in c. Cum in cunctis. de Electione. & in cap. finali, de Temporibus ordinationum, in 6.

Trident. Pro quatuor verò minoribus Ordinibus Tridentinum c. 11. prescribit, vt ad eos non admittantur, qui ignorant linguam Latinam, & de quibus non speretur habituros scientiam sufficientem ad maiores Ordines.

Trident. Pro Subdiaconatu & Diaconatu Tridentinum cap. 13. prescribit, vt eis initiandi habeant bonum testimonium, & sint in minoribus Ordinibus probati, & sint literis, & his quæ ad eos exercendos pertinent, instructi, & sperent se seruatuos continentiam. Sed quia ea, quæ ad eos exercendos pertinent, facile possunt ex Rubricis Missalis addisci, ideo possunt absque indecentia ordinari, quamuis ea non sciant antea.

Trident. Pro Sacerdotio verò Tridentinum cap. 14. prescribit, vt eo initiandi habeant bonum testimonium,

& qui possint populum docere quæ necessaria sunt ad salutem, & ad rectè administranda Sacramenta, subintellige Baptismum, Eucharistiam, & Extremam Vnctionem, non Pœnitentiam; quia ad hanc administrandam noua approbatio requiritur ab ipso Tridentino c. 15. Ex eo verò, quod in articulo mortis pœnitentis possint pœnitentiam absque noua approbatione administrare, quando non est alius approbatus, non videtur necessarium, vt ante ordinationem sciant necessaria ad id, imò nec post ordinationem; quia est casus rarissimus, pro quo non videtur necessarium, neminem ordinari Sacerdotem, qui non sciat necessaria ad id. Deinde pro eis, qui maioribus initiantur, statuit Tridentinum sess. 21. c. 2. de Reformatione, ne quis (subintellige, secularis) maioribus ordinetur, nisi habeat congruam sustentationem ex beneficio certo, aut ex pensione, aut ex patrimonio: imò quando non ex beneficio, sed ex pensione, aut patrimonio, non nisi pro necessitate aut commoditate Ecclesiæ ordinandi: qui verò ficto patrimonio, aut ficta pensione, aut ficto beneficio ordinatur, grauiter peccat; tamen non est suspensus, vt aduertimus Tractatu de Suspensione, Difficultate XI 11.

DIFFICULTAS XXIII.

De temporibus ordinationum.

Certum est, primam tonsuram quouis anni tempore, & quouis die, & hora, & loco dari posse, & etiã, vt dicitur in Pontificali, minores Ordines quouis die Dominica: imò vnam aut alteram personam, quouis die festo posse ad minores Ordines promoueri: Subdiaconatum verò (& consequenter Diaconatum & Presbyteratum) non nisi in Sabbato Quatuor Temporum anni, & in Sabbato ante Dominicam passionis, & in Sabbato sancto ante Dominicam Resurrectionis, vt dicitur in c. De eo autem. de Temporibus ordinationum: in quibus etiam possunt minores Ordines conferri. Imò in Hispania consuetudine receptum est, vt in ieiunio Quatuor Temporu ante Sabbatum minores Ordines conferri possint; quod introductum est, ne quis in eodem die Sabbati simul recipiat ordines Minores, & Subdiaconatû, quauis id non sit prohibitum, vt aduertit Vasquez disp. 246. nu. 47. sed tantum in eodem recipi duos Ordines sacros, in c. Dilectis. de Temporibus ordinationum, & in Tridentino sess. 23. c. 13. de Reformatione. Episcopatum autem non posse conferri nisi in die Dominica, constat ex antiqua praxi Ecclesiæ, & tradit Leo I. Epist. 79. cap. 1. & refertur in can. Quod die. dist. 75.

Circa interstitia seu interualla temporis quo vnus ordo confertur, vsque ad tempus quo alius conferri possit, in Tridentino sess. 23. c. 11. dicitur, minores Ordines per interstitia conferendos esse, nisi aliud Episcopo magis expedire videatur; vbi tempus interstitij seu interualli non assignatur, ac proinde remittitur arbitrio Episcopi: sed iam in Hispania consuetudine introductum est, vt minores Ordines eadem die absque interstitiis conferantur. Et in eodem cap. dicitur, nemini conferendum esse Subdiaconatum, nisi post annum à susceptione postremi gradus minorum Ordinum; nec Diaconatû, nisi post alteru annum à susceptione Subdiaconatus, vt patet ex c. 13. nec Presbyteratû, nisi post alterum annum à susceptione Diaconatus, vt patet ex cap. 14. Iudicio tamen Episcopi relinquatur, vt in interstitijs dispenset, prout necessitas vel

utilitas Ecclesiæ postulauerit, quæ verè postulat vt ordinetur, qui habet beneficium, aut capellaniam cum obligatione celebrandi Sacrum, & etiam (vt Congregatio Cardinalium declarauit) vt ordinetur qui in literis aut in virtute magnos fecit profectus; quia is ordinatus, erit utilis Ecclesiæ. Præpositus autem Generali Societatis Iesu, & delegatis ipsius, concessa est facultas à Gregorio XIII. dispensandi cum suis subditis in interdictis; quæ comunicata & delegata est Prouincialibus, vt constat ex Compendio suorum priuilegiorum, v. *Ordinis*. §. 3. & noluit vt in eo priuilegio Religio alia communicet cum Societate: vnde quando nostri mittuntur à Prouinciali vt ordinentur, mittuntur dispensati ab ipso in interdictis, nulla egentes dispensatione Episcoporum.

DIFFICULTAS XXIV.

Quo iure prohibitum sit, sacris & maioribus Ordinibus initiatum, Matrimonium contrahere.

Supponimus, in quo Doctores cōueniunt, sacris & maioribus Ordinibus initiatos, prohibitos esse matrimonium contrahere, & esse inhabiles ad id, vt constat ex Tridentino sess. 24. can. 9. imò ab initio Ecclesiæ Christianæ fuisse prohibitos matrimonium contrahere, constat ex can. 27. Apostolorum, in quo ex Clericis tantum permittitur Cantoribus & Lectoribus matrimonium contrahere; quæ prohibitio post paucos annos videtur contrahitio vlti abrogata quoad initiatos minoribus Ordinibus, & Subdiaconatu, vt deducitur ex c. *A multis*. de Etate & qualitate & ordine, edito ab Innocentio III. dum dicitur, Subdiaconatum non fuisse Ordinem sacrum in primitiua Ecclesiā; quia eo significatur, tunc non fuisse illi annexam obligationem non contrahendi matrimonium, ex quo Ordo dicitur sacer, vt satis insinuat in dicto c. *A multis*. Prædicta tamen prohibitio renouata fuit quoad Subdiaconos, Diaconos & Presbyteros in Sexta Synodo generali in Trullo can. 6. approbato in dicto c. *A multis*; & modò perseuerat in tota Ecclesiā, tam Græca quàm Latina: & in Ecclesiā Latina qui illud de facto contrahunt, incurrunt ipso facto excommunicationem maiorem, latam in Clement. v. de Consanguinitate & affinitate; & fuisse inhabiles ad id à tempore Calixti II. deducitur ex can. *Presbyteris*, dist. 27. edito ab ipso in Concilio Romano cap. 2.

Hoc ergo supposito, conueniunt Doctores, sacris initiatos, prohibitos esse matrimonium contrahere ex lege Ecclesiastica, siue immediatè & ratione sui, siue mediatè, mediante videlicet voto ex lege Ecclesiastica annexo Ordinibus sacris, de quo dicemus Difficultate xxvi.

Est tamen difficultas, An sacris initiati sint etiam iure diuino positiuo prohibiti matrimonium contrahere.

Clichtouæ lib. 1. de Continentia c. 13. Medina lib. 2. de Continentia c. 7. Maior in 4. dist. 24. q. 2. Waldensis de Sacramentis cap. 28. & Franciscus Turrianus lib. de Sexta, septima, & octaua Synodo Generali, in expositione sexti Canonis sextæ Synodi, docent, sacris initiatos, etiā iure diuino esse prohibitos matrimonium contrahere. Primò, quia dicta prohibitio continetur in Scriptura, quia 1. ad Timoth. 3. dicitur, quod Episcopus sit tantum vnus

uxoris vir; & paulò inferius idem subdit de Diaconis, & ad Titum 1. de Presbyteris. Secundo, quia id prohibetur ab Apostolis can. 27. quem Patres Trullani renouarunt can. 6. Sextæ Synodi Tertio, quia in Synodo Neocæsariensi can. 1. & in Concilio Romano sub Siluestro can. 19. statuitur, vt Presbyter, qui post ordinationem uxorem duxerit, ab ordine deponatur: & in Concilio Arelatensi III. can. 7. idem prohibetur sub pena excommunicationis. Tunc autem non imponebantur pœnæ adeò graues, nisi pro transgressione Iuris diuini. Quarto, quia prohibitio hæc sancta fuit, & seruatur in vtraque Ecclesiā, tam Græca quàm Latina; ergo est diuina, & non purè Ecclesiastica; quia mirum esset, vtramque Ecclesiā in eo conformari, sicut nec conformantur in castitate seruanda ab ordinatis post matrimonium; quia Græci, qui post matrimonium ordinantur, eo vtuntur, & licet, vt dicemus Difficultate sequenti.

Sotus verò in 4. dist. 58. q. 1. art. 2. Bellarminus in 1. 1. de Clericis, c. 18. Vasquez disp. 248. Egidius disp. 20. du. 11. & Laymannus c. 11. docent, & merito, sacris initiatos non iure diuino, sed iure tantum Ecclesiastico, siue mediatè siue immediatè esse prohibitos matrimonium contrahere. Quod specialiter de Subdiaconis significat Innocentius III. in dicto c. *A multis*, dum ait, Subdiaconum non semper habuisse annexam obligationem continentia, ac proinde non ex iure diuino. Et id generaliter de Ordinibus sacris satis indicat Tridentinum sess. 24. can. 9. dum ait: *Si quis dixerit, Clericos in sacris Ordinibus constitutos, vel Regulares castitatem solemniter professos, posse matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstat lege Ecclesiastica, vel voto, anathema sit*: quia dum sacris Ordinibus initiatos non posse licet nec validè contrahere, attribuit legi Ecclesiastica, vel voto, nulla mentione facta legis diuinæ, satis indicat, neutrum ex lege diuina dimanare; quia huius primò mentionem fecisset. Et id probatur ex eo, quod nullo sufficienti fundamento constat Deum id prohibuisse; quia non primo, nec secundo aduersariis; quia his tantum probatur, dictam prohibitionem esse Apostolicam, non diuinam: & id ad summum probatur quarto aduersariis fundamento. Addimus ad *siuimum*, quia Ecclesiā Græca & Latina bene possunt conformari ad tradendam & seruandam prohibitionem aliquā, quamuis non diuinam, nec Apostolicam. Quod verò in Concilio Neocæsariensi & in Romano id prohibetur sub dictis pœnis, non cōuincit dictam prohibitionem esse diuinam; quia pro transgressione legis humanæ, etiam tunc passim imponebantur prædictæ pœnæ.

Quod verò Ordo sacer non reddat personas inhabiles iure diuino ad matrimonium, & id non irriter, sed tantum iure Ecclesiastico, diximus Tractatu de Matrimonio, Disp. xvi. Difficultate 1.

Quod autem prohibitio Ecclesiastica, qua sacris initiati prohibentur matrimonium contrahere, & sunt inhabiles ad id, sit rationalis & sanctissima, & non parum congrua ministris altaris (quod hæretici impugnant) ita manifestum est, vt necesse sit id expendere, nec obiectioibus hæreticorum satisfacere: id tamen poterit videri apud Vasquez, Egidium & Laymannum.

Addimus, eo ipso, quod sacris initiati prohibentur matrimonium contrahere, etiam prohiberi fornicari.

nicari: quia matrimonium ipsis prohibetur propter copulam; prohibetur autem illis tam matrimonium quam fornicatio intuitu obsequantiae & reuerentiae Ordinis; ac proinde peccatum contra dictam prohibitionem est quasi sacrilegium, non contra Religionem, sed contra duliam sacram erga personas sacras.

DIFFICULTAS XXV.

Quo Iure prohibitum sit Sacris initiatis vti Matrimonio ante Ordines contracto.

Clem. Rom. S. Vpponimus, sacris initiatis, antea coniugatos, saltem Iure Ecclesiastico, siue immediate & ratione sui, siue mediate ratione voti ex lege Ecclesiastica annexi Ordini sacro, prohibitos fuisse, & ab initio Ecclesiae matrimonio antea contracto vti: quod significat Clemens Romanus Epist. ad Iacobum fratrem Domini, vel potius ad Simeonem, dum ait: *Quod si post ordinationem ministro altaris contigerit proprium inuadere cubile uxoris, sacrarij non intree limina, nec sacrificij partur sitat;* quod ab Apostolo Petro accepisse testatur. Idem quoque constat ex Sixto III. lib. de Castitate, & ex Siricio

Sixtus III. Papa Epist. 4. quae est in Concilio Telleni, & ex Epiphano lib. Aduersus haereticos, Haereticus 59. Hoc ergo supposito, difficultas est, An sacris initiatis post matrimonium contractum, sint etiam Iure diuino prohibiti vti matrimonio antea contracto.

Turrian. Franciscus Turrian. lib. de 6.7. & 8. Synodo generali in exposit. 3. canonis Sextae Synodi, & lib. 2. de Dogmaticis characteribus, partem affirmatiua tuetur, quam latissime probat testimonis Scripturae, Conciliorum, Pontificum, & Patrum, quae omittimus, quia sunt longa & facilia, & videri possunt apud Vasquez disput. 2. 37.

S. Thomas. S. Thomas vero 2. 2. q. 88. ar. 1. Medina l. 1. de Continentia, cap. 7. Bellarmus lib. 1. de Clericis, Vasquez & communiter Doctores partem negatiuam tradunt, & merito. Primum, quia nullo sufficienti fundamento constat, Deum sacris initiatis vsum matrimonij antea contracti prohibuisse. Secundum, quia Graecis sacris initiatis (exceptis Episcopis) licitum fuit, imò & modò est, vti matrimonio antea contracto; ergo id non est prohibitum Iure diuino. Consequentia patet, quia Iure diuino omnes tenentur. Antecedens autem constat ex Stephano Papa III. in Conc. Lateranensi, & refertur in can. *Alter. d. 31.* & ex Clemente III. in c. *Quasi sumus* de Penitentia & remissionibus, & ex Innocentio III. in cap. *Cum olim* de Clericis coniugatis, & ex Concilio Lateranensi sub eodem Innocentio III. ex Graecis & ex Latinis congregato, c. 14. & ex Sexta Synodo in Trullo congregata can. 13. vbi illis tantum prohibetur vsum matrimonij pro tempore vicis suae: quod etiam Gregorius libro 1. Epistolarum Epist. 42. docet de Subdiaconis, Siciliae tunc existentibus, & refertur in can. *Ante trichinum*, distinct. 31.

Stephanus Papa III. Praedicta tamen lex Ecclesiastica non vti matrimonio ante Ordines sacros contracto, non solum in Ecclesia Graeca, contraria consuetudine abrogata fuit, vt deducitur ex dictis, etiam si postea in tota Graecia, aut in aliquibus partibus reuixerit (vsque ad Sextam Synodum, post cuius tempus omnino reuocata mansit) vt indicat Epiphanius Haereticus 59. & Hieronymus Epist. 53. dum supponunt, Clericos non posse vti matrimonio antea contracto; sed

Innoc. III. etiam reuocata fuit in Ecclesia Latina ante Concilium Illiberitanum (cui praefuit Hosius Cordubensis, qui etiam praefuit Concilio Niceno) vt indicatur can. 33. illius, dum innouatur primitiua prohibitio his verbis: *Placuit in totum* (id est pro omni tempore, & non tantum pro tempore vicis suae) *prohiberi Episcopis, Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis, positis in ministerio* (id est, qui sunt proxime & immediate deservientes in altari) *abstinere a se coniugibus suis, & non generare filios.* quae ex tunc permansit & permanet.

Gregorius. Est tamen difficultas, Quo teneantur ad id? Scotus in 4. dist. 37. q. 1. Paludanus q. 1. art. 2. & Scotus. Valentia q. 5. puncto 5. docent, sacris initiatis Iure Ecclesiastico & immediate teneri ad dictam continentiam, & non voto. In primis teneri Iure Ecclesiastico, probatur, quia alias, qui omnino ignoraret annexum esse votum continentiae sacris Ordinibus, aut qui id sciens intenderet non vouere, non contraheret peculiarem obligationem continentiae, quod videtur falsum. Quod verò non teneatur voto, probatur, quia qui sacris initiantur, etiam si ab Episcopo de continentia seruanda admonentur, nullum tamen continentiae votum emittunt; ergo ad illam non obligantur voto, quia nemo obligatur voto, nisi a se ipso emissio.

Caetan. Caetan. Tom. 1. tract. 27. Medina l. 5. de Continentia, c. 2. & Vasquez dist. 247. docent, Sacris initiatis non teneri immediate ad continentiam ex lege Ecclesiae, sed teneri immediate ex voto sacris Ordinibus ex lege Ecclesiastica annexo. Et in primis teneri ex voto, supponi videtur in c. *Cum olim* de Clericis coniugatis, & maxime in c. vnico de Voto & voti redemptione, in 6. Quod verò non teneantur immediate ex lege Ecclesiastica, probatur, quia alias Sacris initiatis, qui ad propriam vel ad alienam accederet, duplici peccato peculiari, superaddito peccato luxuria, peccaret, vno infidelitatis seu irreligionis contra religionem erga Deum, contra votum altero quasi irreligionis contra duliam, ratione prohibitionis Ecclesiasticae intuitu status Ecclesiastici, quod videtur durum.

Egidius. Egidius verò dist. 20. dub. 13. Rebellus l. 3. de Matrimonij impedimentis, qu. 10. docent, sacris initiatis ad dictam continentiam teneri, non solum voto Ordinibus sacris ex lege Ecclesiastica annexo, si illud saltem implicite emisissent; sed etiam immediate lege Ecclesiastica.

Gregorius. Et in primis Ordinibus sacris ex lege Ecclesiae annexum esse votum continentiae, constat ex Gregorio l. 1. Ep. 42. & refertur can. *Nullum*. dist. 28. vbi praecipit, vt nullus deinceps Subdiaconus ordinetur, nisi prius se caste victurum promittat; & etiam vt votum continentiae ab ordinandis sacris Ordinibus exigatur: imò in c. *Cum olim* de Clericis coniugatis, & maxime in cap. vnico de Voto & voti redemptione, in 6. supponitur votum continentiae in ipsa Ordinis susceptione emitti. vbi nomine *voti* nequit intelligi lex Ecclesiastica continentiae, vt ex contextu posterioris capituli constat. Hoc

etiam reuocata fuit in Ecclesia Latina ante Concilium Illiberitanum (cui praefuit Hosius Cordubensis, qui etiam praefuit Concilio Niceno) vt indicatur can. 33. illius, dum innouatur primitiua prohibitio his verbis: *Placuit in totum* (id est pro omni tempore, & non tantum pro tempore vicis suae) *prohiberi Episcopis, Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis, positis in ministerio* (id est, qui sunt proxime & immediate deservientes in altari) *abstinere a se coniugibus suis, & non generare filios.* quae ex tunc permansit & permanet.

DIFFICULTAS XXVI.

Utrum Sacris initiati obligentur ad continentiam lege Ecclesiastica immediate, an mediante voto.

S. Vpponimus, in quo conueniunt Doctores, sacris initiatis in Ecclesia Latina ad continentiam ab omni actu venereo teneri.

Est tamen difficultas, Quo teneantur ad id?

Scotus in 4. dist. 37. q. 1. Paludanus q. 1. art. 2. & Scotus. Valentia q. 5. puncto 5. docent, sacris initiatis Iure Ecclesiastico & immediate teneri ad dictam continentiam, & non voto. In primis teneri Iure Ecclesiastico, probatur, quia alias, qui omnino ignoraret annexum esse votum continentiae sacris Ordinibus, aut qui id sciens intenderet non vouere, non contraheret peculiarem obligationem continentiae, quod videtur falsum. Quod verò non teneatur voto, probatur, quia qui sacris initiantur, etiam si ab Episcopo de continentia seruanda admonentur, nullum tamen continentiae votum emittunt; ergo ad illam non obligantur voto, quia nemo obligatur voto, nisi a se ipso emissio.

Caetan. Tom. 1. tract. 27. Medina l. 5. de Continentia, c. 2. & Vasquez dist. 247. docent, Sacris initiatis non teneri immediate ad continentiam ex lege Ecclesiae, sed teneri immediate ex voto sacris Ordinibus ex lege Ecclesiastica annexo. Et in primis teneri ex voto, supponi videtur in c. *Cum olim* de Clericis coniugatis, & maxime in c. vnico de Voto & voti redemptione, in 6. Quod verò non teneantur immediate ex lege Ecclesiastica, probatur, quia alias Sacris initiatis, qui ad propriam vel ad alienam accederet, duplici peccato peculiari, superaddito peccato luxuria, peccaret, vno infidelitatis seu irreligionis contra religionem erga Deum, contra votum altero quasi irreligionis contra duliam, ratione prohibitionis Ecclesiasticae intuitu status Ecclesiastici, quod videtur durum.

Egidius verò dist. 20. dub. 13. Rebellus l. 3. de Matrimonij impedimentis, qu. 10. docent, sacris initiatis ad dictam continentiam teneri, non solum voto Ordinibus sacris ex lege Ecclesiastica annexo, si illud saltem implicite emisissent; sed etiam immediate lege Ecclesiastica.

Et in primis Ordinibus sacris ex lege Ecclesiae annexum esse votum continentiae, constat ex Gregorio l. 1. Ep. 42. & refertur can. *Nullum*. dist. 28. vbi praecipit, vt nullus deinceps Subdiaconus ordinetur, nisi prius se caste victurum promittat; & etiam vt votum continentiae ab ordinandis sacris Ordinibus exigatur: imò in c. *Cum olim* de Clericis coniugatis, & maxime in cap. vnico de Voto & voti redemptione, in 6. supponitur votum continentiae in ipsa Ordinis susceptione emitti. vbi nomine *voti* nequit intelligi lex Ecclesiastica continentiae, vt ex contextu posterioris capituli constat. Hoc

Hoc ergo supposito, constat, sacris initiatos ad continentiam teneri voto, quia verè emittunt vorū continentiam, si non explicitè, saltem implicitè, Ordinem sacrum suscipiendo, quando illum scienter suscipiunt, & dictam annexionem scientes. Ex quo constat ad posteriorem rationem pro Scoto, Paludano & Valentia adductam. Et sanè si sacris initiati non tenerentur voto continentiae, motus incontinentiae interior, siue voluntatis, siue appetitus sensitui, non esset in illis specialiter peccatum; quia lege Ecclesiastica nequit motus internus prohiberi.

Quod verò etiam teneantur ad continentiam immediatè ex lege Ecclesiastica istis incontinentiam immediatè prohibente, negari non potest quoad aliquā; quia in primis lege Ecclesiastica immediatè prohibetur matrimonium contrahere, ut etiam statetur Vasquez nu. 100. & constat ex can. illo 27. Apostolorum, id prohibente Synodo Trullana, & numquam abrogato, nisi quoad Subdiaconos & alios Clericos inferiores; renouato tamen intra paucos annos quoad Subdiaconos, & quoad alios Clericos superiores, in Sexta Synodo in Trullo can. 6. approbato in c. *A multis*. de *Etate & qualitate & ordine*. imò Ecclesia non solum illis prohibet matrimonium, sed etiam eos reddit inhabiles ad id lege sua immediatè; & non redduntur inhabiles voto ipso, ut dicimus Tract. de Matrimonio, Disp. xv. & xv. 1. Eo autem ipso, quod Ecclesia aliquibus prohibet matrimonium, etiam eis prohibet copulam, & quemcumque actum Venereum exteriorē, quem potest, quia propter actus eis prohibet matrimonium; & ob id actus copulae, & quicumque alius Venereus inter affines, quibus prohibitum est matrimonium inter se, prohibentur specialiter, & sunt specialiter peccata.

Et tandem quod lege Ecclesiastica immediatè teneantur ad non contrahendum matrimonium, constat, quia lege Ecclesiastica immediatè id illis prohibetur, ut constat ex can. illo 33. Concilij Ilberitani, recepto à tota Ecclesia Latina.

Vnde sacris initiatus, qui non vouit adhuc implicitè continentiam, aut quia in infantia ordinatus fuit, aut quia ignorauit annexionem voti continentiae, aut quia intendit non vouere, ad nullam continentiam tenetur specialiter ex voto, tenetur tamē ex lege Ecclesiastica ad continentiam exteriorē, etiam ille qui metu ordinatur (sicut baptizatus tenetur legibus Ecclesiae, quamuis in infantia baptizetur, & ex metu, & nolens Ecclesiae legibus obligari) quia specialis lex continentiae lata est pro initiatis sacris Ordinibus. Is tamen, qui ordinatur intendendo non vouere continentiam, non tantum peccat pro tunc quando ordinatur non vouendo, sed etiam pro tempore sequenti, quousque aut explicitè aut implicitè voueat, quia ad eam vouendam tenetur tamquā ad aliquid annexum statui, quem suscepit, quod etiam forsitan est verum, etiam si quis in infantia aut ex metu ordinetur.

Constat ergo, actum Venereum exteriorē sacris initiati, qui saltem implicitè vouit, esse triplex peccatum distinctae speciei, nempe vnum luxuriae contra castitatem, & aliud sacrilegij contra Religionem, ex qua obligat votum, & aliud quasi sacrilegij contra duliā sacram ratione legis Ecclesiasticae id prohibentis, intuitu reuerentiae statui Ecclesiastico debita. Addidimus actum Venereum exteriorē, quia interior, ut voluntatis & appetitus, de quo non potest Ecclesia iudicare, non erit pec-

catum contra duliā sacram, quia non est contra dictam legem Ecclesiasticam, quia Ecclesia nequit illum prohibere.

DIFFICULTAS XXVII

Utrum Sacris initiati teneantur tonsuram Clericalem gestare.

Supponimus, gestationem Clericā, seu tonsuram Clericalem, factā in summitate capitis instar coronae, initium sumpsisse à D. Petro (ut aduertit Beda l. 5. Hist. Anglicana; & Germanus Patriarcha Constantinopolitanus in Theoria rerum Ecclesiasticarum, Tomo 4. Bibliothecae antiquorum Patrum) qui aut propria voluntate sic est attonsus in memoriam coronae spinę Christi, aut ab his, ad quos missus fuit ad prædicandum, in ludibrium & illusionem, quod Ecclesia voluit in honorem conuertere.

Hoc ergo supposito, conueniunt Doctores, Clericos minoribus Ordinibus initiatos, habentes Ecclesiasticum beneficium, & maioribus initiatos, quamuis beneficio carentes, teneri tonsuram Clericalem gestare; quia id præcipitur Sacris initiatis in cap. *Si quis*. de Vita & honestate Clericorum, & minoribus Ordinibus initiatis beneficium habentibus in c. *Joannes*. de Clericis coniugatis. Et idem præcipitur vtrique in Motu proprio edito à Pio V. super reformationem Cleri Urbis (& idem est de habitu Clericali; quia etiam id eis præcipitur in cap. *pauult*. de Vita & honestate Clericorum, & in Clementina, *Quoniam*, eodem titulo) Clericos vero minoribus initiatis carentes beneficio, non teneri tonsuram Clericalem gestare; imò hos, qui bigami sunt, non posse, ut constat ex cap. *Alterationis*, de Bigamis, in 6.

Est tamen difficultas, An Clerici, tonsuram gestare obligati, peccent mortaliter eam non gestando. Caietanus v. *Clericorum peccata*, docet, prædictos Clericos non peccare mortaliter ex vi præcepti, secluso contemptu & contumacia, non gestando Clericam seu tonsuram instar coronae, quia generaliter existimat præcepta humana ex vi iustitiae secluso contemptu & contumacia, non obligare sub mortali. In hoc tamen fundamento manifestè fallitur Caietanus, ut contra ipsum docent communiter Doctores in Tractu de Legibus.

Panormitanus in c. *Si quis*. de Vita & honestate Clericorum, Angelus v. *Clericus*. 4. num. 1. & Nauarrus c. 25. n. 100. absolūtè & absq; vlla limitatione docent, Clericos prædictos peccare mortaliter non gestando Clericam, seu tonsuram instar coronae; quia est omisso rei grauis præcepta.

Siluester v. *Clericus*. 2. n. 2. Armilla n. 11. Vasquez disp. 250. n. 24. Reginaldus lib. 30. c. 1. Laymannus cap. 12. puncto 6. & cōmuniter Doctores, docent, prædictos Clericos, ex vi dicti præcepti, posse peccare mortaliter, non gestando Clericam, seu tonsuram in modum coronae; sed de facto non peccare mortaliter, nisi quando mora temporis, in quo non gestatur, est adeo notabilis, ut deur occasio vilipendendi statum Clericalem, & meritò; quia id præcipitur Clericis in honorem status Clericalis, ut non vilipendatur, ac proinde ex hoc fine delinquentia est grauitas & leuitas transgressionis huius præcepti, quæ, attentā morā temporis, & attento confecto modo, discernenda est arbitrio prudētis. Vnde quāuis res præcepto dicto præcepto sit grauis ex obiecto, id est possit esse grauis; de facto tamen potest esse leuis ex paruitate moræ temporis.